Isthmus-Mecayapan Nahuatl

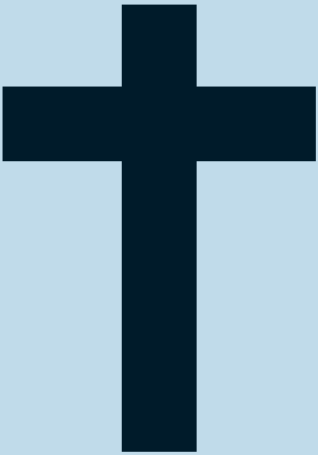

Nahuatl, Isthmus-Mecayapan: Itájtǫl toTẹko ịpan mela'tájtǫl New Testament

Isthmus-Mecayapan Nahuatl

Nahuatl, Isthmus-Mecayapan: Itájtǫ̣l toTę̣ko ipan mela'tájtǫ̣l New Testament

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nahuatl, Isthmus-Mecayapan

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 16 May 2025 from source files dated 17 May 2025
8d5b6a33-8846-5c0f-ae8f-62c94f894f7b

Contents

San Mateo 1
San Marcos 47
San Lucas 75
San Juan 121
Hechos 156
Romanos 199
1 Corintios 218
2 Corintios 236
Gálatas 248
Efesios 255
Filipenses 262
Colosenses 267
1 Tesalonicenses 272
2 Tesalonicenses 276
1 Timoteo 279
2 Timoteo 284
Tito 288
Filemón 291
Hebreos 292
Santiago 306
1 Pedro 311
2 Pedro 317
1 Juan 320
2 Juan 325
3 Juan 326
Judas 327
El Apocalipsis 329

Itájtǫl Jesucristo yej kijkuiloj
San Mateo

Iyikyapatajwębwejmej Jesucristo

1 Nigaj ijkuilijto' itǫkąmej yej iyikyapatajwębwejmej Jesucristo,* yej tębíltzįmpa katka
iga David iwąn David tębíltzįmpa katka iga Abraham.
2 Abraham mochij tętaj iga Isaac, iwąn Isaac mochij tętaj iga Jacob, iwąn Jacob mochij
tętaj iga Judá iwąn iyiknįwąn.
3 Judá iwąn isiwą' yej itǫką' Tamar mochijkej tętajmej iga Fares iwąn Zara. Fares
mochij tętaj iga Esrom. Esrom mochij tętaj iga Aram.
4 Aram mochij tętaj iga Aminadab, iwąn Aminadab mochij tętaj iga Naasón, iwąn
Naasón mochij tętaj iga Salmón.
5 Salmón mochij tętaj iga Booz, tęyę' itǫką' Rahab. Booz mochij tętaj iga Obed, tęyę'
itǫką' Rut. Obed mochij tętaj iga Isaí.
6 Isaí mochij tętaj iga rey David, David kipiá' sę ipiltzįn yej itǫką' Salomón yej kita'
iwąn inǫn siwą' yej isiwą'pa katka Urías.
7 Salomón mochij tętaj iga Roboam, iwąn Roboam mochij tętaj iga Abías, iwąn Abías
mochij tętaj iga Asa.
8 Asa mochij tętaj iga Josafat, iwąn Josafat mochij tętaj iga Joram, iwąn Joram mochij
tętaj iga Uzías.
9 Uzías mochij tętaj iga Jotam, iwąn Jotam mochij tętaj iga Acaz, iwąn Acaz mochij
tętaj iga Ezequías.
10 Ezequías mochij tętaj iga Manasés, iwąn Manasés mochij tętaj iga Amón, iwąn
Amón mochij tętaj iga Josías.
11 Jeconías iwąn iyiknįwąn itajmej itǫką' Josías. Inįmej ipilowąn onokoj kuą' rey de
país Babilonia kipręsojwij israelįtajmej iga kiwįgakej Babilonia.
12 Kuą' kískeja Babilonia, Jeconías kipiá' ipiltzįn yej itǫką' Salatiel. Iwąn Salatiel kipiá'
ipiltzįn yej itǫką' Zorobabel.
13 Zorobabel mochij tętaj iga Abiud, iwąn Abiud mochij tętaj iga Eliaquim, iwąn
Eliaquim mochij tętaj iga Azor.
14 Azor mochij tętaj iga Sadoc, iwąn Sadoc mochij tętaj iga Aquim, iwąn Aquim mochij
tętaj iga Eliud.
15 Eliud mochij tętaj iga Eleazar, iwąn Eleazar mochij tętaj iga Matán, iwąn Matán
mochij tętaj iga Jacob.
16 Jacob mochij tętaj iga José, yej iwębwej María. Inįnya María yej iyę' Jesús, inįnya
Jesús yej tiktǫkąwiáj Cristo.
17 Ijkǫn panoj catorce tętajwębwetkej yej ipilówąmpa ipilowąn Abraham este iga
onókoya David. Panoj nǫ catorce tętajwębwetkej yej ipilówąmpa ipilowąn David este
kuą' israelįtajmej kiwįgakej preso Babilonia, iwąn panoj se'o' máj catorce tętajwębwetkej
este kuą' onókoya Cristo.

Ken iga onoko Jesucristo

18 Ijkįn iga onoko Jesucristo: María yej iyę' Jesús onóyaya iga yawi monąmiktįti iwąn
José. E' kuą' aya monąmiktiáj, María xǫlǫyowi' iga ipodęr iyEspíritoj Dios.
19 Iwąn José yej mochįwas iwéj María, poxsan katka yę'nemiá, iwąn ayo' kinekiá
mamonąmikti iwąn María; e' malej ijkǫn, José akinekiá mamomati iga María óno'ya
iwąn se' tąga'; yéj kejląntoya iga ichtákasan mamokajtębwakąn.
20 Miej inǫn kejląntoya, kochi' iwąn kitęmi' iga sę iyąngel† Dios wąlaj iwąn ijkįn kijlij:
—José, tej yej ipiltzįn ipilówąmpa David, amo ximajmawi iga timonąmiktiá iwąn
María, iga inǫn xǫlǫ' yej kitalaxwijto', inǫnwa' kimá' iyEspíritoj Dios.
21 Yéj yawi kitati sę ichoochįn, iwąn tiktǫkąwįj JESÚS,‡ iga yéj yawi kimąnawįti igęntej
iga ayo' makichijtokąn yej ayękti.
22 Inǫn sucedęroj iga mamochįwa kensan ikya kijtoj toTęko ipan sę profeta§ kuą' kijtoj
ijkįn:
23 Sę takotzįn yej aya kichijchimi tąga', xǫlǫyowis iwąn kitas ichoochįn,
motǫkąwįj Emanuel,

---

* **1:1 1:1** Xikita glosario “Cristo”. † **1:20 1:20** Xikita glosario “Ángel”. ‡ **1:21 1:21** Jesús kijtǫjneki “yej kimąnawiá”. Jesús kimąnawįti inǫmej yej moconfiąrowaj ipan yéj iga ayą' kiknǫchįwas ken kajasi iga kichijkej yej ayękti. § **1:22 1:22** Xikita glosario “Profeta”.

yej kijtǫjneki: Dios ono' towąn.*
24 Kuą' José isa' iga tęmiktoya, kichij kensan kijlij iyąngel Dios iwąn kíkui'ya María iga isiwą'.
25 E' José aya kitechowąya María este iga onoko ikonę'. Iwąn inǫn konę' kitǫkąwijkej JESÚS.

2

Rǫyejmągojmej yawij kitatij Jesús

1 Jesús onoko Belén, sę ąltepę' yej ono' ipan estado de Judea. Íkuą' mandąrojtoya rey Herodes.* Entonces asikej Jerusalén sekin tajtąga' yej wąlkej ikiśáyąmpa tǫnatį'. Inǫmej tajtąga' momachtijkej ken iga ojonokej sįtalimej, iwąn kijliáj Rǫyejmągojmej.
2 Iwąn tatajtantinemiáj:
—¿Kąn ono' irrǫy judiyojmej yej nacę́rojo'? Nejemęn nikitakej isįtalin ne-iga ikiśáyąmpa tǫnatį' iwąn niwąlkej nikweyimatįltįkoj.
3 Kuą' inǫ́n kimati' rey Herodes ay'ya kojasiá tę kichįwaya, iwąn inewi gente de Jerusalén akojasiajo' nǫ tę kichįwayaj.
4 Iwąn Herodes kinǫtza' inochi ijęfejmej sacerdǫtejmej iwąn inochi yej tamachtiáj ipan iley Dios. Iwąn kitajtankej kąn yawi nacęrǫti Cristo.
5 Yejemęn kijtojkej:
—Yawi nacęrǫti ipan ąltepę' yej itǫką' Belén yej ono' ipan estado de Judea. El profeta kijkuiloj ijkǫ́n:
6 Tej, Belén, yej tono' ipan estado de Judá,
malej iga ti-ąltepętzįn, e' ayéj yej máj ti-alįmpa, nǫ tivalęrowa kensan inǫmej wejweyi ąltepę' yej ono' ipan estado de Judá;
iga ipan tej yawi kįsati sę yej mandąrowa,
yej yawi kicuidąrǫti nogęntej de Israel.†
7 Iwąn el rey Herodes kichtakanǫtza' yej kitakej sįtalin; íkuą'ya kimatįltijkej kęman nokta nęsiko in inǫn sįtalin.
8 Iwąn Herodes kitįtan Belén inǫmej tajtąga', kijlijkej ijkǫ́n:
—Xąkąn Belén, xiktęmǫtij inǫn chooliintzįn este kąn xikasikąn. Kuą' ankasíkeja, xine-ijlikij sej iga nej nǫ maniá manikweyimatįltįti.
9 Kuą' tamí' kikakikej yej kijtoj Herodes, Rǫyejmągojmej yájkija. Iwąn inǫn sįtalin yej kitakej ikiśáyąmpa tǫnatį', tapanǫtiąya iwąn moketzato kąn nokta ono' chooliintzįn.
10 Kuą' kitakej inǫn sįtalin poxsan yǫlpąkikej.
11 Iwąn kalakkej kalijti', iwąn kitakej chooliintzįn iwąn María yej tęyę'. Motankuąketzkej iwąn kiweyimatįltijkej chooliintzįn. Iwąn yejemęn kikixtijkej regąlojmej iga kimakakej chooliintzįn, oro, incienso iwąn mirra yej ken bálsamo.
12 Iwąn Dios kitęmiktij inǫmej iga ayo' nokta mayąkąn kąn ono' Herodes; inǫn iga yejemęn yajkij sej ichąmej, e' ipan se'ya ojti.

José, María iwąn Jesús cholowaj iga yawij ipan país yej itǫką' Egipto

13 Kuą' rǫyejmągojmej yájkija, sę iyąngel Dios kitęmiktiko José, iwąn kijlij:
—Ximoketza, xikuiga Egipto chooliintzįn iwąn iyę'. Ómpao' xonokąn este kuą' sej nimitznǫtzas. Porque Herodes yawi kitęmǫti chooliintzįn iga makimikti.
14 Iwąn José moketza' tayowakąn, kiwiga' Egipto chooliintzįn iwąn iyę'.
15 Ompiga onoyaj este que migui' Herodes. Inǫ́n mochij iga mamochįwa yej Dios kijtoj ipan sę profeta, ijkǫ́n ijkuilijto': "Este Egipto niknǫtza' noPiltzįn."‡

Herodes tatekimaka iga mamomijmikti chooliliin

16 Kuą' Herodes kimati' iga kikajkayajkej inǫmej rǫyejmągojmej, poxsan kuejkuesiwi'. Iwąn tatekimá' iga makimijmiktįtij nochi chooliliin yej aya kipiáj ǫme años, yej chąntitokej Belén iwąn ipan ąltepęmej yej najną'san onokej. Herodes kijtoj ǫme años, iga anka achǫn ąn kiwigaya Jesús, kę'san kijtojkej rǫyejmągojmej.
17 Iwąn ompa mochij yej kijkuiloj el profeta Jeremías. Ijkǫ́n ijkuilijto':
18 Mokagui' iga wą'tzajtzilǫ' ipan ąltepę' yej itǫką' Ramá.
Chǫkalǫ' iwąn poxsan moknǫmatilǫ'.
Rakęlwa' in yej chǫga' iga ipilowąn,
iwąn awel moyǫltąlij, iga ipilowąn kimijmiktilíjkeja.§
19 Kuą' mi'ya Herodes, sę iyąngel Dios kitęmiktij José ompa Egipto, kijlij:

---

* **1:23 1:23** Is 7:14 * **2:1 2:1** Xikita glosario "Herodes". † **2:6 2:6** Miq 5:2 ‡ **2:15 2:15** Os 11:1 § **2:18 2:18** Jer 31:15

20 —Ximoketza, xikuiga chooliintziin iwąn iyę' iwąn xaj sej Israel kąn amonoyaj iga
mikíkeja inǫmej yej kimiktijnekiáj chooliintziin.
21 Iwąn José moketza' iwąn kiwiga' chooliintziin iwąn iyę' ipan país de Israel.
22 E' kuą' José kimati' iga mandąróway sej Arquelao yej ipíltziimpa Herodes ipan tąjli
de Judea, José majmawi' iga yawi ompiga. E' Dios sej kitęmiktij, kijlij iga mayawi ipan
estado de Galilea, iwąn ompiga yajkij.
23 Kuą' asikej ipan estado de Galilea, mochąntitoj ipan ąltepę' yej itǫką' Nazaret. Inín
mochij iga mamochiwa ken kijtojkej profętajmej iga Jesús chąntitos Nazaret.

3

Juan yej tabautizą́rowa kipowa itájtǫl Dios

1 Inǫn vęj Juan yej tabautizą́rowa* asi' ipan desierto† yej ono' ipan estado de Judea
iga kipowa yę'noticiaj,
2 iwąn kijtowąya:
—Xikajtęwákąnya iga ankichiwaj yej ayękti iga ayo' wejkatis iga Dios yawi reinąrǫti
ipan tejemej.
3 De ininya Juan yej el profeta Isaías tajtoj, kuą' kijtoj:
Mokaki ą'pa tzajtzi ipan desierto, kijtowa:
"Xikajtęwákąnya iga ankichiwaj yej ayękti,
ijkǫn ankitapowaj ojti iga toTęko."‡
4 Juan kakijtinemiá itzótzol yej chijtoya iga itzojmiyo camello§, iwąn tajko-ilpitinemiá
iga kuetax, iwąn kikuąya chapolin iwąn kuayojnekti.
5 Iwąn kiskej de Jerusalén, de Judea iwąn inochi yej chąntitoyaj najną'san węyą' Jordán
iga kikakikoj Juan.
6 Iwąn kuą' la gente motęnxitónkeja iga kichijkej yej ayękti, íkuą'ya Juan kibau-
tizą́rowąya inǫmej ipan węyą' Jordán.
7 E' kuą' Juan kita' iga nemi yąyaj mia' fariseojmej* iwąn saduceojmej† iga nǫ
mamobautizą́rǫkąn, kijlijkej:
—¡Amejemęn ken nokta ipilowąn kowąmej! ¿A'yéj mitzijlijkej iga anyawij an-
momąnawitij kuą' Dios yawi tacastigą́rǫti?
8 Xiyę'nemikąn iga manęsi iga ankikajtéjkeja iga ankichiwaj yej ayękti.
9 Amo ximoweyimatikąn iga ankijtowaj: "Nejemęn no-ikyapatajwęwejmej Abraham";
¡Nimitzijliáj iga inimej temej Dios wel kichiwa ipilowąn Abraham!
10 Háchajwa' óno'ya iga yawi motzojtzontekiti kuawimej este ipan inelwayomej.
Inochi kuawi' yej ayą́' yę'tąki, motzonteki iwąn moakiá tiko.‡
11 Nej nimitzbautizą́rowaj iga ą'ti, iga manęsi iga anmoyǫlpatákeja. E' yej wi-o', yawij
mitzbautizą́rǫtij iga el Espíritu Santo iwąn iga ti'ti. Yéj kipiá máj poder que nej, iwąn
nej ni alín ayą́' neajasi iga manikuiguili iga'.
12 Yéj kiktzkijto' yej iga kichijchiwa trigo iga kitasolkixtiá. Iwąn trigo kąnas kąn
moąna; e' itasolyo kitatij ipan ti'ti yej ayí' sęwis.§

Mobautizą́roj Jesús

13 Iwąn Jesús kisa' Galilea, iwąn asito kąn Juan tabautizą́rojtoya ipan węyą' Jordán,
iga nǫ mamobautizą́ro.
14 E' Juan akinekiá makibautizą́ro, kijlij:
—¿Te iga tiwi' iga nej manimitzbautizą́ro? Nejwa' in yej nikneki iga tej xinębautizą́ro.
15 E' Jesús kijlij Juan:
—Inąn tej amo tę xikijto; iga ijkǫn kajasi iga matikchiwakąn inochi ken Dios kineki.
Iwąn Juan motęmá' iga kibautizą́roj Jesús.
16 Kuą' Jesús tami' mobautizą́roj, kisa' ipan ą'ti. Iwąn tapowi' cielo, iwąn kita'
iyEspíritoj Dios temoj, ken tikita sę jojtoko, iwąn moketzako iyakapan.
17 Iwąn mokagui' ipan cielo sę tájtǫl yej kijtoj:
—Inín nokta in noPiltzin yej nikpoxchǫkiliá, iwąn yéj nęyǫlchikajto'.

4

Tzitzimi' kineki iga Jesús makichiwa yej ayękti

---

* **3:1 3:1** Xikita glosario "Bautizar". † **3:1 3:1** Xikita glosario "Desierto". ‡ **3:3 3:3** Isa 40:3 § **3:4 3:4** Xikita glosario "Camello". * **3:7 3:7** Xikita glosario "Fariseo". † **3:7 3:7** Xikita glosario "Saduceo". ‡ **3:10 3:10** Inín kijtǫjneki iga Dios yawi kicastigą́rǫti yej ayompa nemij. § **3:12 3:12** Kijtǫjneki iga yej yę'nemij, Dios yawi kimąnawiti e' yej ayą́' yę'nemi ken tikita itasolyo trigo yej tatas.

1 Iwąn iyEspı́ritoj Dios kiwı̱ga' Jesús ipan desierto kąn ayą́' chąntitoǫ', iga ompiga
Tzitzimi' makita siga ayą́' kichı̱waltı̱j yej ayękti.
2 Jesús ayą́' takuaj cuarenta días iwąn cuarenta yówal, iwąn mayąna'.
3 Iwąn Tzitzimi' kitechoj Jesús. Tzitzimi' kinekiá iga Jesús makichı̱wa yej ayękti, kijlij:
—Siga tejya nokta iPiltzı̱n Dios, xikijli inı̱mej temej iga mamochı̱wakąn pąn.
4 E' Jesús kijlij Tzitzimi':
—Ijkı́n ijkuilijto' itájtǫl Dios: "Ayą́' gasan tákual wel ono tąga', nǫ wel ono iga kichı̱wa
ken kijtowa itájtǫl Dios."
5 Iwąn Tzitzimi' kiwı̱ga' Jesús ipan weyi-ąltepę' Jerusalén, kitejkawı̱ltij este iyı̱xko, kąn
máj ajko ipan inǫ́n weyitiǫpan,*
6 iwąn kijtoj Tzitzimi':
—Siga tejya nokta ipiltzı̱n Dios, este nigaj ximopatąnalti tąlpan; iga itájtǫl Dios ijkı́n
ijkuilijto':
Dios kitı̱tanis iyąngelejmej iga mamitzpalęwı̱kąn,
iga mamitzmajkuitiąkąn
iga amo ximokxiwı̱teki ipan te'ti.†
7 Jesús kijtoj:
—Nǫ ijkuilijto' itájtǫl Dios: "Amo xiktajtanili moTęko Dios iga makichı̱wa tejtę́ iga san
manęsi iga wel kichı̱wa."
8 Se' vej Tzitzimi' kiwı̱ga' Jesús ipan sę tepę' yej pox ajko, iwąn kinęxtilij inochi paı̱smej
yej ono' ipan inı́n tąjli iwąn inochi yej kipiáj;
9 iwąn kijtoj Tzitzimi':
—Nej nimitzmakas inewi inı́n siga timotankuąketza iga xinęweyimatı̱lti.
10 Iwąn Jesús kijlij:
—Tzitzimi', xicholo notęnoj, iga ijkı́n ijkuilijto' itájtǫl Dios: "Xikweyimatı̱lti moTęko
Dios iwąn xikchı̱wa kensan yéj kineki."
11 Iwąn Tzitzimi' kikájteja Jesús. Iwąn wąlkej ąngelejmej iga kipalęwı̱koj in Jesús.

Jesús pęwa iga tamachtiá

12 Kuą' Jesús kimati' iga Juan kipręsojwijkej, yajki ipan estado de Galilea.
13 E' ayą́' kąwi' Nazaret kąn ích ąn katka, sino que yajki mochąntı̱to ipan ąltepę' yej
itǫką́' Capernaum. Inǫ́n ąltepę' onoya ipan ątęn iwąn ipan ítąl Zabulón iwąn Neftalí.
14 Ijkı́n kichij Jesús iga mamochı̱wa yej el profeta Isaías ijkı́n kijkuiloj:‡
15 Ítąl Zabulón iwąn Neftalí,
ipan inǫ́n ojti yej yawi lámąr, iyı̱kąmpa węyą' Jordán,
ipan Galilea kąn chąntitokej yej ayéj judiyojmej.
16 Inǫmej gente yej ken onoyaj kąn takomichkąn iga ayą́' kı̱xmatiáj Dios, ken tikita
kitąwijkej sę weyi tąwı̱lyǫ' iga asi' itájtǫl Dios.
Inǫmej majmatoyaj iga mamikikąn,
e' inąn kitąwíjkeja weyi tąwı̱lyǫ'.
17 Iwąn íkuą'ya Jesús pęwa' kipowa itájtǫl Dios, kijtoj:
—Xikajtęwákąnya iga ankichı̱waj yej ayękti iga ayo' wejkąwas iga yawi reinąrǫti§
Dios.

Jesús kinǫtza' nąwi atarrayęrojmej

18 Jesús nejnentiąya ipan ątęn laguna yej itǫką' Galilea. Ompa kita' Simón yej
nǫ itǫką' Pedro, iwąn Andrés yej iyíknı̱mpa. Yejemęn atarrayęrojmej. Iwąn ompa
atarrayąrojtoyaj ipan inǫ́n ą'ti.
19 Iwąn Jesús kijlij inǫmej:
—Xinętokakąn, iwąn nikchı̱was iga ankinechkǫskej yej manętokakąn ken inąn tǫpoj
ankikı̱tzkiáj.
20 Iwąn imanı́n kikajtejkej iyatarrąyajmej iwąn kitokákeja Jesús.
21 Iwąn achi máj nejnenkej, kitakej ǫmęn tajtąga', Jacobo iwąn Juan yej ipilówąmpa
Zebedeo. Ompa onoyaj ipan ąkąl iwąn itaj. Ompa kitamanijtoyaj iyatarrąyajmej. Iwąn
Jesús kinǫtza' in inǫmej.
22 Iwąn íkuą'san ompa kikajtejkej itaj iwąn ąkąl. Iwąn kitokákeja Jesús.

Jesús kimachtiá mia' gente

---

* **4:5 4:5** Xikita glosario "Weyitiǫpan". † **4:6 4:6** Sal 91:11,12 ‡ **4:14 4:14** Isa 9:1-2 § **4:17 4:17** Xikita glosario "Kén iga Dios reinąrowa".

23 Jesús panoj nǫyąn ipan estado de Galilea, tamachtijtinemiá ipan tiǫpamej yej
ojonoyaj ipan ąltepębmej. Kipowaya yębnoticiaj ken iga Dios yawi reinąrǫti. Iwąn
kachitialtij nochi yej sębse'pa iga wętitoyaj.
24 Iwąn nǫyąn momati' ipan estado de Siria, iga Jesús taachitialtijtinemi', iwąn nǫ
kiwiguilijkej yej kipiayaj de sębse'pa kokolis, yej kuajkualoj, yej tątapoliwij, yej kipiayaj
mąlespíritoj iwąn yej ikxitakuąwayaxtoyaj. Iwąn nochi inimej kachitialtij Jesús.
25 Mia' de Galilea kitokakej Jesús, yej chąntitoyaj ipan ítąl diez ąltepębmej yej kijliáj
Decápolis, iwąn de Jerusalén iwąn inewi nǫ de Judea, iwąn inǫmej yej chąntitokej
iyikąmpa wębyą' Jordán.

5

Jesús tamachtiá ipan tepębmej

1 Kuą' Jesús kita' inewi gente yej kitokatinemiáj, tejkaj ipan sę tepębmej iwąn ompa motąlij.
Iwąn idiscipolojmej* kiyawalojkej.
2 Iwąn Jesús pębwa' kimachtij idiscipolojmej, ijkin kijtoj:
3 —Pąkij yej kimachiliáj ipan iyąlmajmej iga yejémębnsan awel tę kichiwaj iwąn ijkǫnya
iga kitębmowaj Dios, iga yejémębnya kipiaskej Dios iga iTękomej.
4 ’Pąkij yej chǫkaj, Dios yawi kiyǫlchikąwati inǫmej.
5 ’Pąkij yej moalimpamatij, iga yejemęn mochiwaskej itatki inǫn tąjli yej Dios kijtoj iga
kimakaskej.
6 ’Pąkij yej kipoxyǫlmakatokej iga kichiwasnekij yej yękti, inǫmej sí, Dios kipalębwij.
7 ’Pąkij yej ta-iknęliáj, iga Dios yawi nǫ kiknęlitij inǫmej.
8 ’Pąkij yej ipan iyąlmajmej kejlątokej yej yękti, yejemęn sí kitaskej Dios.
9 ’Pąkij yej kinekij iga maonolo tamelą́, iga Dios kijlij iga yéj ipilowąn.
10 ’Pąkij yej kiknǫchiwaj iga san kichiwaj yej Dios kineki, iga yejémębnya kipiaskej Dios
iga iTękomej.
11 ’Xipąktokąn kuą' mitzijijliáj kuajkuantas iwąn kuą' mitziknǫchiwaj iwąn kuą'
mitzpantiáj iga ankichiwaj yej ayękti, iga san nej annętokaj.
12 ’Xipąktokąn iga ipan cielo yawij mitzmakatij yej pox yękti; iga ijkǫn nǫ kiknǫchijkej
profętajmej yej ikya onoyaj.

Yej kitokaj Jesús ken ista' iwąn ken yej tąwiáj

13 ’Amejemęn ipan inín tąjli ken tikita an-istamej. E' siga ista' ayo' istawęli', ¿téjaso'
iga moneki? Ayo' yękti iga nitę́, sino que motajkáliya iwąn motątáksaya.
14 ’Amejemęn nǫ ken antąwilmej ipan inín tąjli. Sę weyi-ąltepębmej yej ono' iyixko tepębmej
awel miyąna.
15 Niga motatiá sę cándil iga mamotąli itampa tejtę́, mąjwa' motąliá ajko iga makitąwi
yej onokej kalijti'.
16 Ijkǫnsan nǫ amejemęn xikchiwakąn yej yękti iyixtaj la gente, iwąn kuą' mitzitaskej
iga ankichijtokej yej yękti, kiweyimatiltiskej toTaj Dios yej ono' ajko.

Jesús tamachtiá ipan la ley

17 ’Amo ankijtǫskej iga niwąlaj iga nikpolǫko iley Moisés o kąn tamachtijkej
profętajmej. Nej ayą́' inǫn nikchiwako, mąjwa' nikchiwako ken iga nokta kajasi iga
mamochiwa ken tatekimakaj.
18 Iwąn nǫ nimitznojma-ijliáj, miej iga onos cielo iwąn tąjli, nisę́ punto nisę́ letra awel
mopolowa ipan iley Moisés, este que nochi mamochiwa yej mochiwas.
19 Inǫn iga yej kiyokakajtęwa iga kichiwa ken tatekimaka sę iley Dios, malej iga inǫn
ley nę́siki' ayą́' máj tę te-ijliá, wąn ijkǫn matamachti, inǫn mo-itas ken yej ayéj tę iteki
kąn reinąrowa Dios. E' yej makichiwa ken ijkuilijto' la ley iwąn ijkǫnsan nǫ kinęxtiliá
sekin iga makichiwakąn, inǫn máj kiyę'itaskej kąn reinąrowa Dios.
20 Iwąn nǫ nimitzijliáj, siga ayą́' máj anyę'nemij que fariseojmej iwąn ken yej
tamachtiáj ipan la ley, nikęman ayą́' ankalakiskej kąn Dios reinąrowa.

Jesús tamachtiá iga amo mamokuejkuesǫlo

21 ’Ankikakíkeja ken kijlijkej amo-ikyapatajwąn iga: “Amo xitamikti, siga agaj
tamiktiá, makimiktikąn.” Ijkǫn kijtoj iley Moisés.
22 E' inąn nimitzijliáj igasan sę mamokuejkueso iwąn iyiknin, Dios yawi kijuzgąrǫti.
Iwąn yej kijliá iyiknin: “Tixęto'”, inǫn kikitzkiskej yej máj mandąrowaj. Iwąn yej kijliá
iyiknin: “Tipáchtǫl”, yąti kąn ono' tiwelǫn yej ayí' sęwi.

---

* **5:1 5:1** Xikita glosario “Discípulo”.

23 ’Siga tia tikmakati iyofrẹndaj Dios ipan altar† iwąn tikejlạntẹwa iga mitzkuesowilijto' moknịn,
24 ómpao' xikajtẹwa moofrẹndaj itẹnoj altar iwąn xaj achto ximoyọltạlịti iwąn moknịn.
Íkuạ'ya sí welja tiktạlịti moofrẹndaj.
25 ’Siga agaj mitzdemandạrowa iwąn mitzwịgaj iyịxtaj juez, ipan ójtisan ximotajtọlti
iga ximoyọltạli íwạn. Porque siga mitzwịga iyịxtaj juez, juez kitekimakas policiyajmej
iga mitzakịskej kuákalko.
26 Nimitzijliá iga atikịsas ompa este que xikixtạwa inewi kẹ' mitztajtaniliáj.

Jesús tamachtiá iga yej nạmiktito' amo mayawi wạn se'

27 ’Moisés este ikyay kijtoj: “Yej nạmiktito' amo mayawi wạn se'.”
28 E' nej nimitzijliáj siga sẹ tạga' kitachịliá sẹ siwạ' iwąn ipan iyạlmaj kinekiskiạya
magui' mamásiya íwạn, inịnwa' taxí́ma'ya nokta, malej iga kejlạn ipansan iyạlmaj.
29 ’Siga sẹ moyịx mitzchịwaltiá yej ayẹkti, xikịxti iwąn xiktajkali wejka; máj yẹkti
xikpolo sẹ moyịx que inochi mocuẹrpoj makakịkạn pan tiwelọn yej ayí́' sẹwis.
30 Siga moyẹ'mạ' mitzchịwaltiá yej ayẹkti, xiktzonteki iwąn xiktajkali wejka; máj yẹkti
xikpolo sẹ momạ' que inochi mocuẹrpoj makakịkạn pan tiwelọn yej ayí́' sẹwis.

Jesús tamachtiá iga amo mamokạwakạn yej nạmiktitokej

31 ’Moisés nọ este ikyay kijtoj: “Siga sẹ tạga' kikạwa isiwạ', makimaka sẹ ạma' kạn
makijto iga mokájkeja.”
32 E' nej nimitzijliáj yej kiyokakạwa isiwạ' malej iga isiwạ' ayą́' nemi yawi wạn se',
inọ́n tạga' kichịwa iga isiwạ' mamasi wạn se'; iwąn inọ́n se' tạga' yej íwạn monạmiktịj
nọ taxịma.

Jesús tamachtiá iga amo matajurạdọlo

33 ’Nọ ankimatij iga amo-ikyapatajwạn kijlijkej: “Amo xikẹlkạwa iga tikchịwa yej
iyịxtaj toTẹko tikijtoj nokta iga tikchịwas.”
34 E' nej nimitzijliáj iga amo xiktạlịkạn agaj o tejtẹ́ iga testigo kuạ' ankijtowaj iga
ankichịwaskej tejtẹ́. Niga cielo iga ompa mandạrowa Dios;
35 niga tạjli iga ompa kitạliá iyikxi Dios; niga Jerusalén iga inọnwa' iciudad el Rey yej
kipoxweyimatij.
36 Niga motzontekon, iga tej awel tikchịwa iga sẹ motzónkal mamochịwa istạ' o pịsti'.
37 Máj yẹkti iga xikijto “kena” kuạ' tikmati iga tia tikchịwati, iwąn xikijto “ayą́'” kuạ'
tikmati iga ayą́' tia tikchịwati. Yej ayą́' ijkọ́n kichịwa, kichịwa yej ayẹkti.

Jesús tamachtiá iga amo mamajasikạn iga mo-ijiyaj

38 ’Moisés este ikyay kijtoj:‡ “Siga agaj mitzịxkopẹwa, nọ xikịxkopẹwa, iwąn siga agaj
mitztankopẹwa, nọ xiktankopẹwa.”
39 E' nej nimitzijliáj iga amo ijkọnsan nọ xikchịwili yej mitzchịwiliá yej ayẹkti; mạjwa'
siga agaj mitzxạygatatzịna, xikmaka se' moxạya' iga mamitzmaga.
40 Iwąn siga agaj mitzdemandạrowa iwąn mitzkuịliá mokuạch, xikmaka nọ makiwịga
mochamạrraj.
41 Iwąn siga agaj mitztekimaka iga xikuịguili tejtẹ́ yej etị' sẹ kilómetro, tej xikuịga ọme
kilómetro.
42 Siga agaj mitztajtaniliá tejtẹ́, xikmaka. Agaj yej kineki mitztạkẹwiliá tejtẹ́, amo xikijli
iga ayą́'.

Kén iga matikchọkilịkạn yej te-ijiyaj

43 ’Moisés este ikyay kijtoj: “Xikchọkili moknịn iwąn xikijiya yej mitzijiya.”
44 E' nej nimitzijliáj xikchọkilịkạn yej mitzijiyaj, xikyẹ'ijlịkạn yej mitzmạlijliáj,
xikchịwilịkạn yej yẹkti yej ayą́' mitzyẹ'itaj, xiktajtanilịkạn Dios iga mayẹ'onokạn inọmej
yej mitzpantiáj iwąn mitziknọchịwaj.
45 Ijkọ́n amejemẹn anmochịwaskej ipilówạmpa amoTaj Dios yej ono' ipan cielo; iga yéj
kichịwa iga matạwi tọnatị' kạn ono' yej kichịwa yej yẹkti iwąn yej kichịwa yej ayẹkti,
iwąn kitịtani nọ tiawạ' iga yej yẹ'nemij iwąn iga yej ayompa nemij.
46 E' siga amejemẹn ankichọkiliáj yejsan nọ mitzchọkiliáj, ¿tẹ́ anmọtạniliáj iga ijkọ́n
ankichịwaj? Este yej kicobrạrowaj impuesto§ iga Roma ijkọ́n nọ kichịwaj.
47 Iwąn siga ankisaludạrowaj yejsan amoknịn, ijkọ́n ayą́' nemi ankichịwaj tejtẹ́ yej
sekin nọ akichịwaj. Ijkọ́n nọ kichịwaj yej ayą́' kịxmatij Dios.
48 Xipoxyẹ'nemikạn, ijkọ́n kensan amoTaj Dios yej ono' ipan cielo nochipa kichịwa yej
yẹkti.

---

† **5:23 5:23** Xikita glosario “Altar”. ‡ **5:38 5:38** Ex 21:24 § **5:46 5:46** Xikita glosario “Impuestos”.

6

Jesús tanẹxtiliá iga matikchi̱wakạn yej yẹkti iyi̱xtaj Dios

1 Jesús nọ kijtoj:
—Kuạ' ankichi̱waj tejtẹ́ yej yẹkti, amo xikchi̱wakạn iga san mamitzitakạn. Siga ijkọ́n
ankichi̱waj, amoTaj Dios yej ono' ipan cielo ayạ́' mitzmakaskej nitẹ́.
2 Kuạ' tikpalẹwiá agaj yej amotapialiá, amo xikpojtinemi ken kichi̱waj inọmej
yej mopajpantiáj iga yẹ'nemij iga kipojtinemij tiọpan-ijti' iwạ́n kajkạn panọlo iga
makiweyimati̱lti̱kạn. Nimitzijliáj iga inọmej inọnsan motạniliáj, iwạ́n Dios ayạ́' kiyẹ'ita.
3 E' tej kuạ' agaj tikpalẹwiá yej amotapialiá, amo xikmati̱lti ni agaj.
4 Mạjwa' xikchi̱wa ichtákasan. Iwạ́n Dios yej mitzitzto' iga ichtákasan nemi tikchi̱wa
yawi mitzmakati yej pox yẹkti.

Jesús tamachtiá ken iga matitajtọkạn wạn Dios

5 ʼKuạ' antajtowaj wạn Dios, amo xikchi̱wakạn ken inọmej yejsan mopajpantiáj iga
yẹ'nemij, inọmej kiyẹ'matij iga ejkati-orạdowaj tiọpan-ijti' iwạ́n ipan calle kạnsan
makitakạn. Nimitznojma-ijliáj iga ini̱mej inọnsan motạniliáj, iwạ́n Dios ayạ́' kikakij.
6 E' tej kuạ' titajtowa wạn Dios, xikalaki kalijti', iwạ́n ximokaltzakua iwạ́n xitajto wạn
Dios yej ompa ono' mowạn. Iwạ́n Dios yej mitzitzto' kạn ichtákasan nemi ti-orạdowa,
yawi mitzmakati yej tiktajtani.
7 ʼKuạ' titajtowa iwạ́n Dios, amo xikojpa-ijto tajtọlmej yej ayạ́' mitzpalẹwiá kạnsan
mawejkạwa iga titạtapojto' iwạ́n Dios, ken kichi̱waj yej ayạ́' ki̱xmatij Dios. Yejemẹn ạn
kijtowaj iga ijkọ́n kichi̱waj, mạjya kikakiskej Dios.
8 Amo xikchi̱wakạn ken yejemẹn; iga amoTaj Dios kimátiya tẹ mitzpolowaj malej iga
aya ankitajtaniliáj.
9 Amejemẹn ijkí̱n xitajtọkạn iwạ́n Dios:
NoTaj yej tono' ipan cielo,
nochi makiweyimati̱lti motọkạ'.
10 Xirreinạrọ́kiya.
Mamochi̱wa ken tej tikneki ipan tạjli, ijkọ́n ken mochijto' ipan cielo.
11 Notakualmej yej nochipa moneki, xinẹmakakạn ạman.
12 Xineẹlkạwili̱kạn yej nikchijkej yej ayẹkti, ijkọ́n ken nejemẹn nọ nikẹlkạwiliáj yej
nẹchi̱wilijkej yej ayẹkti.
13 Xinẹpalẹwi̱kạn iga amo manikchi̱wasnekikạn yej ayẹkti; amo xinẹsemakakạn kuạ'
Tzitzimi' nẹchi̱waltijnekij yej ayẹkti.
Iga tej nokta yej tirreinạrowa, iwạ́n tej yej nochi wel tikchi̱wa iwạ́n inọ́n moweyipodẹr
nochipa nokta onos. Ijkọ́nyawa'.
14 ʼSiga ankẹlkạwiliáj yej agaj mitzchi̱wiliáj yej ayẹkti, amoTaj yej ono' ipan cielo nọ
mitzẹlkạwili̱skej yej ankichi̱waj yej ayẹkti.
15 E' siga ayạ́' ankẹlkạwiliáj yej mitzchi̱wiliáj yej ayẹkti, amoTaj ayạ́' nọ
mitzẹlkạwili̱skej yej ayẹkti ankichi̱waj.

Jesús tamachtiá ken iga mamayunạrọlo

16 ʼKuạ' anmayunạrowaj, amo manẹsi iga anmoknọmatij ken inọmej yej san mopajpan-
tiáj iga yẹ'nemij. Yejemej kinekij makitakạn iga mayunạrojtokej. E' nimitznojma-ijliáj
iga yej inọ́n kichi̱waj, kipiaja yej motạnilijkej.
17 E' tej kuạ' timayunạrowa, ximotzijtzikui iwạ́n ximi̱xạmi,
18 iga amo manẹsi iga timayunạrojto'. Petz moTaj Dios yej ichtákasan mowạn ono',
yéjsan kimatis yej nemi tikchi̱wa. Iwạ́n iyi̱xtaj toknỉwạn mitzmakas yej kajasi iga
mamitzmaka.

Yej mitzyọltilạna

19 ʼAmo xiknejnechkọkạn yej pox valẹrowa nigaj ipan tạjli kạn wel kitolowa wẹchi
iwạ́n wel ankinẹmpolọskej, iwạ́n kạn wel kalakij yej tachtekij.
20 Mạ́j yẹkti xiknejnechkọkạn ipan cielo komati yej pox valẹrowa.* Ompa ateyi wẹchi
yej tanẹmpolowa, iwạ́n niga nọ yej tachtekij ay'ya kalakiskej.
21 Porque kạn ono' yej mitzyọltilạna ompa nochipa tikejlạntos.

Yej mitztạwiá

22 ʼMoyi̱x ken tikita sẹ cándi̱l yej mitztạwiá; siga moyi̱x yẹkti, mitztạwijtos.
23 E' siga moyi̱x ayẹkti, tonos ken kuạ' takomichkạn. Siga inọ́n cándi̱l yej tikpiá ayạ́'
tạwiá, poxsan titakọmititos.

---

* **6:20 6:20** Iní̱n mochi̱wa kuạ' sẹ kichi̱wa ken Dios kineki.

Dios iwąn tomin

24 'Ayagaj wel kipiá ǫme ipatrǫn, iga sę́sanwa' in yej kiyę'itas, iwąn se' kijiyas, o sę kitokas iwąn se' kikajtęwas. Inǫn iga awel ankitokaj Dios siga mitzyǫltilanaj tomin.

Amo xitayǫkoyakąn

25 'Nimitzijliáj: Amo xitayǫkoyakąn iga tę anyawij ankikuątij iwąn tę anyawij ankonitij iga wel xonokąn, niga amotzótzol yej ankakiskej. ¿Ix ayą'taj máj valęrowa amovidaj que tákual, iwąn amocuęrpoj máj que tzótzol?

26 Ximixkuitikąn ipan tǫtǫmej yej patąntinemij; yejemęn ayą́' tǫkaj niga tapixkaj iwąn ayą́' nǫ kęnaj yej mopixka. E' malej ijkǫn, Dios yej amóTajpa kitamaka nǫ inǫmej tǫtǫmej. ¡Amejemęn máj anvalęrowaj que tǫtǫmej!

27 ¿Iwąn ą' de amejemęn iga san matayǫkoya wel weyás se' alín?

28 'Iwąn, ¿te iga nǫ amejemęn antayǫkoyaj iga amotzótzol? Ta' xikitakąn ken iga weyáj xǫchimej ipan ąkąwalyoj, ayą́' tekipanowaj niga tajtzomaj.

29 E' nimitzijliáj niga el rey Salomón malej iga moyę'taajakiąya; ayą́' kaxilij ken inǫmej xǫchimej yej mojmǫnsajtikej.

30 Iwąn siga Dios ijkǫn kimǫnsajchiwa kuaxiwiyoj yej ąman ono' ipan ąkąwalyoj iwąn mǫsta tatas ipan ti'ti, ¿kén iga ayą́' mitztzotzolyǫtiskej, amejemęn yej alín anmoconfiąrowaj ipan Dios?

31 Inǫn íga amo xitayǫkoyakąn iwąn amo xikijtǫkąn: "¿Tę niawij nikuątij? o ¿tę niawij nikonitij? iwąn ¿kąn niawij nikasitij notzotzolmej yej nikajakiskej?"

32 Yej ayą́' kixmatij Dios tayǫkoyaj iga nochi inín; e' amejemęn ankipiáj sę amoTaj yej ono' ipan cielo yej kimati tę mitzpolowaj amochąn.

33 E' ximotęmakakąn iga Dios marreinąro ipan amejemęn, iwąn xikchiwakąn ken yéj kineki, iwąn ijkǫn nochi inimej yej mitzpolowaj, anyawij ankipiatij.

34 Amo xitayǫkoyakąn iga yej mǫstapa mochiwas, yej mǫstapa, mǫ́stapaya sej ankitaskej. Ono' komati yej tęyǫlmiktiá ipan sejsę́ día.

7

Amo xikijto iga se' ayompa nemi

1 'Amo xitajuzgąrǫkąn, iga Dios amo nǫ mamitzjuzgąrǫkąn.

2 Iga Dios yawi mitzjuzgąrǫtij ijkǫn kensan sekin ankijuzgąrowaj. Achǫn kę' agaj ankimakaskej, achǫnsan nǫ Dios mitzmakaskej.

3 ¿Te iga tikixtachiliá moknin iga kipiá tasoltzin ipan iyix iwąn ayą́' tikita iga tej tikpiá tapan ipan moyix?*

4 Siga ayą́' tikita iga tikpiá weyi tapan ipan moyix, ¿kén timixęwiá iga tikijliá moknin: "Noknin, achi manimitzkixtili tasoltzin yej tikpiá ipan moyix"?

5 ¡Tej yej timopajpantiáj iga tiyę'nemi!, xikixti achto inǫn tapan yej ono' ipan moyix iwąn ijkǫn wel tikyę'itas iga tikixtiliá tásol ipan iyix moknin.

6 'Yej itatki Dios amo xikmakakąn pęlomej, amo santą́' mitztzątzayąnaskej. Yej pox patiyoj amo xikmakakąn koyamęmej iga amo makitątaksakąn.

Xiktajtanikąn, xiktęmǫkąn iwąn xikaltzotzonakąn

7 'Xiktajtanikąn, iwąn Dios mitzmakaskej; xiktęmǫkąn iwąn ankasiskej; xikaltzotzonakąn iwąn mitzkaltapowilískej.

8 Iga yej kitajtani, kimakaj; iwąn yej kitęmowa, kasi; iwąn yej kaltzotzona, kikaltapowiliáj.

9 '¿Ix wel sę de amejemęn kimakas ipiltzin sę te'ti kuą' kitajtaniliá tákual?

10 ¿O ix kimakas kową' kuą' kitajtaniliá sę tǫpoj?

11 Siga amejemej yej ankichiwaj yej ayękti, wel ankimakaj yej yękti amopilowąn, ¡amoTaj yej ono' ajko ipan cielo, máj kimakas yej yękti ą'san iga kitajtanilij!

12 'Ijkǫn ken amejemęn ankinekij mamitzchiwilikąn sekin, ijkǫn nǫ amejemęn xikchiwilikąn; ijkǫn kijtowa iley Moisés iwąn yej kijkuilojkej profętajmej.

Kaltęn yej tzǫlti'

13 'Xikalakikąn ipan kaltęn yej tzǫlti'. Iga kaltęn iwąn ojti yej tawiga kąn mopojpolǫlo, kojkoyakti', iwąn mia' yej ompa yawij.

14 E' kaltęn iwąn ojti yej tawiga kąn ono' Dios, poxsan tzǫlti', iwąn ayą́' mia' yej ompa yawij.

Kuawi' mo-ixmati ipan itąkilka

---

* **7:3 7:3** Kijtǫjneki: Ayompa tikchiwa siga tikpǫpowa moknin iga kichij alín yej ayękti kuą' tej tikchij máj komati yej ayękti.

15 ʼAmo mamitzkajkayąwakąn yej kijtowaj iga Diǫski' kitajtǫlmakaj. Inįmej nę́siki' atę́
wel mitzchįwiliáj, e' máj ipan iyąlmajmej ken tikita tę̨kuąnimej.
16 Amejemęn wel ankįxmatij ken iga nemi agaj ipansan yej kichįwaj; puej ayą́' moteki
uva† ipan witztakǫ', niga nǫ moteki itąkilka ąmakuawi' ipan istą'witz.
17 Nochi yę̨'kuawi' yę̨'tąki, iwąn yej ayéj yę̨'kuawi', ayejyę̨kti itąkilka.
18 Yej yę̨'kuawi' awel mochįwa itąkilka yej ayą́' yejyę̨kti, niga yej ayéj yę̨'kuawi' awel
mochįwa itąkilka yej yę̨kti.
19 Nochi kuawi' yej ayą́' yę̨'tąki, motzonteki iwąn motatiá.
20 Inǫ́n iga amejemęn ankįxmatiskej inǫmej san ken iga kichįwaj.

Ayą́' nochi kalakiskej kąn reinąrowa Dios

21 ʼAyą́' nochi yej ne-ijliáj "noTę̨ko, noTę̨ko" yawij kalakitij kąn reinąrowa Dios, sino
que inǫ́mejsan yej kichįwaj ken kineki noTaj yej ono' ipan cielo.
22 Kuą' asis inǫ́n día, mia' yawij ne-ijlįtij: "NoTę̨ko, noTę̨ko, nejemęn nikpowakej
motájtǫl, iwąn ipan motǫką' nikįxtijkej mąlespįritojmej, iwąn ipan motǫką nikchijkej
mia' yej ayí' mo-ita."
23 E' nej nikijlįskej: "Ayí' nimitzįxmatikej; xicholǫkąn notę̨noj, amejemęn yej
ankichįwaj yej ayę̨kti."

Ǫmęn tajtąga' yej kalchįwaj

24 ʼYej kikaki notájtǫl iwąn kichįwa yej nikijtowa, ken tikita sę̨ tąga' yej poxsan tajląnto'
yej kichij íkal ipan sę̨ weyite'ti.
25 Wąlaj tiawą', wejweyakej ą'timej iwąn wąlaj ejeka' yej pox tajpalej ipan inǫ́n kajli;
e' ayą́' kiwetzįltij iga tǫkto' ipan te'ti.
26 E' yej kikaki notájtǫl iwąn ayą́' kichįwa yej nikijtowa, inǫ́n ken tikita yej ayą́'
yę̨'tajląnto', yej kichij íkal ipan xąjli.
27 Wąlaj tiawą', wejweyakej ą'timej, iwąn wąlaj ejeka' ipan inǫ́n kajli, iwąn wetzi'.
¡Mela'xįxitįni' nokta!
28 Kuą' Jesús tami' tajtoj, yej takaktoyaj san tajtachįxtikajkej kén iga Jesús tamachtiąya;
29 iga ijkǫ́n ken tamachtiąya, nę̨siá iga kimati tę̨ nemi kijtowa, ayéj ken yej tamachtiáj
ipan iley Moisés.

8

Jesús kachitialtiá yej paląntiá ikajlǫ'

1 Kuą' Jesús temoj ipan tepę̨', poxsan kitokatiajkij.
2 Iwąn kinąʼtechoj sę̨ tąga' yej nemi paląni ikajlǫ' iga kipiaya lepra,* motankuąketza'
iyįxtaj Jesús, iwąn kijtoj:
—NoTę̨ko, siga tikneki, wel xinę̨pajti.
3 Iwąn Jesús kichijchin in inǫ́n yej wę̨titoya, kijlij:
—Kena, nikneki xipajti.
Kuą' inǫ́n kijtoj, achitiá' yej kipiaya lepra.
4 Iwąn kijlij:
—Ta' xikaki, amo agaj xikijli; xaj kąn ono' sacerdote iga mamitzita, iwąn xiktąli
moofrendaj ken tatekimaka iley Moisés, iga nochi makimati iga tipájti'ya.

Jesús kachitialtiá itekipanowąni sę̨ capitán de Roma

5 Kuą' Jesús asi' ipan ąltepę̨' Capernaum, sę̨ capitán de Roma yajki kitechǫto Jesús
iwąn kiteki'tajtanilij,
6 kijlij:
—NoTę̨ko, notekipanowąni wetzto' nochąn pan itapech iga poxsan kuajkualǫto'
isempan iwąn este awel mǫlįna.
7 Jesús kijlij:
—Nej niąti nikachitialtįti.
8 Inǫ́n capitán kijtoj:
—NoTę̨ko, akajasi xikalaki nochąn, san xikijto iga maachitiá notekipanowąni, iwąn
achitiás.
9 Nej nǫ ono' yej nę̨tekimaka iwąn nǫ niktekimaka soldądojmej. Kuą' niktįtani
sę̨ mayawi kanaj, yawi; iwąn kuą' se' nikijliá iga mawįki, wį'; iwąn kuą' nikijliá
notekipanowąni iga makichįwa tejtę́, kichįwa.
10 Kuą' Jesús inǫ́n kikagui', madmirądoj iwąn kijlij yej kitokatinemiáj:
—Nimitzijliáj iga anikasi' nisę́ israelita yej mamopoxconfiąro ipan nej ken inįn tąga'.

† **7:16 7:16** Xikita glosario "Uva". * **8:2 8:2** Xikita glosario "Lepra".

11 Nej nimitzijliáj iga poxsan wɨtzelǫj kąn ikɨsáyąmpa tǫnatɨ' iwą́n ikalakíyąmpa', iwą́n
motąlɨskej iga takuąskej wąn Abraham, Isaac iwą́n Jacob ipan cielo kąn reinąrowa Dios;
12 e' yej onóyaja† iga mayąkąn katka kąn reinąrowa Dios, kakɨskej kąn takomichkąn,
ompa chǫkaskej este tangueguetzekaskej.
13 Iwąn Jesús kijlij inǫ́n capitán:
—Xaja mochąn, iwąn mamochɨwa ijkǫ́n ken ticrędoj.
Iwąn íkuą'san in inǫ́n tekipanowąni achitiá'.

Jesús kachitialtiá imonąn Pedro

14 Jesús yajki chąn Pedro, wąn kasito imonąn Pedro wetzto' ipan tapech iga kawąnto'.
15 Jesús kimąkɨtzkij, iwąn íkuą'san sęwi' ikajlǫ'; iwąn mokétza'ya iga kitamá' Jesús.

Jesús kachitialtiá mia' yej wętitokej

16 Kuą' tayowáti'ya, kiwɨguilijkej Jesús mia' yej kipiayaj mąlespɨritojmej; iwąn Jesús
iga san kitekimá' mąlespɨritojmej, kikijkɨxtij, iwąn nǫ kachitialtij nochi yej wętitoyaj.
17 Inín mochij iga mamochɨwa ken kijtoj el profeta Isaías: "Yéj tępajtij, iwąn yéj
tęachitialtij."‡

Yej kinekiáj makitokakąn Jesús

18 Kuą' Jesús kita' iga poxsan kipǫlojtokej, kitekimá' idiscɨpolojmej iga maąpanǫ́kąnya
ipan laguna.
19 Iwąn sę yej tamachtiá§ ipan iley Moisés kitechǫko Jesús, iwąn kijlij:
—Tamachtiąni, nej nikneki manimitztokatinemi kąnsan tia.
20 E' Jesús kijlij:
—Koyǫmej kipiáj ixapoyomej kąn kochij, iwąn tǫtǫmej kipiáj ixekemej; e' nej yej
iPiltzɨn Tąga'* anikpiá kąn achi manimokuajtetonti.
21 Iwąn se' idiscípoloj, kijlij:
—NoTęko, maniao' achto maniktǫkati notaj.
22 Jesús kijlij:
—Xinętoka, xikąwili yej ken miktokej iga makitǫkakąn yej miktokej.

Jesús kipachǫltiá ejeka' yej tajpalej

23 Iwąn Jesús tejkaj ipan weyi ąkąl, senyajki iwąn idiscɨpolojmej.
24 Tajko laguna pęwa' sę ejeka' yej pox tajpalej este ątęmiaya ąkąl. E' Jesús kochtoya.
25 Iwąn idiscɨpolojmej kixitijkej Jesús, kijlijkej:
—¡NoTęko, xinęmąnawɨkąn! ¡Némiya ti-ąwetzij!
26 Jesús kijtoj:
—¿Te iga poxsan anmajmawij? ¡Amejemęn alɨntzɨn anmoconfiąrowaj nopan!
Iwąn Jesús moketza', kajajwa' ejeka' iwąn ą'ti, iwąn santakąmpolijtikąwi'.
27 Tajtąga' san tajtachɨxtikajkej, iwąn kijtojkej:
—¿Ix ą'taj yéj nokta ąn in inín tąga' yej este ejeka' iwąn ą'ti kitajtǫlkakij?

Tajtąga' de Gadara yej kipiáj mąlespɨritojmej

28 Kuą' Jesús asi' iyɨkąmpa laguna ipan estado de Gadara, ǫmęn tajtąga' kɨskej posąntoj,
iwąn kitechojkej Jesús. Iyǫmextɨn kipiayaj mal espɨ́ritoj, wąn poxsan tatątalǫchtiąyaj,
iwąn ipan inǫ́n ojti ayágajo' wel panowąya.
29 Iwąn tzajtzikej:
—¿Tę́ tikneki nowąmej, tej Jesús yej iPiltzɨn Dios? ¿Ix tiwąlaj anęyoka-iknǫchɨwakoj
malej iga aya asi hora?
30 Iwąn ayą́' wejka iga ompa, takuajtinemiáj mia' koyamęmej.
31 Iwąn mąlespɨritojmej kiteki'tajtanilijkej Jesús ijkɨ́n:
—Siga annękɨxtiájyawa', xinętɨtanikąn ipan koyamęmej.
32 Iwąn Jesús kijtoj:
—Ómpayawa', xikalakitij.
Iwąn inǫmej mąlespɨritojmej kɨskej ipan tajtąga' iwąn kalakitoj ipan koyamęmej;
iwąn nochi inǫmej koyamęmej mobarrancąrojkej iwąn wejwetzitoj ipan ą'ti iwąn ompa
ąmikikej.
33 Yej kicuidąrojtinemiáj koyamęmej mǫkącholojkej. Kuą' asíkeja ipan ąltepę', kipojkej
nochi yej mochij ipan inǫmej tajtąga' yej kipiayaj mąlespɨritojmej.
34 Iwąn nochi yej chąntitokej ipan inǫ́n ąltepę' yajkij kąn ono' Jesús. Iwąn kuą' iténoja
onokej, kiteki'ijlijkej iga makísaya ipan itąlmej.

---

† **8:12 8:12** Judiyojmej ‡ **8:17 8:17** Isa 53:4 § **8:19 8:19** Xikita glosario "Yej tamachtiá ipan iley Moisés". * **8:20 8:20** Xikita glosario "IPiltzɨn Tąga'".

9

Jesús kachitialtiá sę tąga' yej awel nejnemi

1 Iwąn Jesús tejkaj ipan sę weyi ąkąl iga ąpanoj iwąn asi' kąn iyąltepę'.
2 Ompa kiwi̱guilijkej sę tąga' yej awel nejnemi nokta, wetztiąya ipan itapech. Kuą' Jesús kita' ken iga yejemęn moconfiąrowąyaj ipan yéj, kijlij yej wętitoya:
—Amo ximajmawi nopíj; nochi yej tikchij yej ayękti nimitzęlkąwiliaya.
3 Iwąn sekin yej tamachtiáj ipan iley Moisés, kuą' inín kikakikej, kijtojkej ipan iyąlmajmej: "Inín tąga' iga ijkǫ́n kijtowa, kimąlijliá Dios."
4 E' Jesús kimatiá tę kejląntoyaj, kijtoj:
—¿Te iga ankejląmikij yej ayękti ipan amoąlmajmej?
5 ¿Kéntaj máj wel manikijto: "Nochi yej tikchij yej ayękti nimitzperdonąrowílija", o manikijli: "Ximoketza iwąn xaja"?
6 Inąn sí, nia nimitznęxtilitij iga nej yej iPiltzi̱n Tąga' ipan inín tąjli wel nikperdonąrowiliá yej sę kichi̱wa yej ayękti.
Iwąn Jesús kijlij yej awel nejnemi:
—Ximoketza, xikui motapech iwąn xaja mochąn.
7 Iwąn moketza' iwąn yájkiya ichąn.
8 Kuą' la gente inǫ́n kitakej, majmawikej iwąn kiweyimati̱ltijkej Dios iga kimá' inǫ́n poder tajtąga'.

Jesús kinǫtza Mateo iga makitoka

9 Jesús ki̱sa' ompa kąn onoya, iwąn kita' sę tąga' yej itǫką' Mateo, ęwatoya kąn kicobrąrojtoya impuestos* iga Roma, iwąn kijlij:
—Xinętoka.
Iwąn Mateo moketza' iwąn kitoga' Jesús.
10 Jesús takuajtoya kalijti', iwąn asi' mia' yej kicobrąrowąyaj impuestos iga gobierno iwąn sekin yej ayą́' yę'nemij, iwąn ki̱xnąnkej mesa iwąn idisci̱polojmej Jesús.
11 E' kuą' fariseojmej kitakej iga Jesús nemi sentakuaj iwąn inǫmej, kitajtankej idisci̱polojmej:
—¿Te iga amomaęstroj sentakua wąn yej kicobrąrowąyaj impuestos iga Roma iwąn yej kichi̱waj yej ayękti?
12 Jesús kikagui' yej kijtojtokej iwąn kijtoj:
—Yej yęktitokej, ayą́' kajasi iga mamoachitialti̱kąn, e' yej wętitokej, kena, kajasi.
13 Xąkąn iwąn ximomachti̱kąn yej kijtǫjneki ken ijkuilijto' itájtǫl Dios: "Nej nikneki xita-iknęli̱kąn; ayéj iga xinęmiktili̱kąn yǫlkąmej." Pues nej ayą́' niwąlaj niknǫtzako yej kijtowaj iga yę'nemij. Mąjwa' niwąlaj niknǫtzako yej kichi̱waj yej ayękti iga mamoyǫlpatakąn.

Jesús kijtajtanij ken iga mayunąrǫlo

14 Yej kitokatinemiáj Juan yej tabautizą̨rowa yajkij kąn ono' Jesús, iwąn kitajtankej:
—¿Te iga nejemęn iwąn fariseojmej nipoxmayunąrowaj iwąn modisci̱polojmej ayą́' mayunąrowaj?
15 Jesús kijtoj:
—¿Ix wel moknǫmatitoskej te-iknı̱wąn kąn monąmiktilo miej ompa ono' iwąmej chokotzi̱n yej monąmiktiá? E' asiti día kuą' chokotzi̱n kiwi̱gaskej. Íkuą'ya sí mayunąrǫskej.
16 'Iwąn ayagaj kitamaniá sę tzotzolsósol iga tzotzoltájkol yej mokówago'; iga yej mokówago' ąkuis, iwąn máj weyi kitzayąnas tzotzolsósol.
17 Awel nǫ moakiá vino yej kichíjkejo' ipan ikyapakuetaxtekon† iga vino yej kichíjkejo' moposąwa iwąn kipoxǫnas kuetaxtekon iwąn nęmpoliwis vino iwąn kuetaxtekon. Inǫ́n iga, yękti mamoaki vino yej kichíjkejo' ipan kuetaxtekon yej móchijo'. Ijkǫ́n apoliwis vino niga kuetaxtekon.

Jesús ki-ojpa-ixitij isiwąpiltzi̱n Jairo wąn kachitialtij sę siwą'

18 Miej Jesús tątapojtóyao', asi' sę yej kimandąrowa judiyojmej, motankuąketza' itęnoj, iwąn kijlij:
—Nosiwąpiltzi̱n noktǫ' migui', e' siga tia nochąn, iwąn tiktąli̱j momą' ipan nosiwąpiltzi̱n, ojpa-isas sej.
19 Jesús moketza' iwąn yajki iwąn idisci̱polojmej iwąn inǫ́n tąga'.
20 Iwąn sę siwą' yej wętitoya doce años iga ki̱stoya ken imęs yej awel pachiwiá, kitechoj Jesús itepotztájbapa iwąn kichijchimilij itęmpan isotąntzótzol;

---

* **9:9 9:9** Xikita glosario "Impuestos". † **9:17 9:17** Xikita glosario "Kuetaxtekon".

21 yéj kijtoj ipan iyąlmaj: “Iga san nia nikchijchimiḷiti itzótzol, nia ni-achitiati.”
22 E' Jesús tachá' itepotztaj, kita' inǫ́n siwą', iwąn kijlij:
—Xipąki, nopíj, ti-achitia'ya iga timoconfiąroj ipan nej.
Iwąn íkuą'san inǫ́n siwą' achitiá'.
23 Kuą' Jesús asi' chąn inǫ́n jefe yej itǫką' Jairo, kita' iga tapi̱ztolǫ' iga yáwija kitǫkatij yej mikto', iwąn pox tzajtzitolǫ' iga chǫkayaj.
24 Jesús kijtoj:
—Xiki̱sakąn nigaj; takotzi̱n ayą́' mikto', yejwa' kochto'.
Iwąn kiwejwetzkilijkej Jesús.
25 E' Jesús kikijki̱xtij yej onoyaj kalijti', iwąn kala', kimąki̱tzkij takotzi̱n iwąn kipalẹwij iga moketza'.
26 Iwąn nǫyąn ipan inǫ́n tąjli momati' yej Jesús kichij.

Jesús kitachaltiá ǫme pachamej

27 Kuą' Jesús ki̱sa' ompa, ǫme pachamej kitokakej, kitzajtzilijtiąyaj:
—¡Achi xine-iknẹli̱kąn tej yej iPiltzi̱n‡ David!
28 Iwąn kuą' Jesús kala' kalijti', pachamej kitechojkej, iwąn Jesús kijtoj:
—¿Ix ankicrẹdowaj iga wel nimitztachalti̱skej?
Pachamej kijtojkej:
—Kena, noTẹko.
29 Iwąn Jesús kiji̱xchijchin in inǫmej pachamej, iwąn kijtoj:
—Mamochi̱wa ijkǫ́n ken amejemẹn anmoconfiąrojkej.
30 Iwąn tachákeja. Iwąn Jesús kitekimá' nokta inǫmej:
—Amo agaj xikijli̱kąn.
31 E' yejemẹn kí̱skejsan ompa, kipojtinenkej nǫyąn yej Jesús kichij.

Jesús kitajtǫltiá yej nǫnoj

32 Kuą' ki̱stiąyaja, sekin asikej yej kiwajliguilijkej Jesús sẹ nǫnoj yej kipiaya mąlespí̱ritoj.
33 E' kuą' Jesús kikí̱xtija inǫ́n mąlespí̱ritoj, welja tajtoj in nǫnoj. Yej ompa onoyaj san tajtachi̱xtikajkej, kijtojkej:
—¡Ayí̱' mo-ita' ipan Israel ken iní̱n!
34 E' fariseojmej kijtowąyaj:
—Ijẹfej mąlespi̱ritojmej kimá' iní̱n tąga' iga wel kiki̱xtiá mąlespi̱ritojmej.

Jesús kiknẹliá la gente

35 Jesús nentinemiá nǫyąn ipan weyi ąltepẹmej iwąn ipan ąltepẹtzitzi̱n, tamachtijtinemiá ipan tiǫpamej ipan sejsẹ́ ąltepẹ'. Kipowaya yẹ'noti̱ciaj kén iga reinąrowa Dios, iwąn kachitialtiąya inochi yej wẹtitokej iwąn yej kualǫtokej.
36 Kuą' Jesús kita' yej ompa chapąntokej, kiknẹlij iga kita' tayǫkoxtokej iwąn siatokej iwąn pąpayi̱ntokej, ken tikita borrẹgojmej§ yej atẹkoyojkej.
37 Iwąn Jesús kijlij idisci̱polojmej:
—Nimitzijliáj, melą'wa' iga ono' mia' yej wel moconfiąrowaj ipan nej, e' ayą́' mia' yej kipowaj yẹ'noti̱ciaj. Yej aya kikakij, inǫ́mejwa' ken sẹ weyi mi̱jli yej némiya tayoksi.
38 Inǫ́n iga xiktajtaniḷi̱kąn yej iTẹko mi̱jli iga makiti̱tani tekipanowąnimej iga makitekítijya yej ono' pan mi̱jli.*

10

Jesús kitapejpena doce iyapǫstolejmej

1 Iwąn Jesús kinǫtza' doce idisci̱polojmej iwąn kimá' poder iga wel makiki̱xti̱kąn mąlespi̱ritojmej iwąn iga wel makachitialti̱kąn yej de sẹse'pa iga wẹtitokej iwąn nochi yej kuajkualǫtokej.
2 Ini̱n itǫkąmej yej Jesús kitapejpen iga itati̱tanimej yej nǫ kijliáj apǫstolejmej:* yej achto itǫką' Simón, yej nǫ itǫką' Pedro, iwąn Andrés yej yéjpasan iyikni̱n; Jacobo iwąn Juan yej ipilówąmpa Zebedeo;
3 Felipe, Bartolomé, Tomás, iwąn Mateo yej kicobrąrowąya impuestos iga Roma; Jacobo yej ipíltzi̱mpa Alfeo; Lebeo yej nǫ itǫką' Tadeo;
4 Simón yej ipart̲i̱doj nacionalista;† iwąn Judas Iscariote, yej mąj despuẹ́j kinamá' Jesús.

‡ **9:27 9:27** Judiyojmej kimatikej iga el Mesías katka rey David ipiltzi̱n ipilówąmpa, inǫ́n iga kijliąyaj iga ipiltzi̱n. § **9:36 9:36** Xikita glosario “Borrego”. * **9:38 9:38** Kijtǫjneki iga makitajtaniḷi̱kąn Dios iga yéj makiti̱tani tokni̱mej yej wel kipowaj yẹ'noti̱ciaj nochi ini̱mej gente. * **10:2 10:2** Xikita glosario “Apóstol”. † **10:4 10:4** Xikita Lc 6:15.

Jesús kitekimaka apǫstolejmej iga makipowatij itájtǫl Dios

5 Kuą' Jesús kitįtan inįmej doce apǫstolejmej, ijkı́n kijlijkej:
—Amo xąkąn kąn chąntitokej yej ayéj judiyojmej, niga xąkąn ipan ąltepęmej yej onokej
ipan estado de Samaria;‡
6 mąjwa' xąkąn xikitatij judiyojmej yej pojpolijtinemij ken borręgojtzitzįn.
7 Xikijlijtinemikąn iga inąn sí nąʼya ono' iga Dios yawi reinąrǫti ipan tejemej.
8 Xikachitialtįkąn yej wętitokej, xikojpa-ixitįkąn yej miktokej, xikpajtįkąn yej
paląntokej ikajlǫmej iga kipiáj lepra, xikįxtįkąn mąlespįritojmej. Amejemęn ayą́'
ankikojkej iga inı́n wel ankichįwaj, amejemęn nǫ amo mamitzixtąwakąn iga inı́n
ankichįwaj.
9 ʼAmo nǫ xikuįgakąn ni alı́n tomįn,
10 niga xikuįgakąn amomórrąl ipan ojti; niga se' amotzótzol, niga se' gakti, niga
bastón; iga yej tekipanowa kajasi iga makitamakakąn.
11 ʼKuą' amasiskej ipan sę ąltepę' o ąltepętzįn, xiktęmǫkąn ompa agaj yej mitzyę'itaj
iwąn ómpao' xikąwikąn ichąn este que matami amotekipánǫl wąn ankįsaskej ipan inǫ́n
ąltepę'.
12 Kuą' ankalakiskej ichąn, xikijlįkąn iga maonokąn tamelą́.
13 Siga yej ompa chąntitokej kajasi iga ijkǫ́n xikijlįkąn, ijkǫ́n mochįwas; e' siga ayą́'
kajasi, amo xiktajtanilikąn Dios iga tamelą́ maonokąn.
14 E' siga ayą́' mitzǫmemąwiáj niga mitzkakisnekij, xikįsakąn ipan inǫ́n kajli o ipan
inǫ́n ąltepę' iwąn xiktzejtzelǫkąn amokxi iga maxįni tąlpínǫl.
15 Nimitzijliáj iga kuą' Dios tajuzgąrǫj, yej chąntitokej ipan inǫ́n ąltepę' mąj kicas-
tigąrǫskej que yej chąntitokej ąltepęmej Sodoma iwąn Gomorra.§

Kiknǫchįwaskej yej kitokaj Cristo

16 ʼTa' xikakikąn, nej nimitztįtanij ken tikita amborręgojmej itząląn koyǫmej.* E'
xonokąn listo ken tikita ankowąmej, iwąn ximochįwakąn ken anjojtokomej iga amo agaj
xikchįwilįkąn yej ayękti.
17 Amo xikęlkąwakąn iga la gente mitzwįgaskej kąn ono' tekiwajmej, iwąn mitzma-
gaskej ipan tiǫpamej.
18 Iwąn iga notechko mitzwįgaskej inąı́' gobernadǫrmej iwąn rę́yejmej; ijkǫ́n iga wel
antajtǫskej de nej iyįxtaj yejemej iwąn yej ayéj judiyojmej.
19 E' kuą' mitzwįgaskej inąı́' yej mandąrowaj, amo xitayǫkoyakąn iga ayą́' ankimatij tę
anyawij ankijtǫtij; iga kuą' antajtǫskej, Dios mitztajtǫlmakaskej.
20 Iga ayéj amejemęn yej antajtǫskej, sino que iyEspı́ritoj amoTaj Dios in yej yawi tajtǫti
ipan amejemęn.
21 ʼSę toknįn yawi kitęlwįti iyiknįn iga makimiktįkąn, iwąn tętaj kitęlwįj ipiltzįn iga
makimiktįkąn, iwąn tępilowąn kitęlwįskej itajmej iga makimiktįkąn.
22 Nochi yawij mitzijiyatij iga nej annętokaj; e' yej manętoka este que mamiki, yawi
momąnawįti.
23 Kuą' mitztalǫchtįskej ipan sę ąltepę', xąkąn ipan se' ąltepę'; nimitznojma-ijliáj iga nej
yej iPiltzįn Tąga' nia niwįtzeti kuą' aya ampanowaj nǫyąn ipan ąltepęmej kąn ichąmej
israelįtajmej.
24 ʼYej nemi momachtiá ayą́' mąj tamati ken yej tamachtiá, iwąn nisę́ tekipanowąni
ayą́' mąj tayakąnto' que ipatrǫ́n.
25 Sę discípulo makisentąli iyąlmaj iga mochįwas kensan imaęstroj, iwąn tekipanowąni
kensan itęko. Siga nej yej nimandąrowa ne-ijliáj iga niTzitzimi',† ¿ix ayą́' nǫ mitzijlįskej
iga amejemęn nǫ antzitzimimej yej annętokaj?

Jesús kijtowa iga Dios mamomajmawili

26 ʼInǫ́n iga amo agaj xikmajmawilįkąn. Ateyi nitę́ yej ichtákasan maono yej ayą́'
momatis, wąn ateyi nitę́ yej įyąnto' yej ayą́' monęxtij.
27 Yej nimitzijliáj kąn tamichkąn, amejemęn xikpowakąn nǫyąn kąn onolǫ'; yej
nimitzichtaka-ijliáj, xitzajtzikąn iga xikijtǫkąn iga nochi makikaki.
28 Amo xikmajmawilįkąn yej wel mitzmiktiáj, iga awel kimiktiáj toąlmaj; mąjwa'
xikmajmawilįkąn yej wel tęmela'polowa iwąn wel kitįtani toąlmaj kąn tawewelkato'.
29 ʼ¿Ix ayą́' monamaka ǫme tǫtǫtzitzįn iga sę tomįntzįn? E' malej ijkǫ́n, nisę́ tǫtǫ' ayą́'
miki sin que amoTaj Dios amo makimati.

---

‡ **10:5 10:5** Xikita glosario "Samaria, Samaritanos". § **10:15 10:15** Yej ichąn Sodoma iwąn Gomorra pox ayękti kichijkej. Gn 19 * **10:16 10:16** Koyǫmej, español: lobos. Inı́n kijtǫjneki iga yej kitokaj Cristo, ken borręgojmej iwąn yej kijiya Cristo, ken koyǫmej. † **10:25 10:25** Ipan griego nij kijtowa Beelzebú yej kijtǫjneki Satanás.

30 Pues este amotzónkal Dios kimati kẹ' ankipiáj.
31 Amo ximajmawikạn, amejemẹn máj anvalẹrowaj que mia' tọtọtzitzịn.

Yej mịxẹwiáj iga kijtowaj iga kitokaj Jesús

32 ’Inewi yej kinojma-ijtowa iyịxtaj la gente iga nẹtoka, nej nọ iyịxtaj noTaj yej ono' ipan cielo, nia nikijtọti iga nẹtoka.
33 E' yej iyịxtaj la gente kijtowa iga ayạ́' nẹtoka, nej nọ iyịxtaj noTaj yej ono' ipan cielo nia nikijtọti iga ayạ́' nẹtoka.

Jesús kijtowa iga ayạ́' wạlaj iga tamelạ́ maonolo

34 ’Amo ankijtọskej iga nej niwạlaj ipan inḭ́n tạjli iga tamelạ́ maonolo; ayạ́' niwạlaj iga tamelạ́ maonolo, sino iga mamokuejkuesojtolo.
35 Niwạlaj iga tạga' makikuesowili itaj, iwạ́n siwạpiltzịn makikuesowili iyẹ', iwạ́n siwạmon makikuesowili imonạn;
36 ijkọ́n iga sejsẹ́ mokuejkuesọj iwạnsan iyiknḭ́mejpa.
37 ’Yej makichọkili itaj o iyẹ' máj que nej, inọ́n ayạ́' kajasi iga manẹtoka; yej makichọkili iyokichpiltzịn o isiwạpiltzịn máj que nej, inọ́n ayạ́' kajasi iga manẹtoka;
38 yej kinekis manẹtoka, e' ayạ́' kikechpanowa icrụz,‡ ayạ́' kajasi iga mamochḭwa nodiscḭ́poloj.
39 Yej kineki san mamomạnawi, yawi poliwiti, e' yej mamiki iga nẹtoka, nochipa onos nowạn.

Yej yawi tẹmajmakati Dios

40 ’Yej mitzọmemạwiáj, néjyawa' in yej neọmemạwiáj; iwạ́n yej neọmemạwiá nọ ki-ọmemạwiáj yej nẹtịtan.
41 Yej ki-ọmemạwiá sẹ profeta yej kitịtani Dios, yawij kimakatij yej yẹkti kensan kimakaj sẹ profeta, yej ki-ọmemạwiá sẹ toknịn yej te-ijiknịn, yawij kimakatij yej yẹkti kensan kimakaj sẹ toknịn yej te-ijiknịn.
42 Iwạ́n si agaj kimaka yej nej nẹtoka yej amoweyimati, malej alḭ́n sesẹkạ' ipan wájkal, nimitzijliáj iga inọ́n sí Dios kimakas yej yẹkti.

11

Juan kitịtani ọmẹn idiscịpolojmej

1 Kuạ' Jesús tami' kinọnọtza' inọ́n doce idiscịpolojmej, kịsa' ompa iga yajki tamachtịto iwạ́n kipowato yẹ'notịciaj ipan ạltepẹmej yej onokej ipan tạjli de Galilea.
2 Juan prẹsojtitoya wạn kimati' yej Cristo nemi kichḭwa. Iwạ́n Juan kitịtan ọmẹn idiscịpolojmej iga makitatij Jesús,
3 iga ijkḭ́n makitajtanikạn:
—¿Ix tejya in Cristo yej yawi wịtzeti, o nikcháskejo' sewo'?
4 Jesús kijtoj:
—Xạkạn xikijlịtij Juan nochi yej nigaj nemi ankitaj iwạ́n yej nemi ankikakij.
5 Xikpowilịkạn iga pachamej tachaja, kọxomej nejnémija, yej palạntiạyaj ikajlọmej iga kipiáj lepra, achitiákeja, yej ayạ́' takakiáj, inạ́n takákija, yej miktoyaj, ojpa-isákeja, yej ayạ́' motapialiáj, mopowiliá yẹ'notịciaj ken iga Dios tasalvạrowa.
6 Pạktos yej ayạ́' kikajtẹwa iga moconfiạrowa ipan nej.
7 Kuạ' yájkija itatịtanimej Juan, Jesús pẹ'ya tạtapowa' de Juan, kijlij la gente:
—¿Tẹ́ ankitatọyaj ipan desierto? ¿Ix sẹ ojta' yej kọọlịna ejeka'?
8 Siga ayạ́', ¿tẹ́taj ankitatọyaj? ¿Ix sẹ tạga' yej yẹ'taajakijto'? Amejemẹn ankimatij iga yej moyẹ'taajakiáj, onokej ichạn rẹyejmej.
9 Iwạ́n, ¿tẹ́ nokta ankitatọyaj? ¿Ix sẹ profeta? Kena, yéj mạjya sej que sẹ profeta.
10 De inọnya Juan tajtowa kạn ijkḭ́n ijkuilijto':
Niktịtani notatịtan iga mo-ịxtaj matayakạna,
iga ken kuạ' mamitzojtápoya.*
11 Jesús nọ kijtoj:
—Nimitznojma-ijliáj iga desde ikyay este inạ́n ateyi ni agaj yej máj tayakạnto' que Juan yej tabautizạrowa, e' yej momachḭliá iga atẹ́ iteki de inochi yej motẹmakaj iga Dios marreinạro ipan yejemẹn, inọ́n yej máj tayakạnto' que Juan.
12 ’Desde kuạ' wạlaj Juan yej tabautizạrowa este inạ́n, ono' mia' yej kijiyaj iyojwi Dios, wạn ono' yej kichḭwasnekij iga mapoliwi.†

---

‡ **10:38 10:38** “Kikechpanowa icrụz”: anka kijtọjneki motẹmaka iga wel makiknọchḭwakạn, este mamiki iga kitoka Cristo. * **11:10 11:10** Malaquías 3:1 † **11:12 11:12** Ijkḭ́n wel nọ motraducịrowa: Desde kuạ' wạlaj Juan yej tabautizạrowa este inạ́n, ono' mia' yej poxsan kalakisnekij ipan iyojwi Dios, wạn este motojtopẹwaj iga makalakikạn.

13 Desde ikyay iwąn este inąn iga wąlaj Juan, nochi profętajmej iwąn iley Moisés,
kijtojkej iga wį' reinąrǫki Dios.
14 Siga annęcrędowaj, Juanwa' in profeta Elías yej wįtziaya.‡
15 Yej annakasyojkej, xinęyę'kakikąn.
16 ʼAmejemęn yej inąmpa amonokej annęsij ken tikita kǫkonę' yej mąwiltiáj ipan
tajkoąltepę' iwąn kitzajtziliáj iyiknįwąn:
17 "Nejemęn nimitztapįtzilijkej iga ąka iwąn ayą' anmijtǫtijkej, nejemęn nimitzi-
knǫtakuįkilijkej iwąn ayą' anchǫkakej."
18 Kuą' wąlka Juan yej mayunąrowąya iwąn ayį' tąwąna', amejemęn ankijtojkej iga
kipiá mąlespíritoj.
19 Niwąlaj nej iPiltzįn Tąga' yej nitakua iwąn ni-ąti, ankijtowaj iga nipoxtakua iwąn
nitąwąna, nimotókaki' iwąn yej ayą' yę'nemij iwąn yej kicobrąrowaj impuestos iga
Roma. Kuą' tikitaj iga yę'nemij yej momela'confiąrowaj ipan Dios, nęsi iga Dios nochi
kimati tę kichįwa.

Yej ayą' kipatasnekij ken iga nemij

20 Iwąn Jesús pę' kajajwa' yej chąntitokej ipan ąltepęmej kąn mąj kichij milągrojmej
yej ayį'pa mo-ita, iga yej ompa chąntitoyaj ayą' nemi kikajtęwayaj iga kichįwaj yej ayękti,
kijtoj:
21 —¡Lástima yej anchąntitokej ąltepę' Corazín! ¡Anląstimajmej yej anchąntitokej
ąltepę' Betsaida! Siga ipan ąltepę' Tiro iwąn Sidón mochijka milągrojmej yej ankitakej,
yejemej íkyasan kikajtejkaj iga kichįwaj yej ayękti iwąn monęxtiąyaj iga kakiąyaj
itzotzolmej yej moakiá kuą' mikilo iga moknǫmatij iwąn monejnexwiąyaj.§
22 E' nimitzijliáj iga kuą' Dios tajuzgąrǫj, mąj mitzcastigąrǫskej que yej chąntitokej
ąltepęmej Tiro iwąn Sidón.
23 Amejemęn yej amochąn ąltepę' Capernaum, ¿ankijtowaj ąn anyątij ipan cielo?
Mąjwa' yawij mitzakįtij kąn onokej yej miktokej. E' siga katka yej ichąmej ąltepę'
Sodoma* kitayaj milągrojmej yej amejemęn ankitakej, inǫn ąltepę' onóyasan este inąn.
24 E' nimitzijliáj iga kuą' Dios tajuzgąrǫj, amejemęn mąj mitzcastigąrǫskej que inǫmej
de Sodoma.

Xiwįtzekąn notęnoj iwąn ximosęwįkąn

25 Iwąn Jesús kijtoj:
—NoTaj yej tikchij cielo iwąn tąjli, nimitzweyimatįltiá iga tiknęxtilij yej ayą' moweyi-
matij inǫn yej ayą' tiknęxtilij yej tamatij
26 iga tej ijkǫn tikne'.
27 Jesús nǫ kijtoj:
—NoTaj nęma'ya inochi yej ono'. Ayagaj nęmela'įxmati nej yej iPiltzįn Dios, isęltisan
tęTaj Dios nęmela'įxmati. Iwąn ayagaj nǫ kimela'įxmati tęTaj; nosęltisan nej yej iPiltzįn,
iwąn inǫmej yej nej nikneki iga makįxmatikąn.
28 Xiwįtzekąn notęnoj, amonochįn amejemęn yej ansiatokej iga antekipanowaj iwąn
an-etį'miktokej, iwąn nej nikchįwas iga ximosęwįkąn.
29 Xicrędǫkąn yej nimitzijliáj, iwąn ximįxkuįtįkąn ipan nej, nej ayą' luę nikuejkuesiwi,
niga ayą' nimoweyimati ipan noąlmaj; iwąn anyǫlajkatiaskej.
30 Iga yej nej nimitztekimakaj, wel ankichįwaskej, iwąn yej nimitzijliáj iga
xikchįwakąn, ayéj ken yej awel mochįwa.

12

Idiscįpolojmej Jesús kitekij trigo ipan día kuą' mosęwilo

1 Sę día kuą' mosęwilo, Jesús iwąn idiscįpolojmej nemi panǫtiąyaj mįlijti'.
Idiscįpolojmej mayąnakej, iwąn pę' iga kitektiajkij trigo iga kikuajkej.
2 Kuą' fariseojmej inǫn kitakej, kijlijkej Jesús:
—Ta' xikita, modiscįpolojmej nemi tekipanowaj; inǫn ayękti iga mamochįwa ipan día
kuą' mosęwilo.
3 E' Jesús, kijtoj:
—¿Ix ayą'taj ankileęrojkej yej kichij David* iwąn yej íwąn senemiáj kuą' mayąnakej?
4 Kala' tiǫpan-ijti' iwąn kikuaj inǫmpa pąn yej kíkuajpa sacerdote, inǫmpa awel kikua
David niga yej íwąn nemiáj; wel kikuąyaj petz sacerdǫtejmej.

‡ **11:14 11:14** Malaquías 4:5 § **11:21 11:21** Monejnexwiąyaj iga manęsi iga momachįliąyaj iga ayękti kichijkej.
* **11:23 11:23** Yej ichąmej Sodoma poxsan kichįwayaj yej ayękti iwąn Dios kipolojkej; Gn 18, 19 * **12:3 12:3** 1 Sam 21:1-6

5 ¿Ix nǫ ayı́' ankileẹrowaj iley Moisés iga sacerdǫtejmej ipan weyitiǫpan† wel
tekipanowaj ipan día kuạ' mosẹwilo?, iwạ́n ijkǫ́n ayạ́' kichı̱waj yej ayẹkti.
6 ¡Ạnya sí nimitzijliáj iga nej mạjya sej que weyitiǫpan!
7 Mataj amejemẹn aya ankimatij tẹ kijtǫjneki kạn ijkı́n ijkuilijto': "Nej nikneki
xita-iknẹlı̱kạn, anikneki iga xinẹmiktilı̱kạn yǫlkạmej."‡ Maga katka ankimatiáj, ayạ́'
ankipantiạyaj nodiscı̱polojmej yej nemi kichı̱waj yej yẹkti.
8 Puej nej yej iPiltzı̱n Tạga' wel nitatekimaka tẹ wel mamochı̱wa ipan día kuạ'
mosẹwilo.

Sẹ tạga' yej mạtakuạwayaxto'

9 Iwạ́n Jesús kı̱sa' ompa iwạ́n kala' tiǫpan.
10 Ompa onoya sẹ tạga' yej mạtakuạwayaxto'. Iwạ́n fariseojmej kitẹmowiliạyaj ken
makimạwetzı̱ltı̱kạn Jesús, kitajtankej:
—¿Ixtaj wel moachitialtiá yej wẹtito' ipan día kuạ' mosẹwilo?
11 Jesús kijtoj:
—¿Ạ'yéj de amejemẹn, siga kipiá sẹ borrego iwạ́n mawetzi xapoko ipan día kuạ'
mosẹwilo, ix ayạ́' yạj kikı̱xtı̱ti?
12 ¡Iwạ́n nej nimitzijliáj iga máj valẹrowa sẹ tạga' que sẹ borrego! Inǫ́n iga wel mochı́
yej yẹkti ipan día kuạ' mosẹwilo.
13 Iwạ́n Jesús kijlij inǫ́n tạga':
—Xikmelạwa momạ'.
Iwạ́n kuạ' kimélaja imạ', yẹktia'ya kensan se' imạ'.
14 Kuạ' fariseojmej kı̱skej kạn ono' Jesús, monechkojkej iga kejlạnkej kén iga yawij
kimiktı̱tij Jesús.

Dios kitapejpen Jesús

15 Kuạ' Jesús kimati' inǫ́n, kı̱sa' ompa, iwạ́n pox mia' kitokakej wạn kachitialtij inochi
yej wẹtitokej.
16 Iwạ́n yej kachitialtiạya, kitekimá' iga amo makijtǫkạn ạ'yéj in yéj.
17 Inı́n mochij iga mamochı̱wa ken kijtoj profeta Isaías, kuạ' kijtoj:
18 Inı̱nya yej tekipanowa iga nej, yej niktapejpen,
yej nikpoxneki, iwạ́n nẹyǫlchikajto'.
Ípan nia niktạlı̱ti noEspı́ritoj,
iwạ́n yéj yawi kipowati ken iga nǫ wel nikmạnawiáj yej ayéj judiyojmej.
19 Ayạ́' tatẹnkuepilı̱j niga tzajtzis,
ayagaj kikakis itájtǫl ipan cạllejmej.
20 Kiknẹliá yej ayạ́' tajpalej,
kipalẹwiá yej mosemakasneki, ken agaj yej kitimaka sẹ cándı̱l yej sẹwisneki,
ijkǫ́n kichı̱was te kuạ' nǫyạn ipan tạjli mamochı̱wa yej yẹkti.
21 Iwạ́n nochi gente de mia' paı̱smej moconfiạrǫskej ipan yéj iga kimạnawı̱skej.§

Kipantiáj Jesús iga kipiá ipodẹr Tzitzimi'

22 Iwạ́n Jesús kiwı̱guilijkej sẹ tạga' yej pacha iwạ́n awel tajtowa iga kipiaya
mạlespı́ritoj. Jesús kachitialtij inǫ́n tạga'; welja tachá' iwạ́n welja tajtoj.
23 Nochi gente san tajtachı̱xtikajkej iwạ́n kijtojkej:
—¿Ix ạn inı̱nya in iPiltzı̱n* rey David?
24 E' kuạ' fariseojmej kikakikej inǫ́n, kijtojkej:
—Inı́n tạga' kikı̱xtiá mạlespı̱ritojmej ipan ipodẹr Tzitzimi', yej ijẹféjmejpa inochi
mạlespı̱ritojmej.
25 Jesús kimatiá tẹ kejlạntoyaj, iwạ́n kijtoj:
—Siga sẹ país mochı̱wa ǫme grupo iga mosepankuejkuesowaj, inǫ́n país políwiya;
iwạ́n siga sẹ ạltepẹ' o siga sẹ familia mosepankuejkuesowaj, awel wejkạwa iga onos.
26 Ijkǫnsan nǫ Tzitzimi', siga igạ́najsan kikı̱xtiá mạlespı̱ritojmej, yej yéjpasan itatki,
inǫ́n kijtǫjneki iga ayạ́' wejkạwas iga tamis ipodẹr.
27 Iwạ́n siga annẹpantiáj iga nej nikı̱xtiá mạlespı̱ritoj iga ipodẹr Tzitzimi', in yej
mitztokaj, ¿ix iga ipodẹr Tzitzimi' kikı̱xtiáj mạlespı̱ritoj? Yejémejsan monẹxtiáj iga ayéj
ijkǫ́n ken anne-ijliáj.
28 Nej nikı̱xtiá mạlespı̱ritoj iga ipodẹr iyEspı̱ritoj Dios, iwạ́n inı́n kijtǫjneki iga ási'ya
tiempo iga Dios marreinạro ipan amejemẹn.

---

† **12:5 12:5** Xikita glosario "Weyitiǫpan". ‡ **12:7 12:7** Oseas 6:6. Xikita glosario "Sacrificio". § **12:21 12:21** Is 42:1-4 * **12:23 12:23** Xikita Mateo 9:27

29 ’¿Kén wel sẹ kalaki chạn sẹ tạga' yej tajpalej iga makikuḭli yej itatki, siga ayą́' achto
kilpiá? Ijkǫ́n wel kikuḭlḭj yej itatki.
30 ’Yej ayą́' kiyẹ'ita yej nikchḭwa, inǫnwa' ne-ijiya; yej ayą́' nẹpalẹwiá; inǫnwa'
tapojpolowa.
31 ’Inǫ́n iga nimitzijliáj, Dios wel kẹlkąwiliá nochi yej agaj kichḭwa yej ayẹkti iwąn yej
kijtowa yej ayẹkti; e' siga mąltajtowaj iga iyEspḭ́ritoj Dios, inǫ́n Dios ayo' kẹlkąwilḭj.
32 Siga agaj mąltajtowa iga nej yej iPiltzḭn Tąga', inǫ́n Dios kẹlkąwilḭj; e' yej mamąltajto
iga iyEspḭ́ritoj Dios, inǫ́n nikẹman ay'ya kẹlkąwilḭskej niga ipan inḭ́n vida, niga ipan se'
vida.

Sẹ kuawi' mo-ḭxmati ipansan itąkilka

33 ’Siga yẹ'kuawi', yẹ'tąki; siga ayéj yẹ'kuawi', ayẹkti nǫ itąkilka. Sẹ kuawi' mo-ḭxmati
ipansan itąkilka.
34 ¡Amejemẹn ken ipilowąn kowąmej! ¿Kén anyawij ankijtǫtij yej yẹ'tájtǫl siga
amejemẹn ankichijtokej yej ayẹkti? Puej yej ankijtowaj, ijkǫ́n ono' ipan amoąlmaj.
35 Yej yẹ'nemi, yẹ'tajtowa, iga ipan iyąlmaj ono' yej yẹkti, e' tąga' yej ayẹ'nemi kijtowa
tájtǫl yej ajayẹkti iga ipan iyąlmaj ijkǫ́n kejlạnto'.
36 E' nej nimitzijliáj iga kuą' Dios tajuzgąrǫj, nochi yawij motẹnxitomatij te iga ayompa
tajtojkej.
37 Iga inǫ́n yej tikijtoj, yawij mitzjuzgąrǫtij, ómpaya nẹsis siga tikchij yej yẹkti o yej
ayẹkti.

Kinekij makitakąn yej ayḭ'pa mo-ita

38 Sekin fariseojmej iwąn yej tamachtiáj ipan la ley, kijlijkej Jesús:
—Tamachtiąni, niknekij manikitakąn iga xikchḭwa yej ayḭ'pa mo-ita yej Diǫssan wel
kichḭwa.
39 Jesús kijtoj:
—Amejemẹn yej ankichijtokej yej ayẹkti iwąn ayą́' ankicrẹdowaj Dios, annẹtajtaniliáj
iga manimitznẹxtilḭkąn yej ayḭ'pa mo-ita. E' ayą́' nimitznẹxtilḭskej se'pa yej ayḭ'pa mo-ita,
petz yej Dios kichḭwilij Jonás.
40 Ijkǫ́n ken Jonás onoya ẹyi día iwąn ẹyi yówal iyijtiko tǫpojwẹ́j, ijkǫnsan nǫ nej yej
iPiltzḭn Tąga' nonos tąltampa ẹyi día iwąn ẹyi yówal.
41 Kuą' Dios tajuzgąrǫj, yej ichąmej weyi-ąltepẹ' Nínive, moketzaskej iga
mitzjuzgąrǫskej, iwąn kijtǫskej iga ankichijkej yej ayẹkti; iga yej chạntitokej Nínive,
kuą' Jonás kipowa' itájtǫl Dios, kikajtejkej iga kichḭwayaj yej ayẹkti; iwąn nej mąjya sej
que Jonás.
42 Kuą' Dios tajuzgąrǫj, moketzas nǫ la reina yej mandąroj ipan tąjli de Sabá iga
mitzjuzgąrǫskej, iwąn kijtǫj iga ayompa ankichijkej. Inǫ́n reina wejka nejnen iga
makikakiki yej kimati rey Salomón;† iwąn nej mąjya sej que Salomón.

Mokuepa mąlespḭ́ritoj kąn onoya

43 Jesús nǫ kijtoj:
—Kuą' sẹ mąlespḭ́ritoj kḭsa ipan sẹ tąga', nentinemi ipan wą́'tąl iga kitẹmojtinemi kąn
makalaki; iwąn siga ayą́' kasi, kijtowa:
44 “Nia sej nimokuepati nochạn, kąn nikḭsa'.” Kuą' mokuepa, kasi inǫ́n tąga' ken sẹ
kajli yej isẹlti ono', este tajtachpạntolǫ' iwąn tayejyẹ'tąlijtolǫ'.
45 Iwąn yawi kikuiti se' siete mąlespḭ́ritoj yej mąjya sej que yéj, iwąn inochḭn
mochạntiáj ipan inǫ́n tąga', iwąn inǫ́n tąga' mochḭwas mąjya sej ayẹkti que achto.
Ijkǫnsan nǫ mochḭwas iwąn inḭmej gente yej ayą́' yẹ'nemij.

Iyẹ' wąn iyokichiknḭwąn Jesús

46 Jesús kitątapǫwijtóyao' la gente, kuą' asi' iyẹ' iwąn iyiknḭwąn. Awel kalakikej este
kalijti' iga matajtǫkąn wąn yéj.
47 E' agaj kimatḭltij Jesús, kijlij:
—Moyẹ' iwąn mookichiknḭwąn onokej fuera iwąn kinekij matajtǫkąn mowąn.
48 E' Jesús kijlij inǫ́n yej kimatḭltij:
—¿Ą'yéj noyẹ' iwąn ą'yéj nookichiknḭwąn?
49 Iwąn Jesús kimajpilwij idiscḭpolojmej, iwąn kijtoj:
—Nigaj ono' noyẹ' iwąn nookichiknḭwąn.
50 Yej kichḭwa ken kineki noTaj yej ono' ipan cielo, inǫnwa' in nookichiknḭn,
nosiwa-iknḭn iwąn noyẹ'.

---

† **12:42 12:42** 1 R 10:1-13

13

Ken iga mi̱xkui̱tilo ipan yej to̱ka

1 Ino̱n día Jesús ki̱sa' kalijti' iwa̱n mota̱lij ipan lagu̱najte̱n.
2 Iga póxsanya monechko̱lo̱', Jesús tejkaj ipan se̱ weyi á̱ka̱l iwa̱n ompa mota̱lij, iwa̱n
nochi tokni̱mej ka̱wikej ipan a̱te̱n.
3 Iwa̱n pe̱wa' se̱se'pa iga tamachtij ka̱n wel mamiji̱xkui̱tilo, kijtoj:
—Se̱ ta̱ga' yajki to̱kato, kipa̱pata̱náltijpa trigo.
4 'Ka̱n nemi to̱ktiá, ono' yej wetzitoj ipan ojti, iwa̱n wa̱lkej to̱to̱mej iwa̱n kikuajkej.
5 Ono' yej wetzito tetza̱la̱n, ka̱n ono' ajalí̱n ta̱jli. Iwa̱n ino̱n íyo̱l trigo ixwa' nimaní̱n
iga ta̱jli ayá̱' pox tilakti'.
6 E' kua̱' to̱natiki̱sa', pili̱ni', iwa̱n wa̱gui' iga ayá̱' monelwatij.
7 Ono' yej wetzito ipan witzyoj, witzyoj wejweyakej iwa̱n kijiyo̱miktij tato̱' iwa̱n ayá̱'
ta̱gui'.
8 E' ono' yej wetzito ipan yé̱'ta̱l, iwa̱n poxsan mochij; sekin ipan sejsé̱ imia̱wayo kita̱lilij
cien íyo̱l ipan se̱ íyo̱l yej kito̱ga', iwa̱n sekin kita̱lilij sesenta íyo̱l, iwa̱n sekin treinta.
9 Yej annakasyojkej, ¡xine̱ye̱'kakika̱n!

Tejas in ka̱n mami̱xkui̱tilo

10 Iwa̱n disci̱polojmej kitechojkej Jesús iwa̱n kitajtankej:
—¿Te iga ipan mi̱xkui̱tilis tikmachtiá la gente?
11 Jesús kijtoj:
—Amejeme̱n Dios mitzmati̱ltiáj yej aya agaj kimati ken yéj reina̱rowa, e' yejemej awel
kimatij.
12 Yej kipiá, yawij má̱j kimakatij, este po̱póxsanya sej yawi kipiati; e' yej akipiá, este
yej alí̱n kipiá, yawij kiku̱li̱tij.
13 Ino̱n iga sekin nikpowiliapa ka̱n mami̱xkui̱ti̱ka̱n; iga yejemej tacháj, e' ken tikita yej
pachamej, kikakij, e' ayá̱' kimatij te̱ iteki, ken tikita yej ayá̱' takakij.
14 Ipan yejemej mochi̱wa yej kijtoj el profeta Isaías, kijtoj:
Amejeme̱n ankikakiskej, e' ayá̱' ankimatiskej te̱ kijto̱jneki;
ankitaskej, e' ken kua̱' nité̱ ayá̱' ankitakej.
15 Iga ini̱mej poxsan moyo̱ltakua̱wilijkej,
ayá̱' ye̱'takakij,
kitzajtzaktokej iyi̱xmej;
iga amo matachaka̱n iga iyi̱xmej,
niga matakakika̱n iga inakasmej,
niga makentende̱ro̱ka̱n iga iya̱lmajmej,
niga mawi̱tzeka̱n note̱noj iga manikachitialti̱ka̱n.*
16 'E' amejeme̱n xipa̱kika̱n iga anne-itztokej iwa̱n ankikakij notájto̱l.
17 Nimitzijliáj iga mia' profe̱tajmej iwa̱n re̱yejmej kitasnekiáj iní̱n yej ankitztokej
iwa̱n ayá̱' kitakej; kinekiáj makikakika̱n iní̱n yej amejeme̱n nemi ankikakij, iwa̱n ayá̱'
kikakikej.

Jesús kijtowa te̱ kijto̱jneki ino̱n ka̱n mi̱xkui̱tilo ipan yej to̱ka

18 'Iná̱n xikakika̱n, nia nimitzjli̱tij te̱ kijto̱jneki ino̱n ka̱n mi̱xkui̱tilo ipan ino̱n yej to̱ka.
19 Yej kikakij ye̱'noti̱ciaj yej tane̱xtiliá ken iga reina̱rowa Dios iwa̱n ayá̱' kimatij te̱
kijto̱jneki, inó̱mejwa' ken tikita ino̱n íyo̱l trigo yej wetzi' ipan ojti, iwa̱n wi̱' Tzitzimi'
iwa̱n ke̱lka̱waltiá notájto̱l yej acha̱ onoya ipan iya̱lmajmej.
20 Iwa̱n ino̱n íyo̱l trigo yej wetzito tetza̱la̱n, ino̱n kijto̱jneki yej kikakij itájto̱l Dios iwa̱n
poxsan pa̱kij kua̱' kicre̱dójkejo'.
21 E' como ayá̱' wel monelwatiáj wejkatan, ayá̱' wejkatis iga moconfia̱rojtoskej nopan
iga kua̱' kipiás se̱ prueba o kikno̱chi̱waj iga kicre̱dowaj itájto̱l Dios, ayá̱' kijyo̱wiáj, iwa̱n
kikajté̱waja iga moconfia̱rowaj nopan.
22 Iwa̱n ino̱n trigo yej wetzi' ipan witzyoj, ino̱n kijto̱jneki ino̱mej yej kikakij itájto̱l
Dios, e' poxsan kipiasnekij kuajkuantas yej ono' ipan iní̱n ta̱jli, iwa̱n mokajkaya̱waj ipan
tomi̱n. Nochi ino̱n, kichi̱wa iga itájto̱l Dios make̱lka̱wa iwa̱n ino̱n tokni̱n awel kichi̱wa
yej ye̱kti
23 E' ino̱n íyo̱l trigo yej wetzito ka̱n ye̱'ta̱jli, ino̱n kijto̱jneki yej kikakij itájto̱l Dios iwa̱n
kentende̱rowaj. Ino̱mej kichi̱waj yej ye̱kti ken tikita ino̱n íyo̱l trigo yej kimá' cien, sesenta
iwa̱n ken yej kimá' treinta íyo̱l ipan se̱ imia̱wayo.

Mi̱xkui̱tilo ipan chakalsaka' iwa̱n íyo̱l trigo

---

* **13:15 13:15** Is 6:9,10

24 Jesús kipowa' se' kąn mi̱xkui̱tilo:
—Kąn reinąrowa Dios ken tikita sę tąga' yej kitǫga' yę'semi̱llaj ipan ími̱l.
25 E' kuą' kojkochtóloʼya, wąlaj sę yej kijiya itęko mijli, iwąn itząląn trigo kichtakatǫkako chakalsaka' iwąn yájkiya.
26 E' kuą' weya'ya trigo iwąn miąwatapąnikej, íkuą'ya nęsi' in inǫn chakalsaka'.
27 Iwąn tekipanowąnimej yajkij kitatoj itęko mi̱jli, kijlijkej: "Patrón, esi inǫn semilla yej tiktǫga' momi̱lpan yę'semi̱llaj, ¿ix kéntaj ąn iga ixwa' chakalsaka'?"
28 Itęko mi̱jli kijtoj: "Anka agaj yej ne-ijiya kichtakatǫkako." Inǫmej mǫnsojmej kijtojkej: "¿Ix tikneki maniąkąn manikwiwitatij?"
29 Itęko mi̱jli kijtoj: "Amo, siga anyawij ankiwiwitatij chakalsaka', wel nǫ ankiwiwitaj trigo.
30 Xikajtęwakąn, kąma sen-onokąn este kuą' motekis trigo; íkuą' niktı̱tanis tekipanowąnimej yej makiwiwitakąn achto chakalsaka' iwąn makinechkǫkąn iga makitati̱kąn, iwąn kinechkǫskej trigo kąn moęna."

Mi̱xkui̱tilo ipan mostązajyǫloj
31 Jesús kinęxtilij se' kąn mami̱xkui̱tilo:
—Kąn reinąrowa Dios, ken tikita sę íyǫl mostaza yej sę tąga' kitǫga' ipan ítąl.
32 Malej iga íyǫl mostaza mąj ali̱mpa de inochi yej ono'; e' kuą' weyá mochi̱wa mąjya sej que nochi yej tǫkto' kąn tatojtǫkalo, mochi̱wa weyi kuawę́j iwąn ipan imajmą' moxeketiáj tǫtǫmej.

Mi̱xkui̱tilo ipan levadura
33 Jesús tamachtij se' kąn mami̱xkui̱tilo:
—Kąn reinąrowa Dios, ken tikita levadura† yej sę siwą' kąxakualowa iwąn komati harina, iwąn moposąwa inewi tixti.

Te iga Jesús tamachtiá kąn wel mami̱xkui̱tilo
34 Jesús nochipa tamachtij kąn wel mami̱xkui̱tilo, ayą́' tamachtij siga ayą́' tajtowa kąn mi̱xkui̱tilo.
35 Inǫn mochij iga mamochi̱wa ken kijtoj sę profeta:
Nia nitajtǫti kąn wel mami̱xkui̱tilo.
Nia nikijtǫti yej aya i̱' momatiá este que Dios kichij tąjli.‡

Jesús kijtowa tę kijtǫjneki in chakalsaka'
36 Jesús kikajtej la gente yej ompa onoyaj iwąn yájkiya kalijti', ompa idisci̱polojmej kitechojkej Jesús iwąn kitajtankej:
—Tą xine-iji̱kąn tę kijtǫjneki ǫn chakalsaka' yej ixwa' mi̱lijti'.
37 Jesús kijtoj:
—Yej kitǫka yę'semi̱llaj inǫnwa' nej yej iPiltzi̱n Tąga'.
38 Iwąn mi̱jli kijtǫjneki nǫyąn ipan tąjli. Yę'semi̱llaj kijtǫjneki nochi yej kichi̱waj ken kineki Dios, chakalsaka' kijtǫjneki yej kichi̱waj ken kineki Tzitzimi'.
39 Yej ta-ijiya, yej kitǫga' chakalsaka', inǫnwa' Tzitzimi'. Kuą' motekis trigo, kijtǫjneki kuą' tamis inı́n tąjli, iwąn tekipanowąnimej yej kitekiskej, inǫn kijtǫjneki ąngelejmej.
40 Ijkǫ́n ken chakalsaka' monejnechkowa iga motatiá, ijkǫnsan nǫ mochi̱was kuą' Dios tajuzgąrǫj.
41 Nej yej iPiltzi̱n Tąga' niktı̱tanis noąngelejmej iga makikijki̱xti̱kąn ipan norręinoj yej tachi̱waltiáj yej ayękti iwąn yej kichi̱waj yej ayękti.
42 Iwąn kaki̱skej ipan tiwelǫn, ompa chǫkatoskej este tajtangueguetzekaskej.
43 Iwąn inǫmej yej kichijkej ken kineki Dios, tąwi̱skej ken tikita tǫnati̱' kąn reinąrowa Dios. Yej annakasyojkej, ¡xikyę'kakikąn!

Tąli̱yąnto' yej pox patiyoj
44 'Kąn reinąrowa Dios ken tikita teję́ yej pox patiyoj yej i̱yąnto' ipan agaj ítąl. Sę tąga' kasi' yej pox patiyoj iwąn ómpasan sej ki̱yąn; iwąn pox pąktiajki ichąn iga kinamakato nochi yej kipiá iwąn kikowa' inǫn tąjli.

Mi̱xkui̱tilo ipan sę perla yej pox patiyoj
45 'Nǫ kąn reinąrowa Dios ken tikita sę tanamakani yej kitęmojtinemi perla§ yej pox mojmǫnsajti'.
46 Kuą' kasi sę yej pox patiyoj, yawi ichąn iga kinamakati inochi yej kipiá iga kikowa inǫn perla.

---

† **13:33 13:33** Xikita glosario "Levadura". ‡ **13:35 13:35** Sal 78:2 § **13:45 13:45** Perla pox valęrowa, ken tikita tetzi̱n kę'pa ająyǫ' wąn iga perla wel mochi̱wa kǫska'.

Mixkuitilo ipan redej

47 ʼKan reinarowa Dios ken tikita se redej yej motaliá ipan lámar, iwán ípan kuakawi
de sese'pa topoj.
48 Kua' témi'ya redej, kikixtiaja ipan ataten, iwán ómpaya motaliáj iga kitapejpenaj in
topoj. Yej yekti kakijtiawij chikiwiko, e' yej ayéj ye'topoj kitajkalij.
49 Ijkón mochiwas kua' tamis inín tajli; witzeskej angelejmej iga kiyokatikij yej ayá'
ye'nemij iwán yej ye'nemij,
50 iwán yej ayekti kichiwaj, kakiskej ipan tiwelon, ompa chokaskej este tajtangueguet-
zekaskej.

Tamachtilis yej yánkuigo' iwán yej ikyápaya

51 Iwán Jesús kitajtan idiscipolojmej:
—¿Ix ankimatij te nemi nikijtowa?
Yejemej kijtojkej:
—Kena, nikmatij.
52 Iwán Jesús kijtoj:
—Kua' se yej tamachtiá ipan la ley momachtiá ken iga reinarowa Dios, nesi ken se
iteko kajli yej kimati te kejento' kalijti', iwán ompa kikijkixtiá yej kaxítijo' iwán yej
ikyay kipiá'.

Jesús asi Nazaret kan moskaltij

53 Kua' Jesús tami' tamachtij ipan inomej kan mixkuitilo, yájkiya,
54 iwán asito ipan iyaltepe'. Ompa pe' tamachtij tiopan, wan yej ompa takaktoyaj,
madmirادojkej, kijtowayaj:
—¿Ix kan an momachtij in inín taga' iga pox tajtolmati? ¿Kén iga wel kichiwa milagro
yej ayi'pa mo-ita?
55 Esi ininwa' ipiltzin carpintero; iye' itoka' María iwán iyiknimej itokamej Jacobo,
José, Simón iwán Judas.
56 Isiwa-ikniwan nigaj no ichamej. ¿Kén kichiwa iga kipoxmati iwán iga wel kichiwa
milagro?
57 Inón iga ayá' kitajtolkuikej. E' Jesús kijtoj:
—Se profeta noyan kiye'itaj, e' ayéj ijkón ipan iyaltepe' niga kan onokej iyikniwan.
58 Inón iga Jesús ipan iyaltepe' ayá' kichij mia' milagro, iga ayá' moconfiarowayaj ipan
yéj.

14

Miki Juan yej tabautizarowa

1 Gobernador Herodes* yej mandarowaya Galilea, kikagui' yej kichijtinemi Jesús,
2 iwán kijlij itekipanowanimej:
—Inonwa' Juan yej tabautizarowaya, yéj nokta ojpa-isa' sej kan miktoya. Inón iga wel
kichiwa milagro yej ayí' mo-ita.
3-4 Íkyaya Juan kijlij Herodes:
—Ayekti iga tikui' iga mosiwa' Herodías, yej isiwa' katka moknin Felipe.
Kua' inón kiká', Herodes tatekimá' iga makilpikan Juan iga makipresojwikan.
5 Herodes kimiktijnekiá Juan, e' kimajmawiliaya la gente, iga momatiá iga Juan katka
profeta.
6 E' kua' iyilwi Herodes iga icumpleaños, isiwapiltzin Herodías mijtotij iyixtaj yej
ompa onoyaj, iwán Herodes kipoxye'ita',
7 kinojma-ijlij nokta iga yawi kimakati tesan kitajtanis inón takotzin.
8 Iwán inón takotzin, kitajtan kensan iye' kijlij, ijkín kijlij Herodes:
—Nikneki xinemaka ipan se plato itzontekon Juan yej tabautizarowa.
9 Herodes moknomati' iga inón kiká'; e' como kíjtoja iwán kikakikej yej ompa
takuajtoyaj iga yawi kimakati tesan kitajtanis inón takotzin, inón iga tatekimá' iga
makimakakan yej kitajtan.
10 Iwán Herodes tatitan iga makikechtekitij Juan kan presojtito'.
11 Iwán kiwajligakej itzontekon Juan ipan se platojwéj, iwán kimajkuiltíjkeja inón
takotzin iwán kimakato iye'.
12 Iwán idiscipolojmej Juan asikej kan mikto' Juan iwán kitokátoja, iwán yajkij
kimatiltitoj Jesús.

Jesús kitamaka este cinco mil tajtaga'

---

* **14:1 14:1** Xikita glosario “Herodes”.

13 Kuą' Jesús kimati' iga kimiktíjkeja Juan, kisa' ompa, tejkaj ipan sę ąkąl iga yajki
kąn ayagaj ono'. E' momáti'san, iwąn kisalǫ' ipan ąltepęmej, iwąn kitokatiajkij,
ikxinejnentiájkijpa.
14 Kuą' Jesús témoja ipan ąkąl, kita' iga poxsan mialǫ', iwąn kiknęlij nochi inǫmej
iwąn kachitialtij nochi yej wętitoyaj.
15 Iwąn kuą' némiya tayowati, idiscipolojmej kitechojkej Jesús, iwąn kijlijkej:
—Tiǫta'ya, nigaj ayą' chąntitolǫ'. Xikijli inimej gente iga mayąkąn ipan ąltepętzitzin,
iwąn ompiga makikowakąn tę kikuąskej.
16 Jesús kijtoj:
—Amo mayajyąkąn; amejemęn xiktamakakąn.
17 Discipolojmej kijtojkej:
—Anikpiáj tę máj, petz sę mąnoj pąn iwąn ǫme tǫpoj.
18 Iwąn Jesús kijtoj:
—Nijpa xinęwajliguilikąn.
19 Jesús tatekimá' iga mamotąlilo ipan sakatzitzin. Kikui' inǫn sę mąnoj pąn iwąn
inǫn ǫme tǫpoj, ajkotachá' iga kimá' gracias Dios iwąn kitątajkoloj pąn, iwąn kimajmá'
idiscipolojmej iga makimajmakakąn la gente.
20 Takuajkej inochimej este ijixwikej, iwąn kuą' discipolojmej kinechkojkej tákual yej
ay' kikuajkej, tęmi' doce chikiwi'.
21 Yej takuajkej ken cinco mil tajtąga' iyókawa' in siwątkej iwąn kǫkonę'.

Jesús nejnemi iyixko ą'ti

22 Kuą' támi'ya takuajkej, Jesús kitekimá' idiscipolojmej iga matejkawíkąnya ipan ąkąl
iga maąpanǫkąn achto yejemęn, miej Jesús tanawatijtikąwigo'.
23 Kuą' yájkija, Jesús tejkaj ipan tepę' isęlti iga tajtǫto wąn Dios. Ompa onoya isęlti te
kuą' tayowati',
24 iwąn ąkąl yąyay tajko laguna. Iwąn maréjąl paréj mowitekiá ipan ąkąl iga
kixnąntiąyapa ejeka'.
25 Kuą' tanęstíwi'ya, Jesús yajki kąn nemi yawij idiscipolojmej ipan ąkąl, Jesús
nejnentiąya iyixko ą'ti.
26 Iwąn kuą' discipolojmej kitakej iga nejnentiwi' ipan ą'ti, poxsan momajtijkej, iwąn
mǫkątzajtzikej:
—¡Ta' xikitakąn, sę ąnimaj!
27 E' Jesús nimanin kijtoj:
—¡Tamelą xonokąn! ¡Nej niJesús, amo ximajmawikąn!
28 Iwąn Pedro kijtoj:
—NoTęko siga melą' iga tej, xikijto iga maninejnentiapa iyixko ą'ti este kąn tej tono'.
29 Jesús kijtoj:
—Xinejnémiwa'.
Iwąn Pedro temoj ipan ąkąl, iwąn ąnejnentiąya iyixko ą'ti iga yąya kąn ono' Jesús.
30 E' kuą' kimachilij ejeka' yej pox tajpalej, momajtij iwąn pęwa' iga misawiá iwąn
tzajtzi':
—¡NoTęko xinęmąnawi!
31 Iwąn nimanin Jesús kimątiląn Pedro, iwąn kijlij:
—¡Mataj tej nemąn timoconfiąrowa nopan! ¿Te iga ayą' timomela'confiąroj ipan nej?
32 Kuą' iyǫmextimej tejkájkeja ipan ąkąl, pachiwi' in ejeka'.
33 Iwąn yej onoyaj ipan ąkąl motankuąketzkej iyixtaj Jesús iwąn kijtojkej:
—Mataj melą', tej iPiltzin Dios.

Jesús kachitialtiá yej kokolisyojkej yej ichąmej Genesaret

34 Ąpanojkej iwąn asikej ipan tąjli de Genesaret.
35 Kuą' yej ompa chąntitokej kixmatikej iga Jesús, kipojkej nǫyąn ipan inǫn tąjli, wąn
kiwijwigakej itęnoj Jesús nochi yej wętitokej.
36 Iwąn yej wętitokej kitejteki'ijlikej Jesús iga mamotęmaka iga makichijchimilikąn
malej itęmpan itzótzol, iwąn nochi yej kichijchimilijkej, achitiakej.

15

Katiapa in tętzakuilá iga awel tikną'techowaj Dios

1 Kitechojkej Jesús sekin fariseojmej iwąn yej tamachtiáj ipan iley Moisés, inǫmej
wąlkej Jerusalén iwąn kitajtankej:
2 —¿Te iga modiscipolojmej ayą' kichiwaj ken to-ikyapatajwęwetkej tanęxtiliąyaj iga
mamochiwa? ¡Ayą' momąpąkaj kuą' yáwija takuątij!

3 Iwąn Jesús tatajtan:
—¿Te iga ayą' ankichiwaj ken tatekimaka Dios? Mąjwa' ankichiwaj ken amejémęmpa antamachtiáj.
4 Dios ijkín tatekimá': “Xikchiwa ken mitztekimaka motaj iwąn moyę' iwąn xikpalęwikąn”, iwąn “Yej makimąlijli itaj o iyę', kajasi iga mamíkiya.”
5 E' amejemęn ankijtowaj iga sę tąga' wel ijkín kijliá itaj o iyę': “Awel nimitzpalęwiáj, iga nochi yej nikpiá nikma'ya toDios.”
6 Yej ijkón kijtowa iwąn akineki makipalęwi itaj o iyę', ay' makichiwa. Ijkón amejemęn nemi ankikajtęwaj yej Dios mitztekimakakej, mąjwa' ankitokaj ken antekitamachtiáj.
7 ¡Amejemęn san anmopajpantiáj iga anyę'nemij! Ómpaya ken kijtoj el profeta Isaías, iga amejemęn nokta ijkín kijtoj:
8 Iga amotémejsan annęweyimatiltiáj,
e' máj ipan amoąlmajmej ni alín nokta ayą' anneejląmikij.
9 Íganan annęweyimatiltiáj,
iga antanęxtiliáj ken tąga' tatekimaka iwąn tanęxtiliá.
10 Iwąn Jesús kinotza' la gente, iwąn kijlij:
—Xikakikąn iwąn xikentendęrokąn:
11 Nité yej agaj kikua o koniá kichiwiliá iga Dios ayo' makiyę'ita, e' yej ayękti kijtowa, inón kena, wel kichiwa iga Dios amo makiyę'ita.
12 Iwąn discipolojmej kitechojkej Jesús, iwąn kijlijkej:
—¿Ix tikmati iga fariseojmej kikualomatikej kuą' kikakikej yej tikijtoj?
13 E' Jesús kijtoj:
—NoTaj yej ono' ipan cielo kichiwas wąn fariseojmej ken kichiwa sę milchiwani: tato' yej ayą' kitoga', yawi kiwiwitati este inelwayo.
14 Kąma kuesiwikąn; yejémejwa' ken tikita pachamej yej kojkuiltiáj ipacha-iknimej. Siga sę pacha kojkuiltiá se' pacha, yawij senwetzitij ipan sę xapo'.
15 Iwąn Pedro kijlij Jesús:
—Nejemęn niknekij xine-ijlikąn tę kijtojneki inón yej tikijtoj.
16 Jesús kijtoj:
—¿In amejémęntaj no ayą' ankimatij tę kijtojneki yej nej nikijtoj?
17 ¿Ix ayą'taj ankimatij iga kuą' tejté tikuaj yawi tojtiko iwąn kisa?
18 E' yej ankijtowaj yej ajayękti, inón kisa pan amoąlmaj, inónyawa' in yej kichiwa iga Dios amitzyę'itaj.
19 Iga sę ipan iyąlmaj kejląmiki iga kichiwasneki yej ajayękti, iga tamiktiáj, iga yej monąmíktija yawi wąn se', iga masij agaj kuą' áyapa monąmiktiáj, iga tachtekij, iga takajkayąwaj, iwąn iga tapopowaj.
20 Inimej yej kichiwiliá iga Dios ayo' makiyę'ita agaj, e' kuą' sę takua ayą'pa moyę'mąpąka, inón ayą' kichiwas iga Dios ayo' kiyę'itas.

Sę siwą' de Canaán yej moconfiąroj ipan Jesús

21 Jesús kisa' ompa iwąn yajki ipan ítąl ąltepęmej Tiro iwąn Sidón.
22 Sę siwą' de Canaán yej chąntitoya ipan inón tąjli, tzajtzitiwąlaj kąn ono' Jesús:
—¡NoTęko, tej yej iPiltzin David, achi xine-iknęli! Notaochin kipiá mąlespíritoj iwąn poxsan kiknochiwa.
23 E' Jesús akinotza' inón siwą'. Iwąn idiscipolojmej kiną'techotoj Jesús, kijtojkej:
—¡Xikijli inón siwą' iga mayáwiya; ay'ya matzajtzitiwiki totepotztaj!
24 Jesús kijlij inón siwą':
—Dios nętitan iga nikpalęwiko petz israelitajmej yej pojpolijtinemij ken tikita borręgojmej.
25 E' inón siwą' motankuąketza' iyixtaj Jesús iwąn kijlij:
—¡NoTęko, achi xinępalęwi!
26 Iwąn Jesús kijlij:
—Awel agaj kikuiliá itákual ipilowąn iga makimaka pęlomej.*
27 E' inón siwą' kijtoj:
—Jękej, ijkón nokta noTęko, e' pęlomej kikuaj takualtątájkol yej kipejpenaj yej xini itampa mesa kąn takuaj itękomej.
28 Iwąn Jesús kijlij inón siwą':
—¡Nej nikita iga tej pox timoconfiąrowa nopan! Mamochiwa ken tej tikneki.
Iwąn íkuą'san achitiá' itaochin inón siwą'.

* **15:26 15:26** Judiyojmej ayą' kiyę'itayaj yej ayéj judiyojmej, sekin kijliąyaj iga pęlomej.

Jesús kachitialtij mia' yej wẹtitokej

29 Jesús kisa' ompa iwąn panoj ipan ątẹn laguna yej itọką' Galilea, iwąn tejkaj ipan sẹ
tepẹ' iwąn ompa motąlij.
30 Mia' asi' kąn yéj ẹwatoya, kiwiguilijkej yej kọxomej, pachamej, nọnojmej, yej
mątakuąwayaxtokej iwąn mia' máj yej wẹtitokej. Kikąwatoj itẹnoj Jesús iwąn yéj nochi
kachitialtij.
31 Inọ́n íga poxsan madmirądọlọ' iga kitakej yej nọnojtitoyaj welya tajtojkej, yej
mątakuąwayaxtoyaj, yẹktiakej imąmej, yej kọxotitoyaj welya nejnenkej, iwąn yej
pachatitoyaj welya nọ tachakej. Iwąn pẹ' iga poxsan kiweyimatiltijkej iDiọs israeliitajmej.

Jesús kitamaka este cuatro mil tajtąga'

32 Iwąn Jesús kinọtza' idiscipolojmej, iwąn kijlijkej:
—Nej chọka noąlmaj iga iniimej gente kipiaya ẹyi días iga nigaj onokej nowąn, iwąn
ayą́' kipiáj tẹ kikuaj, iwąn anikneki maniktijtitaníkąnya, awel mamayąntiąkąn, amo
tapoliwiskej ipan ojti.
33 Idiscipolojmej kijtojkej:
—E' ¿kąnyawa' ąn nikuitij tákual iga nochi yejemej, nigaj ayagaj chąntito'?
34 Jesús tatajtan:
—¿Kẹ́skitaj pąn ankipiáj in amejemẹn?
Kijtojkej idiscipolojmej:
—Siete pąn iwąn alín tọpojtzitzin.
35 Iwąn Jesús tatekimá' iga nochi gente mamotajtąliąkąn tąlpan.
36 Iwąn Jesús kikui' inọ́n siete pąn iwąn inọ́n tọpojmej, iwąn kimá' gracias Dios.
Kitątajkoloj iwąn kimajmá' idiscipolojmej iga yejemẹn makimajmakakąn inochi gente.
37 Iwąn nochi takuajkej este ijixwikej. Iwąn kinechkojkej takualtątájkol yej ayo'
kikuajkej este tẹmi' siete chikiwi'.
38 Takuajkej cuatro mil tajtąga', iyókapa siwątkej iwąn kọkonẹ'.
39 Iwąn Jesús kijlij inọmej gente iga mayą́kąnya, kalakito ipan ąkąl iga yájkiya itẹnoj
ąltepẹ' de Magdala.

16

Kitasnekij yej ayi'pa mo-ita

1 Fariseojmej iwąn saduceojmej yajkij kitatoj Jesús, iwąn iga wel makimąwetzilţikąn,
kitajtaniliţoj iga makinẹxtiliąkąn tejtẹ́ yej ayi'pa mo-ita yej Diọssan wel kichiwa.
2 E' Jesús kijtoj:
—Kuą' kalaktiaya tọnati' iwąn ankitaj este chilti' cielo, amejemẹn ankijtowaj: “Ąn sí
mọsta yawi tọnati.”
3 Iwąn yowalti' ankijtowaj: “Inąn sí atayẹkąn iga este chilti' cielo iwąn tamixtaj.” Ame-
jemẹn ankimatij tẹ kijtọjneki kuą' ankitaj ken motąliá cielo, e' awel ankentendẹrowaj
yej nejpa nemi nikchiwa yej Dios nemi mitznẹxtiliáj.
4 Amejemẹn ayą́' anyẹ'nemij niga ankicẹdowaj Dios, ankinekij xikitakąn yej ayi'pa
mo-ita; e' ayą́' nimitznẹxtiliskej yej ayi'pa mo-ita, petz yej Dios kichiwilij Jonás.*
Iwąn Jesús yájkiya.

Ken iga tanẹxtiliáj fariseojmej

5 Kuą' idiscipolojmej ąpanojkej, kẹlkajkej iga makiwigakąn pąn.
6 Iwąn Jesús kijtoj:
—Ta' xikakikąn; amo xikchiwakąn ken kitekichiwaj fariseojmej iwąn saduceojmej, iga
yejemej nẹ́siki' yẹ'nemij, siẹmpa ayą́'.
7 Discipolojmej mojliąyaj:
—Anka ijkọ́n te-ijliá iga atikuajligakej pąn.
8 E' Jesús kimati' tẹ kijtojtokej idiscipolojmej, iwąn kijlijkej:
—¿Te iga ankijtowaj iga ayą́' ankipiáj pan? ¡Mataj amejemẹn ayą́' amo-
mela'confiąrowaj ipan nej!
9 ¿Ix ay'ya ankejląmikij kuą' tiktamakakej cinco mil tajtąga' gasan cinco pąn? ¿Ix ay'ya
ankejląmikij kẹ' chikiwi' ankitẹmijkej iga tákual yej ay' kikuajkej?
10 ¿Ix ay'ya nọ ankejląmikij iga siete pąn tiktamakakej cuatro mil tajtąga'? ¿Ix ay'ya
ankejląmikij kẹ' chikiwi' ankitẹmijkej iga tákual yej ay' kikuajkej?
11 ¿Te iga ayą́' ankentendẹrojkej iga nej ayą́' nemi nitajtowa de pąn kuą' nimitzijlijkej
iga amo xikuikąn ilevadụrajmej fariseojmej iwąn saduceojmej?

---

* **16:4 16:4** Jonás onoya ẹyi día iyijtiko weyitọpoj; ijkọ́n Jesús tọktoya ẹyi día.

12 Disciipolojmej kimatikej iga Jesús ayá' nemi kijtowa levadura yejpa motaliliá pan,
sino que kijtoj iga amo makicredokan ken tamachtiáj fariseojmej iwán saduceojmej.

Pedro kinojma-ijtowa iga Jesusya nokta in el Cristo

13 Kua' Jesús asito ipan ítal altepe' yej itoka' Cesarea Filipo, kitajtan idisciipolojmej:
—In sekin, ¿té kijtowaj de nej yej iPiltzin Taga'?
14 Disciipolojmej kijtojkej:
—Sekin kijtowaj iga tej tiJuan yej tabautizarowaya; sekin sej kijtowaj iga tej
ikyapaprofetaj Elías, iwán sekin sej kijtowaj iga tej ikyapaprofetaj Jeremías o agaj
profeta.
15 Jesús tatajtan:
—In amejemen, ¿té ankijtowaj de nej?
16 Simón yej no itoka' Pedro kijtoj:
—Tej tiCristoj, yej iPiltzin Dios yej isato'.
17 Iwán Jesús kijtoj:
—Xipaki tej Simón yej ipiltzin Jonás† iga ayéj taga' mitzmatiltij, noTaj yej ono' ipan
cielo mitzmatiltij.
18 Iwán nej, nimitzijliá iga tej motoka' Pedro, iwán ken mochiwa kajli ipan te'ti,‡ ijkón
ipan inín te'ti nikchiwas iga mia' moconfiaroskej pan nej iwán Tzitzimi' ayá' kitaniliij.
19 Nia nimitzmakati notájtol yej ken tikita llave iga wel makalakilo ipan cielo kan
reinarowa Dios; yej ipan inín tajli tej tikijtoj iga awel mochiwa, Dios yej ono' ipan cielo
kijtoj no iga awel. Iwán yej tej tikijtoj iga wel mochiwa ipan inín tajli, Dios yej ono' ipan
cielo no kijtoj iga wel.
20 Jesús kijlij idisciipolojmej iga amo agaj makijliikan iga yéj Cristo.

Jesús kijtówaya iga yawi mikiti

21 Íkua'ya Jesús pe' kijlij idisciipolojmej:
—Nej yej iPiltzin Taga', yawij ne-iknochiwatij poxsan iwán yawij ne-ijiyatij wewetkej
yej mandarowaj iwán ijefejmej sacerdotejmej iwán yej tamachtiáj ipan iley Moisés.
Yawij nemiktitij iwán ipan eyi día nia ni-ojpa-isati sej.
22 Pedro kiwiga' Jesús kan iyokamej, pe' kijlij iga amo makijto ijkón:
—¡Amo Dios makineki! ¡Ayí' ijkón mamitzchiwiliikan!
23 E' Jesús kitachilij Pedro iwán kijlij:
—¡Tzitzimi', xicholo notenoj!, tej tinetzakuiliá. Tej ayá' tikejlamiki ken Dios kejlamiki,
sino que tikejlamiki ken tajtaga'.
24 Jesús kijlij idisciipolojmej:
—Siga agaj kineki manetoka, ay'ya makichiwa yej yéj kineki, iwán manejnemi ipan
noojwi malej iga makiknochiwakan poxsan este makimiktikan.
25 Yej ayá' kinekis mamiki, yawi mikiti; e' yej mikis iga nej netoka, nochipa onos
nowan.
26 ¿Itejas in taga' iga makipiá inochi yej ono' ipan inín tajli, siga yawi mela'poliwiti
iyalmaj? Ayagaj wel kikowa iga amo makipolo iyalmaj.
27 Iga nej yej iPiltzin Taga' niwi' iwán iweyipoder toTaj iwán no iyangelejmej, íkua'ya
sí yawi kipagaroti sejsé kensan iga kichij.
28 Nej nimitznojma-ijliáj iga sekin yej nij onokej ayá' mikiskej este que mane-itakan
maniwiki nej yej iPiltzin Taga' iga manirreinaroki.

17

Kén iga Jesús se'pay nesi iga tawiá

1 Kua' pánoja seis días, Jesús kiwiga' Pedro, Jacobo iwán Juan yej iyíkniimpa Jacobo,
iwán yejémensan yajkij ipan se tepe' yej wejkapan.
2 Ompa iyixtaj inomej idisciipolojmej, Jesús se'pay nesi'. Tawij ixaya' kenya tonati',
itzótzol mochij este ichkáti'san, este ta-ixsewiaya.
3 Iwán íkua'ya kitakej iga nesikoj ikyapaprofetajmej Elías iwán Moisés, tatapojtokej
iwán Jesús.
4 Iwán Pedro kijlij Jesús:
—NoTeko, ¡yekti iga nigaj nonokej! Siga tikneki, manikchiwakan eyi ranchojtzitzin, se
iga tej, se iga Moisés iwán se' iga Elías.
5 Miej tajtojtoya Pedro walaj se mixti yej tawiá iwán kitzakuakoj. Iwán ipan inón mixti
moká' se tájtol yej kijtoj:

† **16:17 16:17** Inín Jonás yej itaj Simón Pedro ayéj inón Jonás yej onoya iyijtiko weyitopoj. ‡ **16:18 16:18** Pedro kijtojneki te'ti.

—Iniinwa' nokta in noPiltzin yej nikpoxchǫkiliá, iwąn yéj nęyǫlchikajto'. Yéj xikakikąn.
6 Kuą' inǫ́n kikakikej discipolojmej, motzojtzontǫkkej este tąlpan, iwąn poxsan majmawikej.
7 Iwąn Jesús kitechoj idiscipolojmej iwąn kitąlij imą' ipan yejemej, iwąn kijlijkej:
—Ximoketzakąn, amo ximajmawikąn.
8 Iwąn kuą' tachakej, ayo' mąj agaj kitakej, isęltisan Jesús.
9 Kuą' némiya temowaj ipan tepę', ijkin kitekimá' idiscipolojmej:
—Amo agaj xikijlikąn yej ankitakej, ankipowaskej este iga nej yej iPiltzin Tąga' mani-ojpa-isa sej.
10 Iwąn discipolojmej kitajtankej Jesús:
—¿Te ígataj yej tamachtiáj ipan iley Moisés kijtowaj iga achto wi' ikyapaprofętaj Elías?
11 Jesús kijtoj:
—Kena, melą́' iga Elías wi' achto, iga yéj nochi kiyę'tąlij.*
12 E' nej nimitzijliáj iga Elías wąlkaya, iwąn yejemej ayą́' kixmatikej, mąjwa' kichiwilijkej ken yejemej kinekikej. Ijkǫnsan nǫ nej yej iPiltzin Tąga' yawij ne-iknǫchiwatij.
13 Iwąn idiscipolojmej kimatikej iga Jesús nemi tajtowa de Juan yej tabautizą́rowąya.

Jesús kachitialtiá sę choochin yej tątapoliwi

14 Kuą' asitoj kąn onolǫ', sę tąga' kitechoj Jesús iwąn motankuąketza' iyixtaj, kijlij:
15 —NoTęko, achi xikiknęli nopiltzin yej tątapoliwi, poxsan kiknǫchijto' inin kokolis; węwetzi tiko iwąn ipan ą'ti.
16 Nikuiguilíjkaya modiscipolojmej, e' yejemęn awel kachitialtijkej.
17 Jesús kijtoj:
—¡Mataj amejemęn ayą́' anmomela'confiąrojtokej nopan iwąn ayą́' anyę'nemij! ¿Este kę́mano' mąj nia nonoti iwąn amejemęn? ¿Este kęman nia nimitzijyǫwijtotij? Xinęwajliguilikąn in chokotzin.
18 Iwąn Jesús kajajwa' inǫ́n mąlespíritoj, iwąn kikixtij ipan inǫ́n chokotzin, iwąn íkuą'ya achitiá'.
19 Kuą' iyokámeja onokej discipolojmej iwąn Jesús, discipolojmej tatajtankej:
—¿Te iga ąn nokta nejemęn awel nikixtilijkej in inǫ́n mąlespíritoj?
20 Jesús kijtoj:
—Iga amejemęn ayą́' anmomela'confiąrǫwaj nopan. Siga katka anmoconfiąrowąyaj malej alín kę'pa íyǫl mostaza, wel ankijliąyaj inín tepę': "Xicholo ompa iwąn xaj nepa"; iwąn inǫ́n tepę' cholǫj. Nochi wel ankichiwayaj siga anmomela'confiąrǫwaj.
21 Inímpawa' nokta mąlespíritoj ayą́' kisa siga ayą́' achto xi-orądǫkąn iwąn xi-mayunąrǫkąn.

Jesús sej kijtowa iga yawi mikiti

22 Miej Jesús iwąn idiscipolojmej senemiáj ipan estado de Galilea, Jesús kijtoj:
—Nej yej iPiltzin Tąga' yawij nękitzkitij,
23 iwąn yawij nęmiktitij, e' ipan ęyi día iga nimikis, nia sej ni-ojpa-isati.
Kuą' inǫ́n kikakikej discipolojmej pox moknǫmatikej.

Tomin yej momaka iga weyitiǫpan

24 Kuą' Jesús iwąn idiscipolojmej asitoj ąltepę' Capernaum, yej kicobrąrowaj impuesto† iga weyitiǫpan yajkij kitatoj Pedro, kitajtankej:
—In yej mitzmachtiáj, ¿ix ayą'taj kimaka tomin iga weyitiǫpan?
25 Pedro kijtoj:
—Kena, kixtąwa.
Kuą' Pedro kala' kalijti', Jesús tatajtan:
—¿Kén tikijtowa in tej, Simón? In rę́yejmej de inín tąjli, ¿ix kicobrąrowa yej yejpa igęntej o yej wéjkapa ichąmej?
26 Pedro kijtoj:
—Yej wejka ichąmej.
Jesús kijtoj:
—Ánkawa' yej yejpa igęntej ayą́' kicobrąrowaj.
27 E' iga amo agaj matikuejkuesǫkąn, xaj xitapilǫti nę laguna, iwąn yej áchtopa tikpilǫj, ipan itęn tia tikasiliti sę tomin yej kimakas iga xikixtąwa no-impuęstoj iwąn yej de tej, iwąn xaj xikixtąwati.

---

* **17:11 17:11** Mateo 3:3 † **17:24 17:24** Xikita glosario "Impuestos".

18

¿A'yéj yej máj tayakąnto'?

1 Íkuą' discipolojmej kitechojkej Jesús iwąn kitajtankej:
—¿A'yéj máj tayakąnto' kąn Dios reinąrowa?
2 Iwąn Jesús kinǫtza' sę choochin iwąn kiketza' tajkoyąn kąn onokej idiscipolojmej,
3 iwąn kijtoj:
—Nimitznojma-ijliáj siga ayą́' ankipataskej ken annemij iwąn ayą́' anmochiwaj ken inín choochin, awel reinąrowa Dios ipan amejemęn.
4 Yej máj tayakąnto' kąn reinąrowa Dios, yej moalimpamati iwąn mochiwa ken inín choochin.
5 Siga agaj kǫmemąwiá sę ken inín choochin iga nętoka, ken kuą' nejya yej nemi neǫmemąwiá.

Amo agaj xikchiwalti yej ayękti

6 'Si agaj makichiwalti yej ayękti sę de inimej yej nętokaj, yej ayą́' moweyimatij, máj yękti katka makipipilǫltikąn sę weyite'ti ipan ikech iwąn makimǫtakąn lámąrko iga ompa maąmiki.
7 ¡Ipan inín tąjli pox ono' yej kiyǫltiląna sę iga makichiwa yej ayękti! Inǫ́n nochipa onos, e' poxsan kiknǫchiwaskej yej matachiwalti yej ayękti.
8 'Inǫ́n iga, siga momą' o mokxi mitzchiwaltiá yej ayękti, xikteki iwąn xiktajkali wejka, máj yękti xikalaki kąn ono' Dios timątájkol o tikxitájkol, e' ayą́' mitzmǫtaskej ipan tiwelǫn yej ayí' sęwis iwąn ǫme momą' iwąn ǫme mokxi.
9 Siga moyix mitzchiwaltiá yej ayękti, xikixti iwąn xiktajkali wejka, máj yękti xikalaki kąn ono' Dios iga sę moyix que xikpiá ǫme iwąn mamitzmǫtakąn ipan tiwelǫn yej ayí' sęwis.

Mixkuitilo ipan sę borrego yej polijto'

10 'Amo xikalimpamatikąn inimej yej nętokaj. Nimitzijliáj iga iyąngelejmej yej kicuidąrowaj, nochipa onokej iyixtaj noTaj ipan cielo.
11 Nej yej iPiltzin Tąga' niwąlaj nikmąnawiko yej pojpoliwika.
12 '¿Kén ankitaj? Siga sę tąga' makipiá cien borrego, iwąn sę makipolo, ¿ix ayą́' ómpao' kikajtęwas inǫn noventa y nueve iwąn yąj kitęmǫti yej poliwi'?
13 Iwąn siga casis, poxsan pąkis. Máj pąkis que iga inǫmej noventa y nueve yej ayą́' polijtoyaj.
14 Ijkǫnsan nǫ amoTaj yej ono' ipan cielo, akineki mapoliwi nisę́ de inimej yej nętokaj.

Kén iga sę makiperdonąro sę toknin yej kichiwilij yej ayękti

15 'Siga moknin mitzchiwiliá tejtę́ yej ayękti, xitajto wąn yéj kąn amǫ́męnsan iwąn xikijli iga ayompa yej mitzchiwilij. Siga mitztajtǫlkuilij, tiktąnija moknin iga wel sej anmoyę'itaj.
16 E' siga ayą́' mitztajtǫlkuiliá, xiknǫtza sę o ǫme toknin iga nǫ makimatikąn yej yawi mojtǫti. Itájtǫl Dios kijtowa iga kuą' agaj kitęlwiáj, maonokąn ǫme o máj yej kitztoskej.*
17 Siga yejemej nǫ ayą́' kitajtǫlkuij, xikmatíltiya inochi toknimej yej nętokaj, siga yejemej nǫ ayą́' kitajtǫlkuij, xikitakąn ken sę yej nąmǫl yej ayą́' kixmati Dios, o ken sę yej kicobrąrowa impuesto.†
18 'Nej nimitzijliáj, yej ipan inín tąjli ankijtǫskej iga awel mochiwa, Dios yej ono' ipan cielo kijtǫj nǫ iga awel. Iwąn yej ankijtǫskej iga wel mochiwa ipan inín tąjli, Dios yej ono' ipan cielo nǫ kijtǫj iga wel.
19 'Nǫ nimitzijliáj, siga ǫme de amejemęn ipan inín tąjli ankisentajtanij tejtę́ kuą' an-orądowaj, noTaj yej ono ipan cielo yawij mitzmakatij.
20 Iga kąn ǫmęn o ęyi toknìwąn monechkowaj iga nęweyimatiltiáj, nej ompa nono' tatajkoyąn.
21 Iwąn Pedro kitajtanito Jesús:
—NoTęko, ¿kę' vęj wel manikperdonąrowili noknin yej nęchiwiliá yej ayękti? ¿Ix este siete vęj?
22 Jesús kijtoj:
—Nej ayą́' nimitzijliá iga siete vęj, sino que este setenta veces siete.

Sę yej ayą́' taperdonąrowa yej kichiwilijkej yej ayękti

23 'Inǫ́n iga kąn reinąrowa Dios, ken tikita sę rey yej kicobrąrowa itekipanowąnimej yej kidebęrowaj.

---

* **18:16 18:16** Dt. 17:6; 19:15 † **18:17 18:17** Judiyojmej kijiyayaj yej kicobrąrowaj impuesto iga Roma. Xikita glosario “Impuestos”.

24 Kuą' nemi tacobrąrowa, kiwajliguilijkej sę itekipanowąni yej debęrowąya poxsan
komati tomin.
25 E' inǫ́n tekipanowąni ayą́' kipiaya tomin iga makikuepa kę' debęrowa, el rey
tatekimá' iga makinamakakąn iga esclavo‡ iwąn isiwą' iwąn ipilowąn iwąn inochi yej
kipiaya iga wel makikuepa kę' debęrowąya.
26 Iwąn inǫ́n tekipanowąni motankuąketza' iyixtaj el rey, iwąn kijlij: "NoTęko achǫ'
xinęchá, iwąn nochi motomin nia nimitzkuepelíti."
27 Iwąn el rey kichǫkilij inǫ́n tekipanowąni, iwąn kijlij iga makęlkąwaya inǫ́n yej
kidebęrowa iwąn ay'ya kiprę́sojwij.
28 E' kísa'san inǫ́n tekipanowąni, masi' iwąn se' itekipanowąni-iknin yej kidebęrowąya
alín. Kikechpątzka' iwąn némiya kimiktiąya, kijlij: "¡Xinęmákayakej yej tinędebęrowa!"
29 Iwąn inǫ́n itekipanowąni-iknin, motankuąketza' iyixtaj iwąn kijlij: "Achǫ' xinęchá,
iwąn nochi motomin nia nimitzkuepelíti."
30 E' yéj ayą́' kiknęlij, mąjwa' kiprę́sojwij iga makikuepa inochi kę' debęrowa.
31 Kuą' sekin tekipanowąnimej kitakej inǫ́n, kualǫ' iyąlmajmej, iwąn nochi yajkij
kipowilitoj el rey.
32 Iwąn el rey kinǫtza' inǫ́n yej tapręsojwij, iwąn kijlij: "¡Titekipanowąni yej pox
tikchiwa yej ayękti! Nej nimitzęlkąwilij nochi yej tinędebęrowąya, iga tinęteki'tajtanilij.
33 Tej nǫ katka xikchǫkili moknin yej mitzdebęrowa, ken nej nimitziknęlij."
34 Iwąn el rey poxsan kuejkuesiwi', iwąn tatekimá' iga makicastigąrǫkąn este que
makikuepa nochi kę' debęrowa.
35 Iwąn Jesús kijtoj:
—Ijkǫnsan nǫ noTaj yej ono' ipan cielo yawi kichiwati iwąn amejemęn, siga ayą́'
ankęlkąwiliáj iga nochi amoąlmaj yej mitzchiwiliáj amoknin.

19

Jesús tamachtiá iga yej nąmiktito' amo mamokąwakąn

1 Kuą' Jesús tami' tajtoj, kisa' Galilea, iwąn asi' ipan estado de Judea yej ono' iyikąmpa
węyą' Jordán.
2 Pox komati gente kitoga', iwąn ompa Jesús kachitialtij yej wętitokej.
3 Iwąn sekin fariseojmej kitechojkej Jesús kąnsan makimąwetzíltikąn, kitajtankej:
—¿Ix wel sę tąga' kikajtęwa isiwą' iga san tejte-iga?
4 Jesús kijtoj:
—¿Ix ayí' ankileęrowaj kąn ijkuilijto' itájtǫl Dios, kijtowa iga kuą' pęwa' nochi yej ono',
Dios "kichij tąga' iwąn siwą'"?*
5 Iwąn kijtoj: "Inǫ́n iga sę tąga', kuą' monąmiktiá, kikajtęwas itaj iwąn iyę' iga
mosekąntískeja iwąn isiwą', iwąn iyǫmextimej mochiwaskej ken sęsan."†
6 Iwąn ay'ya onoskej ken ǫmemej, sino que sęsan. Inǫ́n iga amo agaj makiyokati yej
Dios kisętilij.
7 Fariseojmej kitajtankej Jesús:
—¿Te ígataj Moisés kijtoj iga sę tąga' wel kikąwa isiwą' siga kichiwiliá sę ąma' kąn
kijtowa iga momela'kájkeja?
8 Jesús kijtoj:
—Moisés kijtoj iga wel xikąwakąn amosiwą' iga anyǫltakuaktikej, e' desde kuą' mochij
tąjli, Dios ayí' kine' ijkǫ́n.
9 Nej nikijtowa iga yej kiyokakąwa isiwą', ayejpa iga isiwą' nemi yawi wąn se', inǫ́n
tąga' yej takajtęwa, siga monąmiktiá iwąn se' siwą', inǫnwa' nemi taxima iwąn yej
monąmiktij. Iwąn tąga' yej mamonąmikti iwąn sę siwą' yej mokajtej, nǫ taxima. Yej
taxima kajasi iga mamocastigąro.
10 Idisciípolojmej Jesús kijtojkej:
—Siga ijkǫnwa' kichiwa sę tąga' iwąn isiwą', mąj yękti katka iga ámowa' ma-
monąmiktilo.
11 Jesús kijtoj:
—Inín ayą́' nochi wel kentendęrowa, petz inǫmej yejsan Dios kinęxtiliá.
12 Ono' sęse'pa iga tąga' amonąmiktiá: sekin itekímeja iga amonąmiktiáj, e' onokej
sekin tajtąga' yej kiyokakapąrowaj iga amo masiwąyowikąn. E' onokej sekin yej ayą́'
monąmiktiáj iga mąj wel makipowakąn itájtǫl Dios. Yej kineki ijkǫ́n kichiwa, makichiwa.

Jesús ki-ǫmemąwiáj kǫkonę'

‡ **18:25 18:25** Xikita glosario "Esclavo". * **19:4 19:4** Gn 1:27 † **19:5 19:5** Gn 2:24

13 Kiwiguilijkej sekin kǫkonẹ' Jesús iga makitąlili imąmej iwąn makitajtanili Dios iga
mayẹ'onokąn; e' discịpolojmej, pẹ'ya kajajwakej yej nemi kajaxitiáj kǫkonẹ'.
14 E' Jesús, kijtoj:
—Xikąwakąn in kǫkonẹ', kąma manẹtechǫkąn, amo xikojtzakuilịkąn; iga yej mochịwa
ken inịmej kǫkonẹ', kajasi iga Dios marreinąro ipan yéj.
15 Iwąn Jesús kitąlilij imąmej kǫkonẹ', iwąn kịsa' ompa.

Sẹ tąga' yej kipoxpiá tomịn tątapowa' iwąn Jesús

16 Sẹ tąga' yajki kitato Jesús, iwąn kitajtan:
—Tamachtiąni yej tiyẹ'nemi, ¿tẹ́ nikchịwas yej yẹkti iga wel nochipa manono iwąn
Dios?
17 Jesús kijtoj:
—¿Te iga tinẹtajtaniliá katiá yej yẹkti iga mamochịwa? Sẹ́sanwa' in yej kichịwa yej
yẹkti, inǫnwa' Dios. E' siga tonosneki nochipa wąn Dios, xikchịwa ken tatekimaka Dios.
18 Iwąn chokotzịn kijtoj:
—¿Katiapa yej Dios tẹtekimaka?
Jesús kijlij:
—Amo xitamikti; yej nąmiktito' amo mayawi wąn se', amo xitachteki wąn amo xikijto
yej ayéj ijkǫ́n;
19 xikyẹ'ita motaj iwąn moyẹ'; iwąn xikchǫkili moknịn kensan tej timochǫkiliá.
20 Chokotzịn kijtoj:
—Inochi inǫ́n nikchíjto'ya este kuą' aya niyǫlej; ¿tẹ-o' mąj nẹpolowa?
21 Jesús kijtoj:
—Siga tikneki xiyẹ'ono iyịxtaj Dios, xiknamaka nochi yej tikpiá, iwąn xikmajmaka
yej ayą́' motapialiáj. Ijkǫ́n tia tikpiati yej pox valẹrowa ipan cielo; wąn xiwịki iwąn
xinẹtoka.
22 E' kuą' chokotzịn kikagui' yej kijlij Jesús, moknǫmatitiájkiya iga poxsan motapi-
aliąya.
23 Iwąn Jesús kijlij idiscịpolojmej:
—Nej nimitzijliáj iga sẹ yej moconfiąrowa ipan itomịn awel motẹmaka iga Dios
marreinąro ipan yéj.
24 Nimitzojpa-ijliáj iga mąj wel panowa sẹ camello‡ ipan ixapoyo ąkǫxaj, que sẹ yej
motapialiá mamomaka iga Dios marreinąro ipan yéj.
25 Kuą' inǫ́n kikakikej idiscịpolojmej este madmirądojkej, iwąn motajtankej:
—¿Ą'taj wel momąnawịj?
26 Jesús kitachịlij idiscịpolojmej, iwąn kijtoj:
—Tajtąga' inín awel kichịwaj, e' Dios kena, wel kichịwa.
27 Iwąn Pedro kijtoj:
—NoTẹko, nejemẹn nikajtéjkeja nochi yej nikpiayaj, iwąn nimitztokakej. ¿Tẹ́
nimotąnilịskej?
28 Jesús kijtoj:
—Nimitznojma-ijliáj iga inǫ́n vẹj kuą' Dios kichịwas iga tąjli mayẹ'ono, kuą' nej
yej iPiltzịn Tąga' nimotąlịj kąn nirreinąrowa, amejemẹn yej annẹtokakej, anyawij nǫ
anmotąlịtij ipan doce wejweyi asiento kąn anmandąrǫskej iga sejsẹ́ de amejemẹn
ankijuzgąrǫskej sejsẹ́ de inǫ́n doce tribu§ yej wąlkej ipan ipilowąn Israel.
29 Nochi yej iga san nẹtokaj kikajtejkej ikalmej, iyokichiknịmej, isiwa-iknịmej, itajmej,
iyẹmej, ipilowąn, o itąlmej, Dios yawi kimakati cien veces mąj de lo que kikajtejkej, iwąn
yawij onotij nochipa iwąn Dios.
30 E' mia' yej inąn tayakąntokej, yawij kąwitij tatepotztaj, iwąn yej inąn onokej
tatepotztaj, yawij tayakąntotij.

20

Yej tekipanowaj ipan ụvajyoj

1 Jesús kijtoj:
—Kąn reinąrowa Dios, ken tikita sẹ tąga' yej kipiá weyi ụvajyoj,* inín tąga' kịsa'
isájpasan iga kitẹmǫto imǫnsojmej iga mayąkąn makitekitij uva.
2 Kuą' kási'ya mǫnsojmej, motajtǫltijkej kẹ' yawij kitąnịtij inǫ́n día, iwąn kitítanya
imịlpan iga matekipanǫtij.

‡ **19:24 19:24** Xikita glosario “Camello”. § **19:28 19:28** Xikita glosario “Tribu”. * **20:1 20:1** Xikita dibujo pan Marcos 12:1.

3 Iwąn itęko mịjli kịsa' sej ken las nueve de la mañana, iwąn kita' sekin yej onokej
tajkoąltepę', atę́ kichijtokej.
4 Iwąn kijlijkej: “Xąkąn nǫ xiktekitij uva nomịlpan, iwąn nimitzixtąwaskej kę' nokta
motąniá.” Iwąn yejemęn yajkij tekipanǫtoj.
5 ’Itęko mịjli kịsa' sej ken tajkodía, iwąn kịsa' sej ken las tres tiǫtakpan, ijkǫnsan sej
kichij ken achto.
6 Iwąn ken las cinco tiǫtakpan sej yajki tajkoąltepę', iwąn kasi' sekin yej ayą́' tę
kichijtokej, kijlijkej: “¿Te iga nij amonokej semilwi' wąn atę́ ankichijtokej?”
7 Kijtojkej: “Iga ayagaj nętęmowaj iga manitekipanǫkąn.” Iwąn kijtoj itęko mịjli:
“Xąkąn nǫ xitekipanǫtij nomịlpan, iwąn nimitzixtąwaskej kę' nokta motąniá.”
8 Kuą' tayówaya, itęko mịjli kijlij yej kinentiá tekipanowąnimej: “Xiknǫtzákąnya
in yej tekipanojkej, iwąn xikixtąwákąnya. Xikixtąwakąn achto yej último pejkej iga
tekipanowaj, iwąn xitamiti ipan yej achto pejkej.”
9 Iwąn asikej yej kalakkej iga tekipanowaj las cinco tiǫtakpan, iwąn sejsę́ kimakakej
kę' nokta motąniá sę día.
10 Kuą' asikej yej achto kalakkej iga tekipanowaj, kijtojkej anka mąj komati kitąnịskej;
e' sejsę́ kimakakej kę' nokta motąniá sę día.
11 E' kuą' ąn kixtájkeja, tekipanowąnimej pęwa' mokuesojkej wąn yej itęko mịjli,
12 kijtojkej: “Inịmej yej tiǫ́ta'ya kalakkej, tekipanojkej sęsan hora, wąn tikixtaj
achǫnsan nǫ kę' nejemej anne-ixtajkej yej nikijyǫwijkej tekipánǫl wąn nitǫnatatakej
semilwi'.”
13 Itęko mịjli kijlij sę de yejemej: “Ej, ayą́' nemi nimitzchịwiliá yej ayękti. ¿Ix ayą'taj
tikajkej iga tia tiktąnịti kę' motąniá sę día?
14 Xikui motomịn, iwąn xaja. Nej nikneki manikixtąwa inịn yej ụ́ltimoja kala', kę'san
tej nimitzixtaj.
15 ¿Ix ayą'taj nej nikmati tę nikchịwa wąn notomịn? ¿O tine-ịxita iga nite-ijiknịn?”
16 Inǫ́n iga yej inąn onokej tatepotztaj yawij tayakąntotij, iwąn yej inąn tayakąntokej
yawij kąwitij tatepotztaj; iga mia' yej kinǫtzaskej, e' ayą́' inochịn yawij kitapejpenatij.

Jesús kijtowa sej iga yawij kimiktịtij

17 Kuą' Jesús némiya yawi Jerusalén, kiwịga' doce idiscịpolojmej kąn iyokamej iwąn
kijlijkej:
18 —Inąn ankitaj iga nemi tiawij Jerusalén, ompiga ijęfejmej sacerdǫtejmej iwąn yej
tamachtiáj ipan iley Moisés yawij nękịtzkịtij nej yej iPiltzịn Tąga', iwąn yawij kijtǫtij iga
manęmiktịkąn
19 iwąn nętịtaniskej iyịxtaj yej ayéj judiyojmej iga manępịnajtịkąn, manęmagakąn
iwąn manęmiktịkąn ipan cruz, e' ipan ęyi día ni-ojpa-isas sej.

Yej kitajtan iyę' Jacobo iwąn Juan

20 Isiwą' Zebedeo iwąn ipilowąn, yej itǫką' Jacobo iwąn Juan, kitechǫtoj Jesús. Tęyę'
iyịxtaj Jesús motankuąketza' iga kitajtanilij tejtę́.
21 Iwąn Jesús kitajtan:
—¿Tę tikneki?
Tęyę' kijtoj:
—Xikijto iga kąn tirreinąrǫj sę de inịmej nopilowąn mamotąli moyę'kąmpa iwąn se'
mamotąli moǫpochkąmpa.
22 E' Jesús kijtoj:
—Amejemęn ayą́' ankimatij tę ankitajtanij. ¿Ix ankijyǫwịskej ken nej nikijyǫwịj kuą'
nęcastigąrǫskej? ¿Ix wel ampanǫskej kąn nej nipanǫj?
Yejemej kijtojkej:
—Kena, wel.
23 Jesús kijtoj:
—Kena, ankijyǫwịskej ken nej nia nikijyǫwịti kuą' ne-iknǫchịwaskej, iwąn ampanǫskej
kąn nej nipanǫj, e' iga agaj mamotąli noyę'kąmpa o noǫpochkąmpa, inǫn ayéj nej
nikmati, yawij kimakatij yejsan noTaj kitapejpen iga yawij motąlịtij.
24 Kuą' inǫmej se' diez discịpolojmej inǫn kikakikej, kikuesowilijkej Jacobo iwąn Juan.
25 Iwąn Jesús kinǫtza' idiscịpolojmej iwąn kijtoj:
—Amejemęn ankimátija iga yej mandąrowaj ipan pąịsmej poxsan kitajtaksa igęntej,
iwąn yej gobernąrowaj yǫlkịsaj pan yej atę́ iteki, kąnsan manęsi iga mandąrowaj.
26 E' iwąn amejemęn ayéj ijkǫ́n. Mąjwa' yej kineki matayakąnto ipan amejemęn, inǫn
achto makipalęwi toknịmej.
27 Siga agaj de amejemęn kineki matayakąnto, mamochịwa esclavo iga nochi
toknịwąn.

28 Ijkǫ́n nej yej iPiltzi̱n Tąga' ayą́' niwąlaj iga manępalęwi̱kąn, sino que iga
manitapalęwi, iwąn iga manimiki iga mia' manikxitoma yej ken ilpitokej iga ayękti
kichijtokej.

Jesús kitachaltiá ǫme pachamej

29 Kuą' yejemej nemi ki̱sayaj weyi-ąltepę' Jericó, Jesús poxsan kitokatiąyaj.
30 Ompa onoyaj ǫmęn pachamej ejęwatoyaj ojtęnoj; kuą' kikakikej iga ómpaya nemi
panowa Jesús, tzajtzikej:
—¡NoTęko, tej iPiltzi̱n David, áchikej xine-iknęli̱kąn!
31 Yej ompa chapąntiąyaj kajajwakej pachamej iga ayo' mąj matzajtzitokąn, e'
pachamej mąjya tzajtzikej:
—¡NoTęko, tej yej iPiltzi̱n David, áchikej xine-iknęli̱kąn!
32 Iwąn Jesús moketza', kinǫtza' pachamej iwąn tatajtan:
—¿Tę ankinekij manimitzchi̱wili̱kąn?
33 Pachamej kijtojkej:
—NoTęko, niknekij manitachakąn.
34 Iwąn Jesús kiknęlij inǫmej pachamej, iwąn kiji̱xchijchin, iwąn íkuą'san in pachamej
welja tachakej, iwąn kitokákeja Jesús.

21

Jesús asi weyi-ąltepę' Jerusalén

1 Kuą' asitiáwija Jerusalén, iwąn asikej ąltepę' Betfagé, itęnoj tepę' yej itǫką' Olivos,
Jesús kiti̱tan ǫme idisci̱polojmej,
2 iwąn kijlijkej:
—Xąkąn ipan inępa ąltepętzi̱n yej ono' to-i̱xtaj. Ompa anyawij ankasitij sę burra ilpito',
nǫ ompa ono' sę bu̱rrojtzi̱n. Xikxitomakąn, iwąn xinęwajliguili̱kąn.
3 Siga agaj tejté mitzijliáj, xikijli̱kąn: "ToTęko kineki, iwąn nimani̱n sej mitzkąwili̱kij."
4 Inǫ́n mochij iga mamochi̱wa ken kijtoj sę profeta, kuą' ijki̱n kijkuiloj:
5 Xikijli̱kąn yej chąntitokej Jerusalén:
"Xikitakąn, amorręy wi̱' iga amejemej,
ayą́' moweyimati, tejkatiwi̱' ipan sę burro,
yej aya i̱' moxi̱lajtiá."*
6 Iwąn disci̱polojmej yajkij, iwąn kichijkej kensan Jesús kitekimakakej.
7 Kiwajligakej burra iwąn ipiltzi̱n; iwąn disci̱polojmej kipechtijkej bu̱rrojtzi̱n iga
itzotzolmej, iwąn Jesús tejkaj.
8 Pox onoya mia' gente; yejemej kipatąwilijtiajkij itzotzolmej ipan ojti. Sekin sej
kitekikej imajmą' sǫyą' iga kitąlijtiajkij ipan ojti.†
9 Yej tapanǫtiąyaj iwąn yej yąyaj tatzi̱mpan tzajtzitiąyaj, ijki̱n tzajtzikej:
—¡Mamoweyimati̱lti iPiltzi̱n rey David! ¡Mamoweyimati̱lti yej kiti̱tani toTęko Dios!
¡Mamoweyimati̱lti Dios yej ono' ipan cielo!
10 Kuą' Jesús ási'ya Jerusalén, nochi gente akojasiáj tę nemi mochi̱wa, iwąn mia'
tatajtaniáj:
—¿A'yéj ąn in inin?
11 La gente kijtowąya:
—Ini̱nwa' profeta Jesús, yej moskaltij Nazaret ipan tąjli de Galilea.

Jesús kikijki̱xtiá yej tanamakaj weyitiǫpan

12 Kuą' Jesús kala' ipan ipątiojyo weyitiǫpan, kikijki̱xtij inǫmej yej tanamakatoyaj iwąn
yej takojtoyaj. Kitzijtzi̱nkuepa' męsajmej kąn kipatatoyaj nąmǫltomi̱n iga tiǫpantomi̱n.‡
Iwąn nǫ kiyajyagatopęwilijkej kąn motąliąyaj yej kinamakatoyaj jojtoko.
13 Iwąn Jesús kijtoj:
—Ijki̱n ijkuilijto' itájtǫl toTęko: "Nókal yawi motǫkąwi̱ti kajli kąn orądǫlo";§ e'
amejemęn ankikueptokej kąn mi̱yąnaj yej tachtekij.
14 Ompa weyitiǫpan kitechǫtoj Jesús sekin pachamej iwąn kǫxomej, iwąn kachitialtij.
15 E' kuejkuesiwikej ijęfejmej sacerdǫtejmej iwąn yej tamachtiáj ipan la ley kuą'
kitakej iga Jesús taachitialtij, iwąn iga kikakikej kǫkonę' tzajtzitokej iga kijtojtoyaj:
"¡Mamoweyimati̱lti iPiltzi̱n Rey David!"
16 Iwąn kijlijkej Jesús:

---

* **21:5 21:5** Zac 9:9 † **21:8 21:8** Ijkǫ́n kichi̱wayaj iga kilwichi̱wiliáj sę yej gobernąrowa kuą' nemi asi ipan sę ąltepę' iga manęsi iga kiyę'itakej. ‡ **21:12 21:12** Tiǫpantomi̱n se'pa tomi̱n iga kikowaya yej ki-ofrecęrowiliąyaj Dios weyitiǫpan. Awel mokowaya iga nąmǫltomi̱n. § **21:13 21:13** Is. 56:7

—¿Ix tikaki yej inimej kijtojtojkej?
Jesús kijtoj:
—Kena, nikaki. E' amejemen, ¿ix ayí' ankileerowaj itájtol Dios kan kijtowa?:
Tikchij iga kokone' iwán xoloomej yej chíchijo',
mamitztakuikilikan.*
17 Iwán Jesús kisa' Jerusalén, iwán yajki altepe' Betania iwán ompiga kochi'.

Jesús kimalijliá higuerajkuawi' yej ayá' takto'

18 Iwán yowalti' kua' nemi sej yawi Jerusalén, Jesús mayana'.
19 Kita' se higuerajkuawi'† yej ojtenoj onoya, iwán kitechoj iga makita siga takto', e' ayá' taktoya, kipiaya petz iyisváyosan. Iwán ijkín kijlij inón kuawi':
—¡Nikeman nokta amo xitaki!
Iwán imaninsan wagui' in inón kuawi'.
20 Kua' inón kitakej idisciipolojmej moyolmajtijkej, iwán kitajtankej Jesús:
—¿Ix ken iga imaninsan wagui' in higuerajkuawi'?
21 Iwán Jesús kijtoj:
—Nej nimitzijliáj siga amejemen anmomela'confiarowaj pan Dios ayejsan ijkín wel ankichiwaskej ken nikchiwilij inín higuerajkuawi', amejemen no wel ankijliskej inín tepe': "Xicholo ompa kan tono', iwán xaj lámarko", iwán ijkón mochiwas.
22 Nochi yej ankitajtaniliskej Dios kua' nemi an-oradowaj, siga ankimela'credoskej, mitzmakaskej.

Ken iga mandarowa Jesús

23 Iwán Jesús kala' weyitiopan, iwán miej tamachtijtoya ompa, kitechojkej ijefejmej sacerdotejmej iwán yej kimandarowaj judiyojmej, iwán kitajtankej:
—¿Té moteki in tej iga tikchiwa ijkín? ¿A' mitztekimá' iga wel xikchiwa inín?
24 Jesús kijtoj:
—Nej no manimitztajtanikan, siga anne-ijliskej, nia nimitzijlitij a'yéj netekimaka iga nikchiwa ijkín.
25 ¿A'yéj kititan Juan iga matabautizaroki? ¿Ix Dios kititan o tajtaga'?
E' pe'ya mosepantatapowijkej, mojlijkej:
—Siga tikijtowaj iga Dios kititan, yawi te-ijliti: "¿Te ígataj ayá' ankitajtolkakikej?"
26 Siga tikijtowaj tajtaga' kititan, tikmajmawiliáj la gente, nochi kimati iga Juan Dios kitajtolmakaya.
27 Iwán ijkín kijlijkej Jesús:
—Ayá' nikmatij.
Iwán Jesús kijtoj:
—Nej no ayá' nimitzijliáj a'yéj netekimaka iga manikchiwa ijkín.

Kan mamixkuitilo ipan ome tepilowan

28 Jesús tatajtan:
—¿Amejemen ken ankitaj inín? Se taga' kipiaya ome ipilowan; iwán kijlij se de yejemej: "Nopíj, xaj xitekipanoti ipan uvajyoj."‡
29 Tepiltzin kijtoj: "¡Ayá' nikneki!" E' máj máj moyolpata', yájkisan tekipanoto.
30 Iwán tetaj kitato se' ipiltzin, ijkonsan no kijlij; wan inón tepiltzin kijtoj: "Kena notaj, niati." E' ayá' yajki.
31 ¿Katiapa de inimej kichij ken kitekimá' itaj?
Yejemen kijtojkej:
—Yej achto kitekimá'.
Iwán Jesús kijtoj:
—Nimitzijliáj iga inomej yej kicobrarowaj impuesto iga Roma iwán siwatkej yej najnamolnemij, achto kalakiskej kan reinarowa Dios que amejemen.
32 Wálkaya Juan yej tabautizarowa kinextiliko la gente ken iga mayé'nemikan, iwán amejemen ayá' ankitajtolkakikej; e' yej kicobrarowaj impuestos§ iwán siwatkej yej najnamolnemij, kena kicredojkej. E' amejemen malej ankitakej inín, e' ayá' anmoyolpatakej.

Kan mamixkuitilo de inomej yej ayá' yé'tekipanowaj

33 'Xikakikan inín se' yej nia nikijtoti: Itéko mijli kitoga' uva iwán kikolaltij; iwán kichij se pozo kan mopatzka uva, iwán kichij se torre iga wel matachalo noyan kan ono' uvajyoj.

---

* **21:16 21:16** Sal 8:2 † **21:19 21:19** Xikita glosario "Higo". ‡ **21:28 21:28** Xikita dibujo pan Marcos 12:1.
§ **21:32 21:32** Xikita glosario "Impuestos".

’Iwąn itęko ụvajyoj kitąkẹwaltij* sekin tekipanowąnimej iwąn yajki wejka.
34 Kuą' asi' itiẹmpoj iga motékiya uva, kitịtan sekin imọnsojmej iga makitajtanilịtij yej
kitąkẹwaltijkej ụvajyoj kẹ' kịxtąwaskej itęko.
35 E' yej kitąkẹwaltijkej ụvajyoj, kikịtzkijkej iwąn kimagakej itatịtan itęko ụvajyoj, se'
itatịtan kimiktijkej iwąn se' kitewijkej.
36 Itęko ụvajyoj, kitịtan mąjya mia' imọnsojmej; e' yej kitąkejtokej ụvajyoj, ijkọnsan
kichịwilijkej ken yej achto tatịtanimej.
37 ’Inọn kita' itęko mịjli, kitịtan ipiltzịn, kijtoj: “Yawij kirrespetąrọtij nopiltzịn.”
38 E' kuą' kitakej tẹpiltzịn, tekipanowąnimej mojlijkej: “Inịnyawa' in yej yawi
mochịwati itęko inịn tąjli yej ítajpa kikajtẹwas, matikmiktḭkąnya nokta iga makąwi ítąl
iga tejemej.”
39 Kikịtzkijkej iwąn kikịxtijkej ipan ụvajyoj, iwąn kimiktijkej.
40 Iwąn Jesús tatajtan:
—Kuą' mawịki itęko ụvajyoj, ¿te ąn kichịwilịj yej kitąkejtoyaj ụvajyoj?
41 Yejemẹn kijtojkej:
—Inọmej yej kitąkejtoyaj ụvajyoj yawij kimiktịtij niga kiknẹlịskej. Iwąn se'
tekipanowąnimej kitąkẹwaltịj, iwąn inọmej kuą' asis itiẹmpoj iga moteki uva, ki-
makaskej yej kitocąrowa itęko ụvajyoj.
42 Iwąn Jesús kijtoj:
—In amejemẹn, ¿ix ayḭ' ankileẹrowaj kąn ijkḭn ijkuilijto'? Quijtowa:
Te'ti yej kitajkalkej yej kalchịwaj,
inọn te'ti inąn yej achto motąlij.
Inịn kichij toTẹko
iwąn pox mọnsaj tikitaj.†
43 Amejemẹn ankijtowaj iga amonoskej kąn Dios reinąrowa, e' nimitzijliáj iga ayą́'
ankalakiskej, se'wa' in yej yawi kalakiti, yej kichịwa ken Dios kineki.
44 Yej mawetzi ipan inịn te'ti yej kitajkalkej yej kalchịwaj, yawi mopojpostekiti; iwąn
siga te'ti agaj mawetzi iyakapan, yawi mochịwati pínọlsan.
45 Kuą' ijẹfejmej sacerdọtejmej iwąn fariseojmej kikakikej yej Jesús kijtojtoya, imanịn
kimatikej iga inọnwa' iga yejemẹn nemi tajtowa.
46 Íkuą'san kinekiáj makikịtzkịkąn Jesús iga makipręsojwịkąn, e' kimajmawiliąyaj la
gente iga kijtowąyaj iga Dios kitajtọlmakaya Jesús.

22

Wel mịxkuịtilo kąn monąmiktilo

1 Jesús pẹwa' sej tatątapọwij kąn wel mamịxkuịtilo, kijtoj:
2 —Kąn reinąrowa Dios, ken tikita sẹ rey yej kilwichịwiliá ipiltzịn iga monąmiktiá.
3 Kitịtan imọnsojmej mata-ijitatij, e' te-iknịwąn akinekikej.
4 Sej kitịtan sekin imọnsojmej, kijlijkej: “Xikijlịkąn te-iknịwąn iga tákual óno'ya.
Nikmíktija notọrojmej iwąn se'pa noyọlkąmej yej tojtomakti', óno'ya nochi yej monekis;
mawịtzékąnya nigaj kąn monąmiktilo.”
5 E' te-iknịwąn ayą́' nokta kinekikej. Sẹ de yejemej yajki imịlpan, se' yajki tanamakato,
6 iwąn sekin te-iknịwąn kikịtzkijkej imọnsojmej el rey iwąn kimagakej poxsan; este
kimiktijkej.
7 Iwąn el rey poxsan kuesiwi', iwąn kitịtan isoldądojmej iga makimijmiktịtij inọmej
yej tamiktijkej iwąn iga makitatịkąn iyąltepẹ'.
8 Iwąn inọn rey kijlij imọnsojmej: “Nochi óno'ya yej monekis iga monąmiktilo, inọmej
te-iknịwąn ayą́' kajasiáj iga mawịtzekąn.
9 Xąkąn ipan cąllejmej yej onokej tajkoąltepẹ' iwąn xikijlịkąn ą'san nẹsi', matakuąkij
iga ąman monąmiktiá nopiltzịn.”
10 Mọnsojmej yajkij ipan cąllejmej iwąn kijlijkej yej yẹ'nemij wąn yej ayą́' yẹ'nemij iga
matakuątij kąn monąmiktilo, ijkọn tẹmi' mẹsajmej kąn motąliąyaj te-iknịwąn.
11 ’Kuą' el rey kitato yej kịxnąntókeja mesa, kita' sẹ tąga' yej ayą́' kakijto' itzótzol yej
moakiá kuą' monąmiktilo.
12 Iwąn el rey kijlij: “Ej, ¿kén nokta tikala' nigaj ayą'pa tikakijto' motzótzol yej moakiá
kuą' monąmiktilo?” E' tąga' ayą́' tajtoj.
13 Inọn rey, kitekimá' yej ompa tapalẹwiąyaj: “Xikijikxi-ilpịkąn iwąn xikma-
jma-ilpịkąn, iwąn xikịxtịkąn iwąn xikpatąnaltịkąn kąn takomichkąn, ompa yawi chọkati
este tajtangueguetzekas.”

---

* **21:33 21:33** Ikuayo uva pox wejkąwa, wel tąki 20 años o máj, ijkọn iga wel kitąkẹwaltij ụvajyoj. † **21:42 21:42** Sal 118:22-23

14 ʼDios mia' kinǫtza, e' ayą́' nochi kitapejpena.

Motajtani ix mo-ixtąwa impuesto

15 Iwąn fariseojmej yajkij iwąn motajtǫltijkej iga makitęntęmǫkąn ken iga
makimąwetzi̱lti̱kąn Jesús.
16 Iwąn kiti̱tankej sekin yej de yejémęmpa iwąn sekin yej kitokaj rey Herodes* iga
ijkı̨́n makijli̱tij Jesús:
—Tamachtiąni, nejemęn nikmatij iga yej tikijtowa ijkǫnya nokta, iwąn titanęxtiliá iga
makichi̱wakąn ken Dios kineki, iwąn ayą́' tikchi̱wiliá caso yej kijtowa la gente iga tej
ayą́' titajtowa iga san mamitzyę'itakąn.
17 Ta' xine-ijli̱kąn: ¿Ix yękti iga manikixtąwakąn impuesto iga rey César† o ayą́'?
18 E' Jesús kimati' iga kitajtankej iga san kitęntęmowaj, iwąn Jesús kijtoj:
—Amejemęn yej antakajkayąwaj iga ankitokaj Dios, ¿te iga annętęntęmowaj?
19 Xinęnęxtili̱kąn sę tomi̱n yej iga mo-ixtąwa impuesto.
Iwąn kiwi̱guilijkej in tomi̱n.
20 Kuą' Jesús kita' tomi̱n, tatajtan:
—¿Ą'yéj ixąya' iwąn itǫką' yej nigaj ijkuilijto'?
21 Yejemęn kijtojkej:
—Rey César.
Jesús kijtoj:
—Puej xikmakakąn rey César yej yejpa itatki, iwąn xikmakakąn Dios yej yéjpa itatki.
22 Kuą' inǫ́n kikakikej, san tajtachi̱xtikajkej; iwąn yájkija, ómpaya kikajtejkej Jesús.

Tatajtanij siga monąmiktilo kuą' ojpa-isalo

23 Íkuą'san sekin saduceojmej yajkij kitatoj Jesús. Saduceojmej kijtowaj iga yej mikij
ayo' ojpa-isaj; inǫ́n iga ijkı̨́n kitajtankej Jesús:
24 —Tamachtiąni, Moisés kijtoj siga sę tąga' yej siwąyoj miki iwąn ayą́' kikajtęwas nisę́
ipiltzi̱n, iyiknı̨n tąga' yej mi' mamonąmikti iwąn isiwą' yej mi' iga ken kuą' makipiakąn
ipilowąn yej mi'.
25 Nij ijkǫ́n mochij wąn nejemęn: onoyaj siete tajtąga' yej sęsan itajmej iwąn sęsan
iyęmej. Yej tękǫko achto monąmiktij, iwąn migui'. E' iga ayą́' kikajtej nisę́ ipiltzi̱n, siwą'
monąmiktij iwąn iwéjpǫl.
26 Ijkǫnsan nǫ mochij iwąn se', iwąn ijkǫ́n nochi mochij, este que masi' siete iwę́j.
27 Iwąn migui' nǫ siwą'.
28 In kuą' ojpa-isaskej yej miktokej, ¿katiapa ąn de inǫ́n siete mochi̱was iwę́j in inǫ́n
siwą'? iga nąmiktitoya iwąn inochimej.
29 Jesús kijtoj:
—Amejemęn ayompa antajląmikij, ayą́' ankimatij ken tamachtiá itájtǫl Dios, niga ayą́'
anki̱xmatij ken Dios wel kichi̱wa.
30 Kuą' yej miktokej ojpa-isaskej, ay'ya monąmikti̱skej, niga ipilowąn ayo'
kinąmikti̱skej, iga mochi̱waskej ken tikita iyąngelejmej Dios yej onokej ipan cielo, yej
nǫ ayą́' monąmiktiáj.
31 E' iga ojpa-isaskej yej miktokej, ¿ayą́' ankileęrojkej yej Dios mitzijlijkej? Ijkı̨́n kijtoj:
32 "Nej iDiǫs Abraham, Isaac iwąn Jacob."‡ Dios ayéj iDiǫs yej miktokej, sino que iDiǫs
yej isatokej.
33 Kuą' la gente inǫ́n kikakikej, poxsan madmirądojkej iga ijkǫ́n tamachtiá Jesús.

Mandamiento yej máj matikobedecęrokąn

34 Kuą' fariseojmej kimatikej iga saduceojmej awel kitęnkuepiliáj Jesús, monechkojkej
iga kisen-itatoj Jesús;
35 iwąn sę yej tamachtiá ipan iley Moisés kine' makimąwetzi̱lti Jesús; ijkı̨́n kitajtan:
36 —Tamachtiąni, ¿katiapa mandamiento ipan iley Dios yej más achto mamochi̱wa?
37 Jesús kijlij:
—"Xikchǫkili moTęko Dios iga inewi moąlmaj, iwąn iga inochi moespı̨́ritoj iwąn yéj
nochipa xikejląnto."§
38 Inı̨́nyawa' in yej achto mandamiento yej máj mamochi̱wa.
39 Iwąn el segundo áchisan kensan inı̨́n, kijtowa: "Xikchǫkili moknı̨n kensan tej
timochǫkiliá."*
40 Ipan inı̨́n ǫme mandamiento taksa inochi ley iwąn ken iga tamachtiáj profętajmej.

---

* **22:16 22:16** Ini̱mej judiyojmej achi ken monamakakej iga kipalęwiąyaj rey Herodes yej de los romanos yej ti̱ltikmej yej kitaksayaj judiyojmej. † **22:17 22:17** Xikita glosario "César". ‡ **22:32 22:32** Ex 3:2-6 § **22:37 22:37** Dt. 6:5 * **22:39 22:39** Lv. 19:18

In Cristo, ¿ą'yéj ipiltzin?
41 Miej fariseojmej nechkatóyajo' iną',
42 Jesús tatajtan:
—¿Amejemęn, tę ankijtowaj iga Cristo? ¿Ą'yéj ipiltzin?
Kijtojkej:
—Ipiltzin David.†
43 Jesús kijtoj:
—¿Tę ígataj ąn David iga kitajtǫlmá' IyEspíritoj Dios, kijlij Cristo "noTęko"? David ijkín kijtoj:
44 ToTęko kijlij noTęko:
"Ximotąli ilądoj noyę'mą' kąn nimandąrowa,
este que maniktąli mokxitampa yej mitzijiyaj."
45 ¿Kén wel Cristo yej itatitan Dios ma-ipiltzin David, esi David nǫ kijliá iga iTęko?
46 Iwąn ayagaj wel kitęnkuepilij, iwąn desde íkuą' ayo' mąj agaj mixęwij iga makitajtani Jesús.

23

Jesús kijtowa iga ayompa kichiwaj fariseojmej iwąn yej tamachtiáj ipan la ley
1 Jesús kijlij la gente iwąn idisciǫlojmej:
2 —Yej tamachtiáj ipan la ley iwąn fariseojmej momachiliáj iga yejémęnsan yej wel tanęxtiliáj iley Moisés.
3 Inǫn iga nimitzijliáj, xikchiwakąn nochi yej mitzijliáj, e' amo xikchiwakąn yej yejemęn kichijtokej, iga yejemęn kijtowaj iga mamochiwa tejté, e' yejemej ayą' kichiwaj.
4 Yejemęn tatekimakaj iga mamochiwa yej ayagaj wel kichiwa, iwąn tateki'chiwaltiáj, e' yejémejsan akichiwaj ni alín.
5 Inochi kichiwaj kąnsan makitakąn. Kitąliáj pan iyixkuą' iwąn ipan imąmej itájtǫl Dios yej ijkuilijto' ipan ąmatzin yej ono' ipan cąjajtzitzin iga san manęsi, iwąn kakiáj itzotzolmej yej kipiá węweya' ibibilonka.*
6 Kąn takualo, yejemęn motąlijnekij ipan yę'asiętoj kąn motąliáj yej mąj tayakąntokej, iwąn ijkǫnsan nǫ kinekij makichiwakąn ipan tiǫpamej.
7 Yejemęn kinekij inochi gente makisaludąrǫkąn tajkoąltepę', iwąn makijlikąn "tamachtiąni".
8 'E' amejemęn amo ximotęmakakąn iga mamitzijlikąn "tamachtiąni", iga amejemęn amonochin anmojliáj "noknin", iwąn ankipiáj sęsan Tamachtiąni, petz nejsan yej niCristo.
9 Iwąn ipan inín tąjli amo agaj xikijlikąn notaj,† iga ankipiáj sęsan amoTaj yej ono' ipan cielo.
10 Iwąn amo nǫ ximotęmakakąn iga mamitzijlikąn iga antamachtiąnimej iga nosęlti yej niCristoj yej nitamachtiąni yej nimitzmachtiáj kén iga xinemikąn.
11 Yej kipalęwiá sekin de amejemęn inǫn yej mąj tayakąnto'.
12 Yej igąnajsan moweyimati yawij kalimpamatitij, e' yej moalimpamati, inǫn yawij kiweyimatiltitij.
13 '¡Lástima amejemęn yej antamachtiáj ipan la ley iwąn anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anyę'nemij!, ankitzakuiliáj sekin iga amo makalakikąn ipan iyojwi Dios. Niga amejemęn ayą' ankalakij wąn ankitzakuiliáj iga amo makalakikąn yej kalakisnekij ipan iyojwi Dios.
14 '¡Lástima amejemęn yej antamachtiáj ipan la ley iwąn anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anyę'nemij!, ankikuiliáj ikalmej yej węwejmikikej iwąn iga amo manęsi yej ankichijtokej, pox anwejkąwaj iga an-orądowaj. Inǫn iga amejemęn mąj yawij mitziknǫchiwatij.
15 '¡Lástima amejemęn yej antamachtiáj ipan la ley iwąn anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anyę'nemij! Amejemęn poxsan wejka annejnemij ipan tąjli iwąn ipan lámąr iga ankitęmojtinemij yej wel ankiyǫlyamąnaj iga makichiwakąn nǫ ken amejemęn ankichiwaj, e' kuą' ankiyǫlyamąnkeja inǫn toknin mąjya kajasi iga mayawi kąn tawewelkato', mąjya sej que amejemęn.
16 '¡Lástima amejemęn, momati iga antayę'ojkuiltiáj ipan iyojwi Dios, e' ayą' ankixmatij! Ankijtowaj: "Siga agaj kijtowa iga kichiwas tejté iwąn kikui iga testigo

† **22:42 22:42** Inín David yej pox ikyay mi' yej katka rey de Israel.
* **23:5 23:5** Español: Filacterias y flecos.
† **23:9 23:9** Ayéj iga awel mojliá ijkín sę imela'taj, sino que amo makijli se' ijkǫn.

weyitiǫpan, atę̨ kichij siga ayą́' kichi̱was; e' siga kikui iga testigo i-ǫrojyo weyitiǫpan,
inǫ́n sí ayę̨kti siga akichi̱wa.”
17 ¡Anxę̨toktikej iwąn̨ ken ampachamej! ¿Katiapa mąj yę̨kti: ix oro o weyitiǫpan yej
kichi̱wa iga mamoyę̨'ita oro iga ono' tiǫpan-ijti'?
18 Iwąn̨ nǫ ankijtowaj amejemęn: “Si agaj kijtowa iga kichi̱was tejtę́ iwąn̨ kikui iga
testigo altar yej ono' weyitiǫpan, atę̨ kichij siga ayą́' kichi̱was; e' siga kikui iga testigo
ofrenda yej ono' iyi̱xko altar, inǫ́n sí ayę̨kti siga akichi̱wa.”
19 ¡Anxę̨toktikej iwąn̨ ampachamej! ¿Katiapa mąj yę̨kti: ofrenda o altar? Yej mąj
yę́ktiwa' altar iga kichi̱wa iga mavalę̨ro ofrenda iyi̱xtaj Dios.
20 Yej kitąlij iga testigo altar, ayéj testigo petz altar, nǫ yej ono' iyi̱xko.
21 Yej kitąlij testigo weyitiǫpan, ayéj testigo petz weyitiǫpan, nǫ Dios, iga ompa ichąn.
22 Yej kikui testigo cielo iga kijtowa iga kichi̱was tejtę́, nǫ nemi kitąliá Dios de testigo
iga ompa ę̨wato' kąn reinąrowa.
23 ’¡Lástima amejemęn yej antamachtiáj ipan la ley iwąn̨ anfariseojmej, anmopajpan-
tiáj iga anyę̨'nemij! Amejemęn ankimakaj Dios amodię̨zmoj nochi yej ankipiáj este yej
mąj ali̱mpa íyǫl wąn iyiswayo yej yawi ipan especia,‡ e' ayą́' ankichi̱waj yej mąj yę̨kti
yej kijtowa iley Moisés, iga xiyę̨'nemikąn, xita-iknę̨li̱kąn iwąn̨ iga ximoconfiąrǫkąn ipan
Dios. Inǫnwa' in xikchi̱wakąn, e' amo xikajtę̨wakąn iga ankitąliáj amodię̨zmoj.
24 ¡Amejemęn momati iga antayę̨'ojkuiltiáj ipan iyojwi Dios, e' ayą́' ankixmatij. Ame-
jemęn kuą' ankoniáj tejtę́, ankiki̱xtiliáj sę asastzi̱n, e' ayą́' ankitaj iga ankimela'tolowaj
sę camello!§
25 ’¡Lástima amejemęn yej antamachtiáj ipan iley Moisés iwąn̨ anfariseojmej, nę́siki'
anyę̨'nemij siępa ayą́'!, kenkuą' ankipajpąkaj plato iwąn̨ posillo fuę̨rájbapa, e'
amejemęn ipan amoąlmajmej ankejlą̨ntokej iga antachtekij iwąn̨ anmopoxtapiali̱jnekij.
26 Amejemęn anfariseojmej yej ken ampachamej: achto xikpąkakąn iyijtiko vaso iwąn̨
plato,* ijkǫ́n nǫ ejtos fuę̨rájbapa.
27 ’¡Anlą̨stimajmej yej antamachtiáj ipan iley Moisés iwąn̨ anfariseojmej, anmopaj-
pantiáj iga anyę̨'nemij!, amejemęn ken tikita sę ąnimajxapo yej este ijístą'san iyį́xkopa,
este yę̨'nęsi, e' ta-ijti' tęnto' iwąn̨ ąnimajomimej iwąn̨ kuajkuantas yej palą̨nto'.
28 Ijkǫ́n in amejemęn; mitzítajki' pox anyę̨'nemij; e' san anmopajpantiáj iga anyę̨'nemij
iwąn̨ poxsan ankichi̱waj yej ayę̨kti.
29 ’¡Anlą̨stimajmej yej antamachtiáj ipan la ley iwąn̨ amejemęn anfariseojmej,
anmopajpantiáj iga anyę̨'nemij! Amejemęn yej ankichi̱wiliáj ikalyotzitzi̱n kąn tǫktokej
profę̨tajmej, iwąn̨ poxsan ankimǫnsajtiliáj ikalyotzitzi̱n kąn motǫkaj yej yę̨'nemij.
30 Iwąn̨ ankijtowaj: “Siga katka tonóyąja kuą' to-ikyapatajwąn kimiktijkej profę̨tajmej,
tejemęn ayą́' tikpalę̨wiąyaj kuą' kimiktijkej profę̨tajmej.”
31 Iga ijkǫ́n ankijtowaj, anmokui̱tiáj iga amejemęn ipilowąn yej kimiktijkej profę̨tajmej.
32 Inąn̨, ¡xiktami̱kąn yej amo-ikyapatajwąn kitzi̱ntijkej!
33 ’¡Ankowąmej! ¡Kowąmej amokni̱wąn! ¿Kénya anmomąnawi̱skej kąn ta-iknǫchi̱was
tiwelǫn?
34 Inǫ́n iga nia nimitzti̱tanili̱tij profę̨tajmej, yej kimatij ken iga wel mayę̨'nemilo,
iwąn̨ yej mitzmachtiáj ipan iley Moisés. E' amejemęn anyawij ankimikti̱tij iwąn̨ sekin
ankiclavąrǫskej ipan cruz iwąn̨ ono' yej ipan tiǫpamej anyawij ankimagatij, ipan sejsę́
ąltepę̨' anyawij ankitalǫchti̱tij.
35 Inǫ́n iga yawij mitzcastigąrǫtij iga nochi yej ikya amotajwę̨wetkej kimiktijkej inǫmej
tajtąga' yej yę̨'nemiáj, desde Abel yej yę̨'nemiá, iwąn̨ este Zacarías yej ipíltzi̱mpa
Berequías, yej amejemęn ankimiktijkej iyi̱xtaj weyitiǫpan, itęnoj altar.
36 Nej nimitzijliáj iga yawij mitzcastigąrǫtij amonochi̱n iga inǫ́n yej ankichijkej.

Chǫka Jesús iga Jerusalén

37 Jesús kijtoj:
—¡Amejemęn, amejemęn yej anchąntitokej Jerusalén, yej ankimiktiáj profę̨tajmej
iwąn̨ ankitejtemiktiáj tati̱tanimej yej Dios mitzti̱taniliáj! ¡Mia' vęj nikne' manim-
itznechkǫkąn ken pio-ilamaj kinechkowa ipilowąntzitzi̱n iyąstakapaltampa, e' ayą́'
ankinekikej!
38 Ta' xikitakąn, inąn̨ amoweyitiǫpan† yawi kąwiti isę̨lti;
39 iwąn̨ nimitzijliáj iga ayą́' mąj anyawij anne-itatij este kuą' antajtǫskej de nej ijkǫ́n:
“Matikweyimati̱lti̱kąn yej wi̱', yej toTę̨ko Dios kiti̱tani.”

---

‡ **23:23 23:23** En español kijtowa: menta, aniz iwąn̨ como. § **23:24 23:24** Xikita glosario “Camello”. * **23:26 23:26** Anka kijtǫjneki iga maejto iyąlmaj. † **23:38 23:38** Jesús kijtoj “amókal”, yej nij kijtǫjneki “amoweyitiǫpan”. Jer 22:5

24

Jesús kijtowa iga weyitiǫpan yawi moxitinati

1 Jesús kisa' weyitiǫpan iwąn némiya yąya, íkuą' idiscipolojmej kitechojkej iwąn pęwa'
iga kitajtachilijkej ken iga chijto' weyitiǫpan.
2 E' Jesús kijtoj:
—¿Ankitaj inimej kalwęwetkej? Nigaj ayą́' yawi kąwiti nisę́ te'ti yej manęnekpanijto.
Nochi yawij moxijxitinatij.

Yej mo-itas kuą' nąʼ iga Dios tajuzgąrǫki

3 Iwąn yajkij ipan tepę' yej itǫką' Olivos. Kuą' Jesús ómpaya ęwato', idiscipolojmej
kichtakatajtankej ijkín:
—¿Kémanya nokta yawi mochiwati ǫn yej tikijtoj? ¿Tę́ mo-itas kuą' tíwi'ya, iwąn iga
poliwílǫjya nokta?
4 Iwąn Jesús kijtoj:
—Amo agaj mitzkajkayąwaskej,
5 iga mia' yawij witzetij iwąn mopajpantiskej iga nej, siempa ayéj. Ijkín kijtǫskej:
“Nejya el Cristo”; iwąn mia' yawij kikajkayąwatij.
6 Kuą' ankikakiskej iga nijnijiga némiya momijmiktilo, iwąn ankikakiskej iga se' tąjli
nǫ némiya momijmiktilo, amo ximomajtikąn, inǫ́n nochi nokta yawi mochiwati, e' aya
yej iga poliwilo.
7 Sę país momijmiktij iwąn sewo', iwąn sę nación momijmiktij iwąn se'; iwąn poxsan
ąpistajtiás, poxsan nǫ onos kokolis iwąn onos tąlǫlin nijnijiga.
8 Nochi inín aya yéj iga poliwilo, pę́wao' iga moknǫchiwalo.
9 ʼAmejemęn yawij mitzkitzkitij iga mitzmagaskej iwąn mitzmiktiskej. Nochi mitzi-
jiyaskej iga annętokaj.
10 Íkuą' mia' yawij kikajtęwatij iga nętokaj, iwąn yawij mo-ijiyatij. Onos yej
kimiktijnekiskej yej nętokaj wąn sekin kinęxtiskej kąn onokej yej miyąntokej.
11 Yawij witzetij mia' yej takajkayąwaj, kijtǫskej iga yejemej profętajmej, siempa ayéj,
iwąn mia' yawij kikajkayąwatij.
12 Poxsan mochiwas yej ayękti, iwąn mia' kikajtęwaskej iga te-ijiknimej.
13 E' yej moconfiąrojto' nochipa ipan nej, inǫ́n momąnawij.
14 Inín yę'noticiaj yej kijtowa ken iga reinąrowa Dios, yawi mopowati nǫyąn ipan inín
tąjli, iga nochi gente makimati. Íkuą'ya sí yáwiya tamiti nochi kuą' Dios tajuzgąrǫki.
15 ʼEl profeta Daniel kijkuiloj* iga mochiwas yej pox ayękti weyitiǫpan-ijti'; kuą'
ankitaskej iga inǫ́n óno'ya kąn moweyimatiltiá Dios —yej kileęrowa, makentendęro—,
16 yej onoskej ipan estado de Judea mayąkąnya ipan tepęyoj.
17 Yej onos iyixko kajli ipan ipetayo, amo matemo iga makikixti tejtę́ kalijti';
18 iwąn yej nemis milijti', ayo' mayawi ichąn iga makikuiti itzótzol.
19 ¡Lástima siwątkej inǫ́n día iga yej tatalaxwijtokej iwąn yej tachichitijtokej!
20 Xiktajtaniliką́n Dios iga kuą' ancholǫskej amo kuą' tasektaj, niga ipan día kuą'
mosęwilo.†
21 Poxsan nokta moknǫchiwalǫj, ayí' ijkǫ́n mo-ita' este kuą' pęwa' mochij inín tąjli.
Niga mochíwaso' sej ijkǫ́n.
22 Siga toTęko ayą́' kixelǫj inǫmej días, ayagaj momąnawij; e' kixelǫj iga kichǫkiliá
inǫmej yej yéj kitapejpen.
23 ʼSiga agaj mitzijliskej: “Ta' xikitakąn nigaj ono' Cristo”, o “Xikitakąn nepa ono'”,
amejemęn amo xiktajtǫlkakikąn.
24 Iga yawij witzetij iwąn mopajpantiskej iga nej, siempa ayéj, kijtǫskej “Nejya
niCristo”, iwąn kijtǫskej iga yejemęn profętajmej iga Dios kitajtǫlmakaj, siempa
takajkayąwaj. Yawij kichiwatij milągrojmej yej ayi'pa mo-ita iga matakajkayąwakąn,
este wel anka kikajkayąwaskej yej Dios kitapejpen.
25 Nej inín nochi nimitzmatiltíjkeja malej aya mochiwa.
26 Inǫ́n iga, siga mitzijliáj: “Ta' xikitakąn, nepa ono' ipan desierto”, amo xąkąn; o si
agaj mitzijliskej “Nęki' ono' kalijti'”, amo xiktajtǫlkakikąn.
27 Ijkǫ́n ken ankitaj kuą' tapetąni iwąn tąwiá este ikisayąn tǫnati' iwąn este ikalakiyąn,
ijkǫ́n kuą' nia niwitzeti nej yej iPiltzin Tąga'.
28 Kąn ono' yej míkto'ya, ompa monechkowaj mǫximej.

---

* **24:15 24:15** Dn 9:27; 11:31; 12:11 † **24:20 24:20** Ipan itąlmej israelitajmej kuą' pox tasektaj, wel wetzi hielo o pox tiawątaj, inǫ́n iga pox moknǫchiwayaj siga wejka macholǫkąn. Nǫ iley Moisés tatekimakaya iga awel manejnemilo máj de sę kilómetro ipan día kuą' mosęwilo. Inǫ́n iga, awel poxsan cholowąyaj siga iyenemigojmej maasikąn kuą' tasektaj, o ipan día kuą' mosęwilo.

Ken yawi wi̱tzeti iPiltzi̱n Tąga'

29 Jesús kijtoj:
—Kuą' pánǫjya inǫmej días iga moknǫchi̱walǫj, yawi takǫmitiati iga ay'ya tąwij tǫnati̱',
niga ay'ya tamętztǫnas; si̱talimej yej onokej ipan cielo wejwetziskej. Nochi yej onokej
ipan cielo mojǫli̱naskej.
30 Iwąn mo-itas ipan cielo iga ninęsíkiya nej yej iPiltzi̱n Tąga', iwąn nochi gente yawij
chǫkatij iga majmawiskej, iwąn ne-itaskej nej yej iPiltzi̱n Tąga' iga niwi̱' ipan mixti,
nitąwijtiwi̱' iga noweyipodęr.
31 Iwąn niktekimakas noąngelejmej iga recio matapi̱tzakąn iga trompeta iga
makinechkǫkąn yej niktapejpen, yej nijnijiga onokej nǫyąn ipan tąjli.
32 ʼXimi̱xkui̱ti̱kąn ipan higuęrajkuawi': Kuą' ankitaj némiya ki̱sa iseliska iwąn némiya
iswayowij, ankimatij iga wi̱'ya tǫnalis.
33 Ijkǫnsan nǫ, kuą' ankitaskej iga némiya mochi̱wa nochi yej nimitzijlijkej, xikmatikąn
iga akę́' poliwi iga nej níwi̱'ya sej.
34 Nimitzijliáj iga nochi inín yawi mochi̱wati kuą' aya mikij yej inąn onokej.
35 Cielo iwąn tąjli poliwiskej, e' yej nikijtoj, nochi yawi mochi̱wati.
36 ʼE' ayagaj nokta kimati tę día o tę hora, ayagaj kimati, niga ąngelejmej yej onokej
ipan cielo, niga nej yej iPiltzi̱n Dios, isę́ltisan noTaj Dios, kimati.
37 ʼIjkǫnsan ken mochij kuą' onoya Noé, ‡ ijkǫnsan nǫ kuą' niwi̱' nej yej iPiltzi̱n Tąga'.
38 Kuą' aya ąpoliwilo iga tiawą', nemi takualowąya iwąn nemi ątilowąya iwąn nemi
monąmiktiąyaj iwąn sekin nemi kinąmiktiąyaj isiwąpilowąn, ijkǫ́n kichijtoyaj este iga
Noé kala' ipan weyi ąkąl.
39 Iwąn ayagaj kimatiá, este que wąlaj tiawą' yej pox recio iwąn nochi ąmikikej.
Ijkǫnsan nǫ kuą' niwi̱' nej yej iPiltzi̱n Tąga'.
40 Inǫ́n vęj ǫme tąga' onoskej mi̱lijti'; sę kiwi̱gaskej iwąn se' kikajtęwaskej.
41 Ǫme siwątkej tapayąntoskej; sę kiwi̱gaskej, iwąn se' kikajtęwaskej.
42 ʼInǫ́n íga xisatokąn iga ayą́' ankimatij te kęman nia niwi̱tzeti nej yej amoTęko.
43 E' xikmatikąn inín, siga itęko kajli kimatiá tę hora wi̱' tayowakąn yej tachteki, ayą́'
kochá iwąn ayą́' motęmakas iga makikaltapǫkąn iga makitachtekikąn.
44 Inǫ́n iga amejemęn xisatokąn iga xinęchi̱xtokąn; nej yej iPiltzi̱n Tąga' niwi̱' kuą'
ayą́' ankimatitokej.

Tekipanowąni yej ayą́' kichi̱wa ken kijtowa itęko

45 Kijtoj Jesús:
—Nimitzijliáj iga yę'tekipanowąni nochipa kichi̱wa ken kijtowa itęko, iwąn kimati yej
mamochi̱wa; inǫmpa tekipanowąni itęko kitapejpena iga makita nochi ikalijti', wąn este
matatamaka kuą' nokta takualo.
46 Pąkto' inǫ́n tekipanowąni iga kuą' wi̱' itęko kasiki kichijto' ken kitekimakakej.
47 Nimitzijliáj iga inǫ́n tekipanowąni yawij kitąli̱tij iga makimandąro inochi yej
itátkipa itęko.
48 E' siga inǫ́n tekipanowąni kichi̱was yej ayękti, iwąn makijto ipan iyąlmaj: “Notęko
wejkąwaso' iga asis”,
49 iwąn pęwas iga kiknǫchi̱was sekin tekipanowąnimej, iwąn pęwas iga takua, iwąn
sentąwąna iwąn sekin,
50 itęko yawi wi̱tzeti kuą' inǫ́n tekipanowąni ayą́' kichi̱xto'.
51 Iwąn poxsan yawi kicastigąrǫtij; kensan inǫmej yej mopajpantiáj iga yę'nemij. Yawi
chǫkati iwąn este tangueguetzekas.

25

Kąn mami̱xkui̱tilo ipan diez takomej

1 Jesús kijtoj:
—Kąn reinąrowa Dios ken tikita diez takomej yej kikuikej icandi̱lmej de aceite iwąn
yajkij kąn monąmiktilo iga ki̱xnąmikitoj chokotzi̱n.
2 Cinco de yejemej moxętoʼtilijkej, iwąn se' cinco yę'tajlątokej.
3 Yej xętoktikej kikuikej icandi̱lmej, e' ayą́' kiwi̱gakej aceite iga sej makątąlili̱kąn.
4 Yej yę'tajlątokej, kinentiąyaj máj aceite ipan ibotęllajmej, iyoka yej kinentiąyaj ipan
icandi̱lmej.
5 Chokotzi̱n poxsan wejkaj, iwąn takomej inochimej kochisnekikej iwąn kochikej.
6 Wąn tajkoyówal tzajtzilǫ': “¡Wi̱'ya chokotzi̱n, xiki̱xnąmikítija!”
7 Nochi inǫmej takomej mopejpentiketzkej kąn kochtoyaj, iwąn pęwakej iga kątąliliáj
icandi̱lmej.

‡ **24:37 24:37** Gn 6 y 7

8 Iwąn inǫmej cinco takomej yej moxẹto'tilijkej, kijlijkej inǫmej yej yẹ'tajlạntokej:
“Achi xinẹmakakạn amoaceitej, iga némiya sẹwi nocandịlmej.”
9 E' takomej yej yẹ'tajlạntokej, kijtojkej: “Ayą́', akimakas iga tonochimej. Mąj yẹkti
xąkạn xikowatij kạn monamaka iga nǫ xikpiakạn amoaceitej.”
10 Miẹj inǫmej cinco takomej yej moxẹto'tilijkej nemi yąyaj kikowatij aceite, asi'
chokotzịn. Takomej yej kipiáyaja aceite kalakkej iwąn chokotzịn kạn monąmiktilo iwąn
tzakui' kaltẹn.
11 Iwąn asikoj takomej yej takowatǫyaj, kijtojkej: “¡Juu, juu, achi xinẹkaltapǫwilịkạn!”
12 E' chokotzịn kijtoj: “Nimitznojma-ijliáj iga ayą́' nokta nimitzịxmatij.”
13 Jesús kijlij idiscịpolojmej:
—Xisatokạn, iga ayą́' ankimatij kẹman niwẹjasiki, nej yej iPiltzịn Tąga'.

Mịxkuịtilo ipan ẹyi tekipanowąnimej

14 ’Kąn reinąrowa Dios ken tikita sẹ tąga' yej motapialiá yej yą́tiya wejka ipan se' país,
kinǫtza' itekipanowąnimej iga kikajtẹwilij tomịn iga makitekipanǫkạn.
15 ’Sẹ de yejemej kimá' cinco tawaxạn tomịn,* se' kimá' ǫme tawaxạn tomịn, iwąn se'
kimá' sẹsan, ijkǫ́n nochi kimajmá' kẹ'san wel kitekipanǫltiá. Iwąn yájkiya wejka ipan
se' tąjli.
16 Iwąn inǫ́n tekipanowąni yej kimakakej cinco tawaxạn tomịn, kitekipanoj iwąn
kitąnilij se' cinco.
17 Ijkǫnsan nǫ yej kimakakej ǫme tawaxạn tomịn, kitąnilij se' ǫme.
18 E' yej kimakakej sẹsan, yajki kịyąnato itomịn itẹko, kichkua' tąjli iwąn kitǫga' inǫ́n
tomịn yej kimakakaj.
19 ’Kuą' pox wejkaj, itẹko inǫmej tekipanowąnimej wąlaj sej, íkuą'ya kichij cuenta
iwąn yejemẹn.
20 Achto asiko yej kimakakej cinco tawaxạn tomịn, iwąn kimá' se' mąj cinco yej yéjpaya
kitąnilij, kijtoj: “Notẹko, tinẹmaga' cinco tawaxạn tomịn, inąn nigaj ono' se' cinco yej
nejya niktąnilij.”
21 Itẹko kijtoj: “Ómpaya ken tikchij, tej sí tiyẹ'tekipanowąni iga tikchij ken nimitzijlij;
como tikpịwij yej alín nimitzmakaka, inąn nia nimitzmakati iga xitekipano ipan yej mąj
komati. Xikalákiya iga matisempąkikạn.”
22 Mąj mąj asiko inǫ́n tekipanowąni yej kimakakaj ǫme tawaxạn tomịn, iwąn kijtoj:
“Notẹko, tinẹmakaka ǫme tawaxạn tomịn, inąn nikuajlị' nąwi, niktąnilij se' ǫme.”
23 Itẹko kijtoj: “Ómpaya ken tikchij, tej sí tiyẹ'tekipanowąni iga tikchij ken nimitzijlij;
iga tikpịwij yej alín nimitzmakaka, inąn nia nimitzmakati iga xitekipano ipan yej mąj
komati. Xikalákiya iga matisempąkikạn.”
24 E' kuą' asi' inǫ́n tekipanowąni yej kimakakaj sẹsan tawaxạn tomịn, kijlij ipatrǫ́n:
“Notẹko, nej nikmatiá iga tipoxyǫltakuakti' iwąn titapixka kạn ayą́' titǫga'.
25 Inǫ́n iga nimitzịmakasi', iwąn niktǫga' motomịn, e' nigaj ono' yej motatki.”
26 Itẹko kijlij: “Ayéj tiyẹ'tekipanowąni, atikyǫlmaka iga titekipanowa, tikmatiaya iga
nej nitapixka kạn ayą́' nitǫga';
27 maséj tikąwato in notomịn ipan banco, ijkǫ́n kuą' nimokuepaya tinẹmakaya
notomịn wąn se' alín yej kitąnij.”
28 Iwąn kijlij yej ompa onoyaj: “Xikuịlịkạn inǫ́n tawaxạntomịn yej kipiaya, iwąn
xikmakakạn inǫ́n yej kipiá diez.
29 Iga yej kipiá, mąj yawij kimakatij, este pǫpóxsanya sej yawi kipiati; e' yej ayą́' kipiá,
este yej alín kipiá yawij kikuịlịtij.
30 Iwąn inín tąga' yej atekipanǫjneki, xikịxtịkạn iga maono kạn takǫmi iga ompa
machǫkato este magueguetzeka itan.”

Kuą' yawij kijuzgąrǫtij nochi gente

31 ’Kuą' nej yej iPiltzịn Tąga' niwị' ken sẹ rey, nẹyawalojtiwịtzej noąngelejmej, iwąn
nimotąlịj ipan weyi asiẹntoj kạn nirreinąroj.
32 Iwąn nochi gente yej ono' ipan inín tąjli yawij monechkǫtij no-ịxtaj, iwąn nej
nia nikyojyokatịtij, ken tikita yej kicuidąrowa yǫlkąmej kiyojyokatiá borrẹgojmej iwąn
chịvojmej.†
33 Iwąn borrẹgojmej yawij kąwitij noyẹ'kąmpa, iwąn chịvojmej yawij kąwitij
noǫpochkąmpa.

---

* **25:15 25:15** Tawaxạn tomịn o bolsa de dinero: Griego “talento” yej valẹrowa kẹ' sẹ kitąniá ipan veinte años.
† **25:32 25:32** Xikita glosario “Chivo”.

34 Wąn nej yej Rey nia nikijlḭti yej kąwitij noyę'kąmpa: “Xiwḭkíkąnya yej mitz-
palęwijkej noTaj iga xiyę'onokąn; xikalakikąn kąn Dios reinąrowa. Ijkǫ́n kine' Dios
desde iga mochij inḭ́n tąjli.
35 Nimayąna' iwą́n amejemęn annętamakakej; kuą' ni-ątanekiá, anneąmakakej; kuą'
ninemiá kąn ayéj nochąn, annękochtijkej amochąn.
36 Kuą' anikpiaya notzótzol, annętzotzolyǫtijkej; kuą' niwętitoya, anneǫmemąwijkej;
kuą' nonoya preso, annępaxąlowilḭtoj.”
37 Iwą́n yej kichḭwaj ken Dios kineki, kijtǫskej: “NoTęko, ¿kę́man nimitzitakej iga
timayąntinemiá iwą́n nimitztamakakej? ¿O kę́man nimitzitakej iga tątanektinemiá iwą́n
nimitzą̨makakej?
38 ¿Kę́man nimitzitakej iga tinemiá kąn ayéj mochąn iwą́n nimitzkochtijkej nochąmej?
¿O kę́man mitzpoloj motzótzol iwą́n nimitztzotzolyǫtijkej?
39 ¿O kę́man nimitzitakej tiwętitoya, o tonoya ipan cárcel iwą́n nimitzpaxąlowilḭtoj?”
40 El Rey kijtǫj: “Nej nimitzijliáj, kuą' tejtę́ ankichḭwilijkej yej yękti inḭmej noknḭwąn
yej moalḭmpamatij, inǫnwa' nej annęchḭwilijkej.”
41 ’Iwą́n el Rey kijlḭj yej onokej iyǫpochkąmpa: “Xicholǫkąn no-ḭxtaj amejemęn yej
amonókeja iga anyawij ampoliwitij; xąkąn ipan tiwelǫn yej ayḭ́' sęwi yej ono' iga
Tzitzimi' iwą́n iga iyąngelejmej.
42 Nimayąna', iwą́n ayą́' annętamakakej, ni-ątanegui' iwą́n ayą́' anneąmakakej.
43 Ninemiá kąn ayéj nochąn, iwą́n ayą́' annękochtijkej amochąn. Anikpiaya
notzótzol, amejemęn ayą́' annętzotzolyǫtijkej; kuą' niwętitoya iwą́n nonoya preso, ayą́'
annępaxąlowilḭtoj.”
44 Iwą́n yejemej kijtǫskej: “NoTęko, ¿kę́man nimitzitakej timayąntinemi, o
ti-ątanektinemi, o tiwejkachąnej, atikpiaya motzótzol, o tiwętitoya, o tonoya ipan cárcel,
iwą́n ayą́' nimitzpalęwijkej?”
45 Iwąn inǫn Rey kijtǫj: “Nimitzijliáj iga kuą' ayą́' ankichḭwilijkej yej yękti inḭmej
noknḭwąn yej moalḭmpamatij, nej nǫ ayą́' annęchḭwilijkej.”
46 Inḭmej yątij kąn ayḭ́' tamis iga kiknǫchḭwaskej, e' yej kichḭwaj ken Dios kineki, yawij
onotij nochipa wąn Dios, ayḭ́' mikiskej.

26

Kitęmowaj kén iga makikḭtzkḭkąn Jesús

1 Kuą' Jesús tami' nochi kijtoj inḭ́n, kijlij idiscḭpolojmej:
2 —Amejemęn ankimátija iga mǫsta sę día ásisya iyilwiyo la Pascua;* nej yej iPiltzḭn
Tąga' yawij nękḭtzkḭtij iwąn yawij nęmiktḭtij ipan cruz.
3 Iwąn ijęfejmej sacerdǫtejmej, wąn yej tamachtiáj ipan la ley iwąn węwetkej
yej kimandąrowaj judiyojmej, monejnechkojkej chąn Caifás, yej ijęfej ijęféjmejpa
sacerdǫtejmej.
4 Ompa motątapǫwijkej iga makikḭtzkḭkąn Jesús, e' matakajkayąwákąmpa iga
makimiktḭkąn.
5 Kijtowąyaj:
—Ayą́' tikchḭwaskej kuą' nento' ilwi', iga amo makuesiwilo.

Sę siwą' kitoyąwa yej ajwiyą' ipan itzontekon Jesús

6 Kuą' Jesús onoya ąltepę' Betania chąn Simón yej kipiaya lepra,
7 sę siwą' yajki kąn ono' Jesús, kiwajlḭ' sę ibotęyajtzḭn yej kipiaya aceite yej poxsan
ajwiyą' iwąn pox valęrowa, iwąn kitoyąwilij ipan itzontekon Jesús kąn kḭxnąntoya mesa.
8 Kuą' discḭpolojmej inǫn kitakej, kuesiwikej, mojlijkej:
—¿Te iga in inḭ́n aceite kiyokatoyajkej?
9 Inḭ́n wel katka mamonamaka iga komati tomḭn, iwąn inǫn tomḭn tikmajmakayaj yej
ayą́' motapialiáj.
10 Jesús kikagui' yej kijtojkej discḭpolojmej, kijtoj:
—¿Te iga nemi ankikuejkuesowaj inḭ́n siwą'? Inǫn yej nęchḭwilij poxsan nikyę'ita.
11 Yej ayą́' motapialiáj, nochipa onoskej amowąn, e' nej ayą́' nochipa nij annępiaskej.
12 Iga inḭ́n siwą' kitoyaj inḭ́n yej ajwiyą' noyakapan, tanęxtiliá iga ijkḭ́n nęchḭwilḭskej
kuą' nętǫkaskej.
13 Nimitzijliáj iga nǫ́yąnsan kąn mopowas ipan inewi inḭ́n tąjli, kén iga Dios
tamąnawiá, yawi nǫ mopowati yej kichij inḭ́n siwą', iwąn ijkǫ́n moejlą̨mikis yej kichij.

Judas motajtǫltiáj wąn sacerdǫtejmej

---

* **26:2 26:2** Xikita glosario “Pascua”.

14 Sẹ de inọmej doce idiscípoloj yej itọką' Judas Iscariote, yajki kitato ijẹfejmej
sacerdọtejmej,
15 iwąn kijlij:
—Siga nimitzpalẹwiáj iga xikịtzkịkąn Jesús, ¿kẹ́' tomịn annẹmakaskej?
Iwąn yejemej kipagąrojkej treinta tomịn de plata.
16 Iwąn íkuą'ya Judas kitẹmoj kẹman wel makikịtzkịkąn Jesús.

Cenąrowa Jesús iwąn idiscịpolojmej

17 Inọ́n día kuą' pẹwa' iyilwiyo la Pascua, kuą' mokua pąn yej ayą́' kipiá levadura,
discịpolojmej kitechojkej Jesús, kitajtankej:
—¿Kąn tikneki manimitzchịwilịtij tákual iga tikilwichịwilịskej la Pascua?
18 Jesús kijtoj:
—Xąkąn Jerusalén, ichąn inọ́n tąga' yej ankịxmatij iwąn xikijlịkąn: "ToTamachtiąni
kijtowa ijkịn: Nej alịnsan poliwi iga yáwija nẹmiktịtij, mochąn nikpanọltịjneki iyilwiyo
la Pascua iwąn nodiscịpolojmej."
19 Discịpolojmej kichijkej ken kijtoj Jesús, iwąn kichijkej tákual iga kilwichịwiliáj la
Pascua.
20 Kuą' tayowáti'ya, Jesús kịxnąn mesa iwąn doce idiscịpolojmej.
21 Miej takuajtoyaj, kijtoj:
—Nimitznojma-ijliáj iga sẹ de amejemẹn yawi nẹnẹxtịti iga manẹkịtzkịkąn.
22 Discịpolojmej poxsan moknọmatikej; iwąn sejsẹ́ pẹ' kitajtankej Jesús;
—¿NoTẹko, ix nej?
23 Iwąn Jesús kijtoj:
—Sẹ de amejemẹn yej íwąn nemi nisentakua ipansan inịn plato, yawi ne-ichtakanẹxtịti
iga manẹmiktịkąn.
24 Nimitzijliáj iga nej yej iPiltzịn Tąga' yawij nẹmiktịtij ken ijkuilijto', e' lástima
inọ́n tąga' yej yawi nẹnẹxtịti iga manẹkịtzkịkąn. ¡Máj yẹkti katka iga inọ́n tąga' amo
maki-onoltịkąn!
25 Iwąn Judas, yej yawi tanẹxtịti, kijtoj:
—Tamachtiąni, ¿ix nejya ąn?
Jesús kijlij:
—Kena, tejya nokta.
26 Miej takuajtoyaj, Jesús kikui' pąn, kimá' gracias Dios, iwąn kuą' kitątajkóloja,
kimajmá' idiscịpolojmej, kijtoj:
—Xikuąkąn inịn pąn, inịnwa' nocuẹrpoj.
27 Iwąn kikui' sẹ vaso yej kipiá vino, kimá' gracias Dios iwąn sejsẹ́ sejsẹ́ kimakatiajkij
idiscịpolojmej, kijlijkej:
—Xikonịkąn amonochịn,
28 iga inịnwa' noesyo yej kijtọjneki iga nikchịwa se'ya pacto, iga nia niktoyąwati noesyo
iga mia' mamoperdonąro yej kichijkej yej ayẹkti.
29 E' nimitzijliáj iga ayo' máj nikonịj inịmbapa uva iyąyo este kuą' tiksen-onịskej nuevo
vino kąn Dios reinąrowa.

Jesús kijtowa iga Pedro yawi kijtọti iga ayą́' kịxmati

30 Kuą' tami' kitakuịkilijkej Dios, yajkij ipan sẹ tepẹ' yej itọką' Olivos.
31 Iwąn Jesús kijtoj:
—Amejemẹn amonochịn inịn yówal ankikajtẹwaskej iga anmoconfiąrowaj ipan nej;
iga ijkịn ijkuilijto': "Nikmiktịj itẹko borrẹgojmej iwąn borrẹgojmej pąpayịniskej."†
32 E' kuą' ni-ojpa-isas sej, kuą' anyąskej Galilea, nej achto niąti.
33 Iwąn Pedro kijtoj:
—Malej iga inochịn mamitzsenkokajtẹwakąn, e' nej ayą́'.
34 Jesús kijlij:
—Nej nimitzijliá iga inịn yówal kuą' aya takuịka kąyo, tia tikijtọti ẹyi vẹj iga ayą́'
tine-ịxmati.
35 Pedro kijtoj:
—Malej iga matisenmikikąn, nej ayą́' nikitọj iga ayą́' nimitzịxmati.
Iwąn nochi idiscịpolojmej ijkọnsan nọ kijtojkej.

Jesús orądowa Getsemaní

36 Iwąn Jesús asito iwąn idiscịpolojmej kąn kijliáj Getsemaní. Ompa kijlij
idiscịpolojmej:
—Nijo' ximotąlịkąn, nej maniao' nepa, manitajtọti wąn Dios.

† **26:31 26:31** Zac 13:7

37 Jesús kikuitẹwa' Pedro iwąn iyọmexti ipilowąn Zebedeo. Jesús pẹwa' iga poxsan moknọmati' iwąn moyọlmiktij.
38 Iwąn kijtoj:
—Poxsan nimoknọmati este ken nimikisnékiya. Nijo' xikąwikąn, xisatokąn nowąn.
39 Jesús yajki achi mąj wejkatzịn, iwąn kitẹnẹwij Dios este motzontọga' tąlpan, ijkḭn kijtoj:
—NoTaj, siga wel mochịwas, xinẹmąnawi iga amo manẹmiktịkąn; e' amo mamochịwa ken nej nikneki, mamochịwa ken tej tikneki.
40 Jesús yajki sej kąn ono' idiscịpolojmej iwąn kasitoj kojkochtokej; iwąn kijlij Pedro:
—¿Ix ni alḭn awel an-isatoj nowąn malej sẹ hora?
41 Xijisatokąn iwąn xi-orądọkąn iga amo mamitztąnilịkąn Tzitzimi'. Ipan amoąlmajmej ankiyọlmakatokej iga ankichịwaj yej yẹkti, e' amogąnajsan awel ankichịwaj.
42 Jesús sej orądọto, iwąn ijkḭn kitajtanilij Dios:
—NoTaj, siga ay' wel tejte-o' mochịwa iga amo manẹmiktịkąn, mamochịwa ken tej tikneki.
43 Kuą' mokuepa' sej Jesús, kasikoj idiscịpolojmej kojkochtokej iga poxsan kochisnekiáj.
44 Iwąn kikajtej sej idiscịpolojmej iga yajki sej orądọto, inọn vẹjwa' ẹyi vẹja iga yawi orądọti, iwąn ijkọnsan sej kijtoj.
45 Iwąn yajki sej kąn ono' idiscịpolojmej, iwąn kijlijkej:
—¿Ix ankojkochtókejo'? ¿Nemi anmosẹwiáj? Wḭtzeja yej kitekichijtokej yej ayẹkti iga yawij nẹkịtzkịtij, nej yej iPiltzịn Tąga'.
46 Ximoketzákąnya, tiákąnya; wị'ya yej nẹnẹxtiá.

Kikịtzkiáj Jesús

47 Jesús tątapojtóyao' iwąn idiscịpolojmej, kuą' asiko Judas, sẹ de inọmej doce idiscípoloj Jesús. Asiko iwąn mia' yej kitokatiwịtziáj. Kiwajligayaj espada‡ iwąn kuawi', inịmej kitịtan sacerdọtejmej iwąn yej kimandąrowaj judiyojmej.
48 Ijkḭn kijtoj Judas kuą' aya kinẹxtiá katiá in Jesús:
—Yej ankitaskej nikpipitzọj, inọnya nokta xikịtzkịkąn.
49 Iwąn Judas kitechoj Jesús, iwąn kijlij:
—¿Kén tikmati, noTamachtiąni?
Iwąn kipipitzoj.
50 Jesús kijlij:
—Ej, in tej ¿tẹ́ tikuiko?
Iwąn kisempọlójkẹja in Jesús iga kikịtzkijkej, iwąn kiwịgákeja preso.
51 E' sẹ yej nemiá iwąn Jesús, kikịxtij iyespądaj, iwąn kinagastegui' sẹ yej imọ́nsojpa ijẹfej sacerdọtejmej.
52 Iwąn Jesús kijtoj:
—Xikẹna moespądaj ipan ikajlọ', iga nochi yej tamiktiáj iga espada, yawij nọ kimiktịtij iga espada.
53 ¿Ix atikmati iga nej wel katka niktajtaniliá noTaj más de setenta y dos mil ąngelejmej iga manẹmąnawịkąn?
54 E' siga ijkọ́n, ¿kéntaj mochịwas ken ijkuilijto'? Inọ́n iga yẹkti mamochịwa kensan kijtowa itájtọl Dios.
55 Iwąn Jesús kijlij inọmej gente:
—¿Ix anwąlkej annẹkuikoj ken kuą' sẹ yej tachte'? ¿Ix inọ́n iga ankiwajligakej espada iwąn kuawi'? Nej nochipa nimotąliąya amowąn iga nitamachtijtoya weyitiọpan, iwąn ayḭ' annẹkịtzkijkej.
56 Nochi inḭn nemi panowa iga mamochịwa ken kijkuilojkej profẹtajmej ipan itájtọl Dios.
Iwąn nochi discịpolojmej kikajtejkej isẹlti Jesús, iwąn chojcholojkej.

Jesús kijuzgąrowaj chąn Caifás

57 Iwąn kiwịgakej Jesús iyịxtaj Caifás yej ijẹfej sacerdọtejmej. Ompa nọ onoyaj yej tamachtiáj ipan la ley iwąn yej kimandąrowaj judiyojmej.
58 E' Pedro kiwejkatokatiajki Jesús este que asi' ipan ipątioj ijẹfej sacerdọtejmej, ompa kala' iwąn motąlij wąn policiyajmej§ iga makita tẹ́ kichịwilịskej Jesús.
59 Iwąn ijẹfejmej sacerdọtejmej iwąn nochi yej kimandąrowaj judiyojmej, kitẹmowiliąyaj Jesús tejtẹ́ yej ayẹkti kichij kąnsan makipantịkąn iga wel makimiktịkąn.

‡ **26:47 26:47** Xikita glosario “Espada”. § **26:58 26:58** Xikita glosario “Policiyajmej yej tacuidąrowaj weyitiọpan”.

60 E' akasilijkej nitę̨ yej ayę̨kti, malej iga mia' kiyokapantiąyaj Jesús. Iwąn wąlkej ǫmę̨n
yej tayokapantiáj,
61 kijtojkej:
—Inı́n tąga' kijtoj: “Nej wel nikxi̱xiti̱na iweyitiǫpan Dios, iwąn ę̨yi día nę̨wiguiliá iga
sej manikojpachi̱wa.”
62 Iwąn iję̨fej sacerdǫtejmej, moketza', iwąn kijlij Jesús:
—¿Ayą'taj titajtowa achi? ¿Ix ayą́' tikaki iga nemi mitztę̨lwiáj?
63 E' Jesús atajtoj. Iwąn iję̨fej sacerdǫtejmej, kijtoj:
—Nej nimitztajtani ipan itǫką' Dios yej isato' iga xinę̨nojma-ijli̱kąn siga tejya nokta
Cristo yej iPiltzi̱n Dios.
64 Jesús kijtoj:
—Ijkǫ́n ken tej tikitoj. Iwąn nimitzijliáj iga anyawij anne-itatij iga nej yej iPiltzi̱n Tąga'
ni-ę̨watos ilądoj iyę̨'mą' Dios yej nochi wel kichi̱wa, iwąn anne-itaskej kuą' nemi niwi̱'
ipan mixti cię̨lojkóbapa.
65 Íkuą'ya iję̨fej sacerdǫtejmej, kitzątzayąn itzótzol iga kuejkuesiwi', iwąn kijtoj:
—Inı́n tąga' kimąlijlij Dios. Ay'ya tiknekij máj agaj tejtę́ makijto icǫntraj Jesús, némiya
tikakij iga kimąlijliá Dios.
66 ¿Kén ankijtowaj amejemę̨n?
Yejemej kijtojkej:
—¡Kichij yej ayę̨kti, kajasi iga mamomikti!
67 Íkuą'ya kixąygachijchakej iwąn kimagakej. Sekin kixąygatatzi̱nakej Jesús.
68 Kijliąyaj:
—Tej Cristo, ¡siga tiprofę̨taj, ta' xikijto ą'yéj mitzmaga'!

Pedro kijtowa iga ayą́' ki̱xmati Jesús

69 Mię̨j Pedro ę̨watoya fuera ipan patio, sę̨ isirvię̨ntaj Caifás kitechoj iwąn kijlij:
—¡Tej nǫ tinemiá iwąn Jesús yej de Galilea!
70 E' Pedro iyi̱xtaj nochi yej ompa onoyaj kijtoj iga ayą́' ki̱xmati Jesús, kijtoj:
—Ayą́' nikmati de tę̨ nemi titajtowa.
71 Pedro ki̱stiąya ipan ipuę̨rtajyo patio iwąn se' sirvienta kita', kijlij yej ompa onoyaj:
—Inı́n tąga' nǫ nemiá iwąn Jesús yej de Nazaret.
72 Iwąn Pedro sej kijtoj iga aki̱xmati, este kitǫkąwij Dios iga ijkǫ́n nokta, kijtoj:
—Ayą́' niki̱xmati in inǫ́n tąga'.
73 E' aya wejkati', yej ompa onoyaj kitechojkej Pedro iwąn kijlijkej:
—Mataj tejwa' nǫ de yejémę̨mpa iga tikakij ipan sanmotájtǫl.
74 Pedro kijtojtę̨wa':
—Ayą́' niki̱xmati in inǫ́n Tąga'. ¡Dios mane-iknǫchi̱wa siga nemi nimitzkajkayąwaj!
Iwąn íkuą'ya takui̱ktiki̱sa' sę̨ kąyo.
75 Iwąn Pedro kejlą̨n yej kijtoj Jesús: “Kuą' aya takui̱ka kąyo, tia tikijtǫti ę̨yi vę̨j iga
ayą́' tine-i̱xmati.” Iwąn Pedro ki̱sa' ompa iwąn poxsan chǫga' este kualǫ' iyąlmaj.

27

Jesús kiwi̱gaj iyi̱xtaj Pilato

1 Kuą' tanę́si'ya, nochi iję̨fejmej sacerdǫtejmej iwąn yej kimandąrowaj judiyojmej,
motajtǫltijkej ken iga yawij kimikti̱tij Jesús.
2 Iwąn kilpitiajkij iga kikąwatoj iyi̱xtaj Pilato yej gobernador romano.*

Ken iga migui' Judas

3 Kuą' Judas kinę́xtija Jesús iga makiki̱tzki̱kąn, iwąn Jesús yáwija kimikti̱tij, Judas
kimachi̱lij iga pox ayę̨kti kichij iwąn kikuepili̱toj sej in inǫ́n treinta tomi̱n de plata iję̨fej
sacerdǫtejmej iwąn yej kimandąrowaj judiyojmej.
4 Kijtoj Judas:
—Nej nikchij yej ayę̨kti iga niknamá' Jesús yej ayą́' nemi kichi̱wa yej ayę̨kti iga
makimikti̱kąn.
Yejemej kijtojkej:
—Inǫ́n nejemę̨n ayo' nikmatij, inǫnwa' tej tikmati.
5 Iwąn Judas kitajtájkal in inǫ́n tomi̱n weyitiǫpan-ijti', ki̱stę̨wa' iwąn yajki mopi̱pilǫto.
6 Iję̨fejmej sacerdǫtejmej, kipejpejpenkej inǫ́n tomi̱n, iwąn kijtojkej:
—Inı́n tomi̱n awel matikaki̱kąn kąn tiknechkowaj ofrę̨ndajmej, iga inı́n ipati̱' iyesyo
Jesús iga yawi mikiti.

---

* **27:2 27:2** Xikita glosario “Romano”.

7 Iwąn motajtǫltijkej iga inǫ́n tomin, makikuikąn iga mamokowa tąjli yej itǫkąʼ, Ítąl
yej Tekipanowa iga Sokiʼ, kąn motǫkaskej yej wejkachąnejkej.
8 Inǫ́n tąjli este inąn itǫkąʼ Estąjli iga mokowaʼ iga tomin yej iga kimiktijkej Jesús.
9 Ijkǫ́n mochij ken kijtoj el profeta Jeremías, kuąʼ kijtoj: “Kikuikej inǫ́n treinta tomin
de plata, achǫ́n ipatiʼ kitąlilijkej israelitajmej,
10 iwąn iga inǫ́n tomin mokowaʼ tąjli yej itǫkąʼ, Ítąl yej Tekipanowa iga Sokiʼ, ijkǫ́n
ken nętekimáʼ toTęko.”†

Jesús iyixtaj Pilato

11 Jesús kiwigakej iyixtaj el gobernador, iwąn kitajtan:
—¿Ix tejya in iRręy judiyojmej?
Jesús kijtoj:
—Ijkǫnya ken tej tikijtowa.
12 Kuąʼ ijęfejmej sacerdǫtejmej iwąn yej kimandąrowaj judiyojmej kitęlwiąyaj Jesús,
Jesús atę́ kijtoj.
13 Iwąn Pilato kijlij Jesús:
—¿Ix atikaki nochi yej nemi mitztęlwiáj?
14 Eʼ Jesús ayąʼ kijtoj nitę́ nokta iwąn in gobernador poxsan madmirądoj.

Jesús óno'ya nokta iga yawi mikiti

15 Ipan iyilwiyo la Pascua el gobernador kitekimajkąwaya sę preso, san katiá kijtǫskej
la gente.
16 Ompa onoya sę preso yej inochi kixmatiá iga kichiwa yej ayękti, itǫkąʼ Barrabás.
17 Kuąʼ la gente nechkatokej, Pilato kijlij la gente:
—¿Ąʼyéj ankinekij manikmajkąwa? ¿Ix Barrabás o Jesús yej kijliáj el Cristo?
18 Iga Pilato kimatiá iga kikitzkijkej Jesús iga kixitayaj.
19 Miej Pilato ęwatoya ipan iweyi-asiętoj kąn mandąrowa, isiwąʼ kitatitanilij iga kijlij:
“Amo tę xikchiwili inín tągaʼ, yéj ayąʼ nemi kichiwa yej ayękti. Nej yowąn niktęmiʼ
poxsan yej ajayękti iga yéj.”
20 Eʼ ijęfejmej sacerdǫtejmej iwąn yej kimandąrowaj judiyojmej, kijlijkej la gente iga
makijtǫkąn iga makimajkąwakąn Barrabás iwąn Jesús makimiktikąn.
21 Gobernador sej tatajtan:
—¿Ąʼyéj de inín ǫmęn ankinekij manikmajkąwa?
Yejemej kijtojkej:
—Xikmajkąwa Barrabás.
22 Pilato kitajtan la gente:
—¿Tę ankinekij manikchiwili Jesús yej kitǫkąwiáj el Cristo?
Inochimej kijtojkej:
—¡Xikmikti ipan cruz!
23 Pilato kijtoj:
—¿Ix tę kichij yej ayękti?
Eʼ mąjya tzajtzikej iga kijtojkej:
—¡Xikmikti ipan cruz!
24 Kuąʼ Pilato kitaʼ iga ayoʼ tę wel kichiwa iga la gente mąjya tzajtzikej, tatekimáʼ iga
makikuilitij ąʼti iga mamomąpąka‡ iyixtaj la gente, kijtoj:
—Ayéj notechko iga mamiki inín tągaʼ, yéj ayąʼ kichij yej ayękti, ompa amejemęn
xikitakąn.
25 Iwąn nochi gente kijtoj:
—Nejémęnyawaʼ iwąn nopilowąn manimokuitikąn iga mamiki.
26 Iwąn Pilato kimajkaj Barrabás, iwąn tatekimáʼ iga makimagakąn Jesús iwąn kimáʼ
la gente iga makimiktikąn ipan cruz.
27 Iwąn isoldądojmej Pilato kiwigakej Jesús al palacio, iwąn kipǫloj komati
soldądojmej.
28 Iwąn kipejpetzojkej Jesús iwąn kajakiltijkej tzótzol yej este chílti'san.
29 Iwąn kitąlilijkej ipan itzontekon sę corona§ de witzti yej kiyawalchijkej, iwąn
kikitzkiltijkej nǫ sę kuawiʼ ipan iyęʼmąʼ. Iwąn motankuąketzayaj iyixtaj iga
kająwilmatikej; kijliąyaj:
—¡Xiyęʼono iRręy judiyojmej!
30 Nǫ kichijchayaj, iwąn iga kuawiʼ kikuajkuąwitekkej.

---

† **27:10 27:10** Zac 11:12-13 ‡ **27:24 27:24** Iga ijkín momąpąʼ, yej kitakej kimatikej iga kijtǫjneki iga Pilato akiyęʼita yej mochij, ayéj itechko iga mamiki Jesús. § **27:29 27:29** Xikita glosario “Corona”.

31 Kuą' támi'ya kająwilmatikej, kikįxtilijkej sej inǫ́n tzótzol yej chįlti' iwąn kajakįltijkej
sej yej itzótzolpa nokta. Iwąn kiwįgákeja iga kimiktįtoj ipan cruz.

Jesús kiclavąrowaj ipan cruz

32 Kuą' kįstiąyaja ipan palacio, kasikej sę tąga' yej ichąn ąltepę' Cirene yej itǫką' Simón;
yéjya kitekimakakej iga makiwįguili Jesús icrǫz.
33 Kuą' asikej kąn kitǫkąwiáj Gólgota, yej kijtǫjneki Kąn ono' Kuaomi',
34 ompa kimakakej Jesús iga makoni vino yej nęnelijto' iwąn yej pox chichįi' iga amo
mapoxkualo; e' kuą' Jesús, kimachįlij, akine' konij.
35 Kuą' kiclavąrójkejya ipan cruz, soldądojmej kikuikej itzótzol Jesús iga kirrifąrojkej
iga makimatikąn ają'yéj kikuis. Ijkǫ́n kichijkej iga mamochįwa ken kijtoj sę profeta:
"Kirrifąrojkej notzótzol iga makimatikąn ają'yéj kikuis."
36 Iwąn ómpaya motajtąlkej iga kitztoyaj Jesús.
37 Iwąn ikuąpan kijkuilojkej yej kijtowa te íga kimiktijkej ipan cruz. Ijkı́n ijkuilijtoya:
"INĮ́N JESÚS YEJ IRRĘY JUDIYOJMEJ."
38 Iwąn ną' kąn kiclavąrojkej Jesús pan cruz, nǫ kiclavąrojkej ǫme yej tachtekij, ipan
sejsę́ icrǫz, sę ilądoj iyę'mą', se' iyǫpochkąmpa.
39 Iwąn yej panowąyaj itęnoj Jesús, kipįnajtiąyaj, este kikuątzejtzelowiliąyaj
40 iga kijliąyaj:
—Tej tikijtoj iga tikxitįnas weyitiǫpan, iwąn ipan ęyi día wel sej tikojpachįwa, mogąnaj
ximomąnawi. Siga tej iPiltzįn Dios, xitemo ipan cruz.
41 Ijkǫnsan nǫ ijęfejmej sacerdǫtejmej iwąn yej tamachtiáj ipan la ley iwąn fariseojmej
iwąn yej kimandąrowaj judiyojmej, kipįnajtiąyaj Jesús, iwąn mojliąyaj:
42 —Sekin kimąnawij, igánajsan awel momąnawiá, siga yéj iRręy Israel, matemo ipan
cruz iga maticręǫdǫkąn ipan yéj.
43 Yéj moconfiąroj ipan Dios; inąn Dios makimąnawi, siga melą́' iga kineki, porque yéj
kijtoj: "Nej iPiltzįn Dios."
44 Ijkǫnsan nǫ yej tachtekkej, yej nǫ kiclavąrojkej ipan sejsę́ cruz, kipįnajtijkej Jesús.

Miki Jesús

45 Kuą' asi' tajkodía, nǫyąn ipan tąjli takǫmitiá', ijkǫ́n takǫmititoya este las tres
tiǫtakpan.
46 Iwąn íkuą'ya Jesús tzajtzi' iga inochi itájpal, kijtoj:
—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —yej kijtǫjneki: TinoDiǫs, tinoDiǫs, ¿te iga tinękájteja?
47 Sekin yej ompa onoyaj kikakikej iwąn kijtojkej:
—Ta' xikakikąn, nemi kinǫtza ikyapa profeta Elías.
48 Iwąn sę de yejemej motaloj iga kikuito tejtę́ yej ken ichka', iwąn kąpachoj iga
xokǫ'vįnoj, kitąlij ipan sę weya'ojta' iga kitechǫltijkej iga makichichįna.
49 E' sekin kijtojkej:
—Xikajtęwa, matikitakąn siga wį' in Elías iga kimąnawįki.
50 Jesús sej tzájtzi'pa iga tajtoj, iwąn mígui'ya.
51 Íkuą'ya tzótzol* yej iga tajkotzaktoya weyitiǫpan, tajkotzayąni', pęwa' ajko iwąn
tzayąntiwąlaj este tani. Mojǫlįn tąjli iwąn este xąxamąni' temej.
52 Iwąn ąnimajxapomej tajtapowikej; iwąn mia' yej miktokej, yej kicręǫdojkej Dios,
ojojpa-isakej.
53 Inįmej kijkįskej ąnimajxapoko kuą' Jesús ojpa-ísa'ya, iwąn yajkij ipan weyi-ąltepę'
Jerusalén, iwąn ompa mia' kitakej.
54 Ijęfej soldądojmej iwąn yej íwąn kicuidąrojtoyaj Jesús, kuą' kitakej mǫlįn tąjli iwąn
nochi yej mochij, poxsan majmawikej iwąn kijtojkej:
—Mataj melą́' inı́n tąga' iPiltzįn Dios.
55 Ompa onoyaj mia' siwątkej yej wéjkasan tajtachįxtoyaj yej kipalęwijtinemiáj Jesús
iwąn kitokakej desde Galilea.
56 Nǫ ompa onoya María Magdalena, María yej íyę'pa Jacobo iwąn José, iwąn iyę' yej
ipilówąmpa Zebedeo.

Motǫka Jesús

57 Kuą' némiya tayowati, wąlaj sę tąga' yej motapialiá yej itǫką' José, yej ichąn ąltepę'
Arimatea, yéj nǫ idiscípoloj katka Jesús.
58 Inı́n tąga' yajki kitato Pilato iwąn kitajtanilij icuęrpoj Jesús iga makitǫka; iwąn Pilato
tatekimá' iga makimakakąn.
59 José kikui' icuęrpoj Jesús, kikįkimiloj iga sę sábana yej ejto'.

* **27:51 27:51** Xikita glosario "Cortina".

60 Iwąn kitǫkato ipan sę ąnimajtexapo'† yej kichi̱wilíjkejo' José. Kuą' kitęntzákua'ya
ąnimajxapo' iga sę weyiyawalte'ti, yájkiya.
61 Ompa onoya María Magdalena iwąn se' María, ejęwatoyaj itęnoj ąnimajxapo'.

Kicuidąrowaj Jesús kąn motǫga'

62 Ipan se'ya día, día kuą' mosęwilo, ijęfejmej sacerdǫtejmej iwąn fariseojmej
monechkojkej iga yajkij kitatoj Pilato,
63 kijli̱toj:
—Tekiwaj, nejemęn nikejląmikij iga inǫn yej takajkayąwa, kuą' aya miki, kijtoj iga
kuą' kipiaya ęyi días iga mikto', yawi sej ojpa-isati.
64 Inǫn iga xitatekimaka iga makicuidąrǫtij kąn motǫga' ęyi día, amo santą́' yąskej
idisci̱polojmej iwąn kiki̱xti̱skej icuęrpoj iwąn kijtǫskej: "Ojpa-ísa'ya kąn miktoya." Ijkǫ́n
mąjya sej takajkayąwaskej que achto.
65 Pilato kijtoj:
—Nigaj ono' soldądojmej iga matacuidąrǫtij. Xąkąn iwąn xikitakąn iga mayę'tzakto
ąnimajxapo'.
66 Iwąn yajkij iwąn kiyę'tzakkej ąnimajxapo', kitąlilijkej sę sello inǫn te'ti yej
kitęntzakto' ąnimajxapo', iwąn ompa kikajtejkej soldądojmej iga matacuidąrǫkąn.

28

Ojpa-isa' Jesús kąn miktoya

1 Kuą' pánoja día iga mosęwilo, kuą' tanęstíwi̱'ya sej ipan domingo, María Magdalena
iwąn se' María, yajkij kitatoj kąn motǫga' Jesús.
2 Iwąn poxsan mǫli̱n tąjli iga wąlaj ipan cielo sę iyąngel Dios este kąn tǫkto' Jesús.
Iwąn kęna' weyite'ti yej iga tęntzaktoya ąnimajtexapo', iwąn motąlij ipan inǫn weyite'ti.
3 Inǫn ángel petąniá ken tikita kuą' tapetąni, iwąn itzótzol este ichkati'.
4 Kuą' soldądojmej inǫn kitakej kuekuechkakej iga majmawikej iwąn wetzikej, kajkej
ken tikita yej miktokej.
5 El ángel kijlij siwątkej:
—Amo ximajmawikąn. Nej nikmati iga ankitęmowaj Jesús, yej kimiktijkej ipan cruz.
6 Ayą́' nigaj ono', yejwa' ojpa-ísa'ya, kensan kijtoj. Inąn xikitakij kąn kitąlkaj.
7 Iwąn xąkąnya semi, xikmati̱lti̱kąn idisci̱polojmej: "Yéj miktoyay, e' ojpa-ísa'ya sej,
iwąn yéj yawi asiti achto Galilea que amejemęn, iwąn ompígaya ankitaskej." Inǫn yej
niwąlaj nimitzmati̱lti̱koj.
8 Iwąn siwątkej ki̱skej ąnimajtexapoko, malej majmawikej, e' yejemej pąktiąyaj iga
kijli̱toj idisci̱polojmej nochi yej kitakej.
9 Iwąn Jesús mi̱xnęxtij iyi̱xtajmej siwątkej iwąn kisaludąrojkej. Yejemęn kitechojkej
Jesús, iwąn kiweyimati̱ltijkej este kijikxinąpalojkej.
10 Jesús kijtoj:
—Amo ximajmawikąn. Xąkąn xikijli̱tij noknı̱mej iga mayąkąn Galilea, iwąn ompígaya
ne-itaskej.

Yej kijtojkej soldądojmej

11 Miej ini̱mej siwątkej nemi yawij, sekin soldądojmej yej tacuidąrojtoyaj, yajkij ipan
ąltepę', iwąn kipowilijkej ijęfejmej sacerdǫtejmej nochi yej mochij.
12 Ini̱mej ijęfej sacerdǫtejmej yajkij tajtǫtoj wąn yej kimandąrowaj judiyojmej iga
motajtǫltijkej iwąn kimakakej komati tomı̱n soldądojmej,
13 kijlijkej ijkı́n:
—Amejemęn xikijtǫkąn iga tayowakąn, miej ankochtoyaj, wąlkej idisci̱polojmej Jesús
iwąn kichtekkej icuęrpoj.
14 Siga el gobernador makimati nochi ini̱n, nejemęn niawij nikyǫlyamąnatij, iwąn atę́
mitzchi̱wili̱skej.
15 Iwąn soldądojmej kikuikej inǫn tomı̱n, iwąn kichijkej ken kijlijkej. Iwąn ijkǫ́n
kipowaj judiyojmej este inąn.

Jesús kijtowa tę makichi̱wakąn iyapǫstolejmej

16 Ijkǫ́n iga inǫn once apǫstolejmej* yajkij Galilea, ipan tepę' kąn Jesús kijtoj iga
mayąkąn.
17 Kuą' kitakej Jesús, kiweyimati̱ltijkej; malej iga sekin ayą́' kitawelcrędowąyaj.
18 Jesús kitechoj idisci̱polojmej, iwąn kijtoj:

---

† **27:60 27:60** Sekin judiyojmej kichijkej ken cuarto ipan te'ti iga kitǫkaj yej mi'. Kitzakkej itęn xapo' iga weyiyawalte'ti yej wel momimilowa.

* **28:16 28:16** Xikita glosario "Apóstol".

—Inąn Dios kichij iga wel manirreinąro ipan cielo iwąn nigaj ipan tąjli.
19 Xąkąn nǫyąn kajkąn onolǫ' ipan nochi paįsmej iwąn xiknęxtilįkąn inǫmej gente iga manętokakąn; xikbautizątǫkąn ipan itǫką' toTaj, ipan itǫką' tęPiltzįn iwąn ipan itǫką' el
Espíritu Santo,
20 iwąn xiknęxtilı́kąnya iga makichįwakąn nochi yej nimitzijlijkej. Iwąn xikmatikąn
iga nej nono' amowąn nochipa, este kuą' tamis inı̨n tąjli. Ijkǫ́nyawa'.

Itájtǫl Jesucristo yej kijkuiloj
San Marcos

Juan yej tabautizą̨rowa kipowa itájtǫl Dios

1 Ijkı́n pę̨wa yę̨'notı̨ciaj de Jesucristo,* yej Dıǫspa iPiltzı̨n.
2 Ikya profeta Isaías ijkı́n kijkuiloj ken Dios kijlij:
Ta' xikaki, niktı̨tanis sę̨ notatı̨tan mıę̨j tej aya nimitztı̨tani,
iga tayakąnas iga mata-ijlı̨ti iga mamopreparądojtokąn iga tiwı̨'.
3 Mokaki itájtǫl inǫ́n tatı̨tąn, tajtowa recio ipan desierto.† Kijtowa:
"Xikajtę̨wákąnya iga ankichı̨waj yej ayę̨kti, ijkǫ́n ankitapowaj ojti iga toTę̨ko."
4 Ijkǫ́n Juan tabautizą̨rowąya‡ ipan desierto iwąn kijlij iga nochi makikajtę̨wákąnya iga kichı̨waj yej ayę̨kti, iwąn mamobautizą̨rǫkąn; ijkǫ́n Dios makiperdonąrowilı̨kąn yej kichijkej yej ayę̨kti.
5 Nochi yej chąntitokej ipan estado de Judea, iwąn yej chąntitokej Jerusalén, yąyaj kikakitij Juan itájtǫl. Iwąn kuą' la gente motę̨nxitónkeja iga kichijkej yej ayę̨kti, íkuą'ya Juan kibautizą̨rowąya inǫmej ipan wę̨yą' Jordán.
6 Juan kakijtinemiá itzótzol yej chijtoya iga itzojmiyo camello,§ iwąn tajko-ilpitinemiá iga kuetax, iwąn kikuąya chapolin iwąn kuayojnekti.
7 Iwąn Juan ijkı́n tatątapǫwiąya:
—Nętokatiwı̨' sę̨ yej máj tayakąnto' que nej, yej ni alı́n aneajasi iga manikxitomili iga'.
8 Iwąn nej inąn nimitzbautizą̨rojkej iga ą̨'ti, e' yéj yawi mitzbautizą̨rǫtij iga el Espíritu Santo.

Mobautizą̨rowa Jesús

9 Inǫmej día, Jesús kı̨sa' ipan iyąltepę̨' kąn íchąn katka; inǫ́n ąltepę̨' yej itǫką̨' Nazaret, yej ono' ipan ítąl Galilea. Iwąn Juan kibautizą̨roj Jesús ipan wę̨yą̨' Jordán.
10 Iwąn kuą' kı̨stiąya ipan ą̨'ti, Jesús kita' iga tapowi' cielo, iwąn temoj ipan yéj iyEspı́ritoj Dios ken sę̨ jojtoko.
11 Iwąn mokagui' itájtǫl Dios; kijtoj:
—Tej nokta tinoPiltzı̨n yej nimitzpoxchǫkiliá. Tej tinę̨yǫlchikajto'.

Tzitzimi' kineki iga Jesús makichı̨wa yej ayę̨kti

12 Kuą' Jesús mobautizą́roja, iyEspı́ritoj Dios kiwı̨ga' ipan desierto kąn ayą́' chąntitolǫ'.
13 Ompiga Jesús onoya cuarenta días iwąn animąlmej; iwąn wąlaj Tzitzimi' iga katka makichı̨walti yej ayę̨kti; iwąn wąlkej ąngelejmej* iga kipalę̨wı̨koj Jesús.

Jesús kipowa yę̨'notı̨ciaj

14 Kuą' el gobernador kipręsójwija Juan, Jesús yajki ipan estado de Galilea, kipowato yę̨'notı̨ciaj kén iga Dios tę̨mąnawiá.
15 Ijkı́n kijtowąya Jesús:
—Ąn sí ási'ya yej mochı̨xtoya, iwąn inąn ayo' wejkatis iga yawi reinąrǫti Dios. Ay'ya máj xikchı̨wakąn yej ayę̨kti, iwąn xicrędǫ́kąnya yę̨'notı̨ciaj.

Jesús kinǫtza nąwi yej tǫpojmaj

16 Jesús nejnentiąya ipan ątę̨n laguna yej itǫką̨' Galilea. Ompa kita' Simón iwąn Andrés yej iyíknı̨mpa. Yejemę̨n atarrayę̨rojmej. Iwąn ompa atarrayąrojtoyaj ipan inǫ́n ą̨'ti.
17 Iwąn Jesús kijtoj:
—Xinę̨tokakąn, iwąn nikchı̨was iga ankinechkǫskej yej manę̨tokakąn, ken inąn tǫpoj ankikı̨tzkiáj.
18 Iwąn íkuą̨'san kikajtejkej iyatarrąyajmej, iwąn kitokákeja Jesús.
19 Iwąn Jesús achi máj nejnen, kita' ompa onokej Jacobo iwąn Juan yej ipilówąmpa Zebedeo. Onoyaj ipan ąkąl, kitamanijtoyaj iyatarrąyajmej.
20 Iwąn Jesús kinǫtza' inǫmej. Iwąn yejemej kikajtejkej Zebedeo yej itájmejpa iwąn imǫnsojmej ipan ąkąl. Kitokákeja Jesús.

Jesús wel kikı̨xtiá mąlespı́ritoj

21 Asitoj ipan sę̨ ąltepę̨' yej itǫką̨' Capernaum. Iwąn kuą' asi' día kuą' mosę̨wilo, Jesús kala' tiǫpan iwąn pę̨wa' tamachtij.

---

* **1:1 1:1** Xikita glosario "Cristo". † **1:3 1:3** Xikita glosario "Desierto". ‡ **1:4 1:4** Xikita glosario "Bautizar". § **1:6 1:6** Xikita glosario "Camello". * **1:13 1:13** Xikita glosario "Ángel".

22 E' madmirądojkej kén iga tajtowa, porque Jesús kuą' tamachtiąya nęsiá iga kimati
tę nemi kijtowa, ayéj ken yej tamachtiáj ipan iley Moisés.
23 Tiǫpan-ijti' onoya sę tąga' yej kipiaya mąlespı́ritoj, iwą́n tzajtzitęwa'; kijtoj:
24 —¿Té annęchı̨wilı̨́koj Jesús de Nazaret? ¿Ix tiwąlaj iga annępolǫkoj? Nej
nimitzı̨́xmati, iwą́n nikmati iga tej nokta yej Dios mitztapejpen.
25 Iwą́n Jesús kajajwa' inǫ́n mąlespı́ritoj, kijlij:
—¡Ayo' xitzajtzito! ¡Xikajtęwa inı́n tąga'!
26 Iwą́n inǫ́n mąlespı́ritoj kikuekuechkaltij inǫ́n tąga', iwą́n tzajtzitikı̨́sa'.
27 Iwą́n nochi majmawikej poxsan, iwą́n mosepantajtankej:
—¿Tę́taj ı̨n? ¿Tę́ yejtaj in inı́n yej nemǫ' tęnęxtiliá? ¡Inı̨nya sí tąga' wel kitekimaka
mąlespı̨ritojmej iwą́n kicrędowaj!
28 Iwą́n nimanı́n nǫyąn momati' ipan estado de Galilea yej Jesús kichij.

Jesús kachitialtiá imonąn Simón Pedro

29 Kuą' Jesús kı̨sa' tiǫpan, yajki iwą́n Jacobo iwą́n Juan; asitoj ichąn Simón kąn ichąn
nǫ Andrés.
30 E' imonąn Simón wetztoya iga kawąnto', iwą́n kijlijkej Jesús iga wętito'.
31 Iwą́n Jesús kitechoj, iwą́n kimąkı́tzkijpa iga kiketza', iwą́n íkuą'san imonąn Pedro
sęwi' ikajlǫ' iwą́n pęwa tatamá'. Kitamá' Jesús iwą́n yej íwąn nemiáj.

Jesús taajachitialtiá

32 Kuą' kála'ya tǫnatı̨', iwą́n némiya takǫmiti kiwajwaliguilijkej Jesús nochi yej sęse'pa
iga wętitoyaj iwą́n yej kipiayaj mąlespı̨ritojmej.
33 Iwą́n nochi de inǫ́n ąltepę' monechkojkej kaltęnoj.
34 Jesús kachitialtij mia' yej sęse'pa iga wętitoyaj iwą́n yej kipiayaj mąlespı̨ritojmej,
nochi kikı̨xtilijkej. Akimakaltij iga matajtǫkąn mąlespı̨ritojmej iga kimatiáj ą'yéj in Jesús.

Jesús kipowa yę'notı̨ciaj Galilea

35 Kuą' tanęstíwı̨'ya, e' takǫ́mi-o', Jesús moketza', iwą́n yajki isęlti orądǫto kąn atęlo.
36 Simón iwą́n yej íwąn nemiáj yajkij kitęmǫtoj.
37 Kuą' kasíkeja, kijlijkej:
—Nochi nemi mitztęmowaj.
38 E' Jesús kijtoj:
—Matiąkąy ipan se' ąltepęmej yej najną'san onokej iga manikpowa yę'notı̨ciaj nǫ
ompí, iga inǫ́n nokta niwąlaj.
39 Iwą́n Jesús nemiá nǫyąn Galilea ipan tiǫpamej yej ojonoyaj ipan ąltepęmej,
kipojtinemiá itájtǫl toTęko iwą́n kikı̨xtijtinemi' mąlespı̨ritojmej.

Jesús kachitialtiá sę tąga' yej nemi paląni inakayo

40 Sę tąga' yej nemi paląni ikajlǫ' iga kipiaya lepra† kitechǫto Jesús, iwą́n
motankuąketza' iną́'. Kijlij:
—Siga tikneki wel xinępajti.
41 Jesús kiknęlij, kichijchin iga imą', iwą́n kijlij:
—Kena, nikneki xipajti.
42 Kuą' kijtoj ijkǫ́n, pájti'ya yej wętitoya.
43 Jesús kijlij iga mayáwiya, iwą́n ijkı́n kinǫnǫtza':
44 —Ta' xikaki, amo xikijli agaj kén iga ti-achitiá', tej xaj kąn ono' sacerdote iga
mamitzita iwą́n xiktąli moofrendaj iga tipájti'ya, kensan iley Moisés tatekimaka iga
mamochı̨wa ijkǫ́n. Iga nochi makimati iga tipájti'ya.
45 E' inǫ́n tąga' yajki, pęwa' kipowa' nochi yej mochij, inǫ́n iga Jesús ayo' monęxtiąya
ipan ąltepę', nemiá kąnsan ayagaj onoya, e' yąyaj kitatij mia' yej de sejsé' ąltepęmej.

2

Jesús kachitialtiá sę yej awel nejnemi

1 Panoj achi días, Jesús yajki sej Capernaum. Kuą' nǫ́yąnya momati' iga yéj óno'ya
kalijti'
2 monejnechkǫlǫ' este ayo' kitǫtolowąyaj kalijti' niga kaltęnoj; iwą́n Jesús kipojtoya
itájtǫl Dios.
3 Iwą́n asitoj nąwi tajtąga' yej kiwı̨gakej sę tąga' yej awel nejnemi nokta.
4 E' kuą' kitakej iga awel kalakij kąn ono' Jesús iga poxsan onolǫ' kalijti', tajtąga'
kixitı̨nkej alı̨́n ipetayo kajli kąn kimatiáj iga ono' Jesús, iwą́n ompa kipı̨pilojtítemowijkej
ipan itapech in inǫ́n yej awel nejnemi.

† **1:40 1:40** Xikita glosario “Lepra”.

5 E' kuą' Jesús kita' kén iga moconfiąrowąyaj ipan yéj, kijlij yej wętitoya:
—Nopíj, nochi yej tikchij yej ayękti, nimitzęlkąwiliaya.
6 E' ompa ęwatoyaj sekin yej tamachtiáj* ipan iley Moisés; iwąn kijtojkej ipan iyąlmajmej:
7 "¿Te iga ijkǫ́n tajtowa inı́n tąga'? Nemi kimąlijliá Dios, iga ayagaj wel taęlkąwiliá yej sę kichı̨wa yej ayękti, petz Dios san."
8 E' Jesús kimatiá tę kejląntoyaj, iwąn kijtoj:
—¿Te iga ijkǫ́n ankejląmikij ipan amoąlmajmej?
9 ¿Kén máj wel manikijli inı́n yej awel nejnemi? ¿Ix manikijli: "Nochi yej tikchij yej ayękti nimitzęlkąwílija", o manikijli: "Ximoketza, xikui motapech, iwąn xaja"?
10 Ąn sí, nia nimitznęxtilı̨tij iga nej yej iPiltzı̨n Tąga',† ipan inı́n tąjli wel nikęlkąwiliá yej sę kichı̨wa yej ayękti.
Iwąn Jesús kijlij yej awel nejnemi:
11 —Tej nimitzijliá, ximoketza, xikui motapech, iwąn xaja mochąn.
12 Iwąn inǫ́n yej awel nejnemi íkuą'ya moketza', kikui' itapech, iwąn kı̨stęwa' iyı̨xtaj nochi yej ompa onoyaj. Iwąn inǫmej san tajtachı̨xtikajkej, iwąn ijkı́n kijtojkej iga kiweyimatı̨ltijkej Dios:
—¡Ayı́' ijkı́n tikitaj!

Jesús kinǫtza Leví

13 Iwąn Jesús yajki sej ipan laguąjtęn. Iwąn kuą' nochi kitatoj, Jesús kimachtij.
14 Kuą' Jesús panǫtiąya, kita' kąn ęwatoya Leví, yej ipíltzı̨mpa Alfeo iga kicobrąrojtoya impuesto iga Roma, iwąn kijlij:
—Xinętoka.
Iwąn Leví moketza' iwąn kitoga' Jesús.
15 Jesús iwąn idiscįpolojmej‡ takuajkej chąn Leví iwąn mia' yej kicobrąrowąyaj impuesto iga gobierno iwąn sekin yej ayompa nemij nǫ sentakuajkej íwąn; iga mia' yej kitokatinemiáj.
16 Kuą' yej tamachtiáj ipan iley Moisés iwąn fariseojmej§ kitakej iga nemi sentakua iwąn inǫmej, kijlijkej discįpolojmej:
—¿Te iga amomaęstroj sentakua wąn yej kicobrąrowąyaj impuestos* iga Roma iwąn yej kichı̨waj yej ayękti?
17 Kuą' Jesús inǫ́n kikagui', kijtoj:
—Yej yęktitokej ayą́' kinekij yej taachitialtiá, yej wętitokej, kena kinekij. Nej ayą́' niwąlaj niktęmǫko yej yę'nemij. Niktęmǫko yej kichı̨waj yej ayękti.

Kitajtanij Jesús kén iga mayunąrǫlo

18 Yej kitokatinemiáj Juan iwąn fariseojmej mayunąrojtoyaj, iwąn sekin kitajtanitoj Jesús, kijlijkej:
—In yej kitokaj Juan iwąn fariseojmej, ¿te iga mayunąrowaj, iwąn modiscįpolojmej ayą́' mayunąrowaj?
19 Jesús kijtoj:
—¿Ix wel amo matakuąkąn te-iknı̨wąn kąn monąmiktilo kuą' chokotzı̨n yej monąmiktiá ono' iwąmej? Siga ompa ono' chokotzı̨n, awel mamayunąrǫkąn.
20 E' yawi asítisan kuą' kiwı̨gaskej chokotzı̨n, íkuą' kena, mayunąrǫskej.
21 'Iwąn ayagaj kitamaniá sę tzotzolsósol iga tzotzoltájkol yej mokówago'; iga yej mokówago' ąkuis, iwąn máj weyi kitzayąnas tzotzolsósol.
22 Ipan ikyapakuetaxtekon† awel nǫ moakiá vino yej kichíjkejo', iga vino yej kichíjkejo' moposąwa iwąn kipoxǫnas kuetaxtekon iwąn nęmpoliwis vino iwąn kuetaxtekon. Inǫ́n iga, yękti iga ipan kuetaxtekon yej móchijo' mamoaki vino yej kichíjkejo'.

Discįpolojmej kitekij trigo ipan día kuą' mosęwilo

23 Sę día kuą' mosęwilo, Jesús panǫtiąya mı̨lijti', iwąn idiscįpolojmej pę' iga kitejtektiajkij trigo.
24 Fariseojmej kijtojkej:
—Ta' xikita, ¿te iga modiscįpolojmej kichı̨waj tekipánǫl yej ayękti mamochı̨wa ipan día kuą' mosęwilo?
25 E' Jesús kijtoj:

---

* **2:6 2:6** Xikita glosario "Yej tamachtiá ipan iley Moisés". † **2:10 2:10** Xikita glosario "IPiltzı̨n Tąga'". ‡ **2:15 2:15** Xikita glosario "Discípulo". § **2:16 2:16** Xikita glosario "Fariseo". * **2:16 2:16** Xikita glosario "Impuestos". † **2:22 2:22** Xikita glosario "Kuetaxtekon".

—¿Ix ayı̱' ankileẹrojkej yej ikya kichij David iwąn yej íwąn nemiáj kuą' cholojtinemiáj, iwąn mayąnakej?
26 David kala' tiọpan, íkuą' Abiatar katka kimandąrowąya sacerdọtejmej. Iwąn David, kikuaj pąmej yej itátkipa Dios, yej wel kikuąya petz sacerdọtejmej, iwąn kimá' nọ yej íwąn nemiáj.
27 Iwąn Jesús nọ kijtoj:
—Dios achto kichij tąga', después kitekimá' iga mamosẹwi sẹ día; inọn kijtọjneki iga tąga' máj importante que día kuą' mosẹwilo.
28 Nej yej iPiltzı̱n Tąga' wel nitatekimaka tẹ wel mamochı̱wa ipan día kuą' mosẹwilo.

3

Tąga' yej mątakuąyaxto'

1 Jesús yajki sej ipan itiọpamej israelı̱tajmej, iwąn ompa onoya sẹ tąga' yej mątakuąwayaxto'.
2 Iwąn kipı̱pixtoyaj Jesús iga makitakąn siga kachitialtı̱j ipan día kuą' mosẹwilo, kąnsan wel makitẹlwı̱kąn.
3 Jesús kijlij yej mątakuąwayaxto':
—Ximoketza iwąn xiwı̱ki tatajkoyąn.
4 Jesús kitajtan yej ompa onoyaj:
—¿Kén tẹ wel mochı̱wa ipan día kuą' mosẹwilo; yej yẹkti, o yej ayẹkti? ¿Mamoachitialti agaj o mamomikti?
E' yejemej atajtojkej.
5 Jesús kitachı̱lij inọmej; kikuesowílijpa, iwąn moyọlmiktij iga inọmej yọltakuaktikej. Jesús kijlij inọn yej mątakuąwayaxto':
—Xikmeląwa momą'.
Iwąn inọn tąga' kimelaj imą', iwąn yẹktia'ya.
6 Iwąn inọmej fariseojmej kı̱skej; yajkij motajtọlt̨ı̱toj iwąn sekin yej kitokaj rey Herodes,* iga makimikt̨ı̱kąn Jesús.

Poxsan monechkọlo lagụnajtẹn

7 Iwąn Jesús yajki ipan lagụnajtẹn iwąn idisci̱polojmej, iwąn kitoga' komati gente de Galilea.
8 Kuą' kimatikej iga Jesús kichı̱waya kuajkuantas yej ayı̱'pa mo-ita, kı̱skej gente de Judea, de Jerusalén, de Idumea, yej ichąmej iyı̱kąn wẹyą' Jordán, de Tiro iwąn Sidón, iwąn yej najnąʼsan ichąmej iga yajkij kitatoj Jesús.
9 Inọn íga Jesús kijlij idisci̱polojmej iga makitẹmowilı̱kąn sẹ ąkąl iga ompa matejkawi, iga amo makipı̱pitzkọkąn.
10 Iga kachitialtij komati iwąn mia' yej wẹtitoyaj, este mopı̱lowąyaj iga kichijchimisnekiáj Jesús.
11 Kuą' yej kipiayaj mąlespı̱ritojmej kitayaj Jesús, motankuąketzayaj iyı̱xtaj, iwąn tzajtziáj:
—¡Tej iPiltzı̱n Dios!
12 E' Jesús kitekimá' iga amo nokta makijtọkąn ą'yéj in yéj.

Jesús kitapejpena doce itat̨ı̱tanimej yej nọ kijliáj apọstolejmej

13 Iwąn Jesús tejkaj ipan sẹ tepẹ' iwąn ompa kinọtza' yej yéjsan kitapejpen; iwąn yajkij kąn ono' Jesús.
14 Iwąn kitapejpen doce de yejemej iga íwąn manemikąn iwąn iga makipowakąn itájtọl Dios.
15 Iwąn kijlijkej iga wel mataachitialt̨ı̱kąn iwąn iga wel makik̨ı̱xt̨ı̱kąn mąlespı̱ritojmej.
16 Ijkı̱́n itọkąmej inọn doce yej kitapejpen Jesús: Simón, yej nọ kitọkąwij Pedro;
17 Jacobo iwąn iyiknı̱n yej itọkąʼ Juan, yej ipilówąmpa Zebedeo, Jesús kijliąya Boanerges, yej kijtọjneki “tajtąga' yej nimanı̱n kuejkuesiwij.”†
18 Kitapejpenkej Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Jacobo yej ipiltzı̱n Alfeo, Tadeo iwąn Simón yej ipart̨ı̱doj nacionalista.‡
19 Iwąn Judas Iscariote, yej mąj mąj kinamá' Jesús.

Sekin kijtowaj iga Jesús kipiá ipodẹr Tzitzimi'

---

* **3:6 3:6** Inı̱mej judiyojmej achi ken monamakakej iga kipalẹwiąyaj rey Herodes yej de los romanos yej t̨ı̱ltikmej yej kitaksayaj judiyojmej. Xikita nọ glosario “Herodes”. † **3:17 3:17** Ipan Griego kijtowa iga “ipilowąn teyọ'”, anka iga Jacobo iwąn Juan pox kuejkuesiwikej ken kichijkej kuą' onoyaj Samaria; Lc 9:54. ‡ **3:18 3:18** Xikita Lc 6:15

Iwąn Jesús kala' iwąn idiscịpolojmej ipan sẹ kajli.
20 Iwąn sej poxsan monechkọlọ', este Jesús iwąn idiscịpolojmej ayo' wel takuạyaj.
21 Kuạ' kimatikej yej Jesús ipariẹntejmej, wạlkej kạn ono' iga makiwịgakạn, porque kijtowạyaj iga ayo' yẹ'tajlạnto'.
22 Nọ yej tamachtiáj ipan la ley yej wạlkej Jerusalén, kijtojkej:
—Inín tạga' nemi wạn Tzitzimi'§ yej ijẹ́fejpa mạlespịritojmej, iwąn iga ipodẹr Tzitzimi' kikịxtiá mạlespịritojmej.
23 Iwąn Jesús kinọtza' la gente, iwąn kipowilijkej sẹ kạn mamịxkuịtilo, kijtoj:
—¿Kén wel Tzitzimi' makikịxti Tzitzimi'?
24 Siga sẹ país mochịwa ọme grupo iga mosenkuejkuesowaj, inọ́n país awel wejkạwas.
25 Iwąn siga sẹ familia mosẹpankuejkuesowaj, awel wejkạwas iga masẹtitokạn.
26 Siga Tzitzimi' igąnajsan kikịxtiá mạlespịritojmej, yej yéjpasan itatki, awel wejkạwas, iwąn ompa tamis ipodẹr.
27 ʼAyagaj wel kalaki chạn sẹ tạga' yej tajpalej iga makikuịli yej itatki, siga ayą́' achto kilpiá; ijkọ́n sí wel kitakuijkuịlij.
28 ʼNimitznojma-ijliáj, iga Dios nochi wel kẹlkạwiliá yej kichịwaj yej ayẹkti, iwąn nochi yej makijtọkạn yej ayẹkti.
29 E' yej mamạltajto iga iyEspíritoj Dios, ayo' wel nikẹman moẹlkạwilịj, nochipa Dios kejlạmikilijtos.
30 Ijkọ́n kijtoj Jesús iga kijlijtoyaj iga kipiaya mạlespíritoj.

Kitakij Jesús iyẹ' iwąn iyokichiknịwạn

31 Miej ómpao' onoya Jesús, asi' iyẹ' iwąn iyokichiknịwạn, e' kajkej fuera, iwąn tatịtankej iga makinọtzatij Jesús.
32 Yej ejẹwatoyaj iwąn kiyawalojtoyaj Jesús, kijtojkej:
—Moyẹ' iwąn mookichiknịwạn onokej fuera iga mitztẹmowaj.
33 Jesús kijtoj:
—¿Ą'yéj noyẹ' iwąn nookichiknịwạn?
34 Kitachịlij yej kiyawalojtokej, iwąn kijtoj:
—Inímejwa' in noyẹ' iwąn noknịwạn.
35 Yej kichịwa ken Dios kineki, inọnwa' in nookichiknịn, nosiwa-iknịn iwąn noyẹ'.

4

Ken iga mịxkuịtilo ipan yej tọka

1 Jesús pẹwa' sej tamachtij ipan laguạnajtẹn, iwąn monechkoj komati gente kạn yéj onoya. Póxsanya katka komatimej, este Jesús tejkaj ipan sẹ weyi ąkạl yej onoya ipan laguna, iwąn ompa motạlij iga tamachtij. Nochi gente onoya ipan ątẹn.
2 Iwąn pẹwa' tamachtij ipan mia' kạn wel mamịxkuịtilo; iwąn kuạ' tamachtijtoya, kijtowạya:
3 —Xikakikạn inín: Sẹ tạga' yajki tọkato.
4 Kuạ' nemi kipąpatąnaltiá íyọl trigo,* ono' yej wetzitoj ipan ojti, iwąn wạlkej tọtọmej iwąn kikuajkej.
5 Ono' yej wetzitoj tetzạlạn, kạn ono' ajalín tạjli. Iwąn inọ́n íyọl trigo ixwa' nimanín iga tạjli ayą́' pox tilakti'.
6 E' kuạ' tọnatikịsa', pilịni', iwąn wągui' iga ayą́' monelwatij.
7 Ono' yej wetzito ipan witzyoj; witzyoj wejweyakej iwąn kijiyọmiktij tatọ' iwąn ayą́' tągui'.
8 E' ono' yej wetzito kạn yẹ'tạl. Ixwakej iwąn wejweyakej, iwąn pox mochij. Ipan sejsẹ́ imiąwayo kitạlilij treinta, iwąn sekin kitạlilij sesenta, iwąn sekin kitạlilij cien.
9 Jesús kijtoj:
—Yej annakasyojkej, xinẹyẹ'kakikạn.

Jesús kijtowa tejas in kạn mamịxkuịtilo

10 Kuạ' Jesús kąwi'ya isẹlti, yej onoyaj itẹnoj iwąn los doce discịpolojmej kitajtankej tẹ kijtọjneki ọn kạn mamịxkuịtilo.
11 Jesús kijtoj:
—Amejemẹn Dios mitzmatịltiáj yej aya agaj kimati ken iga yéj reinạrowa;† e' yej aya kicrẹdowaj, yej nikmachtiáj, nochi nikpowiliajpa kạn mamịxkuịtikạn.

---

§ **3:22 3:22** Ipan griego nij kijtowa Beelzebú yej kijtọjneki Satanás. * **4:4 4:4** Iga motọka trigo sekin kipąpatąnaltiajpa. Xikita dibujo Mt 13:9. † **4:11 4:11** Xikita glosario "Kén iga Dios reinạrowa".

12 Ijkǫ́n malej iga matachakąn, ken tikita ayą́' tacháj. Malej iga matakakikąn e' amo
makentendẹrǫkąn nité, iga amo mamoyǫlpatakąn iwą́n iga amo makẹlkąwilịkąn yej
kichijkej yej ayẹkti.

Jesús kijtowa tẹ kijtǫjneki inǫ́n yej tǫka

13 Kijtoj nǫ:
—¿Ix ayą́' ankentendẹrowaj in inı́n kąn mịxkuịtilo? ¿Kéntaj anyawij ankentendẹrǫtij
sékino' máj kąn mamịxkuịtilo?
14 Yej tǫka, inǫ́n ken yej kipowa itájtǫl Dios.
15 Sekin ken tikita íyǫl trigo yej wetzi' ipan ojti: kikakij itájtǫl Dios, e' kuą' kikakíkeja,
wị' Tzitzimi' iga kẹlkąwaltịkij tájtǫl yej ken kuą' tǫktoya ipan iyąlmajmej.
16 Sekin ken íyǫl trigo yej wetzi' ipan teyoj, kikakij itájtǫl Dios iwą́n kiyẹ'itaj.
17 E' ken kuą' ayą́' nelwayojkej iwą́n ayą́' wejkąwaj. E' kuą' panowa yej kiyǫlmiktiáj
o kijiyaj iga nẹtokaj, mosemákaja.
18 Iwą́n sekin ken tikita íyǫl trigo yej xịni' ipan witzyoj; kikakij itájtǫl Dios,
19 e' kiyǫltilą́na nochi yej ono' ipan inı́n tąjli, kineki makipoxpiá tomịn iwą́n ijkǫ́n
iga mopojpolowa, iwą́n kuajkuantas kineki makipiá; nochi inı́n kẹlkąwaltiá itájtǫl Dios
iwą́n ayą́' kichịwa yej yẹkti.
20 E' ono' sekin yej kikakij itájtǫl Dios iwą́n kiyẹ'itaj iwą́n kichịwaj yej yẹkti. Sekin
ken íyǫl trigo yej kimá' este treinta iwą́n sekin ken yej kimá' sesenta iwą́n sekin ken yej
kimá' este cien itąkilka.

Jesús kijtowa ken iga mamịxkuịtilo ipan ti'ti

21 Nǫ kijtoj:
—¿Ix motąliá ti'ti itampa cajǫn o itampa tapech? Awel, ti'ti motąliá ajko iga matąwi.
22 Puej inewi yej ịyąnto' yawi monẹxtịti. Iwą́n nochi yej mo-ichtaka-ijtoj, yawi
momatiti.
23 Yej annakasyojkej, xinẹyẹ'kakikąn.
24 Iwą́n nǫ kijtoj:
—Xikyẹ'kakikąn yej nimitzijliáj, siga ankiyǫlmakaj, ankentendẹrǫskej. Achǫ́n kẹ' agaj
ankimakaskej, achǫnsan nǫ Dios mitzmakaskej.
25 Yej kipiá, yawij máj kimakatij; e' yej akipiá, este yej alı́n kipiá, yawij kikuịlịtij.

Jesús tajtowa de sẹ semilla yej ixwa iga mamịxkuịtilo

26 Jesús kijtoj nǫ:
—Ken iga reinąrowa Dios, ken tikita sẹ tąga' yej tǫka.
27 Kochi iwą́n tanẹsi moketza; ą́wil se'ya día, yej kitǫga' ixwa iwą́n weyá iwą́n yéj
akimati kén iga ixwa'.
28 Tąjli kixwaltiá; achto pochịni iwą́n máj máj kịsa imiąwayo iwą́n chikąwayay íyǫl.
29 Kuą' chikąʼya itąkilka, kitékija iwą́n mosasakay.

Jesús kipowa mostaza íyǫl

30 Kijtoj nǫ Jesús:
—Nia nimitzpowilịtij se' kąn mamịxkuịtilo iga xikmatikąn kén iga Dios reinąrowa.
31 Ken tikita íyǫl mostaza yej motǫka iwą́n mochịwa weyikuawi', malej iga máj alịmpa
de nochi semilla yej ono' ipan tąjli.
32 E' kuą' motǫ́ga'ya, weyá máj sej que nochi tatǫ'mej, majmąyowi poxsan, este tǫtǫmej
wel moxeketiáj ompa iga tasejkąn.

Jesús tanẹxtiliąya kąn wel mamịxkuịtilo

33 Jesús tamachtiąya mia' kąn mamịxkuịtilo, este kẹ' yejemej wel kentendẹrowąyaj.
34 Siga ayą́' kipowaya kąn mamịxkuịtilo, ayą́' tamachtiąya; idiscịpolojmej kąn iyokamej
kijliąyaj tẹ kijtǫjneki inǫ́n kąn mamịxkuịtilo.

Jesús kipachǫltiá ejeka' iwą́n maréjąl

35 Inǫnsan día kuą' tayowáti'ya, Jesús kijlij idiscịpolojmej:
—Mati-ąpanǫkąn.
36 Iwą́n Jesús kikajtej la gente iwą́n yajkij iwą́n idiscịpolojmej ipan inǫnsan weyi ą́kąl
kąn tamachtijtoya, iwą́n kitokatiajkij sékino' máj ąkąlmej.
37 E' tzịnti' sẹ ejeka' yej pox tajpalej, iwą́n poxsan mopąpalakachowąya ąʼti este
kajkalakiá ipan ą́kąl iwą́n némiya ątẹmiá.
38 E' Jesús kochtiąya itzịnkopa ą́kąl, mokuajtetontijtiąya iga kuajteton. Kixitijkej iwą́n
kijlijkej:
—¡Tamachtiąni! ¿In tej, atikita iga némiya ti-ąwetzij?
39 Jesús moketza', kajajwa' ejeka' iwą́n kijlij ąʼti:

—¡Xipachiwi! ¡Xónosan!
Iwąn inǫn ejeka' pachiwi', iwąn santakąmpolijtikąwi'.
40 Iwąn Jesús kijlij idisci̱polojmej:
—¿Te iga poxsan anmajmawij? ¿Ix áyataj anmoconfiąrowaj ipan nej?
41 Iwąn yejemęn poxsan majmatikajkej, iwąn yejémęnsan mosęsepantajtaniáj:
—¿Ą'taj yéj ąn nokta in iní̱n tąga' yej este ejeka' iwąn ą'ti kitajtǫlkakij?

5

Jesús kachitialtiá sę tąga' yej kipiá mąlespí̱ritoj

1 Asikej iyi̱kąmpa laguna, kąn itǫką' Gadara.
2 Kuą' Jesús temoj ipan ąkąl; ki̱xnąn sę tąga' yej kipiaya mąlespí̱ritoj, iwąn inǫn tąga' ki̱sa' posąntoj.
3 Inǫn tąga' kochá kąn motǫkalo iwąn ayagaj wel kilpiąya malej iga cadena.
4 Mia' vęj kilpijkaj iga cadena ipan iyikxi iwąn ipan imajmą', e' yéj kikǫkotǫnaya, ayagaj nokta wel kidominąrowąya.
5 Nochipa nentinemiá; semilwi' iwąn senyówal, tzajtzitinemiá ipan tepęyoj iwąn kąn motǫkalo, igąnajsan momagatinemiá iga te'ti.
6 E' kuą' kiwejka-ita' Jesús, motaloj iwąn motankuąketzato iyi̱xtaj.
7 Tzajtzitę́wa'pa iga kijlij:
—¿Tę́ tikneki nowąn, tej Jesús yej iPiltzi̱n Dios yej ono' pox ajko? Nimitztajtaniliá iga amo xine-iknǫchi̱wa.
8 Ijkǫ́n kijtoj iga Jesús ijkí̱n kijlijtoya:
—¡Mąlespí̱ritoj, xiki̱sa ipan iní̱n tąga'!
9 Jesús kitajtan:
—¿Tę́ motǫką'?
Iwąn kijtoj:
—Notǫką' Mia', iga nipoxkomatimej.
10 Iwąn kiteki'tajtanilij Jesús iga amo maki̱tjtani wejka in inǫmej mąlespi̱ritojmej.
11 Ompiga onoya mia' koyamęmej, takuajtinemiáj ipan tepę'.
12 Mąlespi̱ritojmej ijkí̱n kiteki'tajtanilijkej Jesús:
—Xinętjtanikąn iga manikalakikąn ipan koyamęmej.
13 Jesús kijlij iga mayąkąn ompiga; iwąn inǫmej mąlespi̱ritojmej kijki̱stejkej ipan tąga', iwąn kalakitoj ipan anka dos mil koyamęmej, iwąn inǫmej momajmąpetzkǫtoj ipan barranko iwąn wetzitoj laguǫnajijti'. Iwąn ompa ąmikikej.
14 Yej kicuidąrojtinemiáj koyamęmej mǫkącholojkej iwąn yajkij kipowatoj ipan ąltepę' iwąn ipan rąnchojmej iwąn yajkij la gente kitatoj tę sucedęroj.
15 Kuą' asikej kąn ono' Jesús, kitakej inǫn tąga' yej kipiaya mąlespi̱ritojmej, yę'tajlą́nto'ya iwąn este ęwato'; iwąn majmawikej.
16 Iwąn inǫmej yej kitakej, kipojkej de inǫn tąga' yej kipiaya mąlespí̱ritoj, iwąn de koyamęmej.
17 Iwąn la gente kiteki'ijlijkej Jesús iga maki̱saya ipan itąlmej.
18 Kuą' Jesús nemi tejkawi ipan ąkąl, inǫn tąga' yej kipiaya mąlespí̱ritoj, kiteki'ijlij iga mayáwiya íwąn.
19 E' Jesús ayą́' kine', kijlij:
—Xaj mochąn kąn onokej moknjwąn. Xikpowili̱kąn inewi yej toTęko kichij iwąn tej, iwąn iga mitziknęlij.
20 Iwąn inǫn tąga' kipowa' nochi san ken iga kichij Jesús iwąn yéj. Kipojtinemi' nǫyąn ipan ítąl diez ąltepę' yej kijliáj Decápolis iwąn nochi kiyę'kakikej.

Jesús kojpa-ixitiá Jairo itaochi̱n, iwąn sewo' siwą' kachitialtiá

21 Kuą' Jesús iwąn idisci̱polojmej ąpanojkej ipan ąkąl, pox kipǫlojkej Jesús; iwąn yéj ką' ipan ątęn.
22 Iwąn asiko sę tąga' yej mandąrowa ipan sę itiǫpan israeli̱tajmej. Inǫn tąga' itǫką' Jairo; kuą' yéj kita' Jesús, motankuąketza' iyikxitęnoj.
23 Iwąn poxsan kitajtanilij iwąn kijlij:
—Notaochi̱n némiya miki. Achi xaj xiktąlili̱ti momą' iga maachitiá iwąn amo mamiki.
24 Iwąn Jesús yajki íwąn. Komati gente kipǫlojtiąya, este mopi̱pitzkojtiąyaj.
25 Iwąn ompa yąya nǫ sę siwą' yej wętitoya, iga doce años ki̱stoya esti ken imę́s yej awel pachiwiá.
26 Iwąn mia' médico, awel kipalęwijkej, mąjwa' kiknǫchi̱wayaj inǫn siwą', iwąn motatámija, e' ayą́' achitiá', mąjwa' nemi wętiaya.

27 Kuą' kikagui' iga ompa nemi Jesús, inǫ́n siwą' kitechojtiajki itepotztájbapa kąn pǫlijtiąlo; iwąn kichijchimilij isotąntzótzol.
28 Ipan iyąlmaj kijtowąya: “Masa ąn nikchijchimilıj itzótzol ni-achitiás.”
29 Iwąn íkuą'san pachiwi' iga kitztoya ken imę́s; iwąn kimachı́lija iga mela'achitia'ya nokta.
30 Iwąn Jesús kimati' iga ipodęr agaj kachitialtij. Tachá' itepotztajpa kąn pǫlijtiąlo, iwąn tatajtan:
—¿Ą'yéj nęchijchimilij notzótzol?
31 Idiscıpolojmej kijtojkej:
—Tikita iga mitzpıpitzkojtiawij, iwąn titatajtani: “¿Ą'yéj nęchijchin?”
32 E' Jesús tątachá' nǫyąn iga makita ą'yéj in yej kichijchin.
33 Inǫ́n siwą' kuekuechkatoya iga majmatoya iga kichijchimilij itzótzol. Yajki iyıxtaj Jesús motankuąketzato, iwąn kinojma-ijlij tę kichij.
34 Jesús kijlij:
—Nopı́j, iga timoconfiąroj ipan nej, ti-achitia'ya. Inąn xaja tamelą́, ti-achitia'ya.
35 Miej tątapojtóyao' Jesús, asikej sekin yej wąlkej ichąn Jairo, inǫ́n yej mandąrowa ipan sę tiǫpan. Kijtojkej:
—¡Mosiwąpiltzın mi'ya! Ayo' mąj xikuejkueso toTamachtiąni.
36 E' Jesús akitajtǫlkui' yej tajtojkej, iwąn kijlij Jairo:
—Amo ximajmawi. Ximoconfiąro ipan nej.
37 Iwąn Jesús ayo' kine' iga makitoka nochi, Pę́dro-san, Jacobo iwąn Juan yej iyiknın Jacobo.
38 Kuą' asíkeja chąn Jairo, Jesús kita' iga pǫpǫlijtolǫ', pox chǫkatolǫ' iwąn wą'tzajtzitolǫ'.
39 Kala' Jesús iwąn kijtoj:
—¿Te iga poxsan an-ǫyojtokej iwąn anwą'tzajtzitokej? Inı́n takotzın ayą́' mikto', yejwa' kochto'.
40 Iwąn Jesús kiwejwetzkilijkej, e' Jesús kikijkıxtij inochın. Kájkejsan Jesús iwąn yej íwąn senemiáj, takotzın itaj iwąn iyę' kąn mejmelajto' takotzın.
41 Iwąn Jesús kimąkıtzkij takotzın yej mikto' iwąn tajtoj ipan itájtǫl, yej hebréojpa, kijtoj:
—Talita, cumi —yej kijtǫjneki: Takotzın, nimitzijliá iga ximoketza.
42 Íkuą'san in inǫ́n takotzın yej kipiaya doce años, moketza', iwąn néjnenya. Iwąn poxsan moyǫlmajtilǫ'.
43 E' Jesús tatekimá' iga amo mamopowa yej mochij. Nǫ tatekimá' iga mamotamákaya takotzın.

6

Jesús nemi Nazaret kąn moskaltij

1 Jesús kısa' ompa iga mokuepa' ipan ítąl, iwąn kitokakej idiscıpolojmej.
2 Kuą' asi' día kuą' mosęwilo, Jesús pęwa' tamachtij tiǫpan. Yej kikakiáj kén iga tamachtijtoya, san tajtachıxtikąwiáj. Kijtowąyaj:
—Inı́n tąga', ¿kąn momachtij iga pox tajtǫlmati? ¿Ą' ijkǫ́n kinęxtilij? ¡Pox wel kichıwa milagro yej ayı'pa mo-ita!
3 ¿Ix ayejtaj el carpintero, inǫ́n yej ipiltzın María? Itzǫyowąn itǫką' Jacobo, José, Judas iwąn Simón. Iwąn isiwa-iknıwąn nigaj nǫ ichąmej.
Iwąn ayą́' kitajtǫlkuikej.
4 Jesús kijtoj:
—Sę profeta nochi kitajtǫlkuılıáj; e' ipan iyąltepę' iwąn ichąn ayą́' kitajtǫlkuij niga iyiknıwąn.
5 Jesús ompa awel kichij ni sę milagro; sékinsan kachitialtij, kitąlílijpa imą'.
6 Madmirądowąya iga inǫmej ayą́' kicrędowąyaj. Iwąn Jesús tamachtijtinemi' ipan ąltepęmej yej najną'san.

Jesús kitıtani idiscıpolojmej iga makipowatij itájtǫl

7 Iwąn Jesús kinǫtza' inǫmej doce idiscıpolojmej. Iwąn pę' kitijtıtan iga mayąkąn ojǫmęn. Iwąn kimá' poder iga wel makikıxtıkąn mąlespıritojmej.
8 Iwąn kijlijkej iga amo makiwıgakąn nitę́ ipan ojti kąn yąskej, petz bastón. Kijlijkej iga amo makiwıgakąn mórrąl, niga tákual, niga tomın.
9 Iwąn makajakijtiąkąn igakmej, iwąn sejsęsan ikuąchmej, ayą́' este ojǫme.
10 Iwąn kijlijkej nǫ:

—San kąn amasitij, ipan sę kajli kąn wel amonoskej, ómpao' xikąwikąn este matami amotekipánǫl iwąn ankisaskej ipan inǫn ąltepę'.
11 Iwąn siga kanaj ayą́' mitzǫmemąwiáj niga mitzkakisnekij, xikisakąn ompa, xiktzejtzelǫkąn amokxitąlpínǫl iga makimatikąn iga ayą́' kichijkej yej yękti. Nimitzijliáj iga inǫmej, kuą' Dios tajuzgąrǫj, yejemej máj kiknǫchiwaskej que yej de Sodoma iwąn de Gomorra iga ayą́' mitzǫmemąwijkej.*
12 Jesús idisciipolojmej kiskej iga kipojtinenkej iga la gente mamoyǫlpata.
13 Iwąn yejemęn komati kikixtijkej mąlespiritojmej, iwąn kikuąpątzojkej iga aceite mia' yej wętitoyaj, iwąn achitiakej.

Nǫyąn momati tę kichiwa Jesús

14 Nǫ́yąnya momatiá yej kichij Jesús, nǫ kimati' el rey Herodes, iwąn kijtoj:
—Juan yej tabautizącrowąya ojpa-isa' sej kąn miktoya, inǫn iga wel kichiwa milagro yej ayí' mo-ita.
15 Sekin kijtowąyaj:
—Ininwa' lejuntoj Elías.
Iwąn sekin kijtowąyaj:
—Ininwa' profeta kensan yej ikyapamej profętajmej.
16 Kuą' Herodes kikagui' inín, kijtoj:
—Ininwa' Juan yej nitatekimá' iga makikechtekikąn, iwąn inąn ojpa-isa' kąn miktoya.

Herodes kimiktiá Juan yej tabautizącrowa

17 Gobernador Herodes kisiwąkuilij iyiknin yej itǫką' Felipe. Isiwą' itǫką' Herodías. Herodes tatekimá' iga Juan makilpikąn iga cadena iwąn makipręsojwikąn, iga
18 Juan ijkín kijixko-ijlij Herodes:
—Ayękti iga tiksiwąkuilij moknin.
19 Herodías kijiyaya Juan iwąn kinekiá makimikti, e' ayą́' welitiaya,
20 iga Herodes kimatiá iga Juan ayą́' nemi kichiwa yej ayękti, yéj yę'nemiá, iwąn kimajmawiliąya, inǫn iga ayą́' kinekiá iga isiwą' makimikti Juan. Herodes kiyę'kakiá ken iga tątapowaya Juan, malej iga ayą́' kentendęrowąya inewi.
21 E' Herodías kási'san ken iga yawi kimiktiti Juan. Kuą' asi' icumpleaños Herodes, ilwichij, kitamá' yejsan jęfejmej iwąn comandąntejmej iwąn yej mandąrowaj Galilea.
22 Kuą' nento' ilwi', isiwąpiltzin Herodías mijtǫtij. Iwąn Herodes iwąn yej íwąn sentakuajtoyaj kipoxyę'itakej ken iga mijtǫtij, iwąn Herodes kijlij takotzin:
—Xinętajtanili santę́ tiknekis, iwąn nimitzmakas.
23 Herodes kinojma-ijtoj iga kimakas san tę kitajtanilij, malej iga makitajtani iga makimandąro tajko país.
24 Kuą' takotzin kisa' ompa, kijlij iyę':
—¿Tę́ niktajtanilij?
Iyę' kijlij:
—¡Xiktajtani itzontekon Juan yej tabautizącrowa!
25 Takotzin kala' nimanín kąn onoya Herodes, iwąn kijlij:
—Nikneki xinęmaka sémisan ipan sę plato itzontekon Juan yej tabautizącrowa.
26 Iwąn Herodes poxsan moknǫmati', e' como kíjtoja iga nochi kichiwas san tę motajtanilij, iwąn kikakikej yej ompa takuajtoyaj, inǫn iga kichij yej kitajtanilijkej.
27 Imaninsan el gobernador kitekimá' sę isoldądoj iga makiwajliguili itzontekon Juan.
28 Inǫn soldado yajki kikechtekito Juan kąn onoya preso. Iwąn kiwiga' itzontekon ipan sę plątojwéj, kimajkuiltij takotzin iwąn yéj kimakato iyę'.
29 Kuą' kimatikej idisciipolojmej Juan, yajkij kikuitoj kąn mikto', iwąn yajkij kitǫkatoj.

Jesús kitamaka este cinco mil tajtąga'

30 Iwąn apǫstolejmej† monechkojkej iwąn Jesús, iwąn kipowilijkej inewi yej kichijkej iwąn ken iga tamachtijkej.
31 Jesús kijlij iyapǫstolejmej:
—Xinętokakąn, matiąkąn matimosęwitij kąn ayagaj ono'.
Iga mia' yej asiáj iwąn yąyaj, iwąn witziáj máj, este Jesús iwąn idisciipolojmej ayo' kasiáj lugar iga takuąyaj.
32 Jesús iwąn iyapǫstolejmej tejkajkej ipan ąkąl iga yajkij kąn ayagaj ono'.
33 E' mia' kita' kuą' yajkij. Kixmatikej iga Jesús, iwąn yej ichajchąn ipan ąltepęmej, ompiga motalojkej kąn yawi Jesús, iwąn achto yejemej asikej.

---

* **6:11 6:11** Gn 19:4-25 † **6:30 6:30** Xikita glosario “Apóstol”.

34 Kuą' Jesús kįsa' ipan ąkąl, kita' iga poxsan mialǫ', iwąn kiknęlij. Kita' iga yejemęn
ken borręgojtzitzįn‡ yej atękoyojkej; iwąn pęwa' iga kuajkuantas kimachtijkej.§
35 Kuą' tiǫ́ta'ya, idiscįpolojmej kijlįtoj Jesús:
—Tiǫ́ta'ya iwąn nigaj ayagaj chąntito'.
36 Xikijlí toknįmej iga mayąkąn ipan ąltepętzitzįn iga makikowatij tę kikuaj.
37 E' Jesús kijtoj:
—Amejemęn xiktamakakąn.
Yejemęn kijtojkej:
—¡Malej iga manikpiakąn kę' sę kitąniá ocho meses, awelsan nikowaskej pąn iga
nochi!*
38 Jesús kijtoj:
—¿Kęski pąn ankipiáj? Xąkąn xikitatij.
Kuą' kimatikej, kijtojkej:
—Ono' sę mano pąn iwąn ǫme michin.
39 Iwąn kitekimakakej iga mamotąlįkąn ipan sakatzitzįn;
40 iwąn motajtąlkej de cien iwąn de cincuenta.
41 Jesús kikui' inǫ́n sę mano pąn iwąn inǫ́n ǫme tǫpoj, ajkotachá' iga kimá' gracias
Dios. Iwąn kitątajkoloj pąn, iwąn kimajmá' idiscįpolojmej iga makirrepartįrǫkąn. Nǫ
kirrepartįroj michin.
42 Takuajkej inochimej este ijixwikej.
43 Iwąn discįpolojmej kitęmijkej doce chikiwi' pąn iwąn michin yej ay' mokuaj.
44 Yej takuajkej, cinco mil tajtąga'.

Jesús nejnemi a-įxko

45 Kuą' támi'ya takuajkej, Jesús kitekimá' idiscįpolojmej iga matejkawíkąnya ipan
ąkąl iga maąpanǫkąn achto yejemęn iga mayąkąn sę ąltepę' yej itǫką' Betsaida. Jesús
tanawatijtikąwigo'.
46 Kuą' tanawátija, Jesús orądǫto ipan tepę'.
47 Kuą' tayowáti'ya, ąkąl kąn nemi yąyaj discįpolojmej, yąyay tajko laguna. Iwąn Jesús
onóyao' kąn kąwi'.
48 Kita' iga idiscįpolojmej ayo' wel ąrremiąrowaj, iga kįxnąntiąyajpa ejeka'. Iwąn kuą'
tanęstíwį'ya, Jesús kitechoj idiscįpolojmej, nejnentiąya iyįxko ą'ti; mochij iga némiya
panǫtiąya.
49 Kuą' discįpolojmej kitakej iga agaj nejnentiá iyįxko ą'ti, kijtojkej anka ąnimaj, iwąn
tzajtzikej.
50 Inochįn kitakej iwąn momajtijkej. E' Jesús imanįn kinǫtzkej:
—¡Tamelą xonokąn! ¡Nej Jesús, amo ximajmawikąn!
51 Iwąn Jesús tejkaj nǫ ipan ąkąl kąn onokej iwąn pachiwi' ejeka'; discįpolojmej san
tajtachįxtikajkej; poxsan madmirądojkej.
52 Yejemęn ayą' kiyę'entendęrowąyaj inǫ́n yej yąlwapa kichij Jesús iga tatamá', iga pox
kuątakuaktikej.

Jesús kachitialtiá yej wętitokej ipan ąltepę' Genesaret

53 Ąpanojkej iwąn asikej ipan tąjli de Genesaret; ompa kilpijkej ąkąl ipan ątęn.
54 Kuą' kįskej ipan ąkąl, la gente imanįn kįxmatikej Jesús.
55 Iwąn temotątąlojkej iga kikuitoj yej wętitokej ipan ąltepęmej yej najnąʼsan,
kiwajwaligakej ipan tapech iga kikąwilįtoj Jesús.
56 Iwąn nǫyąn kąnsan yąya, ipan weyi ąltepęmej, o siga ąltepętzitzįn o ipan rancho,
ompa kitąliąyaj yej wętitokej kąn panowa Jesús. Iwąn kiteki'tajtaniliąyaj iga achi
makichijchimilįkąn itęmpan itzótzol. Iwąn nochi yej kichijchimilijkej achitiakej.

7

Jesús kikulpąrowa inǫmej gente iga kikajtęwaj sę lado imandamiętoj Dios

1 Fariseojmej iwąn sekin yej tamachtiáj ipan iley Moisés yej wąlkej Jerusalén,
kitechojkej Jesús.
2 Yejemej kitakej idiscįpolojmej Jesús iga ayą' momąpąkakej, iga takuajkej iwąn
imąsokiyomej. Ayą' momąpąkakej ken tatekimaka ileymej. Inǫ́n íga kimąlitakej.
3 (Iga fariseojmej iwąn nochi judiyojmej kitekichįwaj ken itajwęwejmej kitekichįwayaj
iga ayą' takuaj siga ayą' achto momąpąkaj mia' vej.

‡ **6:34 6:34** Xikita glosario “Borrego”. § **6:34 6:34** 1 R 22:17; Zac 10:2 * **6:37 6:37** 2 R 4:42-44

4 Iwąn siga yajkaj tajkoąltepę', siga aya momąpąkaj, ayą' takuaj. Iwąn ono' mia' yej
yejemęn kitekichiwayaj, ken iga tapajpąkalo iwąn ken iga mopąka tapech.)
5 Fariseojmej iwąn yej tamachtiáj ipan iley Moisés, tatajtankej:
—¿Te iga modiscipolojmej ayą' kichiwaj ken tanęxtilijkej totajwęwetkej?, takuaj iwąn
imąsokiyomej.
6 Jesús kijtoj:
—Amejemęn yej anmopajpantiáj iga anyę'nemij, ómpaya ken kijtoj el profeta Isaías
de amejemęn, ijkuilijto':
Iga amotémejsan annęweyimatiltiáj,
e' máj ipan amoąlmajmej ni alín nokta ayą' anneejląmikij.
7 Ígasan annęweyimatiltiáj,
iga antanęxtiliáj ken tąga' tatekimaka iwąn tanęxtiliá.*
8 Ankikajtejkej ken tatekimaka Dios, iga ankichiwaj ken tatekimaka tąga': ken iga
tapajpąkalo iwąn ankichiwaj miajmiá' yej áchisan ijijkǫ́n.
9 Nǫ kijliąyaj:
—Amejemęn ankikajtęwaj ken tatekimaka Dios iga ankichiwaj ken amejémęmpa
antamachtiáj.
10 Moisés kijtoj: "Xik-respetąro motaj iwąn moyę'", iwąn "Yej makimąldeciro itaj iwąn
iyę', inǫ́n mamomíktiya."†
11 E' amejemęn ankijtowaj iga sę tąga' wel kijliá itaj o iyę': "Nopáj, nomáj, inąn awel
nimitzpalęwij, iga yej nikpiá, inǫ́n iga toDiǫs nikmakas noofrendaj."
12 Siga ijkǫ́n, ankijtówajwa' iga ayo' nokta makipalęwi itaj iwąn iyę'.
13 Iga ijkǫ́n ankichiwaj áyo'wa' ankitajtǫlkuij Dios iga máj ankitokaj ken yej ikya
mochiwaya iga ijkǫ́n amosęsepannęxtiliáj. Mia' yej ankichijtokej yej ijijkǫ́mpasan.

Jesús kijtowa tę iteki yej tęmopa ipan toąlmaj

14 Jesús sej kinǫtza' la gente, iwąn kijtoj:
—Amonochin xikakikąn iwąn xikentendęrǫkąn yej nia nikijtǫti:
15 Nitę yej agaj kikua kichiwiliá iga Dios ayo' makiyę'ita. E' yej sę kichiwa yej ayękti,
inǫ́n sí Dios ayą' kiyę'ita.
16 Amejemęn yej annakasyojkej, xinęyę'kakikąn.
17 Kuą' Jesús kikajtej la gente iwąn kála'ya kalijti', idiscipolojmej kitajtankej tę
kijtǫjneki in inǫ́n kąn mixkuitilo.
18 Jesús kijtoj:
—¿In amejemęn ayą'taj nǫ ankentendęrowaj? Nitę yej agaj kikua kichiwiliá iga Dios
ayo' makiyę'ita,
19 iga inǫ́n ayą' asi este ipan iyąlmaj, sino que iyijtíkosan iwąn kikixtiá sej.
Inǫ́n kijtoj iga nochi tákual wel mokua iwąn ayą' kitzakuiliá iga makinąʼtecho Dios.
20 Iwąn Jesús kijtoj:
—Yej agaj kichiwa yej ayękti, inǫ́n sí Dios ayą' kiyę'ita.
21 Iga yej kichijto' yej ayękti, ijkǫ́n kejląnto' ipan iyąlmaj; ono' yej nąmiktito' yej yawi
wąn se', sekin masij áyapa monąmiktiáj, sekin tamiktiá,
22 ono' yej tachteki, ono' yej kineki makipiá yej ayéj itatki, ono' yej ayą' yę'nemi, ono'
yej takajkayąwa, yej pox taęlęwiá malej iga nąmiktíto'ya, ono' yej ta-ixita iga kipiasneki
tejtę, yej tapǫpowa, yej moweyimati, iwąn yej xejxętoʼnemij.
23 Nochi inimej yej ayękti yej sę kichiwa, inǫ́n kisa ipan iyąlmaj iwąn inǫ́n kichiwas
iga Dios ayo' kiyę'itas.

Sę siwą' yej sentaman, moconfiąrowa ipan Jesús

24 Jesús yajki ipan ítąl Tiro iwąn Sidón. Kala' kalijti' iwąn yéj ayą' kinekiá iga
mamomati, e' awel miyąn.
25 Imanín kimati' sę siwą' yej kipiaya sę itaochin yej kipiaya mąlespíritoj. Inǫ́n siwą'
kitato Jesús iwąn motankuąketza' iyikxitęnoj.
26 Inǫ́n siwą' sentaman iga griego itájtǫl iwąn irrązaj sirofenicia. Kitajtanilij Jesús iga
achi makikixtiliti inǫ́n mąlespíritoj itaolin.
27 E' Jesús kijlij:
—Nej achto manikpalęwi nogęntej, siga tej achto nimitzpalęwiá, ken tikita nikuiliá
tákual kǫkonę' iwąn nikmaka pęlomej.
28 Siwą' kijtoj:
—Jękej, ijkǫ́n nokta noTęko, e' pęlomej yej onokej itampa mesa, kipejpenaj
takualtątájkol yej kǫkonę' kixiniáj kąn nemi takuaj.

---

* **7:7 7:7** Is 29:13 † **7:10 7:10** Ex 20:12; 21:17

29 Jesús kijtoj:
—Ómpaya ken tikijtoj; welya xaj, mạlespí̱ritoj ḳí̱sa'ya ipan motaolḭn.
30 Kuạ' inǫ́n siwạ' asito ichạn, kasito itaolḭn wetzto' ipan tapech, iwạ́n ayo' kipiá mạlespí̱ritoj.

Jesús kachitialtiá sẹ yej nagastzakto' iwạ́n yej nemạn wel tajtowa

31 Jesús sej ḳisa' Tiro iwạ́n panǫtẹwa' Sidón, iwạ́n ipan sekin nǫ ạltepẹmej yej ono' ítạl diez ạltepẹ' yej kijliáj Decápolis, este asi' ipan laguna de Galilea.
32 Ompa kiwajliguilijkej sẹ tạga' yej nagastzakto' iwạ́n yej ayạ́' pox wel ḳisa itájtǫl kuạ' tajtowa, iwạ́n kitajtanilijkej Jesús iga makitạli imạ' ipan inǫ́n tạga' iga maachitiá.
33 Jesús kiwḭga' inǫ́n tạga' kạn iyokamej, iwạ́n kakilij imájpil ipan inakas. Kichijchalwij imájpil iwạ́n kichijchimilij ilẹnguaj.
34 Iwạ́n Jesús ajkotachá', este mijneltij, iwạ́n kijtoj:
—¡Efata! —yej kijtǫjneki: ¡Xitapówiya!
35 Íkuạ'san nagastapowi' in inǫ́n yej nagastzaktoya, iwạ́n kiyẹ'tạlilij ilẹnguaj iwạ́n welya yẹ'tajtoj.
36 Jesús kijlijkej inǫmej iga amo agaj makijlḭkạn. Entre más kijlijkej iga amo makijtǫkạn, mạjwa' kipowatoj.
37 Iwạ́n la gente poxsan madmirạdowạyaj, iwạ́n kijtowạyaj:
—Inḭnya sí kichḭwa nochi yej yẹkti, este yej nagastzakto' kinagastapowa, iwạ́n yej awel tajtowa, wel kitajtǫltiá.

8

Jesús kitamaka este cuatro mil toknḭwạn

1 Íkuạ' poxsan monejnechkǫlǫ', iwạ́n akipiayaj tẹ kikuaj. Iwạ́n Jesús kinǫtza' idisciḭpolojmej, kijtoj:
2 —Chǫka noạlmaj iga inḭmej gente, iga kipiaya ẹyi días iga nigaj onokej nowạn, iwạ́n ayạ́' kipiáj tẹ kikuaj.
3 Siga niktijtḭtanij ichajchạn, ijkǫ́n mayạntiạskej, wel tapoliwij ipan ojti iga sekin wạlkej wejka.
4 Idisciḭpolojmej kijtojkej:
—¿Kén mamotamaka inḭmej gente nigaj kạn ayagaj chạntito'?
5 Jesús tatajtan:
—¿Kẹ́skitaj pạn ankipiáj?
Yejemẹn kijtojkej:
—Siẹ́tejsan.
6 Iwạ́n Jesús kijlij la gente iga mamotajtạlḭkạn tạlpan, iwạ́n Jesús kikui' inǫ́n siete pạn iga kimá' gracias Dios. Iwạ́n kitạtajkoloj iwạ́n kimajmá' idisciḭpolojmej iga yejemej makimajmakakạn la gente.
7 Kipiayaj nǫ alḭ́n tǫpojtzitẹzin, iwạ́n Jesús kimá' gracias Dios iwạ́n nǫ tatekimá' iga makimajmakakạn la gente.
8 Nochi takuajkej este ijixwikej. Disciḭpolojmej kitẹmijkej siete chikiwi' iga takualtạtájkol yej ayo' kikuajkej.
9 Iga nóchiya takuajkej ken cuatro mil. Iwạ́n Jesús kijlij la gente iga mayạ́kạnya.
10 Iwạ́n Jesús tejkájkeja ipan ạ́kạl iwạ́n idisciḭpolojmej iga yajkij se' ạltepẹ' yej kijliáj Dalmanuta.

Fariseojmej kitajtaniliáj Jesús iga makichḭwa yej ayḭ'pa mo-ita

11 Fariseojmej wạlkej kạn ono' Jesús iwạ́n pẹ' kikuejkuesinǫtzkej, kitajtanilḭtoj iga makinẹxtilḭkạn tejtẹ́ yej ayḭ'pa mo-ita yej Diǫssan wel kichḭwa.
12 Jesús achi mạ́j mijneltij, iwạ́n kijtoj:
—¿Te iga inḭmej gente kinekij makitakạn yej ayḭ'pa mo-ita?, nimitzijliáj iga ayạ́' kitaskej.
13 La gente kạwikej; Jesús iwạ́n idisciḭpolojmej yajkij tejkawitoj ipan ạ́kạl iga yajkij ạsentápal.

Amo mamitzkajkayạwakạn fariseojmej

14 Kuạ' yajkij ayạ́' kiwḭgayaj tẹ kikuạskej iga kẹlkajkej, petz sẹ́tzḭnsan pạn kiwḭgayaj ipan ạ́kạl.
15 Jesús kijlij idisciḭpolojmej:
—Ta' xikakikạn; amo xikchḭwakạn ken kitekichḭwaj fariseojmej iwạ́n yej kitokaj Herodes, iga yejemej nẹ́siki' yẹ'nemij, siẹmpa ayạ́'.

16 Iwąn discipolojmej mojliąyaj:
—Anka ijkǫ́n te-ijliá iga atikuajligakej pąn.
17 Jesús kimati' tę mojlijtoyaj iwąn kijtoj:
—¿Te iga nemi anmo-ijliáj iga ayą́' ankipiáj pąn? ¿Kę ayą́' ankimatij iga nej, iga sę pąn wel nikchí komati? ¿Ix poxsan anyǫltakuaktikej?
18 ¿Ankipiáj amoyix iwąn ayą́' antacháj? ¿Annakasyojkej iwąn ayą́' antakakij? ¿Ayo' ankejląmikij?
19 Kuą' nik-reparṭiroj cinco pąn entre cinco mil toknịwąn, ¿ḳę́' chikiwi' tęmi' yej tątájkol yej ką́wigo'?
Iwąn yejemęn kijtojkej:
—¡Doce!
20 Jesús sej kijtoj:
—Kuą' iga siete pąn nikmajmakakej cuatro mil tajtąga', ¿ḳę́ski chikiwi' ankinejnechkojkej iga inǫ́n yej ayą́' kikuajkej?
Iwąn yejemęn kijtojkej:
—¡Siete!
21 Jesús kijtoj:
—¿Amejemęn aya ankentendęrowaj?

Jesús kitachaltiá sę pacha de Betsaida

22 Máj máj asikej ipan sę ąltepę' yej itǫką' Betsaida; iwąn Jesús kiwajliguilijkej sę pacha, kiteki'tajtanilijkej iga makichijchimi.
23 Iwąn Jesús kimąwiląn in pacha iga kikixtij ipan ąltepę'; iwąn kitąlilij ichíjchal ipan iyix, iwąn kitąlilij imąmej, iwąn kitajtan siga tejtęya kita.
24 Yej pacha katka, kijtoj:
—Kena nitachá, nikita tajtąga' ken tikita kuawimej, e' nikita iga nejnemij.
25 Iwąn Jesús sej kitąlilij imąmej ipan iyix, iwąn tąga' tachixtikisa', iwąn achitiá'. Welja yę'tacha' este wejka.
26 Iwąn Jesús kitítanya ichąn, kijlij:
—Amo xaj tajkoąltepę', amo xikijto iga nimitztachaltij.

Pedro kinojma-ijtowa iga Jesús sí yéjya Cristo

27 Jesús iwąn idisciipolojmej yajkij ipan ítąl ąltepę' yej itǫką' Cesarea Filipo, ipan ojti, Jesús kitajtan idisciipolojmej:
—In sekin, ¿tę́ kijtowaj de nej?
28 Yejemęn kijtojkej:
—Sekin kijtowaj iga tej tiJuan yej tabautizą́rowąya. Sekin kijtowaj iga tej Elías, iwąn sekin kijtowaj iga tej agaj profeta.
29 Jesús kijtoj:
—In amejemęn, ¿tę́ ankijtowaj de nej?
Pedro kijtoj:
—Tej tiCristoj.
30 E' Jesús kitekimá' iga amo makijlikąn ni agaj iga yéj in Cristo.

Jesús kipowa kén iga mikis

31 Iwąn Jesús pę' kijlij idisciipolojmej iga poxsan yawij kiknǫchiwatij, kijtoj:
—Nej yej iPiltzin Tąga', yawij ne-iknǫchiwatij poxsan iwąn yawij ne-ijiyatij węwetkej yej mandąrowaj iwąn ijęfejmej sacerdǫtejmej iwąn yej tamachtiáj ipan iley Moisés. Yawij nęmiktitij iwąn ipan ęyi día nia ni-ojpa-isati sej.
32 Ijkǫ́n iga kinojma-ijlijkej. Iwąn Pedro kiwiga' Jesús kąn iyokamej, pę' kajájwa'pa iga kijlij iga amo makijto ijkǫ́n.
33 E' Jesús mokuepa' iga kitachilij idisciipolojmej, iwąn kajajwa' Pedro, kijlij:
—¡Tzitzimi', xicholo notęnoj! Iga tej ayą́' tikejląmiki ken Dios kejląmiki, sino que tikejląmiki ken tajtąga'.
34 Iwąn Jesús kinǫtza' idisciipolojmej iwąn la gente, kijtoj:
—Siga agaj kineki manętoka, ay'ya makichiwa yej yéj kineki, iwąn manejnemi ipan noojwi, malej iga makiknǫchiwakąn poxsan este makimiktikąn.
35 Iga yej ayą́' motęmakas iga makimiktikąn, yawi mikiti; e' nochi yej makimiktikąn iga nej nętoka iwąn iga kipowa yę'noticiaj, inǫ́n sí momąnawij.
36 ¿Tę́ motąnilij tąga' siga makipiá nochi yej ono' ipan inín tąjli, iwąn makipolo iyąlmaj?
37 ¿Kę' wel kixtąwas iga makikowa iyąlmaj?

38 Siga ipan inín tąjli kąn mopoxchiwa yej ayękti agaj mapinąwa iga notájtǫl iwąn iga
ne-ixmati, nej nǫ yej iPiltzin Tąga', nia nikijtǫti iga ayéj nodiscípoloj. Inǫn nikijtǫj kuą'
niwi' sej ipan itąwilyo noTaj Dios, kuą' niwi' iwąn iyąngelejmej.

9

1 Jesús nǫ kijtoj:
—Nimitznojma-ijliáj iga sekin yej nij onokej ayą́' mikiskej este makitakąn kén iga Dios
reinąrowa iga ipodęr.

Kén iga Jesús se'pay nęsi iga tąwiá ixąya

2 Kuą' pánoja seis días, Jesús yajki ipan sę tepę' yej wejkapan, kiwiga' petz Pedro,
Jacobo, iwąn Juan; iwąn ompa iyixtajmej yejemej, Jesús se'pay nęsi'.
3 Itzótzol este xǫta', mokuepa' este ichkati'; ayagaj ijkǫn wel kikajtęwa malej iga
makiyę'pąka.
4 Iwąn discipolojmej kitakej iga nęsikoj ikyapaprofętajmej Elías iwąn Moisés; kitakej
iga tątapojtokej iwąn Jesús.
5 Pedro kijlij Jesús:
—Tamachtiąni, ¡yękti ą iga nigaj nonokej! Manikchiwakąn ęyi rąnchojtzitzin, sę iga
tej, se' iga Moisés iwąn se' iga Elías.
6 Kijtoj ijkǫn iga ayo' kimatiá tę kijtowa iga discipolojmej poxsan majmatoyaj.
7 Íkuą'san temoj mixti ipan yejemęn, iwąn kitzakuakej, iwąn ipan inǫn mixti kikakikej
sę tájtǫl yej wąlaj ipan cielo, kijtoj:
—Ininwa' nokta in noPiltzin yej nikpoxchǫkiliá. Yéj xikakikąn.
8 Kuą' discipolojmej tachixtikiskej, ayo' onoyaj in sekin, iséltisan Jesús onoya iwąmej.
9 Kuą' némiya temǫtiąyaj ipan inǫn tepę', Jesús kijlij idiscipolojmej iga amo
makipowilikąn agaj inǫn yej kitakej, kę́mano', este kuą' kimiktískeja iwąn ojpa-isas sej,
yéj yej iPiltzin Tąga'.
10 Inǫn iga yejemej ayagaj kipowilijkej, malej iga motajtantoyaj iga tę ąn kijtowąya
Jesús iga ojpa-isas sej.
11 Iwąn kitajtankej Jesús:
—¿Te iga yej tamachtiáj ipan iley Moisés kijtowaj iga achto wi' ikyapaprofętaj Elías?
12 Jesús kijtoj:
—Kena, melą́' iga Elías wi' achto, iga yéj nochi kiyę'tąlij. ¿Kén kijtowa kąn ijkuilijto'
itájtǫl Dios iga nej yej iPiltzin Tąga'? Kijtowa iga poxsan yawij ne-iknǫchiwatij, iwąn
nępinajtiskej.*
13 E' nej nimitzijliáj iga Elías wąlkaya, iwąn la gente kichiwilijkej san ken kinekikej,
ijkǫn kensan ijkuilijto' iga tę yawij kichiwilitij yéj.

Jesús kachitialtiá sę chokotzin yej kipiá mąlespíritoj

14 Iwąn mokuepkej kąn onokej sekin discipolojmej, kitakej iga mia' gente onoyaj, iwąn
yej tamachtiáj ipan iley Moisés motęnkitzkijkej iwąn discipolojmej.
15 Iwąn kuą' kitakej Jesús, pox pąkikej, iwąn nochi motajtalojkej iga kixnąnkej Jesús.
16 Iwąn Jesús tatajtan:
—¿Te iga nemi anmotęnkitzkiáj?
17 Sę yej ompa onoya kijtoj:
—Tamachtiąni, nigaj nimitzwajliguilij nopiltzin, kipiá mąlespíritoj yej kinǫnojtilijto'.
18 Inín mąlespíritoj kąnsan nęsi' kikitzkiá, kiwetzíltiá este tąlpan. Iwąn ompa chijchal-
posǫni, iwąn kiguiguitzikaltiá itan. Iwąn nopiltzin san kuetąntikąwi. Niktajtanilíjkaja
modiscipolojmej iga makikixtilikąn, e' awelitiakej.
19 Jesús kijtoj:
—¡Mataj amejemęn ayą́' anmomela'confiąrojtokej nopan! ¿Este kę́mano' máj nia
nonoti iwąn amejemęn? ¿Este kęman nia nimitzijyǫwijtotij? Ta' xinęwajliguilikąn in
chokotzin.
20 Iwąn kiwajliguilijkej, iwąn kuą' inǫn mąlespíritoj kita' Jesús, íkuą' sej kikitzkij, iwąn
wetzi' este tąlpan, momimimiloj, iwąn chijchalposǫni'.
21 Jesús kitajtan itaj chokotzin:
—¿Kę́skiya años kipiá iga ijkín ono'?
Itaj kijtoj:
—Este iga séligo'.

---

* **9:12 9:12** Is 53:3

22 Mia' vẹj inı́n mąlespı́ritoj kimǫta nopiltzı̨n tiko iwąn ątampa iga makimikti.
Ąnwa' nimitztajtaniko, ix ayą́' wel tikı̨xtiliąya inı́n mąlespı́ritoj. Xinẹpalẹwı̨kąn, achi
xine-iknẹlı̨kąn.
23 Jesús kijlij:
—Siga timoconfiąrowa iga niwel, wel. Iga yej moconfiąrowa ipan nej, nochi wel
kichı̨wa.
24 Iwąn itaj inǫn chokotzı̨n kijtoj recio:
—¡Nimoconfiąrowa; xinẹpalẹwi iga manimomela'confiąro!
25 Kuą' Jesús kita' iga nemi monechkǫlo, kajajwa' inǫn mąlespı́ritoj, kijlij:
—Ti-espíritu yej titanǫnojtiliá, iwąn yej titanagastzakua, nej nimitztekimaka iga
xikı́saya, xikąwaya in inı́n chokotzı̨n, iwąn ayo' sej xikalaki ipan yéj.
26 Iwąn mąlespı́ritoj tzajtzi' recio, kitzẹtzejtzeloj sej, iwąn kı̨sa', este kitapolǫltijtikąwi'
chokotzı̨n. Iwąn mia' yej ompa onoyaj kijtowąyaj iga mi'ya.
27 E' Jesús kimąkı̨tzkij, iwąn kikétza'ya in inǫn chokotzı̨n; ejkatiką'ya.
28 Iwąn Jesús yajki kalakito kalijti'. Idiscı̨polojmej kitajtankej Jesús kąn iseltimej;
kijtojkej:
—Nejemẹn, ¿te iga awel nikı̨xtijkej inǫn mąlespı́ritoj?
29 Jesús kijtoj:
—Es que inı̨mpa mąlespı́ritoj awel tikı̨xtiáj siga ayą́' ti-orądowaj, iwąn siga ayą́'
timayunąrowaj.

Jesús sej kipowa iga yawi mikiti

30 Kuą' ompa kı̨skej, panǫtejkej Galilea. Iwąn Jesús ayą́' kinekiá iga mamomati.
31 Kijliąya idiscı̨polojmej:
—Nej yej iPiltzı̨n Tąga' yawij nẹkı̨tzkı̨tij iwąn nẹmikt̨iskej, e' ipan ẹyi día iga nimikis,
nia sej ni-ojpa-isati.
32 E' yejemẹn ayą́' kentendẹrowąyaj yej Jesús kijtowąya. Kitajtanisnekiáj, e' aweliti',
iga kimajmawiliąyaj iga kitajtaniáj.

Jesús kipowa iga ą'yéj in yej máj tayakąnto'

33 Kuą' asikej ąltepẹ' Capernaum, iwąn onóyaja kalijti', Jesús kitajtan idiscı̨polojmej:
—¿Tẹ́ in yej anmo-ijlijtiwı̨tziáj ipan ojti?
34 E' discı̨polojmej atajtojkej, iga ipan ojti mojlijtiwı̨tziáj iga ą'yéj ąn in yej máj
tayakąntos de yejemẹn.
35 Iwąn Jesús motąlij, iwąn kinǫtza' inǫmej doce idiscı̨polojmej; kijtoj:
—Si agaj de amejemẹn kineki máj matayakąnto, mamomachı̨li ken yej ono' este
tatepotztaj iwąn makipalẹwi nochi toknı̨mej.
36 Kimątiląn sẹ choochı̨n iwąn kiketza' tajkoyąn. Kinawaj, iwąn kijlij idiscı̨polojmej:
37 —Siga agaj ki-ǫmemąwiá sẹ ken inı́n choochı̨n iga nẹtoka, ken kuą' nejya yej nemi
neǫmemąwiá. Iwąn inǫn yej nẹ-ǫmemąwiá, nǫ ki-ǫmemąwiá yej nẹt̨itan.

Yej ayą́' tẹmąlita inǫn tẹpalẹwiá

38 Iwąn idiscı́poloj yej itǫką' Juan, kijlij Jesús:
—Tamachtiąni, nikitakej sẹ yej ipan motǫką' kikı̨xtiá mąlespı́ritoj, e' como ayą́' nemi
iwąn tejemẹn, nikąwaltijkej.
39 E' Jesús kijtoj:
—Amo xikąwalt̨ikąn, iga yej kichı̨wa milagro ipan notǫką', awel nẹmąlijliá.
40 Yej ayą́' tẹmąlita inǫn tẹpalẹwiá.
41 Ąʼsan nẹsi' yej mitzmakaj malej sẹ wájkal ą'ti ipan notǫką' igasan annẹtokaj,
nimitzijliáj iga inǫn sí Dios kimakas yej yẹkti.

Amo tẹ mamitztzakuili iga tiktoka Cristo

42 Jesús nǫ kijtoj:
—Si agaj makichı̨walti yej ayẹkti sẹ de inı̨mej yej nẹtokaj, yej ayą́' moweyimatij, máj
yẹkti katka makipilǫlt̨ikąn sẹ weyite'ti ipan ikech iwąn makimǫtakąn lámąrko.
43 Siga itechko momą' tikchı̨wa yej ayẹkti, ximomątajkolo; máj yẹkti xikalaki kąn ono'
Dios iwąn sẹ momą', e' amo xaj iwąn ǫme momą' kąn wewelkato' ti'ti yej awel sẹwi,
44 kąn okuilimej ayı́' mikij iwąn ti'ti ayı́' sẹwi.
45 Siga itechko mokxi tikchı̨wa yej ayẹkti, ximokxitajkolo, máj yẹkti xikalaki kąn ono'
Dios tikxitepon, e' amo xaj iwąn ǫme mokxi kąn wewelkato' ti'ti yej ayı́' sẹwi,
46 kąn okuilimej ayı́' mikij iwąn ti'ti ayı́' sẹwi.
47 Iwąn siga moyı̨x mitzchı̨waltiá yej ayẹkti, xikı̨xti, máj yẹkti xikalaki kąn ono' Dios
iga sẹ moyı̨x, e' amo xikalaki iwąn ǫme moyı̨x kąn tawewelkato',
48 kąn okuilimej ayı́' mikij iwąn ti'ti ayı́' sẹwi.

49 ’Ijkǫ́n ken ti'ti kitatiá tásol, iwą́n ista' kichi̱wa iga naka' amo mapalą̱ni, ijkǫ́n nǫ yej
nętokaj panowaj ipan prueba iga mayę'nemiką̱n iyi̱xtaj Dios.
50 Ista' pox yękti, e' siga ay'ya istawęli', ¿tejas iga moneki? Amejemęn xitamopakąn
ken ista' iwą́n xonokąn tamelą́ iwą́n sekin.

10

Jesús tamachtiá iga inǫmej yej mokąwaj

1 Jesús ki̱sa' Capernaum, iwą́n yajki ipan estado de Judea iwą́n iyi̱kąn węyą' Jordán
iki̱sáyąmpa tǫnati̱'. Ompa sej monejnechkǫlǫ', iwą́n pęwa' sej tamachtij ken nochipa
kitekichi̱wa.
2 Iwą́n sekin fariseojmej kitechojkej Jesús kąnsan makimąwetzi̱lti̱kąn ipan itájtǫl.
Kitajtankej siga sę tąga' wel kikajtęwa isiwą'.
3 Jesús kijtoj:
—¿Kén mitztekimakakej Moisés?
4 Yejemęn kijtojkej:
—Moisés kijtoj iga sę tąga' wel kikąwa isiwą', siga kichi̱wiliá sę ąma' kąn kijtowa iga
momela'kájkeja.
5 Iwą́n Jesús kijtoj:
—Moisés mitzkajtęwilijkej inǫ́n ley iga poxsan anyǫltakuaktikej.
6 E' kuą' pęwa', Dios kichij inewi yej ono', kichij tąga' iwą́n siwą'.
7 “Inǫ́n iga sę tąga', kuą' monąmiktiá, kikajtęwas itaj iwą́n iyę' iga mosekąntí̱skeja
iwą́n isiwą',
8 iwą́n iyǫmextimej mochi̱waskej ken sęsan.” Ayo' ǫmęn, sino que sęsan.
9 Inǫ́n iga amo agaj makiyokati yej Dios kisętilij.
10 Kuą' Jesús iwą́n idisci̱polojmej onókeja kalijti', kitajtankej sej Jesús de inǫ́n.
11 Jesús kijtoj:
—Yej kiyokakąwa isiwą', iwą́n monąmiktiá iwą́n se', iga ijkǫ́n kichi̱wa, kichi̱wiliá yej
ayękti yej áchtopa isiwą'.
12 Ijkǫnsan nǫ siwą', siga kiyokakąwa iwę́j, iwą́n monąmiktiá iwą́n se', iga ijkǫ́n
kichi̱wa, kichi̱wiliá yej ayękti yej áchtopa iwę́j.

Jesús kinawaj kǫkonę'

13 Iwą́n Jesús kiwijwi̱guiliąyaj kǫkonę' iga makitajtanili Dios iga mayę'onokąn. E'
disci̱polojmej pęwakej iga kajajwakej inǫmej yej nemi asij iwą́n ikǫkonę'.
14 Kuą' Jesús kita' iga ijkǫ́n nemi kichi̱waj idisci̱polojmej, kuesiwi', kijtoj:
—Xikąwakąn in kǫkonę', kąma manętechǫkąn, amo xikojtzakuili̱kąn; iga yej mochi̱wa
ken ini̱mej kǫkonę', kajasi iga Dios marreinąro ipan yéj.
15 Nimitznojma-ijliáj iga yej ayą́' motęmakas iga Dios makimandąro ken sę yej aya
yǫlej, awel kalakis kąn reinąrowa Dios.
16 Iwą́n kinawajkej, iwą́n kitajtą́lijpa imą' iga kitęnęwij Dios iga yejemej.

Sę rico tajtowa iwą́n Jesús

17 Kuą' Jesús némiya ojkui, motalojtiwąlaj sę tąga', iwą́n motankuąketztiki̱sa' itęnoj,
iwą́n kitajtan:
—Tamachtiąni yej tiyę'nemi, ¿tę́ nikchi̱was iga nochipa manono iwą́n Dios?
18 Jesús kijlij:
—¿Te iga tine-ijliá iga niyę'nemi? Sę́sanwa' in yej kichi̱wa yej yękti, inǫnwa' Dios.
19 Tej tikmátiya ken Dios tatekimaka: “Yej nąmiktito' amo mayawi wąn se'; amo
xitamikti; amo xitachteki; amo xitakajkayąwa; amo xikijto yej ayéj ijkǫ́n, xikyę'ita motaj
iwą́n moyę'.” *
20 Tąga' kijtoj:
—Tamachtiąni, inewi inín nikchijto' este kuą' aya niyǫlej.
21 Iwą́n Jesús kitachi̱lij iwą́n kiyę'ita', iwą́n kijlij:
—Sęsan mitzpolowa iga xikchí: xiknamaka inewi yej tikpiá, iwą́n xikmajmaka yej
ayą́' motapialiáj. Ijkǫ́n tikpiás yej pox yękti ipan cielo; iwą́n xinętoka, malej iga este
mamitzmikti̱kąn.
22 Kuą' tąga' kikagui' inǫ́n, moknǫmati', iwą́n ijkǫ́n moknǫmatitiajki iga pox kipiaya
tomi̱n.
23 Iwą́n Jesús tątachá' nij neí, iwą́n kijlij idisci̱polojmej:
—¡Pox difícil iga yej motapialiáj mamotęmakakąn iga Dios marreinąro ipan yejemęn!
24 Iwą́n disci̱polojmej poxsan madmirądojkej iga ijkǫ́n kijtoj Jesús. E' Jesús sej kijtoj:

* **10:19 10:19** Ex 20:12-16; Dt 5:16-20

—Nopilowąn, ¡nimitzijliáj iga sę yej moconfiąrowa ipan itomịn, poxsan difícil iga motęmaka iga Dios marreinąro ipan yej!
25 Máj wel mapano sę camello† ipan ixapoyo ąkǫxaj, que sę yej motapialiá mamotęmaka iga Dios marreinąro ipan yéj.
26 Kuą' discịpolojmej kikakikej inín, poxsan madmirądojkej, iwąn motajtaniáj:
—¿Ą'taj wel momąnawịj?
27 Jesús kitachịlij idiscịpolojmej, iwąn kijtoj:
—Tajtąga' awel kichịwaj, e' Dios wel kichịwa; iga Dios ateyi yej ken awel makichịwa.
28 Iwąn Pedro kijlij:
—NoTęko, nejemęn nikajtejkej inewi yej nikpiayaj, iwąn némiya nimitztokaj.
29 Iwąn Jesús kijtoj:
—Nimitzijliáj, siga agaj kikajtęwa íkal, o iyiknịwąn, o itaj, o iyę', o isiwą', o ipilowąn, o ítąl, igasan nętokaj iwąn iga kipowaj itájtǫl Dios,
30 nimitzijliáj iga ipan inín tąjli yawij kipiatij cien vęj máj, kajlimej, iyiknịwąn, iyęmej, ipilowąn iwąn itąlmej, malej iga kijiyaj; iwąn ipan se' tąjli yej wị-o' nochipa onoskej.
31 E' mia' yej inąn tayakąntokej, yawij kąwitij tatepotztaj, iwąn yej inąn onokej tatepotztaj yawij tayakąntotij.

Jesús sej kijtowa kén iga yawi mikiti

32 Jesús iwąn idiscịpolojmej nemi yąyaj Jerusalén; Jesús tapanǫtiąya. Discịpolojmej poxsan madmirądojkej; iwąn sekin kimǫkątokatiąyaj. Iwąn Jesús kinǫtza', iyoka inǫmej discịpolojmej, iwąn kijlijkej yej yawij kichịwilịtij kuą' asis Jerusalén.
33 Kijtoj:
—Ken ankitaj amejemęn, nemi tiawij Jerusalén. Ompa nej yej iPiltzịn Tąga', yawij nękịtzkịtij ijęfejmej sacerdǫtejmej iwąn yej tamachtiáj ipan iley Moisés, yawij kijtǫtij iga manęmiktịkąn iwąn nętịtaniskej ipan imąmej yej ayéj togęntejpa.
34 Yawij nępịnajtịtij, nęmagaskej, nęchijchaskej, iwąn nęmiktịskej; e' ipan ęyi día iga nimikis, nia ni-ojpa-isati sej.

Jacobo iwąn Juan kitajtaniliáj Jesús iga masenmandąrǫkąn

35 Jacobo iwąn Juan, yej ipilowąn Zebedeo, kitechojkej Jesús, iwąn kijlijkej:
—Tamachtiąni, niknekij iga achi xinęchịwilịkąn yej nimitztajtaniliáj.
36 Yéj kijtoj:
—¿Tę ankinekij manikchí?
37 Kijtojkej:
—Xikchí iga nejemęn, kuą' tiaya tirreinąrǫti, manimotąlịkąn ompa kąn tej timotąlịj, sę moyę'kąmpa, sewo' moǫpochkąmpa.
38 Jesús kijtoj:
—Amejemęn ayą́' ankimatij tę nemi ankitajtanij. ¿Ix ankijyǫwịskej ken nej nikijyǫwịj kuą' ne-iknǫchịwaskej? ¿Ix wel ampanǫskej kąn nej nipanǫj?
39 Yejemęn kijtojkej:
—Kena, wel.
Jesús kijtoj:
—Kena ankijyǫwịskej inewi sufrimiento ken nej nia nikijyǫwịti kuą' ne-iknǫchịwaskej, iwąn ampanǫskej kąn nej nipanǫj.
40 E' iga ximotąlịkąn noyę'kąmpa o noǫpochkąmpa, inǫ́n nej ayą́' nikmati, iga notaj Dios kimati ą'yéj kimakas.
41 Kuą' inǫmej se' diez discịpolojmej kimatikej inǫ́n, kikuesowilijkej Jacobo iwąn Juan.
42 E' Jesús tanǫtza', kijtoj:
—Amejemęn ankimatij iga yej mandąrowaj ipan inín tąjli, poxsan kitajtaksa igęntej iwąn yej gobernąrowaj, yǫlkịsaj pan yej atę́ iteki, kąnsan manęsi iga mandąrowaj.
43 E' amejemęn ayéj ijkǫ́n. Mąjwa' yej kineki matayakąnto ipan amejemęn, inǫ́n achto makipalęwi toknịmej.
44 Iwąn agaj yej kineki matayakąnto, mamochịwa esclavo iga nochi toknịwąn.
45 Iga nej yej iPiltzịn Tąga' ayą́' niwąlaj iga manępalęwịkąn, sino iga manitapalęwi iwąn iga manimiki iga mia' manikxitoma yej ken ilpitokej iga ayękti kichijtokej.

Jesús kachitialtiá Bartimeo yej pacha

46 Iwąn asikej Jericó. Kuą' Jesús kịstiąya ompa iwąn idiscịpolojmej iwąn poxsan mia' gente, sę pacha ęwatoya ipan ojtęn, kitajtantoya tomịn. Itǫką' Bartimeo, yej ipíltzịmpa Timeo.
47 Kuą' kikagui' iga nemi kitechojtiá Jesús de Nazaret, pacha tzajtzi':

† **10:25 10:25** Xikita glosario “Camello”.

—¡Jesús, iPiltzin David, achi xine-iknęli!
48 Sekin kajajwakej iga ayo' matzajtzito, e' yéj mąjya tzajtzi':
—¡Jesús, iPiltzin David, áchikej xine-iknęli!
49 Jesús moketza' iwąn kijtoj:
—Xiknǫtzatij.
Iwąn kinǫtzatoj inǫn pacha, kijlijkej:
—Ximoconfiąro iwąn ximoketza, iga nemi mitznǫtza.
50 Iwąn inǫn pacha kitájkal itejkuix, este witǫ́ni'pa iga moketza', iwąn kitechǫto Jesús.
51 Jesús kitajtan:
—¿Tę́ tikneki manimitzchiwili?
Pacha kijtoj:
—Tamachtiąni, ¡nikneki manitachá!
52 Jesús kijtoj:
—Iga timoconfiąroj, titacha'ya, welja tia.
Iwąn íkuą'san inǫn pacha welja tachá', iwąn kitokatiájkiya Jesús.

11

Jesús asi Jerusalén

1 Kuą' Jesús iwąn idiscipolojmej asitiąyaja Jerusalén, itęnoj ąltepęmej yej itǫką' Betfagé iwąn Betania, yej onokej iyixtaj tepę' yej itǫką' Olivos, Jesús kititan ǫme idiscipolojmej,
2 kijtoj:
—Xąkąn ąltepętzin yej nijígasan ono', kuą' amasiskej, ankasiskej sę burro ilpito', yej aya agaj kitejkawiliá. Xikxitomakąn iwąn xikuajligakąn.
3 Iwąn siga agaj mitztajtanij te íga ankixitomaj, xikijlikąn: “ToTęko kineki, iwąn nimanín sej mitzkąwiliki.”
4 Yajkij, iwąn kasikej inǫn burro ilpito' puęrtajtęnoj ipan ojti, iwąn kixitonkej.
5 Iwąn yej ompa onoyaj kijtojkej:
—¿Tę́ nemi ankichiwaj? ¿Te iga nemi ankixitomaj in burro?
6 Iwąn yejemęn kijtojkej kensan Jesús kijtoj; iwąn kijlijkej iga wel makiwigakąn.
7 Iwąn inǫn burro, kiwiguilijkej Jesús, kipechtijkej burro iga yejemej itzotzolmej, iwąn Jesús tejkaj.
8 Iwąn mia' kipatąwilijtiajkij itzotzolmej ipan ojti, iwąn sekin kitejtekkej imajmą' sǫyą' iwąn kitąlijkej ipan ojti.
9 Iwąn inǫmej yej tayankąntiąyaj iwąn yej witziáj tatzimpan, pę' tzajtzikej:
—¡Mamoweyimatilti Dios! ¡Mamoweyimatilti yej kititani toTęko Dios!
10 ¡Mamoweyimatilti yej wi' mandąrǫki ken mandąroj rey David! ¡Mamoweyimatilti Dios yej ono' ipan cielo!
11 Jesús asi' Jerusalén iwąn kala' weyitiǫpan.* Iwąn kuą' nóchiya kita' yej ompa ono', iga némiya tayowati, yajkij Betania iwąn doce idiscipolojmej.

Jesús kitęmowa itąkilka higuęrajkuawi' iga makikua

12 Kuą' tanę́si'ya sej, kiskej Betania; Jesús mayąna'.
13 Iwąn wéjkasan kita' sę higuęrajkuawi'† yej iswayoj, iwąn yajki kitato siga kipiá itąkilka, e' kita' iga ayą́' tąkto', akasi' nitę́, petz iyiswáyosan puej aya itiępoj iga maono yej yoksi'.
14 Jesús kinǫtza' inǫn higuęrajkuawi', kijlij:
—Ayo' agaj mitzkuąlij motąkilka.
Iwąn idiscipolojmej kikakikej Jesús.

Jesús tatątajkali ipan weyitiǫpan

15 Asikej Jerusalén. Iwąn kuą' Jesús kala' ipan ipątiojyo weyitiǫpan, kikijkixtij yej ompa tanamakatokej, iwąn yej takojtokej. Iwąn kitzijtzinkuepa' męsajmej kąn mokambiąrowa tomin iwąn kąn motąliáj yej kinamakaj jojtokomej.
16 Iwąn Jesús kijtoj iga awel panowa agaj ipan ipątiojyo weyitiǫpan siga kiwiga tejtę́.
17 Iwąn Jesús kijtoj:
—Kąn ijkuilijto' itájtǫl Dios, ijkín kijtowa: “Nókal yawi motǫkąwiti kajli kąn orądowaj de inochi pajsmej”, e' amejemęn ankikueptokej kąn miyąnaj yej tachtekij.
18 Iwąn ijęfejmej sacerdǫtejmej iwąn yej tamachtiáj ipan la ley, kimatikej tę kichij Jesús, iwąn kitęmowąyaj ken iga makimiktikąn iga kimajmawiliąyaj, puej nochi kiyę'itayaj ken iga tamachtiá.

---

* **11:11 11:11** Xikita glosario “Weyitiǫpan”. † **11:13 11:13** Xikita glosario “Higo”.

19 E' kuą' némiya takǫmiti, Jesús kįsa' Jerusalén.

Discipolojmej kitaj iga wą'ya higuęrajkuawi'

20 Iwąn yowalti' kuą' panǫtiąyaj, kitakej iga higuęrajkuawi' wą'ya este inelwayo.
21 Iwąn Pedro kejląn, iwąn kijlij Jesús:
—Tamachtiąni, ta' xikita in higuęrajkuawi' yej yąlwa tikajajwa', ąn sí wą'ya.
22 Jesús kijtoj:
—Ximoconfiąrǫkąn ipan Dios.
23 Nimitznojma-ijliáj, iga ą'san makijli inępa tepę': "Xicholo ompa kąn tono', iwąn xaj lámąrko", siga momela'confiąrowa iga inewi iyąlmaj, iwąn siga kicrędowa iga inǫn yej kijtoj yawi mochįwati, ijkǫn mochįwas.
24 Inǫn iga nimitzijliáj iga inewi yej ankitajtanilįskej Dios kuą' nemi an-orądowaj, iwąn siga ankicrędowaj iga mitzmakaskej, ijkǫn mochįwas.
25 Iwąn kuą' nemi ankitęnęwiáj Dios, siga agaj tikuesowilijto', xikęlkąwili yej mitzchįwilij, ijkǫn nǫ amoTaj yej ono' ajko ipan cielo mitzęlkąwilįskej yej ankichijkej yej ayękti.
26 Siga amejemęn ayą' ankęlkąwiliáj yej agaj mitzchįwiliáj yej ayękti, amoTaj yej ono' ipan cielo ayą' nǫ mitzęlkąwilįskej yej ankichįwaj yej ayękti.

Kimatisnekij kén iga Jesús mandąrowa

27 Iwąn sej mokuepkej Jerusalén. Jesús nemiá weyitiǫpan, kitechǫtoj ijęfejmej sacerdǫtejmej iwąn yej tamachtiáj ipan la ley iwąn yej kimandąrowaj judiyojmej,
28 kitajtankej Jesús:
—¿Tę́ moteki in tej iga tikchįwa inı́n? ¿Ą́' mitztekimá' iga wel xikchįwa inı́n?
29 Jesús kijtoj:
—Nia nǫ nimitztajtanitij, iwąn xine-ijlįkąn iwąn nimitzijlįskej ą'yéj nętekimá' iga nikchįwa inı́n.
30 ¿Ą́'yéj kitįtan Juan iga matabautiząro? ¿Ix Dios kitįtan, o tajtąga'? Xine-ijlįkąn.
31 Iwąn yejémęnsan motątapǫwiąyaj, mojliąyaj:
—Siga tikijtǫskej iga Dios kitįtan Juan, Jesús yawi kijtǫti: "¿Te ígataj ayą́' ankita-jtǫlkakikej?"
32 Iwąn awel tikijtǫskej iga kitįtan tąga'.
Ijkǫn kijtojkej ga kimajmawiliáj la gente, iga nochi kimatiá iga Juan Dios kita-jtǫlmakaya.
33 Iwąn kijlijkej Jesús:
—Anikmatij.
Iwąn Jesús kijtoj:
—Nej nǫ ayą́' nimitzijliáj ą'yéj nętekimaka iga manikchįwa ijkı́n.

12

Jesús kipowa iga mǫnsojmej yej mąlojmej

1 Iwąn Jesús pęwa' tatątapǫwij kąn mamįxkuįtilo, kijtoj:
—Sę tąga' kitǫga' ǫvajyoj. Kikoląltij, iwąn kichij sę pozo kąn mopątzka uva. Kichij sę torre iga wel matachalo nǫyąn kąn ono' ǫvajyoj.
'Iwąn kitąkęwaltij* sekin tekipanowąnimej iwąn yajki wejka.†
2 Kuą' némiya yoksi uva, itęko kitįtan sę mǫnsoj, kijlij: "Xaj xiktajtanilįti yej nemi tekipanowaj iga manęmakákąnya uva kę' nej nętocąrowa."
3 E' yejemęn kikįtzkijkej iwąn kimagakej iwąn akimakakej nitę́.
4 Itęko ǫvajyoj kitįtan se' mǫnsoj; e' inǫn nǫ kitewijkej, kikuajkuątzayąnkej iwąn kuajkuantas kijlijkej.
5 Kitįtan sewo', inǫn sí este kimiktijkej. Mąj mąj kitįtan sekin, inǫmej nǫ kimagakej iwąn sekin kimiktijkej.
6 'E' kipiaya sę ipiltzįn yej poxsan kichǫkiliąya iwąn kitįtan inǫn, kijtoj: "Inı́n sí nopiltzįn kiyę'itaskej."
7 E' tekipanowąnimej, yejémęnsan kijtojkej: "Inı́nyawa' in yej yawi mochįwati itęko inı́n tąjli, yej ítajpa kikajtęwas, matikmiktı́kąnya nokta iga makąwi ítąl iga tejemej."
8 Iwąn kikįtzkijkej, kimiktijkej iwąn kikįxtijkej ipan ǫvajyoj.
9 Iwąn Jesús tatajtan:
—¿Té ąn kichįwas itęko mįjli? Wįi' iwąn kimiktij inǫmej tekipanowąnimej, iwąn inǫn ǫvajyoj kimakas se' tekipanowąnimej.

---

* **12:1 12:1** Ikuayo uva pox wejkąwa, wel tąki 20 años o mąj, ijkǫn iga wel kitąkęwaltij ǫvajyoj. Xikita glosario "Uva".

† **12:1 12:1** Is 5:1-2

10 ’¿Ix ayḭ' ankitaj kạn ijkḭ́n ijkuilijto'? Kijtowa:
Yej nemi kalchḭwaj kitajkalkej sẹ te'ti yej kijtojkej iga ayẹkti,
e' inọnya yej mochḭwako mą́j yẹ'te'ti.
11 Ijkọ́n kichij toTẹko, iwą́n poxsan timadmirạdowaj iga tikitaj.
12 Iwą́n kinekiáj makipṛẹsojwḭkạn Jesús iga kimatikej iga yejemej nemi kikajkaktiáj.
E' kimajmawilijkej yej ompa chapạntoyaj, kikajtejkej iwą́n yájkija.

Fariseojmej kitajtanij Jesús siga yẹkti mamo-ḭxtạwa impuesto

13 E' despuéj kitḭtanilijkej sej sékino' más fariseojmej iwą́n sekin yej kitokaj rey Herodes,‡ kạnsan Jesús makijto tejtẹ́ iga wel makitẹlwḭkạn.
14 Kuạ' inọmej asitoj, kijtojkej:
—Tamachtiạni, nikmatij iga tej ómpaya ken tikijtowa, iwą́n tej ayą́' tikchḭwiliá caso ken mitzijliáj, tej nochi ijkọnsan tikjuzgạrowa; melą́' iga titamachtiá yej Diọspa iyojwi. ¿Ix yẹkti manikixtạwakạn impuesto iga rey César§ o ayą́'? ¿Ix nikmakaskej o anikmakaskej?
15 E' Jesús kimati' iga kimạwetzḭltḭjnekiáj, kijtoj:
—¿Te iga annẹprobạrowaj? Xinẹwajliguilḭkạn sẹ tomḭn, iga manikita.
16 Kiwajliguilijkej, iwą́n kuạ' kita', Jesús tatajtan:
—¿Inḭ́n ạ'yéj ixạya' iwą́n ạ'yéj itọką' yej nigaj ijkuilijto'?
Yejemej kijtojkej:
—Rey César.
17 Iwą́n Jesús kijtoj:
—Xikmakakạn rey César yej yéjpa itatki, iwą́n xikmakakạn Dios yej yéjpa itatki.
Iwą́n fariseojmej san tajtachḭxtikajkej iga yej kijtoj.

Saduceojmej kijtowaj iga yej míkto'ya ayo' wel ojpa-isa

18 Iwą́n sekin saduceojmej* yajkij kitatoj Jesús. Yejemej kijtowaj iga yej mikij ayo' ojpa-isaj, iwą́n ijkḭ́n kitajtankej:
19 —Tamachtiạni, Moisés ne-ijkuilowilijtikajkej inḭ́n ley; siga sẹ tạga' miki, iwą́n kikạwa isiwą', e' ayą́' kikajtẹwa nisẹ́ ipiltzḭn, iyiknḭn inọ́n yej migui', kikuis inọ́n viuda iga ken kuạ' makipiá ipilowạn yej migui'.
20 Onoyaj siete tajtạga' yej sẹsan itajmej iwą́n sẹsan iyẹmej. Yej tẹkọko achto monạmiktij, e' migui' kuạ' aya pilwaj.
21 Iwą́n imą́mil inọ́n yej migui' monạmiktij iwą́n yej katka isiwą' yej mi', iwą́n nọ migui', iwą́n ayą́' nọ kikajtej ipilowạn. Iwą́n ijkọnsan nọ mochij iwą́n se' imą́mil.
22 Ijkọ́n inọmej siete, nochi monạmiktijkaj iwą́n inọnsan siwą', iwą́n ayagaj kikajtej ipiltzḭn. Iwą́n mą́j mą́j migui' nọ siwą'.
23 In kuạ' ojpa-isaskej yej miktokej, ¿katiapa ạn de inọ́n siete mochḭwas iwẹ́j in inọ́n siwą'?, iga nạmiktitoya iwą́n inochimej.
24 Jesús kijtoj:
—Amejemẹn ayompa antajlạmikij iga ayą́' ankḭxmatij itájtọl Dios, niga yej wel kichḭwa.
25 Kuạ' yej miktokej ojpa-isaskej, ay'ya monạmiktḭskej, niga ipilowạn ayo' kinạmiktḭskej, iga mochḭwaskej ken tikita iyạngelejmej Dios yej onokej ipan cielo yej nọ ayą́' monạmiktiáj.
26 E' iga ojpa-isaskej yej miktokej, ¿ix ayḭ́' nokta ankileẹrowaj kạn kén iga Dios tajtoj ipan sẹ witztakọ' yej wẹwelọntoya? E' Dios kijlij Moisés: “Nej niDiọs, yej iDiọspa nọ Abraham, Isaac iwą́n Jacob.”†
27 Dios ayéj iDiọs yej miktokej, sino que iDiọs yej isatokej; amejemẹn ayompa antajlạmikij.

Jesús kijtowa katiapa mandamiento yej amo nokta mamoẹlkạwa

28 Ompa asito nọ sẹ yej tamachtiá ipan iley Moisés; yéj takaktoya kuạ' Jesús tạtapojtoya iwą́n kimatiá iga ompay ken kijlij yej íwạn tạtapojtoya. Kitajtan:
—De inewi mandamiento yej ono', ¿katiapa ạn yej achto?
29 Jesús kijtoj:
—Yej mą́j achto mandamiento ijkḭ́n kijtowa: “Ta' xikaki, gente de Israel, toTẹko Dios, yéjsan isẹlti toTẹko.
30 Xikchọkili moTẹko Dios iga inewi moạlmaj, iwą́n iga inochi moespḭ́ritoj iwą́n iga inewi motájpal iwą́n yéj nochipa xikejlạnto.”‡ Inḭnwa' in yej mą́j achto mandamiento.

---

‡ **12:13 12:13** Inḭmej judiyojmej achi ken monamakakej iga kipalẹwiạyaj rey Herodes yej de los romanos yej tḭltikmej yej kitaksayaj judiyojmej. § **12:14 12:14** Xikita glosario “César”. * **12:18 12:18** Xikita glosario “Saduceo”.
† **12:26 12:26** Kuạ' ijkḭ́n kijtoj Dios, ikyay mikikej inḭmej tajtạga'. Ex 3:6 ‡ **12:30 12:30** Dt. 6:5

31 Iwąn ono' sewo' áchisan ijkǫmpa, kijtowa: “Xikchǫkili moknin kensan tej timochǫkiliá.” Ateyi se' mandamiento yej máj valerowa ken inimej.
32 Iwąn inǫn yej tamachtiá ipan la ley kijlij:
—Ompay ken tikijtoj Tamachtiąni iga ono' sęsan Dios, iwąn ateyi se' ken yéj.
33 Iwąn iga matiknekikąn toDiǫs iga inewi toąlmaj, iga inewi toespíritoj iwąn iga inewi totájpal, iwąn yéj nochipa matikejląntokąn iwąn matikchǫkilikąn toknin kensan tejemej timochǫkiliáj. Iga ijkǫn mochiwa máj valerowa que nochi ofrenda yej motatiá iga momaka Dios.
34 Kuą' Jesús kita' iga ómpaya ken kijtoj, kijlij:
—Alinsan poliwi iga Dios marreinąro ipan tej.
Iwąn ayo' agaj máj mixęwij iga kitajtajtan.

In Cristo, ¿ą'yéj ipiltzin?
35 Jesús tamachtijtoya tiǫpan; kijtojtoya:
—¿Te iga yej tamachtiáj ipan la ley kijtowaj iga Cristo ipiltzin David?
36 Porque David kijtoj kuą' kitajtǫlmá' iyEspíritoj Dios, kijtoj ijkín:
ToTęko kijlij noTęko:
“Ximotąli ilądoj noyę'mą' kąn nimandąrowa,
este que maniktąli mokxitampa yej mitzijiyaj.”
37 ¿Kén wel Cristo yej itatitan Dios ma-ipiltzin David, esi David nǫ kijliá iga iTęko?
Iwąn yej pǫlijtoyaj kiyę'kaktoyaj.

Jesús tanǫnǫtza iga ayompa nemij yej tamachtiáj ipan la ley
38 Jesús ijkín tamachtiąya:
—Amo mamitzkajkayąwakąn yej tamachtiáj ipan iley Moisés, puej kiyę'matij iga makinentikąn sotąntzótzol, iwąn kinekij makisaludąrǫkąn tajkoąltepę'.
39 Yejemęn motąlijnekij tiǫpan-ijti' ipan yę'asiętoj kąn motąliáj yej máj tayakąntokej, iwąn ijkǫnsan nǫ kinekij makichiwakąn kąn takualo,
40 iwąn kikujliáj ikalmej yej węwejmikikej, iwąn mopajpantiáj iga wejkąwaj iga orądowaj. Yejemęn máj yawij kicastigąrǫtij.

Kitąliá iyofręndaj sę yej węwejmí' yej amotapialiá
41 Sę vej Jesús ęwatoya tiǫpan, kitztoya kén iga kakiąyaj iyofręndajmej ipan cajǫn, iwąn mia' yej motapialiáj kakiąyaj komati tomin.
42 Iwąn wąlaj sę yej ayą́' motapialiá iwąn ipan cajǫn kakij ǫme tomin de cobre yej ayą́' pox valerowa.
43 Iwąn Jesús kinǫtza' idiscipolojmej, kijlijkej:
—Nimitznojma-ijliáj iga inín siwą' yej węwejmí', yej ayą́' motapialiá, kakij máj que nochi yej nemi kakiáj tomin ipan cajǫmej;
44 puej nochi kitąlijkej yej kisobrąrowaj; e' yéj, malej ayą́' motapialiá, kimá' inewi yej kipiaya iga takuąya.

13

Jesús kijtowa iga yawi moxixitinati weyitiǫpan
1 Kuą' Jesús kisa' weyitiǫpan, sę idiscípoloj kijlij:
—¡Tamachtiąni, ta' xikita kejkę'pa te'ti, iwąn kejkę'pa kalwęwetkej!
2 E' Jesús kijtoj:
—¿Ankitaj inimej kalwęwetkej? Nigaj ayą́' yawi kąwiti nisę́ te'ti yej manęnekpanijto. Nochi yawij moxijxitinatij.

Jesús kijtowa yej yawi mochiwati kuą' aya poliwilo
3 Jesús iwąn idiscipolojmej yajkij ipan tepę' yej itǫką' Olivos, yej ono' iyixtaj weyitiǫpan. Iwąn kuą' Jesús ęwato' ompiga, Pedro, Jacobo, Juan iwąn Andrés, ijkín kichtakatajtankej:
4 —Niknekij xine-ijlikąn kę́man mochiwas in inǫn. ¿Tę́ mo-itas kuą' ayo' wejka iga nochi inín mochiwas?
5 Jesús kijtoj:
—Amo agaj mitzkajkayąwaskej,
6 iga mia' yawij witzetij iwąn mopajpantiskej iga nej, siempa ayéj. Ijkín kijtǫskej: “Nejya el Cristo”; iwąn mia' yawij kikajkayąwatij.
7 ’E' kuą' amejemęn ankikakiskej momijmiktilo nijnijiga, amo ximajmawikąn, ijkǫn nokta yawi mochiwati; e' aya yej iga poliwiloj.

8 Iga sẹ país momijmiktij iwąn sewo', iwąn sẹ nación momijmiktij iwąn se'; onos tąlọlin
nijnijiga, iwąn poxsan ąpistajtiás iwąn nijnijiga mokuejkuesọlọj; Nochi inín aya yéj iga
poliwilọj, pẹ́wao' iga moknọchiwalo.
9 ’E' ximocuidąrọkąn amejémẹnsan iga mitzwigaskej kąn onokej yej mandąrowaj iwąn
tiọpan mitzmagaskej, iwąn iga annẹtokaj mitzwigaskej iyixtaj yej mandąrowaj iwąn
rẹyejmej; ijkọ́n iga wel antajtọskej de nej iyixtajmej.
10 E' kuą' aya poliwilo, mopowas nọyąn ipan tąjli kén iga Dios tamąnawiá.
11 E' kuą' mitzwigaskej iyixtaj yej mandąrowaj, amo xitayọkoyakąn iga tẹ ankijtọskej,
niga xikẹejląntokąn. Ankijtọskej yej íkuą' Dios mitzijliskej iga xikijtọkąn; iga ayéj
amejemẹn yej antajtọskej, sino que iyEspíritoj Dios.
12 Sẹ toknin yawi kitẹlwiti iyiknin iga makimiktikąn, iwąn tẹtaj kitẹlwij ipiltzin iga
makimiktikąn, iwąn tẹpilowąn kitẹlwiskej itajmej iga makimiktikąn.
13 Nochi yawij mitzijiyatij iga nej annẹtokaj; e' yej moconfiąrojto' nochipa ipan nej,
inọ́n momąnawij.
14 ’El profeta Daniel kijkuiloj* iga mochiwas yej pox ayẹkti weyitiọpan-ijti'; kuą'
amejemẹn ankitaskej iga ono' yej akajasi iga maono weyitiọpan-ijti', —yej kileẹrowa
makentendẹro—, yej onoskej ipan estado de Judea, mayąkąnya ipan tepẹyoj.
15 Yej onos iyixko kajli ipan ipetayo, ayo' matemo, niga makalaki iga makikijkixti yej
kipiá kalijti';
16 iwąn yej nemi imilpan, ayo' mayawi ichąn iga makikuiti itzótzol.
17 ¡Lástima siwątkej inọn día iga yej tatalaxwijtokej iwąn yej tachichitijtokej!
18 Xiktajtanilikąn Dios iga kuą' ancholọskej amo kuą' sektaj;†
19 porque inọmej días poxsan moknọchiwalọj, este ayí' ijkọ́n mo-ita' desde iga kichij
Dios inín tąjli, iwąn ayí' ijkọ́n mochiwas.
20 Siga toTẹko ayą́' kixelọj inọmej días, ayagaj momąnawij; e' kixelọj iga kichọkiliá
inọmej yej yéjpa kitapejpen.
21 ’Iwąn siga agaj mitzijliskej: “Ta' xikitakąn nigaj ono' Cristo”, o “Ta' xikitakąn nepa
ono'”, amejemẹn amo xiktajtọlkakikąn.
22 Iga yawij witzetij iwąn mopantiskej iga nej, siẹmpa ayéj, kijtọskej “Nejya niCristo”,
iwąn kijtọskej iga yejemẹn profẹtajmej iga Dios kitąjtọlmakaj, siẹmpa takajkayąwaj.
Yawij kichiwatij milągrojmej yej ayi'pa mo-ita iga matakajkayąwakąn, este wel anka
kikajkayąwaskej yej Dios kitapejpen.
23 E' xikyẹ'kakikąn, iga áchtoya nochi nimitzmatiltijkej.

Kén iga yawi sej witzeti Jesús yej iPiltzin Tąga'

24 Jesús kijtoj:
—Kuą' pánọjya inọmej días iga moknọchiwalọj, yawi takọmitiati iga ay' tąwij tọnati',
niga ay'ya tamẹtztọnas;
25 sitalimej yej onokej ipan cielo wejwetziskej, nochi yej ono' ipan cielo mojọlinaskej.
26 Íkuą'ya ne-itaskej nej yej iPiltzin Tąga' yej niwi' ipan mixti, nitąwijtiwi' iga
noweyipodẹr.
27 Iwąn niktekimakas noąngelejmej iga recio matapitzakąn iga trompeta iga makine-
jnechkọkąn yej niktapejpen yej nijnijiga onokej nọyąn ipan tąjli.
28 ’Ximixkuitikąn ipan higuẹrajkuawi': Kuą' ankitaj némiya kisa iseliska iwąn némiya
iswayowi, ankimatij iga wi'ya tọnalis.
29 Ijkọnsan nọ kuą' ankitaskej iga némiya mochiwa nochi yej nimitzijlijkej, xikmatikąn
iga ay'ya kẹ' poliwi iga nej níwi'ya sej.
30 Nimitzijliáj iga nochi inín mochiwas kuą' aya mikij yej inąn onokej.
31 Cielo iwąn tąjli poliwiskej, e' yej nikijtoj, nochi yawi mochiwati.
32 ’E' ayagaj nokta kimati tẹ día o tẹ hora, ayagaj kimati, niga ąngelejmej yej onokej
ipan cielo, niga nej yej iPiltzin Dios, isẹ́ltisan noTaj Dios kimati.
33 ’Inọn iga amejemẹn xisatokąn, xitachixtokąn iwąn xiktẹnẹwijtokąn Dios iga ayą́'
ankimatij kẹ́man mochiwas.
34 Nej ken sẹ tąga' yej yajki wejka, kuą' aya kisa ichąn, kitekimá' itekipanowąnimej,
sejsẹ́ kimá' itekipánọl iwąn kititan iga sẹ matachixto ipan kaltẹn.
35 Amejemẹn xisatokąn iga ayą́' ankimatij kẹman wi' itẹko kajli, tayowakąn, o
tajkoyówal, o kuą' takuika kąyo, o yowalti';
36 amo santą́' niwẹjkisaki iwąn nimitzasikij ankojkochtokej.
37 Yej nimitzijliáj amejemẹn, nochi nikijliáj: xisatokąn.

---

* **13:14 13:14** Dn 9:27; 11:31; 12:11 † **13:18 13:18** Mt 24:20

14

Sacerdǫtejmej ijęfejmej kitęmowaj kén iga makikitzkikąn Jesús

1 Poliwiasan dos días iga mo-ilwichiwiliá la Pascua,* iwąn iga mokua pąn yej ayą' kipiá
levadura.† Ijęfejmej sacerdǫtejmej iwąn yej tamachtiáj ipan iley Moisés kitęmowiliąyaj
kén iga makikitzkikąn Jesús malej iga matakajkayąwákąmpa iwąn makimiktikąn.
2 Kijtowąyaj:
—Ayą' tikchiwaskej kuą' nento' ilwi', iga amo makuesiwilo.

Sę siwą' kitoyąwa yej ajwiyą' ipan itzontekon Jesús

3 Miej Jesús onoya ipan altepętzin yej itǫką' Betania, onoya ichąn Simón yej kipiaka
lepra. Miej kixnąntoya mesa, asi' sę siwą' yej kinentiąya sę botęyajtzin yej chijto' iga
te'ti yej itǫką' alabastro. Ípan kiwiga' aceite yej ajwiyą' yej kijliáj nardo yej pox patiyoj;
iwąn inǫn siwą' kikechposte' botęyajtzin, iwąn kitoyąwilij ipan itzontekon Jesús.
4 E' sekin yej ompa kitajtachilijtoyaj, kuesiwikej iwąn kijtojkej:
—¿Te iga kiyokatoyajkej inín aceite yej pox ajwiyą'?
5 Masejtaj monamá' iga kę' sę kitąniá trescientos días iga mamomajmaka yej ayą'
motapialiáj.
Iwąn kajajwakej inǫn siwą'.
6 E' Jesús kijtoj:
—Xikąwakąn. ¿Te iga ankikuejkuesowaj? Yéj nęchiwilij yej yękti.
7 Yej ayą' motapialiáj, nochipa onoskej amowąn, iwąn kuą' ankinekiskej wel
ankipalęwiáj; e' nej ayą' nochipa nij annępiaskej.
8 Inín siwą' kichij yej wel kichí, machtówija iga nętąlilij yej ajwiyą' ipan notzontekon,
iga ijkǫn nęchiwiliskej kuą' yawij nętǫkatij.
9 Nimitzijliáj iga kąnsan ipan inewi inín tąjli mopowas kén iga Dios tamąnawiá, yawi
nǫ mopowati yej kichij inín siwą', iwąn ijkǫn moejląmikis yej kichij.

Judas kinamaka Jesús

10 Judas Iscariote, sę de inǫmej doce idiscípolojpa Jesús, yajki kitato ijęfejmej
sacerdǫtejmej iga kijlito iga yéj yawi kipalęwiti iga makikitzkikąn Jesús.
11 Kuą' yejemęn kikakikej inǫn, poxsan pąkikej iwąn kijlikej Judas iga yawij kimakatij
tomin. Iwąn íkuą'ya Judas pęwa' iga kitęmoj kęman wel makikitzkikąn Jesús.

La Santa Cena

12 Ipan día kuą' pęwa' iyilwiyo la Pascua, kuą' mokua pan yej ayą' kipiá levadura,
momiktiá sę borręgojtzin iga mokua, discipolojmej kitajtankej Jesús:
—¿Kąn tikneki manimitzchiwilitij tákual iga tikilwichiwiliskej la Pascua?
13 Iwąn Jesús kititan ǫmęn idiscipolojmej, kijlij:
—Xąkąn Jerusalén, iwąn ompa ankitechǫskej sę tąga' kiwiga ą'ti ipan ąkǫmi'. Inǫn
xiktokakąn,
14 iwąn kąn yéj kalakis, xikijlikąn itęko inǫn kajli: “Kijtowa in Tamachtiąni: ¿Ipan
katiapa cuarto nicenąroj ipan iyilwi la Pascua iwąn nodiscipolojmej?”
15 Itęko kajli yawi mitznęxtilitij sę weyi cuarto pan segundo piso kąn óno'ya nochi yej
ankinekiskej, ompa xikchiwakąn yej tikuąskej.
16 Discipolojmej yajkij iwąn asikej altepę', iwąn kasikej nochi kensan kijtoj Jesús; iwąn
ompay kichijkej tákual iga kilwichiwiliáj la Pascua.
17 Kuą' tayowáti'ya, Jesús iwąn doce idiscipolojmej, yajkij ompa.
18 Kuą' kixnąntókeja mesa iga takuaj, Jesús kijtoj:
—Nimitznojma-ijliáj iga sę de amejémęmpa yej nemi nigaj íwąn nisentakua, yawi
nęnęxtiti iga manękitzkikąn.
19 Iwąn yejemej moknǫmatikej, mosepantajtaniáj:
—¿Ix nejya ąn?
Se' nǫ kijtoj:
—¿Ix nejya ąn?
20 Jesús kijtoj:
—Sę de amejemęn yej andǫcejmej, yej íwąn nemi nisentakua ipansan inín plato,
inǫnwa' in yej yawi ne-ichtakanęxtiti iga manęmiktikąn.
21 Nimitzijliáj iga nej yej iPiltzin Tąga' yawij nęmiktitij ken ijkuilijto'; e' ¡lástimaj inǫn
tąga' yej yawi ne-ichtakanęxtiti iga manęmiktikąn! Máj yękti katka iga inǫn tąga' amo
maki-onoltikąn.

---

* **14:1 14:1** Xikita glosario “Pascua”. † **14:1 14:1** Xikita glosario “Levadura”.

22 Miẹj nemi takuaj, Jesús kikui' sẹ pạn, kimá' gracias Dios iwạ́n kitạtajkoloj iga
kimajmá' idiscịpolojmej. Kijtoj:
—Xikuikạn inı́n pạn iwạ́n xikuạkạn, inịnwa' nocuẹrpoj.
23 Iwạ́n Jesús kikui' vaso yej kipiá vino, kimá' gracias Dios, iwạ́n kimajmá'
idiscịpolojmej, iwạ́n inochịn konijkej.
24 Jesús kijtoj:
—Inı́n kijtọjneki noesyo iga nikchịwa se'ya pacto, iwạ́n toyạwis iga mia' mayẹ'ono
iyịxtaj Dios.
25 Nimitzijliáj iga ayo' máj nikonịj uva iyạyo, nikonịj sej nuevo vino este kuạ' nonos
kạn reinạrowa Dios.

Jesús kijtowa iga Pedro yawi kijtọti iga akịxmati

26 Kuạ' tami' kitakuịkilijkej Dios, yajkij ipan sẹ tepẹ' yej itọkạ' Olivos.
27 Iwạ́n Jesús kijtoj:
—Amejemẹn amonochịn ankikajtẹwaskej iga anmoconfiạrowaj ipan nej inı́n yówal
iga ijkı́n ijkuilijto': "Nikmiktịj itẹko borrẹgojmej, iwạ́n borrẹgojmej pạpayịniskej."
28 E' kuạ' ni-ojpa-isas sej, kuạ' anyạskej Galilea, nej achto niạti.
29 Pedro kijtoj:
—Malej iga inochịn mamitzsenkokajtẹwakạn, e' nej ayạ́'.
30 E' Jesús kijtoj:
—Nimitznojma-ijliá iga inı́n yówal, kuạ' aya takuịka kạyo ọme vẹj, tej ẹyi vẹjya tikijtọj
iga ayạ́' tine-ịxmati.
31 E' Pedro sej kijlij Jesús:
—Malej iga matisenmikikạn, nej ayạ́' nikitọj iga ayạ́' nimitzịxmati.
Iwạ́n inochịn ijkọ́n kijtojkej.

Jesús orạdowa ipan sẹ kuayojtzịn yej itọkạ' Getsemaní

32 Iwạ́n asikej kạn kijliáj Getsemaní, iwạ́n kijlij idiscịpolojmej:
—Nijo' ximotạlịkạn, nej maniao' manitajtọti wạn Dios.
33 Kiwịgákejsan petz Pedro, Jacobo iwạ́n Juan kạn orạdọto. Iwạ́n Jesús pẹwa' iga
poxsan moknọmati' iwạ́n moyọlmiktij.
34 Iwạ́n kijtoj:
—Poxsan nimoknọmati este ken nimikisnékiya. Nijo' xikạwikạn wạn xisatokạn.
35 Iwạ́n Jesús yajki achi máj wejka, iwạ́n motankuạketza' tạlpan iga kitajtanilij Dios
siga wel amo makiknọchịwakạn ken yawij kichịwilịtij íkuạ'.
36 Ijkı́n kitẹnẹwij Dios:
—NoTaj, noPạpaj tej nochi wel tikchịwa; xinẹmạnawi kuạ' yawij ne-iknọchịwatij, e'
amo mamochịwa ken nej nikneki, mamochịwa ken tej tikneki.
37 Iwạ́n Jesús yajki sej kạn ono' idiscịpolojmej, kasitoj kojkochtokej; iwạ́n Jesús kijlij
Pedro:
—Simón, ¿ixtaj tikochto'? ¿Ix awel achi xisato malej sẹ hora?
38 Xisatókạnya, iwạ́n xi-orạdọkạn iga amo mamiztạnilịkạn Tzitzimi'. Nikmati iga
amoạlmaj kineki xikchịwakạn ken nej nikneki, e' amogạ́najsan awel ankichịwaj.
39 Yajki sej orạdọto iwạ́n kijtoj inọ́mejsan tájtọl ken achto.
40 Kuạ' sej yajki kạn onokej idiscịpolojmej, sej kasitoj kojkochtokej iga poxsan
kochisnekiáj, inọ́n iga aweljo' tẹ kijtojkej.
41 Kuạ' ẹyi vẹjya iga orạdọtọyay, kijtoj:
—¿Ix ankojkochtókejo'? ¿Nemi anmosẹwiáj? Wı́tzeja yej kipoxchịwaj yej ayẹkti iga
yawij nẹkịtzkịtij nej yej iPiltzịn Tạga'.
42 Ximoketzakạn, matiạ́kạnya; wịı́'ya yej nẹnẹxtiá.

Kiwịgaj preso Jesús

43 Jesús tạtapojtóyao' kuạ' asiko Judas, sẹ de inọ́n doce yej idiscı́polojpa katka. Judas
wạlaj iwạ́n mia' gente yej kiwajligakej espada iwạ́n kuawi'. Inọmej kitịtankej ijẹfejmej
sacerdọtejmej iwạ́n yej tamachtiáj ipan la ley iwạ́n yej kimandạrowaj judiyojmej.
44 Ijkı́n kijtoj Judas kuạ' aya kinẹxtiá katiá in Jesús:
—Yej ankitaskej nikpipitzọj, inọnya nokta xikịtzkịkạn iwạ́n xikyẹ'ilpitiạkạn.
45 Kuạ' asi' itẹnoj Jesús, kijlij:
—Tamachtiạni, Tamachtiạni.
Iwạ́n kipipitzoj.
46 Iwạ́n kikịtzkijkej Jesús, iwạ́n kiwịgakej.

47 E' sę de inǫmej yej onoya iwąn Jesús, kikįxtij iyespądaj,‡ iwąn kinagasté'
itekipanowąni ijęfej sacerdǫtejmej.
48 Iwąn Jesús kijtoj:
—¿Ix anwąlkej annękuikoj ken kuą' sę yej tachte'? ¿Ix inǫn iga ankiwajligakej espada
iwąn kuawi'?
49 Nej nochipa nonoya amowąn iga nitamachtijtoya weyitiǫpan, iwąn ayí'
annękįtzkijkej. E' inįn nemi mochįwa kensan ijkuilijto' ipan itájtǫl Dios.
50 Iwąn nochi discįpolojmej kikajtejkej isęlti Jesús, iwąn chojcholojkej.

Chokotzįn yej choloj

51 E' sę chokotzįn kitokatiąya Jesús, tejkuixtiąya iga sę tzótzol, iwąn kikįtzkijkej;
52 e' yéj ompa kikajtej itzótzol iwąn choloj ipetzkąn.

Jesús iyįxtaj yej kimandąrowaj judiyojmej

53 Iwąn kiwįgakej Jesús iyįxtaj ijęfej sacerdǫtejmej, iwąn ompa monechkojkej
sacerdǫtejmej yej tayakąntokej, yej kimandąrowaj judiyojmej iwąn yej tamachtiáj ipan
la ley.
54 E' Pedro kiwejkatokatiajki Jesús, este ipan ipątioj ijęfej sacerdǫtejmej, iwąn Pedro
motąlij wąn policiyajmej;§ moskojtoyaj titęnoj.
55 Ijęfejmej sacerdǫtejmej iwąn nochi yej kimandąrowaj judiyojmej, kitęmowąyaj tejté
yej manęsi iga Jesús kichij yej ayękti iga wel makimiktįkąn; e' ayą́' kasiliąyaj.
56 Iwąn mia' yej kipantiąyaj Jesús, e' ayą́' sęsan itajtǫlmej.
57 Iwąn sekin tajtojkej iga kipantijkej Jesús, kijtojkej:
58 —Nejemęn nikakikej iga Jesús kijtoj ijkı́n: "Nej nia nikxįxitįnati inįn weyitiǫpan yej
tamąchı́wal, iwąn ipan ęyi días nia sej nikchįwati se' yej ayéj tamąchı́walpa."
59 E' malej ijkǫ́n kipantiąyaj, ayą́' sansé kijtowąyaj.
60 Iwąn ijęfej sacerdǫtejmej moketza' iyįxtaj sekin, iwąn kitajtan Jesús:
—¿Ayą'taj titajtowa achi? ¿Ix ayą́' tikaki iga nemi mitztęlwiáj?
61 E' Jesús atajtoj. Ijęfej sacerdǫtejmej sej kitajtan:
—¿Ix tejya in tiCrįstoj yej iPiltzįn Dios yej kiweyimatįltiáj?
62 Jesús kijtoj:
—Nejya nokta. Anyawij anne-itatij nej yej iPiltzįn Tąga' nęwatos ilądoj iyę'mą' Dios
yej nochi wel kichįwa, iwąn anne-itaskej nemi niwį' ipan mixti cięlojkóbapa.
63 Iwąn ijęfej sacerdǫtejmej, kitzątzayąn itzótzol iga kuejkuesiwi' iwąn kijtoj:
—Ayo' tiknekij agaj máj mate-ijli de yéj.
64 Amejemęn ankikakikej iga kimąlijlij Dios; ¿kén ankijtowaj amejemęn?
Iwąn inochįn kijtojkej iga mamomíktiya.
65 Sekin pęwakej iga kichijchakej, iwąn kįxtzakkej iwąn kimagakej, kijliąyaj:
—¡Siga tiprofętaj, ta' xikijto ą'yéj mitzmaga'!
Iwąn policiyajmej kixąygatatzįnkej Jesús.

Pedro kijtowa iga akįxmati Jesús

66 Pedro onoya tani ipan patio, iwąn íkuą' ompa asi' sę isirviętaj ijęfej sacerdǫtejmej;
67 iwąn kuą' kita' iga Pedro nemi moskowa titęnoj, kitachįlijtiką́', iwąn kijlij:
—Tej nǫ tinemiá iwąn Jesús de Nazaret.
68 E' Pedro kijtoj iga ayą́', kijtoj:
—Anikįxmati, niga nikmati de tę nemi titajtowa.
Iwąn Pedro kįsa' juęrájbapa kąn kalakilo, iwąn íkuą' takuįga' sę kąyo.
69 Iwąn inǫn sirvienta sej kitachįlijtikįsa' Pedro, iwąn kijlij yej ompa ojonokej:
—Inįn tąga' de yejémęmpa.
70 E' Pedro sej kijtoj iga akįxmati Jesús. Ayą́' wejkati', yej ompa onoyaj sej kijlijkej
Pedro:
—Mataj tejwa' tinemiá nǫ iwąn yejemej; tej de Galilea iga nikakij titajtowa kensan
yejemęn.
71 Iwąn Pedro kijtoj iga kitzto' Dios iwąn makiknǫchįwa siga takajkayąwa, iwąn kijtoj:
—Ayą́' nikįxmati inǫn tąga' yej nemi anne-ijliáj.
72 Iwąn íkuą' takuįga' sej in kąyo. Iwąn Pedro kejląn yej kijtoj Jesús: "Kuą' kąyo aya
takuįka ǫme vęj, tej tia tikijtǫti ęyi vęj iga ayą́' tine-įxmati." Iwąn kuą' Pedro inǫn kejląn,
pę' iga chǫga'.

‡ **14:47 14:47** Xikita glosario "Espada". § **14:54 14:54** Xikita glosario "Policiyajmej yej tacuidąrowaj weyitiǫpan".

15

Kiwi̱gaj Jesús iyi̱xtaj Pilato

1 Kuą' tanęsi', ijęfejmej sacerdǫtejmej monechkojkej iwąn węwetkej yej kimandąrowaj
judiyojmej, iwąn yej tamachtiáj ipan la ley iwąn nochi yej kimandąrowaj judiyojmej.
Iwąn Jesús kilpitiajkij iga kikąwatoj iyi̱xtaj pilato.
2 Pilato kitajtan:
—¿Ix tejya in iRręy judiyojmej?
Jesús kijtoj:
—Ijkǫnya ken tej tikijtowa.
3 Iwąn ijęfejmej sacerdǫtejmej kitejtęlwiąyaj Jesús.
4 Iwąn Pilato sej kitajtan Jesús:
—¿In tej atikijtowa nitę́? Ta' xikaki nochi yej mitzijliáj iga mitztęlwiáj.
5 E' Jesús nitę́ akijtoj; inǫ́n iga Pilato poxsan madmirądoj.

Mojtowa i̱ga mamiki Jesús

6 Ipan iyilwi la Pascua, Pilato nochipa kimajkąwaya sę preso yej la gente kitapejpenaya.
7 Onoya sę preso yej itǫką' Barrabás; sen-onoyaj iwąn sekin yej nǫ tamiktijkej kuą'
yajkij icǫntraj igobiębrnoj.
8 Iwąn mia' wąlkej, iwąn pę' kijlijkej Pilato iga makimajkąwa sę ken kitekichi̱wa.
9 Pilato kijtoj:
—¿Ix ankinekij manikmajkąwa iRręy judiyojmej?
10 Inı́n kijtoj iga kimatiá iga ijęfejmej sacerdǫtejmej ki̱xitayaj Jesús, inǫ́n iga kiwi̱gakej
iyi̱xtaj.
11 E' ijęfejmej sacerdǫtejmej kitejtekimakakej la gente iga makitajtanikąn iga makima-
jkąwakąn Barrabás.
12 Iwąn Pilato sej tatajtan:
—¿Tę́ ankinekij manikchi̱wili yej ankijliáj iRręy judiyojmej?
13 Yejemęn tzajtzíkejpa iga kijtojkej:
—¡Xikmikti ipan cruz!
14 E' Pilato kijtoj:
—¿Tę́taj kichij yej ayękti?
E' yejemęn mąjya tzajtzikej:
—¡Xikmikti ipan cruz!
15 E' Pilato kinekiá makiyę'itakąn, inǫ́n iga kimajkaj Barrabás iwąn kitekimá'
soldądojmej iga makimagakąn Jesús iwąn iga makimikti̱tij ipan cruz.
16 Iwąn soldądojmej kiwi̱gakej Jesús ipan ipątioj palacio, iwąn kinejnechkojkej nochi
soldądojmej.
17 Iwąn kaki̱ltijkej sę sotąntzótzol yej ą̱xokoti', iwąn sę corona* de witzti yej kijkitikej
iga kiyawalchijkej.
18 Iwąn pęwakej iga kitzajtzilijkej:
—¡Xiyę'ono iRręy judiyojmej!
19 Iwąn kikuajkuąwi̱tekkej iga kuawi', kichijchakej, iwąn motankuąketzakej iną́', iga
ken kiweyimati̱ltiąyaj.
20 Kuą' kająwilmatíkeja, kiki̱xtilijkej inǫ́n tzótzol yej ą̱xokoti', iwąn sej kaki̱ltijkej sej
yej itzótzolpa nokta, iwąn kiki̱xtijkej iga kimikti̱toj ipan cruz.

Kiclavą̱rowaj Jesús ipan cruz

21 Iwąn sę tąga' yej ichąn ą̱ltepę' Cirene, yej itǫką' Simón, yej ítajpa Alejandro iwąn
Rufo, ompa panǫtiąya iga yajka imi̱lpan, iwąn yéj kitekimakakej iga makiwi̱guili Jesús
icrụz.
22 Iwąn kiwi̱gakej Jesús kąn kijliáj Gólgota, yej kijtǫjneki Kąn ono' Kuaomi'.
23 Iwąn kimakakej vino yej nęnelijto' iwąn remedio yej itǫką' mirra, e' Jesús akonij.
24 Kuą' kiclavą̱rójkeja ipan cruz, soldądojmej kikuikej itzótzol Jesús iga kirrifą̱rojkej
iga makimatikąn tę kiwi̱gas sejsę́ de yejemej.†
25 Yowalti' las nueve kuą' kiclavą̱rojkej Jesús ipan cruz.‡
26 Iwąn kitąlkej ikuąpan kąn kijkuilojkej te íga kimiktijkej, ijkı́n ijkuilijtoya: "IRRĘY
JUDIYOJMEJ."
27 Iwąn ną' kąn kiclavą̱rojkej Jesús pan cruz, nǫ kiclavą̱rojkej ǫme yej tachtekij, ipan
sejsę́ icrụz, sę ilądoj iyę'mą' iwąn se' iyǫpochkąmpa.
28 Ijkǫ́n iga mochij yej ijkuilijto' ipan itájtǫl Dios: "Kitakej ken sę yej kichij yej ayękti."§

---

* **15:17 15:17** Xikita glosario "Corona". † **15:24 15:24** Sal 22:18 ‡ **15:25 15:25** Sal 22:16 § **15:28 15:28** Is 53:12

29 Iwąn yej panowąyaj itęnoj Jesús, kipinajtiąyaj, este kikuątzejtzelowiliąyaj iga
kijliąyaj:
—Ayki', tej tikijtoj iga tikxitinas weyitiǫpan, iwąn ipan ęyi día wel sej tikojpachiwa,*
30 mogąnaj ximomąnawi, iwąn xitemo ipan cruz.
31 Ijkǫnsan nǫ ijęfejmej sacerdǫtejmej iwąn yej tamachtiáj pan la ley, kipinajtiąyaj,
iwąn mojliąyaj:
—Sekin kimąnawij, e' yéj imątika awel momąnawiá.†
32 Siga Cristo yej iRręy israelitajmej tikitaskej iga temǫj ipan cruz, ijkǫn sí ticrędǫskej.
Iwąn yej nąˈ pilojtoyaj ipan sejsę icrǫz, nǫ mąltajtowąyaj iga Jesús.

Miki Jesús ipan cruz

33 Kuąˈ asiˈ tajkodía, nǫyąn ipan tąjli takǫmitiáˈ, ijkǫn takǫmititoya este las tres
tiǫtakpan.
34 Iwąn íkuąˈya Jesús tzajtziˈ iga inochi itájpal, kijtoj:
—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —yej kijtǫjneki: TinoDiǫs, tinoDiǫs, ¿te iga tinękájteja?‡
35 Sekin yej ompa onoyaj, kikakikej, iwąn kijtojkej:
—Taˈ xikakikąn, nemi kinǫtza ikyapa profeta Elías.
36 Iwąn sę de yejémęmpa motaloj, kąpachǫto tejtę yej ken ichkaˈ pan xokǫˈvinoj. Kilpij
ipan ojtaˈ, iwąn kitechǫltij Jesús, iga makichichina. Kijtoj:
—Xikajtęwakąn, matikitakąn siga wiˈ Elías kitemǫwiki.§
37 Iwąn Jesús tzájtziˈpa iga tajtoj, iwąn mígui'ya.
38 Iwąn tzótzol* yej iga tajkotzaktoya weyitiǫpan, tajkotzayąniˈ, pęwaˈ ajko iwąn
tzayąntiwąlaj este tani.
39 Ijęfej soldądojmej yej onoya iyixtaj Jesús, kuąˈ kitaˈ kén iga tzajtziˈ iwąn migui',
kijtoj:
—Mataj melą́ˈ inin tąga' iPiltzin Dios.
40 Ompa nǫ onoyaj sekin siwątkej, tachixtoyaj wejka; onoyaj María Magdalena, iwąn
seˈ María yej iyémejpa José iwąn Jacobo yej tętzǫyǫˈ, iwąn ompa nǫ onoya seˈ siwąˈ itǫkąˈ
Salomé.
41 Iniimej siwątkej kitokatinemiáj Jesús, iwąn kipalęwijkej kuąˈ nemiá Galilea. Ompa
onoyaj nǫ miaˈ siwątkej yej senyajkij Jerusalén iwąn Jesús.

Motǫka Jesús texapoko

42 Inǫn día kichiwaj yej monekis iga mǫstapa día kuąˈ mosęwilo. Kuąˈ némiya
tayowati,
43 sę tągaˈ yej itǫkąˈ José yej ichąn ąltepęˈ Arimatea yej onoya ipan inǫn grupo yej
tayakąntokej yej kimandąrowąyaj judiyojmej, yajki kitato Pilato iwąn ayą́ˈ majmawiˈ
iga kitajtan icuęrpoj Jesús iga makitǫka. Yéj nǫ kichixtoya kęman wiˈ reinąrǫki Dios.
44 Pilato madmirądoj kuąˈ kiká' iga nimanin miˈ Jesús, iwąn kinǫtzaˈ ijęfej soldądojmej
iga kitajtan iga ix ąn ijkǫnya.
45 Kuąˈ inǫn capitán kimatiltij iga miˈya Jesús, Pilato kijlij José iga wel kitǫkas Jesús.
46 Iwąn José kikowato sę sábana, iwąn yajki kitemowito icuęrpoj Jesús ipan cruz
iwąn kikikimiloj iga inǫn tzótzol. Iwąn kitǫgaˈ ipan sę texapoˈ yej ichkuatoyay. Iwąn
kitęntzakuaˈ iga sę weyiyawalteˈti.†
47 María Magdalena iwąn seˈ María yej íyęˈpa José, kitakej kąn kitǫkkej Jesús.

16

Ojpa-isa Jesús

1 Kuąˈ pánoja día iga mosęwilo, María Magdalena, Salomé, iwąn María yej íyęˈpa
Jacobo, kikojkej yej ajwiyąˈ iga kitąliliáj icuęrpoj Jesús.
2 Iwąn isájpasan domingo asitoj kąn tǫktoˈ Jesús, kísaˈya tǫnatiˈ.
3 Iwąn mojliąyaj:
—¿Ąˈyéj ąn teęnilij teˈti yej iga tęntzaktoˈ inǫn ąnimajtexapoˈ?
4 Eˈ kuąˈ tachakej, kitakej iga inǫn weyiteˈti ayoˈ kitęntzaktoya ąnimajtexapoˈ.
5 Kuąˈ kalakkej ąnimajtexapoko, kitakej sę chokotzin ęwatoˈ a la derecha, kakijtoˈ sę
weyaˈtzótzol yej istąˈ; iwąn momajtijkej.
6 Eˈ yéj kijtoj:

---

* **15:29 15:29** Sal 109:25 † **15:31 15:31** Sal 22:7-8 ‡ **15:34 15:34** Sal 22:1 § **15:36 15:36** Sal 69:21 * **15:38 15:38** Inǫn weyitiǫpan yej onoya Jerusalén kipiaya kąn petz sacerdote kalakiá, ompa tajkotzaktoya iga sę cortina. Ex 26: 31-33. Xikita glosario “Cortina”. † **15:46 15:46** Is 53:9

—Amo ximajmawikąn; amejemęn ankitęmǫkoj Jesús de Nazaret, yej kimiktijkej ipan cruz. Yéj ojpa-ísa'ya; ayo' teyi nigaj. Ta'ki' xikitakąn kąn kitękakaj.*
7 Xąkąnya inąn, iwąn xikijlikąn idisciipolojmej iwąn Pedro: “Jesús yawi asiti achto Galilea que amejemęn, iwąn ompígaya ankitaskej, ijkǫ́n ken mitzijlijkej.”
8 Inǫmej siwątkej cholotikiskej ąnimajtexapoko; kuekuechkatiajkij iga momajtijkej. Iwąn ayagaj tę kijlijkej iga majmawiáj.

Jesús kixnęxtiliá María Magdalena
9 Kuą' ojpa-ísa'ya Jesús, isájpasan domingo, kixnęxtilij achto María Magdalena, yej kikixtilij ikya siete mąlespíritoj.
10 Yéj yajki kimatiltito yej kitokatinemiáj Jesús; kasitoj moknǫmatitoyaj iwąn chǫkatoyaj.
11 Kuą' yejemej kimatikej iga Jesús ojpa-isa' iwąn iga María kíta'ya, yejemęn akicrędojkej.

Jesús kixnęxtiliá ǫmęn idisciipolojmej
12 Después Jesús kixnęxtilij ǫmęn yej nemi yąyaj ipan ojti wéjkaya iga ąltepę'; e' sé'paya iga nęsiá.
13 Yejemej nǫ yajkij iga kimatiltitoj sekin, e' yejemej nǫ ayą́' kicrędowilijkej ken iga kijtojkej.

Jesús kitekimaka idisciipolojmej kén iga makichiwakąn
14 Mąj mąj Jesús kixnęxtilij once idisciipolojmej kąn nemi takuaj. Iwąn Jesús kajajwa' inǫmej iga ayą́' kicrędowąyaj iga yǫltakuaktíkejo' iga ayą́' kicrędowilijkej inǫmej yej kitakej iga Jesús ojpa-ísa'ya.
15 Iwąn Jesús kijlij idisciipolojmej:
—Xąkąn nǫyąn ipan tąjli iwąn xikpowilikąn nochi gente yę'noticiaj kén iga Dios tamąnawiá.
16 Yej kicrędǫj iwąn mobautizącrǫj, Dios kimąnawij; e' yej akicrędǫj, Dios kiknǫchiwas.
17 Iwąn inǫmej yej kicrędǫskej kichiwaskej yej ayi'pa mo-ita. Ipan notǫką' kikixtiskej mąlespiritojmej, iwąn yawij tajtǫtij ipan nuevo tajtǫlmej.
18 Kikitzkiskej kowąmej iga imąmej, iwąn siga konıskej tejtę́ yej tęmiktiá, atę́ kichiwiliskej. Kitąliskej imąmej ipan yej wętitokej, iwąn achitiaskej.

Jesús tejkawi ipan cielo
19 Kuą' tami' tajtoj wąn idisciipolojmej, toTęko Jesús tejkaj ipan cielo, yajki motąlito ilądoj iyę'mą' Dios.†
20 Iwąn disciipolojmej kiskej iga kipowatoj nǫyąn kén iga Dios tamąnawiá. ToTęko Jesús kipalęwiąya idisciipolojmej iga kuą' kipowayaj yę'noticiaj, kichiwaya yej ayi'pa mo-ita iga manęsi iga mela'ciertoj yej kijtowąyaj. Ijkǫ́nyawa'.

* **16:6 16:6** Sal 16:10 † **16:19 16:19** Sal 110:1

Itájtǫl Jesucristo yej kijkuiloj
San Lucas

Lucas kijkuilowiliá Teófilo yej kichij Jesús

1 Mia'ya kinekiáj makiyę'ijkuilǫkąn yej Jesús kichij miej onoya nowąmej.
2 Ijkǫ́n kensan nęmatịltijkej yej kinojma-itakej yej kichij Jesús iwąn kipowakej inǫ́n
yę'notịciaj.
3 Nej niLucas nǫ nitatajtantinemi' iga manikmela'mati este kąn pęwa' yej kichij Jesús.
Iwąn tej Teófilo yej mitzpoxyę'itaj, yękti iga nǫ manimitzijkuilowili nochi kensan nikmati
4 iga xikmela'mati iga ijkǫnya nokta in inǫ́n yej mitznęxtilijkej.

Sę ángel kijtowa iga yawi onoti xǫlǫ' yej itǫką' Juan

5 Kuą' Herodes* onoya iga rey ipan estado de Judea, onoya sę sacerdote yej itǫką'
Zacarías yej igrṵpojpa katka Abías. Isiwą' Zacarías itǫką' Elisabet, irrązajpa nǫ Aarón
yej sacerdote.
6 Iwąn iyǫmextimej yę'nemiáj iyịxtaj Dios, nochipa kichịwayaj ken kijtowa iley toTęko,
iwąn ayagaj wel kijtowąya iga kichijtoyaj yej ayękti.
7 E' ayą́' kipiayaj nisę́ ipiltzịn iga Elisabet ayą́' wel pilowaya. Iwąn póxsanya katka
yǫlejkej inǫ́n vej.
8 Sę día igrṵpoj Zacarías kitocąroj iga kichịwa itekiyo sacerdote iyịxtaj Dios.
9 Iwąn ken iga kitekichịwayaj sacerdǫtejmej, kichijkej rifa iga makimatikąn ą'yéj yawi
kitatịti incienso. Iwąn kitocąroj Zacarías iga makitati incienso ipan íkal toTęko.
10 Kuą' nemi kitatiąya incienso, nochi gente orądojtoya fuera.
11 Iwąn Zacarías kịxnęxtilịko sę ángel† yej kitịtan toTęko. Kuą' kita' este ejkato' ną'
altar‡ kąn motatiá incienso. Ejkato' lado derecho inǫ́n altar.
12 Kuą' Zacarías kita' el ángel, ayo' kimati' tę kichịwaya iwąn poxsan momajtij.
13 E' el ángel kijlij:
—Zacarías, amo ximajmawi, Dios kika'ya yej nemi tiktajtaniliá, iwąn mosiwą' Elisabet
yawi kipiati sę ipiltzịn yej tia tiktǫkąwịti Juan.
14 Tia tipąkiti poxsan, iwąn mia' nǫ yawij pąkitij kuą' nacęrǫj
15 iga mopiltzịn poxsan yawi kiyę'itati Dios. Ayą́' yawi konịti okti, nitę́ yej tatąwąntiá.
Iwąn kipiás nokta el Espíritu Santo este kuą' kitalaxwíjtoso' iyę'.
16 Iwąn yawi kiyǫlyamąnati mia' gente de Israel iga makitoka Dios yej iTękomej.
17 Iwąn mopiltzịn tayakąntiąj iyịxtaj toTęko iwąn kipiás espíritu yej kipiaya el profeta§
Elías iga wel makichịwa ken kichij yéj. Kichịwas iga tętajmej mamoyę'itakąn iwąn
ipilowąn, iwąn iga yej ayą́' tacrędowaj wel matacrędǫkąn. Ijkǫ́n kichịwas iga la gente
wel maki-ǫmemąwi toTęko.
18 Iwąn Zacarías kitajtan el ángel:
—¿Kén nikmatis siga mochịwas ken nemi tikijtowa? Nej niwę́weja iwąn nosiwą' nǫ
ilámaja.
19 El ángel kijtoj:
—Nej niGabrịel yej nono' iyịxtaj Dios; yéj nętịtan iga manitajtǫki mowąn iga
manimitzmatịlti inịn yę'notịciaj.
20 E' inąn, iga aticrędoj yej nimitzijlij, tia tinǫnojtitoti, iwąn titajtǫj sej este kuą'
mochḭwasya yej nimitzijlij.
21 Miej la gente fuera kichịxtoyaj Zacarías, mosepantajtantoyaj iga te íga áyasan kịsa
weyitiǫpan-ijti'.*
22 Kuą' Zacarías kịsako, ay'ya wel tajtowąya, santamąmąnǫtzaya. Ijkǫ́n iga la gente
kimatikej iga tejtę́ kịxnęxtilij weyitiǫpan-ijti'. Iwąn nǫnojtiá'.
23 Iwąn kuą' Zacarías kimaxítija iga tekipanowąya weyitiǫpan, yájkiya ichąn.
24 Iwąn xǫlǫyowi' Elisabet yej isíwą'pa Zacarías. Iwąn Elisabet cinco mej ayą́' kịsa'
ichąn, ijḳín kijtowąya ipan iyąlmaj:
25 "NoTęko nętąlij ijḳín iga ay'ya máj manępịnajtịkąn."

Sę ángel kijtowa iga yawi onoti xǫlǫ' yej itǫką' Jesús

26 Kuą' kiwḭgaya seis meses iga xǫlǫyowi' Elisabet, Dios kitịtan el ángel Gabriel ipan
sę ąltepę' yej itǫką' Nazaret ipan estado de Galilea.

---

* **1:5 1:5** Xikita glosario "Herodes". † **1:11 1:11** Xikita glosario "Ángel". ‡ **1:11 1:11** Xikita glosario "Altar".
§ **1:17 1:17** Xikita glosario "Profeta". * **1:21 1:21** Xikita glosario "Weyitiǫpan".

27 Iwąn yajki chąn sę takotzin yej itǫką' María yej aya kixmatiá tąga'. E' onoyay
comprometida iga yawi monąmiktiti iwąn sę tąga' yej itǫką' José yej irrązajpa rey David.
28 Iwąn el ángel kala' este kąn onoya María, iwąn ijkǵn kijlij:
—¡Xiyǫlpąki iga tej mitztapejpen Dios iwąn iga toTęko ono' mowąn! Dios
mamitzyǫlchikąwa mąj que inewi siwątkej.
29 Kuą' María kita' el ángel, este moyǫlmajtij iga kiká' yej kijtoj. Iwąn motajtan iga tę́
ąn kijtǫjneki inǫn yej kijtoj.
30 El ángel kijlij:
—María, amo ximajmawi, Dios mitzyę'ita iwąn mitztapejpen.
31 Inąn tia tixǫlǫyowiti iwąn tia tikpiati sę mopiltzin iwąn tiktǫkąwij JESÚS.
32 Yéj yawij kipoxweyimatiltitij iwąn kitǫkąwiskej nǫ iga iPiltzin Dios yej ono' pox ajko.
Iwąn toTęko Dios kichiwas iga maono iga rey ken David yej iyikyapatajwęwej
33 iga makigobernąro nochipa la gente de Israel. Iwąn atamis iga gobernąrǫj.
34 Iwąn María kijlij el ángel:
—¿Kén nia nixǫlǫyowiti esi nej aya nono wąn tąga'?
35 El ángel kijlij:
—IyEspírítoj Dios wi' ipan tej iwąn Dios yej ono' ajko iga ipoder yawi mitztzakuati.
Inǫn iga moxǫlǫ' yej yawi nacęrǫti, inǫn wi' de Dios iwąn kijliskej iga Diǫspa iPiltzin.
36 Ta' manimitzijlǫ', Elisabet yej mopariéntajpa, xǫlǫyówi'ya nǫ malej iga ilámaja. Yej
kijliąyaj iga ayí' pilowaya inąn kipiá seis meses iga xǫlǫyowi'.
37 Iga Dios ateyi yej ken awel makichiwa.
38 Iwąn María kijtoj:
—Nej manikchiwa ken kineki toTęko, iwąn Dios makichiwa ipan nej ken tikijtoj.
Iwąn kuą' tami' tajtoj María, yájkiya el ángel.

María kipaxąlowiliá Elisabet

39 Ayą́' wejkati', María nimanín yajki kipaxąlowilito Elisabet yej chąntitoya ipan sę
ąltepę' yej ono' ipan tepęyoj, ipan estado de Judea
40 Iwąn kala' chąn Zacarías, kinǫtza' Elisabet.
41 Iwąn kuą' Elisabet kiká' iga kinǫtzkej, este italaxijti' wiwitoga' ixǫlǫ', iwąn íkuą'
iyEspírítoj Dios kitajtǫlmá' Elisabet,
42 iwąn kijtoj recio:
—Dios mitzyę'ítaya mąj que inochi siwątkej. Iwąn nǫ kiyę'íta'ya moxǫlǫ'.
43 ¿Tę́ noteki in nej iga manępaxąlowiliki yej íyę'pa noTęko?
44 Kuą' niká' iga tinęnǫtza', este wiwitoga' notalaxijtiko noxǫlǫ' iga pągui'.
45 Tej tipąkto' iga ticrędoj toTęko iga yawi mochiwati yej mitzijlij.
46 Iwąn kijtoj María:
Noąlmaj kiweyimatiltiá toTęko.
47 Iwąn noespírítoj pąki iyixtaj Dios yej nęmąnawij.
48 Iga Dios nętapejpen iga iyescląvaj, yej ayą́' nimotapialiá.
Iwąn este ąman iwąn nochipa kijtǫskej iga Dios nęyę'ita,
49 iga Dios yej nochi wel kichiwa, kichij ipan nej yej poxsan yękti.
¡Mamoweyimati itǫką'!
50 Dios nochipa kiknęliá yej kimajmawiliá.
51 Iga kichij yej ayagaj wel kichiwa;
kitąnilij yej mopoxweyimatij.
52 Kikixtij ręyejmej kąn mandąrowąyaj,
iwąn kichij iga makiweyimatiltikąn yej ayą́' moweyimatij.
53 Yej nemi ąpismikiáj, Dios kimá' yej yękti,
iwąn yej motapialiąyaj ayą́' kimá' nitę́.
54 Dios kipalęwij la gente de Israel yej kicrędowaj,
iwąn ayą́' kęlkaj iga kiknęlij.
55 Iga Dios ijkǫn kijlij to-ikyapatajwąn,
iga nochipa kipalęwij Abraham iwąn nochi ipilowąn ipilówąmpa.
56 Iwąn María kąwi' chąn Elisabet ken ęyi męj iwąn yajki sej ichąn.

Nacęrowa Juan yej tabautizącrowa

57 Kuą' asi' hora iga Elisabet taonoltiá, kita' sę ichoochin.
58 Kuą' kimatikej ivecinojmej iwąn iparięntejmej iga toTęko poxsan kiknęlij Elisabet,
yajkij kiyǫlchikąwatoj.

59 Iwąn kuą' xǫlǫtzįn kipiaya ocho día, kiwįgakej iga kicircuncidąrǫtoj† ken kite-
kichįwaj israelįtajmej. Iwąn kinekiáj iga makitǫkąwįkąn Zacarías ken ítajpa itǫką'.
60 E' iyę' kijtoj:
—¡Ayéj ijkǫ́n! Yéj yawi motǫkąwįti Juan.
61 Kijtojkej:
—¿Te iga? Esi ateyi nisę́ amoknįwąn yej ijkǫ́n itǫką'.
62 Iwąn Zacarías san kimąmąnǫtzakej iga kitajtankej kén kitǫkąwįj ichoochįn.
63 Itaj kitajtan tejtę́ kąn matajkuilo, iwąn kijkuiloj: "Itǫką' Juan." Iwąn inewi san
tajtachįxtikajkej.
64 Iwąn Zacarías íkuą'ya tajtoj sej iwąn pę́wa' kiweyimatįltij Dios.
65 Nochi yej najną'san ichąmej momajtijkej, iwąn nǫyąn ipan estado de Judea, yej
chąntitokej ipan tepę́mej kipowayaj yej mochij.
66 Iwąn nochi yej kikakiáj inǫ́n tątapowalis, mosepantajtaniáj:
—¿Tę́ ąn itekiyo kipiás in inǫ́n choochįn?
Iga nęsiá iga Dios onoya iwąn choochįn.

Itakuį' Zacarías

67 Iwąn ipan Zacarías, yej ítajpa choochįn, asi' iyEspı́ritoj Dios iwąn kijtoj tájtǫl yej
Diǫspa kimá':
68 Mamoweyimatįlti toTę́ko, yej iDiǫspa Israel,
iga wąlaj kimąnawįko igę́ntej.
69 Tętįtanilij sę yej tęsalvąrowa yej kipoxpiá poder
yej ipiltzįn yej ipilówąmpa David yej kichij ken Dios kineki.
70 Ijkǫ́n kensan Dios ikya kijtoj ipan iprofętajmej yej yę'nemikej,
71 iga yéj yawi tęmąnawįti de inǫmej yej tęmiktįjnekij iwąn de inochi yej te-ijiyaj.
72 Iga manęsi iga kiknęliá to-ikyapatajwąn,
iwąn ayą́' kęlkąwa iga kichij pacto iwąmej.
73 Inǫ́n yej Dios kinojma-ijlij to-ikyapatajwę́j Abraham iga yawi kichįwati:
74 yawi tęmąnawįti ipan toenemįgojmej,
iwąn ay'ya timajmawiskej iga tiktokaj Dios,
75 iwąn nochipa tiyę'nemiskej iwąn tiyę'onoskej iyįxtaj.
76 Iwąn tej nopiltzįn, mitztǫkąwįskej iprofętaj Dios yej ono' pox ajko,
iga tej titayakąnas iyįxtaj toTę́ko iga tikyę'tąlijtiáj iyojwi,
77 iga xikmatįlti igę́ntej toTę́ko ken iga kęlkąwilįskej yej kichįwaj yej ayę́kti
iwąn ijkǫ́n kimąnawįskej.
78 Iga toDiǫs poxsan te-iknęliá, inǫ́n iga este ajko kąn ono',
tętįtaniliá sę yej ken kuą' tętąwįki ipan toąlmaj.
79 Iwąn iga makitąwi yej onokej kąn takomichkąn, inǫmej yej majmatokej iga mikiskej.
Iwąn teojmaka ipan ojti yej tęnęxtiliá iga wel matonokąn tamelą́.
80 Iwąn chooljntzįn nemi weyaya iwąn máj kįxmatitiąya Dios. Iwąn onoya ipan
desierto‡ kąn ayagaj ono', este que iyįxtaj la gente de Israel monęxtij tę itekiyo in yéj.

2

Jesús nacę́rowa Belén

1 Kuą' gobernąrowąya rey César* Augusto, tatekimá' iga nǫyąn mamochįwa censo.
2 Inǫ́n achto censo kichijkej kuą' Cirenio mandąrowąya Siria.
3 Iwąn inewi gente yajkij ipan iyąltepę́mej kajkąn nacę́rojkej iga kijkuilǫtoj itǫką́mej.
4 Inǫ́n iga José kįsa' Nazaret, ąltepę' yej ono' ipan estado de Galilea. Iwąn yajki ipan
estado de Judea ipan ąltepę' yej itǫką' Belén kąn nacę́roj rey David, iga José irrą́zajpa
David.
5 Yajki mo-ijkuilǫto iwąn María este Belén. María onoyay iga yawi monąmiktįti iwąn
José. María xǫlǫ́yoja, e' ayéj iga íwąnya onoya.
6 Iwąn kuą' onókeja Belén, asi' hora iga María taonoltiá.
7 Iwąn ompa kita' iyokichkǫpompiltzįn, iwąn kikijkimiloj iga tzótzol iwąn kitęga' ipan
kuacajǫn kąn motamaka kawąyojmej, iga ay'ya onoya kąn kochij yej paxąlowaj.

Ąngelejmej kipowaj iga nacę́roja Jesús

8 Ayą́' wejka iga Belén onoyaj sekin yej kicuidąrojtoyaj borręgojmej.† Iwąn inǫmej
senyówal onoyaj ipan sakayoj.

---

† **1:59 1:59** Xikita glosario "Circuncisión". ‡ **1:80 1:80** Xikita glosario "Desierto". * **2:1 2:1** Xikita glosario "César". † **2:8 2:8** Xikita glosario "Borrego".

9 Kémpasan kixnęxtilikoj sę iyągel toTęko. Iwąn iweyipodęr toTęko tąwij kąn onoyaj
yejemęn iwąn pox majmawikej.
10 E' el ángel kijtoj:
—Amo ximajmawikąn. Nimitzmatiltikoj yę'noticiaj, iwąn inewi yej kikakiskej,
yolpąkiskej:
11 iga ąman nacęroco ipan iyąltepę' David sę yej mitzmąnawikoj, toTęko, el Cristo‡ yej
itatitan Dios.
12 Iga xikmatikąn iga ayą́' nemi nimitzkajkayąwaj, anyawij ankasitij sę xolotzin
kijkimilijto' iga tzótzol iwąn wetzto' ipan sę kuacajon kąn motamaka kawąyojmej.
13 Iwąn kémpasan mijixnęxtikoj iną́' el ángel mąj komati ąngelejmej yej wąlkej ipan
cielo iwąn inochin kiweyimatiltiąyaj Dios iwąn kijtowąyaj:
14 ¡Mamoweyimatilti Dios ipan cielo yej ono' mąj ajko,
iwąn ipan inin tąjli maonokąn tamelą́ nochi yej Dios kiyę'ita!
15 Iwąn kuą' yájkija sej ąngelejmej ipan cielo, pastormej pęwakej iga mosęsepan-ijliáj:
—Tiákąnwa' Belén, matikitatij yej sucedęroj, yej tęmatiltij toTęko.
16 Iwąn nimanin yajkij, kasitoj María iwąn José, iwąn wetzto' xolotzin ipan kuacajon.
17 Kuą' pastormej kitákeja chooliintzin, kimatiltijkej José iwąn María yej el ángel
kijlijkej de inón chooliintzin.
18 Iwąn nochi yej kikakikej yej kipowayaj pastormej, san tajtachixtikąwiáj.
19 E' María kąna' ipan iyąlmaj nochi yej kijlijkej, iwąn nochipa kejląmikiá.
20 Iwąn pastormej yajkij sej kąn onoyaj, kiweyimatiltijtiajkij Dios iwąn ki-
takuikilijtiajkij iga inón yej kikakikej iwąn kitakej, iga nochi mochij kensan el ángel
kijtoj.

Chooliintzin Jesús kiwigaj weyitiopan

21 Kuą' chooliintzin kipia'ya ocho día, yajkij kicircuncidąrotoj iwąn kitąlilijkej itoką'
JESÚS, inonsan toką' yej el ángel kijlij María kuą' aya xoloyowiá.
22 Iwąn kuą' asi' día iga mopurificąrowaj yejemęn, ken kijtowa iley Moisés, chooliintzin
kiwigakej Jerusalén iga makipresentąrokąn iyixtaj toTęko.
23 Ijkón kichijkej iga ipan iley toTęko, ijkín ijkuilijto': “Inewi koponchoochin yej
nacęrowa, mochiwaskej itatki toTęko.”§
24 Iwąn yajkij kimakatoj iyofrendaj Dios ken kijtowa iley toTęko: ome solin o ome
jojtokotzitzin.
25 Inón vej, Jerusalén onoya sę tąga' itoką' Simeón, pox yę'nemiá iwąn kiweyi-
matiltiąya Dios. Yéj kichixtoya yej kimąnawiki israeliitajmej. IyEspíritoj Dios onoya iwąn
Simeón,
26 iwąn kimatiltij iga aya mikis este que makita Cristo yej Dios kitapejpen iwąn
kititanis.
27 Kuą' itaj iwąn iyę' chooliintzin Jesús kiwigakej weyitiopan iga makichiwakąn ken la
ley tatekimaka, iyEspíritoj Dios kitekimá' Simeón iga mayawi no weyitiopan.
28 Íkuą' Simeón kinawaj chooliintzin iwąn ijkín kijtoj iga kiweyimatiltij Dios:
29 NoTęko, inąn welja nimikis tamelą́,
iga nikíta'ya yej tine-ijlij.
30 Niknojma-íta'ya yej tasalvąrowa,
31 yej tiktitan iga nochi gente.
32 Yéj ken kitąwij ipan iyąlmajmej nochi gente yej ayéj de Israel.
Iwąn yawij kiweyimatiltitij Israel iga nij nacęroj yej tasalvąrowa.
33 José iwąn iyę' Jesús yoltrikpakej kuą' Simeón tajtowąya de chooliintzin.
34 Iwąn Simeón kitajtanilij Dios iga mayę'onokąn, iwąn kijlij María yej íyę'pa Jesús:
—Dios kitapejpen inin choochin iga ípan, mia' de Israel mopojpolokskej iwąn mia'
mosalvąrokskej. Iwąn inin poxsan yawij kijiyatij,
35 ijkón nęsis yej la gente kejląntokej ipan iyąlmajmej. E' tej tia timopoxyolmiktiti,
tikmachiilij ken tikita sę espada yawi mitzyolsoloti.
36 Ompa no onoya sę siwą' yej Dios kitajtolmakaya, yej itoką' Ana, yej ipíltziimpa katka
Fanuel, yej irrązajpa Aser. Inón vej pox ilámaja. Yéj monąmiktijka kuą' takótziino', e'
siete ąñojsan sen-onoyaj, iwąn mi' iwéj.
37 Iwąn Ana kiwigayay ochenta y cuatro año. Ayą́' kisaya ipan weyitiopan iga
kiweyimatiltiąya toTęko semilwi' iwąn senyówal iga mayunąrowąya iwąn orądowąya.
38 Kuą' tami' tajtoj Simeón, íkuą' asi' Ana iwąn pęwa' iga kimaka gracias Dios iwąn
kipowa' de xolo' iyixtaj la gente de Jerusalén yej kichixtoyaj sę yej makimąnawikąn.

‡ **2:11 2:11** Xikita glosario “Cristo”. § **2:23 2:23** Ex 13:1

Mokuepaj sej Nazaret

39 Kuạ' kichíjkeja inewi yej kijtowa iley toTẹko, mokuepkej sej ipan estado de Galilea,
ipan iyạltepẹmej yej itọkạ' Nazaret.
40 Iwạ́n chooḷintzḭn nemi moskaltiạya iwạ́n asitiạya itájpal iwạ́n pox tamatitiạya, iwạ́n
Dios kipoxyẹ'itaya iwạ́n kipalẹwiạya.

Jesús kạwi ipan weyitiọpan

41 Itaj iwạ́n iyẹ' Jesús yạyaj cada año Jerusalén iga mo-ilwichḭwiliá la Pascua.*
42 Kuạ' kipia'ya doce años Jesús, yajkij sej Jerusalén iga yejemej kitekichḭwayaj iyilwi
la Pascua.
43 Kuạ' támi'ya ilwi', inọ́n día yáwija ichạmej. E' Jesús kạwi' Jerusalén, itaj iwạ́n iyẹ'
niga kitakej kạn kạwi'.
44 Yejemej kijtojkej anka Jesús yạya tatzạlạn kạn pọlijtiạlo. Kuạ' nejnénkeja semilwi',
íkuạo' kitẹmojkej kạn yạyaj iyiknḭwạn iwạ́n yej kḭxmatiáj;
45 e' ayạ́' kasikej. Iwạ́n mokuepakej sej Jerusalén iga kitẹmọtoj ompiga.
46 Este ipan ẹyi día kasitoj weyitiọpan, ẹwato' kạn onoyaj yej tamachtiáj ipan la ley.
Iwạ́n Jesús kikaktoya yej tamachtiáj ipan la ley iwạ́n kitajtantoya.
47 Iwạ́n nochi yej kikaktoyaj san tajtachḭxtikạwiáj iga kitayaj iga poxsan kuạyamạni'
iwạ́n iga kuạ' kitajtaniáj, kimatiá kén kijtowạya.
48 Kuạ' itaj iwạ́n iyẹ' kitakej, san tajtachḭxtikajkej. Iwạ́n iyẹ' kijtoj:
—Nopiltzḭn, ¿te iga inḭ́n annẹchḭwilijkej? Motaj iwạ́n nej nimitztẹmojtinemiáj este ken
nichọ́kaja.
49 Jesús kijtoj:
—¿Te iga annẹtẹmojtinemiáj? ¿Ix ayạ́' ankimatij iga manono kạn íkal noTaj?
50 E' yejemej ayạ́' kimatikej tẹ kijtọjneki yej kijtoj.
51 Iwạ́n Jesús senyájkiya iwạmej ạltepẹ' Nazaret. Iwạ́n Jesús kipoxcrẹdowạya itaj iwạ́n
iyẹ'. Iwạ́n iyẹ' Jesús nochipa kejlạntoya nochi inḭ́n ipan iyạlmaj.
52 Iwạ́n Jesús mạjya nemi weyaya iwạ́n mạjya tamatitiạya. Iwạ́n Dios iwạ́n la gente
kiyẹ'itayaj Jesús.

3

Juan yej tabautizạrowa ono' ipan desierto kạn ayạ́' onolọ'

1 Kuạ' kipia'ya quince año iga rey Tiberio César mandạrojtoya ipan mia' país, Poncio
Pilato mandạrojtoya ipan estado de Judea, Herodes mandạrojtoya ipan estado de Galilea,
Felipe yej iyiknḭn Herodes mandạrojtoya ipan estạdojmej de Iturea iwạ́n Trakonites,
iwạ́n Lisanias mandạrojtoya ipan estado de Abilinia.
2 Anás iwạ́n Caifás kimandạrowạyaj sacerdọtejmej. Inọ́n tiempo ipan desierto Dios
kitajtọlmá' Juan yej ipiltzḭn Zacarías.
3 Iwạ́n Juan panoj nọyạn ipan ạtẹn Jordán, kijlijtinemi' la gente iga yejemẹn
makikajtẹwákạnya iga kichḭwaj yej ayẹkti iwạ́n mamobautizạrọkạn* iga Dios makiper-
donạrowiḷikạn yej kichijkej yej ayẹkti.
4 Inḭ́n mochij ken kijkuiloj el profeta Isaías:
Mokaki ạ'pa tajtowa recio ipan desierto, kijtowa:
“Xikajtẹwákạnya iga ankichḭwaj yej ayẹkti,
ijkọ́n ankitapowaj ojti iga toTẹko.
5 Inewi ạxapowẹwetkej motạlakiljj,
iwạ́n inewi tepẹyoj iwạ́n inewi tepẹtzitzḭn nọ moxitḭnas iga makaniveḷarọkạn,
mạmalich-ojtimej yawij melạwayatij,
ojtimej kạn ạạxapoti', tayẹkạntiás;
6 nochi gente kitas iga Dios tamạnawiá.”
7 Kuạ' la gente yạyaj itẹnoj Juan iga mamobautizạrọkạn, yéj ijkḭ́n kijliạya:
—¡Amejemẹn ken nokta ipilowạn kowạmej! ¿Ạ'yéj mitzijlijkej iga anyawij an-
momạnawḭtij kuạ' Dios yawi tacastigạrọti?
8 Xiyẹ'nemikạn iga manẹsi iga ankikajtéjkeja iga ankichḭwaj yej ayẹkti. Iwạ́n amo
xikijtọkạn: “Nejemẹn no-ikyapatajwẹwejmej Abraham.” Nimitzijliáj iga inḭmej temej
Dios wel kichḭwa ipilowạn Abraham.
9 Hạ́chajwa' óno'ya iga yawi motzojtzontekiti kuawimej este ipan inelwayomej. Inochi
kuawi' yej ayạ́' yẹ'tạki, motzonteki iwạ́n moakiá tiko.†
10 Iwạ́n la gente tatajtankej:

---

* **2:41 2:41** Xikita glosario “Pascua”. * **3:3 3:3** Xikita glosario “Bautizar”. † **3:9 3:9** Inḭ́n kijtọjneki iga Dios yawi kicastigạrọti yej ayompa nemij.

—¿Tẹ́taj nikchi̱waskej?
11 Juan kijtoj:
—Yej kipiá o̱me ikuạch, makimaka yej ayą́' kipiá nisẹ́. Iwą́n yej kipiá tákual makimaka yej akipiá.
12 Wạlkej no̱ iga mamobautizạro̱kạn sekin yej kicobrạrowạyaj impuestos‡ iga Roma iwą́n kitajtankej Juan:
—Tamachtiạni, in nejemej, ¿tẹ́ nikchi̱waskej?
13 Juan kijtoj:
—Xitacobrạdo̱kạn acho̱nsan kẹ' mitztekimakaj yej mitzmandạrowaj.
14 Iwą́n soldạdojmej no̱ tatajtankej:
—In nejemẹn, ¿tẹ́ nikchi̱waskej?
Juan kijtoj:
—Amo agaj xikmajmajti̱kạn, niga xiknạmo̱lpanti̱kạn kạnsan xikui̱li̱kạn itomi̱n Iwą́n xitawelonókạnya, acho̱n kẹ'ya iga ankitạniáj.
15 Nochi gente kitajtachi̱lijtoyaj Juan, iwą́n motajtaniáj ipan iyạlmajmej: “¿Ix el Cristo in Juan?”
16 E' Juan kijtoj:
—Nej, nimitzbautizạrowaj iga ạ'ti, e' se' yej wi̱', yawi mitzbautizạro̱tij iga el Espíritu Santo iwą́n ti'ti. Yéj mą́j tayakạnto' que nej, este akajasi iga nej manikxitomili imekayo iga'.
17 Yéj kiki̱tzkijto' yej iga kichijchi̱wa trigo iga kitasolki̱xtiá. Iwą́n trigo kạnas kạn moạna; e' itasolyo kitati̱j ipan ti'ti yej ayi̱' sẹwis.
18 Ijkón, iwą́n iga sekin mą́j tano̱no̱tzalis, Juan kipowiliạya yẹ'noti̱ciaj la gente.
19 Iwą́n Juan kajajwa' el gobernador Herodes iga kikui' iga isiwạ' ikuñada yej ito̱kạ' Herodías, yej isíwạ'pa katka Felipe, iwą́n iga inochi yej ayẹkti kichi̱waya Herodes.
20 E' Herodes kíchijo' mą́j yej ayẹkti iga kiprẹsojwij Juan.

Juan kibautizạrowa Jesús
21 Kuạ' Juan tabautizạrojtoya, kibautizạroj no̱ Jesús. Iwą́n kuạ' Jesús orạdojtoya, cielo tapowi',
22 iwą́n iyEspi̱ritoj Dios temoj ipan yéj, ken sẹ jojtoko iwą́n mokagui' sẹ tájto̱l ipan cielo, kijtoj:
—Tej nokta tinopiltzi̱n yej nimitzpoxcho̱kiliá, tej tinẹyo̱lchikajto'.

Iyikyapatạjwạn Jesús
23 Jesús kipiaya ken treinta años kuạ' pẹwa' itekipáno̱l yej Dios kimá'. Momatiá iga Jesús itaj ito̱kạ' José. Elí mochij tẹtaj iga José,
24 iwą́n Matat mochij tẹtaj iga Elí, iwą́n Leví mochij tẹtaj iga Matat, iwą́n Melqui mochij tẹtaj iga Leví, iwą́n Jana mochij tẹtaj iga Melqui, iwą́n José mochij tẹtaj iga Jana,
25 iwą́n Matatías mochij tẹtaj iga José, iwą́n Amós mochij tẹtaj iga Matatías, iwą́n Nahúm mochij tẹtaj iga Amós, iwą́n Esli mochij tẹtaj iga Nahúm, iwą́n Nagai mochij tẹtaj iga Esli,
26 iwą́n Maat mochij tẹtaj iga Nagai, iwą́n Matatías mochij tẹtaj iga Maat, iwą́n Semei mochij tẹtaj iga Matatías, iwą́n Josek mochij tẹtaj iga Semei, iwą́n Judá mochij tẹtaj iga Josek,
27 iwą́n Joanán mochij tẹtaj iga Judá, iwą́n Resa mochij tẹtaj iga Joanán, iwą́n Zorobabel mochij tẹtaj iga Resa, iwą́n Salatiel mochij tẹtaj iga Zorobabel, iwą́n Neri mochij tẹtaj iga Salatiel,
28 iwą́n Melqui mochij tẹtaj iga Neri, iwą́n Adi mochij tẹtaj iga Melqui, iwą́n Cosam mochij tẹtaj iga Adi, iwą́n Elmodam mochij tẹtaj iga Cosam, iwą́n Er mochij tẹtaj iga Elmodam,
29 iwą́n Josué mochij tẹtaj iga Er, iwą́n Eliezer mochij tẹtaj iga Jesús, iwą́n Jorim mochij tẹtaj iga Eliezer, iwą́n Matat mochij tẹtaj iga Jorim,
30 iwą́n Leví mochij tẹtaj iga Matat, iwą́n Simeón mochij tẹtaj iga Leví, iwą́n Judá mochij tẹtaj iga Simeón, iwą́n José mochij tẹtaj iga Judá, iwą́n Jonam mochij tẹtaj iga José, iwą́n Eliaquim mochij tẹtaj iga Jonam,
31 iwą́n Melea mochij tẹtaj iga Eliaquim, iwą́n Mainán mochij tẹtaj iga Melea, iwą́n Matata mochij tẹtaj iga Mainán, iwą́n Natán mochij tẹtaj iga Matata,
32 iwą́n David mochij tẹtaj iga Natán, iwą́n Isaí mochij tẹtaj iga David, iwą́n Obed mochij tẹtaj iga Isaí, iwą́n Booz mochij tẹtaj iga Obed, iwą́n Salmón mochij tẹtaj iga Booz, iwą́n Naasón mochij tẹtaj iga Salmón,

‡ **3:12 3:12** Xikita glosario “Impuestos”.

33 iwąn Aminadab mochij tętaj iga Naasón, iwąn Aram mochij tętaj iga Aminadab,
iwąn Esrom mochij tętaj iga Aram, iwąn Fares mochij tętaj iga Esrom, iwąn Judá mochij
tętaj iga Fares,
34 iwąn Jacob mochij tętaj iga Judá, iwąn Isaac mochij tętaj iga Jacob, iwąn Abraham
mochij tętaj iga Isaac, iwąn Taré mochij tętaj iga Abraham, iwąn Nacor mochij tętaj iga
Taré,
35 iwąn Serug mochij tętaj iga Nacor, iwąn Ragau mochij tętaj iga Serug, iwąn Peleg
mochij tętaj iga Ragau, iwąn Heber mochij tętaj iga Peleg, iwąn Sala mochij tętaj iga
Heber,
36 iwąn Cainán mochij tętaj iga Sala, iwąn Arfaxad mochij tętaj iga Cainán, iwąn Sem
mochij tętaj iga Arfaxad, iwąn Noé mochij tętaj iga Sem, y Lamec mochij tętaj iga Noé,
37 iwąn Matusalén mochij tętaj iga Lamec, iwąn Enoc mochij tętaj iga Matusalén, iwąn
Jared mochij tętaj iga Enoc, iwąn Mahalaleel mochij tętaj iga Jared, iwąn Cainán mochij
tętaj iga Mahalaleel,
38 iwąn Enós mochij tętaj iga Cainán, iwąn Set mochij tętaj iga Enós, iwąn Adán mochij
tętaj iga Set, iwąn Dios mochij tętaj iga Adán.

4

Tzitzimi' kineki iga Jesús makichiwa yej ayękti

1 Kuą' Jesús kisa' ipan węyą' Jordán, kipiaya nokta iyEspíritoj Dios, iwąn iyEspíritoj
Dios kiwiga' Jesús ipan desierto kąn ayą́' chąntitolǫ'.
2 Ompa onoya cuarenta días, ayą́' takuaj inǫmej días iwąn mayąna'. Iwąn Tzitzimi'
kinekiá iga Jesús makichiwa yej ayękti,
3 kijlij:
—Siga tejya nokta iPiltzin Dios, xikijli inín te'ti iga mamochiwa pąn.
4 Jesús kijtoj:
—Ijkín ijkuilijto' itájtǫl Dios: “Ayą́' gasan tákual wel ono tąga', nǫ wel ono iga kichiwa
ken kijtowa itájtǫl Dios.”
5 Iwąn Tzitzimi' kiwiga' Jesús ipan sę tepę' yej pox ajko iwąn kinęxtilij nimaninsan
inochi paismej yej ono' ipan inín tąjli.
6 Tzitzimi' kijlij Jesús:
—Nej nimitztąlij iga xikmandąro inochi inín mǫnsaj paismej yej nej nęmakakej iwąn
wel nikmaka ą'san nej nikneki.
7 Siga timotankuąketza iga tinęweyimatiltiá, inochi nimitzmakas.
8 Jesús kijlij:
—Tzitzimi', xicholo notęnoj, iga ijkín ijkuilijto' itájtǫl Dios: “Xikweyimatilti moTęko
Dios iwąn xikchiwa kensan yéj kineki.”
9 Iwąn Tzitzimi' kiwiga' Jesús ipan weyi-ąltepę' Jerusalén, kitejkawiltij este iyixko, kąn
máj ajko ipan inǫn weyitiǫpan, iwąn kijtoj Tzitzimi':
—Siga tejya nokta iPiltzin Dios, este nigaj ximopatąnalti tąlpan;
10 iga itájtǫl Dios ijkín ijkuilijto':
Dios kititanis iyąngelejmej iga mamitzpalęwikąn.
11 Mitzmajkuitiąskej,
iga amo ximokxiwiteki ipan te'ti.
12 Jesús kijlij:
—Kijtowa nǫ itájtǫl Dios: “Amo xiktajtanili moTęko Dios iga makichiwa tejtę́ iga san
manęsi iga wel kichiwa.”
13 Tzitzimi' kikajtejka Jesús kuą' kita' iga awel kichiwaltij yej ayękti.

Jesús pęwa iga tamachtiá

14 Jesús yajki sej Galilea, iwąn iyEspíritoj Dios kipalęwij iga nochi wel makichiwa. Ipan
inǫn tąjli nǫyąn momatiá yej yéjpa kichiwa.
15 Jesús tamachtiąya ipan itiǫpamej israelitajmej, iwąn nochi kiweyimatiltiąyaj.

Jesús asi Nazaret

16 Jesús yajki Nazaret, kąn moskaltij. Ipan día kuą' mosęwilo, kala' tiǫpan ken iga
nochipa kichiwaya. Iwąn moketza' iga kileęroj itájtǫl Dios.
17 Kimakakej sę ąma' yej kijkuiloj el profeta Isaías, iwąn kuą' kitapoj, kasi' kąn ijkín
ijkuilijto':
18 IyEspíritoj toTęko nępalęwiá,
Dios nętapejpen iga manikuiguili yę'noticiaj yej ayą́' motapialiáj.
Nętitan iga manikachitialti yej moyǫlmiktijtokej,

iwąn iga manikijtǫki ken iga maxitomikąn yej ken ilpitokej,
iwąn iga maniktachalti yej pachamej.
Nętitan iga manikmąnawīki yej kiknǫchīwaj.
19 Nętitan iga manikpowa iga toTęko inąn tamąnawíkoya.
20 Iwąn Jesús kikīkimiloj in inǫn ąma' iwąn kimá' yej mandąrowa, iwąn Jesús motąlij. E' yej ompa onoyaj tiǫpan, kitachīlijtikajkej Jesús.
21 Yéj kijtoj:
—Ąman amo-īxtaj mocumplīroj inín yej nigaj ijkuilijto'.
22 Nochi yę'tajtoj iga Jesús, iwąn madmirądojkej iga pox mǫnsaj yej kijtojtoya. Motajtaniáj:
—¿In inín ayejtaj ipiltzīn José?
23 Jesús kijtoj:
—Amelą́' anne-ijlījnekij yej mojtowa: "Médico, ximoachitialti momątika"; iwąn anne-ijlīskej: "Yej nikakikej yej tikchij Capernaum, xikchīwa nǫ nigaj ipan mótąl."
24 Iwąn kijtoj sej Jesús:
—Nimitzijliáj iga nisę́ profeta ayą́' kitajtǫlkuij ipan iyąltepę'.
25 Nimitzijliáj iga onoyaj komati viǫdajmej ipan Israel kuą' onoya el profeta Elías, kuą' ayą́' wetzi' tiawą' tres año y medio iwąn nǫyąn ąpistajtitoya;
26 e', Dios ayą́' kitītan Elías chąn nisę́ yej węwejmí' de Israel, kitītan iga mayawi chąn sę yej węwejmí' de Sarepta yej ono' itęnoj ąltepę' Sidón.
27 Inǫn vej kuą' onoya Eliseo, onoyaj nǫ komati de Israel yej palǫntiąya inakayomej iga kipiayaj lepra.* E' nisę́ de Israel ayą́' kipajtilij, sętzīn kipajtilij yej itǫką' Naamán yej ichąn ipan país de Siria.
28 Kuą' inǫn kikakikej, inochi yej onoyaj tiǫpan, pox kuejkuesiwikej.
29 Moketzkej kąn ejęwatoyaj, kikīxtijkej Jesús ipan ąltepę'; inǫn ąltepę' onoya iyīxko tepę', iwąn Jesús kiwīgakej este kąn máj ajko ipan tepę', iga ompa makibarrancąrǫkąn.
30 E' Jesús panoj tatzątąn, iwąn yájkiya.

Sę tąga' yej kipiaya mąlespíritoj

31 Jesús yajki ipan sę ąltepę' yej itǫką' Capernaum, estado de Galilea, iwąn ipan día kuą' mosęwilo, tamachtiąya.
32 Iwąn yejemęn madmirądowąyaj ken iga tamachtiąya, porque kuą' tajtowąya nęsiá iga kimati tę nemi kijtowa.
33 Tiǫpan onoya sę tąga' yej kipiaya mąlespíritoj, iwąn tzajtzi' iga kijtoj:
34 —Xinękajtęwakąn; ¿tę́ tikpiá iwąn nejemęn, Jesús de Nazaret? ¿Ix tiwąlaj iga annępolǫkoj? Nej nimitzīxmati ą'yéj tej, tejwa' yej atikchīwa yej ayękti iwąn mitztītan Dios.
35 Iwąn Jesús kajajwa' inǫn mąlespíritoj, kijlij:
—¡Ayo' xitzajtzito! ¡Xikajtęwa inín tąga'!
Iwąn inǫn mąlespíritoj kiwetzīltij este ipan tąjli in inǫn tąga', iyīxtaj inǫmej gente, iwąn kīsa' ipan inǫn tąga', iwąn atę́ kichīwilij.
36 Nochi momajtijkej iwąn mosęsepan-ijliąyaj:
—Ayī' tikakij yej ijkín matajto; inín tąga' pox wel tatekimaka; ¡mąlespīritojmej kicrędowaj iwąn kīsaj!
37 Iwąn nochi yej kichīwaya Jesús, nǫyąn momatiá ipan inǫn tąjli.

Jesús kachitialtiá imonąn Pedro

38 Jesús kīsa' tiǫpan iwąn yajki chąn Simón. Kasito imonąn Simón poxsan kawąnto', iwąn kijlijkej Jesús iga makachitialti.
39 Jesús motǫloj kąn wetztoya imonąn Simón iwąn kajajwa' kawąn iwąn sę́wi'ya ikajlǫ'. Iwąn íkuą'san moketza' in imonąn Pedro, iwąn kíchija tákual iga tatamá'.

Jesús taachitialtiá

40 Kuą' kála'ya tǫnatī', nochi yej kipiayaj ichąmej yej sęse'pa iga wętitoyaj, kiwīgakej kąn onoya Jesús; iwąn kitąlij imą' ipan sejsę́ de yejemęn iwąn kachitialtijkej.
41 Mia' kipiayaj mąlespíritoj, iwąn kuą' kīsayaj, tzajtziáj, kijtowąyaj:
—Tej iPiltzīn Dios.
E' Jesús kajajwaya mąlespīritojmej, ayą́' kimakaltiąya iga matajtǫkąn, porque kimatiáj iga Jesús el Cristo yej Dios kitītan.

Jesús kipowa itájtǫl Dios ipan estado de Galilea

---

* **4:27 4:27** Xikita glosario "Lepra".

42 Kuą' tanẹsi', Jesús kisa' ipan ąltepẹ' iwąn yajki kąn ayagaj ono'. E' la gente
kitẹmojkej iwąn asikej este kąn onoya. Kinekiáj iga makąwi-o' iwąn aya mayawi,
43 e' Jesús kijlij la gente:
—Es que nia nọ nikpowati yẹ'noticiaj ipan se' ąltepẹmej iga ken reinąrowa Dios,† iga
inọn nokta nẹtitankej.
44 Ijkọn Jesús kipojtinemiá itájtọl Dios ipan tiọpamej yej ono' Galilea.

5

Tọpojmajkej ken ayi'pa mo-ita

1 Sẹ día Jesús onoya Genesaret ipan laguinajtẹn, iwąn wąlkej komati gente este
kipipitzkowąyaj Jesús iga kikakisnekiáj itájtọl Dios.
2 Iwąn Jesús kita' ọme ąkąl yej onoyaj ipan ątẹn, iwąn yej tamątawiáj temojkej iga
kipajpąkaj irrẹdejmej.
3 Iwąn Jesús tejkaj ipan sẹ de inọmej ąkąl yej itátkipa Simón. Iwąn Jesús kijlij Simón
iga achi máj makiwejkatili ąkąl iga ątatẹn. Iwąn Jesús motąlij ipan ąkąl iga kimachtij
yej ompa chapąntokej.
4 Kuą' támi'ya tamachtij, Jesús kijlij Simón:
—Xikuiga moąkąl kąn mąjya wejkatan iwąn ompa xitọpojmąkąn iga amoatarrąyaj.
5 Simón kijtoj:
—Tamachtiąni, senyówal nitọpojmajkej iwąn nisẹ anikitzkijkej. Ya que tej nemi
tinẹtekimaka, nia sej nitọpojmąti.
6 Kuą' inọn kichijkej, kikitzkijkej komati tọpoj, iwąn este tzajtzayąni' irrẹdejmej.
7 Iwąn kimąnọtzkej yej onoyaj ipan se' ąkąl iga mayąkąn makipalẹwitij. Iwąn yajkij,
iwąn kitẹmijkej iyọmexti ąkąl, iwąn este ken ąwetziaja.
8 Kuą' inin kita' Simón Pedro, motankuąketza' itẹnoj Jesús iwąn kijlij:
—NoTẹko, amo xinẹtecho iga nej ayą' niyẹ'nemi.
9 Ijkọn kijtoj Pedro iga pox majmatoya; ijkọnsan nọ nochi yej íwąn nemiáj iga pox
komati yej kikitzkijkej.
10 Nọ momajtij Jacobo iwąn Juan yej ipilowąn Zebedeo, yej tekipanowąyaj iwąn Simón.
E' Jesús kijlij Simón:
—Amo ximajmawi, inąn tipẹwas iga tiknechkowa yej manẹtokakąn, ken inąn tọpoj
tikitzkiá.
11 Iwąn kuą' kikixtíjkeja iyąkąlmej ipan ątatẹn, ómpaya kikajtejkej inewi iwąn
kitokákeja Jesús.

Jesús kachitialtiá sẹ tąga' yej nemi paląni ikajlọ'

12 Sẹ día onoya Jesús ipan sẹ ąltepẹ', wąlaj sẹ tąga' yej nemi paląni ikajlọ' iga kipiaya
lepra. Iwąn kuą' kita' Jesús, motankuąketza' iwąn motzontọga' este ipan tąjli iwąn ijkin
kichọkistajtanilij:
—Notẹko, siga tej tikneki, wel xinẹpajti.
13 Jesús kichijchin iga imą' iwąn kijlij:
—Kena, nikneki xipajti.
Iwąn íkuą'san pajti' kąn paląntiąya.
14 Jesús kijlij inọn yej achitiá' iga amo agaj makijli ą' kipajtij, iwąn kijlij:
—Xaj kąn ono' sacerdote iga mamitzita, iwąn xikmaka moofrẹndaj Dios, ken Moisés
tatekimá', iga Dios mitzpájtija iwąn iga mamomati iga tipájti'ya.
15 Nọyąn momatitiąya iga taachitialtiąya Jesús, iwąn komati gente monechkowąyaj
iga makikakikąn yej kijtowa iwąn iga makachitialtikąn.
16 E' Jesús kikajtẹwąya la gente iga isẹlti yąya tajtọti iwąn Dios kąn ayagaj ono'.

Jesús kachitialtiá sẹ yej awel nejnemi

17 Sẹ día tamachtijtoya Jesús, iwąn ompa ẹwatoyaj fariseojmej* iwąn yej tamachtiáj†
ipan iley Moisés, yej wąlkej de inochi ąltepẹmej yej ono' ipan estado de Galilea, de Judea
iwąn de Jerusalén; iwąn ipodẹr Dios monẹxtiąya kuą' Jesús taachitialtiąya.
18 Iwąn asikej sekin tajtąga' yej kiwajliguilijkej ipan tapech sẹ tąga' yej awel nejnemi
nokta. Kinekiáj makakikąn kalijti' iga makitẹkakąn iyixtaj Jesús.
19 E' awel kalakkej iga pox onolọ'. Tejkajkej iyixko kajli iwąn kixitinkej ipetayo, iwąn
ompa kipipilojtitemowijkej ipan itapech in inọn yej awel nejnemi iga kitąlkej tajkoyąn,
itẹnoj Jesús.
20 Kuą' Jesús kita' ken iga moconfiąrowąyaj ipan yéj, kijlij yej wẹtitoya:

---

† **4:43 4:43** Xikita glosario “Kén iga Dios reinąrowa”. * **5:17 5:17** Xikita glosario “Fariseo”. † **5:17 5:17** Xikita glosario “Yej tamachtiá ipan iley Moisés”.

—Nochi yej tikchij yej ayẹkti, nimitzẹlkąwiliaya.
21 Iwąn fariseojmej iwąn yej tamachtiáj ipan iley Moisés, kijtojkej ipan iyąlmajmej:
“¡Inı̨n tąga' nemi kimąlijliá Dios! Ayagaj wel taẹlkąwiliá yej sẹ kichı̨wa yej ayẹkti, petz
Dios san.”
22 E' Jesús kimatiá tẹ kejląntoyaj, iwąn kijtoj:
—Amejemẹn, ¿te iga ijkǫ́n ankejląmikij ipan amoąlmajmej?
23 ¿Katiá máj wel manikijli: “Nochi yej tikchij yej ayẹkti nimitzẹlkąwílija”, o manikijli:
“Ximoketza iwąn xaja”?
24 Ąn sí, nia nimitznẹxtilı̨tij iga nej yej iPiltzı̨n Tąga',‡ ipan inı̨n tąjli wel nikẹlkąwiliá
yej sẹ kichı̨wa yej ayẹkti.
Iwąn Jesús kijlij yej awel nejnemi:
—Tej nimitzijliá, ximoketza, xikui motapech iwąn xaja mochąn.
25 Iwąn in inǫ́n yej awel nejnemiá; íkuą'san moketza' iyı̨xtajmej, kikui' itapech kąn
wetztoya iwąn yájkiya ichąn, iwąn kiweyimatı̨ltijtiąya Dios.
26 Iwąn nochi tajtachı̨xtikajkej iwąn kiweyimatı̨ltijkej Dios. Iwąn majmatitajtojkej:
—Inąn sí, tikitakej yej ayı̨'pa mo-ita.

Jesús kinǫtza Leví yej itǫką' nǫ Mateo

27 Kuą' kı̨sa' Jesús, kita' sẹ yej kicobrąrojtoya impuestos iga Roma. Inǫ́n tąga' itǫką'
Leví, ẹwatoya ompa kąn kicobrąrojtoya impuestos. Jesús kijlij:
—Xinẹtoka.
28 Iwąn Leví moketza', kikajtej inewi itekipánǫl, iwąn kitoga' Jesús.
29 Iwąn Leví ichąn, kichij weyi-ilwi' iga Jesús. Ompa onoyaj mia' yej nǫ yej
kicobrąrojtoya impuestos iga gobierno iwąn sékino' máj yej kı̨xnąntoyaj mesa iwąn
yejemẹn.
30 E' fariseojmej iwąn yej tamachtiáj ipan iley Moisés, pẹwakej iga kipǫpowaj
idisci̦polojmej§ Jesús, kijlijkej:
—¿Te iga ansentakuaj iwąn ansen-ątij iwąn yej kicobrąrowąyaj impuestos iga Roma
iwąn yej kichı̨waj yej ayẹkti?
31 Jesús kijtoj:
—Yej yẹktitokej ayą́' kinekij yej maki-achitialtı̨kąn, sino que yej wẹtitokej.
32 Nej ayą́' niwąlaj niknǫtzako yej kijtowaj iga yẹ'nemij. Mąjwa' niwąlaj niknǫtzako
yej kichı̨waj yej ayẹkti iga mamoyǫlpatakąn.

Kitajtanij Jesús kén iga yej mayunąrowaj

33 Kijlijkej Jesús:
—¿Te iga yej kitokaj Juan iwąn yej kitokaj fariseojmej pox mayunąrowaj iwąn pox
orąḍowaj, e' modisci̦polojmej nochipa ątij iwąn takuaj?
34 Jesús kijtoj:
—Awel mayunąrǫskej te-iknı̨wąn kąn monąmiktilo kuą' ompa ono' iwąmej chokotzı̨n
yej monąmiktiá.
35 Ásissan día iga kiwı̨gaskej in chokotzı̨n; íkuą' kena, mayunąrǫskej.
36 Iwąn kipowa' nǫ inı̨n iga mamı̨xkuı̨tilo:
—Ayagaj kiteki tájkol inuẹvojwı́pı̨l iga makitamani iwı̨pı̨lsósol. Siga kichı́ ijkǫ́n,
kisosolǫj inuẹvojwı́pı̨l. Iwąn ayą́' yẹ'nẹsis wı̨pı̨lsósol iga tamanijtos iga tájkol yej
nuẹ́vojo'.
37 Ipan ikyapakuetaxtekon* awel nǫ moakiá vino yej kichíjkejo' iga vino yej kichíjkejo'
moposąwa iwąn kipoxǫnas kuetaxtekon iwąn nẹmpoliwis vino iwąn kuetaxtekon.
38 Inǫ́n iga, yẹkti iga ipan kuetaxtekon yej móchijo' mamoaki vino yej kichíjkejo'. Ijkǫ́n
apoliwis vino niga kuetaxtekon.
39 Iwąn ni agaj yej koniá ikyapavı̨noj kinekis makoni yej kichíjkejo', iga kijtowa:
“Mataj ikyapavı̨noj máj xǫchajyą'.”

6

Idisci̦polojmej Jesús kito'piyǫtiląntiawij trigo ipan día kuą' mosẹwilo

1 Sẹ día kuą' mosẹwilo, Jesús panǫtiąya mı̨lijti', iwąn idisci̦polojmej pẹ' iga kitektiajkij
trigo iwąn kǫxtiąyaj iga imąmej iwąn kikuajtiąyaj.
2 Sekin fariseojmej kijtojkej:
—¿Te iga ankichı̨waj tekipánǫl yej ayẹkti mamochı̨wa ipan día kuą' mosẹwilo?

‡ **5:24 5:24** Xikita glosario “IPiltzı̨n Tąga'”. § **5:30 5:30** Xikita glosario “Discípulo”. * **5:37 5:37** Xikita glosario “Kuetaxtekon”.

3 Jesús kijlij:
—¿Ix ayí' ankileerojkej yej kichij David iwąn yej senemiáj kuą' mayąnakej?
4 Kala' tiǫpan, kikui' pąnmej yej itátkipa Dios. David kikuaj inǫmpa pąn iwąn kimá'
nǫ yej íwąn nemiáj, malej iga ayą́' wel kikuąya nąmǫl, petz sacerdǫtejmej wel kikuąyaj.
5 Iwąn kijtoj Jesús:
—Nej yej iPiltzin Tąga' wel nitatekimaka tę wel mamochiwa ipan día kuą' mosęwilo.

Tąga' yej mątakuąwayaxto'

6 Ipan sewo' día kuą' mosęwilo, Jesús kala' tiǫpan iwąn pęwa' iga tamachtij. Iwąn
ompa onoya sę tąga' yej takuąwayaxto' iyę'mą'.
7 Iwąn inǫmej yej tamachtiáj ipan iley Moisés iwąn fariseojmej kipipiayaj Jesús iga
makitakąn siga kachitialtij ipan día kuą' mosęwilo. Iga ijkǫ́n wel makasikąn ken iga
makitęlwikąn.
8 E' Jesús kimatiá tę kejląntoyaj, iwąn kijlij tąga' yej mątakuąwayaxto':
—Ximoketza iwąn xiwiki tatajkoyąn.
Iwąn tąga' moketza'.
9 Iwąn Jesús kijtoj:
—Nia nimitztajtanitij: ¿Tę́ ąn wel mochiwa ipan día kuą' mosęwilo; yej yękti o yej
ayękti? ¿Mamoachitialti agaj o mamomikti?
10 Iwąn Jesús kitachilij inochi yej ompa onoyaj iwąn kijlij inǫ́n tąga':
—Xikmeląwa momą'.
Ijkǫ́n kichij in tąga' iwąn yęktia'ya imą'.
11 Yej ompa onoyaj poxsan kuejkuesiwikej, iwąn pęwakej iga motątapǫwijkej tę́ wel
kichiwiliąyaj Jesús.

Jesús kitapejpena doce yej makipowakąn itájtǫl

12 Ayą́' wejkati', Jesús yajki tajtǫto iwąn Dios ipan sę tepę' iwąn senyówal orądojtoya.
13 Kuą' tanę́si'ya, kinǫtza' idiscipolojmej iwąn kitapejpen doce de yejemęn, inǫmej
kitǫkąwij apǫstolejmej.*
14 Inǫ́n itǫkąmej: Simón yej nǫ kitǫkąwij Pedro; Andrés yej iyiknin Simón, Jacobo,
Juan, Felipe, Bartolomé,
15 Mateo, Tomás, Jacobo yej ipiltzin Alfeo; Simón yej iparti̱doj nacionalista,†
16 Judas, yej iyíknimpa Jacobo iwąn Judas Iscariote yej mąj despuę́j kinęxtij iga
makikitzkikąn Jesús.

Jesús tamachtiá

17 Jesús temoj iwąmej ipan tepę', iwąn kąwitoj ipan planada. Iwąn ompa onoyaj
idiscipolojmej iwąn nǫ komati yej wąlkej ipan estado de Judea, iwąn yej ichąmej ąltepę'
Jerusalén iwąn nǫ yej ichąmej lamąrtęnoj nąą' ąltepęmej Tiro iwąn Sidón. Asikej ompa
iga kikakitoj itájtǫl Jesús iwąn iga maachitiakąn yej wętitokej.
18 Iwąn yej kipiayaj mąlespiritojmej nǫ kachitialtiąya.
19 Iwąn nochi kinekiáj makichijchimikąn Jesús, iga ipan yéj kisaya poder iwąn inochi
kachitialtiąya.

Yej Dios mąj kiyę'ita

20 Iwąn Jesús kitachilij idiscipolojmej iwąn kijlij:
—Xipąktokąn yej ayą́' anmotapialiáj, iga ankipiáj Dios iga amoTęko.
21 ’Xipąktokąn amejemęn yej inąn anmayąnaj iga an-ixwiskej.
’Xipąktokąn yej inąn anchǫkaj, iga anwetzkaskej.
22 ’Xipąktokąn kuą' mitzijiyaj, iwąn kuą' mitzkixtiáj ipan amoąltepę' iga akinekij
xonokąn iwąmej, iwąn kuą' kuajkuantas mitzijliáj iwąn kuą' mitzpinajtiáj iga annętokaj
nej yej iPiltzin Tąga'.
23 Xipąkikąn este xiwiwitǫnikąn inǫn día, iga ipan cielo yawij mitzmakatij yej pox
yękti, iga ijkǫnsan nǫ iyikyapatajmej inimej gente kipoxiknǫchijkej profętajmej.
24 ’E' anląstimajmej yej ankipoxpiáj tomin, iga nij ampąkíkeja.
25 ’Anląstimajmej yej inąn an-ixwitokej, porque anyawij anmayąnatij.
’Anląstimajmej yej inąn anwetzkaj, iga anyawij anchǫkatij iwąn anmoknǫmatiskej.
26 ’Anląstimajmej kuą' inewi tajtąga' yę'tajtǫskej iga amejemęn, iga ijkǫnsan nǫ
iyikyapatajmej yejemęn yę'tajtojkej iga yej ayéj mela'profętajmej.

Xikchǫkilikąn yej ayą́' mitzyę'itaj

---

* **6:13 6:13** Xikita glosario “Apóstol”. † **6:15 6:15** Kijliąyaj nacionalista iga anka Simón, kuą' aya kitokaya Jesús, senemiáj wąn judiyojmej yej kikixtijnekiáj romąnojmej yej kidominąrojtoyaj país de Israel.

27 ’E' amejemẹn yej annẹkaktokej nimitzijliáj: Xikchọkiḷikạn yej ayạ́' mitzyẹ'itaj,
xikchịwiḷikạn yej yẹkti yej mitzijiyaj.
28 Xikyẹ'ijḷikạn yej mitzmạlijliáj. Xiktẹnẹwịkạn Dios iga inọmej yej mitzpantiáj.
29 Siga agaj mitzxạygatatzịna, xikmaka se' moxạya' iga mamitzmaga, iwạ́n siga agaj
mitzkuḷiá mochamạrraj, xikmaka nọ mokuạch iga makiwịga.
30 Siga agaj mitztajtaniliá tejtẹ́, xikmaka, iwạ́n yej mitzkuḷiá yej motátkipa, amo
xiktajtanili iga mamitzkuepili.
31 Xikchịwiḷikạn sekin ijkọ́n ken amejemẹn ankinekij mamitzchịwiḷikạn.
32 ’Siga ankichọkiliáj yejsan nọ mitzchọkiliáj, ¿tẹ́ anmotạniḷiskej? Este yej kichịwaj yej
ayẹkti, ijkọ́n nọ kichịwaj.
33 Siga ankichịwiliáj yej yẹkti yejsan mitzchịwiliáj yej yẹkti, ¿tẹ́ anmotạniḷiskej? Ijkọ́n
nọ kichịwaj yej ayạ́' yẹ'nemij.
34 Iwạ́n siga ankitạkẹwaltiáj tomịn inọmej yejsan wel mitzkuepiliáj, ¿tẹ́ an-
motạniḷiskej? Yej kichịwaj yej ayẹkti nọ kitạkẹwaltiáj yejsan wel kikuepiḷiskej se' achọ́n.
35 E' amejemẹn xikchọkiḷikạn yej mitzijiyaj iwạ́n xikchịwakạn yej yẹkti, iwạ́n siga
antatạkẹwaltiáj tejtẹ́, amo xikchakạn iga mamitzkuepiḷikạn. Ijkọ́n anmotạniḷiskej yej
pox yẹkti, iwạ́n amejemẹn anmochịwaskej ipilowạn Dios yej ajko ono', iga yéj nọ kiknẹliá
yej ayạ́' taagradecẹrowaj iwạ́n yej kichịwaj yej ayẹkti.
36 Amejemẹn xita-iknẹḷikạn kensan nọ amoTaj Dios ta-iknẹliá.

Amo xitajuzgạrọkạn

37 ’Amo xitajuzgạrọkạn iwạ́n Dios ayạ́' nọ mitzjuzgạrọskej. Amo xikijḷikạn ni agaj iga
ayompa nemi, iwạ́n Dios nọ ayạ́' mitzijḷiskej iga ayompa annemij. Xikẹlkạwakạn yej
mitzchịwiliáj yej ayẹkti, iwạ́n Dios nọ ijkọ́n mitzchịwiḷiskej.
38 Yej ankipiáj xikmakakạn sekin, iwạ́n Dios nọ mitzmakaskej. Yawi mitzmakatij ipan
amomórrạl este tẹmis, este tejtekualtitos, iwạ́n este áyo'ya kitolọj amomórrạl. Achọ́n
kẹ' agaj ankimakaskej, achọnsan nọ Dios mitzmakaskej.
39 Jesús ijkịn kijtoj iga mamịxkuịtilo:
—¿Ix wel sẹ pacha kimạwiḷantiá se' pacha iga makojkuḷilti? ¿Ix ayạ́' ạn wetziskej
iyọmextimej ipan sẹ xapo'?
40 Yej nemi momachtiá ayạ́' máj tamati ken yej tamachtiá, kuạ' kitámịjya iga
momachtịj, kaxíḷijya yej tamachtiá.
41 ’¿Te iga tikịxtachịliá moknịn iga kipiá tasoltzịn ipan iyịx iwạ́n ayạ́' tikita iga tej
tikpiá tapan ipan moyịx?
42 Siga ayạ́' tikita iga tikpiá weyi tapan ipan moyịx, ¿kén timịxẹwiá iga tikijliá moknịn:
“Noknịn, achi manimitzkịxtili tasoltzịn yej tikpiá ipan moyịx”? ¡Tej yej timopajpantiá
iga tiyẹ'nemi!, xikịxti achto inọ́n tapan yej ono' ipan moyịx iwạ́n ijkọ́n wel tikyẹ'itas iga
tikịxtiliá tásol ipan iyịx moknịn.

Kuawi' mo-ịxmati ipan itạkilka

43 ’Nisẹ́ kuawi' yej mokuạliá itạkilka wel kipiá itạkilka yej ayạ́' mokua. Iwạ́n kuawi'
yej ayạ́' mokuạliá itạkilka, awel nọ kipiá itạkilka yej mamokua.
44 Sejsẹ́ kuawi' mo-ịxmati ipansan itạkilka: ayạ́' moteki itạkilka ạmakuawi' ipan
witzkuawi', niga moteki uva‡ ipan chạwawitz.
45 Tạga' yej yẹ'nemi, yẹ'tajtowa, iga ipan iyạlmaj kejlạnto' yejsan yẹkti. Iwạ́n tạga' yej
ayạ́' yẹ'nemi, kuajkuantas kijtowa iga ipan iyạlmaj ono' yej ajayẹkti, iga yej ono' ipan
iyạlmaj inọ́n kijtowa.

Kajli yej yẹ'taksato'

46 ’¿Te iga anne-ijliáj “NoTẹko, noTẹko”, iwạ́n ayạ́' ankichịwaj yej nimitzijliáj?
47 Nia nimitzijḷitij ken nẹsi inọ́n yej wịj' notẹnoj, yej kikaki notájtọl iwạ́n kichịwa yej
nikijtowa.
48 Inọ́n ken tikita sẹ tạga' yej kichij íkal de material. Achto tạlichkua' wejkatan iga
kajli mataksato ipan weyite'ti. Kuạ' weyá' ạ'ti iwạ́n wạlaj ạrresọmoj yej pox tajpalej
ipan kajli, niga wel kọḷin, iga inọ́n kajli tọkto' ipan te'ti.
49 E' yej nẹtajtọlkaki iwạ́n ayạ́' kichịwa yej nikijtowa, inọ́n ken tikita sẹ tạga' yej kichij
íkal ipan petz tạjli iwạ́n ayạ́' kipiá kạn taksato'. Iwạ́n kuạ' weyá' ạ'ti, wạlaj ạrresọmoj
yej pox tajpalej ipan inọ́n kajli iwạ́n inọ́n kajli wetzi' iwạ́n mela'xịxitịni'.

7

Sẹ tạga' yej mopoxconfiạrowa ipan Jesús

1 Kuạ' Jesús tami' tatạtapọwij, yajki ạltepẹ' Capernaum.

‡ **6:44 6:44** Xikita glosario “Uva”.

2 Ompa chạntitoya sẹ capitán yej kimandạrowạya soldạdojmej de Roma, kipiaya sẹ
itekipanowạni yej kipoxchọkiliạya, e' wẹtitoya. Alịnsan poliwiá iga mikiá.
3 Kuạ' inọ́n capitán kikagui' yej Jesús kichijto', kitịtan wẹwetkej yej kimandạrowaj
judiyojmej iga makijlịtij Jesús iga makachitialti itekipanowạni inọ́n capitán.
4 Yejemẹn yajkij kitatoj Jesús, iwạ́n ijkị́n kitejteki'ijlijkej:
—Inọ́n capitán kajasi iga xikpalẹwi,
5 iga kiyẹ'ita toknịwạn yej nọ israelịtajmej, iwạ́n yéj nẹchịwilijkej notiọpamej.
6 Jesús yajki iwạmej. E' kuạ' asitiáyaja chạn inọ́n capitán, inọ́n capitán kitịtan
iyamịgojmej iga ijkị́n makijlịtij:
—NoTẹko, akajasi xikalaki nochạn, ayạ́' neajasi iga xasi nokalijti'.
7 Inọ́n iga ayạ́' nimịxẹwij iga nimitztẹmọto nomạtika. E' xikíjtosan iga mayẹktiá
notekipanowạni iwạ́n yẹktiás.
8 Nej nọ ono' yej nẹtekimaka iwạ́n nọ niktekimaka soldạdojmej. Kuạ' niktịtani
sẹ mayawi kanaj, yawi; iwạ́n kuạ' se' nikijliá iga mawịki, wị'; iwạ́n kuạ' nikijliá
notekipanowạni iga makichịwa tejtẹ́, kichịwa.
9 Kuạ' inọ́n kiká' Jesús, madmirạdoj, iwạ́n kitachịlij yej kitokatinemiáj, kijlijkej:
—Nimitzijliáj iga anikasi' nisẹ́ israelita yej mamopoxconfiạro ipan nej ken inị́n tạga'.
10 Kuạ' tatịtanimej yajkij ichạn capitán, kasitoj tekipanowạni, achitia'ya.

Jesús kiknẹliá sẹ yej wẹwejmí'

11 Jesús iwạ́n idiscịpolojmej iwạ́n komati gente nemi yạyaj ipan sẹ ạltepẹ' yej itọkạ'
Naín.
12 Kuạ' asitiáyaja ipan ạltepẹ', kita' iga nemi yawij kitọkatij sẹ yej mi', yej isẹlpiltzịn
sẹ yej wẹwejmí'. Mia' kipọlojtiạyaj yej de ompamej.
13 Kuạ' toTẹko kita', chọga' iyạlmaj iga inọ́n viuda, iwạ́n kijlij:
—Amo xichọka.
14 Iwạ́n kitechoj tapechtzịn kạn mejmelajtiạya ạ́nimaj iwạ́n kichijchin. Iwạ́n
mokejketzkej yej nemi kiwịgayaj. Jesús kijlij ạ́nimaj:
—Chokotzịn, nimitzijliá: ¡ximoketza!
15 Iwạ́n motạlij in yej miktoyay iwạ́n pẹ́wa'ya tajtoj. Iwạ́n Jesús kima'ya iyẹ'.
16 Iwạ́n nochi yej ompa onoyaj momajtijkej iwạ́n ijkị́n kiweyimatịltiạyaj Dios:
—Te-ịxnạmikiko sẹ profeta yej kipoxpiá poder.
Iwạ́n kijtowạyaj nọ:
—Dios wạlaj kipalẹwịko igẹntej.
17 Iwạ́n yej kichij Jesús, nọyạn Judea momati' iwạ́n este ipan ạltepẹmej yej najnạ'san
onokej.

Itatịtanimej Juan yej tabautizạrowa

18 Juan kimati' yej kichij Jesús iga kipowilijkej idiscịpolojmej. Iwạ́n Juan kinọtza' ọme
idiscí́poloj,
19 iwạ́n kitịtan iga makitajtanitij Jesús: “¿Ix tejya in Cristo yej yawi wịtzeti, o
nikcháskejo' sewo'?”
20 Kuạ' idiscịpolojmej Juan kitechojkej Jesús, kijlijkej:
—Juan yej tabautizạrowa nẹtịtankej iga manimitztajtanikij; “¿Ix téjyaki' in Cristo yej
yawi wịtzeti, o nikcháskejo' sewo'?”
21 Iwạ́n íkuạ' Jesús kachitialtij mia' yej sẹse'pa iga wẹtitoyaj, iwạ́n yej kipiayaj
mạlespí́ritoj, iwạ́n nọ kitachaltij mia' pachamej.
22 Iwạ́n Jesús kijtoj:
—Xạkạn xikijlịtij Juan inochi yej ankitakej iwạ́n yej ankikakikej: pachamej tachaja,
kọxomej nejnémija, yej palạntiạyaj inakayomej iga kipiayaj lepra, achitiákeja, yej
ayạ́' takakiáj, inạ́n takákija, yej miktoyaj, ojpa-isákeja. Iwạ́n yej ayạ́' motapialiáj,
mopowiliaya yẹ'notịciaj ken iga Dios tasalvạrowa.
23 Pạktos yej ayạ́' kikajtẹwa iga moconfiạrowa ipan nej.

Jesús kitajtajtani la gente tẹ itekiyo in Juan

24 Kuạ' yájkija itatịtanimej Juan, Jesús pẹ' tatạtapọwij de Juan; kijtoj:
—¿Tẹ́ ankitatọyaj ipan desierto? ¿Ix sẹ ojta' yej kọọlịna ejeka'?
25 Iwạ́n siga ayạ́', ¿tẹ́taj ankitatọyaj? ¿Ix sẹ tạga' yej yẹ'taajakijto'? Amejemẹn
ankimatij iga yej moyẹ'taajakiáj iwạ́n nemij ken kinekij, chạntitokej chạn rẹyejmej.
26 Iwạ́n, ¿tẹ́ nokta ankitatọyaj? ¿Ix sẹ profeta? Kena, yéj mạjya sej que sẹ profeta.
27 De Juan tajtoj kạn ijkị́n ijkuilijto':
Niktịtani notatịtan iga mo-ịxtaj matayakạna,
iga ken kuạ' mamitzojtápoya.

28 Nimitznojma-ijliáj iga ateyi nisẹ́ profeta yej máj tayakạnto' que Juan yej tabautizạrowa, e' yej momachḭliá iga atẹ́ iteki de inochi yej motẹmakaj iga Dios marreinạro ipan yejemẹn, inǫ́n yej máj tayakạnto' que Juan.
29 Nochi yej kikakikej itájtǫl Juan este yej kicobrạrowạyaj impuestos iga Roma, nǫ mobautizạrojkej iwạ́n ijkǫ́n kichijkej ken Dios tatekimaka.
30 E' fariseojmej iwạ́n yej tamachtiáj ipan la ley, ayạ́' mobautizạrojkej iná' Juan, iwạ́n ayạ́' kinekikej yej Dios kinekiá makichḭwa iga yejemẹn.
31 Iwạ́n toTẹko kijtoj:
—Amejemẹn yej inạmpa amonokej annẹsij ken tikita
32 kǫkonẹ' yej mạwiltiáj ipan tajkoạltepẹ' iwạ́n kitzajtziliáj iyiknḭwạn: "Nejemẹn nimitztapḭtzilijkej iga ạka iwạ́n ayạ́' anmijtǫtijkej; nejemẹn nimitziknǫtakuḭkilijkej iwạ́n ayạ́' anchǫkakej."
33 Ijkǫ́n inḭmej gente; wạlaj Juan yej tabautizạrowa yej akikuạya pạn niga koniạya vino iwạ́n amejemẹn ankijtowaj iga kipiaya mạlespḭ́ritoj.
34 Iwạ́n niwạlaj nej yej iPiltzḭn Tạga' yej nitakua iwạ́n nikoniá vino, iwạ́n ankijtowaj iga nipoxtakua iwạ́n nitạwạna, nimotókaki' iwạ́n yej ayạ́' yẹ'nemij iwạ́n inǫmej yej kicobrạrowaj impuestos iga Roma.
35 Kuạ' tikita ken iga yẹ'nemij yej momela'confiạrowaj ipan Dios, nẹsi iga Dios nochi kimati tẹ kichḭwa.

Jesús paxạlowa chạn sẹ fariseo yej itǫkạ' Simón

36 Sẹ fariseo kijlij Jesús iga matakuạti ichạn, iwạ́n kala' kalijti'. Iwạ́n kuạ' kḭxnạ́nto'ya mesa,*
37 asito sẹ siwạ' yej ayạ́' yẹ'nemi. Inǫ́n siwạ' de ompa, iwạ́n kimati' iga Jesús yajki takuạto chạn inǫ́n fariseo. Kiwḭga' sẹ ibotẹyajtzḭn yej chijto' de te'ti yej itǫkạ' alabastro. Ípan kiwḭga' aceite yej pox ajwiyạ'.
38 Iwạ́n itepotztajpa Jesús, chǫga' iyikxitẹnoj, iwạ́n inǫ́n siwạ', iga iyḭxạ' kikxipạtzoj. Iwạ́n kiwạkḭltij iga itzónkal, iwạ́n kikxipipitzoj iwạ́n kitajtạlilij aceite yej pox ajwiyạ'.
39 Kuạ' fariseo yej nemi kitamaka Jesús, kita' yej nemi kichḭwa inǫ́n siwạ', kijtoj ipan iyạlmaj: "Siga inḭ́n tạga' katka mela'profẹtaj, kimatiá katiábapa inḭ́n siwạ' yej nemi kichijchimi; ayạ́' yẹ'nemi."
40 Iwạ́n Jesús kijlij fariseo:
—Simón, nimitzijlḭjneki achi tejtẹ́.
Fariseo kijtoj:
—Tamachtiạni, xine-ijli.
41 Jesús kijtoj:
—Onoya ǫme tạga' yej kidebẹrowạyaj yej tatạkẹwa tomḭn. Sẹ debẹrowạya kẹ' sẹ kitạniá quinientos días iwạ́n se' kẹ' kitạniá cincuenta días.
42 Iwạ́n nisẹ́ de yejemej awel kikuepa' inǫ́n tomḭn, iwạ́n inǫ́n yej tatạkẹwa tomḭn, kijlij yej debẹrowaj iga ay'ya makikuepakạn inǫ́n tomḭn. Inạ́n xine-ijli, ¿katiapa de yejemej máj kichǫkilḭj?
43 Simón kijtoj:
—Anka yej máj komati tomḭn kẹlkạwilij iga kidebẹrowạya.
Jesús kijtoj:
—Ómpaya ken tikijtoj Simón.
44 Iwạ́n Jesús kitachḭlij siwạ', iwạ́n kijlij Simón:
—Ta' xikita inḭ́n siwạ'. Nikala' mochạn iwạ́n ayạ́' tine-ikxipạga'. E' inḭ́n siwạ' ne-ikxipạga' iga iyḭxạ' iwạ́n ne-ijikxiwạkḭltij iga itzónkal.
45 Tej ayạ́' tinẹpipitzoj; e' inḭ́n siwạ', desde que nikala', ayạ́' nemi kikajtẹwa iga kipipitzowa nokxi.
46 Ayạ́' tinẹtạlilij aceite ipan notzontekon; e' yéj nẹtạlilij aceite yej ajwiyạ' ipan nokxi.
47 Inǫ́n iga nimitzijliá, nẹpoxchǫkilij iga nikẹlkạwílija yej poxsan ayẹkti kichij. E' yej nikẹlkạwiliá alḭ́n yej kichḭwa yej ayẹkti, inǫ́n ayạ́' poxsan nẹchǫkilḭj.
48 Iwạ́n Jesús kijlij inǫ́n siwạ':
—Inochi yej tikchij yej ayẹkti nimitzẹlkạwílija.
49 Iwạ́n yej iwạmej ompa takuajtoyaj, motajtankej:
—¿A'yéj jn yej wel nǫ kẹlkạwiliá yej sẹ kichḭwa yej ayẹkti?
50 Jesús kijlij inǫ́n siwạ':

---

* **7:36 7:36** Inǫ́n vẹj, kuạ' takuạyaj toknḭmej, nochipa ken achi monagastẹkáyạjpa iyǫpochkạmpamej, motetoniạyaj iga isǫtkolmej miẹj nemi takuaj iga iyẹ'mạmej. Mẹsajmej poxsan chajchapati'. Inǫ́n iga siwạ' wel kinạ'techoj itepotztajpa Jesús. Xikita dibujo pan página 555.

—Iga timoconfiąroj ipan Dios, mitzmąnáwija. Xiyǫlpąktiaya.

8

Siwątkej yej kipalęwiáj Jesús

1 Iwąn Jesús yajki ipan nochi wejweyi ąltepęmej iwąn ipan ąltepętzitzin iga
kipojtinemiá yę'noticiaj ken iga Dios reinąrowa. Nemiá iwąn doce idiscipolojmej.
2 Nemiáj nǫ sekin siwątkej yej Jesús kachitialtij yej kipiayaj mąlespíritoj iwąn yej
wętitoyaj. Sę de yejemęn María, yej itǫką' nǫ Magdalena yej iyakapan kisa' siete
mąlespíritoj.
3 Nǫ Juana yej isiwą' Chuza, Chuza kipalęwiąya Herodes kąn mandąrowa. Iwąn se'
itǫką' Susana iwąn sékino' máj yej kipalęwiąyaj Jesús iga kimakakej yej itatkímejpa.

Kén iga mixkuitilo ipan yej tǫka

4 Mia' kiskej ipan i-ąltepęmej iga kitatoj Jesús. Iwąn poxsan monechkǫlǫ'. Iwąn Jesús
kipowa' inín iga mamixkuitilo:
5 —Sę tąga' yajki tǫkato, kipąpatąnáltijpa* íyǫl trigo. Ono' yej wetzito ipan ojti iwąn
kitątaksayaj yej ompa panowąyaj. Wąlkej tǫtǫmej iwąn kikuajkej.
6 Ono' yej wetzito tetząląn kąn ono' ajalín tąjli; kuą' íxwa'ya, tąlwągui'.
7 Ono' yej wetzito ipan witzyoj. Kuą' witzyoj sen-ixwakej iwąn tatǫ', witzyoj
ta-ijiyǫmiktij.
8 E' ono' yej wetzito ipan yę'tąl. Kuą' weyakej, pox mochij; iwąn ipan sejsę imiąwayo
kitąlilij este cien íyǫl.
Kuą' tami' kijtoj inǫ́n, Jesús recio tajtoj:
—Yej annakasyojkej, xinęyę'kakikąn.

Jesús kijtowa tejas in kąn mamixkuitilo

9 Idiscipolojmej Jesús kitajtankej:
—¿Tę́ kijtǫjneki in inín kąn mixkuitilo?
10 Kijtoj Jesús:
—Amejemęn Dios mitzmatiltiáj ken iga yéj reinąrowa, inǫ́n yej ayagaj kimati. E' sekin
nikpowiliapa kąn mamixkuitikąn, ijkǫ́n malej iga tachaskej, ken kuą' ayą́' tacháj, iwąn
malej iga matakakikąn ayą́' kimatiskej tę kijtǫjneki.

Jesús kijtowa tę kitǫjneki inǫ́n yej tǫka

11 'Ijkín kijtǫjneki inǫ́n kąn mixkuitilo: Íyǫl trigo kijtǫjneki itájtǫl Dios.
12 Iwąn yej wetzi' ipan ojti, inǫ́n kijtǫjneki yej kikakíkeja itájtǫl Dios iwąn wi' Tzitzimi'
iga kęlkąwaltiáj inǫ́n yej kikakikej iga amo makicrędǫkąn iwąn amo mamomąnawikąn.
13 Yej wetzi' ipan teyoj, inǫ́n kijtǫjneki yej este yojyǫlpąkij kuą' kikakij itájtǫl Dios;
e' ayéj iga kimela'crędowaj, ken tikita tatǫ' yej ayą́' nelwayoj. Inǫmej ayą́' nochípaya
kicrędojtoskej, iga kuą' kitantiąrowaj, kikajtęwaj iyojwi Dios.
14 Inǫ́n íyǫl trigo yej wetzi' ipan witzyoj, kijtǫjneki yej kikakij itájtǫl Dios, e'
mopojpolowaj iga kiyǫltiląnaj yej kejląntokej, kipoxpiasnekij tomin iwąn kichiwaj
kensan iyąlmaj kineki, akichiwaj yej yękti.
15 E' yej wetzi' ipan yę'tąjli, inǫ́n kijtǫjneki yej kicrędowaj itájtǫl Dios iga inochi
iyąlmaj, iwąn ayí' mosemakaj ipan iyojwi Dios iwąn kichiwaj yej yękti.

Ayękti iga mamo-iyąna itájtǫl Dios

16 'Ayagaj kixǫtaltiá icándil iwąn makikǫntepacho, niga kitąliá tapechtampa. Mąjwa'
kitąliá ajko iga matąwi, iga matachakąn yej kalakij.
17 Ateyi nitę́ yej iyąnto' yej amo mamonęxti. Ateyi yej ichtákasan yej kęman amo
mamomela'mati.
18 'Ta' xikyę'kakikąn; yej kipiá, yawij máj kimakatij, e' yej ayą́' kipiá este yej kijtowa
iga kipiá yawij kikuilitij.

Iyę' Jesús iwąn iyokichiknìwąn

19 Iyokichiknìwąn Jesús iwąn iyę' yajkij kitatoj Jesús, e' awel asikej itęnoj iga poxsan
kipǫlojtoyaj.
20 Iwąn kijlijkej Jesús:
—Moyę' iwąn mookichiknìwąn onokej fuera iwąn mitzitasnekij.
21 Jesús kijtoj:
—Yej kikakij itájtǫl Dios iwąn kichiwaj ken kijtowa, inǫ́mejwa' in noyę' iwąn
nookichiknìwąn.

---

* **8:5 8:5** Iga motǫka trigo sekin kipąpatąnaltiajpa.

Jesús kipachǫltiá ejeka' iwąn maréjąl

22 Sę día Jesús tejkaj ipan weyi ąkąl iwąn idisci̱polojmej, iwąn Jesús kijtoj:
—Mati-ąpanǫkąn.
Iwąn yajkij.
23 Kuą' nemi ąpanowąyaj, Jesús mokochkui̱lij. Iwąn ipan laguna kitzi̱ntijkej sę ejeka' yej pox tajpalej, iwąn ąkąl pęwa' iga ątęmi' iwąn este ken ąwetziaja.
24 Iwąn kixitijkej Jesús, kijlijkej:
—¡Tamachtiąni! ¡Tamachtiąni! ¡Némiya ti-ąwetzij!
Iwąn moketza' Jesús, kajajwa' ejeka' iwąn ą'ti, iwąn pachiwikej, iwąn santakąmpolijtikąwi'.
25 Iwąn Jesús kijlij idisci̱polojmej:
—¿Te iga ayą́' anmoconfiąrojkej ipan nej?
E' yejemęn majmatikąwikej iwąn san tajtachi̱xtikajkej, iwąn mosepantajtankej:
—¿Ą́'yéj ąn in ini̱n tąga' yej este ejeka' iwąn ą'ti wel kitekimaka iwąn kitajtǫlkakij?

Sę tąga' de Gadara yej kipiaya mąlespí̱ritoj

26 Iwąn kuą' ąpanójkeja, asikej Gadara yej ono' iyi̱kąn laguna, iyi̱xtaj Galilea.
27 Iwąn kuą' témoja Jesús, ki̱xnąmikito sę tąga' de ompa yej íkyaya kipiaya mąlespí̱ritoj, iwąn nochípaya nemiá ipetzkąn iwąn ay'ya katka chąnej, kochá posąntoj.
28 Kuą' inǫ́n tąga' kita' Jesús, motankuąketza' iyi̱xtaj, iwąn tzajtzi', kijtoj:
—¿Tę́ tikneki nowąn, tej Jesús yej iPiltzi̱n Dios yej ono' pox ajko? Nimitztajtaniliá iga amo xine-iknǫchi̱wa.
29 Ijkǫ́n kijtoj iga Jesús kitekimakatoya mąlespí̱ritoj iga maki̱sa ipan inǫ́n tąga'. Mąj achto mąlespí̱ritoj mia' vęj kiki̱tzkiąya, malej iga kijikxi-ilpiąyaj iwąn kimajma-ilpiąyaj iga amo macholo; e' yéj sankikǫkotǫnaya inǫ́n cadena. Iwąn mąlespí̱ritoj kiwi̱gaya ipan desierto kąn ayagaj chąntito'.
30 Jesús kitajtan:
—¿Tę́ motǫką'?
Iwąn kijlij:
—Notǫką' Mia'.
Kijtoj ijkǫ́n iga mia' mąlespi̱ritojmej onoyaj ipan inǫ́n tąga'.
31 Kitajtanilijkej Jesús iga amo makiti̱tani̱kąn xapoko yej ayą́' kipiá kąn tanto'.
32 Ipan tepę' takuajtinemiáj mia' koyamęmej, iwąn mąlespi̱ritojmej kiteki'tajtanilijkej Jesús iga makalakikąn ipan koyamęmej; iwąn Jesús ompa kiti̱tan inǫmej mąlespi̱ritojmej.
33 Kuą' kí̱skeja ipan inǫ́n tąga', kalákkeja ipan koyamęmej, iwąn inochi momajmąpetzkǫtoj ipan barranko, wetzitoj ipan laguna iwąn ompa ąmikikej.
34 Kuą' inǫ́n kitakej yej kicuidąrojtinemiáj koyamęmej, mǫkącholojkej iwąn yajkij kipowatoj ipan ąltepę' iwąn ipan ąltepętzitzi̱n.
35 La gente yajkij kitatoj yej mochij. Iwąn yajkij kąn ono' Jesús; kasitoj inǫ́n tąga' yej kipiaya mąlespí̱ritoj este ęwato' itęnoj Jesús; taajakíjto'ya iwąn yę'tajlą́nto'ya. Iwąn majmawikej.
36 Iwąn yej kitakej, kipojkej inewi san kén kitakej iga yęktiá' inǫ́n tąga' yej kipiaya mąlespí̱ritoj.
37 Nochi gente de Gadara iwąn yej najną'san ichąmej kiteki'ijlijkej Jesús iga makí̱saya ompa iga poxsan majmawiáj. Iwąn Jesús kala' ipan ąkąl iwąn yąyay.
38 Iwąn inǫ́n tąga' yej ípan ki̱sa' mąlespi̱ritojmej, kiteki'tajtanilij iga mayáwiya íwąn. E' Jesús kitekimá' iga makąwi, kijlij:
39 —Xaj mochąn, iwąn xikpowa nochi yej Dios mitzchi̱wilij.
Inǫ́n tąga' yajki, iwąn kipowa' nǫyąn ipan inǫ́n ąltepę' yej Jesús kichij ipan yéj.

Jesús kachitialtiá ǫmęn yej moconfiąrowaj ipan yéj

40 Kuą' Jesús asito sej Galilea, nochi kichi̱xtoya iwąn pąkikej iga ki-ǫmemąwijkej.
41 Iwąn asi' sę tąga' yej itǫką' Jairo yej mandąrowa tiǫpan. Inǫ́n tąga' motankuąketzato iyikxitęnoj Jesús, iwąn iga inewi iyąlmaj kitajtanilij iga mayawi ichąn
42 iga kipiaya isęltaochi̱n ken de doce años yej mikisnekiaya. Kąn nemi yąya Jesús, este kipi̱pitzkowąyaj iga mia' yej kitokaj.
43 Iwąn nemi yąya nǫ ompa sę siwą' yej wętitoya, doce años ki̱stoya ken imę́s yej awel pachiwiá. Kitámija inewi itomi̱n iga yajka iwąn mędicojmej iwąn ayagaj wel kachitialtij.
44 Inǫ́n siwą' kitechoj Jesús itepotztájbapa iwąn kichijchimilij itęmpan itzótzol, iwąn íkuą' pachiwi' iga ki̱stoya ken imę́s.
45 Iwąn Jesús kijtoj:
—¿Ą́'yéj nęchijchin?

Nochi kijtojkej iga ayéj yejemẹn. Pedro iwąn yej iwąn nemiáj, kijtojkej:
—Tamachtiąni, nemi mitzpipitzkowaj iwąn mitzyąyagatopẹwaj nijnijiga, iwąn tikijtówa-o': "¿Ą'yéj nẹchijchin?"
46 E' Jesús kijtoj sej:
—Agaj nẹchijchin, nikmachilij iga ipan nej kisa' poder.
47 Kuą' siwą' kita' iga awel miyąna, kuekuechkatiajki, motankuąketzato iyikxitẹnoj Jesús. Kinojma-ijtoj iyixtaj la gente te iga kichijchin iwąn kén iga yẹktiá' íkuą'san.
48 Jesús kijlij:
—Nopíj, iga timoconfiąroj ipan nej, ti-achitia'ya. Xaja tamelą́.
49 Miej tątapojtóyao' Jesús, ą'pa asi' yej wąlaj ichąn Jairo, inǫn yej mandąrowa tiǫpan, kijlij:
—Mosiwąpiltzin mi'ya, ay'ya máj xikuejkuesojto toTamachtiąni.
50 E' Jesús kiká' iwąn kijtoj:
—Amo ximajmawi, ximoconfiąro ipan nej iwąn mopiltzin yẹktiás.
51 Kuą' asi' Jesús chąn Jairo, ayą́' kine' ą'san nẹsi' makalaki, petz Pedro, Santiago, Juan, itaj takotzin iwąn iyẹ'.
52 Nochi moknǫmatitoyaj iwąn chǫkatoyaj iga inǫn takotzin. E' Jesús kijtoj:
—Amo xichǫkatokąn, takotzin ayą́' mikto', yejwa' kochto'.
53 Iwąn Jesús kiwejwetzkilijkej, iga kimatiáj iga míkto'ya in inǫn takotzin.
54 E' Jesús kikitzkilij imą' iwąn recio kinǫtza':
—¡Takotzin, ximoketza!
55 Iwąn sej ojpa-isa' iwąn nimanín moketza'. Iwąn Jesús tatekimá' iga mamotamakátiya in takotzin.
56 Itaj iwąn iyẹ' san tajtachixtikajkej; e' Jesús tatekimá' iga amo agaj makimati yej mochij.

9

Jesús kititan idiscipolojmej iga makipowakąn kén iga reinąrowa Dios

1 Jesús kinechkoj doce idiscipolojmej iwąn kimá' poder iga wel makikixtikąn mąlespiritojmej, iwąn nǫ iga makachitialtikąn yej wẹtitokej.
2 Kititankej iga makijtǫkąn kén iga reinąrowa Dios, iwąn iga mataachitialtikąn.
3 Iwąn kijlijkej:
—Amo xikuigakąn nitẹ́ ipan ojti. Niga bastón, niga mórrąl, niga tákual, niga tomin, iwąn amo xikuigakąn ǫme amokuąch.
4 Kąn amasitij agaj ichąn, ómpasan xikąwikąn este que matami amotekipánǫl iwąn ankisaskej ipan inǫn ąltepẹ'.
5 Iwąn kąn ayą́' mitzǫmemąwiskej, xikisakąn ipan inǫn ąltepẹ', xiktzejtzelǫkąn amokxitąlpínǫl iga makimatikąn iga ayą́' kichijkej yej yẹkti.
6 Iwąn kiskej, yajkij ipan inewi ąltepẹtzitzin, kipojtinenkej yẹ'noticiaj kén iga Dios tasalvąrowa iwąn kachitialtijtinenkej yej wẹtitokej.

Herodes kikaki yej kichiwa Jesús

7 Rey Herodes kiká' yej kichijtinemi Jesús; iwąn ay'ya kimatiá tẹ kichiwaya iga sekin kijtowąyaj:
—Anka ojpa-isa' sej Juan kąn miktoya.
8 Sekin kijtowąyaj:
—O mixnẹxtiko el profeta Elías.
Iwąn sekin kijtowąyaj:
—Anka ojpa-isa' sej agaj ikyapaprofẹtaj.
9 E' Herodes kijtoj:
—Esi nej nitatekimá' iga makikechtekikąn Juan, ¿ą'yejtaj ąn in inín yej nikaki kipowaj kuajkuantas iga yéj?
Inǫn iga Herodes kitasnekiá Jesús.

Kuą' tatamá' Jesús, takuaj cinco mil

10 Kuą' mokuepkej iyapǫstolejmej Jesús, kipowilijkej inewi yej kichijkej. Iwąn Jesús kinechkoj idiscipolojmej iwąn kiwiga' kąn ayagaj ono', nąsan sẹ ąltepẹ' itǫką' Betsaida.
11 E' kuą' la gente kimati', kitokakej nǫ, iwąn Jesús ki-ǫmemąwij in inǫmej, iwąn kitątapǫwijkej kén iga reinąrowa Dios iwąn kachitialtij yej wẹtitokej.
12 Kuą' tióta'ya, kitechǫtoj Jesús doce iyapǫstolejmej, iwąn kijlijkej:
—Xikijli la gente mayąkąnya mamosẹwitij, iwąn makitẹmǫtij tákual ipan ąltepẹ' iwąn ipan ąltepẹtzitzin yej najną́' onokej, iga nigaj ateyi nitẹ́.

13 Jesús kijtoj:
—Amejemẹn xiktamakakạn.
Yejemẹn kijtojkej:
—E', nikpiajsan sẹ mano pạn iwạ́n ọme tọpoj, ¿ix nikowatij tákual iga nochi inịmej?
14 Onoyaj ken cinco mil tajtạga'. E' Jesús kijlij idiscịpolojmej:
—Xikijlịkạn iga mamotạlịkạn de cincuenta en cincuenta.
15 Ijkọ́n kichijkej, iwạ́n nochi motajtạlkej.
16 Iwạ́n Jesús kikui' sẹ mano pạn iwạ́n ọme tọpoj iwạ́n ajkotachá' iwạ́n kimá' gracias Dios iga tákual, iwạ́n kipọposte'. Iwạ́n kimajmakakej discịpolojmej iga makimajmakakạn la gente.
17 Takuajkej inochimej este ijixwikej, iwạ́n discịpolojmej kitẹmíjkejo' doce chikiwi' de tákual yej ay' kikuajkej.

Pedro kinojma-ijtowa iga Jesús el Cristo

18 Sẹ día Jesús iyoka orạdojtoya. Ompa nọ onoyaj idiscịpolojmej, iwạ́n Jesús tatajtan:
—In sekin, ¿tẹ́ kijtowaj de nej?
19 Yejemẹn kijtojkej:
—Sekin kijtowaj tej tiJuạn yej tabautizạrowạya; sekin kijtowaj iga tej Elías; iwạ́n sekin kijtowaj iga tej anka tiikyapaprofẹtaj yej ojpa-isa' sej.
20 Iwạ́n kitajtankej sej:
—In amejemẹn, ¿tẹ́ ankijtowaj de nej?
Iwạ́n Pedro kijlij:
—Tej tiCrịstoj yej itatịtan Dios.

Jesús kipowa iga yawi mikiti

21 E' Jesús kitekimá' idiscịpolojmej iga amo makijlịkạn agaj iga yéj Cristo.
22 Iwạ́n kijlijkej:
—Nej yej iPiltzịn Tạga', yawij ne-iknọchịwatij poxsan iwạ́n yawij ne-ijiyatij wẹwetkej yej mandạrowaj iwạ́n ijẹfejmej sacerdọtejmej iwạ́n yej tamachtiáj ipan iley Moisés. Yawij nẹmiktịtij iwạ́n ipan ẹyi día nia ni-ojpa-isati sej.
23 Iwạ́n Jesús kijlij nochi gente:
—Siga agaj kineki manẹtoka, ay'ya makichịwa yej yéj kineki, iwạ́n manejnemi ipan noojwi nochipa malej iga makiknọchịwakạn poxsan este makimiktịkạn.
24 Yej ayạ́' kinekis mamiki, yawi mikiti; e' yej mikis iga nej nẹtoka, nochipa onos nowạn.
25 ¿Itejas in tạga' siga makipiá inochi yej ono' ipan inịn tạjli, siga imạtika mamopolo o mamiki?
26 Siga agaj pịnạwa iga nẹtoka iwạ́n iga kipowa notájtọl, ijkọ́n nọ nej yej iPiltzịn Tạga', nipịnạwas iga yéj kuạ' niwị' nigobernạrọki iwạ́n iweyipodẹr noTaj, iwạ́n ạngelejmej yej xojxọtatiwịtzej.
27 Nimitznojma-ijliáj iga sekin yej nij onokej ayạ́' mikiskej este que makitakạn kén iga reinạrowa Dios.

Kén iga Jesús se'pay nẹsi iga tạwiá

28 Kipiá' ken ocho días iga kipojtoya inọ́n, Jesús tejkaj ipan sẹ tepẹ' orạdọto. Kiwịga' Pedro, Juan iwạ́n Jacobo.
29 Kuạ' orạdojtoya, moxạygapata' iwạ́n itzótzol mokuepa' este ichkati' iwạ́n mela'tạwij.
30 Iwạ́n nẹsikoj ọmẹn tajtạga' iga tạtapowakoj iwạ́n Jesús, ikyapaprofẹtajmej Moisés iwạ́n Elías.
31 Íkuạ' kiyawalojtoyaj weyi tạwịlkạn yej ipodẹrpa Dios. Iwạ́n kipojtoyaj kén iga yawi kiknọchịwatij Jesús iwạ́n kén iga yawi mikiti en Jerusalén.
32 Malej iga Pedro iwạ́n yej íwạn nemiáj pox kochisnekiáj, e' yejemẹn akochkej iwạ́n kitakej itạwịlyo Jesús iwạ́n inọmej ọmẹn tajtạga' yej onoyaj iwạ́n Jesús.
33 Kuạ' némiya yạyaj inọmej tajtạga' iga kikajtẹ́waja Jesús, Pedro kijlij Jesús:
—Tamachtiạni, ¡pox yẹkti iga nonokej nigaj! Manikchịwakạn ẹyi rạnchojtzitzịn, sẹ iga tej, sẹ iga Moisés iwạ́n sẹ iga Elías.
E' Pedro akimatiá tẹ kijtowạya.
34 Kuạ' inịno' kijtojtoya, wạlaj sẹ mixti kitzakuakoj. Iwạ́n majmawikej discịpolojmej kuạ' mixtzakuikej.
35 Iwạ́n wạlaj sẹ tájtọl ipan mixti, kijtoj:
—Inịnwa' nokta in noPiltzịn yej nikpoxchọkiliá; yéj xikakikạn.
36 Kuạ' tami' mokagui' tájtọl ipan mixti, Jesús isẹ́ltiya onoya. E' yejemẹn ayạ́' tẹ kijtojkej iwạ́n ayagaj kipowilijkej yej kitakej.

Jesús kachitialtiá sẹ chokotzi̱n yej kipiá mạlespí̱ritoj

37 Ipan se' día kuạ' temọtiwi̱tziayaj ipan tepẹ', komati gente mi̱xnạnkej iwạmej.
38 Iwạ́n sẹ tạga' de yejemẹn tajtoj recio:
—Tamachtiạni, nimitztajtaniliá iga achi xikita ini̱n nosẹlpiltzi̱n.
39 Sẹ mạlespí̱ritoj kiyokaki̱tzkiá iwạ́n kitzajtzi̱ltiá iwạ́n kikuejkuekuechkaltiá iwạ́n chijchalposọntiá. Kipoxiknọchi̱wa iwạ́n ayạ́' kikajtẹwasneki.
40 Nikijlíjkaja modisci̱polojmej iga makiki̱xtili̱kạn ini̱n espíritu, e' ayạ́' welitiakej.
41 Jesús kijtoj:
—¡Mataj amejemẹn ayạ́' anmomela'confiạrojtokej nopan iwạ́n ayạ́' anyẹ'nemij! ¿Este kẹ́mano' mạ́j nia nonoti iwạ́n amejemẹn, iwạ́n nia nimitzijyọwijtotij? Xikuajliga nijiga mopiltzi̱n.
42 Kuạ' chokotzi̱n kinạ'techojtiạya Jesús, mạlespí̱ritoj kitájkal este ipan tạjli iga kikuejkuekuechkaltij recio. E' Jesús kajajwa' inọ́n mạlespí̱ritoj iwạ́n kachitialtij inọ́n chokotzi̱n. Iwạ́n kimá' sej itaj.
43 Iwạ́n inewi gente san tajtachi̱xtikajkej iga kitakej iweyi poder Dios.

Jesús kijtowa sej iga yawi mikiti

Miẹj inewi moyọlmajtijtoyaj iga yej Jesús kichij, kijlij idisci̱polojmej:
44 —Xikyẹ'kakikạn ini̱n, iwạ́n amo xikẹlkạwakạn; nej yej iPiltzi̱n Tạga' yawij nẹkạwatij ipan imạ' yej ne-ijiyaj.
45 E' yejemẹn ayạ́' kentendẹrowạyaj yej kijliạyaj, iga ken kuạ' i̱xtzaktoyaj iga aya makentendẹrọkạn, iwạ́n majmawiáj iga kitajtaniáj Jesús iga tẹ́ kijtọjneki inọmej tajtọlmej.

¿A̱'yéj mạ́j tayakạnto'?

46 Iwạ́n idisci̱polojmej pẹwakej iga mosejsepan-ijliáj iga ạ'yéj ạn de yejemẹn mạ́j tayakạnto'.
47 E' Jesús kimati' tẹ kejlạntoyaj, kikui' sẹ choochi̱n iwạ́n kiketza' itẹnoj,
48 iwạ́n kijlijkej:
—Yej ki-ọmemạwiá ini̱n choochi̱n iga nẹtoka, nej neọmemạwiá; iwạ́n yej neọmemạwiá nej, ki-ọmemạwiá nọ yej nẹti̱tan. Iga yej moali̱mpamati ken ini̱n choochi̱n, inọ́n yej mạ́j importante.

Yej ayạ́' tẹmạlita, inọ́n tẹpalẹwiá

49 Juan kijlij Jesús:
—Tamachtiạni, nikitakej sẹ tạga' yej kitẹnẹwiạ́yapa motọkạ' iga kiki̱xtiạya mạlespí̱ritoj iwạ́n niktekimakakej iga amo makichi̱wa, iga ayạ́' senemi towạn.
50 Jesús kijtoj;
—Amo xikạwalti̱kạn, iga yej ayạ́' tẹmạlita inọ́n tẹpalẹwiá.

Jesús kajajwa Jacobo iwạ́n Juan

51 Kuạ' asitiaya iga Jesús tejkáwisya sej ipan cielo, kisentạlij iyạlmaj iga yawi Jerusalén.
52 Jesús kiti̱tan sekin iga mayạkạn ipan sẹ ạltepẹ' de Samaria* iga kitẹmọtoj kạn kạwiskej.
53 E' samaritạnojmej ayạ́' kinekikej iga ompa makạwi Jesús iga kimatikej iga nemi yạyaj Jerusalén.
54 Kuạ' kitakej inọ́n, Santiago iwạ́n Juan yej idisci̱polójmejpa Jesús, kijlijkej:
—NoTẹko, ¿ix tikneki maniktajtanili̱kạn Dios iga matemo ti'ti iga makipolọkạn yejemẹn, ken kichij el profeta Elías?
55 Iwạ́n Jesús kitachi̱lij iwạ́n kajajwa' in inọmej:
—Amejemẹn ayạ́' anki̱xmatij iyEspí̱ritoj Dios yej mitznentiáj.
56 Nej yej iPiltzi̱n Tạga' ayạ́' niwạlaj nitapolọko, niwạlaj nitamạnawi̱ko iga amo mapoliwilo.
Iwạ́n yájkija ipan se' ạltepẹ'.

Yej kitokasnekij Jesús

57 Kuạ' nemi yạyaj ipan ojti, sẹ tạga' kijlij Jesús:
—NoTẹko, nej nikneki manimitztokatinemi kạnsan tia.
58 Jesús kijtoj:
—Koyọmej kipiáj ixapoyomej kạn kochij, iwạ́n tọtọmej kipiáj ixekemej, e' nej yej iPiltzi̱n Tạga', anikpiá kạn achi manimokuajtetonti.
59 Jesús kijlij se':
—Xinẹtoka.

---

* **9:52 9:52** Xikita glosario “Samaria, Samaritanos”.

E' yéj kijtoj:
—NoTẹko, maniao' achto maniktǫkati notaj.
60 Jesús kijtoj:
—Xikąwili yej ken miktokej iga makitǫkakąn yej miktokej. Tej xaj, iwąn xikpowa kén iga reinąrowa Dios.
61 Se' kijlij:
—NoTẹko, nikneki manimitztoka, e' achto maniknawatiti yej onokej nochąn.
62 Jesús kijtoj:
—Yej nemi arądowa iwąn tątachixtiá itepotztajpa, ayą' kajasi iga matekipano iga Dios.

10

Jesús kititani setenta idiscipolojmej

1 Iwąn toTẹko kitapejpen se' setenta iwąn kititan ojǫmẹn iga mayąkąn ipan nochi ąltepẹmej iwąn nǫyąn kąn yéj yawi panǫti.
2 Kijlijkej:
—Melą'wa' iga ono' mia' yej wel moconfiąrowaj ipan nej, e' ayą' mia' yej kipowaj yẹ'noticiaj. Yej aya kikakij, inǫ́mejwa' ken sẹ weyi mijli yej némiya tayoksi. Inǫ́n iga xiktajtanilikąn yej iTẹko mijli iga makititani tekipanowąnimej iga makitekítijya yej ono' pan mijli.*
3 Amejemẹn xąkąn; nimitztitanij ken tikita amborrẹgojmej itząląn koyǫmej.†
4 Amo xikuigakąn amomórrąl, niga kąn ankẹnaj amotomimej, niga se' amogakmej; iwąn amo ximokẹketztiąkąn iga xitątapojtokąn iwąn agaj yej íwąn anmasij ipan ojti.
5 Kuą' ankalakiskej ipan sẹ kajli, achto ijkín xikijtǫkąn: "Xonokąn tamelą́."
6 Siga ompa ono' sẹ yej kineki maono tamelą́, ipan yéj mochiwas inǫ́n yej ankijtowaj, e' siga ayą' kineki maono tamelą́, ayą' mochiwas ken ankijtowaj.
7 Xikąwikąn ipan inǫnsan kajli, xikuąkąn iwąn xikonikąn yej mitzmakaj; pues yej tekipanowa kajasi iga makixtąwakąn. Amo xikalaktinemikąn ipan sẹsẹ́ kajli.
8 'Kuą' amasiskej ipan sẹ ąltepẹ' iwąn mitzǫmemąwiáj, xikuąkąn yej mitzmakaskej;
9 xikachitialtikąn yej wẹtitokej yej ompa onokej, iwąn xikijlikąn: "Ayo' wejkatis iga reinąrǫj Dios ipan amejemẹn."
10 E' siga amasij ipan sẹ ąltepẹ' iwąn ayą' mitzǫmemąwiáj, xąkąn ipan cąllejmej, iwąn xikijtǫkąn:
11 "Este tąlpǫ' yej ono' ipan amoąltepẹ' sąliwi' ipan nokximej, niktzejtzelojkej iga manẹsi iga ayą' annẹyẹ'itakej. E' xikmatikąn iga ayo' wejkatis iga reinąrǫj Dios."
12 Nimitzijliáj iga kuą' Dios tajuzgąrǫj, yej chąntitokej ipan inǫ́n ąltepẹ' mąj kicastigąrǫskej que yej ichąmej katka ąltepẹ' Sodoma.

Yej ayą́' moyǫlpataj

13 '¡Lástima yej anchąntitokej ąltepẹ' Corazín! ¡Lástima yej anchąntitokej ąltepẹ' Betsaida! Siga ipan ąltepẹ' Tiro iwąn Sidón mochijka milągrojmej yej amejemẹn ankitakej, desde ikya kikajtejkaj iga kichiwaj yej ayẹkti, iwąn monẹxtiąyaj iga kajakiąyaj itzotzolmej yej moakiá kuą' mikilo, iga moknǫmatij iwąn motąlíjkąja ipan nexti.
14 E' kuą' Dios tajuzgąrǫj, amejemẹn mąj yawij mitzcastigąrǫtij que yej chąntitokej ąltepẹmej Tiro iwąn Sidón.
15 Iwąn amejemẹn yej amochąn ąltepẹ' Capernaum, ¿ankijtowaj ąn anyątij ipan cielo? ¡Yáwijwa' mitzakitij kąn onokej yej miktokej!‡
16 Jesús kijlij sej idiscipolojmej:
—Yej amejemẹn mitzkakij, nẹkakij nej; iwąn yej ayą' mitztajtǫlkuij, nej ayą' nẹtajtǫlkuij, iwąn yej ayą' nẹtajtǫlkuij, ayą' kitajtǫlkuij yej nẹtitan.

Mokuepaj sej yej Jesús kititankej

17 Iwąn inǫmej setenta yej yajkaj, yǫlpąktiwąlkej, kijtojkej:
—AnnoTẹko, este tzitzimimej kichiwaj ken niktekimakaj ipan motǫką'.
18 Jesús kijtoj:
—Kena, nej nikita' iga Tzitzimi' nemi wetzi ipan cielo ken sẹ teyǫ'.
19 Nej nimitzmakakej poder iga wel xitaksakąn ipan kowąmej iwąn ipan kǫlǫmej, iwąn iga wel xiktąnilikąn nochi amoenemigojmej, iga amo mamitzchiwilikąn nitẹ́.

---

* **10:2 10:2** Kijtǫjneki iga makitajtanilikąn Dios iga yéj makititani toknimej yej wel kipowaj yẹ'noticiaj nochi inimej gente. † **10:3 10:3** Koyǫmej, español: lobos. Inín kijtǫjneki iga yej kitokaj Cristo, ken borrẹgojmej iwąn yej kijiya Cristo, ken koyǫmej. ‡ **10:15 10:15** El infierno.

20 E' amo xiyǫlpąkikąn iga mąlespi̱ritojmej mitzcrędowaj, xiyǫlpąkikąn iga
amotǫkąmej ijkuilíjto'ya ipan cielo.

Petz tęPiltzi̱n kimati ą'yéj iTaj

21 Íkuą' Jesús yǫlpągui' iga iyEspíritoj Dios kiyǫlchikaj, iwąn kijtoj:
—NoTaj yej tikchij cielo iwąn tąjli, nimitzweyimati̱ltiá iga tiknęxtilij yej ayą́' moweyi-
matij inǫn yej ayą́' tiknęxtilij yej tamatij, iga tej ijkǫn tikne'.
22 ʼNoTaj nęma'ya inochi yej ono'. Ayagaj nęmela'i̱xmati nej yej iPiltzi̱n Dios, isę́ltisan
tęTaj Dios nęmela'i̱xmati. Iwąn ayagaj nǫ kimela'i̱xmati tęTaj; nosę́ltisan nej yej iPiltzi̱n,
iwąn inǫmej yej nej nikneki iga maki̱xmatikąn.
23 Iwąn kitachi̱lij idisci̱polojmej, kijlij:
—Pąkiskej yej makitakąn yej ankitztokej;
24 iga nimitzijliáj iga mia' profętajmej iwąn ręyejmej kitasnekiąj ini̱n yej ankitztokej,
iwąn ayą́' kitakej; kinekiáj makikakikąn ini̱n yej amejemęn nemi ankikakij, iwąn ayą́'
kikakikej.

Sę samaritano yej te-ijikni̱n

25 Iwąn sę yej tamachtiá ipan iley Moisés, moketza' iga tajtoj iga san kinekiá makita
tę kijtǫj Jesús iwąn kitajtan:
—Tamachtiąni, ¿tę́ nikchi̱was iga wel manono nochipa iwąn Dios?
26 Jesús kijtoj:
—¿Tę́ ijkuilijto' ipan la ley? ¿Kén tikentendęrowa?
27 Iwąn yej tamachtiá ipan la ley, kijtoj:
—"Xikchǫkili moTęko Dios iga inewi moąlmaj, iwąn iga inochi moespíritoj iwąn
iga inewi motájpal iwąn yéj nochipa xikejląnto, iwąn xikchǫkili mokni̱n kensan tej
timochǫkiliá."
28 Jesús kijtoj:
—Ómpaya ken tikijtoj. Siga inǫn tikchi̱was, nochipa tonos iwąn Dios.
29 E' inǫn yej tamachtiá ipan la ley moweyimatiá iyi̱xtaj yej ompa onoyaj, iwąn kitajtan
Jesús:
—¿Ą'yejtaj in nokni̱n?
30 Jesús kijtoj:
—Sę tąga' ki̱sa' Jerusalén iga yawi Jericó. Iwąn ipan ojti kitachtekijkej, este itzótzol
kiku̱lijkej, kimagakej, iwąn este kitapolǫltijkej iwąn ompa kikajtejkej.
31 E' kémpasan ipan inǫn ojti panǫtiąya sę sacerdote; e' san kitachi̱lij iwąn san kipatilij.
32 Sę levita§ yej tekipanowa ipan weyitiǫpan nǫ ompa asi', kitachi̱lij iwąn nǫ san
kipatilij.
33 E' sę tąga' yej chąntito' Samaria* nemi yąya ipan inǫnsan ojti, kuą' kita', kiknęlij.
34 Iwąn kinąʼtechoj iwąn kipajtilij kąn kimagakej. Kitąlilij aceite iwąn vino, iwąn
kilpilij iga tzótzol. Kitejkawi̱ltij ipan ibu̱rroj iwąn kiwi̱ga' ipan sę kajli iwąn ompa
kicuidąrojtoya.
35 Ipan se'ya día kuą' yáwiya, kiki̱xtij tomi̱n yej valęrowa kę' sę kitąniá ǫme día
iwąn kimá' itęko kajli, iwąn kijlij: "Xinęcuidąrowili ini̱n tąga', iwąn siga máj tigastąrǫj,
nimitzkuepilij kuą' nimokuepas."
36 Jesús kijtoj:
—De ini̱mej ęyi tąga', ¿ą' mochij iyikni̱n inǫn tąga' yej kitachtekijkej?
37 Yej tamachtiá ipan la ley kijtoj:
—Yej kiknęlij.
Iwąn Jesús kijtoj:
—Xaj iwąn ijkǫnsan nǫ xikchí tej.

Jesús ono' chąn Marta iwąn María

38 Jesús ojkui' sej iwąn asi' ipan sę ąltepętzi̱n ompa kąn sę siwą' yej itǫką' Marta
ki-ǫmemąwij ichąn.
39 Marta kipiaya sę isiwa-ikni̱n yej itǫką' María, iwąn motąlij iyikxitęnoj Jesús iga
makikaki yej yéj kijtojtoya.
40 E' Marta, kiyǫltiląntoya iga kichi̱wa mia' itekipánǫl, kinąʼtechoj Jesús iwąn kijlij:
—NoTęko, ¿ix ayą́' tikita iga nosiwa-ikni̱n nęsenkokąwiliá notekipánǫl? Xikijli iga
manępalęwi.
41 Jesús kijtoj:
—Marta, Marta, mitzyǫltiląnto' iwąn poxsan mitzyǫlmiktiá kuajkuantas.

---

§ **10:32 10:32** Xikita glosario "Levita". * **10:33 10:33** Xikita glosario "Samaria, Samaritanos".

42 E' sẹsan yej mąj yẹkti. María kitapejpen yej yẹkti iwąn ayagaj yawi kikąwaltịti.

11

Jesús kinẹxtiliá idisci̱polojmej ken iga matajtọkąn wąn Dios

1 Sẹ día Jesús orądojtoya ipan sẹ lugar iwąn kuą' tami' orądoj sẹ idiscí̱poloj kitajtan:
—NoTẹko, xinẹnẹxtilịkąn ken iga mani-ọrądọkąn, ijkọ́n ken Juan kinẹxtilij nọ idisci̱polojmej.
2 Jesús kijtoj:
—Kuą' antajtowaj wąn Dios, xikijtọkąn:
NoTaj yej tono' ipan cielo,
nochi makiweyimatịlti motọką'.
Xirreinąrọ́kiya.
Mamochịwa ken tej tikneki ipan tąjli, ijkọ́n ken mochijto' ipan cielo.
3 Notakualmej yej nochipa niknekij, xinẹmakakąn ąman.
4 Xineẹlkąwilịkąn yej nikchijkej yej ayẹkti, ijkọ́n ken nejemej nọ nikẹlkąwiliáj yej nẹchịwilijkej yej ayẹkti.
Xinẹpalẹwịkąn iga amo manikchịwasnekikąn yej ayẹkti; amo xinẹsemakakąn kuą' Tzitzimi' nẹchịwaltịjnekij yej ayẹkti.
5 Iwąn nọ kijlijkej:
—Siga sẹ de amejemẹn makipiá sẹ amigo iwąn tajkoyówal makijlịti: “Amigo, achi manimitztajtanili ẹyi mopąn
6 iga sẹ noamịgoj ásigo', wąlaj wejka iwąn anikpiá tẹ nikualtiá.”
7 Iwąn yej ono' kalijti', makijto: “Amo xinẹkuejkuesọki, nikaltzákto'ya, niwejwetztókeja iwąn nopilowąntzitzịn. Awel nimoketza, awel nimitzmaka nitẹ́.”
8 Nimitzijliáj iga ayą́' yawi moketzati iga san iyamịgoj, sino que iga nemi kiteki'tajtaniliá iwąn yawi kimakati inewi yej kipolowa.
9 Inọn iga nimitzijliáj: Xiktajtanikąn, iwąn Dios yawi mitzmakatij, xiktẹmọkąn iwąn ankasiskej, xikaltzotzonakąn iwąn mitzkaltapowilịskej.
10 Iga yej kitajtani, kimakaj; iwąn yej kitẹmowa, kasi; iwąn yej kaltzotzona, kikaltapowiliáj.
11 ’¿Ix wel sẹ de amejemẹn antẹtajmej kimakas ipiltzịn sẹ te'ti kuą' kitajtaniliá tákual? ¿O kuą' kitajtaniliá tọpoj, kimakas sẹ kową'?
12 ¿O kuą' kitajtaniliá pioteksis, ix kimakas sẹ kọlọ'?
13 Siga amejemej yej ankichịwaj yej ayẹkti, wel ankimakaj yej yẹkti amopilowąn, ¡amoTaj yej ono' ajko ipan cielo, mąjya sej kimakas iyEspí̱rito Santo ą'san kitajtanilịj!

Kipantiáj Jesús iga kipiá ipodẹr Tzitzimi'

14 Jesús kikịxtijtoya mąlespí̱ritoj ipan sẹ tąga' iga inọn mąlespí̱ritoj kinọnojtilijtoya. Kuą' kịsa' mąlespí̱ritoj, nọnoj welja tajtoj. Kuą' inọn kitakej yej ompa onoyaj, san tajtachịxtikajkej.
15 E' sekin kijtojkej:
—Tzitzimi'* yej ijẹ́fejpa mąlespịritojmej, kimá' poder inín tąga' iga kikịxtiá mąlespịritojmej.
16 Sekin iga makimąwetzịltịkąn Jesús, kitajtaniliąyaj iga makichịwa tejtẹ́ yej manẹsi iga wị' ipan cielo.
17 E' Jesús kimatitoyay tẹ kejląntoyaj in inọmej, iwąn kijlijkej:
—Siga sẹ país mochịwa ọme grupo iga mosepankuejkuesowaj, inọn país políwiya. Iwąn siga sẹ familia mosẹpankuejkuesowaj, akąwis ni agaj.
18 Ijkọ́n nọ Tzitzimi' siga isẹ́ltisan mokịxtiá, ¿kén yawi kipiati ipodẹr? Inín nikijtowa iga amejemẹn ankijtowaj iga nej nikịxtiá mąlespí̱ritoj ipan ipodẹr Tzitzimi'.†
19 E' siga annẹpantiáj iga nej nikịxtiá mąlespí̱ritoj ipan ipodẹr Tzitzimi', in yej mitztokaj, ¿ix iga ipodẹr Tzitzimi' kikịxtiáj mąlespí̱ritoj? Yejémejsan monẹxtiáj iga ayéj ijkọ́n ken anne-ijliáj.
20 Nej nikịxtiá mąlespí̱ritoj iga ipodẹr Dios, inọn kijtọjneki iga ási'ya tiempo iga Dios marreinąro ipan amejemẹn.
21 ’Kuą' sẹ tąga' yej pox tajpalej kipiá yej iga momąnawiá, ayagaj wel kitachtekiá ichąn.
22 E' siga wị' se' yej mąj tajpalej iwąn kitąniliá, kikuịliá inewi yej iga momąnawiá yej ípan moconfiąrowąya iwąn kichtekiliáj inewi yej kipiá.

---

* **11:15 11:15** Ipan griego nij kijtowa Beelzebú yej kijtọjneki Satanás. † **11:18 11:18** Ipan griego nij kijtowa Beelzebú yej kijtọjneki Satanás.

23 ’Yej ayą́' kiyę'ita yej nikchi̱wa, inǫnwa' ne-ijiya; yej ayą́' nępalęwiá; inǫnwa' tapojpolowa.

Mokuepa sej mąlespí̱ritoj ipan tąga'

24 Jesús nǫ kijtoj:
—Kuą' sę mąlespí̱ritoj ki̱sa ipan sę tąga', nentinemi ipan wą́'tąl iga kitęmojtinemi kąn makalaki; iwąn siga ayą́' kasi, kijtowa: “Nia sej nimokuepati nochąn, kąn nikisa'.”
25 Kuą' mokuepa kasi inǫ́n tąga' ken sę kajli yej tajtachpąntolǫ' iwąn tayejyę'tąlijtolǫ'.
26 Iwąn yawi kikuiti se' siete mąl espíritu yej mąjya sej que yéj, iwąn inochi̱n mochąntiáj ipan inǫ́n tąga', iwąn inǫ́n tąga' kichi̱was mąjya sej yej ayękti que achto.

Mela'yǫlpąkilis

27 Miej tątapojtóyao' Jesús, sę siwą' tajtojtę́' recio, kijtoj:
—¡Mayǫlpąkto inǫ́n siwą' yej mitzonoltij iwąn mitziskaltij!
28 Jesús kijtoj:
—¡Máj mayǫlpąkikąn yej kikakij itájtǫl Dios iwąn yej kichi̱waj ken kijtowa!

Jesús tątapowa de Jonás

29 Máj ajasitiąyaj kąn onoya Jesús iwąn pęwa' iga kijtoj:
—Ini̱mej gente pox mąlojmej iga kinekij manikchi̱wa yej ayi̱'pa mo-ita, e' ayą́' nia niknęxtili̱tij nitę́, petz yej Dios kichi̱wilij Jonás.‡
30 Ijkǫ́n ken yej chąntitoyaj Nínive kitakej ipodęr Dios ipan Jonás, ijkǫ́n nǫ yej ą́mampa onokej kitaskej ipodęr Dios ipan nej yej iPiltzi̱n Tąga'.
31 Kuą' Dios tajuzgąrǫj, moketzas nǫ la reina yej mandąroj ipan tąjli de Sabá iga mitzjuzgąrǫskej, iwąn kijtǫj iga ayompa ankichijkej. Inǫ́n reina wejka nejnen iga makikaki yej kimati rey Salomón;§ iwąn nej mąjya sej que Salomón.
32 Kuą' Dios tajuzgąrǫj, yej ichąmej weyi-ąltepę' Nínive, moketzaskej iga mitzjuzgąrǫskej, iwąn kijtǫskej iga ankichijkej yej ayękti; iga yej chąntitokej Nínive, kuą' Jonás kipowa' itájtǫl Dios, kikajtejkej iga kichi̱wayaj yej ayękti; iwąn nej mąjya sej que Jonás.

Lámpara yej topan ono'

33 ’Ayagaj kixǫtaltiá icándi̱l iwąn maki̱yąna, niga kitąliá itampa cajǫn, sino que kitąliá ajko iga yej kalakiskej matachakąn.
34 Moyi̱x ken tikita sę cándi̱l yej mitztąwiá; siga moyi̱x yękti, mitztąwijtos. E' siga ayękti, tonos ken kuą' takomichkąn.
35 Ximocuidąro iga inǫ́n ti'ti yej tikpiá amo masęwi.
36 E' siga monǫyąn mitztąwijto' inǫ́n ti'ti, ayą́' tonos ken takomichkąn, nǫyąn titachás, ken kuą' sę cándi̱l mitztąwijtos.

Jesús kajajwa fariseojmej iwąn yej tamachtiáj ipan la ley

37 Kuą' tami' tajtoj Jesús, sę fariseo kijlij iga matakuąti ichąn. Jesús yajki, kala' ichąn iwąn ki̱xnąnya mesa.
38 Iwąn fariseo ayą́' kiyę'ita' iga Jesús ayą́' achto momąpą́' ken kitekichi̱waj kuą' takuaj.
39 E' toTęko kijlij:
—Amejemęn fariseojmej kenkuą' ankipajpąkaj plato iwąn posillo fuęrájbapa, e' amejemęn ipan amoąlmajmej ankejląntokej iga antachtekij iwąn ankichi̱wasnekij yej ayękti.
40 ¡Ampachtǫlmej! ¿Ix ayą́' ankimatij iga yej kichij fuęrájbąpa kichij nǫ yej ta-ijtikpa?
41 Nimitzijliáj iga achi xikmakakąn ken tejtę́ yej ankipiáj, inǫmej yej ayą́' motąpialiáj iwąn ijkǫ́n anyę'onoskej iyi̱xtaj Dios.
42 ’¡Anląstimajmej fariseojmej!, iga ankapartąrowiliáj Dios diez por ciento de hierba buena, de chichi̱'kuaxiwi' iwąn de inewi kuaxiwimej yej mókuapa. E' ayą́' ankichi̱waj ken Dios kineki iwąn ayą́' ankinekij Dios. Ini̱nwa' in yej yękti iga xikchi̱wakąn iwąn amo xikęlkąwakąn iga xikyokati̱kąn yej itátkipa Dios.
43 ’¡Anląstimajmej fariseojmej!, iga kąn takualo anmotąli̱jnekij ipan yę'asiętoj kąn motąliáj yej máj tayakąntokej yej onokej tiǫpan, iwąn ankinekij iga nochi mamitzsaludąrǫkąn tajkoąltepę'.
44 ’¡Anląstimajmej yej antamachtiáj ipan la ley iwąn anfariseojmej, anmopajpantiáj iga anyę'nemij!, ken tikita an-ąnimajxapomej yej anęsi, yej kipąpatiliá la gente iwąn akitaj.
45 Iwąn sę yej tamachtiá ipan la ley, kijtoj:
—Tamachtiąni, iga inǫ́n tikijtoj, annępǫpowaj nǫ nejemęn.

---

‡ **11:29 11:29** Mt 12:40 § **11:31 11:31** 1 R 10:1-13

46 E' Jesús kijtoj:
—¡Anlastimajmej, yej antamachtiáj ipan la ley!, iga ankitekimakaj amogentej ma-
kichiwakan yej ayagaj wel kichiwa. E' amejemen niga achi ankipalewiáj.
47 ’¡Anlastimajmej!, yej ankichiwiliáj ikalyotzitzin kan tǫktokej profetajmej yej
kimijmiktijkej amotajwan.
48 Iga ijkǫ́n ankichiwaj, ankiyẹ'itaj yej kichijkej amotajwan. Yejemen kimijmiktijkej
iwán amejemen ankichiwiliáj ikalmej kan tǫktokej.
49 ’Inǫ́n iga Dios yej nochi kimati kijtoj: “Nia nimitztitanilitij profetajmej iwán
notatitanimej, sekin de yejemej anyawij ankimiktitij iwán sekin anyawij ankitalǫchtitij.”
50 E' Dios yawi kikulparǫti la gente de inampa de inǫ́n i-esyomej inewi profetajmej yej
kimijmiktijkej este iga kua' pewa' inín tajli.
51 Pewa' este iga kimiktijkej Abel iwán este iga kimiktijkej Zacarías, yej kimiktijkej
iyixtaj weyitiǫpan, itenoj altar. Inán nimitzijliáj iga Dios yawi kicastigarǫti la gente yej
inán onokej iga mikikej profetajmej.
52 ’¡Anlastimajmej yej antamachtiáj ipan la ley!, iga ankitzakuaj itájtǫl Dios, amejemen
ayá' ankixmatij Dios iwán ankitzakuiliáj yej kixmatisnekij.
53 Kua' Jesús tami' kijtoj inín, yej tamachtiáj ipan la ley iwán fariseojmej pewa' iga
kuejkuesiwikej iwán kitajtajtankej poxsan Jesús;
54 kimela'temowiliayaj kansan makijto se tájtǫl iga wel makimawetziltican.

12

Jesús tanǫnǫtza

1 Iwán monechkojkej miles de gente este motǫtopewayaj. Iwán Jesús achto pewa' kijlij
idiscipolojmej:
—Ta' xikakikan: amo xikchiwakan ken kitekichiwaj fariseojmej, iga yejemej nésiki'
ye'nemij, siempa ayá'.
2 Ateyi nisé yej mochiwa ichtákasan yej ayá' mamomati, iwán ateyi nisé yej iyanto'
yej amo mamomati.
3 Nimitzijliáj iga inewi yej ankijtowaj kan takomichkan, yawi mokakiti kan tachalpan
iwán siga amo-ichtakatatapǫwiáj ankaltzaktókejpa, yawi motzajtzitipowati kan nǫyan
mokaki.

Jesús kijtowa iga Dios mamomajmawili

4 ’Noknjwan, nimitzijliáj iga amo xikmajmawilikan yej tamiktiáj, e' máj máj awel te
kichiwaj.
5 E' nia nimitzijlitij a'yéj xikmajmawilikan; xikmajmawilikan Dios yej wel mitzmiktiáj
iwán wel mitzmǫtaj kan tawewelkato', inǫnwa' in yej xikmajmawilikan.
6 ’Ankimatij iga monamaka cinco tǫtǫtzitzin iga ǫme tomintzitzin, e' Dios ayá' kelkawa
nisé de inǫ́n.
7 Dios kimati ke' amotzonkalmej ankipiáj ipan amotzontekon. Amo ximajmawikan,
amejemej máj anvalerowaj que mia' tǫtǫtzitzin.

Amo xipinawa iga tikijtowa iga tiktoka Jesús

8 ’Nimitzijliáj iga inewi yej kinojma-ijtowa iyixtaj la gente iga netoka, nej yej iPiltzin
Taga', no nia nikijtǫti iyixtaj iyangelejmej Dios iga netoka.
9 E' yej makijto iyixtaj la gente iga ayá' netoka, no nia nikijtǫti iyixtaj iyangelejmej
Dios iga ayá' netoka.
10 ’Siga agaj makijto yej ayekti iga iPiltzin Taga', Dios weljo' kelkawilij yej kijtoj, e' yej
mamaltajto iga iyEspíritoj Dios, inǫ́n Dios ayo' kelkawilij.
11 ’Kua' mitzwigaskej tiǫpan o iyixtaj juezmej o iyixtaj yej mandarowaj; amo
xitayǫkoyakan iga ayá' ankimatij te anyawij ankijtǫtij.
12 IyEspíritoj Dios yawi mitzneextilitij te anyawij ankijtǫtij.

Amo ximoconfiaro ipan tomin

13 Se toknin itzalan gente kijlij Jesús:
—Tamachtiani, xikijli noknin iga manemaka achi yej nekawilijkej notajmej.
14 E' Jesús kijlij:
—Ej, ¿a'yéj netalij iga juez iga manimitzmajmakakan yej amotatki?
15 Kijtoj no:
—Ximocuidarǫkan, amo xikpoxpiasnekikan tejté yej awel ankipiáj. Se taga' awel
ye'ono iga san makipiá komati yej pox patiyoj.
16 Iwán kipowilijkej se kan wel mixkujtilo:

—Onoya sẹ tạga' yej poxsan motapialiạya iwạ́n pox mochḭwaya yej kitọkaya pan ímḭl,
iwạ́n pox mochḭwaya yej kitọkaya.
17 Inọ́n tạga' ijḳín kijtowạya ipan iyạlmaj: “¿Tẹ́ inán nia nikchḭwati? Ayạ́' nikpiá kạn
nikạna yej nikḭxtij ipan nómḭl.”
18 Iwạ́n kijtoj: “Nikmátiya tẹ nia nikchḭwati, nia nikxijxitḭnati kạn nikạna nokosẹchaj
iga manikchḭwa yej mạ́j wejweyi, iwạ́n ompa nia nikạnati inewi nokosẹchaj, iwạ́n inewi
yej nikpiá.
19 Iwạ́n nia nikijlḭti noạlmaj: Noạlmaj, paréj timotaẹnilijto' iga mia' año; ximosẹwi,
xitakua, xi-ạti, xipạki.”
20 E' Dios kijlij: “Tạga' yej ken atitajlạnto', inḭnsan yówal tia timikiti, iwạ́n yej tikạnto',
¿ạ'yéj tikạwilḭj?”
21 Ijkọ́n mochḭwa sẹ yej kinejnechkowa itomḭn iga yéjsan; e' iyḭxtaj Dios ayạ́' kipiá
nitẹ́.

Dios ki-ọmemạwiá ipilowạn

22 Jesús kijlij idiscḭpolojmej:
—Nimitzijliáj iga amo xikyọkoyakạn tẹ́ anyawij ankikuạtij iga wel xonokạn, niga
xikyọkoyakạn amotzotzolmej yej anyawij ankakḭtij.
23 Tejemej mạ́j tivalẹrowaj que tákual iwạ́n tocuẹrpoj mạ́j sej que tzótzol.
24 Ta' xikitakạn tọtọmej ayạ́' mḭlchḭwaj iwạ́n niga tapixkaj iwạ́n akipiáj kajli kạn kạnaj
yej kipixkaj, iwạ́n Dios kitamakaj. ¡Puej amejemẹn mạ́j anvalẹrowaj que tọtọmej!
25 ¿Iwạ́n ạ' de amejemej iga san matayọkoya iga chapati', wel weyás se' alḭ́n?
26 Siga awel ankichḭwaj inḭ́n yej alḭ́n, ¿te iga anmoyọlmiktiáj ipan sewo'?
27 ’Ta' xikitakạn ken iga weyáj xọchimej, ayạ́' tekipanowaj iwạ́n niga tajtzomaj. E'
nimitzijliáj niga el rey Salomón malej iga moyẹ'taajakiạya; ayạ́' kaxilij ken inọmej
xọchimej yej mojmọnsajtikej.
28 Iwạ́n siga Dios ijkọ́n kimọnsajchḭwa kuaxiwiyoj yej ạman ono' ipan ạkạwalyoj
iwạ́n mọsta tatas ipan ti'ti, ¿kén iga ayạ́' mitztzotzolyọtḭskej, amejemẹn yej alḭ́n
anmoconfiạrowaj ipan Dios?
29 Amejemẹn amo xitayọkoyakạn iga ayo' tẹ ankikuạskej o tẹ́ anyawij ankonḭtij.
30 Yej ayạ́' kḭxmatij iyojwi Dios, tayọkoyaj iga nochi inḭ́n, e' amoTaj yej ono' ajko
kimátiya tẹ mitzpolowaj amochạn.
31 E' ximotẹmakakạn iga Dios marreinạro ipan amejemẹn, iwạ́n nochi inḭmej yej
mitzpolowaj anyawij ankipiatij.

Amo xikpoxneki tomḭn

32 Jesús kijtoj:
—Amo ximajmawikạn, amejemẹn yej ken amborrẹgojmej yej ayạ́' ankomatimej, e'
toTaj kineki iga íwạn xisenmandạrọkạn.
33 Xiknamakakạn yej ankipiáj iwạ́n xikmakakạn yej akipiáj. Ijkọ́n ken ankẹnaj
amotomḭn ipan yej ayḭ́' tamis, iwạ́n ipan cielo ken ankipiáj amotomḭn yej ayḭ'pa tami,
kạn ayagaj tachteki, iwạ́n kạn wẹchi ayạ́' taxḭxitḭna.
34 Kạn ono' yej mitzyọltilạna ompa nochipa tikejlạntos.

Matikchḭxtokạn toTẹko iga wḭ'ya

Jesús kijtoj:
35 —Xinẹchḭxtokạn iga niwḭ', xitaajakijtókạnya iwạ́n maxọtátoya amomechọmej.
36 Xonokạn ken inọ́n tekipanowạnimej yej kichḭxtokej itẹkomej iga maasi, iga yajki
kạn monạmiktilo, iga kuạ' asis, kikaltapowilḭskej kuạ' kaltzotzonas.
37 Pạktokej tekipanowạnimej iga kuạ' asis itẹko makasikij isatokej; nimitznojma-ijliáj
iga itẹko yawi kḭxnạntḭtij ipan mesa iwạ́n yéjsan imạtika kitạlḭj tákual.
38 Pạktokej yejemej siga kasitij isatokej, malej iga asis tajkoyówal o kuạ' isájpasan.
39 Iwạ́n inḭ́n xikmatikạn, siga sẹ itẹko kajli kimatiá katka kẹman yawi asiti yej tachteki,
ayạ́' mokochkuḭlḭj iwạ́n ayạ́' motẹmakas iga makikaltapọkạn iga makitachtekikạn.
40 Inọ́n iga amejemẹn xisatokạn iga xinẹchḭxtokạn; nej yej iPiltzḭn Tạga' niwḭ' kuạ'
ayạ́' ankimatitokej.

Ọmẹn tekipanowạni, sẹ yej pox tacrẹdowa iwạ́n sẹ yej ayạ́'

41 Pedro kitajtan:
—NoTẹko, ¿ix tikpowa' inḭ́n iga manimḭxkuḭtḭkạn nejémejsan o iga inochi?
42 Kijtoj toTẹko:
—¿Ạ'yéj onos ken inọ́n yẹ'tekipanowạni yej nochipa kichḭwa ken kijliá itẹko, yej kitạliá
iga makimandạro sekin itekipanowạnimej ipan ichạn iga matatamaka kuạ' takualo?
43 Pạkto' inọ́n tekipanowạni iga kuạ' asis itẹko makasiki kichijto' ken kitekimakakej.

44 Nimitzijliáj iga inǫ́n tekipanowąni yawij kitąlitij iga makimandąro inochi yej itátkipa itęko.
45 E' siga inǫ́n tekipanowąni makijto ipan iyąlmaj: “Notęko wejkąwaso' iga asis”, iwąn pęwas iga kiknǫchiwas sekin tekipanowąnimej, tajtąga' iwąn siwątkej. Iwąn pęwas iga takua iwąn ąti este tąwąna.
46 Yawi asiti itęko inǫ́n tekipanowąni kuą' ayą' kichixto', iwąn kuą' ayą' kimatito', iwąn yawi kicastigąrǫti, kititanis kąnsan yawij yej ayą' tacrędowaj.
47 ’Tekipanowąni yej kimajmati tę kineki itęko iwąn ayą' kejląmikis iga makichiwa, yawij kimagatij poxsan.
48 E' yej ayą' kimatito' iga kichiwa yej kajasi iga makicastigąrǫkąn, inǫ́n ayą' poxsan yawij kimagatij. Siga agaj Dios kimaka komati, nǫ kitajtanilij komati; siga agaj Dios poxsan kipialiá confianza, poxsan mayę'nemi.

Itechko Jesús iga moyojyokatilo

49 ’Nej niwąlaj niktikuiltiko ti'ti ipan inín tąjli, ¡iwąn nejwa' niknekiá iga mawęwelǫ́ntoya!
50 Nia nipanǫti ken ipan sę bautismo iga yawij nępoxiknǫchiwatij, ¡poxsan nimoyǫlmiktijto' malej ga aya asi inǫ́n día iga mamochiwa!
51 ¿Ankijtowaj ąn niwąlaj iga xonokąn tamelą́ ipan inín tąjli? Nimitzijliáj iga ayą'; niwąlaj iga ximoyojyokatikąn.
52 Desde inąn, cinco ipan sę kajli yawij yojyokatitotij, ęyi kijiyaskej yej ǫmemej, iwąn ǫmęn kijiyaskej ęyi.
53 Tętaj yawi kijiyati ipiltzin iwąn tępiltzin yawi kijiyati itaj; tęyę' yawi kijiyati isiwąpiltzin, isiwąpiltzin yawi kijiyati iyę'; mónąnti yawi kijiyati isiwąmon iwąn siwąmon yawi kijiyati imonąn.

Ayą́' kitaj yej Dios nemi kichiwa

54 Jesús kijlij nǫ la gente:
—Kuą' ankitaj moketza mixti ikalakiyąn tǫnati', ankijtowaj iga yawi witzeti tiawą', iwąn ijkǫ́n mochiwa.
55 Iwąn kuą' tejkawi ejeka', ankijtowaj iga yawi tadotǫnitiati, iwąn ijkǫ́n mochiwa.
56 ¡Amejemęn antakajkayąwaj iga ankitokaj Dios! Amejemej ankimatij yej kijtǫjneki mixti iwąn yej mochiwas ipan tąjli, ¿iwąn te íga awel ankentendęrowaj yej nejpa nemi nikchiwa yej Dios nemi mitznęxtiliáj?

Ximoyǫltąlikąn iwąn yej anmo-ijiyaj

57 ’¿Te iga ayą' amogąnajsan anmo-ijliáj iga ankichijtokej yej ayękti?
58 Siga agaj mitzdemandąrowa iwąn mitzwiga kąn mandąrǫlo, ximoyǫltąlíkąnsan ipan ojti. Porque siga mitzwiga iyixtaj juez, juez kitekimakas policiyajmej iga mitzakiskej kuákalko.
59 Nimitzijliá iga atikisas ompa este que xikixtąwa inewi kę' mitztajtaniliáj.

13

Ximoyǫlpatakąn o anyawij ampoliwitij

1 Íkuą'san wąlkej sekin iwąn kitątapǫwijkej Jesús iga Pilato kimijmiktij sekin tajtąga' de Galilea kuą' onoyaj tiǫpan, iwąn inǫmej iyesyomej kisenętilij iwąn iyesyo yǫlkąmej yej kimakayaj iga iyofrędaj Dios.
2 Iwąn Jesús kijtoj:
—¿Ankijtowaj amejemęn iga ijkǫ́n kichiwilijkej inǫmej de Galilea iga máj kichijkej yej ayękti que sekin galileos?
3 Nimitzijliáj iga ayą'; siga ayą' anmoyǫlpataj, amonochin anyawij ampoliwitij nǫ.
4 ¿O amejemęn ankijtowaj iga inǫmej dieciocho yej mikikej kuą' torre de Siloé wetzi' iwąn kitepachojkej, máj kichijkej yej ayękti que sekin yej chąntitokej Jerusalén?
5 Nimitzijliáj iga ayą'; siga ayą' anmoyǫlpataj, amonochin anyawij ampoliwitij nǫ.

Higuęrajkuawi' yej ayą́' tąki

6 Jesús kijtoj inín iga mamixkuitilo:
—Sę tąga' kipiaya sę higuęrajkuawi'* yej ixwatoya ipan ítąl, iwąn yajki kitato siga ayą' tąkto'; e' ayą' kasilij nitę́.
7 Kijlij yej kicuidąrowa tąjli: “Kipiaya ęyi xiwi' iga niktekitęmolíki itąkilka inín higuęrajkuawi' iwąn ayí' nikasiliá. Xiktzontékiya; ¿te iga yawi tąlpolojtoti, ayéj iga tąki?”

---

* **13:6 13:6** Xikita glosario “Higo”.

8 Inǫ́n yej kicuidąrowąya tąjli kijtoj: “Patrón, achǫ' xikajtẹwa inı́n xiwi';
manikaxąníli-o' tąjli iwąn nia niktąlilı̨ti abono.
9 Ijkǫ́n sí, anka tąkisya; e' siga ayą́' tąkis, xiktzontekiy.”

Jesús kachitialtiá sẹ siwą' ipan día kuą' mosẹwilo

10 Jesús tamachtijtoya tiǫpan ipan sẹ día kuą' mosẹwilo
11 iwąn ompa onoya sẹ siwą' yej kipiaya dieciocho año iga wẹtito'. Sẹ mąlespı́ritoj
kitepo'wijkolojtoya iwąn ni alı́n awel kimeląwaya itepo'.
12 Kuą' Jesús kita', kinǫtza' iwąn kijlij:
—Ti-achitia'ya.
13 Iwąn kitąlilij imąmej ipan inǫ́n siwą' iwąn íkuą'san tepo'meląwaya' iwąn pẹwa'
kiweyimatı̨ltij Dios.
14 E' yej mandąrowa tiǫpan kuejkuesiwi' iga Jesús taachitialtij ipan día kuą' mosẹwilo,
kijlij yej ompa onoyaj:
—Ono' seis día iga tekipanǫlo. Ipan inǫmej día xiwı̨tzekąn, ximoachitialtı̨kij, ayéj ipan
día kuą' mosẹwilo.
15 Iwąn toTẹko kijtoj:
—Amejemẹn antakajkayąwaj iga ankitokaj Dios, ¿ix ayą́' ankixitomaj amotǫroj o
amobu̱rroj ipan día kuą' mosẹwilo iga anyawij ankąmakatij?
16 Iwąn inı́n siwą' ipiltzı̨n ipilówąmpa Abraham. Iwąn Tzitzimi' kenkuą' kilpitoya iga
kokolis dieciocho año, ¿ix ayą́' katka mamoxitoma malej iga ipan día kuą' mosẹwilo?
17 Kuą' Jesús tami' inı́n kijtoj, nochi yej ta-ijiyayaj mopı̨najtijkej. E' nochi pąkiáj kuą'
kitayaj iga Jesús kichı̨waya yej ayı̨'pa mo-ita.

Íyǫl mostaza

18 Jesús kijtoj:
—¿Kén wel nimitzijlı̨skej iga reinąrowa Dios?, ¿iwąn tẹ́ wel nikmachǫtı̨j?
19 Nikmachǫtiá iwąn sẹ íyǫl mostaza yej kitǫka sẹ tąga' ipan ítąl, ixwa iwąn weyá este
que mochı̨wa weyikuawi', iwąn tǫtǫmej moxeketiáj ipan imajmą'.

Levadura yej kiposąwayaltiá itixyo pąn

20 Kijtoj nǫ Jesús:
—¿Iga tẹ íwąn wel nikmachǫtiá ken iga Dios reinąrowa?
21 Nikmachǫtiá iwąn levadura† yej sẹ siwą' kąxakualowa iwąn komati harina, iwąn
moposąwa inewi tixti.

Sẹ kajli yej tzǫlti' ikaltẹnyo

22 Kuą' Jesús nemi yąya Jerusalén, panǫtiąya ipan ąltepẹmej iwąn ipan ąltepẹtzitzı̨n
iga tamachtijtiąya.
23 Iwąn ą'pa kijtoj:
—NoTẹko, ¿ix ayą́' kẹ' yej momąnawiáj?
Jesús kijtoj:
24 —Xiteki'kalakikąn ipan kaltẹn yej tzǫlti', nimitzijliáj iga mia' kalakisnekiskej iwąn
ayą́' welitiaskej.
25 Kuą' itẹko kajli mokétzasya iwąn kitzákuasya kaltẹn, amejemej yej amonokej
fuera ankaltzotzonaskej iwąn ankijtǫskej: “Nokǫ́w, nokǫ́w, achi xinẹkaltapǫkąn.” E'
yéj mitzijlı̨skej: “Ayą́' nimitzı̨xmatij.”
26 Iwąn ankijtǫskej: “Tisentakuajkej iwąn tisen-ątikej, iwąn annẹmachtijkej ipan
nocąllejmej.”
27 E' yéj mitzijlı̨skej: “Nimitzijlíjkeja iga ayą́' nimitzı̨xmatij. Xicholǫkąn notẹnoj,
amonochı̨n yej ankichı̨waj yej ayẹkti.”
28 Ankitaskej Abraham, Isaac, Jacob iwąn inewi profẹtajmej yej onokej kąn reinąrowa
Dios, miẹj amejemẹn amonoskej fuera, anyawij anchǫkatij iwąn antangueguetzekaskej.
29 Wı̨tzelǫj del nǫ́rtejpa iwąn del sur iwąn kąn ikı̨sáyąmpa tǫnatı̨' iwąn ikalakíyąmpa
iga mamotąlı̨kąn iga matakuąkąn kąn reinąrowa Dios.
30 Yej inąn onokej tatepotztaj yawij tayakąntotij, iwąn yej inąn tayakąntokej yawij
kąwitij tatepotztaj.

Jesús chǫka iga Jerusalén

31 Íkuą'san asikej sekin fariseojmej iwąn kijlijkej:
—Xikı́saya nigaj iwąn xaja iga Herodes mitzmiktı̨jneki.
32 E' yéj kijtoj:
—Xąkąn iwąn xikijlı̨kąn inǫ́n koyǫ'‡ yej takajkayąwa: “Iga ąman iwąn mǫsta

† **13:21 13:21** Xikita glosario “Levadura”. ‡ **13:32 13:32** Español: zorro.

nia nikijkixtiti malespiritojmej iwán nia nitaachitialtiti iwán mosta se día niktamij notekipánol.”
33 E' kipiá iga aman, mosta iwán mosta se día nia ninejnemiti, iga awel mamiki se profeta siga ayá' ono' Jerusalén.
34 ’¡Amejemen, amejemen, yej anchantitokej Jerusalén, yej ankimiktiáj profetajmej iwán ankitejtemiktiáj tatitanimej yej Dios mitztitaniliáj! ¡Mia' vej nikne' manimitznechkokan ken pio-ilamaj kinechkowa ipilowantzitzin iyastakapaltampa, e' ayá' ankinekikej!
35 Ta' xikitakan, inán amoweyitiopan§ yawi kawiti iselti; iwán nimitzijliáj iga ayá' máj anyawij anne-itatij este kua' antajtoskej de nej ijkín: “Matikweyimatiltikan yej wi', yej toTeko Dios kititani.”

14

Jesús kachitialtiá se taga' yej pojposawa

1 Se día kua' mosewilo, Jesús yajki takuato chan se ijefej fariseojmej, iwán sekin fariseojmej kipipixtoyaj.
2 Ompa no onoya iyixtaj Jesús se taga' yej pojposawa.
3 Iwán Jesús kitajtan yej tamachtiáj ipan la ley iwán fariseojmej:
—¿Ix wel taachitialtilo ipan día kua' mosewilo, o ayá'?
4 E' yejemej até kijtojkej. Jesús kikitzkij yej wetitoya iwán kachitialtij, iwán kijlij iga mayáwiya ichan.
5 Iwán kijlij sej fariseojmej:
—¿A'yéj de amejemen, siga iburroj o itorojwéj mawetzi xapoko, ix ayá' íkua'san kikixtij malej iga día kua' mosewilo?
6 Iwán ayá' nokta wel kitenkuepiliayaj.

Te-iknìwan kan monamiktilo

7 Kua' Jesús kitaya iga yejemej kitapejpenayaj iga mamotalikan kan motaliáj yej máj tayakantokej, ijkín kinonotzkej:
8 —Kua' agaj mitzinvitarowa kan monamiktilo, amo ximotali kan motaliáj yej paréj tayakantokej, iga wel asi se' yej máj tayakanto' que tej,
9 iwán yej mitzinvitaroj wel mitzijliá: “Achi ximoketza iga mamotali inín toknin.” Iwán tia timopinajtiti iga tia timotaliti kan motaliá námol.
10 Kua' mitzinvitarowaj, ximotali kan motaliá námol; iga kua' mawiki yej mitzinvitaroj, mamitzijli: “Amigo, ximotali kan motaliá yej máj tayakanto'.” Ijkón mitzye'itaskej poxsan yej kixnantoskej mesa.
11 Porque yej igánajsan moweyimati, inón yawij kalimpamatitij, iwán yej moalimpamati, yawij kiweyimatitij.
12 Jesús kijlij no inón yej ta-invitarowa:
—Kua' tikchiwa ilwi' o se cena, amo xikinvitaro yej íwan timoye'ita, niga moknìwan, niga moparienteJmej, niga movecinojmej yej motapialiáj; iga yejemej wel mitzinvitaroskej iwán ijkón mitzmakuepaskej.
13 Kua' titatamakasneki, xiknotza iga mawitzekan yej ayá' motapialiáj, matepomej, koxomej iwán pachamej.
14 Iwán tipoxpaktos iga yejemej awel mitzmakuepaskej; e' tej yawij mitzmakuepatij kua' yej ye'nemij ojpa-isaskej kan miktokej.

Se taga' kichiwa weyi-ilwi'

15 Kua' kiká' inín, se yej kixnantoya mesa kijlij Jesús:
—Pakto' yej takua ipan ilwi' yej kichiwiliáj inomej yej motemakaj iga Dios marreinaro ipan yejemen.
16 Iwán Jesús kijlij:
—Se vej se taga' kichij komati tákual, iwán tatitan iga makinotzatij mia' gente.
17 Iwán kua' takuáloya, kititan imonsoj iga ijkín makijlítija: “Xiwikíkanya, iga óno'ya nochi.”
18 E' inochi pewakej iga ijkín kijtojkej; yej achto kijtoj: “Achi xinedisculparo, nikówago' se tajli iwán kipiá iga nia nikitati.”
19 Se' kijtoj: “Nikówago' cinco yunta iwán nia nikitati ken tekipanowaj. Nimitztajtaniliá iga amo ximoyolmikti iga awel ompa nonos.”
20 Iwán se' kijtoj: “Nimonamíktijo' inón iga awel niati.”

§ **13:35 13:35** Jesús kijtoj “amókal”, yej nij kijtojneki “amoweyitiopan”. Jer 22:5

21 Iwąn inǫ́n mǫnsoj yajki kipowilı̱to itęko inewi kensan kijlijkej. Iwąn tętaj
kuejkuesiwi', iwąn kijlij imǫnsoj: “Xaj tajkoąltepę' iwąn ipan ojtimej, iwąn xikijli iga
mawı̱tzekąn yej ayą́' motapialiáj, mątepomej, kǫxomej iwąn pachamej.”
22 Máj máj mǫnsoj kijtoj: “Notęko níkchija ken tine-ijlij, iwąn kitolówa-o' máj kąn
motąlilo.”
23 Tętaj kijlij imǫnsoj: “Xaj ipan cąllejmej, ipan ojtimej iwąn xikteki'yǫlyamanakąn
sekin iga makalakikąn iga matęmi nókal.
24 Nimitzijliáj iga nisę́ de inǫmej yej achto nikijlijkaj, yawij takuątij.”

Makisentąli iyąlmaj iga sę kitoka Cristo

25 Mia' gente kitokaya Jesús, iwąn yéj mokuepa' iga kijtoj:
26 —Siga agaj wı̱' iga nętoka, iwąn ayą́' nęchǫkiliá máj que itaj, máj que iyę', máj
que isiwą', máj que ipilowąn, iwąn máj que iyiknı̱mej, iwąn manętoka, malej iga este
makimiktı̱kąn iga nej, inǫ́n awel mochı̱wa nodiscı́poloj.
27 Yej kinekis manętoka, e' ayą́' kikechpanowa icrǫz,* awel mochı̱was nodiscı́poloj.
28 Siga sę de amejemęn kichı̱wasneki sę torre, ¿ix ayą́' achto kitas kę' tomı̱n kiwı̱gas
iga makita ken kiyękawı̱ltıj?
29 Siga san makipęwalti iwąn awel makiyękawı̱lti, nochi yej kitas yawi kipı̱najtı̱ti.
30 Iwąn kijtǫskej: “Inı́n tąga' san kipęwaltij iwąn awel kiyękawı̱ltij.”
31 Kuą' sę rey yawi momijmiktı̱ti iwąn se' rey, ¿ix ayą́' achto kitas siga wel kitąniliá
siga kimatito' iga isoldądojmej ono' diez mil, iwąn yej íwąn yawij momijmiktı̱tij onokej
veinte mil?
32 Siga momachı̱liá iga yawi kipolǫti, kuą' se' rey maónoo' wejka, kitatı̱tanilıj iga amo
mamomijmiktı̱kąn.
33 Ijkǫ́n nokta, ą'san nęsi' de amejemęn yej ayą́' makikajtęwa inewi yej kipiá, awel
mochı̱wa nodiscı́poloj.

Kuą' iga ista' kikajtęwa ikokǫ'ka

34 Jesús nǫ kijtoj:
—Ista' pox yękti; e' siga ay'ya istawęli', ¿kéno' tawęlialtıj?
35 Ayo' yękti iga nitę́, motajkáliya. Yej kipiá inakasmej, makikakikąn. †

15

Borręgojtzı̱n yej poliwika

1 Nochi yej kicobrąrowąyaj impuestos* iga Roma iwąn yej najnąmǫlnemiáj yąyaj iną́'
Jesús iga kikakitij.
2 Fariseojmej iwąn yej tamachtiáj ipan la ley, ijkı́n kipǫpowąyaj Jesús:
—Inı́n kǫmemąwiá yej ayą́' yę'nemij, iwąn este íwąn sentakuaj.
3 Iwąn Jesús kipowa' sę kąn mamı̱xkuı̱tilo, kijtoj:
4 —Siga sę de amejemęn makipiá cien borrego iwąn sę makipolo, ¿ix ayą́' ómpao'
kikajtęwas inǫ́n noventa y nueve ipan sakayoj, iwąn yąj kitęmǫti yej poliwi' este kąn
casis?
5 Iwąn kuą' kásisya, pąkis iwąn kikechpánǫjya iga kiwı̱gas.
6 Iwąn kuą' ásisya ichąn, kinechkǫj iyamı̱gojmej iwąn ivecı̱nojmej, kijtǫj:
“Matipąkikąn, iga inąn nikási'ya noborręgoj yej nikpolojka.”
7 Pues nej nimitzijliáj iga máj pąkilǫj ipan cielo kuą' sę yej kichı̱waya yej ayękti
moyǫlpata, que iga inǫmej noventa y nueve yej yę'nemij iga moyǫlpatákeja.

Tomı̱n yej poliwika

8 ’Siga sę siwą' makipiá diez tomı̱n iwąn sę makipolo, ¿ix ayą́' kixǫtaltıj ti'ti iwąn
tachpąnas kalijti', iyǫlpan kitęmǫj este kąn casis?
9 Iwąn kuą' kásisya, kinechkǫj iyamı̱gajmej iwąn ivecı̱najmej, kijlı̱skej: “Ma-
tisempąkikąn iga nikási'ya notomı̱n yej nikpolojka.”
10 Ijkǫnsan nǫ pąkij iyąngelejmej Dios kuą' sę yej kichı̱waya yej ayękti moyǫlpata.

Tępiltzı̱n yej kitoloj itomı̱n iga ayompa nemi'

11 Iwąn kijtoj nǫ Jesús:
—Sę tąga' kipiaya ǫme ipilowąn,
12 iwąn yej tętzǫyǫ' kijlij itaj: “Notaj, xinęmákaya yej mochı̱was notatki.” Iwąn itaj
kimá' kę' kitocąrowaj sejsę́.

---

* **14:27 14:27** “Kikechpanowa icrǫz”: anka kijtǫjneki motęmaka iga wel makiknǫchı̱wakąn, este mamiki iga kitoka Cristo. † **14:35 14:35** Yej kitoka Cristo, e' ayą́' de mela', ken ista' yej ayą́' kokǫ'. * **15:1 15:1** Xikita glosario “Impuestos”.

13 Iwąn ayą́' wejkati', yej tẹtzǫyǫ' kinamá' inewi yej kimakakaj, iwąn yajki wejka ipan
se'ya estado. Iwąn ompiga kitolǫto itomi̱n iga ayą́' yẹ'nemiá.
14 E' kuą' motatámija, íkuą'san nǫ pox ąpistajtiá' ipan inǫ́n estado iwąn pẹwa' iga
mayąna.
15 Iwąn yajki chąn sẹ tąga' yej de ompa iga kitajtanili̱to tekipánǫl, iwąn kiti̱tan rancho
iga makicuidąrǫti koyamẹmej.
16 Iwąn kinekiá magui' makíkuaya algarroba† yej itákualpa koyamẹmej, e' ayagaj
kimakaya.
17 Iwąn ijkí̱n kijtoj ipan iyąlmaj: "¡Notaj kipiá mia' itekipanowąnimej iwąn ompa
ichąn kipiáj komati tákual, e' nej nigaj nemi nimayąnmiki!
18 Nej niąti sej chąn notaj, iwąn kuą' nasiti nikijli̱j: Notaj, nikchij yej ayẹkti iyi̱xtaj Dios
iwąn nǫ nimitzchi̱wilij yej ayẹkti.
19 Ayo' kajasi iga xine-ita ken mopiltzi̱n; e' achǫ' xineǫmemąwi malej kenya sẹ
motekipanowąni."
20 Mąj mąj ojkui' iga yajki chąn itaj.
'Iwąn kuą' asitiąyay, tẹtaj wéjkasan kita' ipiltzi̱n iwąn kiknẹlij. Iwąn motalojtiajki,
ki̱xnąmikito, kikechnąpaloj iwąn este kipipitzoj.
21 Iwąn tẹpiltzi̱n kijlij itaj: "Notaj, nikchij yej ayẹkti iyi̱xtaj Dios iwąn nǫ nimitzchi̱wilij
yej ayẹkti, iwąn ayo' kajasi iga xine-ita ken mopiltzi̱n."
22 E' itaj ijkí̱n kitekimá' itekipanowąnimej: "Xikuajliguili̱kąn yej mąj yẹ'tzótzol iwąn
xiktaajaki̱lti̱kąn; iwąn xiktąlili̱kąn sẹ anillo ipan imájpil iwąn xikaki̱lti̱kąn iga'.
23 Iwąn xikuitij tǫrojtzi̱n yej mąj tomakti', iwąn xikmiktí̱kąnya iga matitakuąkąn iga
tiawij tikilwichi̱wili̱tij.
24 Iga inı́n nopiltzi̱n, ken kuą' miktoyay, iwąn inąn sej isa'. Poliwíkaya, iwąn inąn sej
wąlaj." Iwąn pẹwakej iga kilwichi̱wilijkej.
25 'E' inǫ́n sewo' tẹpiltzi̱n yej mąj tẹkǫko, ayą́' onoya, nemiá ipan kuayoj. Iwąn kuą'
asitiwi̱tziaya ichąn, kikagui' iga nento' ilwi' iwąn nemi mijtǫtilo.
26 Kuą' inǫ́n kikagui', kinǫtza' sẹ chokotzi̱n, kijlij: "¿Tẹ́taj mochi̱wa?"
27 Iwąn kijlij: "Asi' sej mokni̱n yej yájkaya. Iwąn motaj tatekimá' iga mamomikti sẹ
tǫrojtzi̱n yej mąj tomakti', iga yẹ'asi' sej ipiltzi̱n."
28 Iwąn poxsan kuesiwi' iyikni̱n yej mąj tẹkǫko, iwąn ayo' kinekiá makalaki kalijti'.
Mąj mąj ki̱sa' itaj, iwąn kijli̱to iga makalaki.
29 Tẹpiltzi̱n yej tẹkǫko kijtoj: "Nej ikyay nimitzpalẹwijto', iwąn nochipa nikchi̱wa ken
tine-ijliá. Iwąn ayí' tinẹmaka nisẹ́ chi̱vojtzi̱n‡ iga mani-ilwichi̱wakąn iwąn noami̱gojwąn.
30 E' inąn asi' inı́n mopiltzi̱n yej nemitǫyay iwąn siwątkej, yej kitoloj inewi yej
tikmakaka, iwąn inąn tikmiktilij sẹ tǫrojtzi̱n yej mąj tomakti'."
31 Itaj kijtoj: "Ta' xinẹkaki nopiltzi̱n, tej nochipa tono' notẹnoj, iwąn inewi yej nej
nikpiá, tej motatki.
32 E' inąn yẹkti iga mati-ilwichi̱wakąn iwąn matipąkikąn iga mokni̱n ken kuą' mikikay,
iwąn sej isa'. Poliwíkaya, iwąn inąn sej wąlaj."

16

Sẹ tąga' yej takajkayąwa

1 Jesús nǫ kipowilij idisci̱polojmej:
—Onoya sẹ tąga' yej poxsan motapialiąya, kipiaya nǫ sẹ iyencargądoj, iwąn inǫ́n
iyencargądoj yajkij kitẹlwi̱toj iną́' ipatrǫ́n iga nemi kimalgastąrowiliá itomi̱n.
2 Iwąn ipatrǫ́n kinǫtza', kijlij: "¿Tẹ́ iteki in yej ne-ijliáj iga tej? Xinẹmati̱lti de inochi
motekipánǫl yej tikchij iga ay'ya mąj tonos iga tino-encargądoj."
3 Iwąn inǫ́n encargado kijtoj ipan iyąlmaj: "¿Tẹ́ nikchi̱was?, nopatrǫ́n némiya nẹki̱xtiá
iga nej iyencargądoj ipan itekipánǫl. Ayą́' wel niktekipanowa tąjli, iwąn nipi̱ną́ iga
maniktajtantinemi tomi̱n.
4 Nikmátiya tẹ nia nikchi̱wati, iga manikpiá ą'yéj maneǫmemąwi̱kąn ipan ichąmej
kuą' ay'ya nikpiás tekipánǫl."
5 Iwąn kinǫtza' sejsẹ́ sejsẹ́ yej kidebẹrowąyaj ipatrǫ́n. Yej áchtosan kitajtan, kijlij:
"¿Kẹ́' tikdebẹrowa nopatrǫ́n?"
6 Iwąn yéj kijtoj: "Nikdebẹrowa cuatro mil litros de aceite." Inǫ́n yej encargado kijlij:
"Xikui morreci̱boj iwąn nimani̱n xikijkuilo iga dos mil litros tikdebẹrowa."

---

† **15:16 15:16** Algarroba ken kuaxinékuil, sẹ kuawi' yej momati Palestina. Ini̱mej algarroba kikuąyaj koyamẹmej wąn
tokni̱mej yej amotapialiąyaj. Judiyojmej ni alı́n akiyẹ'itayaj koyamẹmej, inǫ́n iga inı́n patrǫ́n nẹsi iga ayéj judío. Iga
sẹ makicuidąro koyamẹmej poxsan ayéj yẹ'tekipánǫl iga sẹ judío, wąn mąj ayẹkti iga makikua itákual koyamẹmej.
‡ **15:29 15:29** Xikita glosario "Chivo".

7 Iwąn kitajtan sewo': “In tej, ¿kę' tikdebęrowa?” Iwąn kijlij: “Cien koya'kóxtąl
de harina.” Iwąn el encargado kijlij: “Xikui morrecḭboj iwąn nimanı́n xikijkuilo iga
ochéntajsan tikdebęrowa.”
8 Malej iga el encargado takajkayaj, ipatrǫ́n kiyę'ita' ken kichij iga kimati kén iga wel
mopalęwiá.
Wąn kijtoj sej Jesús:
—Yej ayą́' kḭxmatij toTęko, máj kimatij ken iga mopalęwiáj que yej kḭxmatij toTęko.
9 Nej nimitznǫnǫtzaj iga amotomḭn yej de inı́n tąjli, xikuikąn iga xikpalęwḭkąn
toknḭmej, iga ijkǫ́n kuą' anmikiskej, támisya tomḭn iga amejemęn, iwąn onos yej
mitzǫmemąwḭskej ipan cielo.
10 ’Yej yę'nemi kuą' kipiá alı́n, nǫ yę'nemis kuą' kipiás komati; yej takajkayąwa kuą'
kipiá alı́n, nǫ takajkayąwas kuą' kipiás komati.
11 Siga ayą́' ankichḭwaj yej yękti wąn tomḭn yej ono' ipan inı́n tąjli, ayagaj wel
mitzmakaskej yej máj valęrowa ipan cielo
12 Siga ipan yej ayéj amotatki ayą́' ankichḭwaj yej yękti, ayagaj wel mitzmakaj tejtę́ iga
amotatki.
13 ’Ayagaj wel kipiá ǫme ipatrǫ́n, iga sę́sanwa' in yej kiyę'itas, iwąn se' kijiyas, o sę
kitokas iwąn se' kikajtęwas. Inǫ́n iga awel ankitokaj Dios siga mitzyǫltiląnaj tomḭn.
14 Fariseojmej yej poxsan kipiasnekij tomḭn kikaktoyaj inewi inḭmej tájtǫl, iwąn
kipḭnajtiąyaj Jesús.
15 Iwąn Jesús kijlij fariseojmej:
—Amejémęnya nokta yej ankijtowaj iyḭxtaj toknḭmej iga anyę'nemij, e' Dios kḭxmati
amoąlmajmej; yej tajtąga' kipoxyę'itaj, Dios ayą́' kiyę'ita.

Iley Moisés iwąn kén iga reinąrowa Dios

16 ’Este kuą' onóyao' Juan yej tabautiząrowa, inǫ́n vęj onóyao' iley Moisés iwąn yej
tanęxtilijkej profętajmej. Inąn mopowa yę'notḭciaj kén iga reinąrowa Dios, iwąn mia'
kalakisnekij.
17 ’Máj fácil iga cielo iwąn tąjli mapoliwi, que iga amo mamocumplḭro inochi iley
Moisés.

Jesús tamachtiá iga amo mamokąwalo

18 ’Nochi tąga' yej kiyokakąwa isiwą' iwąn monąmiktiá wąn se' siwą', kichḭwa yej
ayękti; iwąn yej monąmiktiá iwąn siwą' yej kikajto' iwęwej, nǫ kichḭwa yej ayękti.

Lázaro iwąn sę tąga' yej poxsan motapialiąya

19 ’Onoya sę tąga' yej poxsan motapialiąya, kakiąya yejsan yę'tzótzol yej mǫnsajti'
iwąn nochipa kichḭwaya weyi-ilwi'.
20 Onoya nǫ sę tąga' yej ayą́' motapialiąya, itǫką' Lázaro, yej paląntoya ikajlǫ' inǫyąn,
iwąn motąliąya tąlpan ipan ikaltęn inǫ́n yej motapialiąya.
21 Iwąn kinekiá makikua ipotzkilka tákual yej xijxḭni ipan imęsaj inǫ́n yej motapi-
aliąya; iwąn pęlomej kinąʼtechowąyaj iga kipajpalowiḭitij ikajlǫ' kąn paląnto'.
22 E' sę día migui' yej ayą́' motapialiąya, iwąn ąngelejmej kiwḭgakej ipan cielo itęnoj
Abraham. Iwąn yej motapialiąya nǫ migui' iwąn kitǫkkej.
23 Inǫ́n yej motapialiąya kiknǫchijtoyaj ipan ti'ti yej ayḭ́' sęwis, wéjkasan kita'
Abraham, iwąn Lázaro itęnoj.
24 Iwąn tzajtzi': “Notaj Abraham, xine-iknęli, xiktḭtani Lázaro iga makąpacho
imajpilpǫntaj ipan ą'ti, iwąn mawḭki makisesęlḭki nolęnguaj iga nemi ne-iknǫchḭwa
poxsan inı́n tiwelǫn.”
25 E' Abraham kijtoj: “Nopiltzḭn, xikejląmiki iga tej kuą' tisatoya, timotapialiąya,
Lázaro poxsan mo-iknǫchij. Inąn yéj yǫlpąkto' nigaj, iwąn tej inąn timoknǫchḭwa.
26 Iwąn awel nokta sę yawi ompígapa, iga ono' sę ąxapowęwej yej tęyokatiá iga amo
matimonąʼtechǫkąn, inǫ́n iga yej kineki mayawi ompí, ayą́' wel, niga yej de ompí awel
wḭtzej nijiga.”
27 Iwąn yej motapialiąya kijtoj: “Nimitzijliá, notaj Abraham iga xiktḭtani Lázaro chąn
notaj,
28 iga nikpiá cinco noknḭwąn, iga makitątapǫwḭtij iga amo mawḭtzekąn nigaj kąn
moknǫchḭwalo.”
29 E' Abraham kijlij: “Ompiga ono' yej kijkuiloj Moisés iwąn profętajmej, ¡inǫ́n
makikakikąn!”
30 Yej motapialiąya kijtoj: “Kena notaj Abraham, e' siga agaj de inḭmej yej miktókeja
mayawi, kipataskej kén iga nemij.”

31 E' Abraham kijlij: “Siga ayą́' kicrędowaj yej Moisés iwąn profętajmej kijkuilojkej,
ayą́' nǫ kitajtǫlkuiskej sę yej mikto' malej iga maojpa-isa.”

17

Xikperdonąro moknin

1 Jesús kijlij idiscipolojmej:
—Nochipa onos yej kiyǫltiląna sę iga makichiwa yej ayękti; e' ¡poxsan kiknǫchiwaskej
yej matachiwalti yej ayękti!
2 Mąj yękti katka makimǫtakąn lámąrko wąn sę weyite'ti makilpiliką̨n ipan ikech, que
iga yéj itechko sę de inimej yej nętokaj makichiwalti yej ayękti.
3 Ximocuidąrǫkąn.
’Siga moknin mitzchiwiliá yej ayękti, xiknǫnǫtza; siga moyǫlpata, xikęlkąwili yej
mitzchiwilij.
4 Malej iga mitzchiwiliá yej ayękti siete vęj ipan sę día, iwąn siete vęj mamitzijliki:
“Ay' inąn nikchiwas ijkǫ́n.” Xikęlkąwili yej mitzchiwilij.

Yej wel mochiwa iga moconfiąrǫlo ipan Dios

5 Itatitanimej kijlijkej toTęko:
—Xinępalęwikąn iga mąj manimoconfiąrǫkąn pan tej.
6 Iwąn toTęko kijtoj:
—Siga anmoconfiąrowaj malej alín kę' sę íyǫl ajonjolin, wel ankijliąyaj kuawęwej:
“Xiwiwita nigaj iwąn xixwati ipan lámąr”, iwąn inǫ́n kuawi' mitztajtǫlkuiskej.

Kén makichiwa sę esclavo

7 ’Siga sę de amejemęn kipiá sę esclavo* iwąn kuą' ásigo' iga yajka milpan, iga támi'ya
arądojtoya o kicuidąrojtoya ganądojmej, ¿ix tikijlij: “Ximopanǫlti iwąn ximotąli iga
xitakua”?
8 Ayą́', mąjwa' tikijliá: “Xiktąli momándil wąn xinęchiwili iga manitakua iwąn manąti.
Iwąn tej sej titakuąj iwąn tątis.”
9 Anka ayą́' tikijlij: “Gracias”, iga moescląvoj kichij ken tiktekimá'.
10 Ijkǫ́n nǫ amejemęn, kuą' ankitamiskej iga ankichiwaj inewi yej Dios mitztekimakaj, xikijtǫkąn: “Ni-escląvojmej yej awel mąj tę nikchiwaj, iga nikchijkej yejsan
nętekimakakej.”

Jesús kipajtiá diez tajtąga' yej paląnto' inakayomej

11 Kuą' Jesús nemi yawi Jerusalén, panǫtiajki kąn mixnąnto' itąlmej Samaria iwąn
Galilea.
12 Kuą'san asi' ipan sę altepętzin, mixnąn iwąn diez tajtąga' yej paląntokej ikajlǫmej
iga kipiayaj lepra, e' mokejketzkej wéjkasan de kąn onoya Jesús
13 iwąn tzajtzikej:
—¡Jesús, Tamachtiąni, achi xine-iknęlikąn!
14 Kuą' Jesús kita', kijlijkej:
—Xąkąn ią́' sacerdǫtejmej.
Miej nemi yąyaj, achitiakej.
15 Iwąn sę de yejemęn, kuą' mo-ita' iga achitia'ya, mokuepa', este tzájtzi'pa iga
kiweyimatiltijtiwąlaj Dios.
16 Motankuąketza' iyixtaj Jesús, motzontǫga' este ipan tąjli, iga kimá' gracias. Inín
tąga' katka de Samaria.†
17 Iwąn Jesús kijtoj:
—¿Ix ayą'taj diejmej yej pajtikej? ¿Kąn onokej inǫmej sewo' nueve?
18 ¿Ix ininsan isęlti yej ayéj israelita mokuepa' iga kiweyimatiltiko Dios?
19 Iwąn kijlij tąga':
—Ximoketza iwąn xaja; tiyęktia'ya iga timoconfiąroj ipan Dios.

Kén ąn iga reinąrǫj Dios

20 Fariseojmej kitajtankej Jesús iga kę́man pęwas iga reinąrǫj Dios. Iwąn yéj kijtoj:
—Kuą' pęwas iga reinąrowa Dios, ayéj ken tejté yej mo-ítapa.
21 Ayą́' yawi mo-ijtoti: “Nigaj ono'”, o “Ompa ono'”; iga Dios reinąrówaya ipan
amoąlmajmej.
22 Iwąn Jesús kijlij idiscipolojmej:
—Wi'o' kuą' ankinekiskej xonokąn wąn nej yej iPiltzin Tąga', e' ayą́' anne-itaskej.

---

* **17:7 17:7** Xikita glosario “Esclavo”. † **17:16 17:16** Xikita glosario “Samaria, Samaritanos”.

23 Sekin mitzijlǐskej: “Nigaj ono'”, o “Ompa ono'.” E' amo xąkąn iwąn niga xiktokakąn.
24 Iga ijkǫ́n ken kuą' mo-ita iga tapetąni iwąn kitąwiá nǫyąn cielo, ijkǫ́n kuą' nia niwǐtzeti, nej yej iPiltzǐn Tąga'.
25 E' achto yawij ne-iknǫchǐwatij poxsan, iwąn yej inąn onokej ayą́' nętajtǫlkuiskej.
26 Ken mochij kuą' onoya Noé, ijkǫnsan nǫ mochǐwas inǫ́n día kuą' nimokuepas nej yej iPiltzǐn Tąga'.
27 Nemi takualowąya iwąn nemi ątilowąya, monąmiktiąyaj iwąn kinąmiktiąyaj isiwąpilowąn, este ipan inǫ́n día kuą' Noé kala' ipan weyi ąkąl. Iwąn wąlaj pox recio tiawą' iwąn inochǐn ąmikikej.
28 Ijkǫnsan nǫ mochij kuą' onóyao' Lot: nemi takualowąya iwąn nemi ątilowąya, takowayaj iwąn tanamakayaj, tǫkayaj iwąn mokaltiąyaj;
29 e' kuą' Lot kǐsa' ipan ąltepę' Sodoma, wetzi' ti'ti iwąn azufre yej wąlaj ipan cielo, iwąn kimiktij nochi.
30 Ijkǫ́n yawi mochǐwati kuą' nej yej iPiltzǐn Tąga' niwǐ'.
31 ʼÍkuą', siga agaj onos iyǐxko kajli ipan ipetayo, ay'ya matemo iga matakijkǐxti; siga agaj onos imǐlpan, ay'ya mamokuepa ichąn.
32 Xikejląmikíkąnsan yej isíwą'pa Lot.
33 Yej ayą́' kinekis mamiki iga nętoka, yawi mopojpolǫti; e' yej mikis iga nętoka, nochipa onos nowąn.
34 ʼNimitzijliáj iga ipan inǫ́n yówal kuą' niwǐ', ǫmęn senkochtoskej; sę kiwǐgaskej, iwąn se' kikajtęwaskej.
35 Ǫmęn siwątkej tapayąntoskej; sę kiwǐgaskej, iwąn se' kikajtęwaskej.
36 Ǫme tąga' sen-onoskej mǐlpan; sę kiwǐgaskej, iwąn se' kikajtęwaskej.
37 Kuą' kikakikej inǐn, kitajtankej:
—¿NoTęko in inǫ́n kąn mochǐwas?
Iwąn Jesús kijtoj:
—Kąn onos yej mikto', ompa monechkǫskej mǫximej.

18

Kąn mamǐxkuǐtilo de sę yej węwejmí' iwąn sę Juez

1 Jesús kipowilij idiscǐpolojmej kąn mamǐxkuǐtǐkąn, kinęxtilijkej iga nochipa makitęnęwǐkąn Dios iwąn amo mamosemakakąn.
2 Kijtoj:
—Ipan sę ąltepę' onoya sę juez yej ayą́' kimajmawiliąya Dios niga kitajtǫlkuiá agaj.
3 Ipan inǫnsan ąltepę' onoya nǫ sę siwą' yej mi' iwę́j, tekiyąya kitati el juez iwąn kijliąya: “Xinępalęwi iga manikątanili yej ne-ijiya.”
4 Ąwil wéjkąja iwąn el juez ayą́' nemi kichǐwa nitę́, e' máj, máj, kijtoj: “Malej iga ayą́' nikmajmawiliá Dios niga niktajtǫlkuǐliá agaj,
5 e' inǐn yej węwejmí', nękuejkuesojtinemi, nia nikmąnawǐti iga ayo' mawǐwǐki, amo santą́' nęmela'kuejkuesǫj.”
6 Iwąn toTęko kijtoj:
—Inǫ́n yej kijtoj juez yej ayą́' yę'nemi.
7 ¿In Dios ix ayą́' kimąnawǐj nǫ yej kitapejpen, yej tanǫtztokej nochipa?, in Dios, ¿ix wejkąwas iga kimąnawǐj?
8 Nimitzijliáj iga ayą́' wejkąwas iga kimąnawǐskej. E' kuą' nej yej iPiltzǐn Tąga' niwǐ', ¿ix nikasíki-o' ipan inǐn tąjli yej moconfiąrowaj ipan nej?

Kąn mamǐxkuǐtilo de fariseo iwąn yej kicobrąrowa impuestos iga Roma

9 Jesús kipowa' inǐn se' kąn mǐxkuǐtilo iga inǫmej yej momachǐliáj iga yę'nemij, malej iga ta-ijiyaj:
10 —Ǫme tąga' yajkij tiǫpan orądǫtoj, sę fariseo katka iwąn sewo' inǫ́n yej kicobrąrowąya impuestos iga Roma.
11 Fariseo ejkati-ǫrądoj, kijliá Dios: “Tej tinoTaj, nimitzmaka gracias iga nej ayéj ken sekin, tachtekij, ayą́' yę'nemij, iwąn yawij iwąn siwątkej. Nej ayéj ken inǐn yej kicobrąrowa impuestos iga Roma.
12 Nej nimayunąrowa ǫme vęj ipan semana iwąn nimitzmaka diez ipan cada cien inewi yej niktąniá.”
13 Yej kicobrąrowąya impuestos iga Roma kąwi' este ken nepa iwąn ayą́' mǐxęwiąya iga ajkotachaya, mąjwa' moęlwǐtekiá iwąn kijtowąya: “¡Dios, xine-iknęli iga nej nikchijto' yej ayękti!”
14 Kijtoj nǫ Jesús:

—Nimitzijliáj iga kuą' inı́n tąga' tami' orądoj, yajki ichąn iwą́n Dios kiyę'íta'ya, e' inǫ́n fariseo Dios ayą́' kiyę'ita'. Yej moweyimati, yawij kalı̨mpamatitij, e' yej moalı̨mpamati, yawij kiweyimatitij.

Jesús kiyę'ijliá kǫkonętzitzı̨n

15 Kiwı̨gayaj nǫ kǫkonętzitzı̨n iną́' Jesús, iga makitajtanili Dios iga mayę'onokąn; e' kuą' discįpolojmej kitakej, pęwakej iga kajajwakej yej kiwı̨gayaj kǫkonę'.
16 Iwą́n Jesús kinǫtzkej iwą́n kijtoj:
—Xikąwakąn in kǫkonę', kąma manętechǫkąn, amo xikojtzakuilı̨kąn; iga yej mochı̨wawa ken inı̨mej kǫkonę', kajasi iga Dios marreinąro ipan yéj.
17 Nimitznojma-ijliáj iga yej ayą́' motęmakas iga Dios makimandąro ken sę yej aya yǫlej, awel kalakis kąn reinąrowa Dios.

Sę tąga' yej motapialiá tajtowa iwą́n Jesús

18 Sę yej mandąrowa kitajtan Jesús:
—Tamachtiąni yej tiyę'nemi, ¿tę́ nikchı̨was iga manono nochipa iwą́n Dios?
19 Jesús kijtoj:
—¿Te iga tine-ijliá iga niyę'nemi? Sę́sanwa' in yej kichı̨wa yej yękti, inǫnwa' Dios.
20 Tikmátiya yej Dios tatekimaka iga mamochı̨wa: “Yej nąmiktito' amo mayawi wąn se', amo xitamikti, amo xitachteki, amo xitakajkayąwa, xikyę'ita motaj iwą́n moyę'.”
21 Tąga' kijlij:
—Inǫ́n nochipa nikchijto' desde ga aya niyǫlej.
22 Kuą' inǫ́n kiká' Jesús, kijtoj:
—Mitzpolówao' sęsan: xiknamaka inewi yej tikpiá iwą́n xikmaka yej ayą́' motapialiáj, iwą́n ijkǫ́n tikpiás yej Dios máj kiyę'ita; iwą́n xiwı̨ki iga xinętoka.
23 E' kuą' tąga' kiká' inı́n, moknǫmati' iga poxsan kipiaya tomı̨n.
24 Kuą' kita' iga moknǫmati', kijtoj Jesús:
—¡Pox difícil iga yej motapialiáj mamotęmakakąn iga Dios marreinąro ipan yejemęn!
25 Máj wel panowa sę camello* ipan ixapoyo ąkǫxaj que sę yej motapialiá mamotęmaka iga Dios marreinąro ipan yéj.
26 Yej kikakikej, tatajtankej:
—Iwą́n, ¿ą'taj wel momąnawı̨j?
27 Jesús kijtoj:
—Yej awel kichı̨wa tajtąga', Dios wel kichı̨wa.
28 Pedro kijlij:
—NoTękǫ, nejemej nikajtejkej inewi yej notatkímejpa iga nimitztokákeja.
29 Yéj kijtoj:
—Nimitznojma-ijliáj siga agaj iga san kineki iga Dios marreinąro ipan yéj, kikajtęwa íkal, o kikajtęwa isiwą', o iyiknı̨wąn, o itaj iwą́n iyę' o ipilowąn,
30 inǫ́n yawi kipiati yej yękti ipan inı́n tąjli, iwą́n ipan se' vida nochipa onos iwą́n Dios.

Jesús ki-ojpa-ijtowa iga yawi mikiti

31 Jesús kinǫtza' iyokamej doce idiscįpolojmej iwą́n kijlijkej:
—Nimitzijliáj iga matiąkąn Jerusalén, iwą́n yáwiya mochı̨wati inewi yej kijkuilojkej profętajmej iga nej yej iPiltzı̨n Tąga'.
32 Puej yawij nętı̨tanitij itęnojmej yej ayéj de Israel, iwą́n yawij nępı̨najtı̨tij, iwą́n kuajkuantas yej ayękti ne-ijlı̨skej, iwą́n nęchijchaskej.
33 Nęmagaskej iwą́n yawij nęmiktı̨tij; e' ipan ęyi día nia ni-ojpa-isati kąn nimiktos.
34 Yejemęn ayą́' kentendęrojkej yej kijtoj, iwą́n aya wel kimatiáj tę kijtǫjneki itájtǫl, iwą́n ayą́' kentendęrowąyaj.

Jesús kachitialtiá sę pacha ipan ąltepę' Jericó

35 Kuą' Jesús asitiájkiya ąltepętęnoj Jericó, sę pacha ęwatoya ojtęnoj kitajtantoya tomı̨n.
36 Kuą' kiká' iga poxsan nemi panǫlo, tatajtan tę́ mochı̨wa.
37 Kijlijkej iga Jesús de Nazaret nemi panowa ompa.
38 Iwą́n tzajtzi', kijtoj:
—¡Jesús, iPiltzı̨n David, achi xine-iknęli!
39 Iwą́n yej tayakąntiąyaj, kajajwayaj yej pacha iga ay'ya matzajtzito, e' yéj tzajtzi' máj:
—¡IPiltzı̨n David, áchikej xine-iknęli!
40 Jesús moketza' iwą́n tatı̨tan iga makiwajliguilı̨kąn. Kuą' inąʼya onoya, Jesús kitajtan:
41 —¿Tę́ tikneki manimitzchı̨wili?

* **18:25 18:25** Xikita glosario “Camello”.

Pacha kijtoj:
—NoTẹko, nikneki manitachá.
42 Jesús kijlij:
—¡Xitachaya! Iga timoconfiạroj ipan nej, ti-achitiá'.
43 Íkuạ'san tachá' in pacha iwạ́n kitóga'ya Jesús, iwạ́n kiweyimatị̱ltijtiajki Dios. Nochi kita' inín iwạ́n nọ kiweyimatị̱ltijkej Dios.

19

Jesús wạn Zaqueo

1 Jesús kala' ipan ạltepẹ' Jericó iwạ́n panọtiạya ompa.
2 Chạntitoya ompa sẹ rị̱cojtạga' itọkạ' Zaqueo. Zaqueo ijẹfejmej katka yej kicobrạowạya impuestos iga Roma.
3 Yéj kinekiá makị̱xmati Jesús, e' ayạ́' kị̱xasiá iga pox onolọ' iwạ́n Zaqueo chapati' katka.
4 Iwạ́n motalojtiajki iga tayakạn, tejkawito ipan ạmakuawi' iga makita, iga Jesús ompa yawi panọti.
5 Kuạ' Jesús asi' ompa, ajkotachá', iwạ́n kijlij:
—Zaqueo, xitemo nimanín iga ạman nia nikạwiti mochạn.
6 Zaqueo temoj imanín iwạ́n pạgui' iga kọmemạwij Jesús.
7 Kuạ' kitakej inín, nochi pẹwakej iga kipọpowaj Jesús iga yajki kạwito chạn sẹ yej ayompa nemi.
8 Iwạ́n Zaqueo moketza', kijlij toTẹko:
—Ta' xikita noTẹko, nia nikmakati la mitad notomị̱n yej amotapialiáj; iwạ́n siga agaj nikichtekilij tejtẹ́, nia nikuepilị̱ti cuatro vẹj máj.
9 Jesús kijlij:
—Ạman Dios mitzmạnawij tej wạn mofamị̱liaj iga timoconfiạroj pan yéj, kensan Abraham moconfiạroj.
10 Nej yej iPiltzị̱n Tạga', niwạlaj niktẹmọko iwạ́n nikmạnawị̱ko yej polijtokej.

Kạn mamị̱xkuị̱tilo ken kichijkej wạn tomị̱n

11 Kuạ' kikakikej inín, Jesús kipowa' nọ sẹ kạn mị̱xkuị̱tilo, iga nạ'ya onoya ipan ạltepẹ' Jerusalén iwạ́n la gente kijtojkej iga ayạ́' wejkatis, wị̱'ya reinạrọki Dios.
12 Kijlijkej:
—Onoya sẹ tạga' yej yẹ'nemi iwạ́n yajki wejka ipan se'ya país iga makitạlị̱kạn iga rey iwạ́n sej mokuepas.
13 Kuạ' aya yawi, kinọtza' diez itekipanowạnimej iwạ́n kimá' komati tomị̱n sejsẹ́ de yejemẹn, kijlijkej: "Xiktekipanọkạn inín tomị̱n este que manimokuepa."
14 E' ipaisạnojmej kijiyayaj iwạ́n kitị̱tankej yej makijlị̱tij: "Ayạ́' niknekij iga inín tạga' manẹmandạrọkạn."
15 E' tạga' kitạlijkej iga rey, iwạ́n mokuepa' ipan ipaí̱s. Kuạ' asi', tatị̱tan iga makinọtzatij tekipanowạnimej yej kimakakej tomị̱n, iga makimati kẹ' kitạnkej sejsẹ́ de yejemej.
16 Yej achto asi', kijlij: "Notẹko, motomị̱n pị̱wi' diez vẹj máj."
17 El rey kijtoj: "Yẹktiạ; tej tiyẹ'tekipanowạni; iga tikchij yej yẹkti ipan inọ́n alín, nia nimitztạlị̱ti iga xikmandạro diez ạltepẹ'."
18 Iwạ́n asi' se' iwạ́n kijlij: "Notẹko, motomị̱n pị̱wi' cinco vẹj máj."
19 Inọ́n nọ kijlij: "Tej tia tikmandạrọti cinco ạltepẹ'."
20 E' se' asi' iwạ́n kijtoj: "Notẹko, nigaj ono' motomị̱n. Niktzotzolkimilojtoya;
21 puej nimitzmajmawilij iga tiyọltakuakti', iga tikui yej ayạ'pa tiktekipanoj iwạ́n titapixka kạn ayạ́' titọga'."
22 Iwạ́n kijlij el rey: "Tej ayéj tiyẹ'tekipanowạni, iga yejsan kijtoj motẹn, nia nimitzjuzgạrọti. Siga tikmatiá iga nej niyọltakuakti', nikui yej ayạ'pa niktekipanoj iwạ́n nitapixka kạn ayạ́' nitọga',
23 ¿te ígataj ayạ́' tikạwato notomị̱n ipan banco, iga kuạ' nimokuepas nochạn, makitạni se' alín?"
24 Iwạ́n rey kijlij yej ompa onoyaj: "Xikuị̱lị̱kạn inọ́n tomị̱n iwạ́n xikmakakạn yej kipị̱wị̱ltij diez vẹj máj."
25 Yejemej kijlijkej: "Annotẹko, ¡e' yéj kipiáy diez vẹj máj!"
26 Yéj kijtoj: "Pues nimitzijliáj iga yej kipiá, yawij máj kimakatij; e' yej ayạ́' kipiá, este yej alín kipiá, yawij kikuị̱lị̱tij.
27 Iwạ́n yej ne-ijiyaj, yej ayạ́' kinekiáj iga manikgobernạrọkạn, xikuajligakạn nigaj iwạ́n xikmikṯikạn no-ị̱xtaj."

Jesús kalaki Jerusalén

28 Kuạ' Jesús tami' kijtoj inı́n, ójkui'ya iga yajki Jerusalén.
29 Kuạ' asitiáyaja ạltepẹ' Betfagé iwạ́n Betania, iná' tepẹ' yej itọkạ' Olivos, kitịtan ọme
idiscịpolojmej,
30 kijtoj:
—Xạkạn ipan ạltepẹtzịn yej máj nijígasan ono', iwạ́n kuạ' an-asiskej, anyawij ankasitij
sẹ burro ilpito', yej aya agaj kitejkawiliá. Xikxitomakạn iwạ́n xikuajligakạn.
31 Siga agaj mitztajtanij te íga ankixitomaj, xikijlịkạn iga toTẹko kineki.
32 Idiscịpolojmej yajkij iwạ́n kasitoj kenya nokta kijtoj Jesús.
33 Kuạ' nemi kixitomaj in burro, itẹkomej kitajtankej:
—¿Te iga ankixitomaj?
34 Yejemẹn kijlijkej:
—Iga toTẹko kineki.
35 Iwạ́n kiwịgakej kạn ono' Jesús iwạ́n kipechtijkej burro iga yejemej itzotzolmej iwạ́n
ompa kitejkawịltijkej Jesús.
36 Ken iga Jesús nemi yạya, la gente kipatạwilijtiajkij itzotzolmej ipan ojti.
37 Iwạ́n kuạ' asikej kạn pẹ́waya iga temowaj ipan tepẹ' yej itọkạ' Olivos, inewi
idiscịpolojmej pẹwakej iga kọyowilijkej iga pạkij iwạ́n kiweyimatịltijkej Dios iga nochi
yej kichij yej ayị'pa mo-ita.
38 Kijtowạyaj:
—¡Mamoweyimatịlti Rey yej kitịtani toTẹko Dios! ¡Matikweyimatịltịkạn Dios iwạ́n
matiyẹ'onokạn iyịxtaj!
39 Iwạ́n sekin fariseojmej yej onoyaj tatzạlạn, kijlijkej Jesús:
—Tamachtiạni, xikijli modiscịpolojmej iga ay'ya matzajtzitokạn.
40 E' Jesús kijtoj:
—Nimitzijliáj siga inịmej ay' tajtowaj, temej tzajtziskej.
41 Kuạ' Jesús asitiájkiya Jerusalén, iwạ́n kita' inọ́n ạltepẹ', chọga',
42 kijtoj:
—¡Siga ankimatiáj iga ạman wel anyẹ'onoskej iyịxtaj Dios, anyẹ'onóyaja! E' inạ́n inọ́n
ịyạnto', awel ankitaj.
43 Wị' día kuạ' yej mitzijiyaj nọyạn mitzyawalọskej, nijnijí mitztzakuilịskej
44 iwạ́n mitzxitịnilịskej amokalmej. Mitzmijmiktịskej iwạ́n ayạ́' kạwis nisẹ́ te'ti yej
manẹnekpanijto; iga ayạ́' ankiyẹ'itakej kuạ' Dios wạlaj mitzmạnawịkoj.

Jesús kikịxtiá tanamakanimej ipan weyitiọpan

45 Iwạ́n Jesús kala' ipan ipạtiojyo weyitiọpan iwạ́n pẹwa' kikijkịxtij yej ompa
tanamakatoyaj iwạ́n yej ompa takojtoyaj,
46 iwạ́n kijtoj:
—Ipan itájtọl toTẹko ijkuilijto': “Nókal yawi motọkạwịti kajli kạn orạdọlo”; e'
amejemẹn ankikueptokej kạn mịyạnaj yej tachtekij.
47 Iwạ́n nochipa Jesús tamachtiạya ipan weyitiọpan. E' ijẹfejmej sacerdọtejmej, iwạ́n
yej tamachtiáj ipan iley Moisés iwạ́n yej mandạrowaj kitẹmowạyaj kén iga makimiktịkạn
Jesús.
48 E' ayạ́' kasiáj ken kichịwayaj, iga inochịn kikakisnekiáj yej Jesús kijtojtoya.

20

¿Ix Dios yej kitịtan Jesús?

1 Sẹ día kuạ' Jesús tamachtijtoya ipan weyitiọpan wạn kipojtoya yẹ'notịciaj, asikoj
ijẹfejmej sacerdọtejmej, yej tamachtiáj ipan la ley iwạ́n yej kimandạrowaj judiyojmej.
2 Iwạ́n kijlijkej:
—Xine-ijlịkạn tẹ́ moteki in tej iga tikchịwa ijkı́n. ¿Ạ' mitztekimá' iga wel xikchịwa
inı́n?
3 Iwạ́n Jesús kijtoj:
—Nej nọ nia nimitztajtanitij. Xine-ijlịkạn:
4 ¿ạ'yéj kitịtan Juan iga matabautizạro?, ¿ix Dios kitịtan, o tajtạga'?
5 Iwạ́n pẹwakej iga mosepantajtanij:
—Siga tikijliáj iga Dios kitịtan, yawi kijtọti. “¿Te ígataj ayạ́' ankitajtọlkakikej?”
6 Iwạ́n awel tikijtowaj iga kitịtan tajtạga' iga toknịmej wel tẹtemiktiáj, iga nochi kimatij
iga Juan Dios kitajtọlmakaya.
7 Iwạ́n kijtojkej iga ayạ́' kimatij ạ'yéj kitịtan Juan iga matabautizạrọki.
8 Iwạ́n Jesús tajtoj sej:
—Nej nọ ayạ́' nimitzijliáj ạ'yéj nẹtekimaka iga manikchịwa ijkı́n.

Kąn mi̱xkui̱tilo de tekipanowąnimej yej kichi̱waj yej ayękti

9 Iwąn Jesús pęwa' kipowa' inín kąn mami̱xkui̱tilo:

—Sę tąga' kitǫ' ụvajyoj,* iwąn kitąkęwaltij† tekipanowąnimej iga makitekipanǫkąn, iwąn inǫ́n tąga' ki̱sa', wejkąwato.

10 Kuą' tągui'ya uva, kiti̱tan sę imǫnsoj iga tekipanowąnimej makimakakąn yej yéjpa kikuis. E' yejemej kimagakej iwąn kiti̱tankej ijkąn.

11 Iwąn itęko mijli kiti̱tan se' imǫnsoj, e' inǫ́n nǫ kijlijkej kuajkuantas, kimagakej iwąn nǫ kiti̱tankej ijkąn.

12 Iwąn kiti̱tan sewo', e' tekipanowąnimej nǫ kimagakej in inǫ́n tati̱tan iwąn nǫ kiki̱xtijkej.

13 'Iwąn itęko ụvajyoj kijtoj: "¿Tę́ nikchi̱was? Nia nikti̱taniti nopiltzi̱n yej nikpoxchǫkiliá; anka yéj kirrespetąrǫskej."

14 E' kuą' tekipanowąnimej kitakej, mosepan-ijlijkej: "Inínyawa' in yej yawi mochi̱wati itęko inín tąjli yej ítąjpa kikajtęwas, matikmikti̱kąnya nokta iga makąwi ítąl iga tejemej."

15 Kiki̱xtijkej ipan ụvajyoj iwąn kimiktijkej.

Iwąn Jesús tatajtan:

—Amejemęn, ¿kén ankitaj? Itęko ụvajyoj, ¿té ąn kichi̱wili̱j in inǫmej?

16 Puej yąti iwąn yawi kimikti̱ti inǫmej tekipanowąnimej iwąn sékinwa' in kimakas ụvajyoj.

Kuą' kikakikej inín, kijtojkej:

—¡Amo Dios monekili̱tij!

17 E' Jesús kitachi̱lij inǫmej iwąn kijtoj:

—¿Tę́ kijtǫjneki in yej ijkuilijto' ijkí̱n?:

Te'ti yej ayą́' kikuikej yej kalchi̱waj,
inǫ́n inąn yej mąj moneki.

18 Ą'san wetzis ipan inǫ́n te'ti, pǫpostekis; iwąn siga te'ti wetzi ipan agaj, mochi̱was ken pínǫl.

Kimąwetzi̱ltijnekij Jesús

19 Kuą' kimatikej iga inín tájtǫl yejemej nemi kikajkaktiáj, ijęfejmej sacerdǫtejmej iwąn yej tamachtiáj ipan iley Moisés kinekiáj makiki̱tzki̱kąn Jesús iga makipręsojwi̱kąn. E' ayą́' kichijkej nitę́ iga kimajmawiliąyaj la gente.

20 Kiti̱tankej yej makipi̱piakąn Jesús yej nę́siajki' yę'nemij iga san makimąwetzi̱lti̱kąn Jesús, yejemej kinekiáj iga Jesús makijto tejtę́ kąnsan wel makiwi̱gakąn iną́' gobernador.

21 Tatajtankej yej tapi̱piáj:

—Tamachtiąni, nikmatij iga yej tej tikijtowa iwąn yej tej titanęxtiliá mela'ciętoj iwąn tej ayą́' titayokajuzgąrowa. Tej sí titanęxtiliá iga sę manemi ken Dios te-ijliá.

22 Xine-ijli̱kąn: ¿Ix yękti iga matikixtąwakąn to-impuęstoj rey César‡ de Roma, o ayą́'?

23 Jesús kimati' iga inǫmej kimąwetzi̱lti̱jnekiáj iwąn kijtoj:

—¿Te iga annęprobąrowaj?

24 Xinęnęxtili̱kąn sę tomi̱n. ¿Ą'yéj ixąya' iwąn ą'yéj itǫką' yej nigaj ijkuilijto'?

Kijtojkej:

—Rey César.

25 Jesús kijtoj:

—Puej xikmakakąn rey César yej yéjpa itatki iwąn xikmakakąn Dios yej itatki Dios.

26 Awel kimąwetzi̱ltijkej iga yej kijtoj iyi̱xtaj la gente, e' poxsan kiyę'itakej yej kijtoj iwąn atę́ kijtojkej.

Kuą' ojpa-isalǫj

27 Iwąn sekin yej kijliáj saduceojmej,§ yajkij kitatoj Jesús. Inǫmej saduceojmej tamachtiáj iga ayą́' ojpa-isaj yej miktokej, inǫ́n iga kitajtankej ijkí̱n:

28 —Tamachtiąni, ijkuilijto' ipan iley Moisés ijkí̱n: siga sę tąga' yej nąmiktito' miki, iwąn ayą́' kikajtęwa nisę́ ipiltzi̱n wąn isiwą', iyiknin yej mi' mamonąmikti iwąn viuda iga ken makipiá ipilowąn inǫ́n yej mi'.

29 Onoyaj siete tajtąga' yej sęsan itajmej iwąn sęsan iyęmej. Yej tękǫko achto monąmiktij, e' migui' kuą' aya pilwaj.

30 Iwąn imąmil monąmiktij nǫ iwąn inǫnsan siwą', iwąn nǫ migui' kuą' aya pilwaj.

31 Iwąn iyojpamąmil nǫ monąmiktij íwąn. Iwąn inewi los siete ijkǫnsan nǫ kichijkej iwąn mikikej, nisę́ de yejemej akipiá' ipiltzi̱n.

---

* **20:9 20:9** Xikita dibujo p. X [Mc 12:1]. † **20:9 20:9** Ikuayo uva pox wejkąwa, wel tąki 20 años o mąj, ijkǫ́n iga wel kitąkęwaltij ụvajyoj. ‡ **20:22 20:22** Xikita glosario "César". § **20:27 20:27** Xikita glosario "Saduceo".

32 Iwąn mąj mąj siwą' nǫ migui'.
33 In kuą' ojpa-isaskej yej miktokej, ¿katiapa ąn de inǫ́n siete mochi̱was iwę́j in inǫ́n siwą', iga nąmiktitoya iwąn inochimej?
34 Jesús kijtoj:
—Ipan inín tąjli tajtąga' iwąn siwątkej monąmiktiąj.
35 E' yej kajasiskej iga maasikąn ipan se' vida iga ojpa-isaskej, ay'ya monąmikti̱skej, niga kinąmikti̱skej ipilowąn.
36 Ay'ya wel mikiskej puej yawij mochi̱watij ken ąngelejmej, iwąn yawij mochi̱watij ipilowąn Dios iga ojpa-isákeja.
37 E' iga yej miktokej ojpa-isaskej, Moisés tęnęxtiliá kąn ijkuilijto' de inǫ́n witztakǫ' yej węwęlǫntoya, ompa ijkǫ́n kinǫtza' toTęko: "IDiǫs Abraham, iwąn iDiǫs Isaac iwąn iDiǫs Jacob."*
38 Dios ayéj iDiǫs yej miktokej, sino que iDiǫs yej isatokej. Iga Dios, nochi isatokej.
39 Iwąn sekin yej tamachtiąj ipan iley Moisés kijlijkej:
—Ómpaya ken tikijtoj, Tamachtiąni.
40 Iwąn ay'ya mąj mi̱xęwijkej iga kitajtankej.

¿A'yéj itajwę́wejpa Cristo yej kitapejpen Dios?
41 Jesús tatajtan:
—¿Te iga kijtowaj iga el Cristo ipiltzi̱n David?
42 Puej Davidsan kijtoj ipan libro de los Salmos, kijtoj:
ToTęko Dios kijlij noTęko:
"Ximotąli ilądoj noyę'mą' kąn nimandąrowa,
43 este que maniktąli mokxitampa yej mitzijiyaj."
44 ¿Kén wel Cristo yej itati̱tan Dios ma-ipiltzi̱n David, esi David nǫ kijliá iga iTęko?

Jesús kajajwa yej tamachtiąj ipan iley Moisés
45 Nochi kikaktoya, iwąn Jesús kijlij idisci̱polojmej:
46 —Amo mamitzkajkayąwakąn yej tamachtiąj ipan iley Moisés, puej kiyę'matij iga makinenti̱kąn sotąntzótzol, iwąn kinekij makisaludąrǫkąn tajkoąltepę'. Yejemęn motąlijnekij tiǫpan-ijti' pan yę'asiętoj kąn motąliąj yej mąj tayakąntokej, iwąn ijkǫnsan nǫ kinekij makichi̱wakąn kąn takualo.
47 Iwąn kichtekiliąj ikalmej viudajmej iwąn iga amo manęsi iga ayompa nemij, pox wejkąwaj iga orądowaj. Yejemej Dios mąj yawij kicastigąrǫtij.

21

Iyofrędaj sę yej węwejmí' yej ayą́' motapialiá
1 Jesús kitachi̱lijtoya yej motapialiąj kuą' nemi kakiąyaj iyofrędajmej ipan sę cajǫn kąn moąna tomi̱n.
2 Iwąn kita' nǫ sę yej węwejmí' yej ayą́' motapialiá, nemi kakiá ǫme tomi̱n de cobre yej ayą́' pox valęrowa.
3 Iwąn Jesús kijtoj:
—Nimitznojma-ijliąj iga ini̱n viuda yej ayą́' motapialiá, kakij mąj que nochi;
4 puej nochi kitąlijkej yej kisobrąrowaj; e' yéj, malej ayą́' motapialiá, kimá' inewi yej kipiaya iga takuąya.

Jesús kijtowa iga weyitiǫpan xi̱xiti̱nis
5 Sekin tątapojtoyaj de weyitiǫpan iga pox mǫnsaj temej yej iga chijto'. Iwąn nǫ kijtojtoyaj de yej kimajmakakej iga mamǫnsajtachá weyitiǫpan. Iwąn Jesús kijtoj:
6 —Inąn ankitztokej, e' wi̱' sę día kuą' akąwis nisę́ te'ti yej manęnekpanijto. Nochi yawij moxijxiti̱natij.

Yej mo-itas kuą' aya poliwilo
7 Iwąn kitajtankej:
—Tamachtiąni, ¿in inín, kę́man mochi̱was? ¿Té ąn mo-itas kuą' ay'ya wejkatis iga yawi mochi̱wati?
8 Jesús kijtoj:
—Amo agaj mitzkajkayąwaskej; iga mia' yawij wi̱tzetij iwąn mopajpanti̱skej iga nej, siępa ayéj. Ijkǫ́n kijtǫskej: "Nejya el Cristo", iwąn "Nąya iga poliwilo." E' amejemęn amo xiktokakąn.

* **20:37 20:37** Kuą' ijkǫ́n kijtoj Dios, ikyay mikikej ini̱mej tajtąga'.

9 Kuą' ankikakiskej iga kanaj némiya momijmiktilo, iwąn ipan sę país mokuejkuesǫlo,
amo ximajmawikąn, puej inı́n wı̨' achto, e' aya yéj iga poliwilo.
10 Iwąn kijtoj sej:
—Mokuejkuesǫskej sę nación iwąn se', iwąn sę país momijmiktı̨skej iwąn se'.
11 Pox mǫlı̨nas tąjli, iwąn pox ąpistajtiás, onos nǫyąn kokolis, iwąn pox majmawilǫj
iga mo-itas ipan cielo yej ayı̨'pa mo-ita.
12 ’E' kuą' aya mochı̨wa inı́n, mitzkı̨tzkı̨skej iwąn mitziknǫchı̨waskej. Mitzwı̨gaskej
ipan tiǫpamej iga mamitzjuzgąrǫkąn, mitzakı̨skej kuákalko, mitzwı̨gaskej itęnoj
rę́yejmej iwąn iyı̨xtaj gobernadǫrmej iga annętokaj.
13 Íkuą'ya wel antajtǫskej de nej.
14 Xiksentąlı̨kąn amoąlmajmej iga amo xikę́ejląntokąn tę ankijtǫskej iga ximotajtow-
ilı̨kąn.
15 Porque nej nimitztajtǫlmakaskej iga xikmatikąn tę ankijtǫskej iwąn nisę́ yej
mitzijiyaj wel mitztę́nkuepilı̨skej.
16 E' amejemej amótajsan, amoknı̨wąn iwąn yej íwąn anmoyę'itaj mitznę́xtı̨skej iga
annętokaj. Iwąn sekin de amejemęn mitzmikt̨skej.
17 Iwąn nochi mitzijiyaskej iga annętokaj.
18 E' nisę́ amotzónkal yej ono' ipan amotzontekon yawi poliwiti.
19 Nochipa ximoconfiąrojtokąn ipan toTę́ko iwąn yéj mitzmąnawı̨skej.
20 ’Kuą' ankitaskej Jerusalén kiyawalójto'ya soldądojmej, xikmatikąn iga yáwija
kixı̨xitı̨natij.
21 Iwąn yej onokej ipan estado de Judea, mayąkąnya ipan tepę́yoj; yej onokej ipan
ąltepę' Jerusalén, makı̨sakąn, iwąn yej onokej imı̨lpamej, amo mamokuepakąn pan
ąltepę'.
22 Iga inǫmej días Dios kicastigąrǫj yej ayompa nemij, iga yawi mochı̨wati inewi
kensan ijkuilijto' ipan itájtǫl Dios.
23 ¡Pox moknǫmatiskej siwątkej yej íkuą' xǫlǫyojkej o yej nemi tachı̨chitiáj! Iga Dios
poxsan yawij kicastigąrǫtij yej chąntitokej Israel iga kikuesowiliáj.
24 Sekin kimikt̨skej iga espada iwąn sekin yawij kiwı̨gatij preso ipan sekin paı̨smej;
yej ayéj de Israel yawij kitątaksatij yej chąntitokej Jerusalén. Inı́n kichı̨waskej este kuą'
kijtǫj Dios.

Kuą' wı̨' Jesús yej iPiltzı̨n Tąga'

25 Jesús nǫ kijtoj:
—Nę́sis yej ayı̨'pa mo-ita ipan el sol, ipan mętzti* iwąn ipan sı̨talimej; iwąn ipan tąjli la
gente ay'ya yawij kimatitij tę yawij kichı̨watij iwąn momajt̨skej iga pox tikuı̨nto' lámąr
iwąn maréjąl.
26 La gente tapoliwiskej iga majmawiskej iga kejląntoskej tę nokta yawi mochı̨wati
ipan inı́n tąjli; iwąn este sı̨talimej mojǫlı̨naskej.
27 Iwąn ne-itaskej nej yej iPiltzı̨n Tąga' iga niwı̨' ipan mixti, nitąwijtiwı̨' iga
noweyipodę́r.
28 Kuą' pę́was mochı̨wa inı́n yej nimitzijlı́jkejo', mąj ximanimąrǫkąn, iwąn xajko-
tachakąn iga nąʼya wı̨' yej mitzmąnawı̨skej.
29 Kipowilijkej nǫ sę kąn mı̨xkuı̨tilo:
—Ta' xikitakąn higuę́rajkuawi'† o se' nąmǫlkuawi'.
30 Kuą' ankitaj iga selkayǫkı̨say, ankimatij iga wı̨'ya tǫnalis.
31 Ijkǫnsan nǫ, kuą' ankitaskej iga mochı̨was inı́n yej nimitzijlı́jkejo', xikmatikąn iga
nąʼya wı̨' reinąrǫki Dios.
32 ’Nimitznojma-ijliáj iga yawi mochı̨wati nochi inı́n, kuą' aya mikij yej inąn onokej.
33 Inı́n cielo iwąn tąjli poliwiskej, e' yej nikijtoj, nochi yawi mochı̨wati.
34 ’Xiyę'tajląntokąn; amo xikyǫlmakakąn iga ankichı̨waj yej mitzyǫltiląnaj yej ayę́kti,
amo xitąwąnakąn iwąn amo mamitzyǫlmikt̨kąn yej ankipiasnekij, iga kuą' tajuzgąrǫlǫj
amo mitzwę́jasikij
35 ken sę yej wetzi ipan trampa. Yej chąntitokej ipan inı́n tąjli, inewi kiwę́jasikij.
36 Amejemęn xikchijtokąn yej yę́kti iwąn xiktę́nę́wijtokąn Dios nochipa iga wel
mamitzmąnawı̨kąn ipan nochi yej yawi mochı̨wati, iwąn iga wel xonokąn no-ı̨xtaj, nej
yej iPiltzı̨n Tąga'.
37 Jesús nochipa tamachtiąya weyitiǫpan, iwąn tayowakąn kąwiá ipan tepę' yej itǫką'
Olivos.
38 Iwąn nochi yąyaj weyitiǫpan isajpa iga kikakitij.

---

* **21:25 21:25** Mętzti: luna. † **21:29 21:29** Xikita glosario “Higo”.

22

Kikitzkijnekij Jesús

1 Ay' wejka iga mochiwa ilwi' kuą' mokua pąn yej ayą́' kipiá levadura yej kijliáj nǫ
iyilwiyo la Pascua,*
2 ijęfejmej sacerdǫtejmej iwąn yej tamachtiáj ipan iley Moisés kitęmowąyaj ken iga
wel makimiktikąn Jesús, e' awel kichiwayaj iga kimajmawiliąyaj la gente.
3 Iwąn Tzitzimi' kala' ipan Judas yej nǫ kijliąyaj Iscariote, sę de idiscípolojpa Jesús.
4 Yéj yajki kitato ijęfejmej sacerdǫtejmej iwąn ijęfejmej policiyajmej† yej mandąrowaj
weyitiǫpan, iga kijlito iga yéj yawi kipalęwiti iga makikitzkikąn Jesús.
5 Yejemej pąkikej iwąn kijlijkej Judas iga yawij kimakatij tomin;
6 Judas motęmá' iga kichiwas, iwąn kitęmowąya kén iga makikitzkikąn Jesús kuą'
ayagaj ono'.

La Santa Cena

7 Asi' día kuą' pęwa' iyilwiyo la Pascua, kuą' mokua pan yej ayą́' kipiá levadura iwąn
kimiktiáj borręgojtzin iga mokua.
8 Jesús kititan Pedro iwąn Juan, kijlijkej:
—Xąkąn xikchiwatij tákual iga tisentakuąskej ipan iyilwi la Pascua.
9 Yejemej kitajtankej:
—¿Kąn tikneki manikchiwakąn?
10 Jesús kijtoj:
—Kuą' ankalakiskej Jerusalén, anyawij ankasitij sę tąga' kiwiga ą'ti ipan sę ąkǫmi'.
Xiktokakąn este kąn kalakis kalijti'.
11 Iwąn xikijlikąn itęko kajli: "Tamachtiąni mitztajtani: ¿Ipan katiapa cuarto nicenąrǫj
ipan iyilwi la Pascua iwąn nodiscipolojmej?"
12 Yéj yawi mitznęxtilitij sę weyi cuarto pan segundo piso kąn óno'ya nochi yej
ankinekiskej; ompa xikchiwakąn tákual.
13 Yejemęn yajkij iwąn kasikej nochi ken Jesús kijlijkej, iwąn kichijkej tákual iga
kilwichiwiliáj la Pascua.
14 Kuą' asi' hora, Jesús iwąn iyapǫstolejmej kixnąnkej mesa.
15 Jesús kijtoj:
—¡Poxsan niknektoya matisentakuąkąn ipan la Pascua miej aya nimiki!
16 Iga nimitzijliáj iga ayo' máj nikchiwas, este que mamochiwa kąn reinąrowa Dios.
17 Iwąn kikui' vaso yej kipiaya vino iwąn kimá' gracias Dios, iwąn kijtoj:
—Xikuikąn inín vaso iwąn ajachi xikonikąn;
18 nimitzijliáj iga ayo' nia nikoniti vino este que mawiki marreinąrǫki Dios.
19 Iwąn kikui' pąn iwąn kimá' gracias Dios, kitątajkoloj iwąn kimajmakakej sejsę́ de
yejemej, kijlijkej:
—Ininwa' nocuęrpoj yej nikmaka iga nimikis iga amejemęn. Xiktekikuąkąn inín iga
amo xine-ęlkąwakąn.
20 Ijkǫnsan nǫ kichij iwąn vaso yej kipiá vino, kuą' támi'ya cenąrojkej, kijtoj:
—Inín yej nemi ankoniáj, kijtǫjneki noesyo yej yawi toyąwiti iga amejemej iga
nikchiwa nuevo pacto iga wel anyę'onoskej iyixtaj Dios.
21 'E' inąn yej yawi ne-ichtakanęxtiti, nigaj íwąn nemi nisentakua.
22 Nimitzijliáj iga nej yej iPiltzin Tąga' yawij nęmiktitij ken ikyay mo-ijkuiloj, e' ¡Dios
poxsan kiknǫchiwas yej yawi ne-ichtakanęxtiti iga manęmiktikąn!
23 Iwąn pęwakej iga mosepantajtanij iga ą'yéj ąn in yej kichtakanęxtiti Jesús.

Ą'yéj ąn máj tayakąnto'

24 Iwąn idiscipolojmej mosejsepan-ijlijkej iga katiapa de yejemej máj tayakąnto'.
25 E' Jesús kijtoj:
—Ipan inín tąjli, rǫyejmej yej mandąrowaj poxsan kitajtaksa igęntej, e' yejémęnsan
mojliáj iga kipalęwiáj igęntej.
26 E' amejemęn amo xikchiwakąn ijkǫ́n, mąjwa' yej tayakąnto', mamochiwa ken yej
máj chokótzino'; iwąn yej mandąrowa, inǫ́n achto makipalęwi toknimej.
27 Puej, ¿ą'yéj máj tayakąnto', yej ęwato' iga takua o yej taservirowa iga kitąliá tákual?
¿Ix ayą'taj máj tayakąnto' yej kixnąnto' mesa? Puej nej nigaj nono' iwąn amejemej ken
sę yej taservirowa.
28 'Amejemęn nochipa amonoyaj nowąn kuą' poxsan nej tejtę́ nęyǫlmiktijtoya.

---

* **22:1 22:1** Xikita glosario "Pascua". † **22:4 22:4** Xikita glosario "Policiyajmej yej tacuidąrowaj weyitiǫpan".

29 Inǫ́n iga nej nimitzmakaj iga xitagobernạrǫkạn ken noTaj nẹmá' iga manitagobernạro.
30 Iwạ́n amejemẹn antakuạskej iwạ́n an-ạtiskej ipan nomẹsaj kạn nitagobernạrǫj iwạ́n nia nimitzmakatij iga xikjuzgạrǫkạn inǫmej doce tribu‡ yej wạlkej ipan ipilowạn Israel.

Jesús kijtowa iga Pedro yawi kijtǫti iga ayá' kịxmati

31 Kijtoj sej toTẹko:
—Simón, Simón, ta' xikita, Tzitzimi' kineki mamitztzejtzelǫkạn ken kitzejtzelowaj trigo iga makịsa itasolyo.
32 E' niktẹnéwija Dios iga tej, iga amo xikajtẹwa iga timoconfiạrowa ipan nej. Kuạ' timomela'confiároja, xikpalẹwi moknịwạn iga nochipa mamoconfiạrojtokạn ipan nej.
33 Simón kijlij:
—NoTẹko, nej niksentạ́lija noạlmaj iga maniá mowạn ipan cárcel, iwạ́n este manimiki iwạ́n tej.
34 Jesús kijtoj:
—Pedro, nimitzijliá iga ạ́mansan nokta, kuạ' áyapa takuịka kạyo, ẹyi vẹj tikijtǫj iga ayá' tine-ịxmati.

Ay'ya wejka iga kikịtzkiáj Jesús

35 Jesús kitajtan idiscịpolojmej:
—Kuạ' nimitztịtankaj iwạ́n ayá' ankiwịgakaj tomịn, niga amomórrạl iwạ́n niga amogakmej, ¿ix mitzpolojkej tejté?
Yejemẹn kijtojkej:
—Nité.
36 Iwạ́n kijlijkej sej:
—Inán sí, yej kipiá imórrạl makiwịga, iwạ́n yej kipiá kạn kakiá itomịn, nǫ makiwịga; iwạ́n yej ayá' kipiá iyespạdaj,§ makinamaka ikuạch iga makikowa.
37 Iga nimitzijliáj iga yáwisan mochịwati ipan nej yej ijkuilijto': "Kijtowaj iga motoka iwạ́n yej ayompa nemij." Puej yej ijkuilijto' iga nej, inewi mochịwas.
38 Yejemej kijtojkej:
—NoTẹko, nigaj ono' ǫme espada.
Iwạ́n yéj kijtoj:
—Ómpasan yej ankichijtokej.

Jesús kitẹnẹwiá Dios

39 Iwạ́n Jesús yajki ken iga nochipa yạya ipan tepẹ' yej itǫkạ' Olivos, iwạ́n idiscịpolojmej kitokakej.
40 Kuạ' ási'ya ompa, kijlijkej:
—Xi-orạdǫkạn iga amo mamitztạnilịkạn Tzitzimi'.
41 Iwạ́n Jesús yajki achi máj wejka, kẹ' kạn sẹ kaxitiá iga kabentạrowa te'ti, motankuạketza' iwạ́n tajtoj wạn Dios.
42 Kijtoj:
—Notaj, siga tikneki, xinẹmạnawi iga amo mane-iknǫchịwakạn; e' amo mamochịwa ken nej nikneki, mamochịwa ken tej tikneki.
43 Kuạ' kijtoj inǫ́n, kịxnẹxtilịko sẹ ángel yej wạlaj pan cielo iga kiyǫlchikạwako.
44 Jesús máj kitẹnẹwij Dios iga pox tayǫkoxtoya, iwạ́n iyịtǫn chichipikaya ipan tạjli kenya esti.
45 Kuạ' moketza' iga tami' orạdoj, yajki kạn onoyaj idiscịpolojmej, iwạ́n kasitoj kojkochtokej iga pox moknǫmatij.
46 Iwạ́n kijlijkej:
—¿Te iga ankojkochtokej? Ximoketzakạn iwạ́n xi-orạdǫkạn, iga amo mamitztạnilịkạn Tzitzimi'.

Kikịtzkiáj Jesús

47 Tajtojtóyao' Jesús, kuạ' asiko mia' gente yej kiwajlị' Judas, sẹ de inǫ́n doce idiscịpolojmej. Judas tayakạntiạya iwạ́n kinạ'techoj iga kipipitzǫto Jesús.
48 Jesús kijlij:
—Judas, ¿ix tinẹpipitzówapa iga tinẹnẹxtiá iga manẹkịtzkịkạn, nej yej iPiltzịn Tạga'?
49 Yej onoyaj iwạ́n Jesús, kitztoyaj yej nemi mochịwa, kitajtankej:
—NoTẹko, ¡maniktzojtzontekíkạnya iga espada!
50 Iwạ́n sẹ de yejemej kinagastzonte' sẹ itekipanowạni yej ijéfejpa sacerdǫtejmej, kitekilij inakas yej ilạ́dojpa iyẹ'mạ'.

‡ **22:30 22:30** Xikita glosario "Tribu". § **22:36 22:36** Xikita glosario "Espada".

51 Jesús kijtoj:
—Xikajtẹwakạn; ómpaya matami.
Iwạ́n kinagaschijchin inọ́n tạga', iwạ́n kiyẹktialtij.
52 Iwạ́n Jesús kijlij ijẹfejmej sacerdọtejmej, policiyajmej yej de weyitiọ́pampa iwạ́n yej kimandạrowaj judiyojmej yej wạlkej iga kikuikoj:
—¿Ix anwạlkej annẹkuikoj ken kuạ' sẹ yej tachte'? ¿Ix inọ́n iga ankiwajligakej espada iwạ́n kuawi'?
53 Nochipa nonoya amowạn weyitiọpan, iwạ́n ayạ́' annẹkịtzkijkej, e' ási'ya hora iga amejemej, iga inạ́n Tzitzimi' mandạrowa.

Pedro kijtowa iga akịxmati Jesús

54 Kikịtzkijkej Jesús iwạ́n kiwịgakej chạn ijẹfej sacerdọtejmej; iwạ́n Pedro kiwejkatokatiạya.
55 Iwạ́n titạlijkej tajkopạtioj, iwạ́n kiyawalojkej inọ́n ti'ti; Pedro nọ ompa motạlij iwạmej.
56 Iwạ́n sẹ sirvienta kuạ' kita' este ẹwato' inạ́' ti'ti, kitachịlijtikạ́' iwạ́n kijtoj:
—Inịnwa' nọ nemiá iwạ́n Jesús.
57 E' Pedro kijtoj iga ayạ́', kijtoj:
—Nej ayạ́' nikịxmati.
58 Ayạ́' wejkati', se' kita' iwạ́n kijlij:
—Tej nọ de yejémẹmpa.
Pedro kijtoj:
—Ayạ́' ej, ayéj nej.
59 Kipiá' ken sẹ hora, se' kijlij:
—Mataj inín nọ onoya iwạ́n yéj. Kéntaj nẹsi iga de Galilea.
60 Pedro kijtoj:
—Ej, anikmati de tẹ titajtowa.
Kuạ' nokta tajtojtoya Pedro, takuịga' sẹ kạyo.
61 ToTẹko mokuepa' iwạ́n kitachịlij Pedro. Iwạ́n Pedro kejlạn yej toTẹko kijlij: “Kuạ' aya takuịka kạyo, tia tikijtọti ẹyi vej iga ayạ́' tine-ịxmati.”
62 Iwạ́n Pedro kịsa' ompa iwạ́n pox chọga' este kualọ' iyạlmaj.

Kipịnajtiáj Jesús

63 Tajtạga' yej kicuidạrojtoyaj Jesús, kipịnajtiạyaj iwạ́n kimagayaj.
64 Kịxtzakuayaj iga tzótzol iwạ́n kixạygatatzịnayaj, iwạ́n kitajtaniáj:
—¡Siga tiprofẹtaj, ta' xikijto ạ'yéj mitzmaga'!
65 Iwạ́n kuajkuantas kijlijkej yej ayẹkti.

Jesús ono' iyịxtaj yej mandạrowaj judiyojmej

66 Kuạ' tanẹ́si'ya, monechkojkej yej kimandạrowaj judiyojmej, ijẹfejmej sacerdọtejmej iwạ́n yej tamachtiáj ipan iley Moisés iwạ́n kiwịgakej Jesús iyịxtajmej. Iwạ́n ompa kitajtankej:
67 —Ta' xine-ijlịkạn, ¿ix tejya in Cristo?
Jesús kijtoj:
—Siga nimitzijliáj iga kena, ayạ́' annẹtajtọlkuiskej.
68 Iwạ́n siga nimitztajtaniskej, ayạ́' annẹcontestạrọskej, niga annẹmajkạwaskej.
69 E' nej yej iPiltzịn Tạga' ạ́mansan nia nimotạlịti ilạdoj iyẹ'mạ' Dios yej nochi wel kichịwa.
70 Iwạ́n nochi kitajtankej:
—¿Ix tejtaj in iPiltzịn Dios?
Jesús kijtoj:
—Nejya nokta, ken amejemẹn ankijtojkej.
71 Iwạ́n yejemej kijtojkej:
—Ay' tiknekij agaj mạ́j mate-ijli de yéj; tomạtika nokta tikakikej yej kijtoj.

23

Jesús kiwịgaj kạn mandạrowa Pilato

1 Nochi moketzkej, iwạ́n Jesús kiwịgakej kạn mandạrowa Pilato.
2 Iwạ́n iyịxtaj pẹwakej iga kitẹlwiáj Jesús:
—Inín tạga' nikasitoj kạn kikajkayajtinemi noknịmej, kijtowa iga ámoki' manikixtạwakạn impuesto iga rey César, iwạ́n kijtowa iga yéjwa' in Cristo, sẹ rey.
3 Pilato kitajtan:
—¿Ix tejya in iRrẹy judiyojmej?

Jesús kijtoj:
—Ijkǫnya ken tej tikijtowa.
4 Iwąn Pilato kijlij ijęfejmej sacerdǫtejmej iwąn la gente:
—Inı̨n tąga' ayą́' nikasiliá siga kichij yej ayękti.
5 E' yejemej mąjsan kijtojkej:
—Ijkǫ́n ken tamachtijtinemi, kikajkayajtinemi nochi ipan estado de Judea. Pęwa' ipan estado de Galilea iwąn asi' este nigaj.

Jesús ono' iyı̨xtaj Herodes
6 Kuą' Pilato kiká' inı̨n, tatajtan siga inǫ́n tąga' de Galilea.
7 Iwąn kuą' Pilato kimati' iga Jesús de Galilea, estado kąn mandąrowa Herodes,* kitı̨tan Jesús iną́' Herodes. Inǫmej día Herodes nǫ nemiá Jerusalén.
8 Kuą' Herodes kita' Jesús, poxsan yǫlpągui' iga kipox-itasnekiá, puej kipoxkakiá kąn kipowaj de Jesús, iwąn kichaya iga makichı̨wa iyı̨xtaj tejtę́ yej ayı̨'pa mo-ita.
9 Kitajtajtan mia' vęj, e' Jesús ayą́' kijtoj nitę́.
10 Ompa nǫ onoyaj ijęfejmej sacerdǫtejmej iwąn yej tamachtiáj ipan la ley, poxsan kitęlwijtoyaj.
11 Herodes iwąn isoldądojmej kająwilkuikej Jesús, iwąn iga kipı̨najtijkej, kajakı̨ltijkej tzótzol yej patiyoj ken yej kakiá sę rey. Iwąn Herodes kitı̨tan sej kąn ono' Pilato.
12 Iwąn íkuą'ya Pilato iwąn Herodes moyę'itákeja iga mo-ijiyayaj.

Mojtowa iga mamiki Jesús
13 Pilato kinechkoj ijęfejmej sacerdǫtejmej iwąn la gente iwąn yej mandąrowaj.
14 Iwąn kijlijkej:
—Amejemej annęwajliguilijkej inı̨n tąga' iwąn anne-ijliáj iga takajkayajtinemi: e' nej niktájtanya amo-ı̨xtaj iwąn ayą́' nemi nikasiliá yej kichij yej ayękti ken amejemej ankijtowaj.
15 Niga Herodes akasilij, puej tętı̨tanilij sej. Ankitaj iga ayą́' kichij nitę́ yej kajasi iga mamomikti.
16 Niasan nikiknǫchı̨wati iwąn nia sej nikmajkąwati.
17 Kuą' iyilwi la Pascua, Pilato nochipa kimajkąwaya sę preso yej kitapejpenaya la gente.
18 E' inochi gente tzajtzikej:
—¡Inǫ́n xikmikti! ¡Xikmajkąwa Barrabás!
19 Inǫ́n Barrabás kakijkaj ipan cárcel iga kichij revolución ipan ąltepę' icǫntraj gobernador iwąn iga tamiktij.
20 Pilato kimajkąwasnekiá Jesús iwąn sej kitajtan la gente,
21 e' yejemęn tzajtzikej mąj recio:
—¡Xikmikti ipan cruz! ¡Xikmikti ipan cruz!
22 Ipan ęyi vęj iga tatajtan Pilato, kijtoj:
—Puej, ¿tę́taj kichij yej ayękti? Nej ayą́' nikasiliá nitę́ yej kajasi iga mamiki. Nia nicastigąrǫti iwąn nia nikmajkąwati.
23 E' la gente iwąn ijęfejmej sacerdǫtejmej tzajtzikej mąj recio iga makimikt̨ikąn ipan cruz, este que kitajtǫlkuikej.
24 Iwąn Pilato tatekimá' iga mamochı̨wa ken kitajtanilijtoyaj.
25 Iwąn kimajkaj inǫ́n tąga' yej yejemęn kitapejpenkej yej onoya ipan cárcel iga kichij revolución iwąn iga tamiktij. Iwąn Pilato kentregą́rojsan Jesús iga la gente makichı̨wilı̨kąn ken kinekiáj.

Jesús kiclavąrowaj ipan cruz
26 Kuą' kiwı̨gakej Jesús iga kiclavąrǫ́tija ipan cruz, nemi wı̨tziaya ipan mı̨lojti sę tąga' yej itǫką' Simón, yej ichąn ąltepę' Cirene, iwąn yéj kimakakej cruz iga makisąlojtiá itepotztaj Jesús.
27 Kitokatiąyaj Jesús mia' gente iwąn siwątkej yej chǫkatiąyaj iga Jesús, iwąn tzajtziáj iga moknǫmatiáj.
28 E' Jesús kitachı̨lijkej iwąn kijlijkej:
—Siwątkej yej anchąntitokej Jerusalén, amo xichǫkakąn iga nej; xichǫkákąnwa' iga amejemęn iwąn iga amopilowąn.
29 Porque wı̨' día kuą' mojtǫj: "Pąkto' yej ayą́' pilowa, siwątkej yej ayı̨́' taonoltij, chı̨chiwalmej yej ayı̨́' tachı̨chitij."
30 Iwąn la gente de inǫ́n tiempo pęwas iga kijlı̨j tepęmej: "Xinętepachǫkąn", iwąn tepętzitzı̨n: "Xine-ı̨yąnakąn."

* **23:7 23:7** Xikita glosario "Herodes".

31 Siga inín nęchiwiliáj nej, yej anikchij yej ayękti, ¿ix ayá' mąjya kiknǫchiwaskej yej
kichijtokej yej ayękti?
32 Kiwigayaj nǫ ǫmęn yej kichijkej yej ayękti iga makisenmiktikąn iwąn Jesús.
33 Kuą' asíkeja ompa kąn kijliáj Kuaomi', ompa kiclavąrojkej Jesús ipan cruz. Nǫ
kiclavąrojkej ipan sej sę icrǫ ǫmęn yej kichijkej yej ayękti, sę ilądoj iyę'mą' iwąn se'
iyǫpochkąmpa.
34 Jesús kijtoj:
—NoTaj, xikęlkąwilikąn yej nemi kichiwaj, iga ayá' kimatij tę kichijtokej.
Iwąn soldądojmej kirrifąrojkej itzótzol Jesús iga makitakąn ają'yéj kikuis.
35 La gente ompa tachixtoyaj. Iwąn este yej mandąrowaj kipinajtiąyaj Jesús, kijliąyaj:
—Sekin kimąnawij; mamomąnawi igánajsan, siga melá' iga yeja in Cristo yej Dios
kitapejpen.
36 Soldądojmej nǫ kipinajtiąyaj Jesús. Kitechojkej iwąn kimakakej iga makoni
xokǫ'vinoj.
37 Kijlijkej:
—Siga tej in iRrey judiyojmej, mogąnaj ximomąnawi.
38 Iwąn onoya sę tajkuílǫl ikuąpan ipan tájtǫl griego, latín iwąn hebreo, kijtowąya:
“ININWA' IN IRRĘY JUDIYOJMEJ.”
39 Sę yej kichij yej ayękti, yej nǫ pipilojtoya ipan cruz, kimąlijlij Jesús:
—¡Siga tej in el Cristo, ximomąnawi iwąn xinęmąnawikąn nǫ nejemej!
40 E' sewo' kajajwa' in inǫ́n, kijlij:
—¿Ni alín ayá' tikmajmawiliá Dios? Tikmatito' iga nemi nǫ mitzcastigąrowaj.
41 Tejemej kajasi iga nemi tęcastigąrowaj, iga nemi tikixtąwaj yej tikchijkej yej ayękti;
e' inín tąga' ayá' kichij yej ayękti.
42 Iwąn kijtoj sej:
—Jesús, xineejląmiki kuą' tiąj kąn titagobernąrǫj.
43 Jesús kijtoj:
—Nimitzijliá iga ąmansan tonos nowąn kąn paréj tayękąn ipan cielo.

Miki Jesús

44 Tajkodía takǫmiti' nǫyąn ipan tąjli este las tres tiǫtakpan.
45 Ay'ya tǫnaya iwąn tastalyǫ' ay'ya nęsiá. Tzótzol[†] yej iga tajkotzaktoya weyitiǫpan
de Jerusalén tzayąni' itajkoyąn.
46 Jesús tzajtzi' recio iwąn kijtoj:
—¡Notaj, ipan momą' niktąliá noespíritoj!
Kuą' kijtoj inín, migui'.
47 Kuą' ijęfej soldądojmej kita' yej nemi mochiwa, kiweyimatiltij Dios, kijtoj:
—Mataj melá' inín tąga' ayá' kichij yej ayękti.
48 Nochi yej ompa onoyaj, iwąn kitakej yej mochij, pox moknǫmatitiajkij.
49 Inewi iyamigojwąn Jesús, iwąn siwątkej yej kitokatinemiáj este ipan estado de
Galilea, wéjkasan kitachilijtoyaj.

Kitǫkaj Jesús

50 Onoya sę tąga' pox te-ijiknin iwąn yę'nemiá, itǫką' José. Yéj ichąn ąltepę' Arimatea,
ipan el estado de Judea, inǫ́n tąga' nǫ senmandąrowąya iwąn ijęfejmej judiyojmej.
51 E' yéj ayá' kinekiá makichiwa ken kichijkej nochi jęfejmej kuą' kijtojkej iga mamiki
Jesús. Inín José kichaya iga marreinąro Dios.
52 Yajki kitato Pilato iga kitajtanilito icuęrpoj Jesús iga makitǫka.
53 Kuą' kitemówija ipan cruz, kikikimiloj iga sábana iwąn kakij ipan sę ąnimajtexapo'
kąn aya agaj motǫka.
54 Inín mochij kuą' mopreparądǫlo iga mǫstapa mosęwilo iwąn inǫ́n hora
pęwasnekiáy.
55 Iwąn siwątkej yej kitokatinemiáj Jesús este ipan estado de Galilea, yajkij kitatoj kąn
motǫ́' iwąn kitakej kén nokta kitąlijkej icuęrpoj Jesús.
56 Kuą' mokuépkeja ichąmej kichijkej yej ajwiyą' iwąn pomada; siwątkej mosejkej ipan
día kuą' mosęwilo ken iga kitekimakaj iley Moisés.

24

Ojpa-isa Jesús kąn miktoya

1 Isájpasan domingo, siwątkej yajkij sej posąntoj. Kiwigakej yej ajwiyą' yej yejémejsan
kichijkej iwąn senyajkij iwąn sékino' máj siwątkej.

† **23:45 23:45** Xikita glosario “Cortina”.

2 Kuą' asíkeja ompa, weyite'ti yej kitęntzaktoya ąnimajtexapo', kimimilójkeja.
3 Iwąn kalakkej, e' ayo' kasikej icuęrpoj in toTęko Jesús.
4 Momajtijtikąwikej iwąn ay'ya kimatiáj tę kichįwayaj, kuą' kitakej ǫmęn tajtąga' ejejkatokej itęnojmej, este pępetąni itzotzolmej.
5 Siwątkej poxsan momajtijkej iwąn motzontǫlojkej; e' inǫmej tajtąga' kijtojkej:
—¿Te iga ankitęmowaj yej isato' kąn ono' yej miktokej?
6 Ay'ya nigaj ono', yejwa' ojpa-ísa'ya. Xikejląmikíkąnsan yej mitzijlijkej kuą' onóyao' ipan estado de Galilea.
7 Kijtoj iga iPiltzįn Tąga' wetziasan ipan imąmej yej kichįwaj yej ayękti iwąn kimiktįskej ipan cruz, iwąn ipan ęyi día ojpa-isas sej.
8 Iwąn siwątkej kejląnkej yej kijtoj Jesús.
9 Kuą' mokuépkeja iga onoyaj kąn ąnimajtexapo', kipowilijkej inewi yej sucedęroj inǫn once apǫstolejmej iwąn yej iwąmej onoyaj.
10 Inǫn itǫkąmej yej kipowilijkej apǫstolejmej: María Magdalena, Juana, María yej íyę'pa Jacobo, iwąn sekin máj siwątkej.
11 E' apǫstolejmej kijtojkej anka lǫkajtiákeja, iwąn ayą́' kitajtǫlkuikej.
12 E' Pedro moketza' iwąn motalojtiajki iga yajki posąntoj. Iwąn kuą' tachato texapoko, ayą́' kita' nitę́, petz iyókaya onoya istą'tzótzolmej yej iga kimilijtoya Jesús iwąn yajki sej ichąn, yǫlmajmatiajki iga yej kita'.

Jesús mįxnęxtiá ipan Emaús ojti

13 Ipansan inǫn día ǫmęn discįpolojmej nemi yąyaj sę ąltepę' yej itǫką' Emaús. Kipiaya ken once kilómetros este Jerusalén.
14 Kipojtiąyaj inewi yej mochij.
15 Kuą' nokta tątapojtiąyaj, Jesús kiną'techoj inǫn ǫmęn, iwąn némiya senyąyaj.
16 E' yejemej ken tejtę́ kįxtzaktoyaj iga amo makįxmatikąn ą'yéj in inǫn tąga'.
17 Jesús tatajtan:
—¿Tę́ ankipojtiawij, iwąn te íga anmoknǫmatij?
18 Iwąn sę de yejemej yej itǫką' Cleofas kijtoj:
—Nochi kimati yej mochij Jerusalén inįmej días. ¿Ix tejsan yej ompa tonoya yej atikmati?
19 Yéj tatajtan:
—¿Tę́ sucedęroj?
Yejemęn kijlijkej:
—Yej kichįwilijkej Jesús yej ichąn Nazaret, sę profeta katka yej kichij yej pox yękti iga ipodęr iwąn iga itájtǫl, ijkǫ́n Dios kipoxyę'ita' iwąn la gente nǫ kiyę-ita'.
20 Ijęfejmej sacerdǫtejmej iwąn yej mandąrowaj kentregąrojkej iga mamiki ipan cruz.
21 Nejemej nikchįxtoyaj iga yéj kimąnawiąya el país de Israel. Ąnwa' kipiáy ęyi día iga panoj inewi inǫn.
22 E' sekin siwątkej yeguin nęmajmajtijkej iga yajkaj posąntoj kuą' tanęstíwį'o'
23 iwąn ayą́' kasikej icuęrpoj Jesús. Iwąn wąlkej nępowilįkoj iga kįxnęxtilijkej ǫmęn ąngelejmej iwąn kijlijkej iga Jesús isato'.
24 Sekin noknįwąn yajkij nǫ posąntoj, iwąn yajkij kasitoj ąnimajtexapo' kenya nokta siwątkej kijtojkej, e' ayą́' kitakej Jesús.
25 Iwąn Jesús kijtoj:
—Amejemęn pox ankuątakuaktikej iwąn ayą́' wel ankitajtǫlkuij profętajmej.
26 E' Dios kine' iga Cristo makiknǫchįwakąn antes iga mayawi ipan cielo.
27 Iwąn pęwa' iga kinejnęxtilijkej itájtǫl Dios kąn tajtowa de Cristo, pęwa' pan ilįbroj Moisés iwąn kinęxtilijtiajkij pan inewi ilįbrojmej profętajmej.
28 Kuą' asitiájkija ipan ąltepę' kąn yąyaj, Jesús kichij ken kuą' yąya máj wejka.
29 E' yejemej kijlijkej:
—Xikąwi iwąn nejemej, iga tiǫ́ta'ya, némiya takǫmitiá.
Iwąn Jesús kala' kalijti' iga kąwi' iwąmej.
30 Kuą' kįxnąntókeja mesa, kikui' pąn iwąn kuą' tami' orądoj, kipǫposte' iwąn kimajmakakej.
31 Iwąn íkuą'ya įxtapowikej iwąn kįxmatíkeja iga Jesús: e' yéj sanpolijtęwa'.
32 Iwąn mosepan-ijlijkej:
—Inǫn iga este yękti tikmachįliąyaj ipan toąlmaj kuą' tętątapǫwiąya ipan ojti iga tęnęxtilijtiwįtziaya itájtǫl Dios.
33 Iwąn íkuą'san sej ojkuikej iga yajkij Jerusalén iwąn kasitoj nechkatokej once apǫstolejmej iwąn icompañęrojwąn.
34 Iwąn kijtojkej yej nechkatoyaj:

—Mataj kena ojpa-isa' sej toTẹko, porque kịxnẹextílija Simón.
35 Iwạ́n inọmej ọmẹn nọ kipowakej yej kisucedẹrojkej ipan ojti. Iwạ́n kijlijkej iga
kịxmatikej Jesús este kuạ' kimajmakákeja pạn.

Jesús kịxnẹextiliáj idiscịpolojmej

36 Miẹj inọ́n kipojtoyaj, Jesús mịxnẹextịko tatajkoyạn iwạ́n kisaludạrojkej ijkḭ́n:
—Tamelạ́ xonokạn.
37 Yejemej poxsan momajtijkej, kijtojkej iga kitztoyaj ạ́nimaj.
38 E' Jesús kijtoj:
—¿Te iga anmajmatokej?, iwạ́n ¿te iga ijkọ́n ankejlạmikij?
39 Ta' xikitakạn nomạmej iwạ́n nokximej. Nej nokta. Ta'ki' xinẹchijchimikạn iwạ́n
xine-itakạn: ạ́nimaj ayạ́' nakayoj iwạ́n ayạ́' omiyoj, e' nej ni-omiyoj iwạ́n ninakayoj
iwạ́n anne-itztokej.
40 Kuạ' kijtoj inọ́n, kinẹxtij imạmej iwạ́n iyikximej.
41 E' yejemej iga pạktoyaj iwạ́n iga moyọlmajtijtoyaj, ayạ́' kicrẹdowạyaj. Iwạ́n Jesús
kijtoj:
—¿Ix ankipiáj achi tákual?
42 Kimakakej tájkol ta-ixkaltọpoj iwạ́n tájkol pánạl.
43 Iwạ́n yéj kikui', iwạ́n kikuaj kạn kitztokej.
44 Iwạ́n kijtoj:
—Inịnya nokta yej nimitzpowilijkej kuạ' nonóyao' amowạn: iga mamochịwa ipan nej
inewi yej ijkuilijto' ipan iley Moisés iwạ́n ipan ilịbrojmej profẹtajmej iwạ́n ipan libro de
los salmos.
45 Iwạ́n kichij iga makentendẹrọkạn itájtọl Dios.
46 Iwạ́n kijtoj:
—Ijkuilijto' iga Cristo mikiasan iwạ́n ojpa-isaya sej ipan ẹyi día.
47 Iwạ́n inḭ́n yẹ'notịciaj mopowas ipan notọkạ' desde Jerusalén iwạ́n ipan nochi
paịsmej. Mopowas iga mamoyọlpatakạn iga Dios wel makẹlkạwili yej kichịwaj yej ayẹkti.
48 Amejemẹn ankitakej inịmej yej mochij.
49 Iwạ́n nia nimitztịtanilịtij yej noTaj kijtoj iga mitzmakaskej. E' amejemẹn xikạwikạn
nigaj, ipan ạltepẹ' Jerusalén este que xikpiakạn poder yej wị' ipan cielo.

Jesús tejkawi ipan cielo

50 Iwạ́n Jesús kiwịga' idiscịpolojmej nạ' ạltepẹ' Betania iwạ́n kajajko' imạ' iwạ́n
kitẹnẹwij Dios iga mayẹ'onokạn.
51 Kuạ' kitajtaníliịa Dios iga mayẹ'onokạn, majkejtiajki iga yajki ipan cielo.
52 Iwạ́n yejemej kiweyimatịltijkej Jesús iwạ́n pạktiájkija iga yajkij Jerusalén.
53 Iwạ́n nochipa onoyaj weyitiọpan iga kiweyimatịltiạyaj Dios. Ijkọ́nyawa'.

Itájtǫl Jesucristo yej kijkuiloj
San Juan

Dios mochij tąga'

1 Kuą' pęwa' nochi, onóyaya in Tájtǫl;* iwąn inǫn Tájtǫl onoya iwąn Dios iwąn yéj in
Dios.
2 Puej kuą' pęwa', yéj onoya iwąn Dios.
3 Ipan yéj, Dios kichij nochi yej ono'; ateyi nitę yej ono' yej inǫn Tájtǫl ayą́' kichij.
4 Yéj kichij iga nochi yej isato' maonokąn, wąn kitąwiąya pan iyąlmajmej nochi gente.
5 Inı̨n tąwı̨lyǫ'† tąwiá kąn takǫmi iwąn takǫmitilyǫ' awel kisęwiá.
6 Onoya sę tąga' itǫką' Juan, yej Dios kitı̨tan,
7 wąlaj kinojma-ijtǫko itekiyo inǫn tąwı̨lyǫ', iga nochi makicrędǫkąn ipan tąwı̨lyǫ'.
8 Juan ayéj inǫn tąwı̨lyǫ', kitı̨tánkejsan iga yę'tajtǫko de tąwı̨lyǫ'.
9 Inǫn mela'tąwı̨lyǫ' yej kitąwiá nochi gente, itǫką' Jesucristo, némi-o' asiá ipan inı̨n
tąjli.
10 Inǫn Tájtǫl onoya ipan tąjli; iwąn malej iga Dios kichij ipan Jesucristo nochi yej
ono', yej chąntitokej ipan tąjli akı̨xmatikej.
11 Jesús wąlaj ipan ítąl, e' judiyojmej yej igéntejpa akǫmemąwijkej.
12 E' yej kǫmemąwijkej iwąn moconfiąrojkej ipan yéj, yéj kichij iga inı̨mej
mamochı̨wakąn ipilowąn Dios.
13 Ayéj ken ipilowąn nąmǫltętajmej yej nacęrowaj iga ijkǫn kineki tąga', sino que
inı̨mej ipilowąn nokta Dios.
14 Iwąn inǫn Tájtǫl mochij tąga', iwąn chąntitoya iwąn nejemęn, poxsan te-ijiknı̨n
iwąn ayı̨́' takajkayąwa. Iwąn nikitakej iweyipodęr, inǫnwa' iweyipodęr isęlpiltzı̨n toTaj.
15 Juan tajtoj de yéj, iwąn kijtoj:
—De inı̨n nitajtoj kuą' nikijtoj iga yej wı̨' despuéj de nej, achto que nej, iga onóyaya
kuą' nej aya nono'.
16 Dios tęmaka yej yękti, ayéj sę vęj, mia' vęj, iga tępoxchǫkiliá.
17 Dios kimá' ileу Moisés iga yéj matęnęxtili, e' ipan Jesucristo tęnęxtilij kén iga
tęchǫkiliá iwąn ayą́' tękajkayąwa.
18 Aya ı̨' nokta agaj kita Dios; isęlpiltzı̨n, yej mela'sętito' iwąn toTaj, yéj tęnęxtilij kén
in Dios.

Juan yej tabautizą́rowa tajtowa de Jesucristo

19 Judiyojmej yej ichąmej Jerusalén kitı̨tankej sacerdǫtejmej iwąn levı̨tajmej‡ iga
mayąkąn kąn ono' Juan iwąn kitajtankej:
—¿Ą́'yéj in tej?
20 Iwąn Juan kinojma-ijtoj:
—Nej ayéj niCrı̨stoj.§
21 Iwąn sej kitajtankej:
—¿Ą́'taj yej in tej? ¿Ix tiprofętaj* Elías?
Juan kijtoj:
—Ayéj.
Iwąn kitajtankej:
—¿Ixtaj tej in inǫn profeta yej momatiá iga asiá?
Kijtoj:
—Ayéj.
22 Iwąn kijlijkej:
—¿Ą́'taj yéj nokta in tej? Niknekij manikmatı̨ltı̨kąn yej nętı̨tankej. ¿Tę́ wel anne-ijliáj
de tej?
23 Juan kijtoj:
—Nej inǫn yej ijkı̨́n kijtowa ipan desierto:† “Xiktapowilı̨kąn toTęko sę weyi-ojti yej
melakti'” —ijkǫn ken kijtoj el profeta Isaías.
24 Yej tajtǫtǫyaj iwąn Juan, kitı̨tankej fariseojmej,‡

---

* **1:1 1:1** Ken tęnęxtiliá ipan versículo 14, Tájtǫl kijtǫjneki Jesucristo. Iga itájtǫl yej agaj kijtowa, se' wel kimati yej nemi kejląmiki. Ijkǫn kuą' mojtowa iga Jesucristo in Tájtǫl, kijtǫjneki iga yéj nokta tęnęxtiliá ken Dios kejląmiki.
† **1:5 1:5** Tąwı̨lyǫ' nǫ kijtǫjneki Jesucristo. ‡ **1:19 1:19** Xikita glosario “Levita”. § **1:20 1:20** Xikita glosario “Cristo”. * **1:21 1:21** Xikita glosario “Profeta”. † **1:23 1:23** Xikita glosario “Desierto”. ‡ **1:24 1:24** Xikita glosario “Fariseo”.

25 iwąn tatajtankej:
—Sigataj ayéj tiCrįstoj, niga ti-Elías, niga tiprofętaj ¿Te ígataj titabautizącrowa?§
26 Juan kijtoj:
—Nej nitabautizącrowa iga ą'ti; e' iwąn amejemęn ono' sę yej ayą' ankįxmatij
27 iwąn nętokatiwį', malej iga yéj tayakąnto' máj que nej. Nej aneajasi ni alín iga manikxitomili imekayo iga'.
28 Inochi inín mochij pan ąltepę' Betania, iyįkąmpa węyą' Jordán ikįsáyąmpa tǫnatį', kąn Juan tabautizącrojtoya.

Tę itekiyo Jesús
29 Ipanya se' día, Juan kita' Jesús iga kinąʼtechojtiwį', iwąn kijtoj:
—Ta' xikitakąn, inınwa' in yej Dios iCordęroj* yej wel kiperdonącrowa yej ayękti yej kichij la gente.
30 De yéj nitajtoj kuą' nikijtoj: “Notepotztaj wį' sę yej achto que nej, iga onóyaya achto que nej.”
31 Nej nǫ ayą' nikįxmatiá; e' nej nitabautizącrojtiwąlaj iga ą'ti, iga nokta la gente de Israel makįxmati.
32 Juan nǫ kijtoj:
—Nej nikita' iyEspíritoj Dios temoj ipan cielo ken sę jojtoko, iwąn sąliwito ipan yéj.
33 Nej aya nikmatiá ą'yéj; e' yej nętįtan iga manitabautizącrǫki iga ą'ti, ne-ijlij: “Yej tikitas ipan yéj temowa iyEspíritoj Dios iwąn moketza iyakapan, inǫnyawa' in yej tabautizącrowa iga iyEspíritoj Dios.”
34 Nej niknojma-íta'ya, iwąn nej nikijtowa iga yéj nokta iPiltzįn Dios.

Yej áchtopa idiscipolojmej Jesús
35 Ipanya se' día, Juan onoya ómpasan sej iwąn ǫme yej kitokatinemiáj.
36 Kuą' kita' nemi panowa Jesús, Juan kijtoj:
—¡Ta' xikitakąn, inépawa' in Dios iCordęroj!
37 Iyǫmextįn yej kitokatinemiáj Juan, kikakikej iga ijkǫn kijtoj, iwąn kitokakej Jesús.
38 Iwąn Jesús tachá' tatepotztaj, iwąn kita' iga kitokatiawij, iwąn kijlijkej:
—¿Tę ankitęmowaj?
Yejemęn kijtojkej:
—Tamachtiąni, ¿kąn inán tichąntito'?
39 Jesús kijtoj:
—Xiwįtzekąn xikitakij.
Iwąn yajkij iwąn kitakej kąn onoya. Inǫn hora las cuatro tiǫtakpan iwąn ompa tayowatiakej.
40 Andrés yej iyiknįn Simón Pedro, sę de inǫn ǫmęn yej kikakikej Juan iwąn kitokakej Jesús.
41 Andrés, lo que kichij, achto yajki kitęmǫto iyiknįn yej itǫką' Simón iwąn kijlij:
—Nikasíkeja in Mesías —yej kijtǫjneki Cristo.
42 Iwąn Andrés kiwįga' Simón kąn onoya Jesús, iwąn kuą' Jesús kita' kijlij:
—Tej tiSimǫn, ipiltzįn Jonás, e' inąn tia timotǫkąwįti Cefas —yej kijtǫjneki Pedro.

Jesús kinǫtza Felipe wąn Natanael
43 Ipanya se' día, Jesús kiyǫlmá' iga yawi ipan ítąl Galilea, iwąn kasi' Felipe iwąn kijlij:
—Xinętoka.
44 Inín Felipe ichąn katka ąltepę' Betsaida, kąnsan nǫ chąntitoyaj Andrés iwąn Pedro.
45 Felipe yajki kitęmǫto Natanael, iwąn kijlij:
—Nikasíkeja inǫn tąga' yej Moisés ikyay kijkuiloj ipan libro de la ley, de Yéj nǫ kijkuilojkej profętajmej. Inǫnwa' nokta Jesús yej ipiltzįn José yej ichąn ąltepę' Nazaret.
46 Kijtoj Natanael:
—¿Ix wel kįsa tejtę yej yękti ipan ąltepę' Nazaret?
Felipe kijtoj:
—Ta'kiʼ xikitaki.
47 Kuą' Jesús kita' iga kinąʼtechojtiąya Natanael, kijtoj:
—Nigaj wį' sę yej melaʼisraelįtaj, yej ayį' takajkayąwa.
48 Iwąn Natanael tatajtan:
—¿Kén iga tine-įxmati?
Iwąn Jesús kijlij:

§ **1:25 1:25** Xikita glosario “Bautizar”. * **1:29 1:29** Cordero ken tikita borręgojtzįn. Xikita glosario “Borrego” wąn “Cordero”.

—Nej achto nimitzita' kuą' Felipe aya mitznǫtza, kuą' tonoya itampa higuẹrajkuawi'.†
49 Natanael kijtoj:
—Tamachtiąni, tej iPiltzi̱n Dios, tej tiRrẹy ipan Israel.
50 Jesús kijtoj:
—¿Ix tinẹcrẹdowa iga san nimitzijlij iga nimitzita' itampa higuẹrajkuawi'? Tia-o' mąj tikitati yej ayi̱'pa mo-ita que yej iną́n nimitzijlij.
51 Nǫ kijtoj Jesús:
—Nimitznojma-ijliąj, iga amejemẹn anyawij ankitatij iga cielo tapojto', iwąn iyąngelejmej Dios tejkawiskej iwąn temǫskej ipan nej yej iPiltzi̱n Tąga'.‡

2

Monąmiktilo Caná de Galilea

1 Kuą' panoj ẹyi día, monąmiktilǫ' ipan ąltepẹ' Caná, ipan ítąl Galilea. Iyẹ' Jesús ompa onoya.
2 Jesús iwąn idisci̱polojmej* nǫ motąlkej kąn monąmiktilo.
3 Tami' vino, iwąn iyẹ' Jesús kijtoj:
—Ay'ya kipiąj vino.
4 Jesús kijtoj:
—Nomąw, inǫ́n tejemej ayą́' tikmatij. Aya kajasi iga manimonẹxti ą'yéj nej.
5 Iwąn María kijlij yej kiki̱xtijtoyaj vino:
—Xikchi̱wakąn nochi kensan Jesús mitzijliąj.
6 Ompa onoya seis ąkǫmi' de te'ti, kąn judiyojmej kakiąj ą'ti iga moẹwi̱ltiąyaj iga ijkǫ́n kitekichi̱wayaj. Ipan sejsẹ́ ąkǫmi' kitolowąya ken cien litros ą'ti.
7 Jesús kijlij yej kiki̱xtijtoyaj vino:
—Xiktẹmi̱kąn iga ą'ti ini̱mej ąkǫmimej.
Iwąn kakilijkej ą'ti este yejyẹ'tẹmi',
8 iwąn Jesús kijtoj:
—Inąn xiki̱xti̱kąn alí̱n, iwąn xikui̱guili̱kąn yej mencargąrowa iní̱n ilwi'.
Ijkǫ́n kichijkej.
9 Iwąn yej kitąlkej iga makita tẹ moneki ipan inǫ́n ilwi', kimachi̱lij ą'ti yej mochij vino, niga kimati' kąn wąlaj; petz yej kiki̱xtijtoyaj vino kimatiąj iga yejemẹn kajakijkej ą'ti. Iwąn yej mencargąrowa ipan inǫ́n ilwi', kinǫtza' chokotzi̱n yej monąmiktią,
10 iwąn kijlij:
—Nǫ́yąnsan kąn monąmiktilo, achto mooniá vino yej mąj yẹkti, iwąn kuą' te-iknı̱wąn koníjkeja poxsan, mooniaya sej nąmǫlvi̱noj. E' tej tikẹna' vino yej mąj yẹkti, este inąn-o' nemi mooniá.
11 Iní̱n yej Jesús kichij Caná ipan estado de Galilea, áchto-o' kichij milagro kąn kinẹxtij iweyipodẹr; iwąn idisci̱polojmej kicrẹdojkej ipan yéj.
12 Kuą' móchija inǫ́n, yajki ipan ąltepẹ' yej itǫką' Capernaum, yajki iwąn iyẹ', iyiknı̱wąn iwąn idisci̱polojmej; iwąn ayą́' pox mia' día ompa onoyaj.

Jesús kikijki̱xtiá yej tanamakaj tiǫpan

13 Kuą' nąʼya iyilwi la Pascua† yej kitekichi̱waj judiyojmej, Jesús yajki ipan weyi-ąltepẹ' Jerusalén.
14 Iwąn pan ipątiojyo weyitiǫpan‡ kasito yej kinamakaj tǫrojmej, borrẹgojmej iwąn jojtokomej, iwąn yej ẹwatoyaj iga kipatatoyaj nąmǫltomi̱n iga tiǫpantomi̱n.§
15 Kuą' inǫ́n kita', Jesús kikui' tájkol reata iga tamajmaga' iwąn kiki̱xtij nochi ipan ipątiojyo tiǫpan, iwąnya iborrẹgojmej iwąn itǫrojmej. Iwąn yej kikambiąrowąyaj tomi̱n kitątajkalilijkej tąlpan in tomi̱n iwąn kitzijtzi̱nkuepilijkej imẹsajmej.
16 Yej kinamakaj jojtokomej kijlij:
—¡Inochi iní̱n xikijki̱xti̱kąn nigaj! ¡Amo xikchi̱wakąn iga íkal noTaj mamokuepa ken kajli kąn monamaka kuajkuantas!
17 Iwąn idisci̱polojmej kejląnkej yej ijkuilijto' pan itájtǫl Dios kąn kijtowa: “Poxsan nikneki íkal noDiǫs, inǫ́n iga poxsan nikuesiwi.” *
18 Iwąn judiyojmej tatajtankej:
—¿Tẹ wel annẹnẹxtiliąj iga manẹsi iga wel tikchi̱wa iní̱n yej tikchij?
19 Iwąn Jesús kijtoj:

---

† **1:48 1:48** Xikita glosario “Higo”. ‡ **1:51 1:51** Xikita glosario “IPiltzi̱n Tąga'”. * **2:2 2:2** Xikita glosario “Discípulo”. † **2:13 2:13** Xikita glosario “Pascua”. ‡ **2:14 2:14** Xikita glosario “Weyitiǫpan”. § **2:14 2:14** Tiǫpantomi̱n se'pa tomi̱n iga kikowaya yej ki-ofrecẹrowiliąyaj Dios. Awel mokowaya iga nąmǫltomi̱n. * **2:17 2:17** Sal 69:9

—Xikxitinakan inín tiopan, iwán eyi día newiguilij iga sej nikojpachiwas.
20 Iwán judiyojmej kijtojkej:
—Cuarenta y seis años tekipanolo' iga mochij inín tiopan; ¿ix eyi día mitzwiguilij iga sej tikojpachiwas?
21 E' inón tiopan yej Jesús kijtojtoya, kijtojneki icuerpoj.
22 Inón iga, kua' Jesús ojpa-isa' kan miktoya, idiscipolojmej kejlankej inín yej kijtoj, iwán kicredojkej itájtol Dios yej ijkuilijto' iwán tajtolmej yej Jesús kijtoj.

Jesús kixmati nochi

23 Kua' Jesús onoya Jerusalén, kan mo-ilwichiwiliá la Pascua, mia' kicredojkej ipan yéj iga kitayaj kichijchiwaya milagro.
24 E' Jesús ayá' moconfiarowaya ipan yejemej, iga Jesús kixmatiáj nochi inomej.
25 Malej iga ayagaj kijlij kén kejlamiki la gente, yéj kimatiaya ken kejlamiki nochi gente.

3

Jesús iwán Nicodemo

1 Onoya se taga' itoka' Nicodemo, yéj fariseo* katka, se de ijefejmej judiyojmej.
2 Nicodemo yajki tayowakan kipaxalowilito Jesús, iwán kijlij:
—Tamachtiani, nikmatij iga Dios mitztitan iga xinemachtikan, iga ayagaj wel kichiwa milagro ken yej tej tikchiwa siga Dios ayá' ono' íwan.
3 Iwán Jesús kijtoj:
—Nimitznojma-ijliá nokta, yej ayá' ojpanacerowa, awel kita kan reinarowa† Dios.
4 Nicodemo tatajtan:
—¿Kén wel maojpanacero se taga' yej wéweja? ¿Ix wel sej ojpakalaki iyijtiko iye' iga maojpanacero?
5 Iwán Jesús kijtoj:
—Nimitznojma-ijliá, yej ayá' nacerowa iga a'ti iwán iga Espíritu, awel kalaki kan reinarowa Dios.
6 Taga' wan siwa' kitaj ipilowan; e' petz iyEspíritoj Dios wel kichiwa iga ximochiwa ipiltzin Dios.
7 Amo ximadmirado iga nimitzijliá: "Mitzpolowaj iga amonochin xi-ojpanacerokan sej."
8 Ejeka' nóyansan panowa, tikaki iga nawati, e' ayá' tikmati kan wi' niga kan yawi. Ijkonsan no inochi yej nacerowaj iga iyEspíritoj Dios.
9 Nicodemo sej ki-ojpatajtan:
—¿In on, ken an iga mochiwa?
10 Jesús kijtoj:
—¿Tej yej tikmachtiá israelitajmej, iwán ayá' tikmati in inín?
11 Nej nimitznojma-ijliá iga nejemej nikijtowaj yejsan nikmatij, iwán niknojma-ijtowaj yej nikitákeja, e' amejemen ayá' ankicredowaj yej nejemej nimitzijliáj.
12 Siga ayá' annecredowaj kua' nej nimitzijliáj de yej ono' ipan inín tajli, ¿kén anyawij annecredotij siga nimitztatapowiáj de yej ono' ipan cielo?
13 'Aya agaj tejkawi ipan cielo, sino que yej temoj ipan cielo; ken tikijtowaj nej yej iPiltzin Taga'.
14 Ijkón ken Moisés kua' ipan desierto kajko' pan kuawi' se kowa' yej chijto' iga tepos,‡ ijkón nej yej iPiltzin Taga' yawij neajkokuitij,
15 iga inochi yej mamoconfiarokan ipan nej, amo mapoliwikan, majwa' nochipa maonokan wan Dios.

Ken iga Dios kipoxchokiliá la gente

16 Dios poxsan kichokilij inochimej yej onokej ipan inín tajli, este kimá' iselpiltzin, iga inochi yej makicredo ipan yéj amo mapoliwi, majwa' nochipa maono wan Dios.
17 Dios ayá' kititan iPiltzin ipan inín tajli iga makijto iga makicastigaro la gente, majwa' iga makimanawi.
18 Yej kicredowa ipan iPiltzin Dios, ayo' kicastigaroskej iga kichij yej ayekti; e' yej ayá' kicredowa, Dios kíjtoja iga yawi kicastigaroti iga kichij yej ayekti iga ayá' kicredowa ipan iselPiltzin Dios.
19 Yej ayá' kicredowaj, ono' iga yawij mikitij, iga kua' walaj yej tatawiko ipan inín tajli, máj kinekkej maonokan kan takomichkan iga kichiwayaj yej ayekti.

---

* **3:1 3:1** Xikita glosario "Fariseo". † **3:3 3:3** Xikita glosario "Kén iga Dios reinarowa". ‡ **3:14 3:14** Num 21:9

20 Inochi yej kichiwaj yej ayękti kijiyaj yej yękti, iwąn ayą' kinąʼtechowaj tąwilyǫ' iga
amo mamo-ita yej kichijtokej.
21 E' yej kichijtokej ken kijtowa itájtǫl Dios, kinąʼtechowaj tąwilyǫ' iga manęsi iga
kichijtokej ken kineki Dios.

Juan yej tabautizarowa tajtowa sej de Jesús

22 Kuą' tami' kijtoj inín, Jesús yajki iwąn idiscipolojmej ipan ítąl Judea, kąn kąwi'
iwąmej iga tabautizarojtoya.
23 Juan nǫ tabautizarojtoya ipan altepę' yej itǫką' Enǫ́n, iną' altepę' Salim, iga ompa
onoya węyą'; iwąn la gente yąyaj iwąn mobautizarowąyaj.
24 Inín mochij kuą' Juan aya kipręsojwiáj.
25 E' sekin yej kitokatinemiáj Juan pęwakej iga motęnkitzkijkej iwąn sekin judiyojmej,
iga san kén iga moęwiltilo iga mayę'onolo iyixtaj Dios.
26 Iwąn yajkij kijlitoj Juan:
—Tamachtiąni, yej onoya mowąn asentápal węyą' Jordán, ikisáyąmpa tǫnati', de inǫ́n
yej annętątapǫwijkej de yéj, inąn nemi tabautizarowa iwąn nochi gente kitoka.
27 Juan kijtoj:
—Ayagaj wel kipiá nitę siga Dios ayą' kimaka.
28 Amejemęn nokta anękakikej iga niknojma-ijtoj iga nej ayéj niCristoj, nejwa' sę yej
kititankej achto que yéj.
29 Kąn monąmiktilo, chokótzinwa' in yej kipiá takotzin; iwąn yej chokotzin iyamigoj
yej ompa nǫ ono', san takaki, poxsan pąki iga kikakto' nemi tątapowa chokotzin.
Ijkǫnsan nǫ nej inąn nipoxyǫlpąki.
30 Inąn yéj sej yawij kiweyimatiltitij, iwąn nej yawij nealimpamatitij.

Yej wi' ajko

31 ʼIpiltzin Dios yej wi' ajko inǫ́n yej nochi kimandarowa. Yej ono' ipan tąjli inǫ́n de
nigaj, iwąn kijtowa de yej ono' ipan tąjli. E' yej wi' ipan cielo inǫ́n kimandarowa nochi,
32 iwąn kijtowa yejsan kita' iwąn yej kikagui'; e' ayagaj kicrędowa yej yéj kijtowa.
33 E' siga agaj kicrędowa, kinęxtiá iga yej Dios kijtowa ijkǫnya nokta;
34 pues yej Dios kititan, kijtowa tájtǫl yej Dios kijtowa, iga Dios nokta kimaka
iyEspíritoj.
35 TęTaj kichǫkiliá iPiltzin, iwąn kimá' iga wel makimandaro inochi yej ono'.
36 Yej kicrędowa ipan tęPiltzin, nochipa yawi onoti wąn Dios; e' yej ayą' kineki
kicrędowa ipan tęPiltzin, ayą' yawi onoti wąn Dios, sino que Dios yawi kicastigarǫti
poxsan.

4

Jesús tajtowa wąn sę siwą' de Samaria

1 Fariseojmej kimatikej iga Jesús mąj komati gente kitokatinemiáj iwąn tabau-
tizarowąya mąj sej que Juan
2 (malej iga ayejwa' in Jesús yej tabautizarowąya, sino que idiscipolojmej).
3 Kuą' Jesús kimati' yej mojtowąya, kisa' Judea wąn yajki sej Galilea.
4 Inǫ́n ojti kąn nemi yąya, panowąya ipan ítąl Samaria.
5 Inǫ́n iga asi' ipan sę altepę' yej itǫką' Sicar yej ono' ipan ítąl Samaria, nąʼsan ítąl
José yej pox ikyay kimá' itaj yej itǫką' Jacob.
6 Ompa onoya pozo yej Jacob kichij. Jesús siawi' iga nejnen, motąlij pǫsojtęnoj ken
tajkodía.
7 Wąlaj sę siwą' de Samaria atakuiko, iwąn Jesús kijlij:
—Achi xinęmaka ąʼti manikoni.
8 Íkuą' idiscipolojmej yájkija ipan altepę' kikowatoj tę kikuaj.
9 Siwą' de Samaria kijtoj:
—¿Te iga tinętajtaniliá ąʼti iga xikoni, tej tijudiyoj, iwąn nej nisiwąʼ* de Samaria?
(Iga judiyojmej iwąn samaritanojmej† ayą' moyę'itayaj.)
10 Jesús kijtoj:
—Siga tikmatiá katka yej Dios tamaka iwąn ąʼyéj nej yej nemi nimitztajtaniliá ąʼti, tej
tinętajtaniliąya, iwąn nimitzmakaya ąʼti yej isato'.
11 Siwą' kijtoj:
—Esi atikpiá ga tę tikixtiá ąʼti, iwąn pozo poxsan wejkatan. ¿Kąn tia tikasiti ąʼti yej
isato' iga xinęmaka?

---

* **4:9 4:9** Judiyojmej akiyę'itaya iga tąga' matajto wąn siwą' pan calle. † **4:9 4:9** Xikita glosario “Samaria, Samaritanos”.

12 Notajwẹwejmej Jacob nẹkąwilijkej inı̨́n pozo, yéj nọ nigaj kikı̨xtiąya ą'ti iga koniąya
iwąn̨ ipilowąn iwąn̨ iyọlkąmej. In tej, ¿ix mąjya sej que yéj?
13 Jesús kijtoj:
—Nochi yej koniáj inı̨mpa ą'ti, sejo' ątanekiskej;
14 e' yej makoni ą'ti yej nej nia nikmakati, ayı́'o' ątanekis. Iga inọ́n ą'ti yej nikmakas,
kı̨stos ipan yéj ken sẹ ątzontekon yej kichı̨wa iga wel maono nochipa wąn Dios.
15 Siwą' kijtoj:
—Áchiwa' xinẹmaka in inọmpa ą'ti, iga ay'ya mani-ątaneki iwąn̨ ay' manikı̨kı̨xtı̨ki
nigaj.
16 Jesús kijtoj:
—Xaj xiknọtzati mowẹwej iwąn̨ xiwı̨ki sej.
17 Siwą' kijtoj:
—Ayą́' niwẹwejyoj.
Jesús kijlij:
—Ómpaya ken tikijtoj iga ayą́' tiwẹwejyoj;
18 iga tikasíkaya cinco mowẹwej, iwąn̨ yej inąn̨ tikpiá ayéj mowẹwej. Ómpaya nokta
ken tikijtoj.
19 Kuą' inı̨́n kikagui' siwą', kijtoj:
—Nej nikita iga tej tiprofẹtaj.
20 Notajwẹwetkej, samaritąnojmej, kiweyimatı̨ltijkej Dios nigaj ipan inı̨́n tepẹ'; e'
amejemẹn anjudiyojmej ankijtowaj iga Jerusalẹnsan petz ómpasan wel moweyimatı̨ltiá
Dios.
21 Jesús kijtoj:
—Tej xinẹcrẹdo, yawi asiti hora iga amejemẹn anyawij ankiweyimatı̨ltı̨tij toTaj, ay'ya
anwı̨tzeskej ipan inı̨́n tepẹ' niga anyą́skejo' Jerusalén.
22 Amejemẹn ansamaritąnojmej ayą́' ankimatij ą'yéj ankiweyimatı̨ltiáj; e' nejemẹn
nikmatij ą'yéj nemi nikweyimatı̨ltiáj, puej Dios kitapejpen judiyojmej iga pan nejemej
makı̨sa yej tasalvąrowa.
23 E' asis hora, iwąn̨ inąnya nokta kuą' yej kimela'weyimatı̨ltiáj toTaj, yawij
kichı̨watij ijkọ́n ken kineki iyEspı́ritoj Dios. Iga toTaj ijkọ́n kineki makichı̨wakąn yej
kiweyimatı̨ltiáj.
24 Diọswa' Espíritu, iwąn̨ yej kiweyimatı̨ltiáj makichı̨wakąn ken kajasi, ijkọ́n ken
kineki Dios iyEspı́ritoj.
25 Siwą' kijtoj:
—Nej nikmati iga yawi wı̨tzeti in Mesías —yej kitọjneki Cristo—; iwąn̨ kuą' yéj mawı̨ki,
nochi nẹnojma-ijlı̨́skej yej ayą́' nikmatij.
26 Jesús kijtoj:
—Inọnwa' nej, yej nemi tątapowa mowąn.
27 Iwąn̨ íkuą' asikej idisci̦polojmej, iwąn̨ san tajtachı̨xtikajkej iga kitakej Jesús
tątapojto' iwąn̨ siwą'. E' ayagaj mı̨xẹwij iga makitajtani tẹ kinekiá inọ́n siwą', o tẹ
kipojtoyaj.
28 Siwą' kikajtej iyąkọn iwąn̨ yajki ąltepẹ', iwąn̨ kijlij la gente:
29 —Xikitatij sẹ tąga' yej nẹnojma-ijlij inochi yej nikchij. ¿Ix ayéj ąn inı̨nya in Mesías?
30 Iwąn̨ kı̨́skej ipan ąltepẹ' iga yajkij kąn onoya Jesús.
31 Miej disci̦polojmej kitejteki'ijlijtoyaj Jesús:
—Tamachtiąni, achi xitakua.
32 E' yéj kijtoj:
—Nej nikpiá tákual yej amejemẹn ayą́' ankı̨xmatij.
33 Iwąn̨ idisci̦polojmej pẹwakej iga mosẹsepantajtanij:
—¿Ix ayą́' ąn kiwajliguilijkej tejté yej kikuaj?
34 E' Jesús kijtoj:
—Iga manikchı̨wa ken kineki yej nẹtı̨tan, iwąn̨ maniktamili itekipánọl; inọnwa' in
notákual.
35 Amejemẹn ankijtowaj: “Políwi-o' cuatro meses iga la cosecha”; e' nej nimitzijliáj:
Xikitakąn mı̨jlimej, chiką'ya yej motojtọga' iwąn̨ welja moteki.
36 Yej kinechkowa yej kikı̨xtiá pan mı̨jli,‡ Dios yawi kimakati yej yẹkti. Iwąn̨ yej
kicrẹdowaj, nochipa onoskej wąn Dios iga yej kipowa itájtọl Dios iwąn̨ yej kinechkowa
yej kikı̨xtiá pan mı̨jli, masempąkikąn.

‡ **4:36 4:36** Inı̨́n kijtọjneki, yej kipowaj yẹ'notı̨ciaj iga makicrẹdọkąn ipan Jesús.

37 Iga melą́' nokta ken yej mojtowa: “Sęwa' in yej kitǫka, iwąn se' in yej kinechkowa
yej kikixtiá pan mijli.”
38 Nej nimitztitankej amejemęn iga xikosechąrǫkąn kąn ayą́' antekipanojkej; séwo'wa'
in yej tekipanojkej, e' amejémęnwa' in yej ankitekij yej yejemęn kitǫkkej.
39 Mia' yej chąntitokej ipan inǫ́n ąltepę' de Samaria kicrędojkej Jesús iga ijkín kijtoj
siwą': “Ne-ijlij inochi yej nikchij.”
40 Iwąn kuą' asikej yej wąlkej Samaria, kitejteki'ijlijkej Jesús iga makąwi-o' iwąn
yejemęn. Yéj kąwi' ompa ǫme días,
41 iwąn mia' máj kicrędojkej iga kikakikej yej yéj kijtowąya.
42 Iwąn kijlijkej siwą':
—Inąn nicrędowaj, ayejsan iga inǫ́n yej tej anne-ijlijkej, sino que iga nejemęn nǫ
nikakikej iwąn nikmatij iga yéj nokta in Cristo yej kisalvąrowa nochi gente yej ono'
ipan inin tąjli.

Jesús kachitialtiá gobierno itekipanowąni ipiltzin

43 Kuą' pánoja inǫ́n ǫme días, Jesús kisa' Samaria iwąn yajki ipan ítąl Galilea.
44 Porque Jesús kijtoj iga nisę́ profeta ayą́' kiyę'itaj ipan iyąltepę'.
45 Kuą' asi' Galilea, yej ompa chąntitoyaj ki-ǫmemąwijkej Jesús, iga la gente nǫ yajkaj
Jerusalén iga kilwichiwilitoyaj la Pascua iwąn kitakej inochi yej íkuą' kichij Jesús.
46 Jesús yajki sej ąltepę' yej itǫką' Caná yej ono' estado de Galilea, kąn kichij vino
iga ą'ti. Iwąn ompa onoya sę tąga' yej itekipanowąni el rey. Inǫ́n tąga' ichąn ąltepę'
Capernaum wąn wętitoya ipiltzin.
47 Kuą' inǫ́n tekipanowąni kimati' iga Jesús kísa'ya Judea iwąn ási'ya Galilea, yajki
kitato iwąn kitejteki'ijlij iga mayawi ichąn iga maki-achitialti ipiltzin, yej mikisnekiaya.
48 Jesús kijtoj:
—Amejemęn ayą́' ankicrędowaj, siga ayą́' ankitaj tejtę́ yej ayi'pa mo-ita.
49 E' inǫ́n tekipanowąni kijtoj:
—NoTęko, nimanín xaj, miej aya miki nopiltzin.
50 Jesús kijtoj:
—Xaj mochąn; mopiltzin isato'.
Inǫ́n tąga' kicrędoj yej Jesús kijlij, iwąn yajki.
51 Miej asitiąya ichąn, itekipanowąnimej kixnąmikitoj iwąn kijlijkej:
—¡Mopiltzin isato'!
52 Yéj kitajtan itekipanowąnimej tę hora pęwa' iga yę́ktiya kimachilij ipiltzin, iwąn
kijlijkej:
—Yąlwa a la una de la tarde pojpoliwi' iga kawąntoya.
53 Tętaj kejląn iga inǫ́n hora nokta kuą' Jesús kijlij: “Mopiltzin isato'”; iwąn yéj iwąn
inochi ifamiliaj kicrędojkej ipan Jesús.
54 Iga inínya ǫme vęj Jesús kichij milagro kuą' yajki Galilea iga kisa' Judea.

5

Jesús kachitialtiá sę yej takuąwayaxto' yej ichąn Betesda

1 Máj máj judiyojmej nemi ilwichiwayaj ken kitekimakaj itájtǫl Dios, iwąn Jesús yajki
sej Jerusalén kąn nento' ilwi'.
2 Ipan inǫ́n ąltepę', itęnoj puerta yej itǫką' borręgojmej* onoya sę ąyawalwę́j, ipan
hebreo† itǫką' Betesda, kipiá cinco itasejkąnyo.
3 Ompa wejwetztoyaj komati yej wętitokej, pachamej, kǫxomej iwąn sekin yej awel
mǫlinayaj yej kichixtoyaj mamǫlina ą'ti.
4 Iga kuą'san iyąngel‡ Dios temowąya ipan ą'ti iwąn kipępeyąwaltiąya; iwąn yej achto
kalakiá ipan ą'ti, kuą' pachiwiá iga pępeyąwaya, achitiaya san katiapa kokolis makipiá.
5 Ompa onoya sę tąga' yej wętitoya treinta y ocho años.
6 Kuą' Jesús kita' iga ompa wetzto', kimati' iga ikyay ompa ono', kitajtan:
—¿Ix tikneki xi-achitiá?
7 Yej wętito' kijtoj:
—NoTęko, ayagaj ne-akiá ątampa kuą' pępeyąwaya ą'ti. Kuą' nikneki manikalaki,
sewo' achto kalaki.
8 Jesús kijlij:
—Ximoketza, xikui motapech iwąn xaja.

---

* **5:2 5:2** Weyi-ąltepę' Jerusalén tzaktoya iga tekólął wąn kipiaya mia' kąn kalakilo, sejsę́ de inimej kipiaya itǫką'.
† **5:2 5:2** Xikita glosario “Hebreo”. ‡ **5:4 5:4** Xikita glosario “Ángel”.

9 Íkuạ'san in inǫ́n tạga' achitiá', kikui' itapech iwạ́n pẹwa' nejnen. E' como inǫ́n día mosẹwilo,
10 judiyojmej kijlijkej yej achitiá':
—Inı́n día mosẹwilo; ayẹkti iga xikuı̱ga motapech.
11 Inǫ́n tạga' kijtoj:
—Yej neachitialtij, ne-ijlij: “Xikui motapech iwạ́n xaja.”
12 Yejemẹn kitajtankej:
—¿Ạ'yéj in inǫ́n yej mitzijlij: “Xikui motapech iwạ́n xaja”?
13 E' inǫ́n tạga' ayạ́' kimatiá ạ'yéj kachitialtij, iga Jesús kajkạkala' tatzạtzạlạn, inǫ́n iga akı̱xmati'.
14 Iwạ́n Jesús kasi' weyitiǫpan in inǫ́n yej kachitialtij, iwạ́n kijlij:
—Ta' xinẹkaki, inạ́n ti-achitia'ya, ay'ya xikchı̱wa yej ayẹkti, iga amo mạjya sej tiwẹtiás.
15 Iwạ́n inǫ́n tạga' yajki, iwạ́n kijlij judiyojmej iga Jesụswa' in yej ki-achitialtij.
16 Inǫ́n iga judiyojmej kitẹmowạyaj Jesús iwạ́n kimiktı̱jnekiáj, iga taachitialtiạya ipan día kuạ' mosẹwilo.
17 E' Jesús kijtoj:
—NoTaj nochipa tekipanowa, iwạ́n nej nǫ nitekipanowa.
18 Inǫ́n iga judiyojmej mạjya kimiktı̱jnekiáj Jesús, ayejsan iga ayạ́' kichı̱waya ken tatekimaka la ley iga amo matekipano ipan día kuạ' mosẹwilo, nǫ kijtowạya iga iTaj Dios, ijkǫ́n kijtǫjneki iga yéj nǫ Dios.

Ken iga reinạrowa iPiltzı̱n Dios

19 Iwạ́n Jesús kijtoj:
—Nimitznojma-ijliáj iga nej yej iPiltzı̱n Dios nosẹlti awel nikchı̱wa nitẹ́; nikchı́wasan petz yejsan nikita iga kichı̱wa noTaj. Inochi yej kichı̱wa noTaj, nǫ nikchı̱wa nej yej nitẹPiltzı̱n.
20 NoTaj nẹpoxchǫkiliá iwạ́n nẹnẹxtiliá inochi yej kichı̱wa; iwạ́n yáwi-o' mạ́j nẹnẹxtilı̱ti mia' yej ayagaj wel kichı̱wa, iga inǫ́n ankitaskej, te anmoyǫlmajtı̱skej.
21 Iga ijkǫ́n ken noTaj kixitiá yej miktokej iwạ́n kimaka vida, nǫ nej yej tẹPiltzı̱n yej nej niknekis, nikmakas vida.
22 TẹTaj ayạ́' tajuzgạrowa, nej yej iPíltzı̱nya nẹmá' iga wel manitajuzgạro,
23 iga inochi gente manẹweyimatı̱lti nej yej tẹPiltzı̱n kensan noTaj nǫ kiweyimatı̱ltiáj. Yej ayạ́' kiweyimatı̱ltiáj tẹPiltzı̱n, ayạ́' nǫ kiweyimatı̱ltiá noTaj yej nẹtı̱tan.
24 ’Nimitznojma-ijliáj: Yej kikaki yej nikijtowa iwạ́n kicrẹdowa ipan yej nẹtı̱tan, nochipa yawi onoti wạn Dios; ayo' mojtǫj iga makicastigạrǫkạn iga kichij yej ayẹkti, mikíkaya wạn ojpa-ísa'ya sej.
25 Nimitznojma-ijliáj, iga yawi asiti la hora, iwạ́n ạ́mansan nokta, kuạ' yej miktokej§ yawij kikakitij notájtǫl nej yej iPiltzı̱n Dios; iwạ́n yej kicrẹdǫskej yawij isatij.
26 Iga noTaj Dios wel tamaka vida, nǫ nẹmá' nej yej iPiltzı̱n iga manitamaka vida.
27 Iwạ́n nẹmá' poder iga wel manitajuzgạro, iga nej iPiltzı̱n Tạga'.
28 Amo ximoyǫlmajtı̱kạn iga inı́n nikijtowa, iga yawi asiti kuạ' nochi yej miktokej yawij kikakitij notájtǫl
29 iwạ́n kijkı̱saskej kajkạn tǫktokej. Yej kichijkej yej yẹkti, yawij ojpa-isatij iwạ́n nochípaya onoskej wạn Dios; e' yej kichijkej yej ayẹkti, yawij ojpa-isatij iga yawij kicastigạrǫtij.

Monẹxtiá iga Jesús mandạrowa

30 ’Nej awel nikchı̱wa nitẹ́ yej nejsan nikneki. Nitajuzgạrowa ijkǫ́n ken nẹtekimaka noTaj, iwạ́n yej nej nikchı̱wa ijkǫnya nokta, iga ayạ́' nemi nikchı̱wa ken nej nikneki, sino que nemi nikchı̱wa ijkǫ́n ken kineki toTaj yej nẹtı̱tan.
31 Siga nejsan katka manikijto iga ómpaya ken nikchijto', wel mojtowa iga nemi nitakajkayạwa.
32 E' ono' sewo' yej yẹ'tạtapowa iga nej, iwạ́n nej nikmati iga inǫ́n yej nemi yẹ'tajtowa iga nej, ayạ́' takajkayạwa.
33 Amejemẹn ankitı̱tankej yej makitajtanitij Juan, iwạ́n yej yéj kijtoj, melạ́' nokta.
34 E' nej ayạ́' nikneki iga agaj mayẹ'tajto de nej, inı́n nikijtowa iga xicrẹdǫkạn yej kijtoj Juan wạn ximosalvạrǫkạn.
35 Juan kuạ' tamachtij, itájtǫl ken tikita katka sẹ ti'ti yej wẹwelǫntoya iwạ́n tạwiạya, iwạ́n amejemẹn ankinekikej xipạkikạn iga inǫ́n ti'ti yej ayạ́' wejkaj mitztạwijtoyaj.

---

§ **5:25 5:25** “Yej miktokej” anka kijtǫjneki yej aya kı̱xmatij Dios.

36 E' nej nikpiá kạn niktaksaltiá notájtọl, máj yẹkti que yej kijtoj Juan. Yej nej nikchịwa, inọ́n yej toTaj ne-ijlij iga manikchịwa, iwạ́n inọ́n yej nikchịwa, kinẹxtiá iga kena, toTaj nẹtịtan.
37 Iwạ́n toTaj yej nẹtịtan, nọ yẹ'tajtowa iga nej, iwạ́n amejemẹn ayị́' ankikakij itájtọl, niga ayị́' ankitaj,
38 niga ankipiáj itájtọl ipan amoạlmajmej iga ayạ́' ankicrẹdowaj ipan nej yej nẹtịtan toTaj.
39 Amejemẹn anmoyẹ'machtiáj itájtọl Dios, iga amejemẹn ankijtowaj iga wel ompa ankasij yej mitznẹxtiliáj kén wel xonokạn nochipa wạn Dios; ompa kạn ijkuilijto' tajtowa de nej,
40 e' amejemẹn ayạ́' ankinekij xinẹtechọkạn iga xonokạn nochipa wạn Dios.
41 'Nej ayạ́' nikneki agaj mayẹ'tajto de nej.
42 Iwạ́n nej nimitzịxmatij, iwạ́n nikmati iga ayạ́' ankinekij Dios.
43 Nej nẹtịtan noTaj, iwạ́n amejemẹn ayạ́' annẹtajtọlkuij; iwạ́n siga se' mayokawịki yej ayagaj kitịtan, inọ́n sí ankitajtọlkuịlịskej.
44 ¿Kén wel annẹcrẹdọskej, siga amejémẹnsan ankinekij iga toknịmej mamitzweyi-matịltịkạn, iwạ́n ayị́' annemij ken kajasi iga Dios mamitzyẹ'itakạn?
45 Amo ankijtọskej iga nej nimitztẹlwịskej iyịxtaj noTaj; yejwa' mitztẹlwiáj Moisés, yej amejemẹn ípan anmoconfiạrojtokej.
46 Siga katka amejemẹn xicrẹdọkạn yej Moisés kijtoj, nej nọ katka annẹcrẹdowạyaj, iga yej kijkuiloj Moisés tajtowa de nej.
47 E' siga ayạ́' ankicrẹdowaj yej yéj kijkuiloj, ¿kén anyawij ankicrẹdọtij yej nimitzijliáj?

6

Jesús kitamaka cinco mil tajtạga'

1 Kuạ' Jesús tami' tajtoj, yajki iyịkạmpa lago de Galilea, yej nọ itọkạ' lago de Tiberias.
2 Mia' kitokatinemiáj iga kitakej kichij milagro kuạ' kachitialtijtinemi' yej wẹtitokej.
3 Iwạ́n Jesús tejkaj ipan tepẹ' iwạ́n ompa motạlij iwạ́n idiscịpolojmej.
4 Nạ'ya katka iga la Pascua,* yej iyilwi judiyojmej.
5 Kuạ' Jesús kita' iga pox komati yej nemi asij, kijlij Felipe:
—¿Kạn tiạskej tikowatij tákual iga inochi inịmej gente?
6 Inọ́n kijtoj iga makikaki tẹ kijtọj Felipe, iga Jesús kimatiá tẹ yawi kichịwati.
7 Felipe kijtoj:
—Kẹ' sẹ kitạniá ocho meses ni alị́n ayạ́' kimaka iga matikowakạn tákual iga matikmajmakakạn ajachi inịmej gente.
8 Iwạ́n Andrés yej iyiknịn Simón Pedro, yej nọ idiscípoloj Jesús, kijtoj:
9 —Nigaj ono' sẹ choochịn, kipiá cinco pạn de cebada iwạ́n ọme tọpoj; e' inị́n ni alị́n ayạ́' kimaka iga poxsan timiakejmej.
10 Iwạ́n Jesús kijtoj:
—Xikijlịkạn inochi mamotạlịkạn.
Ompa onoya sakatzitzịn, iwạ́n motajtạlijkej ken cinco mil tajtạga'.
11 Iwạ́n Jesús kikui' inọmej pạn, kuạ' támi'ya kimá' gracias Dios, kimajmá' idiscịpolojmej iga yejemej makimajmakakạn yej ejẹwatoyaj. Ijkọnsan nọ kichij iwạ́n tọpoj, kimajmakakej este kẹ' kinekikej.
12 Kuạ' ixwíkeja, Jesús kijlij idiscịpolojmej:
—Inochi xiknechkọkạn yej ay' kikuajkej, iga amo mapetzpoliwi nitẹ́.
13 Yejemẹn nochi kikuikej, iwạ́n kitẹmijkej doce chikiwimej itạtajkolka yej ay'ya mokuaj de inọ́n cinco pạn de cebada.
14 Kuạ' la gente kita' iga Jesús kichij milagro, kijtojkej:
—Kena, inị́n profeta yej momatiá iga yawi wịtzeti ipan inị́n tạjli.
15 E' como Jesús kimati' iga kinekiáj makiteki'wịgakạn iga makitạlịkạn de rey, kịsa' ompa, iwạ́n yajki iyịxko tepẹ', iga kinekiá maono isẹlti.

Jesús nejnemi iyịxko ạ'ti

16 Kuạ' tayowáti'ya, idiscịpolojmej Jesús yajkij laguna,
17 tejkajkej ipan sẹ ạ́kạl iwạ́n pẹwakej ạpanowaj iga maasikạn Capernaum. Inọ́n hora mela'takomíchkạnya nokta, iwạ́n Jesús aya asiá.
18 Iwạ́n íkuạ' pẹwa' ejeka' yej pox tajpalej iwạ́n mopạpalakachowạya ạ'ti.
19 Kuạ' nejnénkeja ipan ạ́kạl ken cinco o seis kilómetros, kitakej Jesús iga nejnentiwị' iyịxko ạ'ti iga kinạ'techojtiwị' ạ́kạl, iwạ́n majmawikej.

---

* **6:4 6:4** Xikita glosario “Pascua”.

20 Jesús kijtoj:
—¡Nej niJesús, amo ximajmawikąn!
21 Iwąn yejemęn taǫmemąwijkej iga kitejkawi̱ltijkej Jesús ipan ąkąl, iwąn nimani̱nsan asikej ompiga kąn nemi yąyaj.

La gente kitęmowa Jesús
22 Ipanya se' día, yej kąwikej iyi̱kąmpa ą'ti, kimatikej iga Jesús idisci̱polojmej yajkij ipan inǫn sętzi̱n ąkąl yej ompa onoya, iwąn Jesús ayą́' yąya iwąmej.
23 Miej se' ąkąlmej asikej yej ki̱skej ipan ąltepę' Tiberias, asikej nąʼsan kąn takuajkej kuą' toTęko kimá' gracias Dios iga tákual.
24 Inǫ́n iga kuą' la gente kitakej iga ompa ateyi Jesús, niga idisci̱polojmej, tejtejkajkej ipan ąkąlmej iwąn yajkij Capernaum iga kitęmǫtoj.

Jesús kenkuą' pąn yej tamaka vida
25 Kuą' yejemęn asikej iyi̱kąmpa laguna, kasikej Jesús iwąn kitajtankej:
—Tamachtiąni, ¿kęman tiwąlaj nijiga?
26 Jesús kijtoj:
—Nej nikijtowa iga amejemęn anętęmojtinemij iga san antakuajkej este amixwikej, ayéj iga ankicrędojkej yej ankitakej iga nikchi̱wa milagro.
27 Amo xitekipanǫkąn iga san tákual yej tami, sino que iga tákual yej kichi̱wa iga xonokąn nochipa wąn Dios. Inǫ́mpawa' in tákual yej nia nimitzmakatij, nej yej iPiltzi̱n Tąga', iga Dios yej tóTajpa kijlij iga ijkǫ́n makichi̱wa.
28 Kitajtankej:
—¿Tę nikchi̱waskej iga manikchi̱wakąn ken Dios kineki?
29 Jesús kijtoj:
—Dios kineki iga xicrędǫkąn ipan inǫn yej yéj kiti̱tan.
30 Iwąn kitajtankej:
—¿Tę milagro wel annęnęxtiliáj iga manikitakąn iga manimitzcrędǫkąn? ¿Tę wel tikchi̱wa?
31 Ikya notajwęwejmej kikuajkej maná† ipan desierto, ken kijtowa kąn ijkuilijto': "Dios kimá' inǫmej iga makikuąkąn pąn yej wąlaj ipan cielo."
32 Jesús kijtoj:
—Nej nimitzijliáj: Ayéj Moisés yej tamajmaka pąn yej wi̱' ipan cielo, sino que noTaj yej tamajmaka in melaʼpąn yej wi̱' ipan cielo.
33 Iga inǫn pąn yej Dios tamaka, inǫn yej temoj ipan cielo, iwąn kimaka vida nochi gente.
34 Iwąn yejemęn kijtojkej:
—NoTęko, nochipa xinęmakakąn inǫmpa pąn.
35 Iwąn Jesús kijtoj:
—Nejwa' in inǫn pąn yej tamaka vida. Yej nętoka ayí̱' yawi mayąnati; iwąn yej nęcrędowa, ayí̱' yawi ątanekiti.
36 E' ken nimitzijlíjkeja, ayą́' annęcrędowaj, malej iga anne-itákeja.
37 Nochi yej toTaj nęmaka, nętokaj; iwąn yej nętokaj, aniksenkokajtęwaskej.
38 Iga nej ayą́' niwąlaj ipan cielo iga san manikchi̱waki kensan nikneki, sino que iga manikchi̱wa ken kineki yej nęti̱tan.
39 Iwąn ijkí̱n kineki toTaj yej nęti̱tan; iga amo manikpolo nisę́ yej yéj nęti̱tanilij, sino que manikojpa-ixiti kęman kuą' yéj wi̱' tajuzgąrǫki.
40 Yej nęti̱tan kineki iga inochi yej kitachi̱liá iPiltzi̱n Dios, iwąn kicrędowa ipan yéj, nikęman ayʼya mikis, iwąn nej nia nikojpa-ixiti̱ti kuą' Dios wi̱' tajuzgąrǫki.
41 Inǫn iga judiyojmej pęwakej kipǫpowakej Jesús, iga sanki' kijtoj: "Nej nipąn yej temoj ipan cielo."
42 Iwąn kijtojkej:
—¿In inín ayejtaj Jesús yej ipiltzi̱n José? Tejemęn tiki̱xmatij itaj iwąn iyę'. ¿Iwąn inąn kijtowa igaki' temoj ipan cielo?
43 Iwąn Jesús kijtoj:
—Ayʼya xinępǫpojtokąn.
44 Ayagaj wel nętoka siga ayą́' kiwajliga toTaj yej nęti̱tan; iwąn nej nia nikojpa-ixiti̱ti kuą' Dios wi̱' tajuzgąrǫki.
45 Ipan ąmamej kąn kijkuilojkej profętajmej, kijtowa: "Dios yawi kimachti̱ti inochi." Nochi yej kikaki toTaj, momachtiá ípan, iwąn nętoka.
46 'Ayéj iga ágaja kita' toTaj; nikíta'san nej yej niwąlaj de Dios.

† **6:31 6:31** Dios kimá' maná israeli̱tajmej iga makikuąkąn, kuą' nemi yąyaj ipan desierto. Ex 16

47 Nej nimitzijliáj, yej nęcrędowa, nochipa yawi onoti wąn Dios.
48 Nejwa' in pąn yej nitamaka vida.
49 Amo-ikyapatajwąn kikuajkej maná ipan desierto, iwąn malej ijkǫ́n, mikíkejsan;
50 e' nej nitajtowa de inǫ́n pąn yej temowa ipan cielo; yej kikua inǫ́n pąn, ayą́' mikis.
51 Nejwa' in inǫ́n pąn yej isato'; yej temoj ipan cielo. Yej kikua inı́n pąn, yawi onoti nochipa wąn Dios. Inı́n pąn yej nia nikmakati, inı̨nwa' nonakayo. Nia nikmakati iga makipiá vida nochi gente.
52 Judiyojmej pęwakej iga mosęsepan-ijliáj:
—¿Kén matęmaka inakayo iga matikuąkąn?
53 Jesús kijtoj:
—Nej nimitzijliáj, siga ayą́' ankikuaj nonakayo nej yej iPiltzı̨n Tąga' iwąn ayą́' ankoniáj noesyo, awel amisatoskej iyı̨xtaj Dios.
54 Yej kikua nonakayo iwąn koniá noesyo, nochipa yawi onoti wąn Dios; iwąn nia nikojpa-ixitı̨ti kuą' Dios wı̨' tajuzgąrǫki.
55 Iga nonakayo mela'tákual nokta, iwąn noesyo melą́' nokta yej mooniá.
56 Yej kikua nonakayo iwąn koniá noesyo, sętito' nowąn, iwąn nej nisętito' íwąn.
57 ToTaj yej nętı̨tan isato', iwąn nej nisato' iga yéj; ijkǫnsan nǫ yej kikua nonakayo, onos iga nej.
58 Nej ayéj ken inǫ́n pąn yej kijliáj maná yej kikuajkej amo-ikyapatajwąn, malej iga kikuajkej, e' mikíkejsan. Nej pąn yej temoj ipan cielo. Yej kikua inı́nbapa pąn, yawi onoti nochipa wąn Dios.
59 Jesús ijkǫ́n tamachtij tiǫpan ipan ąltepę' Capernaum.

Tájtǫl yej kichı̨wa iga nochipa matonokąn wąn Dios

60 Kuą' kikakikej kén iga Jesús tamachtiá, mia' yej kitokatinemiáj Jesús kijtojkej:
—Inı́n yej kijtowa ayagaj kojasi; ¿Ą' wel kitajtǫlkuı̨lı̨j?
61 Jesús kimati' iga yej kitokatinemiáj kipǫpojtoyaj, tatajtan:
—¿Ix mitzkuesowaj iga ijkǫ́n nitamachtij?
62 ¿Tę ankijtowąyaj siga xine-itakąn nej yej iPiltzı̨n Tąga', nemi nitejkawi kąn achto nonoya?
63 Espı́ritojwa' in yej kichı̨wa iga matonokąn; isęlti tonakayo akichı̨wa nitę́, iwąn tajtǫlmej yej nimitzijlijkej wąlaj ipan Espíritu iwąn tamaka vida.
64 E' ónogo' sekin de amejemęn yej ayą́' kicrędowaj.
E' Jesús kimatiáy ająʼyéj yej ayą́' kicrędowąyaj, iwąn ąʼyéj yawi kinęxtı̨ti iga makikı̨tzkı̨kąn.
65 Iwąn kijtoj:
—Inǫ́n iga nimitzijlíjkeja iga ayagaj wel wı̨' kąn nono', siga toTaj ayą́' kiwajliga.
66 Iwąn íkuąʼya, mia' yej kitokatinemiáj Jesús kikajtejkej, iwąn ayʼya nemiáj iwąn Jesús.
67 Jesús kitajtan doce idisci̇polojmej:
—¿Amejemęn nǫ anyąjnékija?
68 Simón Pedro kijtoj:
—NoTęko, ¿ąʼya se' maniktokakąn? Motájtǫl nęnęxtiliáj kén iga wel manonokąn nochipa wąn Dios.
69 Nejemęn nicrędójkeja, iwąn nikmatij iga tej tiCrı̨stoj yej iPiltzı̨n Dios yej isato'.
70 Jesús kijtoj:
—¿Ix ayąʼtaj andǫcejmej nimitztapejpenkej? Iwąn sę de amejemęn tzitzimi'.
71 Kuą' inı́n kijtoj, Jesús nemi tajtowa de Judas Iscariote, ipiltzı̨n Simón, iga Judas yawi kinęxtı̨ti iga makikı̨tzkı̨kąn, malej iga yéj sę de inǫ́n doce idisci̇́poloj Jesús.

7

Iyiknı̨wąn Jesús akicrędowąyaj

1 Kuą' nochi inı́n panoj, Jesús nemiá ipan ítąl Galilea; ayą́' kinekiá maono ipan ítąl Judea, iga ompa judiyojmej kimiktı̨jnekiáj Jesús.
2 E' como asitiąyay iyilwi rąnchojtzitzı̨n*, sę ilwi' yej kichı̨wayaj judiyojmej,
3 iyiknı̨wąn kijlijkej:
—Amo xikąwi nigaj; xaj Judea iga yej mitztokaj yej ompiga onokej, nǫ makitakąn yej tikchı̨wa yej ayı̨'pa mo-ita.
4 Siga agaj kineki makı̨xmatikąn, ayą́' kichı̨wa tejtę́ ichtákasan, e' siga tikneki mamitzı̨xmatikąn, yej tikchı̨wa, xikchı̨wa kąn nochi mamitzita.

* **7:2 7:2** Xikita glosario “Tabernaculos o iyilwi rąnchojtzitzı̨n”.

5 Niga iyiknḭwąn ayą́' kicrędowąyaj.
6 Iwąn Jesús kijtoj:
—Aya asi nohǫraj, e' iga amejemęn malej iga nąmǫl hora, nochi yękti.
7 Yej ayą́' nęcrędojtokej, amejemęn awel mitzijiyaj, e' nej, kena ne-ijiyaj, iga niknęxtiliáj iga kichijtokej yej ayękti.
8 Amejemęn xąkąn ilwitaj; nej ayą́' nia iga aya asi nohǫraj.
9 Kuą' tami' inḭ́n kijtoj, Jesús kąwi' Galilea.

Jesús yawi ipan iyilwi rąnchojtzitzḭn

10 E' kuą' yájkija iyiknḭwąn, Jesús yajki nǫ ilwitaj, malej iga ayagaj kita', ken kuą' ichtakayajki.
11 Judiyojmej kitęmowąyaj Jesús ilwitaj, iwąn kijtowąyaj:
—¿Ix kąn ąn ono' in inǫ́n tąga'?
12 Iwąn poxsan mia' tątapowayaj de Jesús. Sekin kijtowąyaj: "Inḭ́n tąga' pox kichḭwa yej yękti", e' sekin kijtowąyaj: "Inḭ́n ayą́' kichḭwa yej yękti; takajkayąwa."
13 E' la gente ichtákasan tajtowąyaj de Jesús iga kimajmawiliąyaj judiyojmej yej mandąrowąyaj.
14 Kuą' nąwiya día iga nentoya ilwi',† Jesús kala' tiǫpan-ijti' iwąn pę' iga tamachtiá.
15 Judiyojmej madmirądowąyaj, iwąn kijtowąyaj:
—¿Kén kichḭwa in inḭ́n tąga' iga pox wel tamachtiá? Ayą́' momachtij.
16 Jesús kijtoj:
—Ken nimitzmachtiáj ayéj nejsan nikijtowa, iga ijkǫ́n kijtowa yej nętḭtan.
17 Siga agaj kineki makichḭwa ken kineki Dios, yawi kḭxmatiti siga yej nitamachtiá wḭ' de Dios o nejsan nikijtowa.
18 Siga nogąnajsan niknekiá manimoweyimati, nejsan nimotajtowiliąya. E' nikneki mamoweyimatḭlti yej nętḭtan. Inǫ́n iga yej nikijtowa, ijkǫnya nokta iwąn ayą́' nitakajkayąwa.
19 '¿Ix ayejtaj Moisés mitzmakakej la ley? Iwąn nisę́ de amejemęn ayą́' kichḭwa ken ijkuilijto'. ¿Te iga annęmiktḭjnekij?
20 La gente kijtojkej:
—¡Tinemi wąn Tzitzimi'! ¿Ą'yéj mitzmiktḭjneki?
21 Jesús kijtoj:
—Igasan nikchij yej yękti ipan día kuą' mosęwilo, ayą́' ankiyę'itakej.
22 E' Moisés mitznęxtilijkej iga ximocircuncidąrǫkąn,‡ (malej iga ayéj achto Moisés yej tatekimá' iga mamocircuncidąrǫlo, yajkij amo-ikyapatajwąn), inǫ́n iga amejemęn ankicircuncidąrowaj sę choochḭn malej iga ipan día kuą' mosęwilo.
23 Iwąn inąn amejemęn iga san ankichḭwaj ken kijtowa iley Moisés, ankicircuncidąrowaj sę choochḭn ipan día kuą' mosęwilo, ¿te ígataj mitzkuesowaj iga nitaachitialtij ipan día kuą' mosęwilo?
24 Amo xitajuzgąrǫkąn san ken ankitaj, kuą' agaj ankijuzgąrowaj, xitayę'juzgąrǫkąn.

Jesús kijtowa kąn wąlaj

25 Sekin yej chąntitoyaj Jerusalén, pęwakej tatajtankej:
—¿Ix ayéj inḭ́n in yej kitęmojtinemij iga makimiktḭkąn?
26 Ta' xikitakąn, nę tątajtojto' kąn onolǫ', iwąn ayagaj kijliá nitę́, in yej mandąrowaj, ¿ix ąn kimela'krędójkeja iga inḭ́n tąga' in Cristo?
27 E' tejemęn tikmatij de kąn wḭ'; iwąn kuą' mawḭki Cristo, ayagaj yawi kimatiti de kąn wḭ'.
28 Kuą' Jesús kikagui' inḭ́n, tamachtijtoya tiǫpan-ijti', iwąn tajtoj recio:
—¡Wąntaj ankijtowaj iga anne-ḭxmatij wąn ankimatij kąn niwąlaj! E' ayą́' niyokawąlaj, sino que nętḭtan sę yej ayḭ́' takajkayąwa, yej amejemęn ayą́' ankḭxmatij.
29 Nej sí nikḭxmati iga ipan yéj nikḭsa', iwąn yéj nętḭtan.
30 Iwąn kinekiáj makikḭtzkḭkąn, e' ayagaj kimątąlilij iga Dios aya kine'.
31 Mia' yej kicrędojkej ipan yéj, iwąn kijtojkej:
—Kuą' mawḭki Cristo, ¿ix mąjya yawi kichḭwati milagro que inḭ́n tąga' kichḭwa?

Fariseojmej kitekimaka policiyajmej iga makiprędojwḭkąn Jesús

32 Fariseojmej kikakikej yej la gente kipojtoyaj de Jesús; iwąn fariseojmej iwąn ijęfejmej sacerdǫtejmej kitḭtankej policiyajmej§ yej tacuidąrowaj weyitiǫpan iga makikḭtzkḭkąn Jesús.
33 Iwąn Jesús kijtoj:

---

† **7:14 7:14** Lev 23:33-36 ‡ **7:22 7:22** Xikita glosario "Circuncisión". § **7:32 7:32** Xikita glosario "Policiyajmej yej tacuidąrowaj weyitiǫpan".

—Ayą́' niwejkąwas iga amowąn nia nonoti, iwąn niąti sej kąn ono' yej nętitan.
34 Amejemęn annętęmǫskej, e' ayą́' anneasiskej, iga awel anyąskej kąn nej nonos.
35 Judiyojmej pęwakej iga mosęsepantajtanij:
—In inin, ¿kąn ąn yąti iga ay'ya wel tikasiskej? ¿Ix ąn yąti kimachtiti judiyojmej yej chąntitokej ipan ítąl griegojmej, inǫmej yej pąpayintinemij iwąn kimachtij nǫ griegojmej?
36 ¿Ix tę ąn kijtǫjneki in inǫn yej kijtoj: “Annętęmǫskej, e' ayą́' anneasiskej, iga awel anyąskej kąn nia nonoti”?

Węyąmej yej kipiá ą'ti yej isato'

37 Kuą' ási'ya día iga tami ilwi', inǫn día nokta yej mąj weyi-ilwi'; inǫn día, Jesús moketza' iwąn tajtoj recio:
—Siga agaj ątaneki, mawiki kąn nono' iwąn maąti.
38 Xicrędǫkąn notájtǫl iwąn ipan amoąlmajmej kistos ken węyąmej yej kichiwaj iga xonokąn nochipa wąn Dios. Ijkǫ́n kijtowa kąn ijkuilijto' itájtǫl Dios.
39 Iga inǫn kijtoj Jesús, kijtoj iga yej kicrędǫj itájtǫl, kipiás iyEspíritoj Dios; íkuą' aya witziá iyEspíritoj Dios, iga Jesús aya kiweyimatiltiąyaj ipan cielo iga aya ojpa-isa.

Moyojyokatilo

40 Sekin yej ompa onoyaj kuą' kikakikej inin, kijtojkej:
—Inin tąga' profeta nokta yej tikchixtoyaj.
41 Sekin kijtowąyaj:
—Ininya in Cristo.
E' sekin kijtojkej:
—¿Ix wel Cristo ma de Galilea?
42 Kąn ijkuilijto' kijtowa iga Cristo yawi kisati ipan ipilówąmpa ipilowąn rey David iwąn nacęrǫj Belén, ipansan inǫn ąltepę' kąn ichąn David.
43 Inǫn iga moyojyokatilǫ' iga itechko Jesús.
44 Sekin kinekiáj makipręsojwikąn Jesús, e' ayagaj mixęwij.

Tekiwajmej akicrędowaj Jesús

45 Policiyajmej yajkij kąn onokej fariseojmej iwąn ijęfejmej sacerdǫtejmej, iwąn kitajtankej:
—¿Te iga ayą́' ankiwajligakej?
46 Policiyajmej kijtojkej:
—¡Ayí' nikakij agaj matajto ken inin tąga'!
47 Iwąn fariseojmej kijtojkej:
—¿Amejemęn nǫya mitzkajkayajkej?
48 ¿Ix ágaja de tojęfejmej o de tejémejpa fariseojmej kicrędoja ipan yéj?
49 E' inimej yej kitokaj Jesús akixmatij iley Moisés, inǫn iga Dios yawi kicastigąrǫti.
50 Nicodemo yej sę vej yajka tayowa kitatǫya Jesús, yej nǫ katka fariseo, kijtoj:
51 —Toley tatekimaka iga awel tikijtowaj iga mamiki sę tąga' siga ayą́' achto tikakij wąn tikmatij tę kikometęroj.
52 Iwąn kijlijkej:
—¿In tej nǫ tigalileo? Ximomachti kąn ijkuilijto', iwąn tikitas iga nisę́ profeta ayą́' wąlaj de Galilea.

Siwą' yej najnąmǫlnemi

53 Iwąn sejsę́ de yejemej yájkija ichąmej.

8

1 E' Jesús yajki ipan tepę' yej itǫką' Olivos.
2 Ipan se' día, yowalti' yajki tiǫpan. Iwąn nochi gente kitechoj, iwąn Jesús motąlij iwąn pęwa' tamachtij.
3 Iwąn yej tamachtiáj ipan la ley iwąn fariseojmej, kiwajliguilijkej Jesús sę siwą' yej kimąwetziltijkej wąn sę tąga' yej ayą́' íwąn nąmiktito' iwąn kitąlkej itajkoyąn la gente,
4 iwąn kijlijkej Jesús:
—Tamachtiąni, inin siwą' nikmąwetziltijkej iwąn sę tąga' yej ayą́' íwąn nąmiktito'.
5 Iley Moisés tętekimaka iga ijkimpa siwą' matiktemiktikąn. ¿In tej, ken tikijtowa?
6 Inǫn kijlijkej kąnsan makimąwetziltikąn, iga ijkǫ́n wel makitęlwikąn. Iwąn Jesús mokototzoj iwąn pęwa' tajkuiloj ipan tąjli iga imájpil.
7 E' como kitajtantóyajsan, moketza' iwąn kijtoj:
—Agaj de amejemej yej momachiliá iga ayí' kichij yej ayękti, inǫn achto makipatąnaltili te'ti inin siwą'.

8 Iwąn sej mokototzoj iwąn mąjo' tajkuiloj ipan tąjli.
9 E' yejemej kuą' inín kikakikej, momachḭlijkej iga ayę'nemij, iwąn sejsę́ sejsę́ kistiajki.
Achto kiskej yej węwétkeja. Iwąn kuą' nóchiya kiskej, Jesús kąwi'san iwąn siwą' iga
ompay kikajtejkej.
10 Iwąn Jesús moketza' iwąn como kita' iga petz síwą'san onoya, kijlij:
—Siwą', ¿kąn onokej in yej mitzmiktjnekiáj? ¿Ix ayagaj kijtoj iga ximiki?
11 Siwą' kijtoj:
—Ayagaj, noTęko.
Jesús kijtoj:
—Nej nǫ ayą́' nikijtowa iga ximiki; inąn xaja iwąn ayo' xikchḭwa yej ayękti.

Jesús yej tętąwiá pan toąlmaj

12 Jesús tajtoj sej iwąn la gente, iwąn kijtoj:
—Nej yej niktąwiá nochi gente pan iyąlmajmej; yej nętoka ayí' nemis kąn
takomichkąn, mąjwa' kipiás yej kitąwiá ipan iyąlmaj iwąn kipiás nokta vida.
13 Fariseojmej kijtojkej:
—Tejsan timotajtowiliá, iwąn iga mogąnajsan timotajtowiliá, avalęrowa.
14 Jesús kijtoj:
—Malej iga nejsan nimotajtowiliá, e' kena valęrowa, iga nikmati kąn niwąlaj iwąn
nikmati kąn nia, e' amejemęn ayą́' ankimatij kąn niwąlaj niga kąn nia.
15 Amejemej antajuzgąrowaj ken kiyę'ita tąga'. Nej ayagaj nikjuzgąrowa,
16 e' siga nitajuzgąrowa, nikchḭwa ken kajasi iga ayą́' nikchḭwa nosęlti, sino que iwąn
noTaj yej nętitan, íwąn nitajuzgąrowa.
17 Ipan amoley ijkuilijto', iga kuą' ǫme kitakej tę mochij iwąn sansę́ kijtowaj yej kitakej,
inǫ́n yej kijtowaj, ijkǫnya.
18 Nej nimotajtowiliá, iwąn noTaj yej nętitan mochḭwa se' yej nętajtowiliá.
19 Iwąn kitajtankej:
—¿Kąn ono' moTaj?
Jesús kijtoj:
—Amejemej ayą́' ane-ixmatij, iwąn ayą́' nǫ ankixmatij noTaj, siga ane-ixmatiáj, nǫ
ankixmatiáj noTaj.
20 Inín tajtǫlmej kijtoj Jesús kuą' nemi tamachtiá weyitiǫpan, itęnoj cajǫntzin kąn
moakiá tomin iga ofrenda. E' ni agaj ayą́' kikitzkij, iga Dios aya kine'.

Kąn nej niąj amejemęn awel anyawij

21 Jesús kijlij sej judiyojmej:
—Nej niąti, iwąn amejemej annętęmǫskej, e' anyawij anmikitij iga ankichijtokej yej
ayękti wąn ayą́' mitzperdonąrowilḭskej yej ankichḭwaj. Kąn nej nia, amejemej awel
anyawij.
22 Iwąn judiyojmej kijtojkej:
—¿Ix anka kejląmiki iga momiktij, anka inǫ́n iga kijtowa iga awel tiąskej kąn yéj yawi?
23 Jesús kijtoj:
—Amejemęn nigaj amochąn ipan inín tąjli, nej nochąn ajko. Amejemej de inín tąjli,
iwąn nej ayéj de inín tąjli.
24 Inǫ́n iga nimitzijlijkej iga amejemej anyawij anmikitij iga ankichijtokej yej ayękti
wąn ayą́' mitzperdonąrowilḭskej yej ankichḭwaj. Siga amejemej ayą́' ankicręḍǫskej iga
nej niCrḭstoj,* anmikiskej wąn ayą́' mitzperdonąrowilḭskej yej ankichḭwaj yej ayękti.
25 Iwąn kitajtankej Jesús:
—¿Ą'taj yej in tej?
Jesús kijtoj:
—Inǫnsan ken nimitzijlijkej achto.
26 Ónogo' komati yej wel nimitzijliáj yej ayompa ankichḭwaj. E' yej nętitan ayą́'
takajkayąwa iwąn nikijliá la gente kensan nikagui' kijtowa yej nętitan.
27 E' yejemej ayą́' kimatikej iga nemi tajtowa de Dios yej iTaj.
28 Inǫ́n iga Jesús kijtoj:
—Kuą' amejemej anyawij anneajkokuitij ipan cruz, nej yej iPiltzin Tąga', íkuą'
ankimatiskej ą'yéj nej. Ayą́' nikchḭwa yej nej nikneki, nikijtowa kensan noTaj nęnęxtilij.
29 Iga yej nętitan ono' nowąn; noTaj ayą́' nęsemaka, iga nochipa nikchḭwa yej yejpa
kiyę'ita.
30 Kuą' Jesús kijtoj inimej tájtǫl, mia' kicręḍoj ipan yéj.

---

* **8:24 8:24** Español: Soy yo; judiyojmej kimatiáj iga Dios nǫ motǫkąwij: “Yo Soy”. Ex 3:14; 6:2. Jesús kuą' kijtowa “Yo Soy”, monęxtiá iga yéj el Cristo yej Dios kititan.

Ipilowąn Dios iwąn yej kichijtokej yej ayękti

31 Jesús kijlij judiyojmej yej kicrędojkej ipan yéj:
—Siga amejemej amoconfiąrojtoskej ipan notájtǫl, anmochįwaskej annomela'discįpolojmej.
32 Iwąn ankįxmatiskej yej melą' nokta, iwąn ken kuą' ayo' nitę mitzilpitoskej.
33 Yejemej kijtojkej:
—Nejemej ipilowąn ipilówąmpa Abraham iwąn ayį' nimochįwaskej agaj iyesclą̨vo;[†] ¿te iga tej tikijtowa iga nęxitomaskej?
34 Jesús kijlij judiyojmej:
—Nimitzijliáj iga inochi yej kichįwa yej ayękti, ilpito' iga inǫn yej kichįwa yej ayękti.
35 Sę esclavo ayą' nochipa onos ipan sę kajli. E' sę tępiltzįn, kena, kajasi maono nochipa pan sę kajli.
36 Inǫn iga, siga nej yej iPiltzįn Dios nimitzxitomaj, amejemęn anmela'xitontoskej.
37 Nikmati iga amejemej ipilówąmpa Abraham. E' annęmiktįjnekij iga ayą' ankichįwaj ken nikijtowa.
38 Nej nikijtowa yej nęnęxtilij noTaj, iwąn amejemej ankichįwaj yej amotaj mitznęxtilijkej.
39 Yejemej kijtojkej:
—Notájmejwa' Abraham.
Iwąn Jesús kijtoj:
—Siga katka amejemej ipilowąn Abraham, ankichįwayaj ken yéj kichij.
40 E' inąn amejemęn annęmiktįjnekij iga san nimitzijlijkej yej melą', yej Dios nęnęxtilij. ¡Abraham ayį' ijkǫn kichij!
41 Amejemej ankichįwaj ken kichįwa amotaj.
Iwąn yejemej kijtojkej:
—Nejemej ayéj nipejpemej. Nikpiáj sęsan notajmej, inǫnwa' Dios.
42 Jesús kijtoj:
—Siga melą' iga Dios amotaj, amejemej annęnekiáj, iga nej nętįtan Dios. Ayą' niyokawąlaj, sino que Dios nętįtan.
43 ¿Te iga ayą' ankentendęrowaj yej nikijtowa? Iga ayą' nokta ankikakisnekij notájtǫl.
44 Amejemej amotaj tzitzimi', iwąn ankichįwasnekij ken amotaj kineki. Tzitzimi' nochipa tamiktiá iwąn takajkayąwa. Ayį' kijtowa yej melą' nokta, wąn kuą' takajkayąwa momela'nęxtiá ken iga yéj nokta. Yéjwa' takajkayąwa nokta iwąn kichįwa iga matakajkayąwalo.
45 E' nej nimitzijliáj yej melą' iwąn amejemej ayą' annęcrędowaj.
46 ¿Ą'yéj de amejemej wel nęnęxtiliá iga nikchij yej ayękti? Iwąn siga nej nikijtowa yej melą', ¿te iga ayą' annęcrędowaj?
47 Yej itatki Dios, kikaki itájtǫl Dios. E' iga amejemej ayéj de Dios, inǫn iga ayą' ankikakij notájtǫl.

Cristo onoyay kuą' aya onoya Abraham

48 Iwąn judiyojmej kijtojkej:
—Ómpaya ken nikijtowaj iga tej tisamaritąnoj[‡] iwąn tikpiá iyespį́ritoj tzitzimi'.
49 Jesús kijtoj:
—Ayą' nikpiá nisę́ mąlespį́ritoj. Nej nikweyimatįltiá noTaj iwąn amejemęn annealįmpamatij.
50 Nej ayą' niktęmowa iga manęweyimatįltįkąn, e' ono' sę yej kineki iga manęweyimatįltįkąn, iwąn yéj tajuzgąrowa.
51 Nimitznojma-ijliáj siga agaj kichįwa ken nej nikijtowa, nikęman ayą' mikis.
52 Iwąn judiyojmej kijtojkej:
—Ąn sí nikmatij iga tikpiá mąlespį́ritoj. Abraham iwąn nochi profętajmej mikikej iwąn tej tikijtowa: “Siga agaj kichįwa ken nej nikijtowa, nikęman ayą' mikis.”
53 ¿In tej, ix mąjya sej que to-ikyapatajwę̱wej Abraham? Porque yéj migui', iwąn profętajmej nǫ mikikej, ¿ą'taj yéj timomachįliá in tej?
54 Jesús kijtoj:
—Siga nejsan nimoweyimatįltiá, ijkǫn ayą' movalęrowa. E' noTaj yej nęweyimatįltiá, inǫnsan yej ankijtowaj iga amoDiǫs.
55 E' amejemej ayą' ankįxmatij. Nej sí nikįxmati; iwąn siga nikijtǫj iga ayą' nikįxmati, nǫ tęwąn nitakajkayąwas ken amejemej. E' nej sí nikįxmati iwąn nikchįwa ken yéj kijtowa.

---

† **8:33 8:33** Xikita glosario “Esclavo”. ‡ **8:48 8:48** Xikita glosario “Samaria, Samaritanos”.

56 Abraham, yej amo-ikyapatajmej, pągui' iga kitasnekiá iga niwi̱tziá; iwą́n kita', iwą́n
poxsan yǫlpągui'.
57 Judiyojmej kijlijkej Jesús:
—Aya tikpiá niga cincuenta años, ¿iwą́n tikijtowa iga tikita'ya Abraham?
58 Jesús kijtoj:
—Nimitznojma-ijliáj iga kuą' aya teyá Abraham, nej nonoyay.
59 Iwą́n kikuikej te'ti iga kitemiktiąyaj Jesús; e' Jesús mi̱yąn, iwą́n ki̱sa' ipan
weyitiǫpan; panoj tatzą́ląn iwą́n yajki.

9

Jesús kachitialtiá sę pacha

1 Kąn panǫtiąya Jesús, kita' sę tąga' yej itékiya iga pacha.
2 Iwą́n idisci̱polojmej kitajtankej:
—Tamachtiąni, ¿te iga ą́n itékiya ga pacha inı̨́n tąga'? ¿Ix iga itaj o iyę' kichijkej yej
ayę̨kti, o iga yéj nokta kichij yej ayę̨kti?
3 Jesús kijtoj:
—Ayéj iga yéj kichij yej ayę̨kti, niga itaj niga iyę' kichijkej yej ayę̨kti, sino que iga ipan
yéj mamonę̨xti yej Dios wel kichi̱wa.
4 Miej nono' amowąn nia nikchi̱wati itekipánǫl yej nętı̨tan, iga kuą' yawi tayowatiati,
ayágajo' wel tekipanǫj.
5 Miej nono' ipan inı̨́n tąjli nej kenkuą' niktąwiá la gente pan iyą́lmajmej.
6 Kuą' Jesús tami' inı̨́n kijtoj, chijcha' tąlpan wąn kichij alı̨́n soki' iga ichíjchal, iwą́n
inǫ́n soki' kitąlilij ipan iyi̱x yej pacha.
7 Iwą́n Jesús kijtoj:
—Xaj ximo-i̱xpąkati ipan ąyawalwę́j yej itǫką' Siloé —Siloé kijtǫjneki "yej kiti̱tankej".
Pacha yajki iwą́n mo-i̱xpąga', iwą́n kuą' mokuepa', welja tachaya.
8 Iwą́n yej najną'san ichąmej iwą́n yej ki̱xmatiajya iga pacha, kijtojkej:
—¿Ix ayéj inı̨́n yej motąliąya iga kitajtaniá tomi̱n?
9 Sekin kijtojkej:
—Kena, yéjya.
Sekin sej kijtojkej:
—Ayéj yéj, e' ijkǫ́mpasan ken yéj.
E' yej katka pacha kijtoj:
—Nejya yej katka nipacha.
10 Iwą́n kitajtankej:
—¿Tę mitzchi̱wilijkej iga wel xitachá?
11 Yéj kijtoj:
—Inǫ́n tąga' yej itǫką' Jesús, kichij alı̨́n soki' iwą́n nętąlilij ipan noyi̱x iwą́n ne-ijlij:
"Xaj ipan ąyáwal yej itǫką' Siloé iwą́n ximo-i̱xpąka." Nej niajki iwą́n kuą' nimo-i̱xpąga',
welja nitachá'.
12 Iwą́n kitajtankej:
—¿Kąn ono' inǫ́n tąga'?
Iwą́n yéj kijtoj:
—Anikmati.

Fariseojmej kitajtanij pacha yej achitiá'

13 Iwą́n yej katka pacha kiwi̱gakej iyi̱xtaj fariseojmej.
14 E' kuą' Jesús kichij soki' iga kachitialtij pacha, inǫ́n día katka kuą' mosę̨wilo,
15 inǫ́n iga fariseojmej sej kitajtankej yej katka pacha kén iga i̱xtapowi'. Yej katka
pacha kijtoj:
—Nętąlilij soki' ipan noyi̱x, iwą́n nimo-i̱xpąga' inąn welja nitachá.
16 Sekin fariseojmej kijtojkej:
—Inǫ́n tąga' yej kichij ijkǫ́n, ayéj Dios kiti̱tan, iga tekipanowa malej iga día kuą'
mosę̨wilo.
E' sekin kijtojkej:
—¿Kén wel kichi̱was milagro sę tąga' yej ayompa nemi?
Iwą́n ayą́' sansę́ kijtowąyaj,
17 iwą́n sej ki-ojpatajtankej inǫ́n yej katka pacha:
—Tej, ¿tę tikijtowa de inǫ́n yej mitzi̱xtapoj?
Iwą́n yéj kijtoj:

—Nej nikijtowa iga yéj profeta.*
18 E' judiyojmej ayą́' kicrędowąyaj iga inǫ́n tąga' pacha katka, iwąn inąn welja tachá, este que kinǫtzkej itaj iwąn iyę'.
19 Iwąn kitajtankej:
—¿Ix inı́n in amopiltzı̱n yej ankijtowaj itékiya iga pacha? ¿Kén iga inąn welja tachá?
20 Itaj iwąn iyę' pacha kijtojkej:
—Nikmatij iga inı́n nopiltzı̱n, itékiya iga pacha.
21 E' ayą́' nikmatij ken kichij iga inąn welja tachá, niga nǫ nikmatij ą'yéj kı̱xtapoj. Yéj xiktajtanikąn, yéjwa' yóleja, wel imątika mitzijliáj ken kichij iga inąn ay'ya pacha.
22 Itaj iwąn iyę' ijkı́n kijtojkej iga kimajmawiliąyaj judiyojmej, iga judiyojmej motajtǫltíjkaja iga kikı̱xtiąyaj ipan tiǫpan yej kijtowąya iga Jesús el Mesías.
23 Inǫ́n iga itaj iwąn iyę' kijtojkej: “Yéj xiktajtanikąn, yéjwa' yóleja.”
24 Iwąn judiyojmej sej kinǫtzkej yej katka pacha, iwąn kijlijkej:
—Xinę̱nojma-ijlı̱kąn iyı̱xtaj Dios; nejemej nikmatij iga inǫ́n tąga' kichijto' yej ayę̱kti.
25 Yej katka pacha kijtoj:
—Nej anikmati siga kichijto' yej ayę̱kti o ayą́', yej sí nikmati iga nej katka nipacha iwąn inąn welja nitachá.
26 Sej kitajtankej:
—¿Tę mitzchı̱wilij? ¿Kén iga mitzı̱xtapoj?
27 Yéj kijtoj:
—Nimitzijlíjkejakej, e' amejemej ayą́' annęcrędowaj, ¿te iga ankinekij iga sej manikojpa-ijto? ¿Ixtaj nǫ ankinekij xiktokakąn?
28 Judiyojmej kajajwakej yej katka pacha, iwąn kijlijkej:
—Tej sí tiktoka nokta in inǫ́n tąga'. E' nejemej niktokaj Moisés.
29 Nejemej nikmatij iga Dios tajtoj iwąn Moisés, e' inǫ́n tąga' anikmatij kąn wąlaj.
30 Tąga' yej katka pacha kijtoj:
—¡Nej inı́n sí anikojasi! Amejemej ayą́' ankimatij kąn wąlaj iwąn nej ne-ı̱xtapoj.
31 Tikmatij iga Dios ayą́' kikaki yej kichı̱wa yej ayę̱kti, kikákisan yej kiweyimatı̱ltiáj iwąn kichı̱waj ken kineki Dios.
32 Nikę̱man ayı́' mokaki iga sę yej itékiya iga pacha, agaj wel makı̱xtapo.
33 Siga katka inı́n tąga' ayą́' wąlaj de Dios, awel nitę́ kichı̱waya.
34 Iwąn judiyojmej kijtojkej:
—Tej yej motékiya iga tikchíjto'ya yej ayę̱kti, ¿tikneki xinę̱machtı̱kąn?
Iwąn kikı̱xtijkej ipan tiǫpan.

Yej tacháj mochı̱waj ken pachamej
35 Jesús kimati' iga kikı̱xtijkej ipan tiǫpan inǫ́n yej pacha katka, iwąn kuą' Jesús kasi', kitajtan:
—¿In tej, ix ticrędowa ipan iPiltzı̱n Dios?
36 Yej pacha katka kijtoj:
—Nokǫko, xine-ijli ą'yéj ǫn iga nej manicrędo ipan yéj.
37 Jesús kijtoj:
—Tikíta'ya, nej yej nemi nitątapowa mowąn.
38 Iwąn inǫ́n tąga', motankuąketza' itę̱noj Jesús, iwąn kijtoj:
—Nicrędowa, noTę̱ko.
39 Jesús kijtoj:
—Nej niwąlaj ipan inı́n tąjli iga manikne̱xti katiapa yej yę̱kti iwąn katiapa yej ayę̱kti. Nej niwąlaj iga yej pachamej matachakąn, iwąn yej iga tacháj, mamochı̱wakąn ken pachamej.
40 Iwąn sekin fariseojmej yej onoyaj itę̱noj Jesús, kuą' inı́n kikakikej, kitajtankej:
—¿In nejemej, nǫ nipachamej?
41 Jesús kijtoj:
—Siga amejemej katka ampachamej, Dios ayą́' mitzitayaj iga ankichijkej yej ayę̱kti. E' iga ankijtowaj iga antacháj, Dios mitzitaj iga ankichijtokej yej ayę̱kti.

10

Kąn mı̱xkuı̱tilo pan borręgojmej
1 Jesús sej kijlij fariseojmej:
—Nimitznojma-ijliáj iga yej ayą́' kalaki ipan ipuę̱rtajyo kóląl kąn onokej borręgojmej, mąjwa' kalaki se' lado, inǫnwa' yej tachteki, iwąn tamaga iga kikui yej ayéj itatki.

* **9:17 9:17** Xikita glosario “Profeta”.

2 E' yej kalaki ipan puerta, inǫnwa' in pastor yej kicuidąrowa borręgojmej.
3 Yej tacuidąrowa pan puerta, kitapowiliá puerta iga makalaki pastor, iwąn
borręgojmej kitajtǫlkakij. Pastor kinǫtza ipan itǫkąmej, iwąn kikikįxtiá kóląlko.
4 Iwąn kuą' kikijkíxtija inochi borręgojmej, in pastor tapanowa, iwąn borręgojmej
kitokaj iga kitajtǫlkakij.
5 E' ayą́' kitokaj se' yej akįxmatij, mąjwa' sencholowaj, iga ayą́' kitajtǫlkakij yej nąmǫl.
6 Jesús kinęxtilij kąn mamįxkuįtįkąn, e' yejemej akimatikej tę kijtǫjneki.

Jesús yej kiyę'cuidąrowa borręgojmej

7 Inǫ́n iga Jesús sej kijlij fariseojmej:
—Nimitznojma-ijliáj iga nej ken nipuęrtaj kąn kalaki borręgojmej.
8 Inochi yej wąlkej achto que nej, inǫ́mejwa' yej tachtekij iwąn tamagaj iga kikuij yej
ayéj itatkimej; e' borręgojmej ayą́' kitajtǫlkakikej.
9 Nej nipuęrtaj, yej ipan nej kalaki, momąnawiá, ken tikita inǫ́n borrego yej kįsa iwąn
kalaki iwąn kasi saka'.
10 'Yej tachteki wį' iga san tachtekiki, tamiktiá iwąn tapolowa, e' nej niwąlaj iga
xiyę'onokąn nochipa, wąn amo mamitzpolǫkąn nité.
11 Nej yej nikyę'cuidąrowa borręgojmej. Pastor yej kiyę'cuidąrowa borręgojmej este
motęmaka iga mamiki.
12 E' yej tekipanowa iga san tatąniá, kuą' kita wį' sę weyi koyǫ',* ompa kikajtęwa
borręgojmej, iwąn cholowa, iga ayéj pastor iwąn iga ayéj itatki borręgojmej. Iwąn weyi
koyǫ' kitątalochtiá borręgojmej, iwąn sempąpayįnij.
13 Inǫ́n tąga' cholowa iga yéj kinékisan tomįn, ayéj borręgojmej.
14 'Nej yej nikyę'cuidąrowa borręgojmej, inǫ́n iga nikįxmati noborręgojmej iwąn
noborręgojmej nǫ ne-įxmatij.
15 Ijkǫ́n ken noTaj ne-įxmati nej nǫ nikįxmati noTaj; iwąn nej nimotęmaka iga
manimiki iga noborręgojmej.
16 Nikpiá nǫ se' noborręgojmej, yej ayą́' ono' ipan inǫ́n kóląl, iwąn nia nǫ nikuajligati
ipan inǫ́n kóląl. Ijkǫ́n yejemej nǫ nętajtǫlkakiskej, iwąn onos sęsan kóląl iga borręgojmej
iwąn sęsan pastor.
17 'Inǫ́n iga noTaj nęchǫkiliá, iga nimotęmaka iga nimiki iga noborręgojmej iwąn sej
ni-ojpa-isas.
18 Ayagaj wel nęmiktiá, sino que nej nimoyokatęmaka iga nimiki. Nej wel nimotęmaka
iga manęmiktįkąn iwąn wel sej ni-ojpa-isa. Ijkǫ́n nętekimá' noTaj.
19 Kuą' judiyojmej kikakikej inǫ́n tajtǫlmej, sej moyojyokatijkej.
20 Mia' kijtowąyaj:
—¿Te iga ankichįwiliáj caso, yejwa' kipiá mąlespíritoj iwąn lǫkojtito'?
21 E' sekin kijtowąyaj:
—Ayagaj yej kipiá mąlespíritoj wel ijkǫ́n tajtowa. ¿Ix wel sę mąlespíritoj kįxtapowa
pachamej?

Judiyojmej ta-ijiyaj

22 Inǫ́n vęj sektaj, iwąn Jerusalén nemi kilwichįwiliąyaj weyitiǫpan.
23 Jesús onoya weyitiǫpan, ilądoj kaltęn yej itǫką' Salomón,
24 iwąn judiyojmej kiyawalojkej Jesús, iwąn tatajtankej:
—¿Este kęman nikmela'matiskej ą'yéj in tej? Siga tej tiCrįstoj xinęnojma-ijlįkąn nokta.
25 Jesús kijtoj:
—Nimitzijlíjkeja iwąn ayą́' annęcrędojkej. Yej ankitaj nikchįwa iga ijkǫ́n nokta
nętekimaka noTaj, inǫ́n kimela'nęxtiá ą'yéj in nej.
26 E' amejemej ayą́' ankicrędowaj iga ayéj anoborręgojmej, ijkǫ́n ken nimitzijlíjkeja.
27 Noborręgojmej nętajtǫlkakij, iwąn nej nǫ nikįxmatij iwąn nętokaj.
28 Nej nikchįwa iga nochipa maonokąn iwąn noTaj, iwąn ayagaj nękuįlij.
29 Nochi noborręgojmej nęmá' noTaj, yéj mąj kipiá poder que nochi, iwąn ayagaj wel
kikuįliá yej kipiá ipan imą'.
30 Nej iwąn noTaj sęsan.
31 Iwąn judiyojmej sej kikuikej te'ti iga kipątanaltiliáj Jesús.
32 Iwąn Jesús kijtoj:
—Níkchija mia' yej yękti amo-įxtaj iga ipodęr noTaj; ¿iga katiapa de inǫ́n yej nikchij
annetemitįjnekij?
33 Judiyojmej kijtojkej:

---

* **10:12 10:12** Español: lobo. Lobo ken weyi koyǫ'.

—Ayą́' niawij nimitztewi̱tij iga tikchij yej yę̨kti, sino que iga timąltajtoj iga Dios; tej titąga' iwąn tikijtowa iga tiDiǫs.
34 Jesús kijlij judiyojmej:
—Ipan amoley ijkuilijto' yej Dios kijtoj: “Amejemę̨n andiǫsmej.” †
35 Tikmatij iga yej kijtowa itájtǫl Dios ijkǫnya nokta, iwąn Dios kitǫkąwij diǫsmej inǫmej yej kikakikej itájtǫl.
36 Siga Dios nętapejpen iwąn nętitan ipan inı̨́n tąjli, ¿kén ankijtǫskej iga nimąltajtoj iga nikijtoj iga nej iPiltzı̨n Dios?
37 Siga ayą́' nikchı̨wa yej kichı̨wa noTaj, amo xinęcrędǫkąn.
38 E' siga nikchı̨wa yej kichı̨wa noTaj, malej ayą́' annęcrędowaj nej, e' xicrędǫkąn yej nikchı̨wa, iga xikmela'matikąn nokta iga noTaj ono' nowąn iwąn nej nono' iwąn noTaj.
39 Sej kiwı̨gasnekiáj preso, e' Jesús choloj.
40 Iwąn Jesús yajki ipan węyą' Jordán iki̱sáyąmpa tǫnati̱', iwąn ompa kąwi', kąn Juan tekitabautizą̨rowąya.
41 Mia' gente yajkij kitatoj, iwąn kijtowąyaj:
—Melą́' iga Juan ayą́' kichij nisę́ milagro, e' nochi ken kijtoj Jesús, ómpaya nokta.
42 Mia' kicrędoj Jesús ompa kąn onoyaj.

11

Miki Lázaro

1 Onoya sę tąga' yej wętitoya yej itǫką' Lázaro. Isiwa-iknı̨mej itǫką' María iwąn Marta, Lázaro iwąn isiwa-iknı̨mej ichąmej Betania.
2 Inı̨́n María yej isiwa-iknı̨n Lázaro yej wętitoya, inı̨nya María yej kitoyąwilij aceite yej ajwiyą' ipan iyikxi toTę̨ko iwąn kiwąki̱ltij iga itzónkal.
3 Inǫmej ǫme siwątkej tati̱tankej iga ijkı̨́n makijli̱tij Jesús:
—NoTę̨ko, moami̱goj yej tikpoxchǫkiliá, wętito'.
4 Kuą' Jesús inǫ́n kikagui', kijtoj:
—Inı̨́n kokolis ayą́' kimiktı̨j, inǫnwa' iga mamoweyimati̱lti Dios kuą' monęxtiá yej yéj wel kichı̨wa iwąn iga nǫ mamonęxti iga nej iPiltzı̨n Dios.
5 Malej iga Jesús kipoxchǫkiliąya Marta, María iwąn Lázaro,
6 kuą' kijlijkej iga Lázaro wętito', Jesús kąwigo' ǫme día ompa kąn onoya.
7 Iwąn kijlij idisci̱polojmej:
—Tiakąn sej Judea.
8 Idisci̱polojmej kijlijkej:
—Tamachtiąni, i̱kı̨́n judiyojmej mitztemikti̱jnekiáj, ¿inąn sej tiąjneki ompiga?
9 Jesús kijtoj:
—¿Ix ayą'taj ankimatij iga día kipiá doce hora? Siga sę nejnemi ipan día, ayą́' mokxiwi̱teki iga tąwi̱lpan.
10 E' siga sę nejnemi tayowakąn, mokxiwi̱teki iga ayą́' tąwi̱lpan.
11 Iwąn Jesús kijtoj:
—Toami̱goj Lázaro kóchi'ya, e' nia nikixiti̱ti.
12 Disci̱polojmej kijtojkej:
—NoTę̨ko, siga kóchi'ya, inǫ́n kitǫjneki iga yawi achitiati.
13 E' Jesús inı̨́n kijtoj iga Lázaro mígui'ya, iwąn idisci̱polojmej kejlą̨ntoyaj anka kochtoya.
14 Iwąn Jesús kinojma-ijtoj:
—Lázaro mígui'ya.
15 Nipąki iga ayą́' ompa nonoya, iga ijkǫ́n máj yę̨kti iga amejemej xinęcrędǫkąn. E' tiakąn matikitatij.
16 Iwąn Tomás yej kijliáj Kuątej, kijlij sekin yej nǫ disci̱polojmej:
—Tiakąn nǫ iga matimikikąn wąn Jesús.

Jesús wel ki-ojpa-ixitiá yej mikto'

17 Kuą' asi' ompiga, Jesús kimati' iga Lázaro kiwı̨́gaya nąwi día iga kitǫkakej.
18 Betania onoya itę̨noj Jerusalén, mo-itztoyaj ken ęyi kilómetro;
19 iwąn mia' judiyojmej yajkij kipaxą̨lowili̱toj Marta iwąn María iga kiyǫlchikąwatoj, iga migui' iyiknı̨n.
20 Kuą' Marta kimati' iga Jesús nemi asi, yajki kǫmemąwi̱to, e' María kąwi' kalijti'.
21 Iwąn Marta kijli Jesús:
—NoTę̨ko, siga nigaj katka tonoya, noknı̨n ayą́' mikiá.
22 E' malej ijkǫ́n, nej nikmati iga Dios yawi mitzmakati nochi yej tej tiktajtanili̱j.

† **10:34 10:34** Sal 82:6

23 Jesús kijtoj:
—Moknin yawi ojpa-isati.
24 Marta kijtoj:
—Kena, nej nikmati iga yawi ojpa-isati kuą' yej miktókeja ojpa-isaskej ipan último día.
25 Iwąn Jesús kijtoj:
—Nejwa' in yej nitaojpa-ixitiá iwąn yej nitamaka vida. Yej kicrędowa ipan nej, malej iga mamiki, ojpa-isas,
26 iwąn nochi yej isatokej iwąn kicrędowaj ipan nej, ayą' mikiskej nikęman. ¿Ix ticrędowa yej nikijtowa?
27 Marta kijtoj:
—Kena noTęko, nej nicrędowa iga tej el Cristo yej iPiltzin Dios, yej witziá ipan inín tąjli.

Jesús chǫka itęnoj kąn motǫga' Lázaro

28 Kuą' tami' inín kijtoj, Marta yajki kinǫtzato María yej iyíknimpa iwąn ki-ichtaka-ijlij:
—In Tamachtiąni nígaja ono' iwąn mitznǫtza.
29 Kuą' María inǫ́n kikagui', nimanín moketza' iwąn yajki kąn ono' Jesús.
30 Jesús aya asiá ipan inǫ́n ąltepę', onoya ompa kąn Marta kixnąmikito.
31 Kuą' kitakej María moketza' iwąn kistęwa', judiyojmej yej onoyaj chąn María iga kiyǫlchikąwaj, kitokakej, yejemej kijtojkej anka yawi kąn motǫga' Lázaro iga chǫkati.
32 Kuą' María asi' kąn ono' Jesús, motankuąketza' itęnoj iwąn kijlij:
—NoTęko, siga nigaj tonoya, noknin ayą' mikiá.
33 Kuą' Jesús kita' iga chǫkato' María iwąn judiyojmej yej íwąn wąlkej, Jesús poxsan moknǫmati' este kualǫ' iyąlmaj.
34 Iwąn Jesús tatajtan:
—¿Kąn ankitǫkakej in Lázaro?
Yejemej kijtojkej:
—NoTęko, xiwiki xikitaki.
35 Iwąn Jesús chǫga'.
36 Judiyojmej kijtojkej:
—Ta' xikitakąn ken iga kipoxchǫkiliąya Lázaro.
37 E' sekin de yejemej kijtojkej:
—In inín yej kitachaltij yej pacha, ¿ix awel katka tejté kichij iga Lázaro amo mamiki?

Ojpa-isa Lázaro

38 Jesús sej chǫga' iyąlmaj, kitechoj ąnimajxapo', inǫ́n xapo' tęntzaktoya iga sę weyite'ti.
39 Jesús kijtoj:
—Xikąnakąn inǫ́n te'ti.
E' Marta yej iyiknin yej migui', kijlij Jesús:
—NoTęko, anka machaya ąn in noknin, iga kiwigaya nąwi día iga migui'.
40 E' Jesús kijtoj:
—¿Ix ayą' nimitzijlij, siga ticrędowa tia tikitati iweyipodęr Dios?
41 Iwąn kęnakej te'ti kąn kitąlkaj yej mikto'. Iwąn Jesús ajkotachá' ipan cielo iwąn kijtoj:
—NoTaj, nimitzmaka gracias iga tinekagui'.
42 Nej nikmati iga nochipa tinękaki, e' nikijtoj inín iga inimej gente yej nij onokej makicrędǫkąn iga tej tinętitan.
43 Kuą' tami' inín kijtoj, tzájtzi'pa iga kijtoj:
—¡Lázaro, xikisa ompa!
44 Lázaro yej miktoyay, kisa', majma-ilpitoya iwąn ijikxiilpitoya iga tzótzol iwąn xąygatzaktoya iga tzótzol. Jesús kijtoj:
—Xikxixitomakąn iwąn mayáwiya.

Motajtǫltiáj iga kipręsojwiáj Jesús

45 Iwąn mia' judiyojmej yej senyajkij iwąn María kuą' kitakej yej kichij Jesús, kicrędojkej ipan yéj.
46 E' sekin de yejemej yajkij kitatoj fariseojmej, iwąn kipowilijkej yej kichij Jesús.
47 Iwąn fariseojmej iwąn ijęfejmej sacerdǫtejmej monechkojkej wąn yej kimandąrowaj judiyojmej iga motątapǫwijkej iwąn kijtojkej:
—¿Tę tikchiwaskej? Inín tąga' nemi kichiwa mia' milagro.

48 Siga ijkǫnsan tikajtẹwaj, nochi gente yawi kicrẹdǫti ipan yéj, iwąn yej mandąrowaj
Roma wi̱tzej iga kixi̱xiti̱nakij toweyitiǫpan iwąn topaí̱s.
49 E' sẹ de yejemej yej itǫką' Caifás yej inǫn año onoya iga ijẹfej sacerdǫtejmej, kijtoj:
—Amejemej ayą́' ankimatij nitẹ́,
50 niga ankimatij iga máj yẹkti mamiki sẹ tąga' iga nochi gente, e' amo mapoliwi nochi
tokni̱wąn.
51 E' Caifás ayejsan iga yéj kiyoka-ijtoj; iga yéj katka ijẹfej sacerdǫtejmej inǫn año,
kijtoj ijkǫ́n iga Dios kitajtǫlmá' iga Jesús yawi mikiti iga inewi judiyojmej.
52 Ayejsan iga judiyojmej, sino que yawi mikiti iga makinechko nochi ipilowąn Dios
yej pąpayi̱ntokej nǫyąn pan tąjli.
53 Inǫ́n iga este íkuą', yej kimandąrowaj judiyojmej motajtǫltijkej iga makimikti̱kąn
Jesús.
54 Inǫ́n iga Jesús ay'ya monẹxtiąya iyi̱xtaj judiyojmej, sino que ki̱sa' ipan inǫ́n ítąl
Judea iwąn yajki itẹnoj desierto ipan sẹ ąltepẹ' yej itǫką' Efraín. Iwąn ompa kąwi' iwąn
idisci̱polojmej.
55 Ay'ya wejka iga judiyojmej kichi̱waj ilwi' yej kijliáj Pascua,* iwąn mia' gente de
mia' ąltepẹmej yajkij Jerusalén iga kichi̱waj yej moneki† iga wel makiweyimati̱lti̱kąn
Dios, ini̱n kichi̱wayaj kuą' aya pẹwa iyilwi la Pascua.
56 Kitẹmojtinemiáj Jesús, iwąn kuą' onoyaj tiǫpan, mosẹsepantajtaniáj:
—¿Kén ankijtowaj? ¿Ix wi̱' ąn ilwitaj, o ayą́'?
57 Fariseojmej iwąn ijẹfejmej sacerdǫtejmej tatekimakakej iga si agaj kimati kąn ono'
Jesús, makijto, iga makiki̱tzki̱kąn.

12

Sẹ siwą' kikxipątzowa Jesús

1 Poliwiao' seis día iga mochi̱wa ilwi' yej kijliáj la Pascua. Jesús yajki Betania kąn
chąntitoya Lázaro, inǫ́n yej ki-ojpa-ixitij kąn miktoya.
2 Ompa kichijkej tákual iga kǫmemąwijkej Jesús; Marta kitajtąliąya tákual, iwąn
Lázaro sẹ de inǫmej yej takuajtoyaj iwąn Jesús ipan mesa.
3 Iwąn María kiwajli̱' ken medio litro aceite yej ajwiyą' yej chijto' de sẹ xǫchi' yej
itǫką' nardo, yej poxsan patiyoj iwąn kitoyąwilij Jesús ipan iyikxi, iwąn kiwąki̱ltilij iga
itzónkal. Iwąn nǫyąn kalijti' taajwiyąyaya.
4 Iwąn Judas Iscariote, yej ipiltzi̱n Simón, sẹ de idiscí̱poloj Jesús yej yawi kinẹxti̱ti Jesús
iga makiki̱tzki̱kąn, kijtoj:
5 —¿Te iga ayą́' monamá' ini̱n yej ajwiyą' iga mamopalẹwi yej amotapialiáj? Ini̱n
ipatiyo kẹ' sẹ kitąniá ipan trescientos días.
6 E' Judas kijtoj ini̱n, ayéj iga kineki mamopalẹwi yej amotapialiáj, sino que iga
tachteki, como yéj kinechkowąya tomi̱n, kichtekiá yej ompa kẹnaya.
7 Iwąn Jesús kijtoj:
—Xikajtẹwa, iga yéj nemi machtowiá iga nẹtajtąliliá yej nẹtąlili̱skej kuą' nẹtǫkaskej.
8 Yej amotapialiáj, nochipa onos amowąn, e' nej ayą́' nochipa nij annẹpiaskej.

Motajtǫltiáj iga makimikti̱kąn Lázaro

9 Mia' judiyojmej kimatikej iga Jesús ono' Betania, iwąn yajkij ompiga, ayejsan iga
kitatoj Jesús, nǫ kitatoj Lázaro yej Jesús ki-ojpa-ixitij kąn miktoya.
10 Iwąn ijẹfejmej sacerdǫtejmej motajtǫltijkej iga nǫ yawij kimikti̱tij Lázaro,
11 iga itechko yéj, mia' judiyojmej kikajtejkej iga kitokaj sacerdǫtejmej iga kitókaja
Jesús.

Jesús asi weyi-ąltepẹ' Jerusalén

12 Mia' gente yajki Jerusalén iga kilwichi̱wiliáj la Pascua; ipan se'ya día kimatikej iga
Jesús yawi asiti ipan inǫ́n ąltepẹ'.
13 Iwąn kimajmątekkej sǫyą' iwąn yajkij ki̱xnąmikitoj Jesús, tzajtzitiajkij:
—¡Mamoweyimati̱lti Dios! ¡Mamoweyimati̱lti yej kiti̱tani toTẹko Dios! ¡Mayẹ'tajtǫlo
iga iRrẹy Israel!
14 Jesús kasi' sẹ burro iwąn tejkaj ípan, ken kijtowa kąn ijkuilijto' itájtǫl Dios:
15 Amo ximajmawikąn yej anchąntitokej ipan ąltepẹ' Jerusalén;
xikitakąn iga wi̱' moRrey,
tejkatiwi̱' ipan sẹ burro.

---

* **11:55 11:55** Xikita glosario “Pascua”. † **11:55 11:55** Mąltiąyaj wąn kitajtanilijkej perdón. Lev 15

16 Kuą' inǫ́n kichij Jesús idisciįpolojmej ayą́' kentendẹrowąyaj, e' mąj mąj kuą' Jesús
yájkiya ipan cielo, kejlą̨nkej iga nochi inǫ́n ijkuilijtoya de yéj, inǫ́n iga ijkǫ́n mochij.
17 La gente yej onoyaj kuą' Jesús kinǫtza' Lázaro xapoko iwą́n kitakej kén iga
ki-ojpa-ixitij, kipowayaj yej kitakej.
18 Inǫ́n iga la gente kįxnąmikitoj Jesús, iga kimatikej iga kichij inǫ́n milagro.
19 Iwą́n fariseojmej mosepan-ijlijkej:
—Ankitákeja, awel tẹ tikchįwaj. Ta' xikitakąn, nochi gente kitoka Jesús.

Sekin griẹgojmej kitẹmowaj Jesús

20 Yajkij nǫ sekin griẹgojmej iwą́n inǫmej gente yej yajkij Jerusalén ilwitaj iga
kiweyimatįltįtoj Dios.
21 Inįmej griẹgojmej kitechojkej Felipe, yej de Betsaida, estado de Galilea, iwą́n
kitajtankej:
—Ej, niknekij manikitakąn Jesús.
22 Felipe yajki kijlįto Andrés iwą́n iyǫmextimej yajkij kijlįtoj Jesús.
23 Iwą́n Jesús kijtoj:
—Ási'ya hora iga iPiltzįn Tąga' yawij kiweyimatįltįtij.
24 Nimitzijliáj siga sẹ íyǫl trigo ayą́' wetzi ipan tąjli iwą́n miki, seguįrówasan iga ono
sẹsan; e' siga miki yawi pįwiti komati íyǫl.
25 Yej igą́najsan mochǫkiliá, yawi poliwiti, e' yej ipan inįn tąjli motẹmaka iga
makisufrįro iga nej nẹtoka, nochipa yawi onoti wąn Dios.
26 Siga agaj kineki matekipano iga nej, manẹtoka; iwą́n kąn nej nonos, ompa nǫ onos
yej tekipanowa iga nej. Siga agaj tekipanowa iga nej, noTaj yawi kiyẹ'itati.

Jesús kijtowa iga yawi mikiti

27 'Inąń pox nitayǫkoxto'; ¿tẹ nia nikijtǫti? ¿Ix manikijto: "NoTaj, xinẹmąnawi ipan
inįn yej yawij nẹchįwilįtij inąń"? E' iga inǫ́n nokta niwąlaj.
28 NoTaj, xikchįwa iga makiweyimatįltįkąn motǫką'.
Iwą́n moká' sẹ tájtǫl ipan cielo yej kijtoj:
—Níkchija iga mamoweyimatįlti, iwą́n sej nia nikweyimatįltįti.
29 Yej ompa takaktoyaj, kijtowąyaj iga tatikuįni', iwą́n sekin kijtowąyaj:
—Sẹ ángel kinǫtza'.
30 Iwą́n Jesús kijtoj:
—Ayéj iga nej mokagui' inįn tájtǫl, sino que iga amejemej.
31 Ą́manya nokta, Dios yawi kijuzgąrǫti nochi yej onokej ipan inįn tąjli, iwą́n ąman
yawi kikįxtįtij tzitzimi' yej mandąrowa ipan inįn tąjli.
32 Iwą́n kuą' neajkokuiskej ipan cruz, nochi yawi nẹcrẹdǫti.
33 Iga inįn yej Jesús kijtoj, kijtoj kén iga yawi mikiti.
34 Iwą́n la gente kijtoj:
—Kąn ijkuilijto' la ley kijtowa iga Cristo nochipa onos. ¿Te ígataj tikijtowa iga iPiltzįn
Tąga' yawij kajkokuitij ipan sẹ cruz? ¿Ą'yéj in inǫ́n iPiltzįn Tąga'?
35 Iwą́n Jesús kijtoj:
—Yej tąwiá ónoso' iwą́n amejemej, e' ayą́' wejkąwas iga onos amowąn. Xinemikąn
miẹj ankipiajo' inǫ́n yej tąwiá, iga amo mamitztechǫkąn yówal; iga yej nejnemi
takomichkąn akimati kąn yawi.
36 Xicrẹdǫkąn ipan yej mitztąwiáj, miẹj ónogo' amowąn, ijkǫ́n annemiskej kąn
taxǫtalpąn.
Kuą' tami' inǫ́n kijtoj, Jesús yajki kąn awel kasikej.

Judiyojmej akicrẹdowaj ipan Jesús

37 Malej iga Jesús kíchija mia' milagro iyįxtaj yejemej, ayą́' kicrẹdojkej ipan yéj
38 iga mamochįwa ken kijkuiloj el profeta Isaías:
NoTẹko, ¿ą'yéj kicrẹdoj notájtǫl?
¿Ą'yéj kinẹxtilij toTẹko ipodẹr? *
39 Inǫ́n iga awel kicrẹdowąyaj iga ijkǫ́n nǫ kijkuiloj Isaías:
40 Dios kipajpachatilij iwą́n kiyǫltakuąwilij,
iga amo matachakąn iga iyįxmej,
niga makentendẹrǫkąn iga iyąlmajmej,
niga mawįtzekąn notẹnoj iga manikachitialtįkąn.†
41 Isaías kijtoj inǫ́n iga kita' iweyipodẹr Jesús, iwą́n tajtowąya de yéj.

---

* **12:38 12:38** Is. 53:1 † **12:40 12:40** Is. 6:10

42 E' malej ijkǫ́n, mia' judiyojmej kicrẹdojkej Jesús, este yej máj tayakạntokej, e' ayą́'
momela'nẹxtiạyaj iga kimajmawiliạyaj fariseojmej iga amo makikịxtịkạn tiǫpan.
43 Akicrẹdojkej ipan Jesús iga máj kinekiáj iga la gente makiyẹ'itakạn, que Dios
makiyẹ'ita.

Itájtǫl Jesús yawi kijuzgạrǫti la gente

44 Jesús tajtoj recio:
—Yej kicrẹdowa ipan nej, ayą́' ipansan nej kicrẹdowa, nǫ ipan noTaj yej nẹtịtan.
45 Yej nej ne-ita, nǫ kita yej nẹtịtan.
46 Nej yej nitạwiá, niwạlaj ipan inịn tạjli iga yej nẹcrẹdowa amo maono kạn
takomichkạn.
47 E' siga agaj kikaki notájtǫl iwą́n ayą́' kichịwa ken nikijtowa; ayéj nej yej
nikjuzgạrowa iga nej ayą́' niwạlaj iga nitajuzgạrǫko, sino que iga nitasalvạrǫko.
48 Yej anẹyẹ'ita iwą́n ayą́' nẹtajtǫlkui, óno'ya ạ' kijuzgạrowa: notájtǫl yej nikijtoj, inǫ́n
yawi kijuzgạrǫti ipan último día.
49 Iga yej nikijtowa, ayą́' nejsan niktẹnchịwa; noTaj yej nẹtịtan nẹtekimaka iwą́n
nẹnẹxtiliá tẹ manikijto.
50 Nikmati iga inǫ́n yej tatekimaka noTaj, kichịwa iga yej kicrẹdowaj nochipa
maonokạn wạn yéj. Yej nikijtowa, nikijtowa ken noTaj nẹtekimaka.

13

Jesús kikxipạka idiscịpolojmej

1 Kuạ' mǫstápaya iyilwiyo la Pascua, Jesús kimatiáy iga ási'ya hora iga yawi
kikajtẹwati inịn tạjli iga yáwiya kạn ono' toTaj. Yéj nochipa kichǫkilij yej kitokatinemiáj,
yej onoyaj ipan inịn tạjli, iwą́n iga mikis nẹsis iga kipoxchǫkiliá inịmej yej yéj itatki.
2 Nemi cenạrowạyaj. Ompa nǫ onoya Judas Iscariote yej ipíltzịmpa Simón. Tzitzimi'
áchtoya kijlij Judas ipan iyạlmaj iga makinẹxti Jesús iga makikịtzkịkạn.
3 Jesús kimatiáy iga toTaj kima'ya nochi poder, kimatiá iga yéj kitịtan iwą́n yawi sej
kạn ono' Dios.
4 Moketza' kạn nemi cenạrowa, kikịxtij isotạntzótzol iwą́n motajko-ilpij iga toalla.
5 Iwą́n kakij ạ'ti ipan sẹ xí̱kal iwą́n pẹwa' kikxipạka idiscịpolojmej, iwą́n ki-
jikxiwạztiajki iga tzótzol yej iga tajko-ilpitoya.
6 Kuạ' asi' itẹnoj Simón Pedro, Pedro kijtoj:
—NoTẹko, ¿ix kajasi iga tej xine-ikxipạka?
7 Jesús kijtoj:
—Inąn ayą́' tikentendẹrowa yej nemi nikchịwa, e' kẹman tikentendẹrǫj.
8 Pedro kijlij:
—Ayí̱' nimomakas iga xine-ikxipạka.
Jesús kijtoj:
—Siga ayą́' nimitzikxipạka, awelwa' timochịwa tinodiscịpoloj.
9 Simón Pedro kijtoj:
—NoTẹko, ámosanwa' xine-ikxipạka; nǫ xinẹmạpạka iwą́n nǫ xinẹkuạpạka.
10 E' Jesús kijtoj:
—Yej máltijo' kinékisan mamo-ikxipạka iga inǫyạn ejto'. Iwą́n amejemẹn an-ejtokej,
malej iga ayą́' amonochịn.
11 Kijtoj iga ayą́' inochịn ejtokej, iga kimatiá ạ'yéj yawi kinẹxtịti iga makikịtzkịkạn.
12 Kuạ' tami' ta-ijikxipạga', Jesús sej kakij isotạntzótzol, iwą́n sej kịxnạn mesa iwą́n
kijtoj:
—¿Ix ankentendẹrowaj yej nimitzchịwilijkej?
13 Amejemẹn anne-ijliáj iga nej amoMaẹstroj iwą́n iga amoTẹko, iwą́n ómpaya iga
ijkǫ́n anne-ijliáj.
14 Siga nej amoMaẹstroj iwą́n amoTẹko, nimitzikxipạkakej, ijkǫnsan nǫ amejemẹn
ximosepan-ikxipạkakạn.
15 Nej nimitznẹxtilijkej ken xikchịwakạn, iga ijkǫnsan nǫ xikchịwakạn ken nim-
itzchịwilijkej.
16 Nimitznojma-ijliáj iga nisẹ́ tekipanowạni awel mochịwa mạjya sej que ipatrǫ́n, iwą́n
nisẹ́ yej kitịtankej ayą́' mạjya sej que yej tatịtan.
17 Siga ankentendẹrowaj inịn yej nimitzijlijkej iwą́n ankichịwaj, anyǫlpạktoskej.
18 'Inịn ayą́' nemi nimitzijliáj amonochịn, iga nikyẹ'ịxmati ajạ'yéj niktapejpen. E' yawi
mochịwati yej kijtowa kạn ijkuilijto': "Yej takua nowạn, ne-ijiyay."
19 Áchtoya inịn nimitzijliáj iga kuạ' mochịwas, amejemẹn xikmatikạn ạ'yéj nej.

20 Nimitznojma-ijliáj iga yej ki-ǫmemąwiá yej nej niktɨtani, nej neǫmemąwiá, iwąn yej
neǫmemąwiá, ki-ǫmemąwiá yej nętɨtan.

Judas yawi kinęxtɨti Jesús iga makikɨtzkɨkąn

21 Kuą' tami' inɨ́n kijtoj, Jesús poxsan moyǫlmiktij, iwąn kinojma-ijtoj:
—Nimitznojma-ijliáj, iga sę de amejemęn yawi nęnęxtɨti iga manękɨtzkɨkąn.
22 Iwąn discɨpolojmej mosęsepantachɨlijkej iga ayą́' kimatiáj de ą'yéj nemi tajtowąya.
23 Sę de idiscɨ́poloj, yej Jesús kipoxchǫkiliąya, takuajtoyaj itęnoj;
24 iwąn Simón Pedro kimąnǫtza' iga kitajtan de ą'yéj nemi tajtowa.
25 Iwąn inǫn discípulo mąj kinąʼtechoj Jesús, iwąn kitajtan:
—NoTęko, ¿ą'yéj?
26 Jesús kijtoj:
—Nia nitapalǫti iga tájkol pąn, iwąn yej nikmakas, inǫnya nokta.
Iwąn tapaloj iga tájkol pąn iwąn kimá' Judas Iscariote, yej ipiltzɨn Simón.
27 Kuą' Judas kikui' pąn, Tzitzimi' kala' ipan iyąlmaj. Iwąn Jesús kijtoj:
—Yej tia tikchɨwati, xikchɨ́waya sémiya.
28 E' ni agaj yej kɨxnąntoyaj mesa akimati' te íga ijkǫ́n kijlij.
29 Judas kinentiąya kuetaxbǫlsaj kąn kęnaya tomɨn, sekin kijtojkej anka Jesús nemi
kijliá iga makikowa tejté yej moneki ipan ilwi' o makimaka tejté yej ayą́' motapialiáj.
30 Kuą' Judas kíkui'ya in pąn, kɨsa'. Íkuą'wa' takǫ́miya.

Yej Jesús tatekimaka

31 Kuą' Judas kɨ́sa'ya, Jesús kijtoj:
—Inąn monęxtiá iweyipodęr iPiltzɨn Tąga', iwąn iweyipodęr Dios monęxtiá ipan yéj.
32 Siga iPíltzɨmpa Tąga' kinęxtiá iweyipodęr Dios, Dios kinęxtɨj iweyipodęr iPiltzɨn,
iwąn inąnwa' yáwiya kinęxtɨti.
33 Nopilowąntzitzɨn, ayo' mąj nonos amowąn. Amejemęn annętęmǫskej; e' inǫnsan
yej nikijlij judiyojmej, inǫnsan nǫ nimitzijliáj amejemęn: Ayą́' wel anyąskej kąn nej nia.
34 Nimitzmakaj inɨ́n nuevo mandamiento: ximosępanchǫkilɨkąn. Ijkǫ́n ken nej
nimitzchǫkiliáj, amejemęn nǫ ximosępanchǫkilɨkąn.
35 Siga anmosępanchǫkiliáj, nochi kimatis iga amejemęn annodiscɨpolojmej.

Pedro kijtoj iga akɨxmati Jesús

36 Simón Pedro kitajtan Jesús:
—NoTęko, ¿kąn tia?
Jesús kijtoj:
—Kąn nej nia; inąn awel tinętokas, e' kęman tinętokas.
37 Iwąn Pedro kijtoj:
—NoTęko, ¿te iga inąn awel nimitztokas? Nej niksentąlija noąlmaj iga manimiki iga
tej.
38 Jesús kijtoj:
—¿Ix melą́' iga tiksentąlija moąlmaj iga timikis iga nej? Nimitznojma-ijliá iga kuą'
áyapa takuɨka kąyo, tia tikijtǫti ęyi vęj iga ayą́' tine-ɨxmati.

14

Jesús kijtowa iga yéj ojti yej yawi kąn ono' toTaj

1 Kijtoj Jesús:
—Amo xitayǫkoxtokąn, ximoconfiąrǫkąn ipan Dios iwąn ipan nej nǫ.
2 Ipan íkal noTaj pox ono' kąn wel mochąntilo, siga ayéj ijkǫ́n, nimitzijliąyaj katka.
Niáo'wa' nikchɨwati kąn ximochąntɨkąn.
3 Kuą' niąjya iwąn nimitzchɨwilɨ́skeja kąn amonoskej, niwɨ' sej iga nimitzkuikij, iga
kąn nonos nej, ompa nǫ xonokąn amejemęn.
4 Amejemęn ankimatij kąn nia, iwąn ankɨxmatij ojti.
5 Tomás kijtoj:
—NoTęko ayą́' nikmatij kąn tia; ¿kén nikmatiskej in inǫn ojti?
6 Jesús kijtoj:
—Nejwa' in inǫn ojti, nej yej anitakajkayąwa, wąn nitamaka vida. Ayagaj wel asi kąn
ono' toTaj Dios siga ayą́' moconfiąrowa ipan nej.
7 Siga katka xine-ɨxmatikąn, nǫ ankɨxmatiáj noTaj; iwąn inąn ankɨxmátija, iwąn
ankitákeja.
8 Felipe kijtoj:
—NoTęko, xinęnęxtilɨ́kąnwa' in toTaj, iwąn ayo' mąj nimitztajtantoskej.
9 Jesús kijtoj:

—Felipe, ikyay ninemi iwąn amejemẹn, ¿iwąn áyataj tine-ịxmati? Yej ne-íta'ya, kita' nọ toTaj; ¿te ígataj tine-ijliá iga manimitznẹxtilịkąn toTaj?
10 ¿Ayą́' ticrẹdowa iga nej nisẹtito' wąn toTaj iwąn toTaj sẹtito' wąn nej? Yej nimitzijliáj, ayą́' nejsan niktẹnchịwa, toTaj yej íwąn nisẹtito', nẹtajtọlmaka. Nochi yej nikchịwa, yéjwa' in yej kichijto'.
11 Xinẹcrẹdọkąn iga nej nisẹtito' wąn toTaj, iwąn toTaj sẹtito' wąn nej; siga ayą́' annẹcrẹdowaj, xicrẹdọkąn ipan yej ankitaj nikchịwa.
12 Nimitznojma-ijliáj, yej nẹcrẹdowa, yawi nọ kichịwati yej nej nikchịwa; iwąn yawi kichịwati mąjya sej que nej nikchij, iga nej nia kąn ono' toTaj.
13 Iwąn nochi yej ankitajtanilịskej toTaj iga anmoconfiąrowaj nopan, nej nimitz-makaskej, iga ipodẹr toTaj mamonẹxti ipan nej yej iPiltzịn.
14 Nej nikchịwas nochi tẹsan amejemẹn annẹtajtanilịskej iga anmoconfiąrowaj nopan.

Jesús kijtowa iga kitịtanis el Espíritu Santo

15 Jesús nọ kijtoj:
—Siga amejemẹn annẹchọkiliáj, xikchịwakąn ken nimitztekimakaj.
16 Iwąn nia niktajtanilịti toTaj iga mamitztịtanilịkąn se' yej mamitzpalẹwịkąn, iwąn mamitzyọlchikąwakąn iga nochipa maono amowąn:
17 inı́n iyEspı́ritoj Dios yej ijkọnya nokta ken tanẹxtiliá. Yej akịxmatij Dios awel kipiaskej iyEspı́ritoj, iga ayą́' kitaj iwąn akịxmatij; e' amejemẹn ankịxmatij iga yéj ono' iwąn amejemẹn iwąn nochipa onos ipan amejemẹn.
18 Ayą́' nimitzsenkokajtẹwaskej; niwị' sej iga nonos iwąn amejemẹn.
19 Alı́n poliwi iga la gente ay'ya mąj ne-itas, e' amejemẹn anne-itaskej; iwąn iga nej nisato', amejemẹn nọ an-isatoskej.
20 Íkuą' amejemẹn ankimatiskej iga nej nisẹtito' wąn noTaj, iwąn nej nisẹtito' iwąn amejemẹn, iwąn amejemẹn ansẹtitokej wąn nej.
21 Yej kimati iwąn kichịwa ken nitatekimaka, nẹsi iga nẹchọkiliá nokta, iwąn noTaj kichọkilịj inọ́n yej nẹchọkiliá iwąn nej nọ nikchọkiliá, iwąn nimonẹxtịj iyịxtaj kén nokta in nej.
22 Judas (ayéj yej kitọkąwiáj Iscariote) kijtoj:
—NoTẹko, ¿te iga tia timonẹxtịti no-ịxtajmej iwąn ayéj iyịxtajmej la gente yej amitzịxmatij?
23 Jesús kijtoj:
—Yej nẹchọkiliá, nẹtajtọlkaki; iwąn noTaj yawi kichọkilịti, iwąn noTaj iwąn nej niwịtzej iga nisen-onokij wąn yéj.
24 Yej ayą́' nẹchọkiliá, ayą́' nẹtajtọlkui; yej inąn nemi nimitzijliáj ayéj nejsan nikyoka-ijtowa, sino que noTaj yej nẹtịtan nẹtajtọlmaka.
25 ’Nemi nimitzijliáj nochi inı́n mieị nónogo' amowąn;
26 e' iyEspı́ritoj Dios yej mitzyọlchikąwaj, yej toTaj mitztịtanilịskej iga makikui notekipánọl, yawi mitznẹxtilịtij nochi, iwąn mitzejlạntịskej inewi yej nimitzijlijkej.
27 ’Nej niaya, e' nikchịwas iga xonokąn tamelą́. Ijkọ́n iga amonoskej tamelą́, ayéj ken onokej inọmej yej ayą́' kịxmatij Dios. Amo ximoyọlmiktịkąn niga ximajmawikąn.
28 Annẹkakíkeja iga nimitzijlijkej iga niaya, iwąn niwị' sej iga nonoki iwąn amejemẹn. Siga melą́' iga annẹnekij, ampąkiáj iga ankimatij iga nia kąn ono' toTaj iga yéj mąjya sej que nej.
29 Inı́n áchtoya nimitzijliáj iga kuą' mochịwas, ximoconfiąrọkąn pan nej.
30 ’Ay'ya mąj nitajtọj iwąn amejemẹn; iga wị'ya Tzitzimi' yej mandąrowa ipan inı́n tąjli. Malej iga nej ni alı́n awel tẹ nẹchịwiliá,
31 ijkọ́n nokta yawi mochịwati, iga la gente yej ayą́' kịxmatij Dios, makimatikąn iga nikpoxneki toTaj iwąn nikchịwa ken iga yéj nẹtekimá'. Ximoketzakąn, matiąkąnya.

15

Imekayo uva iwąn imajmą'

1 Kijtoj Jesús:
—Nejwa' kenkuą' imela'mekayo uva,* iwąn noTaj kenkuą' yej kicuidąrowa inọ́n imekayo.
2 Nomajmą' yej ayą́' tąkilyowij, kimajmąchijchịwaj; e' yej kita iga tąki, kitejtekiliá imajmątzitzịn kajkąn kineki iga mąj mątąki.
3 Amejemẹn kenkuą' imajmą' uva yej kitejtekilı́jkeja imajmątzitzịn iwąn anyẹ'onókeja iga inọ́n yej nimitzmachtijkej.

* **15:1 15:1** Xikita glosario “Uva”.

4 Ijkǫ́n xisẹtitokạn iwạ́n nej, ken nej nisẹtito' iwạ́n amejemẹn. Ken imạ' uva awel tạki
isẹ́ltisan siga ayạ́' sạlijto' ipan imekayo; ijkǫnsan nǫ amejemẹn, awel ankichḭwaj nitẹ́ yej
yẹkti, siga ayạ́' ansẹtitokej wạn nej.
5 'Nejwa' in ụvajmeka', iwạ́n amejemẹn imajmạ'. Yej sẹtito' wạn nej, nej nisẹtito' iwạ́n
yéj iwạ́n poxsan tạki. Siga ayạ́' amonokej nowạn, awel ankichḭwaj nitẹ́.
6 Yej ayạ́' sẹtito' iwạ́n nej, yawij kitajkalitij, iwạ́n wạkis ken tikita imajmạ' kuawi' yej
monejnechkowa iwạ́n kitatiáj.
7 'Siga amejemej ansẹtitokej iwạ́n nej, iwạ́n ankichḭwaj kensan nimitznẹxtilijkej,
xiktajtanikạn yej ankinekij iwạ́n noTaj mitzmakaskej.
8 NoTaj poxsan kiweyimatḭltiáj kuạ' amejemẹn ankichḭwaj yej yẹkti, iwạ́n ijkǫ́n nẹsi
iga annẹmela'tokaj.
9 Nej nimitzpoxchǫkiliáj ken noTaj nẹpoxchǫkiliá; nochipa xikchḭwakạn ken nimitzi-
jliáj iga nimitzpoxchǫkiliáj.
10 Siga ankichḭwaj ken nimitzijlijkej, nochipa nimitzchǫkiḭskej, ijkǫ́n ken noTaj
nẹchǫkiliá iga nikchḭwa yej yéj nẹtekimaka.
11 'Nimitzijliáj nochi inḭ́n iga xipạktokạn ken nej, ijkǫ́n anmela'pạktoskej.
12 Inḭnwa' in nimitztekimakaj iga xikchḭwakạn: ximosẹpanchǫkiḭkạn ken nej nimitz-
chǫkiliáj.
13 Ayagaj mạ́j wel kinẹxtḭj iga kichǫkiliá iyamḭgojmej sino que yejsan momaka iga
mamiki iga yejemej.
14 Amejemẹn anmochḭwaskej anoamḭgojmej siga ankichḭwaj yej nimitztekimakaj.
15 Ay'ya nimitzijḭskej iga annosiẹrvojmej, iga siervo ayạ́' kimati yej kichḭwa ipatrǫ́n.
Nimitzijliáj iga anoamḭgojmej, iga nimitznẹxtilíjkeja nochi yej noTaj ne-ijlij.
16 Ayéj amejemẹn yej annẹtapejpenkej; sino que nej yej nimitztapejpenkej iga
nimitzijliáj iga xạkạn iwạ́n xikchḭwakạn yej yẹkti ken tikita sẹ ụvajmeka' yej pox tạki
iwạ́n itạkilka ayạ́' nimanḭ́n palạnis. Ijkǫ́n toTaj mitzmakaskej nochi yej ankitajtaniḭskej
iga anmoconfiạrowaj pan nej.
17 Inḭ́n yej nimitztekimakaj iga xikchḭwakạn: iga ximosẹpanchǫkiḭkạn sewo' iwạ́n se'.

Yej ayạ́' kḭxmatij Dios kijiyaj Jesús iwạ́n yej kitokaj

18 'Siga yej ayạ́' kḭxmatij Dios mitzijiyaj, xikmatikạn iga nej achto ne-ijiyakej.
19 Siga amejemẹn aya katka ankḭxmatiáj Dios, yej ayạ́' kḭxmatij Dios mitzchǫkiliạyaj,
ken kichǫkiliáj yej de yejémẹmpasan. E' nej nimitztapejpenkej kạn amonoyaj itzạlạn yej
ayạ́' kḭxmatij Dios, inǫ́n iga yejemej mitzijiyaj iga ay'ya ankichḭwaj ken yejemej.
20 Xikejlạmikikạn inḭ́n yej nimitzijlijkej: "Nisẹ́ tekipanowạni mạ́j mandạrowa que
ipatrǫ́n." Siga nej ne-ijiyakej, amejemẹn nǫ yawij mitzijiyatij; siga inǫmej kichijkej ken
niknẹxtilijkej, nǫ kichḭwaskej ken ankinẹxtiḭskej.
21 Nochi inḭ́n yawij mitzchḭwiḭtij iga annẹtokaj, iga ayạ́' kḭxmatij yej nẹtḭtan.
22 'Siga ayạ́' niwḭtziá iga nikpowiliạyaj notájtǫl, ayạ́' kimatiáj siga kichijtokej yej ayẹkti,
e' inạ́n awel kijtowaj iga ayạ́' kichijtokej yej ayẹkti.
23 Yej nej ne-ijiya, nǫ kijiya noTaj.
24 Ayạ́' nẹsiá siga kichijtokej yej ayẹkti siga nej ayạ́' nikchijka iyḭxtajmej milạgrojmej
yej ayagaj wel kichḭwa, e' kitákeja yej nikchij; e' malej ijkǫ́n, ne-ijiyaj iwạ́n nǫ kijiyaj
noTaj.
25 E' inḭ́n mochij iga mamochḭwa ken ijkuilijto' ipan iley yejemej: "Ne-ijiyakej malej
ayạ́' nemi nikchḭwa yej ayẹkti."
26 'Nia niktajtaniḭti toTaj iga mamitztḭtanili iyEspḭ́ritoj. Inǫ́n iyEspḭ́ritoj mitzpalẹwiáj
iwạ́n mitzyǫlchikạwaj iga mitznẹxtiliáj yej mela'ciẹrtoj de nej,
27 iwạ́n amejemẹn nǫ ankipowaskej de nej, iga este kuạ' pẹwa' iga nij ninemi,
ansenemikej nowạn.

16

1 Jesús kijlij idiscḭpolojmej:
—Inḭ́n nimitzijliáj iga amo xikajtẹwakạn iga ximoconfiạrǫkạn ipan nej.
2 Yawij mitzkḭxtḭtij ipan amotiǫpamej, iwạ́n kuạ' agaj de yejemej mitzmiktḭskej,
yejemej kejlạntoskej iga ijkǫ́n kichḭwaj, nemi kichḭwaj ken Dios kineki.
3 Inḭ́n kichḭwaskej iga aya kḭxmatij toTaj niga nej.
4 Nimitzijliáj inḭ́n, iga kuạ' ijkǫ́n mochḭwas, xikejlạmikikạn iga nej nimitzijlíjkeja.

Yej kichḭwa el Espíritu Santo

'Inḭ́n animitzijlijkej achto iga nonoya amowạn.
5 E' inạ́n nia iga manono iwạ́n yej nẹtḭtan; iwạ́n nisẹ́ de amejemẹn ayạ́' nẹtajtani kạn
nia.

6 Mąjwa', amoknǫmatikej iga yej nimitzijlijkej.
7 E' ayą́' nimitzkajkayąwaj: yękti iga maniá, iga siga ayą́' nia, el Espíritu Santo yej
mitzyǫlchikąwaj ayą́' wi̱' iga maonoki amowąn; e' siga nia, nia nimitzti̱tanili̱tij.
8 Kuą' yéj wi̱', yawi kinęxtili̱ti la gente iga kichijtokej yej ayękti iwąn kinęxtili̱skej iga
ono' sę ojti kąn yę'nemilo iwąn iga Dios yawi tajuzgąrǫti.
9 Kichijtokej yej ayękti iga ayą́' moconfiąrowaj nopan;
10 kimatiskej katiapa in yę'ojti iga nej nia kąn ono' toTaj, iwąn amejemęn ay'ya
anne-itaskej.
11 Kimatiskej iga Dios yawi tajuzgąrǫti, iga yej mandąrowa nǫyąn ipan ini̱n tąjli óno'ya
iga yawij kicastigąrǫtij.
12 ʼMąjo' nimitzili̱jnekij, e' amejemęn inąn aya wel ankentendęrowaj.
13 Kuą' wi̱' iyEspíritoj Dios, yéj mitzmachti̱skej nochi yej mela'ciętoj, iwąn ayą́' tajtǫj
kensan yéj kineki, yawi kijtǫti inewi yejsan kikakis, iwąn yawi mitzmati̱lti̱tij nochi yej
mochi̱was.
14 Yéj yawi nęweyimati̱lti̱ti, iga kikuis yej nej notájtǫl, iwąn mitznęxtili̱skej amejemęn.
15 Inewi yej kipiá toTaj, notatki nǫ; inǫ́n iga nikijtoj iga el Espíritu kikuis notájtǫl iwąn
mitznęxtili̱skej amejemęn.

Yej moknǫmatij, pąkiskej

16 ʼAli̱n poliwi iga ay'ya ane-itaskej, e' panǫj se' ali̱n tiempo anyawij sej anne-itatij iga
nia kąn ono' toTaj.
17 Iwąn sekin idisci̱polojmej mosepantajtankej se' iwąn se':
—¿Ix te ąn te-ili̱jneki iga te-ijliá? "Ali̱n poliwi iga ay'ya ane-itaskej, e' panǫj se' ali̱n
tiempo anyawij sej anne-itatij", iwąn te iteki ǫn, "Nia kąn ono' toTaj."
18 ¿Te ąn kijtǫjneki in inǫ́n "ali̱n tiempo"? Ayą́' tikmatij de tę nemi tajtowa.
19 Jesús kimati' iga kitajtanisnekiáj, iwąn kijlijkej:
—Nej nimitzijlijkej iga poliwi ali̱n iga ayo' anne-itaskej iwąn panǫj se' ali̱n tiempo sej
anne-itaskej. ¿Ix ini̱n in yej anmotajtantokej amejemęn?
20 Nimitznojma-ijliáj iga anyawij anchǫkatij iwąn anmoknǫmatiskej, e' yej aki̱xmatij
Dios yawij pąkitij. E' malej iga anmoknǫmatitoskej, anyawij ampąkitij.
21 Kuą' sę siwą' yawi taonolti̱ti, pilkualǫto', iga ási'ya hora; e' kuą' nacę́roja xǫlǫ'
kęlką́waya iga pilkualǫ', iga pąkto'ya iga kíta'ya ixǫlǫ'.
22 Ijkǫ́n nǫ amejemęn amoknǫmatij inąn; e' nej nimokuepas iga nimitzitakij sej, iwąn
anyǫlpąkiskej, iwąn ayagaj wel mitzkąwalti̱skej iga ampąkij.
23 ʼIpan inǫ́n día ay'ya anętajtaniskej nitę́. Nimitznojma-ijliáj iga toTaj yawi
mitzmakatij inewi yej xiktajtanili̱kąn iga anmoconfiąrowaj ipan nej.
24 Este inąn ayą́' nemi ankitajtanij nitę́ ipan notǫką'; xiktajtanikąn, iwąn mitzmakaskej
iga ximela'pąkikąn.

Jesús kitąniliá nochi yej ono' ipan ini̱n tąjli

25 Jesús kijtoj:
—Nimitzijlijkej nochi ini̱n kąn ximi̱xkui̱ti̱kąn, e' yawi asiti hora iga ay'ya nimitz-
machti̱skej kąn ximi̱xkui̱ti̱kąn, iga nimitzmela'tątapǫwi̱skej de toTaj.
26 Inǫ́n día amejemęn ankitajtanili̱skej ipan notǫką', iwąn ayą́' nikijtowa iga nia
niktajtanili̱ti toTaj iga amejemęn,
27 iga toTaj mitzpoxchǫkiliáj. Mitzchǫkiliáj iga amejemęn annęchǫkiliáj, iwąn
ankicrędojkej iga nej niwąlaj de Dios.
28 Niki̱sa' iyi̱xtaj toTaj iga niwąlaj ipan ini̱n tąjli, e' inąn nikajtęwa ini̱n tąjli iga nia sej
kąn ono' toTaj.
29 Iwąn idisci̱polojmej kijtojkej:
—Inąn sí nemi anne-ijliáj yej wel nikentendęrowaj, ayejo' kąn manimi̱xkui̱ti̱kąn.
30 Inąn nikitaj iga nochi tikmati, iwąn ay' kineki iga agaj mamitztajtani, inǫ́n iga
nicrędowaj iga tiwąlaj kąn ono' Dios.
31 Jesús kijtoj:
—¿Inąn ankicrędówaja?
32 Pues ási'ya la hora, iwąn inąnya nokta kuą' amejemęn ampąpayi̱niskej iwąn nijnijiga
anyąskej, iwąn annęsenkokajtęwaskej. E' ayą́' nosęlti nonos, toTaj ono' nowąn.
33 Nimitzijliáj ini̱n iga xonokąn tamelą́ iga ansętitókeja nowąn. Ipan ini̱n tąjli
amejemęn yawij mitziknǫchi̱watij; e' xiksentąli̱kąn amoąlmaj ipan nej, nej niktąnílija
nochi yej ono' ipan ini̱n tąjli.

17

Jesús orądowa iga idisc̱ipolojmej

1 Kuą' tami' inı́n kijtoj, Jesús tachá' cie̱lojkóbapa iwą́n kijtoj:
—NoTaj, ási'ya hora. Xikweyimaṯilti moPiltẕin, iga nej yej moPiltẕin nǫ manimitzwey-
imaṯilti.
2 Puej tej tikchij iga moPiltẕin makipiá poder ipan inewi gente, puej tej tikmá' iga wel
makijto iga nochi yej tej tikmá' nochipa maonokąn wąn tej.
3 Iga sę maono nochipa mowąn, kineki mamitẕixmati, tej yej mosę́ltisan timela'Diǫs,
iwą́n nej Jesucristo yej tej tikṯitan.
4 ’Nej nimitzweyimaṯíltija nij ipan inı́n tąjli, iwą́n niktámija yej tinę̱ṯitan
manikcẖiwaki.
5 NoTaj, inąń xinę̱maka inǫ́n poder yej nikpiaya kuą' nonoya mowąn kuą' aya teyá
tąjli.
6 ’Inı̱mej yej tiktapejpen ipan inı́n tąjli iwą́n tinę̱má' iga manę̱tokakąn, nikmaṯilt́ijkeja
ą'yéj tej. Tejpa katka motatki, iwą́n tej tinę̱má', iwą́n kichijkej ken kijtowa motájtǫl.
7 Inąń kimatij iga inewi yej nikpiá, tej tinę̱má'.
8 Puej nikpowilij motájtǫl yej tej tinę̱má', iwą́n yejemę̱n kiyę̱'kuikej. Kicrę̱dójkeja iga
tej nokta tinę̱ṯitan.
9 ’Nimitztajtaniliá iga yejemę̱n; ayą́' nimitztajtaniliá iga yej ayą́' mitẕixmatij, sino que
iga inǫmej yej tinę̱má' iga tej motatki.
10 Inewi yej notatki, tej nǫ motatki, iwą́n yej motatki, notatki nǫ; nę̱weyimaṯiltiáj iga
yejemę̱n moconfiąrowaj ipan nej.
11 ’Nej ay'ya mąj nonos ipan inı́n tąjli; e' yejemej kena, kąwijo' ipan inı́n tąjli, iwą́n
nej nia iga manono mowąn. NoTaj yej mitzajasi iga mamitzweyimaṯilṯikąn, iga mopodę̱r
xikǫmemąwi yej tinę̱má', iga maonokąn sę̱san iyąlmajmej kensan tej iwą́n nej.
12 Kuą' nonoya iwąmej ipan inı́n tąjli, nicuidąrowąya iga mopodę̱r inǫmej yej tej
tinę̱má', iwą́n nikǫmemąwiąyaj. Iwą́n nisę́ de yejemę̱n apoliwi', petz inǫ́n yej wąlaj
iga yawi mela'poliwiti, iga mamocẖiwa ken kijtowa kąn ijkuilijto' motájtǫl.
13 ’Inąń nia kąn tej tono'; iwą́n nikijtowa inı́n mię̱j nónogo' ipan tąjli, iga yejemej nǫ
mapąkikąn ken nej nipąkto'.
14 Nej nikpowilíjkeja motájtǫl, e' yej amitẕixmatij kijiyaj yej mitẕixmatij, iga yejemej
ayo' kicẖiwaj ken yej ayą́' mitzcrę̱dowaj, kensan nej nǫ ayą́' nikcẖiwa ken yej ayą́'
mitzcrę̱dowaj.
15 Ayą́' nimitztajtaniliá iga xiḵixti ipan inı́n tąjli, sino que xikmąnawı̱kąn iga Tzitzimi'
amo makinąʼtecho yejemej.
16 Ijkǫ́n ken nej ayą́' nikcẖiwa ken yej amitzcrę̱dowaj, yejemę̱n nǫ ayą́' kicẖiwaj ken
yej amitzcrę̱dowaj.
17 Motájtǫl mela'cię̱rtoj; xikcẖiwa iga kuą' kikakij, makisentąḻikąn iyąlmajmej iga
makicẖiwakąn ken tej tikneki.
18 Ken nej tinę̱ṯitan kąn onokej yej ayą́' mitẕixmatij, ijkǫ́n nǫ nikṯitanij yejemę̱n kąn
onokej yej ayą́' mitẕixmatij.
19 Niksentąliá noąlmaj iga manikcẖiwa ken tej tikneki. Nikcẖiwa iga yejemę̱n, iga
yejemej nǫ makisentąḻikąn iyąlmajmej iga makicẖiwakąn ken kijtowa motájtǫl yej
mela'cię̱rtoj.
20 ’Ayą́' nimitztajtaniliá iga yejémejsan, nǫ iga yej nę̱crę̱dǫ́skejo' kuą' kikakiskej
motájtǫl yej kipowaskej.
21 Nimitztajtaniliá iga yejemej maonokąn sę̱san iyąlmajmej kensan tej tinoTaj,
tisę̱titokej. Iwą́n makipiakąn sę̱san iyąlmajmej ipan tejemej, iga yej aya mitẕixmatij
makicrę̱dǫkąn iga tej tinę̱ṯitan.
22 Nikmakakej inǫnsan poder yej tej tinę̱má', iga maonokąn ken sę̱san, ijkǫ́n ken tej
iwą́n nej tisę̱titokej.
23 Nej nono' ipan yejemę̱n, iwą́n tej tono' ipan nej, iga yejemej mamela'sę̱tiakąn, iwą́n
ijkǫ́n yej ayą́' mitẕixmatij, makimatikąn iga tej tinę̱ṯitan, iwą́n tikpoxchǫkiliáj yejemej
kensan nej tinę̱chǫkiliá.
24 ’NoTaj, inı̱mej yej nę̱tokaj, tej tinę̱má', nikneki maonokąn kąn nej nonos, iga
makitakąn inǫ́n weyipodę̱r yej tinę̱má'; iga tinę̱chǫkilij desde kuą' aya mochı̱wa inı́n
tąjli.
25 NoTaj, yej nochipa tikcẖiwa yej yę̱kti, yej amitzcrę̱dowaj, ayą́' mitẕixmatij; e' nej
nimitẕixmati, iwą́n inı̱mej yej nę̱tokaj kimatij iga tej tinę̱ṯitan.
26 Nikne̱xtilíjkeja ą'yéj tej, iwą́n ijkǫ́n nia nikchijtoti, iga ken tej tinę̱chǫkiliá, ijkǫnsan
nǫ yejemę̱n makichǫkiḻikąn sekin iwą́n masę̱titokąn wąn nej.

18

Kikitzkiáj Jesús

1 Kuą' tami' inín kijtoj, Jesús kisa' iwąn idiscipolojmej iga yajkij iyikąmpa ątzin yej itoką' Cedrón. Ompa onoya sę huerto kąn Jesús kala' iwąn idiscipolojmej.
2 Iwąn Judas yej yawi kinęxtiti Jesús iga makikitzkikąn, no kixmatiá inón huerto iga mia' vej Jesús ompa monechkoj iwąn idiscipolojmej.
3 Iwąn Judas asiko iwąn komati soldądojmej iwąn sekin policiyajmej* yej tacuidąrowaj weyitiopan yej kititankej ijęfejmej sacerdotejmej iwąn fariseojmej, kinentiąyaj iyespądajmej,† iwąn mechomej iwąn candilmej.
4 E' Jesús kimatiaya tę yawij kichiwilitij, iwąn tatajtan:
—¿Ą'yéj ankitęmowaj?
5 Yejemęn kijtojkej:
—Jesús de Nazaret.
Jesús kijtoj:
—Nejya nokta.
Judas yej nemi kinęxtiá Jesús iga makikitzkikąn, ompa no onoya iwąn yejemej.
6 Kuą' Jesús kijtoj: "Nejya nokta", tzincholojkej iwąn wejwetzikej este ipan tąjli.
7 Jesús sej tatajtan:
—¿Ą'yéj ankitęmowaj?
Yejemęn kijtojkej:
—Jesús de Nazaret.
8 Jesús kijtoj:
—Nimitzijlíjkeja iga nej nokta. Siga nej annętęmowaj xikajtęwákąnya inimej iga mayąkąn.
9 Inín mochij iga mamochiwa yej Jesús kijlij iTaj: "Yej tinęmá', nisę́ ayą́' nikpoloj."
10 Iwąn Simón Pedro kipiaya sę espada, kikixtij, iwąn kitekilij inakas yej ilądojpa iyę'mą' sę yej itoką' Malco, yej itekipanowąni ijęfej sacerdotejmej.
11 E' Jesús kijlij Pedro:
—Xikaki sej moespądaj pan ikajlo'. Siga toTaj kinekis iga mane-iknochiwakąn, ¿ix ayą'taj mane-iknochiwakąn?

Jesús ono' iyixtaj ijęfej sacerdotejmej.

12 Iwąn soldądojmej iwąn icomandąntejmej iwąn judiyojmej ipoliciyajmej, kikitzkijkej Jesús iwąn kilpijkej.
13 Kiwigakej ichąn Anás yej imontaj Caifás, yej inón año onoya iga ijęfej sacerdotejmej.
14 Inín Caifás inonsan yej kijlij judiyojmej iga máj yękti mamiki sęsan tąga' iga inochi gente.

Pedro kijtowa iga akixmati Jesús

15 Simón Pedro iwąn se' discípulo kitokatiąyaj Jesús. Inón se' discípulo kixmatiá ijęfej sacerdotejmej, inón iga kala' iwąn Jesús ipan ipątioj ijęfej sacerdotejmej.
16 E' Pedro kąwi' kaltęnoj. Inón iga inón sewo' discípulo yej kixmati ijęfej sacerdotejmej kisa' iwąn tajtoj iwąn takotzin yej tacuidąrojtoya pan kaltęn, iwąn ijkón iga wel kala' Pedro.
17 Takotzin kitajtan Pedro:
—¿Ayéj tej sę idiscípoloj Jesús?
Pedro kijtoj:
—Ayéj, ayéj nej.
18 Puej sektaj katka, tekipanowąnimej iwąn policiyajmej yej tacuidąrowaj weyitiopan, titąlkej, iwąn ompa moskojtoyaj. Pedro no ompa ejkatoya iwąmej iga moskojtoya.

Ijęfej sacerdotejmej kitajtani Jesús

19 Ijęfej sacerdotejmej pęwa' kitajtani Jesús iga de tę tamachtiąya iwąn ają'yéj idiscipolojmej.
20 Jesús kijtoj:
—Nej nitajtoj iyixtaj nochi gente; nochipa nitamachtij tiopamej iwąn ipan weyitiopan yej ono' Jerusalén kąn monechkowaj nochi judiyojmej, iwąn atę́ nikichtaka-ijtoj.
21 ¿Te iga nej tinętajtani? Xiktajtani yej nękakikej, iwąn yejemęn makijtokąn tę nikijtoj. Yejemęn kimatij tę nikijtoj.
22 Kuą' Jesús kijtoj inín, sę policía yej kicuidąrowa weyitiopan, yej ompa onoya, kixąygatatzin, iwąn kijlij:

---

* **18:3 18:3** Xikita glosario "Policiyajmej yej tacuidąrowaj weyitiopan". † **18:3 18:3** Xikita glosario "Espada".

—¿Ijkǫ́n tiktẹnkuepiliá ijẹfej sacerdǫtejmej?
23 Jesús kijtoj:
—Siga ayompa nitajtoj, xikijto tẹ nikijtoj yej ayẹkti; e' siga ompay ken nikijtoj, ¿te iga nemi tinẹmaga?
24 Iwą́n Anás kitjtan Jesús, ilpitiajki kąn mandąrowa Caifás, yej ijẹ́fejpa sacerdǫtejmej.

Pedro sej kijtowa iga ayą́' kjxmati Jesús

25 Miej Pedro ómpasan ejkatoya iga moskojtoya titẹnoj, kitajtankej:
—¿In tej ayéj sẹ idiscjpoloj Jesús?
Pedro kijtoj iga ayą́' kjxmati Jesús, kijtoj:
—Ayą́', ayéj nej.
26 Iwą́n kitajtan itekipanowąni ijẹ́fejpa sacerdǫtejmej ipariẹntej inǫ́n tąga' yej kinagastajkolojka Pedro:
—¿Ix animitzita' iga íwąn tonoya ipan huerto?
27 Pedro kijtoj sej iga akjxmati, iwą́n íkuą'ya takuiga' kąyo.

Jesús ono' iyixtaj Pilato.

28 Iwą́n kikjxtijkej Jesús ichąn Caifás iga kiwigakej ipan palacio kąn ono' gobernador yej itǫką' Pilato. Íkuą' tanẹstiwjtziayay, judiyojmej ayą́' kalakikej ipan palacio igaki' wel kimopaj‡ iga ompa onokej yej ayéj judiyojmej, iwą́n ijkǫ́n awel cenąrowąyaj pan iyilwi la Pascua.
29 Inǫ́n iga Pilato kjsa' iga tajtoj iwąmej; iwą́n kijtoj:
—¿In injn tąga' tẹ kichij yej ayẹkti?
30 Yejemej kijtojkej:
—Siga injn katka ayą́' kichij yej ayẹkti, ayą́' katka nimitzwajliguiliąyaj.
31 Pilato kijtoj:
—Xikuigakąn amejemẹn iwą́n xikchjwiljkąn ijkǫ́n ken tatekimaka amoleymej.
Judiyojmej kijtojkej:
—E' nejemej nijudiyojmej nẹmandąrówąjsan§ nǫ iwą́n awel nitatekimakaj iga agaj mamiki.
32 Ijkǫ́n mochij yej Jesús kijtoj iga ken iga yawi mikiti.
33 Pilato sej kala' ipan palacio, kinǫtza' Jesús iwą́n kitajtan:
—¿Ix tejya in irrẹy judiyojmej?
34 Jesús kijtoj:
—¿Ix pan tejsan ijkǫ́n tinẹtajtani o agaj mitztątapǫwij de nej?
35 Pilato kijtoj:
—Tikmati iga ayéj nijudiyoj. Yej mogẹ́ntejpa iwą́n ijẹfejmej sacerdǫtejmej mitzkąwakoj nij no-jxtaj. ¿Tẹtaj tikchij yej ayẹkti?
36 Iwą́n Jesús kijtoj:
—Kąn nirreinąrowa ayéj ipan injn tąjli. Siga ijkǫ́n katka, yej nẹtokaj wel nẹmąnawiąyaj iga amo manẹkjtzkjkąn judiyojmej. E' norrẹinoj ayą́' ono' nigaj.
37 Iwą́n Pilato kijtoj:
—¿In tejtaj sẹ rey?
Jesús kijtoj:
—Nej nirrẹy, ken tej tikijtowa. Nej inǫ́n iga ninacẹroj iwą́n niwąlaj ipan injn tąjli iga nikijtǫko yej melą́' nokta. Nochi yej kjxmatij iwą́n kijtowaj yej mela'cierẹtoj, nẹtajtǫlkakij.
38 Pilato kijtoj:
—¿Tẹ iteki in yej mela'cierẹtoj?

Mojtowa iga miki Jesús

Kuą' tami' kitajtajtan, Pilato sej kjsa' iga tajtǫto iwą́n judiyojmej, iwą́n kijtoj:
—Nej ayą́' nikasiliá siga injn tąga' kichij yej ayẹkti.
39 E' amejemẹn nochipa ankitekimajkawaj sẹ preso kuą' iyilwiyo la Pascua, ¿inąn, ix ankinekij manikmajkąwa irrẹy judiyojmej?
40 Iwą́n sej nochi tzajtzikej:
—¡Inǫ́n amo xikmajkąwa! ¡Xikmajkąwa Barrabás!
E' Barrabás sẹ yej tachteki.

---

‡ **18:28 18:28** Sẹ judío yej onoya wąn agaj yej ayéj judío awel kikuąya inǫ́n cena yej kijliá la Pascua iga kijtojkej iga yej ayéj judío, Dios akiyẹ'ita, wąn ken kimopa iga sen-onokej íwąn. Inǫ́n iga akalakiáj ipan palacio iga Pilato ayéj katka judío. § **18:31 18:31** Romąnojmej mandąrowąyaj ipan ítąl judiyojmej.

19

1 Iwąn Pilato tatekimá' iga makimagakąn Jesús.
2 Soldądojmej kitąlilijkej ipan itzontekon Jesús sę corona* de witzti yej kiyawalchijkej
iwąn kakiltijkej sę tzótzol yej este ken tatą'chąpoti'.
3 Iwąn kinąʼtechojkej iga kijltoj:
—¡Nimitzweyimatiltiáj tej iRrę̨y judiyojmej!
Iwąn kixąygatatzinkej.
4 Pilato kisa' sej, iwąn kijtoj:
—Ta' xikitakąn, nikixtij iga xikmatikąn iga ayą́' nikasiliá siga kichij yej ayę̨kti.
5 Iwąn kisa' Jesús iwąn icorǫnaj yej chijto' iga witzti ipan itzontekon iwąn kakijtiąya
tzótzol yej chilti' yej este ąchąpoti'. Pilato kijtoj:
—¡Nija ono' in inín tąga'!
6 Kuą' kitakej ijęfejmej sacerdǫtejmej iwąn policiyajmej, pę̨wakej iga tzajtzikej:
—¡Xikmikti ipan cruz! ¡Xikmikti ipan cruz!
Pilato kijtoj:
—Puej xikuigákąnya iwąn xikmiktikąn ipan cruz amejemę̨n, nej ayą́' nikasiliá siga
kichij yej ayę̨kti.
7 E' judiyojmej kijtojkej:
—Nejemę̨n nikpiáj sę leу, inǫ́n leу kijtowa iga yawi mikiti, iga igąnajsan mojliąya iga
yéj iPiltzin Dios.
8 Kuą' inín kiká' Pilato, mąjya majmawi'.
9 Kala' sej al palacio iwąn kitajtan Jesús:
—¿Kąntaj in tej mochąn?
E' Jesús atę́ kijtoj.
10 Iwąn Pilato kijtoj:
—¿Iwąn ayą'taj tinę̨nǫtza? ¿Ix ayą́' tikmati iga nej wel nitatekimaka iga
mamitzmiktikąn ipan cruz iwąn wel nǫ nimitzmajkąwa?
11 Jesús kijtoj:
—Awel tikchiwa nitę́ ipan nej siga Dios ayą́' kineki; inǫ́n iga yej nij nę̨kąwakoj mo-ixtaj,
máj kichijkej yej ayę̨kti que tej.
12 Desde íkuą' Pilato kitę̨mowąya ken iga makimajkąwa Jesús; e' judiyojmej tzajtzikej:
—¡Siga tikmajkąwa, tej ayéj iyamigoj el rey César!† ¡Nochi yej mochiwa rey,
mochiwasneki iyenemigoj el rey César!
13 Kuą' Pilato inín kiká', tatekimá' iga makikixtikąn Jesús, iwąn Pilato motąlij ipan
iweyi-asię̨ntoj kąn mandąrowa, ompa kąn ipan hebreo itǫką' Gabata, yej kijtǫjneki piso
de te'ti.
14 Inǫ́n mochij kuą' kipolowąya sę díа iga mochiwa iyilwi la Pascua, ken tajkodía.
Iwąn Pilato kijlij judiyojmej:
—¡Nigaj ono' amorrę̨y!
15 E' yejemę̨n tzajtzikej:
—¡Mamiki! ¡Mamiki! ¡Xiclavąropa ipan cruz!
Pilato tatajtan:
—¿Ix nikmiktiá ipan cruz amorrę̨y?
E' ijęfej sacerdǫtejmej kijtoj:
—Nejemę̨n ayą́' nikpiáj se' rey, petz isę́ltisan rey César.
16 Iwąn pilato kentregąroj Jesús iga makimiktikąn ipan cruz, iwąn yejemej kiwigakej.

Jesús kiclavąrowaj ipan cruz

17 Iwąn Jesús kisa', kiwigaya icrǫz iga yajki kąn itǫką' Kuaomi', ipan hebreo kijliáj
Gólgota.
18 Ompa kiclavąrojkej Jesús ipan cruz. Nǫ kiclavąrojkej itę̨noj ǫme tajtąga' ipan sejsę́
icrǫz, sę de cada lado, Jesús onoya tatajkoyąn.
19 Pilato tatitan iga makitąlilitij sę tajkuílǫl ipan icrǫz, yej kijtowąya: “JESÚS DE
NAZARET, IRRĘY JUDIYOJMEJ.”
20 Kąn kiclavąrojkej Jesús ipan cruz, nąʼsan weyi-ąltepę' Jerusalén, inǫ́n iga mia'
judiyojmej kitajtǫltijkej inǫ́n tajkuílǫl yej ijkuilijtoya ipan hebreo, ipan griego iwąn ipan
latín.
21 Inǫ́n iga ijęfejmej sacerdǫtejmej kijlijkej Pilato:
—Amo xikijkuilo “iRrę̨y judiyojmej”; máj yę̨kti xikijkuilo “Inín mojliá iga iRrę̨y
judiyojmej.”

---

* **19:2 19:2** Xikita glosario “Corona”. † **19:12 19:12** Xikita glosario “César”.

22 E' Pilato kijtoj:
—Yej nikijkuíloja, ijkǫnya makąwi.
23 Kuą' kiclavąrójkeja Jesús ipan cruz, nąwi soldądojmej morrepartṛowilijkej it-
zotzolmej Jesús. Ijkǫ́n nǫ kichį̣wayaj wąn isotąntzótzol, e' como inǫ́n tzótzol ayą́'
sąsąlijtoya, sẹsan iga ijkititoya desde ajko wąn este tani,
24 soldądojmej mosepan-ijlijkej:
—Amo matiktzątzayąnakąn; matik-rifąrǫkąn iga matikitakąn ą'yéj kikuis.
Ijkǫ́n mochij ken ijkuilijto' itájtǫl Dios kąn kijtowa: “Motątajkolowilijkej notzótzol
iwąn kirrifąrojkej nosotąntzótzol.”‡ Ijkǫ́n kichijkej soldądojmej.
25 Iyẹ' Jesús iwąn isiwa-iknịn iyẹ' onoyaj itẹnoj cruz kąn Jesús onoya, nǫ onoyaj María
yej isiwą' Cleofas iwąn María Magdalena.
26 Kuą' Jesús kita' iyẹ' iwąn iną́' ono' idiscípoloj yej mąj kichǫkiliąya, kijlij iyẹ':
—Nomáj, inẹpa xikita ken mopiltzịn.
27 Iwąn kijlij inǫ́n idiscípoloj:
—Xikneki noyẹ' ken moyẹ'.
Iwąn desde íkuą', íchąn inǫ́n discípulo ki-ǫmemąwij María.

Miki Jesús
28 Kuą' nochi panoj inín, Jesús kimati' iga nóchiya mochij, iwąn iga mamochį̣wa ken
ijkuilijto', kijtoj:
—Nątaneki.
29 Ompa onoya sẹ jarro yej tẹntoya iga xokǫ'vịnoj, iwąn kąpachojkej tejtẹ́ yej ken ichka'
ipan xokǫ'vịnoj, iwąn kilpijkej ipan sẹ imą' kuawi' yej itǫką' hisopo§ iwąn kitẹnwịltijkej
iga makichichịna.
30 Kuą' Jesús konij xokǫ'vịnoj, kijtoj:
—Móchija nochi.
Iwąn motzompiloj, íkuą'ya migui'.

Sẹ soldado kisolowa Jesús isẹkatan iga ilạnzaj
31 Kipolowąya sẹ día iga mochį̣wa iyilwi la Pascua, iwąn judiyojmej ayą́' kinekiáj iga
ąnimajmej makąwikąn ipan icrụzmej ipan día sábado, iga inǫ́n día kipoxweyimatiáj.
Inǫ́n iga kijlijkej Pilato iga matatekimaka iga makipojpostekilịkąn iyikximej yej onokej
ipan icrụzmej iga mąj nimanín mamikikąn iwąn makitemowḭ́kąnya.
32 Iwąn soldądojmej yajkij, iwąn kipǫpostekilijkej iyikximej yej achto tąga', iwąn se'
tąga' yej onoya nǫ ipan icrụz iną́' Jesús.
33 E' kuą' kinątechojkej Jesús, kitakej iga míkto'ya, inǫ́n iga ayą́' kijikxipostekikej.
34 E' sẹ soldado kisoloj isẹkatẹnoj iga ilạnzaj, iwąn kį̣sa' esti iwąn ą'ti.
35 Inín kipowa yej kita', iwąn ijkǫnya ken kijtowa, yéj kimati iga ijkǫnya nokta yej
kijtowa iga amejemẹn nǫ xicrẹdǫkąn.
36 Inín mochij iga mamochį̣wa ken ijkuilijto': “Ayą́' kipǫpostekilijkej nisẹ́ iyomiyo.”
37 Iwąn se' kąn ijkuilijto' itájtǫl Dios kijtowa: “Kitaskej yej kisolojkej.”

Kitǫkaj Jesús
38 Kuą' nochi inín mochij, José yej ichąn ąltepẹ' Arimatea, kitajtanilij Pilato iga wel
makiwį̣ga icuẹrpoj Jesús iga makitǫka. José nǫ kitokaya Jesús, malej iga ichtákasan iga
kimajmawiliąya judiyojmej. Pilato kijlij iga wel kiwį̣ga' icuẹrpoj Jesús, iwąn José yajki
kikuito.
39 Asi' nǫ Nicodemo yej sẹ yówal yajka tajtǫtǫya iwąn Jesús, kiwajlį̣' ken treinta kilos
yej ajwiyą', nelijto' iga mirra iwąn áloes.*
40 Ijkǫ́n iga José iwąn Nicodemo kikuikej icuẹrpoj Jesús, iwąn kikį̣kimilojkej iga venda
yej kakalijto' iga yej ajwiyą', ken iga kitekichį̣wayaj judiyojmej iga kitǫkaj ąnimajmej.
41 Ompa kąn kimiktijkej Jesús ipan cruz onoya sẹ huerto, iwąn ipan huerto onoya sẹ
ąnimajtexapo'† yej kichíjkejo', kąn aya agaj kitǫkaj.
42 Ompa kakijkej icuẹrpoj Jesús, iga inǫ́n ąnimajtexapo' nąsan onoya, iwąn
pẹwasnekiáy inǫ́n día kuą' mosẹwiáj judiyojmej.

20

Ojpa-isa Jesús

‡ **19:24 19:24** Sal 22:18 § **19:29 19:29** Xikita glosario “Hisopo”. * **19:39 19:39** Mirra iwąn áloes kikuikej iga kembalsamąrowaj ąnimaj. † **19:41 19:41** Xikita dibujo pan página 266.

1 Ipan domingo, María Magdalena yajki isájpasan posąntoj, kuą' takǫ́mi-o'; iwąn kita'
iga ay'ya teyá weyite'ti yej kitęntzaktoya ąnimajtexapo'.*
2 Iwąn motalojtiajki kąn ono' Simón Pedro iwąn se' discípulo, inǫ́n yej Jesús
kipoxchǫkiliąya, iwąn kijlijkej:
—¡Kichtę́kkeja toTęko ompa kąn onoya ipan ąnimajtexapo', iwąn inąn atikmatij kąn
kiwi̱gakej!
3 Pedro iwąn sewo' discípulo yajkij kąn ono' ąnimajtexapo'.
4 Iyǫmextimej mosentalojtiajkij; e' sewo' motaloj mąj nimanı̨́n que Pedro iwąn mąj
achto asi' kąn ono' ąnimajtexapo'.
5 Iwąn motǫloj iga kitachi̱lij, iwąn kita' iga ompa ono' tzotzolmej yej iga ki̱kimilijtoya
Jesús, e' inǫ́n discípulo ayą́' kala' este ta-ijti'.
6 Iwąn Simón Pedro asi' nǫ iwąn kala' ipan ąnimajtexapo'. Yéj nǫ kita' iga ompa ono'
tzotzolmej,
7 iwąn tzótzol yej iga kikuąkimilojkej Jesús, ay'ya onoya sekąn iwąn se' tzotzolmej,
iyokay kimilijtoya.
8 Iwąn kala' ipan ąnimajtexapo' se' discípulo yej achto asi' iwąn kita' nǫ yej mochij
iwąn kicrędoj.
9 Puej aya kentendęrowąyaj yej kitojwa itájtǫl Dios iga Jesús ojpa-isas kąn miktos.
10 Iwąn inǫmej disci̱polojmej yajkij sej ichąmej.

Jesús ki̱xnęxtiliá María Magdalena

11 E' María chǫkatikąwi' fuera itęnoj ąnimajtexapo' iwąn motǫloj iga tachá' xapo-ijti'.
12 Iwąn kita' ǫmęn ąngelejmej yej este ijichkati' itzotzolmej, ejęwatokej kąn kitąlkaj
icuęrpoj Jesús; sę ęwato' kąn katka ikuąpan iwąn se' iyikxitan.
13 Ąngelejmej tatajtankej:
—In tej, ¿te iga tichǫkato'?
Yéj kijtoj:
—Iga kiwi̱gakej noTęko, iwąn anikmati kąn kikąwatoj.
14 Tami' kijtoj inı̨́n, kuą' tachá' itepotztajpa, ompa kita' Jesús, e' ayą́' kimatiá siga Jesús.
15 Jesús kitajtan:
—In tej, ¿te iga tichǫkato'? ¿Ą́'yéj tiktęmowa?
Yéj kijtoj anka yej kicuidąrowąya huerto, iwąn kijlij:
—Nokój, siga tej tikui̱ga' ąnimaj, xine-ijli kąn tikąwato iga maniá manikuiti.
16 Iwąn Jesús kijlij:
—¡María!
Yéj mokuepa' iwąn kijlij ipan hebreo:
—¡Raboni! —yej kijtǫjneki Tamachtiąni.
17 Jesús kijtoj:
—Xinęmajkąwa iga aya nitejkawi kąn ono' noTaj. E' xaj iwąn xikijli nokni̱wąn iga nia
kąn ono' noTaj iwąn amoTaj nǫ amejemęn, noDiǫs iwąn amejemęn nǫ amoDiǫs.
18 Iwąn María Magdalena yajki kimati̱lti̱to disci̱polojmej iwąn kijtoj:
—Nikita' toTęko.
Iwąn kijlijkej nochi yej toTęko kijtoj.

Jesús ki̱xnęxtiliá idisci̱polojmej

19 Inǫnsan domingo, kuą' tayoway, disci̱polojmej nechkatoyaj iwąn kaltzaktoyaj iga
kimajmawiliąyaj judiyojmej. Jesús kala' iwąn moketza' itajkoyąn disci̱polojmej, iwąn
kijtoj ijkı̨́n:
—¡Tamelą́ xonokąn!
20 Tami' kijtoj inı̨́n, kinęxtilijkej kąn kisolojkej, ipan imąmej iwąn isękatęnoj. Iwąn
yejemęn pąkikej kuą' kitakej toTęko.
21 Iwąn Jesús kijtoj sej:
—Tamelą́ xonokąn. Ijkǫ́n ken toTaj nęti̱tan, nej nǫ nimitzti̱tanij amejemęn.
22 Iwąn Jesús kipi̱tza' yejemęn, iwąn kijtoj:
—Manimitzmakákąnya iyEspı̨́ritoj Dios.
23 Yej amejemęn ankiperdonąrowili̱skej agaj yej kichij yej ayękti, Dios nǫ kiperdonąrǫj;
yej ayą́' ankiperdonąrowili̱skej, inǫ́n Dios nǫ ayą́' kiperdonąrǫj.

Tomás kita toTęko iga ojpa-ísa'ya

24 E' Tomás sę de inǫmej doce idisci̱poloj, yej kijliąyaj Kuątej, ayą́' ompa onoya kuą'
asi' Jesús.
25 Iwąn sekin disci̱polojmej kijlijkej:

---

* **20:1 20:1** Xikita dibujo p.

—Nikitákeja toTẹko.
E' Tomás kijtoj:
—Siga ayą́' nikitaliá imąmej kąn panoj clą́vojmej, iwąn ayą́' nikakiá nomájpil kąn kisoloj clą́vojmej, iwąn siga anikakiá nomą' kąn kisolojkej isẹkatan, ayą́' nicrẹdowa.
26 Kuą' panoj ocho días, discịpolojmej sej nechkatoyaj kalijti', iwąn íkuą' Tomás ompa nọ onoya. Malej iga tzajtzaktoya kaltẹn, e' Jesús kala', moketza' tajkoyąn kąn onokej yejemẹn iwąn ijkḭ́n kijtoj:
—Tamelą́ xonokąn.
27 Iwąn kijlij Tomás:
—Xikaki nigaj momájpil, iwąn xikita nomąmej; iwąn xikuajliga momą' iwąn xikaki nosẹkatan. Amo xiyọltakuakti', sino que xicrẹdo ipan nej.
28 Iwąn Tomás kijtoj:
—¡TinoTẹko iwąn tinoDiọs!
29 Jesús kijtoj:
—Tomás, inąn ticrẹdowa iga tine-ita'. ¡Pąkij yej nẹcrẹdowaj malej iga ayą́' ne-itaj!

Tejas in inḭ́n libro

30 Jesús kíchịjo' mia' milagro iyịxtaj idisc̱ịpolojmej, e' ayą́' ijkuilijto' ipan inḭ́n ąma'.
31 E' inḭ́n mo-ijkuiloj iga xicrẹdọkąn iga Jesús in Cristo, iPiltzịn Dios, iga ankicrẹdowaj ipan yéj, wel nochipa xonokąn wąn Dios.

21

Jesús kịxnẹxtiliá siete idisc̱ịpolojmej

1 Kuą' tami' inḭ́n, Jesús kịxnẹxtilij sej idisc̱ịpolojmej ipan laguṇajtẹn. Inọ́n laguna itọką' Tiberias. Ijkḭ́n kichij:
2 Sekąn onoyaj Simón Pedro, Tomás yej kijliąyaj Kuątej, Natanael yej de Caná del estado de Galilea, ipilowąn Zebedeo iwąn sewo' mąj ọmẹn disc̱ịpolojmej.
3 Simón Pedro kijtoj:
—Nia nitọpojmąti.
Yejemej kijtojkej:
—Nejemej nọ niawij mowąn.
Tejkajkej ipan sẹ ąką́l, iwąn yajkij; e' inọ́n yówal ayą́' kikịtzkijkej nisẹ́.
4 Kuą' tanẹstiwịtziayay, Jesús nẹsiko ipan ątẹn, e' idisc̱ịpolojmej ayą́' kimatiáj siga yéj.
5 Iwąn Jesús kijtoj:
—Noknịwąn, ¿ix achą ankikịtzkijkej tọpoj?
Yejemẹn kijtojkej:
—Ni sẹ.
6 Iwąn Jesús kijtoj:
—Xikmọtakąn amorrẹdej ilądoj moyẹ'kąmpa amoą́ką́l iwąn ankikịtzkịskej.
Ijkọ́n kichijkej, iwąn ay'ya wel kikịxtiąyaj rẹdej iga komati tọpoj kipiaya.
7 Iwąn inọ́n discípulo yej Jesús kipoxchọkiliąya, kijlij Pedro:
—¡Inọnwa' toTẹko!
Kuą' kiká' Simón Pedro iga toTẹko, motaajakij, iga ayą́' kakijtoya itzótzol, iwąn momọta' ątampa.
8 Sekin disc̱ịpolojmej asikej ipan playa iwąn ąką́l, kitilạntiajkij rẹdej yej kipiaya komati tọpojmej, puej onoyaj ken cien metros iga ątẹn.
9 Kuą' temójkeja ipan ąką́l kasitoj Jesús kipiá pąn iwąn nemi kixka sẹ michin pan tékol.
10 Jesús kijtoj:
—Xikuajligakąn achi tọpoj yej ankikịtzkíjkejo'.
11 Simón Pedro tejkaj ipan ąką́l iwąn kiwawatatzoj este ipan playa inọ́n rẹdej yej kiwajligaya ciento cincuenta y tres wejweyi tọpoj; malej iga komati, e' rẹdej ayą́' tzayąni'
12 Iwąn Jesús kijtoj:
—Xitakuą́kija.
Iwąn nisẹ́ de idisc̱ịpolojmej amịxẹwiąya iga kitajtaniáj ą'yéj in yéj, iga kimatiáj iga toTẹko.
13 Iwąn Jesús taną'techoj, kikui' pąn iwąn kimajmakakej yejemẹn; ijkọnsan nọ kichij iwąn tọpoj.
14 Iga inḭ́n ẹyi vẹja iga Jesús kịxnẹxtilij idisc̱ịpolojmej kuą' ojpa-isa'.

Jesús tajtowa iwąn Simón Pedro

15 Kuą' tami' takuajkej, Jesús kitajtan Simón Pedro:

—Simón, ipiltzin Jonás, ¿ix tinęchǫkiliá máj que inimej?
Pedro kijtoj:
—Kena noTęko, tej tikmati iga nimitzchǫkiliá.
Iwąn Jesús kijtoj:
—Xinęcuidąrowíliwa' noborręgojtzitzin.*
16 Sej kitajtan, iga inín ǫme vęjya:
—Simón, ipiltzin Jonás, ¿ix tinęchǫkiliá?
Pedro kijtoj:
—Kena noTęko, tej tikmati iga nimitzchǫkiliá.
Jesús kijtoj:
—Xicuidąro noborręgojmej.
17 Iga inín ęyi vęja kitajtan:
—Simón, ipiltzin Jonás, ¿ix tinęchǫkiliá?
Pedro moknǫmati' iga ęyi vęja kitajtanij iga si kichǫkiliá; iwąn kijlij:
—NoTęko, tej nochi tikmati; tej tikmati iga nimitzchǫkiliá.
Jesús kijtoj:
—Xicuidąro noborręgojtzitzin.
18 Nimitznojma-ijliá iga kuą' tichokótzino', timotaajakiąya iga tiąya kąn tej tikneki; e' kuą' tiwę́weja, tikmeląwas momą' iwąn se' mitztaajakiltij iwąn mitzwigas kąn ayą́' tikneki.
19 Iga inín kijtoj, Jesús nemi kijtowa kén iga Pedro yawi mikiti iwąn ijkǫ́n kiweyimatiltij Dios. Iwąn Jesús kijtoj:
—¡Xinętoka!

Discípulo yej Jesús kipoxchǫkiliá

20 Kuą' Pedro tachá' itepotztajpa, kita' iga kitokatiwąlaj inǫ́n yej Jesús kipoxchǫkiliąya, inǫnsan yej ęwatoya itęnoj kuą' cenąrojtoyaj iwąn kitajtan: “NoTęko, ¿ą'yéj in yej yawi mitznęxtiti iga mamitzkitzkiką́n?”
21 Kuą' Pedro kita', kitajtan Jesús:
—NoTęko, in inín ¿tę yawi kipasąrǫti?
22 Jesús kijtoj:
—Siga nikneki ma-isato este kuą' nej niwi', inǫ́n tej atikmati. Tej xinętoka.
23 Iwąn mopowa' iga inǫ́n discípulo ayą́' mikis. E' Jesús ayą́' kijtoj iga ayą́' mikis, sino que kijtoj: “Siga nikneki ma-isato este kuą' nej niwi', inǫ́n tej atikmati.”
24 Nejsan in inǫ́n discípulo yej nikpowa nochi inín yej nikita', iwąn nikijkuiloj. Iwąn nikmati iga ayą́' nitakajkayąwa.
25 Ónogo' máj yej Jesús kichij; siga mamo-ijkuilo katka sejsę́ sejsę́, anka ipan inewi tąjli akitolǫj ąmamej yej mo-ijkuilǫj. Ijkǫ́nyawa'.

* **21:15 21:15** Kuą' Jesús kijtoj “noborręgojtzitzin”, kijtǫjneki nochi yej ípan kicrędowaj iwąn kitokaj.

Ken kichijkej iyapǫstolejmej Jesús
Hechos

Jesús kijtowa iga wị' el Espíritu Santo

1 Teófilo yej nimitzpoxyẹ'ita, ipan yej achto nolị̱broj, nimitzijkuilowilij nochi ken iga
Jesús kichij wạn tamachtij este iga pẹwa' itekipánǫl,
2 iwạ́n este iga tejkaj ipan cielo. Kuạ' aya yawi ipan cielo kitapejpen iyapǫstolejmej*
wạn iga el Espíritu Santo kitekimakakej tẹ makichị̱wakạn.
3 Kuạ' Jesús ojpa-isa' kạn miktoya, yéj imạtika mị̱xnẹxtij iyị̱xtaj yejemej, iwạ́n cuarenta
día kị̱xnẹxtilijtoya iga makitakạn iga melá' iga isato'. Kitạtapǫwiạyaj kén iga reinạrowa†
Dios.
4 Miẹj Jesús sen-onoyaj iwạ́n iyapǫstolejmej kijlij iga aya makị̱sakạn Jerusalén, kijtoj:
—Xikchakạn este iga maasi yej toTaj kijtoj iga yawi mitzmakatij, ijkǫ́n kensan
nimitzijlijkej.
5 Melá' iga Juan tabautizạroj‡ iga ạ'ti, e' amejemẹn ayo' kẹ' poliwi iga Dios yawi
mitzbautizạrǫtij iga el Espíritu Santo.

Jesús tejkawi ipan cielo

6 Yej ompa nechkatoyaj iwạ́n Jesús, kitajtankej:
—NoTẹko, ¿ix ámanya tikchị̱was iga sej isẹlti mamomandạro topaí̱s Israel?
7 Iwạ́n Jesús kijtoj:
—Inǫnwa' ayá' kajasi iga amejemẹn xikmatikạn kẹman mochị̱was, petz toTaj kimati
kẹman yawi kichị̱wati. Inǫ́n yéjsan wel kichị̱wa.
8 E' kuạ' el Espíritu Santo onos ipan amejemẹn, ankipiáskeja poder, iwạ́n ankị̱saskej
iga antạtapowaskej de nej. Anyạtij Jerusalén iwạ́n nǫyạn ipan estado de Judea, iwạ́n
este Samaria,§ iwạ́n este kạn máj wejwejka ipan nochi tạjli.
9 Kuạ' tami' kijtoj inǫ́n, miẹj kitajtachị̱lijtoyaj, Jesús pẹ' tejkaj iga yajki ipan cielo; iwạ́n
sẹ mixti kitzakuako iwạ́n ayo' máj kitakej.
10 Iwạ́n miẹj ajajkotachị̱xtoyaj iga Jesús nemi tejkawi, íkuạ'ya nẹsikoj itẹnojmej ǫmẹn
tajtạga' yej este ijistạ' itzotzolmej,
11 iwạ́n kijlijkej:
—Tajtạga' de Galilea, ¿te iga antajtachị̱xtokej ipan cielo? Inị̱nsan Jesús yej amo-ị̱xtaj
tejkaj ipan cielo, yawi sej wị̱tzeti kensan inạ́n ankitakej yajki.

Apǫstolejmej kitapejpenaj Matías iga ipatka Judas

12 Iwạ́n kị̱skej ipan tepẹ' yej itǫkạ' Olị̱vojyoj iga yajkij Jerusalén. Ayá' pox wejka
nejnenkej, ken sẹ kilómetro, kẹ'san la ley tatekimakaya iga wel manejnemilo ipan día
kuạ' mosẹwilo.
13 Kuạ' asikej Jerusalén, tejkajkej ipan segundo piso ipan kajli kạn kạwiáj. Ompa
onoyaj Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo yej Alfeo
ipiltzị̱n, Simón yej ipartị̱doj nacionalista, iwạ́n Judas yej iyiknị̱n Jacobo.
14 Nochi yejemej nochipa monechkowạyaj iga orạdowạyaj iwạ́n iyiknị̱wạn Jesús iwạ́n
María yej íyẹ'pa Jesús iwạ́n sekin siwạtkej.
15 Inǫmej días Pedro moketza' tajkoyạn kạn nechkatokej ken ciento veinte yej kitokaj
toTẹko, wạn kijtoj:
16 —Noknị̱wạn, sányasan mochị̱waya yej ijkuilijto' yej el Espíritu Santo áchtoya
kitajtǫlmá' David, iga tajtoj de Judas yej kojkuị̱ltij inǫmej yej kikị̱tzkijkej Jesús.
17 Judas tejémẹmpa katka, iwạ́n tisentekipanojtoyaj íwạn.
18 Yéj kikowa' sẹ tạjli iga inǫ́n tomị̱n yej kimakakej iga kichij yej ayẹkti, iwạ́n ompa
tzontǫktiajki, este talaxpoxǫni', kị̱sa' nochi ikuitáxkol.
19 Kuạ' yej chạntitokej Jerusalén kimatikej, kitǫkạwijkej inǫ́n tạjli Acéldama, yej ipan
itajtǫlmej yejemẹn kijtǫjneki Tạjli yej Esyoj.
20 Iga ipan Salmos kijtowa ijkị̱́n:

Íkal makạwi isẹlti,
ayo' agaj mamochạnti ompa.
Iwạ́n kijtowa nǫ:
Se' makikui yej yejpa katka itekipánǫl.

---

* **1:2 1:2** Xikita glosario “Apóstol”. † **1:3 1:3** Xikita glosario “Kén iga Dios reinạrowa”. ‡ **1:5 1:5** Xikita glosario “Bautizar”. § **1:8 1:8** Xikita glosario “Samaria, Samaritanos”.

21 'Nigaj iwąn tejemej onokej tajtąga' yej nemiáj nochipa iwąn tejemej kuą' toTęko
Jesús onoya towąn,
22 este iga Juan kibautiząroj iwąn este iga tejkaj ipan cielo. Yękti iga sę de yejemej
mamosętili wąn tejemej iga nǫ makipowa iga ojpa-isa' toTęko Jesús.
23 Iwąn kitapejpenkej ǫmęn de yejemej: Matías wąn José yej nǫ kipiaya se' ǫme itǫką':
Barsabás iwąn Justo.
24 Ijkǵn kitęnęwijkej Dios:
—NoTęko, tej yej tikįxmati nochi noąlmajmej, xinęnęxtilįkąn de inįmej ǫmęn katiapa
tiktapejpena
25 iga matekipano ken apóstol, yej katka itekipánǫl Judas yej kipoloj iga kichij yej
ayękti iwąn yajki kąn kajasi.
26 Iwąn kichijkej rifa iwąn kitąnij Matías. Iwąn desde íkuą' mosętílija iwąn inǫmej
once apǫstolejmej.

2

Asi el Espíritu Santo

1 Kuą' asi' iga mochįwa ilwi' yej kijliáj Pentecostés,* nochi yej kitokaj Jesús, sékąnsan
onoyaj.
2 Kuą' kikakikej węjtikuįniko yej wąlaj ipan cielo ken sę ejeka' yej pox tajpalej. Iwąn
nąwatitoya nǫyąn kalijti' kąn ejęwatoyaj.
3 Iwąn nęsiko ken tilęnguaj, xojxǫtato ipan sejsǵ sejsǵ de yejemej.
4 Iwąn el Espíritu Santo asi' ipan yejemęn, iwąn pę' tajtojkej ipan sęse'pa tájtǫl kensan
el Espíritu Santo kitajtǫltiąyaj.
5 Inǫmej días Jerusalén onoyaj judiyojmej yej kitekiweyimatįltiąyaj Dios, yej nǫyąn
wąlkej ipan pąismej.
6 Kuą' kikakikej tatikuįnto', monechkǫlǫ' iwąn ayo' kimatiáj tę kichįwayaj, iga
kikaktokej nemi tajtowaj ipan sejsǵ itajtǫlmej yejemej.
7 Madmirądojkej, iwąn este moyǫlmajtijkej, iwąn mojliąyaj:
—In inįmej, ¿ayejtaj de Galilea in yej nemi tajtowaj?
8 ¿Kéntaj welij tikakij nemi tajtowaj ipan sejsępa totájtǫl?
9 Nigaj onokej yej wąlkej Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Judea, Capadocia, Ponto
iwąn tąjli yej itǫką' Asia,
10 Frigia iwąn Panfilia, Egipto, wąn ąltepęmej África yej ono' iyįkąn Cirene. Nǫ
yej wąlkej Roma yej nigaj chąntitokej; sekin de yejemej mela'judiyojmej, sekin yej
kicrędojkej ken kicrędowaj judiyojmej.
11 Onokej nǫ yej wąlkej Creta iwąn Arabia; e' tonochįn tikakij ipan totajtǫlmej
tępowiliáj yej Dios kichįwa yej pox yękti.
12 Inochįn moyǫlmajtijtoyaj este ay'ya kimatiáj tę kichįwayaj, iwąn motajtaniáj:
—¿Nochi inǵn, tę ąn kijtǫjneki?
13 E' sekin kipįnajtiąyaj iwąn kijtowąyaj:
—Inǵmejwa' tąwąmej.

Pedro kitątapǫwiá la gente

14 Iwąn Pedro moketza' iwąn inǫmej once apǫstolejmej; kijtoj recio:
—Judiyojmej iwąn nochi yej anchąntitokej Jerusalén; xikmatikąn iwąn xikyę'kakikąn
inǵn yej nia nimitzijlįtij.
15 Inįmej ayǵ' tąwąmej ken amejemęn ankijtowaj, ¿ix ayǵ' ankitaj iga yowáltigo'? Las
nuęvejo'.
16 Ininwa' nemi mochįwa yej el profeta† Joel íkyaya kijtoj ijkǵn:
17 Kijtoj Dios; kuą' ayo' wejka iga nitajuzgąrǫki,
nia nikmakati noEspǵritoj nochi gente,
amookichpilowąn iwąn amosiwąpilowąn nia niktajtǫlmakatij,
iwąn chokomej kitaskej yej nej Dios niknęxtilįskej,
iwąn yej węwetkej tęmikiskej.
18 Inǫmej días nikmakas noEspǵritoj tajtąga' wąn siwątkej yej nętokaj,
iwąn yawij tajtǫtij de nej.
19 Nia niknęxtįti nopodęr ajko ipan cielo,
iwąn tani ipan tąjli onos yej tanęxtiliá:
esti, ti'ti iwąn mixti de pǫkti.
20 El sol ay'ya tąwįj,

---

* **2:1** 2:1 Xikita glosario “Pentecostés”. † **2:16 2:16** Xikita glosario “Profeta”.

iwąn mętzti‡ mochiwas ken tikita esti,
inǫ́n mochiwas kuą' aya asi inǫ́n día kuą' poxsan majmawiloj iga wi' toTęko.
21 E' nochi yej kitęnęwiá itǫką' toTęko, momąnawiskej.
22 ’Noknimej yej nǫ an-israelitajmej, xikakikąn yej nia nimitzijlitij: Dios kiyę'ita' Jesús yej ichąn Nazaret. Iwąn amo-ixtaj Jesús kichij mia' milagro, iwąn yej pox yękti iga Dios kipalęwij. Inín amejemęn ankimátija.
23 Dios kejlątoya desde ikya iga Jesús makiknǫchiwakąn wąn mawetzi pan imąmej yej kijiyaj. Amejemęn ankikitzkijkej iwąn ankikąwatoj ipan imąmej tajtąga' yej poxsan ayompa nemij, wąn kimiktijkej Jesús ipan cruz.
24 E' Dios sej kixitij, ijkǫ́n iga kikixtij kąn miktoya, porque Jesús wel ojpa-isa' kąn miktoya.
25 El rey David tajtoj ijkín de Jesús:
Nochipa toTęko ono' no-ixtaj;
iga yéj ono' nonąą', nitę anękuekuechkaltiá.
26 Inǫ́n iga nipoxyǫlchikajto' iwąn nitakuika iga nipąkto',
malej iga sę día nimikis, niyę'ono' iga nimoconfiąrowa ipan Dios.
27 Ayąą' tinękajtęwas kąn ono' yej miktokej;
ayąą' nǫ tiknekis iga nej yej nochipa nimitzweyimatiltiá, mapaląni nonakayo.
28 Tinęnęextilij ojtimej yej nęwiga kąn wel niyę'onos,
iwąn poxsan niyǫlpąkis iga tono' nowąn.
29 Pedro nǫ kijtoj:
—Nokniwąn, nochi kimati iga to-ikyapatajwęwej David migui' iwąn motǫga', iwąn este inąn tikmatij kąn tǫkto'.
30 E' David yajki profeta, iwąn kimatitoyay iga Dios kinojma-ijlij iga ipan sę de ipilowąn ipilówąmpa yawi kisati Cristo§ yej yawi mochiwati rey.
31 Inǫ́n iga David, este ikyay kenkuą' kitztoyay, kijtoj iga Cristo yawi ojpa-isati iwąn ayąą' kąwis kąn onokej yej miktokej iwąn ayąą' paląnis inakayo.
32 Pues Dios ki-ojpa-ixitij ininya Jesús, iwąn inǫ́n nonochimej nikmela'itakej.
33 Jesús yajki ipan cielo iga Dios kiwiga' iwąn motąlij ilądoj iyę'mą', iwąn toTaj Dios kimá' iyEspírito Santo kensan kijtoj. Inín yej inąn amejemęn nemi ankitaj iwąn ankikakij wi' de yéj.
34 E' ayéj David yej tejkaj ipan cielo; puej yéjsan kijtoj ijkín:
ToTęko kijlij noTęko:
“Ximotąli ilądoj noyę'mą' kąn nimandąrowa,
35 este que maniktąli mokxitampa yej mitzijiyaj.”
36 ’Amonochimej an-israelitajmej, xikmatikąn iga inǫ́n Jesús yej ankimiktijkej ipan cruz, Dios kitąlij iga mamochiwa toTęko iwąn iga mamochiwa Cristo.
37 Kuą' inǫ́n kikakikej, pox moknǫmatikej iwąn kitajtankej Pedro iwąn sekin apǫstolejmej:
—Noknіwąn, ¿tę wel manikchiwakąn?
38 Iwąn Pedro kijtoj:
—Xikajtęwákąnya iga ankichiwaj yej ayękti wąn xikną'techǫkąn Dios iwąn ximobautizącǫkąn sejsę́ de amejemęn ipan itǫką' Jesucristo, iga mamitzperdonąrowilikąn yej ankichijkej yej ayękti; iwąn Dios mitzmakaskej iyEspírito Santo.
39 ToTęko Dios mitzijliáj, iga inín mitzmakaskej amejemęn iwąn amopilowąn, iwąn inǫmej yej wejka onokej; sankę́' toTęko kinǫtzas.
40 Ayejsan ijkǫ́n tanǫnǫtza' Pedro, mąjo' nǫ tanǫnǫtza' ijkín:
—Ximomąnawikąn iga Dios amo mamitziknǫchiwakąn ken kiknǫchiwaskej inǫmej yej kimiktijkej Jesús.
41 Yej kitajtǫlkuilij Pedro, mobautizącǫjkej; yej íkuą' kicrędojkej Jesús, asi' este ken tres mil.
42 Iwąn inochin kichiwayaj kensan apǫstolejmej kinęextiliąyaj, iwąn sęsan iyąlmajmej kipiayaj, sekąn kichiwayaj la Santa Cena* wąn sen-orądowąyaj.

Ken iga nemij yej achto kitokaj Jesús

43 Iwąn inochin madmirądojkej iga kitayaj iga Dios kinęxtiąya ipodęr ipan apǫstolejmej kuą' kichiwayaj mia' milagro.
44 Iwąn inochin yej kicrędojkej toTęko sęsan iyąlmajmej kipiayaj iwąn nochi yej itatkimej kisempiayaj.

---

‡ **2:20 2:20** Mętzti: luna. § **2:30 2:30** Xikita glosario “Cristo”. * **2:42 2:42** Xikita glosario “Santa Cena”.

45 Iwąn kinamakayaj nochi yej itatkímejpa, iwąn itomi̱nyo mopartı̱rowiliąyaj kę'san
iga sę kipolowa.
46 Iwąn nochipa monechkowąyaj weyitiǫpan,† iwąn sentakuąyaj ichąmej sekin,
inochı̱n pąktoyaj iwąn ayagaj moweyimatiá.
47 Kiweyimatı̱ltiąyaj Dios iwąn nochi gente kiyę'itaya yej kichijtokej; iwąn toTęko cada
día kichı̱waya iga makomatiakąn yej momąnawijkej iga moconfiąrojkej ipan Jesús.

3

Kachitialtiá sę yej awel nejnemi

1 Pedro iwąn Juan nemi senyąyaj weyitiǫpan tiǫta' las tres, iga inǫ́n hora nokta
kitęnęwiąyaj Dios.
2 Ompa tiǫpan onoya sę tąga' yej itékiya nokta iga awel nejnemi, nochipa katka
kikąwatij tiǫpan, ipan kaltęn yej itǫkąʼ Mǫnsajti' iga kitajtaniliąya tomi̱n yej ompa
kalakiáj.
3 Kuąʼ inǫ́n yej awel nejnemi kita' Pedro iwąn Juan iga nemi kalakij tiǫpan,
kitajtanilijkej tomi̱n.
4 Entonces Pedro iwąn Juan kitachı̱lijkej inǫ́n yej awel nejnemi, iwąn Pedro kijlij:
—Xinętachı̱lı̱kąn.
5 Yej awel nejnemi tachı̱xtikı̱sa', yéj kijtoj anka yawij kimakatij tejté.
6 E' Pedro kijtoj:
—Anikpiá plata niga oro, e' yej nikpiá nia nimitzmakati: Jesucristo yej de Nazaret
nochi wel kichı̱wa iwąn yéj nętı̱tan, inǫ́n iga nimitzijliá, ximoketza wąn xinejnemi.
7 Pedro, kikı̱tzkilij iyę'mąʼ iwąn kiketza', iwąn íkuąʼsan tojtomi' inochi iyikxi.
8 Iwąn inǫ́n yej awel nejnejmi witǫ́ni'pa iga moketza', iwąn pę'ya nejnen, senkalákkeja
tiǫpan iwąn Pedro wąn Juan, wı̱witǫntinemiá iwąn kiweyimatı̱ltitjtinemiá Dios.
9 Nochi kitakej iga nejnemiaya iwąn kiweyimatı̱ltiąya Dios.
10 Kı̱xmatiáj iga inǫnya tąga' yej motąliąya ipan tiǫpan ikaltęnyo yej itǫkąʼ Mǫnsajti'
iga kitajtaniá tomi̱n, iwąn poxsan madmirądojkej wąn moyǫlmajtijkej iga inǫ́n kitakej.

Pedro kitątapǫwiá la gente ipan tiǫpan icorrędǫryo

11 Inǫ́n yej awel nejnejmiá, ayo' kinekiá makikajtęwa Pedro iwąn Juan, iwąn nochi
gente madmirądojkej iwąn yajkij weyitiǫ́pampa kąn ikaltęnyo yej itǫkąʼ Salomón kąn
yejemęn onoyaj.
12 Inǫ́n kita' Pedro, kijtoj:
—Noknı̱mej yej nǫ an-israelı̱tajmej, ¿te iga anmoyǫlmajtiáj? ¿Te iga nejemęn
annętachı̱liáj kenkuąʼ nejemej nikachitialtijkej inı̱́n tąga'? ¿Ix nikachitialtijkej iga
nejemej niwelitij o iga niyę'nemij iyı̱xtaj Dios?
13 Ayéj ijkǫ́n, mąjwa' inǫnsan iDiǫs to-ikyapatajwąn Abraham, Isaac iwąn Jacob
kichij inı̱́n iga kipoxyę'ita Jesús yej iPiltzı̱n. Inǫ́n Jesús yej amejemęn ankijiyakej
iwąn ankikąwatoj ipan imąʼ Pilato yej gobernador. Kuąʼ Pilato kinekiá makimajkąwa,
amejemęn ayąʼ ankinekikej.
14 Amejemej katka xiktajtowilı̱kąn iga makimajkąwakąn Jesús yej ayąʼ kichij yej ayękti,
mąjwa' ankijtojkej iga makimajkąwakąn se' tąga' yej tamiktij.
15 Ijkǫ́n iga ankimiktijkej inǫ́n yej tęmaka vida. E' Dios ki-ojpa-ixitij kąn miktoya, inǫ́n
nejemej niknojma-itakej.
16 Iga nimoconfiąrowaj iga Jesús wel nochi kichı̱wa, achitiá' inı̱́n tąga' yej inąn ankitaj
iwąn ankı̱xmatij. Igasan nimoconfiąrowaj ipan Jesús inǫ́n nokta iga mela'achitiá' in inı̱́n
tąga' yej ono' amo-ı̱xtaj.
17 ʼNoknı̱wąn, nikmati iga kuąʼ amejemęn iwąn yej mitzmandąrowaj ankimiktijkej
Jesús, ayąʼ ankimatiáj tę nemi ankichı̱wayaj.
18 E' ijkǫ́n Dios kichij iga mamochı̱wa ken ikya kijtojkej profętajmej iga Cristo yawij
kiknǫchı̱watij.
19 Inǫ́n iga xikajtęwákąnya iga ankichı̱waj yej ayękti wąn xikną'techǫkąn Dios,
iga mamitzperdonąrowilı̱kąn yej ankichijkej yej ayękti. Iwąn toTęko kichı̱was iga
xiyę'onokąn.
20 Iwąn Dios nǫ mitztı̱tanilı̱skej Jesús yej el Cristo yej íkyaya kitapejpen iga
mitztı̱taniliąyaj.
21 Malej iga inąn Jesucristo kąwiso' ipan cielo este que Dios makiyejyę'tąli nochi, ken
kijtoj ipan iprofętajmej yej yę'nemikej yej ikyay onoyaj.

† **2:46 2:46** Xikita glosario “Weyitiǫpan”.

22 Ijkǫ́n Moisés kijlij to-ikyapatajwąn: “ToTẹko Dios yawi mitztitanilitij sẹ profeta yej
de amejémẹmpa, ijkǫ́n ken nej nẹtitan. Xikchiwakąn nochi yej yéj mitzijliskej,
23 iga nochi yej ayą́' kitajtǫlkuis inǫ́n profeta, ay'ya wel onos kąn onoskej ipilowąn
Dios.”
24 ’Iwąn nochi profẹtajmej desde Samuel iwąn yej despuẹja tajtojkej, nǫ kijtojkej yej
inąn nemi mochiwa.
25 Yej Dios kijlij profẹtajmej iga kichiwas, inǫ́n iga amejemẹn xiyẹ'onokąn. Dios kichij
sẹ pacto iwąn to-ikyapatajwẹwetkej, kuą' ijkín kijlij Abraham: “Nej nikchiwas iga pan
mopilowąn ipilówąmpa, nochi gente yej onokej ipan inín tąjli mayẹ'onokąn.”
26 Kuą' Dios ki-ojpa-ixitij iPiltzin, amejemej achto mitztitanilijkej iga
mamitzyǫlchikąwakąn iwąn iga xikajtẹwakąn iga ankichiwaj yej ayẹkti.

4

Pedro iwąn Juan onokej iyixtaj yej mandąrowaj

1 Miej Pedro iwąn Juan tątapojtóyajo' iwąn la gente, asikej sacerdǫtejmej iwąn
saduceojmej* iwąn ijẹfej policiyajmej† yej kicuidąrowaj weyitiǫpan.
2 Kuesitoyaj iga Pedro iwąn Juan tanẹxtilijtoyaj iga kena, ojpa-isaskej yej miktokej iwąn
inǫ́n monẹxtij kuą' ojpa-isa' Jesús.
3 Kikitzkijkej Pedro iwąn Juan e' iga tióta'ya katka kiwigakej ipan cárcel, iwąn
senyówal ompa onoyaj, kikixtijkej este iga tanẹsi'.
4 E' mia' yej kikakikej yej kipojtoya Pedro, kicrẹdojkej; iwąn yej kitokaj Jesús masi'
ken cinco mil, petz tajtąga'san iyoka siwątkej.
5 Ipan se'ya día, monechkojkej Jerusalén ijẹfejmej judiyojmej, totajwẹwetkej yej
mandąrowaj iwąn yej tamachtiáj ipan la ley.
6 Ompa nǫ onoya Anás yej kimandąrowa sacerdǫtejmej, Caifás, Juan, Alejandro, iwąn
inewi iyiknǫwąn sacerdǫtejmej yej mandąrowaj.
7 Iwąn kikuitoj Pedro iwąn Juan, iwąn kitąlkej tajkoyąn, iwąn ijkín kitajtankej:
—¿A' mitzijlijkej iga wel antamachtiáj ijkín? ¿A'yéj mitzmakakej poder iga wel
antaachitialtiáj?
8 Iwąn el Espíritu Santo kitajtǫlmá' Pedro, kijtoj:
—Amejemẹn yej anmandąrowaj, iwąn notajwẹwetkej de Israel:
9 ya que amejemẹn annẹtajtanij te íga nikchiwilijkej yej yẹkti inín tąga' yej wẹtitoya
iwąn ankinekij xikmatikąn kén iga achitiá',
10 niknojma-ijtowa amo-ixtaj iga makimati nochi israelitajmej, iga inín tąga' yej to-ixtaj
ono', achitiá' iga ipodẹr Jesucristo de Nazaret, inǫ́n Jesús yej amejemej ankimiktijkej ipan
cruz iwąn Dios ki-ojpa-ixitij kąn miktoya.
11 Amejemej yej ken ankalchiwaj, inín Jesús ken sẹ te'ti yej ankitajkalkej, e' inín te'ti
kitakej iga mąjya sej yẹkti iwąn kikuikej iga ípan pẹwa' iga mochij kajli.
12 Petz Jesús wel tẹmąnawiá; iga Dios tẹtitanilij Jesús iwąn ateyi se' ipan inín tąjli, yej
ípan wel timomąnawiáj.
13 Kuą' yej mandąrowaj kitakej iga Pedro iwąn Juan pox tajtǫlmatij, madmirądojkej
iga kimatiáj iga Pedro wąn Juan, nąmǫlmej yej ayą́' pox momachtijkej; wąn kicrẹdojkej
iga nemiáj wąn Jesús.
14 Ompa ejkatoya iwąn yejemẹn inǫ́n tąga' yej achitiá', inǫ́n íga awel tẹ kijliąyaj.
15 Entonces kitekimakakej Pedro iwąn Juan iga makisakąn kąn monechkowaj yej
mandąrowaj iga kinekiáj yejémẹnsan makąwikąn iga matątapowakąn.
16 Kijtowąyaj:
—¿Tẹ yej tiawij tikchiwilitij inimej tajtąga'? Nochi de Jerusalén kimatij iga kichijkej
inín milagro, inǫ́n awel tikijtowaj iga ayą́'.
17 E' iga ayo' máj mapiwi inín tájtǫl ipan ąltepẹ', matikmajmajtikąn iga ayo' agaj
makipowilikąn de Jesús.
18 Iwąn kinǫtzkej, kitekimakakej iga ayo' nokta matajtǫkąn niga matamachtikąn de
Jesús.
19 Pedro iwąn Juan kijtojkej:
—Amejemẹn, ¿kén ankitaj?, ¿ix máj yẹkti iyixtaj Dios manimitztajtǫlkuilikąn ame-
jemẹn o maniktajtǫlkuilikąn Dios?
20 Puej nejemej awel nikajtẹwaj iga nikijtowaj yej nikitakej iwąn nikakikej.

---

* **4:1 4:1** Xikita glosario “Saduceo”. † **4:1 4:1** Xikita glosario “Policiyajmej yej tacuidąrowaj weyitiǫpan”.

21 Iwąn yej mandąrowaj kimajmajtijkej Pedro wąn Juan iwąn kimajkajkej. Akasikej
kén iga wel makiknǫchi̱wakąn iga nochi gente kiweyimatı̱ltiąya Dios iga inǫn tąga' yej
achitiá'.
22 Inǫn tąga' yej ipan yéj mochij milagro iga achitiá', kipiayay máj de cuarenta años.

Yej kitokaj Jesús kitajtaniliáj Dios iga makipalẹwi̱kąn

23 Kuą' Pedro iwąn Juan kimajkájkeja, yajkij kąn onokej yej kicrẹdowaj Jesu-
cristo, iwąn kipowilijkej inewi yej kijtojkej ijẹfejmej sacerdǫtejmej iwąn wẹwetkej yej
mandąrowaj.
24 Kuą' inǫn kikakikej, inochi̱n kisentẹnẹwijkej Dios, kijtojkej:
—NoTẹko, tej tiDiǫs yej tikchij cielo, tąjli, lámąr iwąn inewi yej ono'.
25 Tej iga moEspírito Santo tiktajtǫlmá' David yej mitztoka, kijtoj:
¿Te iga kuejkuesiwilo ipan pąi̱smej,
iwąn la gente kejląmikij iga kichi̱waj yej ayẹkti yej niga kipalẹwiáj?
26 Rẹyejmej yej onokej ipan inı̨́n tąjli inochi̱n monechkojkej,
yej mandąrowaj ipan ąltepẹmej mosenechkojkej,
yajkij icǫntraj toTẹko wąn icǫntraj Cristo yej kitı̱tan.
27 ‘Melą́' iga nigaj ipan inı̨́n ąltepẹ' mosenechkojkej Herodes‡ iwąn Poncio Pilato iwąn
la gente de Israel iwąn yej ayéj de Israel, motąlkej icǫntraj moPiltzi̱n Jesús yej tej
tiktapejpen iga marreinąro.
28 Iga inǫn, yejemej kichijkej nochi yej tej tikejląntoya iga ijkǫn yawi mochi̱wati.
29 NoTẹko xikita iga nẹmiktı̱jnekij iwąn xinẹpalẹwi̱kąn iga amo manimajmawikąn iga
manikpowakąn motájtǫl.
30 Iwąn iga mopodẹr maachitiakąn yej wẹtitokej iwąn mamochi̱wa weyi milągrojmej
ipan itǫką' moPiltzi̱n Jesús yej ayı̨́' kichij yej ayẹkti.
31 Kuą' tami' orądojkej, ompa kąn nechkatoyaj takuekuechka'; iwąn inochimej kipiayaj
nokta el Espíritu Santo, iwąn ay'ya majmawikej iga kipowaj itájtǫl Dios.

Nochi yej kipiayaj isentatkimej

32 Nochi yej kicrẹdojkej toTẹko sẹsan iyąlmajmej kipiayaj. Ayagaj motatkinekiá tejtẹ́
yej kipiaya, mąjwa' inewi yej kipiayaj, kijtowayaj iga nochi isentatkimej.
33 Iwąn apǫstolejmej kipowilijkej nochi gente iga toTẹko Jesús ojpa-isa', iwąn
kicrẹdojkej. Dios poxsan kipalẹwiąyaj inochimej.
34 Ateyá ni agaj de yejemẹn yej amakipiá tejtẹ́, iga inochimej yej kipiayaj itąlmej o
ikalmej kinamakayaj, iwąn itomi̱nyo kiwi̱gayaj
35 iwąn kimakayaj apǫstolejmej, iwąn yejemej kimajmakayaj nochi tokni̱wąn sankẹ́'
kipolowąyaj.
36 Ijkǫn kichij sẹ levita§ yej itǫką' José, yej nacẹroj ipan tajkótąl* yej itǫką'
Chipre. Apǫstolejmej kitąlilijkej José se' itǫką', kitǫkąwijkej Bernabé, yej kijtǫjneki Yej
Tayǫlchikąwa;
37 inı̨́n tąga' kipiaya sẹ ítąl iwąn kinamá', iwąn itomi̱nyo kikąwili̱to apǫstolejmej.

5

Ananías iwąn Safira kichi̱waj yej ayẹkti

1 E' sẹ tąga' yej itǫką' Ananías iwąn Safira yej isiwą', kinamakakej itąlmej.
2 Inı̨́n tąga' kikui' achi inǫn tomi̱n, iwąn achi kikąwili̱toj apǫstolejmej ken tikita
achǫnya nokta iga kinamakakej. Iwąn isiwą' nochi kimatiá.
3 Iwąn Pedro kijtoj:
—Ananías, ¿te iga kala' Tzitzimi' ipan moąlmaj iwąn tikne' xikajkayąwa el Espíritu
Santo iga tikui' achi itomi̱nyo inǫn tąjli yej tiknamá'?
4 ¿Ix ayéj motatki katka in tąjli? Iwąn siga tiknamá', ¿ix ayéj motatki nǫ in tomi̱n? ¿Te
iga ijkǫn tikchij? Ayéj nejemej annẹkajkayajkej, Diǫswa' in tikne' xikajkayąwa.
5 Kuą' inǫn kiká' Ananías, miktiwétzi'ya. Iwąn nochi yej kimatikej, poxsan
majmawikej.
6 Iwąn asikej sekin chokomej, kikimilojkej iga tzótzol iwąn yajkij kitǫkatoj.
7 Panoj ken ẹyi horas, kalakito isiwą' Ananías, yéj aya kimatiá iga mígui'ya iwẹ́j.
8 Pedro kitajtan:
—Ta' xine-ijli, ¿ix achǫn iga ankinamakakej in amótąl kẹ' ankijtowaj?
Iwąn siwą' kijtoj:
—Kena, achǫn.

‡ **4:27 4:27** Xikita glosario “Herodes”. § **4:36 4:36** Xikita glosario “Levita”. * **4:36 4:36** Xikita glosario “Tajkótąl o Isla”.

9 Iwąn Pedro kijlij:
—¿Te iga anmotajtǫltijkej iga ankinekikej xikajkayąwakąn iyEspíritoj toTęko? Ta' xikita, nę wi̱tzej yej kitǫkatǫyaj mowéj; inąn tej nǫ yawij mitzwi̱gatij.
10 Iwąn íkuą'san miktiwetzi' iyikxitęnoj Pedro. Kuą' kalakkej chokomej kasitoj siwą' míkto'ya, iwąn kiki̱xtijkej iwąn kitǫkkej itęnoj iwéj.
11 Iwąn inochimej yej kicrędojtoyaj Jesucristo iwąn nochi yej kimatikej yej mochij, poxsan majmawikej.

Dios kichi̱wa mia' milagro

12 Iga Dios kipalęwij apǫstolejmej, kichi̱wayaj mia' milągrojmej iyi̱xtaj la gente. Inochi̱n yej kicrędowąyaj toTęko monechkowąyaj weyitiǫpan, itęnoj puerta yej itǫką' Salomón.
13 Ni agaj yej ayą́' kicrędowąya Jesucristo mi̱xęwiąya iga masen-onokąn iwąmej, e' la gente poxsan kiyę'itayaj inǫmej tokni̱mej.
14 Yej kicrędowąyaj toTęko, mąjya miakiayaj, tajtąga' iwąn siwątkej.
15 Este kiki̱xtiayaj ipan calle yej wętitokej, kitękayaj ipan tapech iwąn ipan peta', iga kuą' panǫj Pedro, malej itǫ́nal maasi ipan sekin de yejemej.
16 Iwąn mia' nǫ yej najnąą'san iyąltepęmej, yąyaj Jerusalén, kiwi̱gayaj iyenfęrmojmej iwąn yej kiknǫchijtoyaj mąlespi̱ritojmej iwąn nochi achitiakej.

Pedro wąn Juan kiwi̱gaj preso

17 Iwąn ijęfej sacerdǫtejmej iwąn nochi saduceojmej yej íwąn onoyaj, ki̱xitayaj apǫstolejmej.
18 Iwąn kiki̱tzkijkej apǫstolejmej iwąn kipręsojwijkej.
19 E' sę iyąngel* toTęko yajki tayowakąn kitapowili̱toj cárcel, iwąn kiki̱xtijkej, kijlijkej:
20 —Xąkąn, ximoketzatij weyitiǫpan iwąn xiktątapǫwi̱tij la gente ken iga wel manejnemikąn ipan iyojwi Dios.
21 Iga inǫ́n kikakikej, ipan se'ya día isájpasan kalakkej weyitiǫpan iwąn pęwakej tamachtijkej.
E' ijęfej sacerdǫtejmej iwąn yej íwąn ompa onoyaj, kinechkojkej nochi yej kimandąrowaj israeli̱tajmej, iwąn tatekimakakej iga mamokuiti apǫstolejmej kąnki' onokej cąrcelijti'.
22 Kiti̱tankej policiyajmej yej tacuidąrowaj weyitiǫpan. E' kuą' asitoj ipan cárcel, akasíkejo', iwąn mokuepkej iga tamati̱lti̱toj.
23 Kijtojkej:
—Nikasitoj cárcel yę'tzakto' iwąn ipan kaltęn ejejkatokej policiyajmej. E' kuą' niktapojkej, ompa ayagaj onoya.
24 Kuą' inǫ́n kikakikej ijęfej sacerdǫtejmej iwąn ijęfej policiyajmej yej tacuidąrowaj weyitiǫpan iwąn inǫmej sacerdǫtejmej yej nǫ mandąrowaj, mojliąyaj: atikmatij kęman tamatis ini̱n.
25 Íkuą' asito sę tąga' iwąn kijtoj:
—Tajtąga' yej ankakijkaj ipan cárcel onókeja weyitiǫpan, némiya tamachtiáj.
26 Ijęfej policiyajmej iwąn policiyajmej yej takuidąrowaj, yajkij kikuitoj tamelą́ iga kimajmawiliąyaj la gente iga wel kitemiktiáj.
27 Kuą' kaxiti̱toj, kiwi̱gakej iyi̱xtaj yej kimandąrowaj judiyojmej, iwąn ijęfej sacerdǫtejmej kijlij apǫstolejmej:
28 —Nejemęn nimitzijlíjkeja iga ayo' nokta xitamachti̱kąn yej kichij Jesús. ¿Iwąn tę ankichijkej? Amejemęn antamachtijtinénkeja nǫyąn Jerusalén iwąn ankinekij xinępanti̱kąn iga nejemej nikmiktijkej inǫ́n tąga'.
29 Iwąn Pedro iwąn sekin apǫstolejmej kijtojkej:
—Máj yękti manikchi̱wakąn ken kijtowa Dios, que manikchi̱wakąn ken kijtowaj tajtąga'.
30 IDiǫs to-ikyapatajwąn, ki-ojpa-ixitij Jesús; inǫ́n yej ankiclavąrojkej ipan sę cruz iga ankimiktijkej.
31 Dios kiwi̱ga' ajko iwąn kitąlij ilądoj iyę'mą', kitąlij iga mamandąro iwąn matasalvąro. Ijkǫ́n israeli̱tajmej wel makikajtęwakąn iga ayompa nemij iga Dios makiperdonąro yejemej.
32 Inǫ́n nejemej niknojma-itakej iwąn nimitzpowiliáj, iwąn nǫ mitznęxtiliáj el Espíritu Santo. Inǫ́n Espíritu, Dios kimaka yejsan kichi̱wa ken yéj kijtowa.
33 Kuą' inǫ́n kikakikej, kuejkuesiwikej iwąn kinekiáj makimikti̱kąn.

---

* **5:19 5:19** Xikita glosario “Ángel”.

34 Iwąn ompa kąn nechkatoyaj yej mandąrowaj onoya sę fariseo† yej itǫką' Gamaliel
yej tamachtiá ipan iley Moisés, inǫn tąga' poxsan kiyę'itayaj. Moketza' iwąn kijtoj iga
achi alı́n makısakąn apǫstolejmej.
35 Iwąn Gamaliel kijlij yej mandąrowaj:
—Noknıwąn de Israel, cuidáj tejté ankichıwiliáj inımej tajtąga'.
36 Xikejląmikikąn ken ikya kichij Teudas, yéj kiyǫlmakatoya iga mamandąro. Iwąn
kitokakej ken cuatrocientos tajtąga'; e' yéj kimiktíjkejsan, iwąn nochi yej kitokayaj
pąpayınikej iwąn ompa nochi tami'.
37 Máj despuéj, kuą' nemi mocensąrǫlo, Judas yej de Galilea poxsan mia' kinechkoj yej
kitokayaj; e' yéj nǫ kimiktijkej, iwąn yej kitokayaj inochimej pąpayınikej.
38 Inǫn iga nimitzijliáj iga xikajtęwakąn kąma manemikąn inımej tajtąga', amo tę
xikchıwilıkąn. Porque siga nemi kichıwaj kensan yejemęn kinekij, yáwisan tamiti.
39 E' siga kichıwaj yej Dios kineki iga mamochıwa, amejemęn awel tę ankichıwilıskej.
Achi xitamajmawilıkąn, amo santą' ankikuejkuesojtoskej Dios.
40 Iwąn nochi kitajtǫlkuılij inǫn tąga'. Iwąn kinǫtzkej apǫstolejmej, kimagakej iwąn
kitekimakakej iga ayo' máj matątapowakąn ipan itǫką' Jesús; iwąn kimajkajkej.
41 Iwąn apǫstolejmej kı́skeja iyıxtaj yej mandąrowaj, poxsan pąktiajkij iga Dios kita'
iga wel kijyǫwiáj kuą' kiknǫchijkej iga moconfiąrojkej ipan Jesús.
42 Iwąn nochipa tamachtiąyaj iwąn kipowayaj itájtǫl Jesucristo. Yąyaj ipan weyitiǫpan,
iwąn nǫ tamachtijtinemiáj ipan kajlimej.

6

Kitapejpenaj siete diąconojmej

1 Iwąn inǫn vęj yej kitokaj Jesucristo nemi máj miakiayaj. Iwąn yej tajtowaj hebreo*
nochipa tamajmakayaj tákual. Iwąn yej tajtowaj griego motęlwijkej wąn yej tajtowaj
hebreo. Kijtojkej iga kuą' momajmakayaj tákual, ayą' kiyę'atendęrowaj siwątkej yej
tajtowaj griego yej mikíkeja iwęwejmej.
2 Iwąn inǫmej doce apǫstolejmej kinechkojkej nochi yej kitokaj Jesús iwąn kijtojkej:
—Akajasi iga manikajtęwakąn iga nikpowaj itájtǫl Dios iga san tákual manikmaj-
makakąn toknıwąn.
3 Inǫn iga noknıwąn, xiktapejpenakąn siete tajtąga' yej ankitaj yę'nemij, iwąn yej
kimatij tę kichıwaj, iwąn yej kipiáj nokta el Espíritu Santo iga yejemęn makichıwakąn
inı́n tekipánǫl.
4 Nejemęn niktęnęwijtoskej Dios, iwąn nitamachtijtoskej ipan itájtǫl.
5 Iwąn nochi kiyę'itakej yej kijtojkej apǫstolejmej. Iwąn kitapejpenkej Esteban, sę
tąga' yej poxsan moconfiąrowąya ipan Dios, iwąn kipiaya nokta el Espíritu Santo. Nǫ
kitapejpenkej Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas iwąn Nicolás de Antioquía yej
ayéj judío, yéj íkyaya kicrędoj ken iga tanęxtiliąyaj judiyojmej.
6 Iwąn kiwıgakej itęnoj apǫstolejmej, yejemej kitąlijkej imąmej ipan itzontekomej
inǫmej siete toknımej iwąn ki-orądowilijkej.
7 Iwąn itájtǫl Dios mia'ya nemi kicrędowąya, iwąn yej kitokaj Jesús poxsan miakiakej
ompa Jerusalén. Este nǫ mia' sacerdǫtejmej yej judiyojmej kicrędojkej Jesús.

Kiprę̨sowiáj Esteban

8 Dios kimá' poder Esteban iga makichıwa milągrojmej iga la gente makicrędǫkąn
Jesús.
9 E' sekin judiyojmej yej asij tiǫpan yej itǫką' "Escląvojmej yej itękomej kimajkájkeja",
iwąn sekin yej de Cirene, de Alejandría, de Cilicia, de Asia, pęwakej iga motęnkıtzkiáj
iwąn Esteban.
10 E' awel kitąnilijkej iga el Espíritu Santo kipalęwij Esteban iga kimá' tájtǫl yej ómpaya
nokta ken kijtoj.
11 Iwąn inǫmej kixtąwakej sekin iga makijtǫkąn iga Esteban mąltajtowa iga iley
Moisés, iwąn mąltajtowa iga Dios.
12 Ijkǫ́n kichijkej iga makuejkuesiwikąn la gente iwąn nochi węwetkej yej mandąrowaj
iwąn yej tamachtiáj ipan la ley iwąn ki-ǫnkawijkej Esteban; kikıtzkijkej iwąn kiwıgakej
iyıxtaj kąn monechkowaj yej kimandąrowaj nochi judiyojmej.
13 Iwąn nǫ kitęmojkej yej tapantiáj, kijtojkej:
—Inı́n tąga' atami iga mąltajtowa iga inı́n toweyitiǫpan kąn moweyimati Dios, iwąn
tajtowa icǫntraj iley Moisés.

---

† **5:34 5:34** Xikita glosario "Fariseo". * **6:1 6:1** Xikita glosario "Hebreo".

14 Nikakikej kijtojto' iga Jesús de Nazaret yawi kixitinati inín weyitiopan iwán yawi
kipatati ken tiktekichiwaj ken Moisés tenextilij iga matikchiwakan.
15 Yej mandarowaj iwán nochi yej ompa ewatoyaj, kua' kitachilijkej Esteban, kitakej
iga ixaya' kenya se ángel.

7

Esteban motajtowiliá

1 Ijefej sacerdotejmej ijkín kitajtan Esteban:
—¿Ix melá' iga ijkón?
2 Iwán yéj kijtoj:
—Noknjwan iwán annotajwewetkej, xinekakikan yej nia nimitzijlitij. Inón toDios yej
nochi wel kichiwa, kixnextilij to-ikyapatajwewej Abraham kua' onoya ipan tajli yej itoka'
Mesopotamia, kua' aya yawi mochantiti altepe' Harán.
3 Iwán Dios kijlij: "Xikajtewa mótal iwán moknjwan iwán xaj ipan inón tajli yej nej
nia nimitznextilíti."
4 Iwán Abraham kisa' pan país yej itoka' Caldea iwán yajki mochantito altepe' Harán.
Kua' Abraham mi'ya' itaj, Dios sej kikixtij ompa iwán kiwajli' kan inán amejemen
anchantitokej.
5 E' ayá' kimá' ítal yej ma-itátkipay; ni alín nokta ayá' kimá' kan wel mataksa. E'
Dios kijlij iga yawi kimakati yej mochiwas itatki, iwán kua' míkisya, kawis iga ipilowan
ipilówampa, malej íkua' Abraham aya kipiaya ipilowan.
6 Iwán Dios kijlij iga yej ipilowan ipilówampa yatij mochantitij ipan se' tajli yej ayéj
itatkimej. Ompa yawij onotij iga esclavojmej iwán kiknochitoskej cuatrocientos años.
7 Iwán Dios no kijlij: "Nej nia nicastigaroti yej mitzesclavojtilískej. Iwán mopilowan
ipilówampa yawij kisatij ompa, iwán witzej neweyimatiltikij nigaj."
8 Dios motajtoltij iwán Abraham, kimá' inón costumbre yej mojliá circuncisión* iga
manesi iga motajtoltij íwan. Inón iga kua' Isaac kipiaya ocho días iga nacero, Abraham
kicircuncidaroj, iwán ijkonsan no kichij Isaac iwán ipiltzin yej itoka' Jacob. Iwán
ijkonsan no kichij Jacob iwán ipilowan, inomej doce ipilowan yej mochijkej iga tetajmej
ipan nación de Israel.
9 'Inomej ipilowan Jacob yej yajkij to-ikyapatajwan kijiyakej itzoyomej yej itoka' José,
iwán kinamakakej, iwán inomej yej takojkej kiwigakej Egipto. E' Dios onoya iwán José
10 wan kimanawij kua' kiknochiwayaj. Dios kinextilij ken wel makichiwa iga wel
makiye'ita Faraón el rey de Egipto. Inón iga Faraón kitalij José iga mamochiwa
gobernador ipan Egipto iwán no mandarowaya chan Faraón.
11 'Iwán poxsan apistajtiá' iwán tayokoyayaj noyan ipan ítal Egipto iwán Canaán, wan
totajwan akasiajo' te kikuayaj.
12 Kua' Jacob kimati' iga Egipto ono' trigo, kititan ipilowan yej to-ikyapatajwan
matakowatij. Ijkón iga achto vej yajkij Egipto.
13 Entonces kua' se' vej yajkij yejemen, José motenxítonya iyixtaj iyiknjwan, wan
íkua'ya el rey Faraón kimati' katiapa itaj wan iyiknjmej José.
14 Iwán José tatitan makikuitij Jacob yej ítajpa iwán inochi iyiknjwan; iga inochimej
masi' setenta y cinco.
15 Ijkón iga Jacob yajki mochantito Egipto iwán ompa migui', iwán ompa mikikej no
ipilowan yej to-ikyapatajwan.
16 Iwán iyomiyomej Jacob kiwigakej ipan tajli yej itoka' Siquem, iwán kitokakej ipan
animajtexapo' yej Abraham kikowilij ipilowan Hamor.
17 'Kua' ayo' wejka iga mochiwas yej Dios kijlij Abraham iga yawi kichiwati nokta,
judiyojmej poxsan piwikej Egipto.
18 Ompa Egipto pe' mandaroj se' rey yej akixmatiá José.
19 Inín rey kikajkayaj totajwan iwán kiknochijkej, kitekimakakej iga makisenkoka-
jtewakan seli' choolilin iga mamijmikikan.†
20 Íkua' nacero Moisés. Yéj kua' séligo', Dios poxsan kiye'ita'. Itaj iwán iye' kiskaltijkej
eyi mes ompa ichamej.
21 Kua' tatekimakakej iga kikajtéjkeja iselti iga mamiki, isiwapiltzin el rey de Egipto
kasi' iwán kiskaltij ken ipiltzin.
22 Inón iga Moisés momachtij ken momachtiáj egipciojmej. Yéj mandarowaya poxsan
iwán nochi ken tatekimakaya mochiwaya.

---

* **7:8 7:8** Xikita glosario "Circuncisión". † **7:19 7:19** Ex 1:22

23 'Kuą' kipiaya cuarenta años, Moisés yajki kipaxąlowiḷto iyiknḭwąn, inǫmej yej de
Israel.
24 Ompa kita' sę egipcio kimagatoya sę yej iyiknḭ́mejpa. Iwąn kimąnawḭto iwąn
kimiktij inǫ́n egipcio yej tamagatoya.
25 Yéj kijtoj anka iyiknḭwąn kimatiskej iga Dios kitḭtan iga makimąnawḭkąn, e' yejemęn
ayą́' kimatikej.
26 Iwąn ipan se'ya día, Moisés kasito ǫmęn israelita nemi momagaj, iwąn ki-
takąwaltiąyaj, kijlijkej: "¿Te iga anmomagaj? Esi de amejémęmpasan."
27 Kuą' kiká' inǫ́n yej tamagatoya, este kiyagatopej Moisés, kijlij: "Tej ayagaj mitztąlij
iga tijęfej o tijuęz iga xinętakąwąlṭikąn.
28 ¿Ix tikneki nǫ xinęmikti ken yąlwa tikmiktij inǫ́n egipcio?"
29 Kuą' Moisés inǫ́n kiká', choloj iwąn yajki mochąnṭito ipan tąjli yej itǫką' Madián.
Ompa onoya ken yej wejkachąnej iwąn kipiá' ǫmęn ipilowąn.
30 'Kuą' pánoja cuarenta años, Moisés onoya ipan desierto‡ iną́' tepę' yej itǫką' Sinaí.
Ompa kḭxnęxtilij sę ángel ipan sę witztakǫ' yej węwelǫntoya.
31 Moisés momajtij iga inǫ́n yej kitztoya, iwąn kuą' kitechoj iga makiyę'ita, kiká' itájtǫl
toTęko, kijlij:
32 "Nej yej iDiǫspa amo-ikyapatajwęwetkej, Abraham, Isaac, iwąn Jacob." Iwąn Moisés
kuekuechkatoya iga majmawiá, iwąn ayo' mḭxęwiąya iga kitachḭliąya.
33 Iwąn toTęko kijlij: "Xikḭxti moga' yej tikakijto', porque nij kąn titaksato', nej nono'.
34 Nikitzto' ken iga kiknǫchḭwaj nogęntej yej onokej Egipto, nikaki iga este tejtenaj.
Inǫ́n íga niwąlaj iga nikmąnawḭkoj. Inąn xiwḭki iga nia sej nimitztḭtaniti Egipto."
35 'Malej iga yejemęn kimąlijlijkej Moisés, kuą' kijlijkej: "¿Ą'yéj mitztąlij iga tijęfej o
tijuęz?" E' Dios kitḭtan ken jefe iga makimąnawḭti igęntej. Kitḭtan iyąngel makḭxnęxtilḭti
Moisés ipan witztakǫ'.
36 Moisęswa' in yej kikḭxtij Egipto to-ikyapatajwąn. Yéj kichij milagro ompiga Egipto
iwąn ipan inǫ́n Chḭlti' lámąr iwąn ipan desierto kąn nemiáj cuarenta años.
37 Inǫnsan Moisés kijlij israelḭtajmej: "Dios yawi mitztḭtaniḷtij sę profeta yej de
amejémęmpasan, ken nej nętitan. Xikakikąn yej yéj mitzijliáj."
38 Inḭ́n Moisés yej onoya iwąn la gente ompiga ipan desierto, iwąn el ángel yej kinǫtza'
ipan tepę' Sinaí. Iwąn onoya wąn to-ikyapatajwąn, Moisés yej kimakakej itájtǫl yej
tamaka vida iga tejemej sej matęmakakąn.
39 'E' inǫmej totajwąn ayą́' kinekikej makichḭwakąn ken kijtowa, mąjwa' kinekiáj sej
mamokuepakąn Egipto.
40 Iwąn kijlijkej Aarón: "Niknekij xinęchḭwiḷḭkąn diǫsmej iga mateojkuḭltijtiąkąn
tejemej. Porque atikmatij tę kichij inǫ́n Moisés yej tękḭxtij Egipto."
41 Iwąn kichijkej ken sę tǫrojtzḭn iga idiǫsmej iga makiweyimatḭltḭkąn, iwąn kikuikej
mia' yǫlkąmej iga kimiktilijkej tepostǫrojtzin iwąn yejemęn pąkikej iga kichijkej inǫ́n.
42 Iwąn Dios kikajtej yejemęn, kisemakákeja iga makiweyimatḭltḭkąn sḭtalimej. Ijkḭ́n
ijkuilijto' ipan iḷḭbroj profętajmej:
Amejemęn de Israel, ¿ix amejemęn ankimiktijkej yǫlkąmej iga annęmakakej ofrenda
kuą' amonoyaj ipan desierto cuarenta años?
43 ¡Ayą́'! Mąjwa' ankinentiąyaj ikuetaxtiǫpan dios Moloc,
iwąn ankinentiąyaj sḭtalin yej kijliáj dios Renfán.
Inǫmej imágenes yej amejémęnsan ankichijkej iga xikweyimatḭltḭkąn.
Inǫ́n iga niawij nimitzkḭxtḭtij kąn amonokej; nimitzwḭgaskej este iyḭkąmpa país de
Babilonia.
44 'Ipan desierto to-ikyapatajwąn kipiayaj sę kuetaxtiǫpan§ kąn kąnayaj inǫ́n ǫme
patachte'ti kąn ijkuilijtoya la ley. Inǫ́n kuetaxtiǫpan kichij Moisés kensan Dios kinęxtilij
iga makichḭwa.
45 To-ikyapatajwąn kimakakej inǫ́n kuetaxtiǫpan ipilowąn iwąn kaxitijkej este nigaj.
Senwąlkej iwąn Josué iga kitąlkuḭḷḭkoj se' gente yej nigaj chąntitoyaj. Inǫmej gente
Dios kikḭxtij iga kimakakej ítąl totajwąn. Ijkǫnya iga kąwiko inǫ́n kuetaxtiǫpan este
iga mandąroj el rey David.
46 Dios poxsan kiyę'ita' el rey David iwąn yéj kine' makichḭwili sę íkal Dios yej iDiǫspa
Jacob, kąn wel maono.
47 E' rey Salomón in yej kichij Dios íkal.
48 Malej iga Dios yej kipoxpiá poder, ayą́' mochąntiá ipan tiǫpamej yej kimąchḭ́wajpa
tajtąga'. Ken kijtoj sę profeta:
49 Ipan cielo nimotąliá iga nimandąrowa,

‡ **7:30 7:30** Xikita glosario "Desierto". § **7:44 7:44** Xikita glosario "Kuetaxtiǫpan".

iwąn ipan tąjli nimokxitetoniá.
¿Katiábapa nókal nęchiwilĩskej?
¿Kąn wel nimosęwĩj?, kijtowa toTęko.
50 ¿Ixtaj ayéj nej nikchij iga nomą' nochi yej ono'?
51 Esteban kíjtojo' nǫ:
—E' amejemęn nochipa anyǫltakuaktikej, amonakas iwąn amoąlmaj ken yej ayą́' kĩxmatij Dios. Nochipa ankichĩwaj yej ayą́' kineki el Espíritu Santo. Amejemęn kensan amo-ikyapatajwąn.
52 Amo-ikyapatajwąn kiknǫchijkej nochi profętajmej, este kimijmiktijkej yej kijtojkej iga yawi wĩtzeti Cristo, yej yę'nemi. Iwąn kuą' wąlaj, amejémęnsan sej ankentregąrojkej iwąn ankimiktijkej.
53 Malej iga ąngelejmej mitzmakakej iley Dios, e' amejemęn ayą́' ankichijkej ken kijtowa.

Miki Esteban
54 Kuą' kikakikej yej kijtojtoya Esteban, poxsan kuejkuesiwikej este kigueguetzekaltijkej itamej iga kijiyaj Esteban.
55 E' yéj kimela'piaya el Espíritu Santo, ajkotachá' ipan cielo iwąn kita' kąn Dios tąwijto', wąn kita' ompa ejkato' Jesús ilądoj iyę'mą' Dios.
56 Iwąn kijtoj:
—¡Ta' xikitakąn! Nikitzto' tapojto' cielo, iwąn ompa ono' Jesús* ilądoj iyę'mą' Dios.
57 E' yejemej monajnagastzakkej iga imąmej, tzajtzikej iwąn kisempǫlojkej Esteban.
58 Kiwawatatzojtikĩxtijkej ipan ąltepę' iga kitemiktĩtoj. Iwąn inǫmej yej nemi tatemiktiáj kikąwatǫyaj isotąntzotzolmej† iyikxitęnoj sę tąga' yej itǫką' Saulo iga makicuidąrowilĩkąn.
59 Miej nemi kitemiktiáj, Esteban kitęnęwij Dios, kijtoj:
—NoTęko Jesús, xikǫmemąwi noespĩritoj.
60 Iwąn motankuąketza', iwąn tajtoj recio, kijtoj:
—NoTęko, amo xikwelkuĩli yej ayękti yej nemi nęchĩwiliáj.
Kuą' tami' inǫn kijtoj, mígui'ya.

8

Saulo kitęmowa iga kiknǫchĩwa yej kicrędowaj Jesús
1 Saulo kiyę'ita' iga kimiktijkej Esteban.
Inǫnsan día pęwakej iga parę́j kitęmojkej iga kiknǫchĩwaj yej kicrędojtokej Jesús yej ichąmej Jerusalén. Nochi pąpayĩnikej, ono' yej yajki ipan ítąl Judea iwąn Samaria. Apǫstoléjmejsan kajkej Jerusalén.
2 Sekin tajtąga' yej kicrędojtokej Dios, kitǫkkej Esteban, iwąn poxsan chǫkakej.
3 Iwąn Saulo kiknǫchĩwąya yej kicrędojtokej Jesús, kalakiá ipan sejsę́ kajli iga kiwawatatzojtikĩxtiąya tajtąga' iwąn siwątkej iwąn kiwĩgayaj preso.

Mopowa yę'notĩciaj Samaria
4 E' yej cholojkej Jerusalén, nǫyąn san kąn yajkij kipowayaj itájtǫl Dios yej tasalvąrowa,
5 Sę de yejemęn yej itǫką' Felipe, yajki sę ąltepę' yej ono' ipan ítąl Samaria,* iwąn ompa pęwa' kipowa' itájtǫl Cristo.
6 Ompa monechkǫlowąya iwąn nochi kikakiáj yej kijtowąya Felipe, iwąn nǫ kitayaj iga kichĩwaya milagro.
7 Mia' yej kipiaya mąlespĩritoj achitiakej, iwąn mąlespĩritojmej kuą' kĩsayaj ipan inǫmej este tzajtzitikĩsayaj. Iwąn nǫ achitiakej yej takuąwayaxtoyaj iwąn yej kǫxomej.
8 Inǫn iga poxsan pąktoyaj ipan inǫn ąltepę'.
9 E' onoya nǫ sę tąga' yej itǫką' Simón yej motamatiliá iwąn kikajkayajtoya la gente de Samaria, kinekiá iga makita la gente iga yéj ayéj nąmǫl.
10 Kitajtǫlkakiá yej máj aya yǫlej este yej máj yǫ́leja, kijtowąyaj:
—Inı́n Simón kinentiá nokta iweyipodęr Dios.
11 Kitajtǫlkuĩliąyaj iga inǫn itamatilis, íkyaya kikajkayajtokej.
12 E' kuą' kicrędojkej inǫn yę'notĩciaj yej Felipe kipowa' ken iga reinąrowa Dios, iwąn iga mamosalvąrǫkąn ipan itǫką' Jesucristo, mobautiząrojkej tajtąga' iwąn siwątkej.

---

* **7:56 7:56** Esteban kijtoj "iPiltzĩn Tąga'", tǫką' yej Jesús kijtoj kuą' motǫkąwij. Lc 5:24 † **7:58 7:58** Anka iga sektaj kinentiąyaj sotąntzótzol, wąn kikĩxtijkej iga máj wel matatemiktĩkąn. Ayéj iga onoyaj ipetzkąmej. * **8:5 8:5** Xikita glosario "Samaria, Samaritanos".

13 Kicrẹdoj nọ inọ́n Simón, iwą́n mobautizą̨roj, iwą́n kitokatinemiáy Felipe, mad-
mirą̨dojtoya iga kitaya iga kichḭwaya milagros.
14 Kuą̨' apọstolejmej yej onoyaj Jerusalén kimatikej iga yej ichąmej Samaria ki-
crẹdójkeja itájtọl Dios, kitḭtankej mayą̨kąn ompiga Pedro iwą́n Juan.
15 Asitoj ompiga, orą̨dojkej iga inọmej yej kicrẹdojkej Jesús iga makipiakąn el Espíritu
Santo.
16 Porque aya wḭtziá iyEspḭ́ritoj Dios niga ipan sẹ de yejémẹmpa, onóyajsan bautizado
ipan itọką̨' toTẹko Jesús.
17 Iwą́n Pedro iwą́n Juan kitą̨lkej imąmej ipan inọmej, iwą́n inọmej kipiákeja
iyEspḭ́ritoj Dios.
18 Kuą̨' Simón kita' iga wą̨laj iyEspḭ́ritoj Dios iga apọstolejmej kitą̨líjkejsan imąmej
ipan inọmej, Simón kinekiá makixtą̨wa apọstolejmej;
19 kijtoj:
—Xinẹmakakąn nọ inọ́n poder iga ą̨'san ípan maniktą̨lili nomą̨' makipiá nọ iyEspḭ́ritoj
Dios.
20 Iwą́n Pedro kijlij:
—Ximiki wąn motomḭn iga tikowasneki imakọka Dios.
21 Tej ayą́' mitzajasi iga xikpiá; iyḭxtaj Dios tej tikchijto' yej ayẹkti.
22 Xikajtẹ́waya iga tikchḭwa yej ayẹkti, iwą́n xiktajtanili Dios siga wel mitzẹlką̨wilḭj
inọ́n yej tikejlą̨n ipan moą̨lmaj.
23 Nimitzita iga ipan moą̨lmaj titapox-ḭxita, iwą́n tikchijto' yej ayẹkti, inọ́n kenkuą̨'
mitzilpito'.
24 Iwą́n kijtoj Simón:
—Amejemẹn xiktẹnẹwḭkąn Dios iga nej iga amo mamochḭwa inọ́n yej anne-ijlijkej.
25 Kuą̨' apọstolejmej tami' tą̨tapowakej ipan itájtọl Dios, mokuepkej Jerusalén. Ipan
ojti kipojtiwą̨lkej yẹ'notḭciaj ipan mia' ą̨ltepẹtzitzḭn yej onokej ipan ítą̨l Samaria.

Felipe iwą́n sẹ tą̨ga' de Etiopía

26 Después sẹ iyą́ngel toTẹko kijlij Felipe:
—Ximoketza, iwą́n xaj taníbapa ipan ojti yej kḭsa Jerusalén iwą́n yawi ą̨ltepẹ' Gaza.
Inọ́n ojti panowa ipan desierto.
27 Ijkọ́n Felipe moketza' wąn yajki ompiga; iwą́n ipan ojti masi' iwą́n sẹ tą̨ga' yej ichąn
ipan tą̨jli Etiopía. Inọ́n tą̨ga' poxsan tayakąntoya, yéj kẹnilijtoya itomḭn la reina de
Etiopía yej itọką̨' Candace. Inọ́n tą̨ga' yajka Jerusalén iga kiweyimatḭltḭtọya Dios.
28 Inọ́n tą̨ga' némiya yą̨ya ícha̧n; ẹwatią̨ya ipan ikuacarrẹtaj, kileẹrojtią̨ya inọ́n libro
yej kijkuiloj el profeta Isaías.
29 IyEspḭ́ritoj Dios kijlij Felipe:
—Xiktecho inọ́n kuacarrẹtaj iwą́n xisenyawi itẹnoj.
30 Kuą̨' Felipe kitechoj, kiká' iga kileẹrojtią̨ya inọ́n libro yej kijkuiloj Isaías, iwą́n
kitajtan:
—¿Ix tikmati tẹ kijtọjneki in yej tikleẹrojtiá?
31 Iwą́n kijtoj inọ́n tą̨ga':
—¿Kén nia nikmatiti si ayagaj ne-ijliá tẹ kijtọjneki?
Iwą́n kijlij Felipe iga matejkawi iga mamotą̨li itẹnoj.
32 Kąn kileẹrojtią̨ya ijkḭ́n ijkuilijto':
Kiwḭgakej kimiktḭtoj ken sẹ borrego;†
iwą́n ken borrẹgojtzḭn kuą̨' kitejtekiliáj itzojmiyo, atzajtzi,
ijkọnsan yéj nọ atajtoj.
33 Kalḭmpamatikej, ayą́' kitajtọlkuḭlij yej kijuzgą̨rowa.
¿Iwą́n ą̨' tajtowa iga ipilowąn?,
iga kimiktijkej ipan inḭ́n tą̨jli.
34 Iwą́n inọ́n tą̨ga' de Etiopía kitajtan Felipe:
—Achi xine-ijli de ą̨'yéj tajtowa inḭ́n profeta. ¿Ix iga yéjsan o iga sewo'?
35 Iwą́n Felipe pẹwa' tajtoj de inọ́n yej kileẹrojtią̨ya inọ́n tą̨ga' de Etiopía, iwą́n
kipowilij yẹ'notḭciaj de Jesús.
36 Kąn nemi yawij, asitoj kąn ono' ą̨'ti. Kijtoj inọ́n tą̨ga':
—Nij ono' ą̨'ti; ¿ix awel tinẹbautizą̨roj?
37 Felipe kijtoj:
—Siga tikmela'crẹdowa iga inewi moą̨lmaj, wel.
Iwą́n kijtoj:
—Nicrẹdowa iga Jesucristo iPiltzḭn Dios.

† **8:32 8:32** Xikita glosario “Borrego”.

38 Iwąn kiketzaltij ikuacarrętaj; iwąn iyǫmextimej yajkij a-ijti'. Iwąn ómpaya Felipe
kibautizǫroj inǫn tąga'.
39 Kuą' kǫ́skeja a-ijti', iyEspǫ́ritoj toTęko kiwǫ́ga' Felipe. Inǫn tąga' ayo' mąj kita' Felipe;
e' tąga' kikui' iyojwi este pąktiajki.
40 Felipe asito sej este ipan ąltepę' yej itǫką' Azoto, iwąn panǫtiajki ipan sejsę́ ąltepę'
iga kipojtinemi' yę'notǫ́ciaj de Jesús este que asi' ąltepę' Cesarea.

9

Saulo pęwa iga kitoka Jesús

1 Saulo kijtojtóyasan iga yawi kimiktǫ́ti yej kitokaj Jesús. Inǫn iga yajki kitato ijęfej
sacerdǫtejmej,*
2 kitajtanito ąmamej kąn makijto iga yejemej kitekimakaj iga mayawi Damasco iga
makitęmǫti ipan itiǫpamej judiyojmej yejsan kitokaj iyojwi Jesucristo. San ą' casis,
kiwǫ́gas preso este Jerusalén, tajtąga' o siwątkej.
3 E' kuą' nemi yąya ipan ojti iga asitiąyay Damasco, wąlaj ipan cielo sę ti'ti yej
kiwęjtąwǫ́ko.
4 Saulo wetzi' este tąlpan, kiká' ą'pa ijkǫ́n kijlij:
—Saulo, Saulo, ¿te iga tine-iknǫchǫ́wa?
5 Saulo kijtoj:
—¿Ą'yejtaj in tej?
Iwąn kijlij:
—Nej niJesús. Nejwa' in yej nemi tine-iknǫchǫ́wa. Iga ijkǫ́n tikchǫ́wa, tejsan momątika
nemi timo-iknǫchǫ́wa, ken kuą' sę toro kitiliksa ipǫntaj kuawi' yej iga momajmajtiá.
6 Iwąn Saulo este kuekuechka' iga majmawi, kijlij:
—NoTęko, ¿tętaj tikneki manikchǫ́wa?
ToTęko kijlij:
—Ximokétzaya, xaj Damasco. Ompiga yawij mitzijlǫ́tij tę tia tikchǫ́wati.
7 Inǫmej tajtąga' yej nemi yąyaj iwąn Saulo pox momajtijtikajkej iga kikakikej ą'pa
tajtoj, e' akitakej ni agaj.
8 Iwąn Saulo moketza' kąn wetztoya, kuą' mǫ́xtapoj, ayo' wel tachaya. Iwąn
kimąwiląntiajkij. Ijkǫn kaxitǫ́toj Damasco.
9 Ompa onoya ęyi día, awel tachaya, atakuaj niga konij nitę́.
10 Ompa Damasco onoya sę yej itǫką' Ananías yej kitoka Jesucristo, wąn toTęko
kǫ́xnęxtilij, kijlij:
—¡Ananías!
Iwąn yéj kijlij:
—Nigaj nono' noTęko.
11 Iwąn toTęko kijlij:
—Xi-ójkuiya, xaj ipan calle yej itǫką' Melakti'. Ompa chąn Judas, xiktęmǫti sę de Tarso
yej itǫką' Saulo, yéj inąn nemi nętęnęwiá.
12 Nikǫ́xnęxtílija iga kalakito sę tąga' yej itǫką' Ananías iwąn kitąlilij imą' iga sej
matachá.
13 Kuą' inǫn kiká' Ananías, kitęnkuepilij:
—NoTęko, e' inǫn tąga', mia' toknǫ́mej ne-ijlijkej kén iga yéj poxsan kiknǫchij inǫmej
yej Jerusalén mitztokaj.
14 Iwąn inąn wąlaj nǫ este nigaj. Este kiwajlǫ́' sę ąma' kąn ijęfej sacerdǫtejmej kitekimá'
iga wel makiwǫ́gakąn preso yej mitzweyimatǫ́ltiáj.
15 E' toTęko, kijlij:
—Xaja, iga yéj niktapejpen iga makipowa notájtǫl. Makipowilǫ́ti yej ayéj de Israel iwąn
irręyejmej, iwąn nǫ yej de Israel.
16 Nej nia niknęxtilǫ́ti iga yéj yawij poxsan kiknǫchǫ́watij iga nętoka.
17 Iwąn Ananías yajki ipan inǫn kajli kąn onoya Saulo. Kuą' kala', kitąlilij imą', iwąn
kijlij:
—Saulo, tinoknǫ́n, toTęko Jesús yej mitzǫ́xnęxtilij ipan ojti kąn nemi tiwǫ́tziá, nętǫ́tan
iga wel sej xitachá, nǫ iga xikpiaya el Espíritu Santo.
18 Íkuą'san kojkopę́' ipan iyǫ́xmej tejtę́ ken tǫpoj iyajwayo; ijkǫn iga welya sej tachá'.
Iwąn yajki mobautizǫroto;
19 tami' inǫn, takuaj wąn kikui' sej itájpal.

Saulo kipowa itájtǫl toTęko ipan Damasco

* **9:1 9:1** Inǫ́n ijęfej sacerdǫtejmej, ichąn Jerusalén.

Iwąn achǫ' ompa kąwi' wąn toknįwąn yej kitokaj Jesucristo yej ichąmej Damasco.
20 Íkuą'san pęwa' iga kipowa itájtǫl Jesucristo ipan itiǫpamej judiyojmej, kijtojtinemiá
iga Jesús, Dios nokta iPiltzįn.
21 Iwąn nochi yej kikaktoyaj madmirądowąyaj, kijtowąyaj:
—¿Ix ayejtaj inín tąga' yej Jerusalén kitęmojtinemiá iga makiknǫchįwa yej kitęnęwiáj
itǫką' Jesús? ¿Ix ayéj yejsan nǫ yej wąlaj nigaj iga makijilpitiwįga katka itęnoj ijęfejmej
sacerdǫtejmej?
22 E' Saulo máj kiyǫlmakaya iga kipowa toTęko itájtǫl ipan ąltepę' Damasco.
Kinojma-ijtowąya iga makimatikąn iga Jesusya nokta in el Cristo yej Dios kitapejpen;
judiyojmej este akojasiáj ken iga makitęnkuepilįkąn.

Saulo kicholowiliá judiyojmej

23 Kuą' pánoja mia' día, judiyojmej motajtǫltijkej iga makimiktįkąn Saulo;
24 e' yéj kimati' iga kimiktįjnekiáj. Kichįxtoyaj kajkąn kįsalo ipan ąltepę' semilwi' iwąn
senyówal iga makimiktįkąn;
25 e' yej kitokaj Saulo, tayowakąn kakijkej ipan sę pąnchikiwéj, iwąn
kipįpilojtitemowijkej ipan muro yej iga koląltitoya ąltepę', ijkǫ́n iga choloj.

Saulo asi Jerusalén

26 Kuą' Saulo asito Jerusalén, kinekiá mamosenechkǫkąn iwąn yej nǫ kitokaj Jesús; e'
inochimej kimajmawiliąyaj iga akicrędowąyaj siga yéj nǫ kitókaya Jesús.
27 E' Bernabé kiwįga' kąn ono' apǫstolejmej. Iwąn kipowa' kén iga ipan ojti
toTęko kįxnęxtilij Saulo, iga toTęko kinǫtza', iwąn kén iga kuą' onoya Damasco, Saulo
amajmawi' iga kipowa' itájtǫl Jesús.
28 Ijkǫ́n Saulo kąwi' Jerusalén, yąyaj iwąmej kąnsan kinekiá.
29 Amajmawiá iga kipowaya itájtǫl toTęko, este motęnkįtzkiąya iwąn judiyojmej yej
tajtowąyaj griego. E' yejemęn kinekiáj makimiktįkąn.
30 Kuą' yej kitokaj Jesús kimatikej iga kimiktįjnekiáj Saulo, kiwįgakej Cesarea iwąn
kitįtankej iga mayawi Tarso.
31 Iwąn toknįwąn yej kicrędojtoyaj Jesús yej onoyaj nǫyąn Judea, Galilea iwąn Samaria,
tamelą onoyaj iga ay'ya kiknǫchįwayaj, mąjya kisentąliąyaj iyąlmajmej ipan Dios.
Yę'nemiáj ken tatekimaka toTęko iwąn nemi miakiayaj iga el Espíritu Santo kipalęwiąyaj.

Eneas yęktiá

32 Kuą' Pedro kipaxąlowilijtinemiá yej kitokaj Jesús, yajki nǫ kitato yej chąntitokej
ąltepę' Lida.
33 Ompa kasito sę tąga' yej itǫką' Eneas yej wetztoya ipan itapech ocho años, awel
moketzaya iga takuąwayaxtoya.
34 Iwąn Pedro kijlij:
—Eneas, Jesucristo mitzachitiáltija. Ximoketza iwąn xi'yętáliya kąn tiwetztoya.
Eneas nimanín moketza'.
35 Iwąn nochi kitakej yej chąntitokej ąltepę' Lida wąn ipan tąjli de Sarón, iwąn
kitokákeja toTęko Jesús yej el Mesías.

Dorcas ojpa-isa

36 Ipan ąltepę' Jope onoya sę siwą' yej kitoka Jesucristo, itǫką' Tabita. Ipan griego
kijtǫjneki Dorcas.† Yéj nochipa kichijtoya yej yękti; kipalęwiąya yej ayą́' motapialiąyaj.
37 Iwąn inǫmej días wętiá' wąn migui'. Kuą' kąltíjkeja, kiwįgakej ajko ipan se' piso.
38 Iwąn Jope ayą́' wejka iga Lida; kuą' yej kitokaj Jesús kimatikej iga Pedro ono' Lida,
kitįtankej ǫmęn iga ijkín makijlįtij:
—¿Ix wel sémisan tiąj Jope nowąmej?
39 Iwąn Pedro motęmá', yajki iwąmej. Kuą' asikej Jope, kiwįgakej kąn ono' ąnimaj,
iwąn nochi yej węwejmikikej chojchǫkatókejpa iga kiyawalojkej Pedro, kinęxtilijkej
wįpįlmej iwąn kuąchtimej yej Dorcas kichij kuą' aya miki.
40 Iwąn Pedro kikijkįxtij nochi yej ompa onoyaj iwąn motankuąketza' iga kitęnęwij
Dios; iwąn kitachįlij ąnimaj, kijtoj:
—Tabita, ximoketza.
Iwąn kitapoj iyįx, kita' iga ompa ono' Pedro, motąlij.
41 Iwąn Pedro kimąkįtzkij iga kiketza'. Iwąn kinǫtzkej yej kitokaj Jesús, wąn yej
węwejmikikej, iga makitakąn iga Tabita isa' sej.
42 Inǫ́n momati' nǫyąn ipan ąltepę' Jope, iwąn mia' kicrędojkej ipan toTęko Jesucristo.

† **9:36 9:36** Ipan mela'tájtǫl Dorcas kijtǫjneki Masątzįn.

43 Iwąn Pedro wejkaj achi kąwi' ipan inǫn ąltepę' chąn sę yej itǫką' Simón, yej kichi̱wa kuajkuantas iga kuetax.

10

Pedro iwąn Cornelio

1 Ipan ąltepę' Cesarea onoya sę tąga' yej itǫką' Cornelio yej ikapitán cien soldado romąnojmej, inǫmejwa' kijliąyaj Italiano.
2 Inǫn tąga' wąn nochi yej ono' ichąn kicrędowąyaj wąn kimajmawiliąyaj Dios. Nǫ kipalęwiąya mia' judiyojmej yej amotapialiąyaj iwąn nochipa kitęnęwiąya Dios.
3 Sę tiǫta' ken las tres, ki̱xnęxtili̱ko sę iyąngel Dios, kinojma-ita' kalakiko kąn yéj ono', kijlij:
—¡Cornelio!
4 Iwąn yéj kitachi̱lijtiki̱sa' el ángel wąn kimǫkątajtan:
—¿Anka tejté íga?
El ángel kijtoj:
—Dios mitzkaki kuą' tiktęnęwiá iwąn mitzita kuą' tikpalęwiá yej ayą' motapialiáj.
5 Inąn xikti̱tani sekin tajtąga' iga mayąkąn Jope, iga makinǫtzatij Simón, yej itǫką' nǫ Pedro,
6 ono' chąn sewo' Simón yej tekipanowa iga kuetax, yej chąntito' lamąrtęnoj. Yéj yawi mitzijli̱ti yej tia tikchi̱wati.
7 Kuą' yájkiya el ángel yej tajtojtoya íwąn, Cornelio kinǫtza' ǫmęn itekipanowąnimej iwąn sę soldado yej kiyę'itaya, yej nǫ kicrędowa Dios.
8 Iwąn kuą' támi'ya kipowilij nochi kén iga kita', kiti̱tan iga mayąkąn ąltepę' Jope.
9 Ipan se'ya día miej nemi yawij ipan ojti iwąn asitiąyaja Jope, Pedro tejkaj iyi̱xko kajli* ken tajkodía iga kitęnęwiá Dios.
10 Iwąn poxsan mayąnaya, kinekiá magui' matákuaya. Kuą' nemi kichi̱wiliáj itákual, Dios kinęxtilij Pedro tępa iteki en visión.
11 Kimela'ita' iga cielo tapowi', pilojtiwi̱tziá te tani sę ken tikita weyimántiąl, ijilpitiwi̱tziá ipan nąwi inakas.
12 Ipan inǫn weyimántiąl onoya sęse'pa yǫlkąmej; yej kipiáj nąwi iyikximej, yej moęlwawatatzowaj iwąn yej patąnij.†
13 Iwąn kikagui' sę tájtǫl yej kijlij:
—Pedro, ximoketza, xikmikti iwąn xikua.
14 E' Pedro kijtoj:
—NoTęko, awel, iga nej ayí' nikua yej kijtowa motájtǫl iga amokua.
15 Iwąn inǫn yej kinǫtza', sej kijlij:
—Yej Dios kijtowa iga wel mokua, tej amo xikijli iga ayękti.
16 Ijkǫn mochij ęyi vęj, iwąn inǫn weyimántiąl sej tejkaj ipan cielo.
17 Kuą' Pedro tayǫkoxtoya iga akimatiá tę kijtǫjneki inǫn yej Dios kinęxtilij, asitoj tajtąga' yej Cornelio kiti̱tan. Tatajtantiwąlkej kąn ichąn Simón, este asikej ipan ikaltęn.
18 Tanǫtzkej, tatajtankej:
—¿Ix nigaj ono' sę yej itǫką' Simón yej nǫ itǫką' Pedro?
19 Kuą' Pedro kejlą́ntogo' inǫn yej kita', el Espíritu Santo kijlij:
—Ta' xikaki; ęyi tajtąga' mitztęmowaj.
20 Ximokétzaya, iwąn xitemo. Amo tę xikejląmiki, xaj iwąmej iga inǫmej nej nikti̱tan.
21 Iwąn Pedro temoj, kitechoj inǫmej tajtąga' yej Cornelio kiti̱tan. Kijlij:
—Nejwa' in yej annętęmowaj; ¿te iga anwąlkej?
22 Iwąn yejemęn kijtojkej:
—Niwąlkej iga nęti̱tankej el capitán Cornelio. Yéj poxsan yę'nemi iwąn kiweyimati̱ltiá Dios. Nochi judiyojmej kipoxyę'itaj Cornelio iwąn kipoxnekij. Sę iyąngel Dios kitekimá' iga mamitznǫtzaki iga xajki' íchąn, iga makikaki yej tej tia tikijli̱ti.
23 Iwąn Pedro kijlij iga makalakikąn kalijti', iwąn ompa kąwikej iga kochkej.
Kuą' tanę́si'ya, Pedro yajki iwąn yejemęn; yajkij nǫ sekin yej kitokaj Jesús yej ompa ichąmej Jope.
24 Ipan se' día asitoj Cesarea kąn Cornelio kichi̱xtóyaja iwąn sekin iyikní̱wąmpa wąn iyami̱gojmej yej íwąn moyę'itaj, yej yéj kijlij iga ompa maonokąn.
25 Kuą' Pedro asito, Cornelio ki̱xnąmikito, iwąn motankuąketza' iyi̱xtaj iga katka makiweyimati̱lti.

---

* **10:9 10:9** Ikalmej judiyojmej itęchoj kikuiáj iga mejekawiąyaj kuą' pox tadotǫni wąn iga orądowąyaj. † **10:12 10:12** Iley Dios kijtowa iga judiyojmej awel kikuaj sekin ini̱mpa yǫlkąmej. Lev 11

26 E' Pedro kiketza', kijlij:
—Ximoketza. Nej nǫ nitąga' kensan tej.
27 Iwąn tątapojtiajkij te kalijti', ompa kasitoj mia' yej nechkatokej.
28 Iwąn Pedro kijtoj:
—Amejemęn ankimátija iga nej yej nijudiyoj, noley nęnęxtiliá iga awel manimonechko iwąn yej ayéj judío, niga manikalaki íchąn; e' Dios nęnęxtilij iga amo manikijli ni agaj iga akajasi iga makiną'techo Dios.
29 Inǫ́n íga kuą' nęnǫtzatoj, niwąlaj; ayą́' nikijtoj iga ayą́' nia. Inąn nikmatisneki te íga annęnǫtzakej.
30 Cornelio kijtoj:
—Kipiá nąwi días, ken las tres tiǫtakpan, nigaj nochąn nimayunąrojtoya iwąn niktęnęwijtoya Dios ken tiktekichiwaj,‡ iwąn ne-ixnęxtiliko sę tąga', nikita' iga kinentiá itzótzol yej este pępetąni.
31 Iwąn nęnǫtza', ne-ijlij: “Cornelio, Dios mitzkaki kuą' tiktęnęwiá iwąn mitzitzto' iga tikpalęwiá yej amotapialiáj.
32 Inąn xiktitani yej mayąkąn Jope iga makikuitij Simón yej itǫką' nǫ Pedro. Ono' chąn sewo' Simón yej kicurtirowa kuetax, yej chąntito' lamąrtęnoj. Kuą' ásisya, mitzątapǫwij.”
33 Inǫ́n iga imanín nimitztatitanilij, iwąn yęktią iga tiwąlaj. Inąn nigaj nonokej nonochin iyixtaj Dios wąn niknekij manikakikąn nochi yej Dios mitztekimá' iga xine-ijlikąn.

Pedro kipowa itájtǫl Jesús chąn Cornelio

34 Iwąn Pedro pęwa' tajtoj:
—Inąn sí nikmela'mati iga Dios ayą́' sęsan kiyę'ita,
35 kiyę'ita yej kimajmawiliáj iwąn kichiwa yej yękti, judío o ą'san nęsi yej ono' ipan tąjli.
36 Dios kinǫtza' ipilowąn ipilówąmpa Israel, kipowilijkej iga wel onoj tamelą́ iyixtaj siga moconfiąrowaj pan Jesús yej Mesías, yej tonochin toTęko.
37 Amejemęn ankimatij yej mochij nǫyąn ipan ítąl judiyojmej, pęwa' Galilea kuą' Juan kipowa' itájtǫl Dios iwąn tabautizą́roj.
38 Ankimatij nǫ ken iga Dios kimá' Jesús de Nazaret iyEspírito Santo iga wel makichijtinemi yej yękti iwąn makachitialtijtinemi nochi yej tzitzimi' kiknǫchijtoya. Jesús kichiwaya inǫ́n iga Dios onoya íwąn.
39 ’Nejemej sí nikitakej inochi yej kichijtinemi' Jesús ipan estado de Judea wąn ipan ąltepę' Jerusalén. Ompa kimiktijkej, kiclavąrójkejpa ipan kuacrǫz.
40 Inín Jesús, Dios ki-ojpa-ixitij ipan tercer día, iwąn kichij iga mane-ixnęxtilikąn nejemej.
41 Ayą́' inochin kixnęxtilijkej, ne-ixnęxtilijkej nejémęnsan yej ikyay nętapejpenkej iga manikpowakąn iga isato' Jesús. Nejemęn nisentakuajkej iwąn nisen-ątikej iwąn yéj, kuą' ojpa-ísa'ya kąn miktoya.
42 Iwąn nętitankej iga manikpowakąn, manikijlitij nochi iga Dios kitąlij Jesús iga makijuzgąro yej isatokej iwąn yej miktokej.
43 Iwąn te ikyay profętajmej tajtowaj iga Jesús, kijtowaj iga nochi yej kisentąliáj iyąlmaj ipan Jesús, kiperdonąrowa yej kichijkej yej ayękti.

Dios kimaka iyEspíritoj yej ayéj judiyojmej

44 Tątapojtóyao' Pedro, kuą' wąlaj el Espíritu Santo ipan inochin yej takaktoyaj.
45 Iwąn judiyojmej yej kitokaj Jesús yej wąlkej wąn Pedro, san tajtachixtikajkej iga Dios nǫ kimá' iyEspírito Santo yej ayéj judiyojmej,
46 iga kikakiáj iga tajtojtokej ipan sęsé'paya tájtǫl iwąn kiweyimatiltijtoyaj Dios.
47 Iwąn Pedro kijtoj:
—¿Ix wel agaj kijtowa iga amo mamobautizą́rǫkąn ipan ą'ti inimej yej Dios kimajma'ya nǫ iyEspírito Santo kensan tejemęn tęmajmá'?
48 Iwąn tatekimá' iga mamobautizą́rǫkąn ipan itǫką' Jesucristo. Kuą' tami' mobautizą́rojkej, kijlijkej Pedro iga makąwi-o' achǫ' días mąj iwąn yejemęn.

11

Pedro tajtowa iwąn yej kitokaj Jesús yej chąntitokej Jerusalén

‡ **10:30 10:30** Judiyojmej teki-orądowąyaj a las nueve yowalti' wąn a las tres tiǫtakpan.

1 Apǫstolejmej iwą́n yej kitokaj Jesús yej onoyaj Judea, kimatikej iga nǫ kicrẹdójkeja
itájtǫl Dios yej ayéj judiyojmej.
2 Kuą' Pedro asi' Jerusalén, judiyojmej yej tatekimakaj iga mamocircuncidąrǫkąn* yej
ayéj judiyojmej, pẹ' ta-ijḭxko-ijlijkej,
3 kijtojkej:
—Tejémejpa tijudiyojmej, ¿te iga tikpaxąlowilḭto inǫmej yej ayéj judiyojmej, iwą́n este
titakuaj iwąmej?
4 Iwą́n Pedro kipowa' inochi yej mochij este kąn pẹwa', kijtoj:
5 —Nej nonoya Jope, iwą́n kuą' niktẹnẹwijtoya Dios, yéj ne-ḭxnẹxtilij tejté. Nikita' ken
sẹ weyimántiąl, temǫtiwąlaj ipan cielo, ijilpitiwąlaj ipan nąwi inajnakastan, temoj este
kąn nej nonoya.
6 Niktachḭlijtikąwi' iga manikita' tẹ kipiaya, ompa nikita' yǫlkąmej yej kipiá nąwi
iyikxi, yej tẹkuaj, yej moẹlwawatatzowaj iwą́n yej patąnij.
7 Iwą́n niká' sẹ tájtǫl ne-ijlij: "Ximoketza Pedro, xikmikti iwą́n xikua."
8 E' nej nikijlij: "Awel noTẹko, iga nej ayḭ' nikua yej kijtowa motájtǫl iga amokua."
9 Iwą́n sej niká' inǫ́n tájtǫl yej wąlaj ipan cielo, ne-ijlij: "Yej Dios kijtowa iga wel
mokua, tej amo xikijli iga ayẹkti."
10 Ijkǫ́n nikita' ẹyi vẹj, iwą́n nochi sej tejkaj ipan cielo.
11 Íkuą'san asikej kalijti' kąn nonoya ẹyi tajtąga' yej wąlkej Cesarea iga nẹtẹmǫkoj.
12 IyEspí́ritoj Dios ne-ijlij iga maniá, e' amo manimajmawi. Nǫ yajkaj inḭmej seis yej
kitokaj Jesús, iwą́n nikalakkej chąn sẹ tąga'
13 yéj nẹpowilijkej ken iga ichąn kita' sẹ iyą́ngel Dios ejkatoya iwą́n kijlij: "Agaj
xiktḭtani ipan ąltepẹ' Jope iga makinǫtzatij Simón yej nǫ itǫką' Pedro;
14 yéj yawi mitzijlḭti ken iga wel ximomąnawi, tej iwą́n inochi mofamḭliaj."
15 Kuą' pẹ' niktątapǫwijkej, el Espíritu Santo wąlaj iyakapamej, kensan tejemej nǫ kuą'
achto asi' ipan tejemej.
16 Íkuą'ya nikejląn yej kijtoj toTẹko: "Juan tabautizą́rowa iga ą'ti, e' amejemẹn
mitzbautizą́rǫskej iga el Espíritu Santo."
17 Siga Dios kimakakej yejemej yej tejemej nǫ tẹmakakej yej ticrẹdojkej toTẹko
Jesucristo, ¿tẹ noteki in nej iga amo manikchḭwa ken kineki Dios?
18 Iwą́n kuą' yej de Jerusalén yej kitokaj Jesús kikakikej inǫ́n, ate-o' kijtojkej, iwą́n
kiweyimatḭltijkej Dios, kijtojkej:
—¡Mataj nǫ yej ayéj judiyojmej Dios kine' iga nǫ makikajtẹwakąn iga kichḭwaj yej
ayẹkti iga nǫ maonokąn nochipa itẹnoj!

Yej ichąmej ąltepẹ' Antioquía yej kitokaj Jesús

19 Kuą' kimiktíjkeja Esteban, pẹwakej kiknǫchijkej yej kitokaj Jesús, sekin cholojkej
iwą́n yajkij Fenicia, Chipre iwą́n Antioquía.† Ompa kipowilijkej itájtǫl Dios yejsan
judiyojmej, e' yej ayéj judiyojmej ayą́' kipowilijkej.
20 E' sekin yej kitokaj Jesucristo yej ichąmej Chipre iwą́n Cirene asikej pan ąltepẹ'
Antioquía iwą́n nǫ kitątapǫwijkej yej ayéj judiyojmej, kipowilijkej yẹ'notḭciaj de Jesús
yej toTẹko.
21 Ipodẹr toTẹko onoya wąn yejemej. Iwą́n mia' kicrẹdojkej toTẹko iwą́n kikajtejkej
ken ikya kicrẹdojtoyaj.
22 Kuą' toknḭwąn de Jerusalén yej kicrẹdojtokej toTẹko, kimatikej nochi inḭ́n yej mochij,
kitḭtankej Bernabé iga mayawi Antioquía.
23 Kuą' ompiga asito, kita' kén iga Dios kiyẹ'ita' inǫmej, iwą́n poxsan yǫlpągui'.
Kinǫnǫtzkej iga makicrẹdǫkąn toTẹko iga nochi iyąlmajmej iwą́n makichḭwakąn ken
yéj kineki.
24 Bernabé poxsan te-ijiknḭn, kipiaya el Espíritu Santo, iwą́n poxsan moconfiąrojtoya
ipan Dios. Iwą́n mia'ya gente kicrẹdojkej toTẹko iga yéj kitątapowij.
25 Iwą́n Bernabé yajki Tarso iga kitẹmǫto Saulo; iwą́n kuą' kasi' kiwḭga' Antioquía.
26 Ompa monechkojtoyaj sẹ año iwą́n toknḭwąn iwą́n kimachtijkej mia' gente; ompa
Antioquía achto vẹj kitǫką́wijkej cristiąnojmej yej kitokaj Jesucristo.
27 Inǫ́n tiempo sekin profẹtajmej‡ kḭskej Jerusalén iga yajkij Antioquía.
28 Sẹ de yejemej yej itǫką' Agabo moketztikḭsa' kąn nechkatoyaj yej kitokaj Jesús, iwą́n
kijtoj ken iga Dios iyEspí́ritoj kitajtǫlmá' iga yawi ąpistajtiati nǫyąn. Inḭ́n mochij kuą'
gobernąrojtoya rey Claudio.§

---

* **11:2 11:2** Xikita glosario "Circuncisión". † **11:19 11:19** Fenicia ken estado, Chipre tajkótąl iwą́n Antioquía ąltepẹ'. Xikita mapa pág. X ‡ **11:27 11:27** Xikita glosario "Profeta". § **11:28 11:28** Claudio katka itǫką' rey o emperador, wąn kijliáj César iga kigobernąroj nochi ítąl Roma. Xikita glosario "César".

29 Entonces yej kitokaj Jesús yej ichąmej Antioquía kijtojkej iga yawij kitįtanilįtij tomįn
iga kipalęwiáj yej kitokaj Jesús yej chąntitokej Judea, kę'ya iga sę wel kimaka.
30 Iwąn ijkǫ́n kichijkej, iwąn inǫ́n tomįn kikąwatoj Bernabé iwąn Saulo, kimakakej
iyancianojmej* inǫmej yej kicrędowaj Jesucristo yej onokej Judea.

12

Miki Jacobo iwąn kipręsojwiáj Pedro

1 Inǫ́n vęj el rey Herodes* pęwa' iga kikįtzkij sekin yej kitokaj Jesucristo iga
kiknǫchįwaj.
2 Iwąn iga espada kimiktijkej Jacobo yej Juan iyiknįn.
3 Iwąn kuą' el rey kita' iga nochi judiyojmej kiyę'itakej iga kimiktijkej Jacobo, tatekimá'
iga nǫ mamokįtzki Pedro. Inǫ́n mochij kuą' nentoya ilwi' yej kijliáj Pascua† kuą' mokua
pąn yej ayą́' kipiá levadura.‡
4 Kuą' kikįtzkíjkeja Pedro, Herodes kipręsojwij, ompa kicuidąrojtoyaj nąwi grupo
soldądojmej, ipan cada grupo onoya nąwi soldądojmej. Herodes kejląntoya iga kiwįgaya
iyįxtaj la gente kuą' pánojya iyilwiyo la Pascua.
5 Iwąn Pedro onoya preso, e' parę́j kicuidąrojtoyaj. E' toknįwąn yej kitokaj Jesucristo
ayą́' siawiáj iga kitęnęwijtoyaj Dios iga makipalęwi Pedro.

Dios kikįxtiá Pedro ipan cárcel

6 Inǫnsan yówal antes iga Herodes makiwįga Pedro iyįxtaj la gente, Pedro kochtoya
itajkoyąn ǫme soldado, majma-ilpitoya iga ǫme cadena, iwąn sekin soldądojmej
kicuidąrojtoyaj ikaltęnyo cárcel.
7 Iwąn węjkįsako sę iyąngel toTęko, este tąwįlpanya onoyaj cąrcelijti'. Iwąn inǫ́n ángel
kichijchin Pedro ipan iyájkol iga kixitij iwąn kijlij:
—Nimanín ximokétzaya.
Iwąn inǫmej cadena yej iga ma-ilpitoya, xijxitomi'.
8 Iwąn el ángel kijlij:
—Ximotajko-ílpiya iga mocintorǫn iwąn xikajákiya moga'.
Kuą' Pedro kíchija ijkǫ́n, el ángel kijlij:
—Xikaki mosotąntzótzol iwąn xinętoka.
9 Pedro kįsa' iwąn kitokatiąya el ángel, e' ayą́' kitawelcrędowąya yej el ángel nemi
kichįwa. Yéj kijtowąya anka kitęmiktoya.
10 E' kuą' kita' kipatilíjkeja yej áchtopa guardia, kuą' kita' se'ya kipatilijkej, iwąn kuą'
asíkeja kąn kaltęn de tepos yej ono' cąllejtęnoj, inǫ́n kaltęn yokatapowi', kįskej, iwąn
kuą' kipatilijkej sę calle, el ángel ómpaya kikajtej Pedro.
11 Íkuą'ya Pedro kimati', iwąn kijtoj:
—Inán sí niknojmamati' iga toTęko kitįtan iyąngel iga manęmąnawi ipan imą' Herodes
iwąn de inochi yej judiyojmej kinekiáj manęchįwilįkąn.
12 Miej inǫ́n kejląntoya, Pedro yajki chąn María, yej iyę' Juan yej itǫką' nǫ Marcos,
ompa nechkatoyaj mia' yej kitęnęwijtoyaj Dios.
13 Kuą' Pedro kaltzotzon ipan puerta yej ono' ojtęnoj, sę takotzįn yej itǫką' Rode yajki
kitato ą'yéj tanǫtztoya.
14 Kuą' kitajtǫlkagui' iga Pedro, ayą́' kikaltapoj, sino que iga yǫlpągui', motalojtiajki
kalijti' iga tamatįltįto iga Pedro óno'ya ipan kaltęn.
15 Iwąn kijlijkej:
—Tej anka ay'ya titajląnto'.
E' yéj kijtowąya iga kena. Iwąn yejemęn kijtojkej:
—Anka ayéj yéj; anka iyąngel.
16 E' Pedro tanǫtztóyasan ipan kaltęn. Iwąn kuą' kikaltapowilíjkeja iwąn kitakej,
momajtijkej.
17 E' Pedro tamąnǫtza' iga ayo' matajtojtokąn, iwąn pę' kipowa' kén iga toTęko kikįxtij
ipan cárcel; iwąn kijtoj:
—Inín xikmatįltįkąn nǫ Jacobo§ iwąn yej kitokaj Jesús.
Después kįsa' ompa; yajki se' lado.
18 Kuą' tanęsi', soldądojmej ay'ya nokta kojasiáj tę kichįwayaj iga ayą́' kimatiáj kąn
yajki Pedro.

---

* **11:30 11:30** Xikita glosario “Anciano”. * **12:1 12:1** Xikita glosario “Herodes”. † **12:3 12:3** Xikita glosario “Pascua”. ‡ **12:3 12:3** Xikita glosario “Levadura”. § **12:17 12:17** Ayéj in apóstol Jacobo yej mi'ya (v 2), inín iyiknįn Jesús. Mt 13:55; Jn 7:3-5; Hch 1:14

19 Herodes tatekimá' iga makitẹmọtij, e' como ayą́' kasikej, kuą' támi'ya kitajtajtankej
in soldądojmej, tatekimá' iga makimijmiktịkąn soldądojmej igaki' itechkomej choloj
Pedro. Iwąn Herodes kịsa' Judea iwąn yajki mochąntịto Cesarea.

Miki Herodes

20 Herodes kikuesowilijtoya la gente yej chąntitoyaj ąltepẹmej Tiro iwąn Sidón, e'
inọmej gente kikowayaj tẹ kikuaj ipan ipaís el rey Herodes. Inọ́n iga sekin de yejemej
yajkij kitatoj sẹ tąga' yej itọką' Blasto yej kipiaya itekipánọl kąn mandąrowa Herodes,
iwąn yéj kitajtowilijkej iga maonokąn tamelą́.

21 Sẹ día Herodes kitatịtanilij inọmej, iwąn inọ́n día Herodes kakij yẹ'tzótzol iga manẹsi
iga rey; iwąn motąlij ipan iweyi asiento kąn mandąrowa iwąn tajtoj iyịxtaj la gente.

22 La gente pẹ' tzajtzikej iga kijtojkej:

—¡Inín yej nemi tajtowa, sẹ nokta dios, ayéj nąmọltąga'!

23 Iwąn íkuą'san wąlaj sẹ iyą́ngel toTẹko, kichij iga Herodes mamenfermąro iga ayą́'
kiweyimatịltij Dios. Iwąn máj máj okuilyowi' iwąn migui'.

24 E' itájtọl toTẹko mąjya momatiá, iwąn nọ́yąnya momatitiąya.

25 Kuą' Bernabé iwąn Saulo tami' itekipanọlmej, yajkij Jerusalén, senyajkij iwąn Juan
yej itọką' nọ Marcos.

13

Bernabé wąn Saulo yawij wejka iga kipowatij itájtọl Dios

1 Ipan ąltepẹ' Antioquía kąn monechkowąyaj yej kitokaj Jesucristo onoya profẹtajmej*
iwąn yej tamachtiąyaj. Onoya Bernabé iwąn Simón (yej kijliąyaj Pịsti'tąga'), iwąn Lucio
de Cirene, Manaén (yej moskaltijkej sekąn iwąn Herodes el gobernador de Galilea) iwąn
Saulo.

2 Sẹ día, kuą' inọmej monechkojtoyaj iga kiweyimatịltiáj toTẹko, iwąn mayunąrojtoyaj,
kijtoj el Espíritu Santo:

—Xinẹtapejpenilịkąn Bernabé iwąn Saulo, iga makichịwatij tekipánọl yej iga ni-
knọtzakej.

3 Iwąn kuą' támi'ya orądojkej, iwąn mayunąrojkej, kitąlilijkej imąmej ipan itzon-
tekomej, iwąn kinawatijkej Bernabé iwąn Saulo.

Apọstolejmej kipowaj itájtọl Cristo ipan tajkótąl Chipre

4 Iwąn iyEspíritoj Dios kitịtankej Bernabé iwąn Saulo iga mayąkąn ąltepẹ' Seleucia
iwąn ompa tejkajkej ipan weyi ąkąl iga yajkij tajkótąl† Chipre.

5 Kuą' asikej Salamina kąn moketza ąkąlmej, pẹwakej iga kipowaj itájtọl Dios ipan
itiọpamej judiyojmej. Juan ompa nọ nemiá iga kipalẹwijtinemiá inọmej.

6 Nejnenkej nọyąn ipan inọ́n tajkótąl este asikej ipan ąltepẹ' Pafos. Ompa kasikej
sẹ judío yej itọką' Barjesús. Motamatiliá iwąn takajkayajtinemiá, kijtowąya iga Dios
kitajtọlmakaya.

7 Inọ́n yej motamatiliá moyẹ-itaya iwąn el gobernador Sergio Paulo. Inọ́n gobernador
poxsan kuąyamąni', wąn kinọtzkej Bernabé iwąn Saulo, iga kinekiá makikaki itájtọl
Dios.

8 Yej motamatiliá, ipan tájtọl griego nọ itọką' Elimas. Elimas ayą́' kiyẹ'ita' inọmej iwąn
akine' iga el gobernador makicrẹdo itájtọl Dios.

9 Iwąn Saulo yej nọ itọką' Pablo, poxsan kipiaya nokta iyEspíritoj Dios, kitachịlijtiką́'

10 iwąn kijlij:

—¡Tejya yej poxsan titakajkayajto' iwąn tikchijto' yej ayẹkti, tej motaj Tzitzimi' yej
kijiya nochi yej yẹkti! ¿Te iga tiktzakuiliá iga sekin amo makicrẹdọkąn Dios?

11 Inąn yawi mitzcastigąrọti toTẹko; tia tipachatiati. Wejkąwas iga atikitas tọnatị'.
Iwąn íkuą'san pachatiá'; mela'takọmpachijtikąwi'. Kitẹmojtinemi' ą'yéj wel
makimąwiląntiá.

12 Kuą' el gobernador kita' inọ́n yej mochij, kicrẹdoj iga madmirądoj kén iga kipowakej
itájtọl toTẹko.

Pedro wąn Bernabé onokej Antioquía yej ono' ipan estado de Pisidia

13 Iwąn Pablo iwąn yej senemiáj tejkajkej ipan weyi ąkąl ompa Pafos, yajkij asitoj
ipan ąltepẹ' yej itọką' Perge, yej ono' ipan estado de Panfilia. E' Juan kikajtej yejemej,
mokuepa' Jerusalén.

---

* **13:1 13:1** Xikita glosario “Profeta”. † **13:4 13:4** Xikita glosario “Tajkótąl o Isla”.

14 Pablo iwąn sekin kiskej Perge, iwąn asitoj ipan ąltepę' Antioquía, yej ono' ipan
estado de Pisidia. Kuą' asi' día kuą' mosęwilo, yajkij ipan itiǫpamej judiyojmej, kalakkej
iwąn motąlkej.
15 Kuą' moleęroja iley Moisés iwąn yej kijkuilojkej profętajmej, yej mandąrowaj tiǫpan
kinǫtzkej Pablo iwąn sekin, kijlijkej:
—Noknimej siga tejtę anne-ijlijnekij yej nigaj nonokej iga annęnǫnǫtzaj, xine-ijlikąn
inąn.
16 Iwąn Pablo moketza' iwąn tamąnǫtza' iga amo agaj matątapojto, iwąn kijtoj:
—Xinękakikąn, amejemęn tajtąga' de Israel iwąn yej ankimajmawiliáj Dios:
17 IDiǫs israelitajmej kitapejpen to-ikyapatajwąn, iwąn kichij iga mapiwikąn poxsan
ipilowąn kuą' chąntitoyaj ipan tąjli yej itǫką' Egipto. Iwąn imątika kikixtijkej ompiga.
18 Dios kijyǫwij cuarenta años ken kichijtinemiáj ipan desierto,
19 iwąn kipoloj siete naciones yej onoyaj ipan ítąl Canaán, iwąn inǫn tąjli kimá'
to-ikyapatajwąn.
20 Iwąn máj máj, cuatrocientos cincuenta años mandąrojtiwąlkej juęzmej este iga
profeta Samuel onoko.
21 Iwąn la gente kinekikej iga makipiakąn sę rey iga makimandąrǫkąn. Iwąn Dios
kitąlij Saúl iga mamandąro cuarenta años, yej ipíltzimpa Cis. Inǫn Cis irrązaj Benjamín.
22 Después Dios kikixtij Saúl, iwąn kitąlij David iga rey. Dios yę'tajtoj iga David, kijtoj:
“Nikasi' David, yej ipíltzimpa Isaí, sę tąga' yej nikpoxyę'ita iwąn yéj yawi kichiwati ken
nej nikneki.”
23 Jesús yajki sę de ipilowąn ipilówąmpa David. Jesús yej Dios kitapejpen iga
makimąnawi israelitajmej kensan kijtoj.
24 Kuą' aya wi' Jesús, Juan kipowiliąya itájtǫl Dios nochi israelitajmej. Kijliąyaj iga
makikajtęwákąnya iga kichiwaj yej ayękti iwąn mamobautizątǫkąn.
25 Kuą' Juan ay'ya wejka iga mikis, kijtoj: “Nej ayéj inǫn yej amejemęn ankejlątokej;
yéj wi'o'. Nej ayą' neajasi iga manikxitomili imekayo iga'.”
26 ’Noknіwąn yej ipilówąmpa Abraham, iwąn amonochin yej ankimajmawiliáj Dios:
iga amejémęnya nokta mitztitanilijkej inín tájtǫl yej mitzmąnawiáj.
27 Iga yej chąntitoyaj Jerusalén iwąn yej ompa mandąrowąyaj ayą' kimatikej ą'yéj in
Jesús. Niga kentendęrowąyaj itajtǫlmej profętajmej, yej moleęrowa nochipa pan día
kuą' mosęwilo; ijkǫn kuą' kimiktijkej Jesús kichijkej ken kijkuilojkej profętajmej.
28 Malej akasilijkej te íga makimiktikąn, e' kiteki'tajtanilijkej Pilato iga matatekimaka
iga makimiktikąn Jesús.
29 Kuą' kichíjkeja nochi kensan ijkuilijto' itájtǫl Dios kąn tajtowa de yéj, kitemowijkej
ipan cruz, iwąn kitǫkátoja.
30 E' Dios ki-ojpa-ixitij kąn miktoya.
31 Iwąn mia' días Jesús kixnęxtilij yej íwąn senemiáj Galilea iwąn Jerusalén. Inąn
yejemej yej kitątapǫwiáj la gente ken iga kitakej.
32 ’Inąn nejemej nemi nimitzpowiliáj yę'noticiaj de inǫn yej Dios kijlij to-ikyapatajwąn.
33 Tejemej ipilówąmpa yejemej, Dios kíchija yej kijtoj iga ki-ojpa-ixitij Jesús kąn
miktoya, ijkǫn ijkuilijto' ipan salmos dos: “Tej tinopiltzin; ąman nej nikchij iga wel
xono.”
34 Dios kijtoj iga yawi ki-ojpa-ixititi kąn mikto' iga amo mapaląni, ijkǫn kijtowa kąn
ijkuilijto' pan itájtǫl Dios: “Nia nimitzmakatij yej yękti ken nikijlij David.”
35 Inǫn iga nǫ ipan se' salmo, kijtowa ijkín: “Tej Dios, ayą' tiksemakas iga mapaląni
inakayo motekipanowąni yej tikpoxneki.”
36 Melą' iga David kimandąroj la gente de inǫn tiempo, ken kitekimá' Dios iwąn máj
máj migui', kitǫkatoj kąn tǫktokej itajwąn, iwąn paląni' inakayo.
37 E' inakayo inǫn yej Dios kixitij kąn miktoya, ayą' paląni'.
38 Noknіwąn, inín yej nimitzmatiltiáj: Jesús wel mitzperdonąrowiliáj yej ankichijkej
yej ayękti.
39 Iley Moisés awel tępalęwiá kuą' tikchiwaj yej ayękti, e' Dios tęperdonąrowiliá yej
tikchijkej yej ayękti iga ticrędowaj ipan Jesús.
40 Xikchiwakąn iga amo mawiki ipan amejemęn yej kijkuilojkej profętajmej, kąn
kijtojkej ijkín:
41 Ta' xikitakąn amejemęn yej ankająwilmatij itájtǫl Dios, ximomajtikąn, iwąn
xipoliwíkąnya;
iga nej yej niDiǫs, nikchiwa ipan inimej días,
yej ayí' ankitaj, este ayą' ankicrędǫskej, malej iga agaj mitzpowiliskej.
42 Kuą' Pablo iwąn yej íwąn nemiáj kiskej ipan itiǫpamej judiyojmej, la gente
kitajtanilijkej iga ipan se'ya día kuą' mosęwilo makitątapǫwikąn de inǫmpasan.

43 Kuą' mojmoyąwílǫ'ya tiǫpan, mia' judiyojmej iwąn yej ayéj judiyojmej e' kicrędojkej
ken tamachtiáj judiyojmej, kitokatiajkij Pablo iwąn Bernabé. Iwąn yejemej kinǫnǫtzkej
iga amo makikajtęwakąn iyojwi Dios yej tęneki.
44 Ipan se'ya semana, ipan día kuą' mosęwilo, monechkoj nochi gente de inǫn ąltepę'
iga kikakitoj itájtǫl Dios.
45 E' kuą' judiyojmej kitakej komati gente nechkatokej, kįxitakej iwąn pęwakej
kipǫpowakej Pablo iwąn kajajwakej.
46 Iwąn Pablo iwąn Bernabé ayą́' majmawikej iga tajtojkej; kijtojkej:
—Yękti katka achto amejemęn manimitzpowilįkąn itájtǫl Dios, amejemęn yej anjudiyojmej; e' ayą́' ankikakisnékijo' iwąn ayą́' ankinekij xonokąn kąn nochipa onolǫj wąn
Dios. Inąn niawij niktątapǫwįtij yej ayéj judiyojmej.
47 Iga ijkǫ́n nętekimakakej toTęko, kijtoj:
Tej nimitztapejpen iga xiktąwi nochi yej ayéj judiyojmej,
iga xikpowilįtij nochi yej ono' ipan inı́n tąjli iga mamomąnawįkąn.
48 Kuą' kikakikej yej ayéj judiyojmej pąkikej, pęwakej kijtojkej iga itájtǫl toTęko pox
yękti. Iwąn kicrędojkej inochįn yej ijkǫnya onóyaya iga yejemęn yej yawij onotij nochipa
wąn Dios.
49 Iwąn ijkǫ́n iga itájtǫl Dios mopowa' nǫyąn ipan inǫn tąjli.
50 E' judiyojmej tajtojkej iwąn sekin siwątkej yej kiyę'itaj iwąnki' kimajmawiliáj Dios.
Judiyojmej nǫ tajtojkej iwąn tajtąga' yej tayakąntokej yej ompa ichąmej, kitejtekimakakej
iga makitalǫchtįkąn Pablo iwąn Bernabé este que makįsakąn ompa.
51 Iwąn Pablo iwąn Bernabé kitzejtzelojkej iyikxitąlpinǫlmej iga makitakąn iga ayompa
kichijkej judiyojmej, iwąn yajkij asitoj Iconio.
52 E' yej kitokaj Jesús, pox pąktoyaj iwąn kipiayaj el Espíritu Santo.

14

Pablo iwąn Bernabé onokej ąltepę' Iconio

1 Ipan ąltepę' Iconio, Pablo iwąn Bernabé senyajkij ipan itiǫpan judiyojmej iwąn
tątapowakej de Jesús, iwąn pox mia' kicrędojkej. Kicrędojkej nǫ sekin yej ayéj
judiyojmej.
2 E' judiyojmej yej ayą́' kicrędojkej Jesús kijijlijkej yej ayéj judiyojmej iga amo
makiyę'itakąn yej kitokaj Jesús.
3 Inǫn iga Pablo iwąn Bernabé wejkajkej iga ompa onoyaj, amajmawikej iga tątapojkej,
iga yejemęn moconfiąrojtoyaj ipan toTęko. Iwąn toTęko kipalęwiąyaj iga manęsi iga
tęneki Dios, iwąn kimá' poder iga kichįwayaj mia' milagro.
4 E' la gente yej chąntitokej ąltepę' Iconio, yojyokatitoyaj; sekin kitajtowiliąyaj
judiyojmej iwąn sekin apǫstolejmej.
5 Iwąn judiyojmej iwąn yej ayéj judiyojmej motajtǫltijkej iwąn yej mandąrowaj,
motajtǫltijkej iga makajajwakąn iwąn makitemiktįkąn apǫstolejmej.
6 E' kimatikej Pablo iwąn Bernabé; cholojkej, yajkij ąltepęmej Listra iwąn Derbe, yej
ono' ipan ítąl Licaonia. Nentinemikej ipan ąltepętzitzįn yej ómpasan najną́' ono',
7 ompa nǫ kipojtinenkej itájtǫl Jesucristo.

Kitewiáj Pablo ipan ąltepę' Listra

8 Ompa Listra kasitoj sę tąga' ęwato', kǫxo. Awel nejnemi iga itékiya.
9 Kuą' Pablo nemi tątapowa, inǫn tąga' takaktoya. Pablo kitachįlij iwąn kita' iga inǫn
tąga' moconfiąroj iga wel maachitiá.
10 Iwąn kitzajtzílijpa iga kijlij:
—Ximoyę'ketza.
Iwąn tąga' moketza', este tzikuįni' iwąn pę́wa'ya iga nejnen.
11 Kuą' kitakej yej kichij Pablo, pę' tzajtzikej; tajtojkej ipan itájtǫl yej de Licaonia,
kijtojkej:
—¡Mataj temójkeja in diǫsmej ken tajtąga'! ¡Nija onokej iwąn tejemęn!
12 Iwąn Bernabé kitǫkąwijkej dios Júpiter, iwąn Pablo kitǫkąwijkej dios Mercurio,* iga
yéjwa' in yej tajtowąya.
13 Iwąn isacerdǫtej Júpiter yej kipiaya itiǫpan ipansan tatęn ąltepę', kiwįguilijkej
tǫrojmej iwąn kǫskamej de xǫchi'. Iwąn sacerdote iwąn la gente kinekiáj makiweyimatįltįkąn, makimijmiktilı́kąmpa tǫrojmej.

* **14:12 14:12** Júpiter iwąn Mercurio katka idiǫsmej romąnojmej. Grięgojmej kitǫkąwijkej inǫ́mejsan diǫsmej Zeus wąn Hermes.

14 Kuą' inǫ́n kimatikej apǫstolejmej Bernabé iwą́n Pablo, kitzątzayąnkej itzotzolmej,
yajkij kąn nechkatokej la gente, este tajkoyąn, iwą́n tzajtzikej:
15 —¡Ąyǫmbrej amejemęn! ¿Te iga ijkǫ́n nemi ankichi̱waj? Esi nejemęn nǫ
nitajtągamej kensan amejemęn, inǫ́n iga niwąlkej nimitzijli̱koj iga xikajtęwakąn iga
ankichi̱waj yej ajayękti iwą́n xiktokákąnya inǫ́n Dios yej isato', yej kichij cielo, tąjli iwą́n
lámąr iwą́n nochi yej ono' ipan iní̱n tąjli.
16 Ikya Dios kisemá' nochi gente iga manemikąn ken yejemej kinekij,
17 malej iga nochipa tęnęxtiliąyaj ą'yéj in yéj iga tęchi̱wiliąyaj yej yękti. Dios
tęwetzi̱ltiliá kiawą' iga mamochi̱wa yej tiktǫkaj. Tęmaka komati yej matikuąkąn iga
matipąkikąn.
18 E' malej apǫstolejmej ijkǫ́n kijtojkej, alí̱n poliwiá iga awel kikąwaltiąyaj iga
makimikti̱kąn tǫrojmej iga makiweyimati̱lti̱kąn.
19 Iwą́n asikej sekin judiyojmej de Antioquía iwą́n de Iconio, inǫmej kiyǫlyamąnkej
la gente yej ompa ichąmej iga makitemikti̱kąn, iwą́n kitewijkej Pablo. Yejemej kijtojkej
anka kimiktí̱jkeja iwą́n kiwawatatzojkej, kiki̱xtijkej ipan ąltepę'.
20 Kuą' yej kitokaj Jesucristo kiyawalojkej Pablo, yéj moketza' iwą́n yajki sej ipan
ąltepę'. Kuą' tanęsi', Pablo iwą́n Bernabé yájkija ąltepę' Derbe.
21 Kuą' kipójkeja itájtǫl Jesús ipan ąltepę' Derbe, ompa mia' kicrędojkej. Iwą́n yajkij
sej ąltepęmej Listra, Iconio iwą́n Antioquía.
22 Ompa kanimąrojtinenkej toknı̱wąn yej kitokaj Jesús, kijlijtinenkej iga nochipa
mamoconfiąrǫkąn pan toTęko; kijlijkej iga poxsan kiknǫchi̱waskej iga wel makalakikąn
kąn reinąrowa Dios.
23 Iwą́n nǫ kitąlkej anciąnojmej† yej mamandąrǫkąn sejsę́ kąn monechkowaj yej
kitokaj Jesucristo. Kuą' támi'ya orądojkej iwą́n mayunąrojkej, kikajtéjkeja ipan imą'
toTęko yej ípan kicrędojkej.

Pablo wąn Bernabé yawij sej Antioquía yej ono' ipan ítąl Siria

24 Nǫ panojkej pan estado de Pisidia iwą́n asikej ipan estado de Panfilia.
25 Kipojkej itájtǫl Jesucristo ipan ąltepę' Perge, iwą́n yájkija ąltepę' Atalia.
26 Ompa tejkajkej ipan weyi ąkąl iga mokuepkej sej ąltepę' Antioquía. Ipan inǫ́n
ąltepę', toknı̱mej yej kitokaj Jesucristo kiti̱tankej Pablo wąn Bernabé iga mayąkąn wejka
iga makipowatij itájtǫl Dios, iwą́n kitajtanilijkej Dios iga makicuidąrǫkąn. Inǫ́n vęj tami'
kichijkej inǫ́n tekipánǫl, inǫ́n iga mokuepkej sej.
27 Kuą' Pablo wąn Bernabé asikej Antioquía, kinechkojkej yej kitokaj Jesucristo iwą́n
kipowilijkej nochi ken Dios kichij iwą́n yejemęn, iwą́n kén iga Dios kichij iga yej ayéj
judiyojmej nǫ makicrędǫkąn.
28 Iwą́n Pablo iwą́n Bernabé wejkajkej iga ompa onoyaj iwą́n toknı̱wąn yej kitokaj
Jesucristo.

15

Monechkǫlo Jerusalén

1 Inǫ́n tiempo asikej Antioquía sekin tajtąga' yej wąlkej ipan tąjli de Judea. Ijkı̱́n kijlijkej
yej kitokaj Jesucristo:
—Awel anmomąnawi̱skej siga ayą́' anmocircuncidąrǫskej* ijkǫ́n ken tatekimaka iley
Moisés.
2 Pablo iwą́n Bernabé motęnki̱tzkijkej iwą́n inǫmej yej wąlkej Judea. Después Pablo
iwą́n Bernabé iwą́n sekin toknı̱wąn kitapejpenkej iga mayąkąn Jerusalén iga matajtǫtij
iwą́n apǫstolejmej iwą́n yej iyanciąnojmej† inǫmej yej kicrędowaj Jesucristo ipan inǫ́n
ąltepę'.
3 Toknı̱wąn yej kitokaj Jesús yej chąntitokej Antioquía, kiti̱tankej; wąn kuą' panojkej
ipan itąlmej Fenicia iwą́n Samaria kipojkej ken iga yej ayéj judiyojmej kikajtejkej ken
ikya kichi̱wayaj iga kitokákeja Dios. Iwą́n kuą' inǫ́n kikakiáj toknı̱wąn yej kitokaj Jesús,
poxsan pąkikej.
4 Kuą' Pablo iwą́n Bernabé asikej Jerusalén ki-ǫmemąwijkej yej kitokaj Jesús,
apǫstolejmej iwą́n anciąnojmej. Pablo iwą́n Bernabé kipojkej nochi yej Dios kichij iwą́n
yejemęn.
5 E' sekin fariseojmej yej nǫ kicrędojtokej Jesús, moketzkej iwą́n kijtojkej:
—Nǫ mamocircuncidąrǫkąn yej kicrędowaj Jesús yej ayéj judiyojmej iwą́n mamoteki-
maka iga makichi̱wakąn ken kijtowa iley Moisés.

† **14:23 14:23** Xikita glosario “Anciano”. * **15:1 15:1** Xikita glosario “Circuncisión”. † **15:2 15:2** Xikita glosario “Anciano”.

6 Iwąn monechkojkej apǫstolejmej iwąn anciąnojmej iga tajtojkej de inǫn.
7 Kuą' wéjkaja iga tątapowakej, Pedro moketza', iwąn kijtoj:
—Noknįwąn, amejemęn ankimátiją ken iga Dios ikya nętapejpen iga manikpowili yej ayéj judiyojmej yę'notįciaj yej tasalvąrowa iga nǫ makicrędǫkąn Dios.
8 Iwąn Dios, yej kįxmati nochi iyąlmaj, tanęxtilij iga nǫ kinekij inǫmej gente iwąn kimakakej iyEspíritoj kensan tejemęn nǫ tęmakakej.
9 Dios ayą́' tejémęnsan tęyę'ita, nǫ yejemęn kiyę'itaj. Iga yejemęn moconfiąrojkej ipan Jesús, kajkej ken tikita yej ayą́' kichijkej yej ayękti.
10 Inąn, ¿te iga ayą́' ankitawelcrędowaj yej Dios kichij, iwąn ankitekimakaj toknįmej yej kitokaj Jesús iga makichįwakąn yej niga tejemej awel tikchįwaj, niga to-ikyapatajwąn awel kichijkej?
11 Mąjwa' tejemej ticrędowaj iga toTęko Jesús tęmąnawij iga tępoxnegui', ayéj iga tikixtąwaj; ijkǫnsan nǫ yejemęn momąnawiáj iga kicrędowaj.
12 Iwąn ayagaj tajtoj. Tajtakaktikajkej kuą' pę' tątapowakej Bernabé iwąn Pablo. Kipojkej kén iga Dios kipalęwijkej iga makichįwakąn milągrojmej ipan inǫmej yej ayéj judiyojmej iga mamįxkuįtįkąn iwąn makicrędǫkąn.
13 Kuą' tami' tątapowakej Bernabé iwąn Pablo, Jacobo kijtoj:
—Noknįwąn, ta' xinękakikąn:
14 Simón Pedro tępowilij kén iga Dios achto vęj ki-omemawij inǫmej yej ayéj judiyojmej iga nǫ mamochįwakąn itatki.
15 Inı́n nemi mochįwa ijkǫ́n ken kijkuilojkej profętajmej. Ijkı́n kijtowa kąn ijkuilijto':
16 Nej amotęko Dios,
iwąn niwį' sej.
Nikchįwas iga marreinąroj sej
sę ipiltzįn yej ipilówąmpa David.
17 Iga nochi manętęmǫkąn,
iga yej ayéj judiyojmej makitęnęwi notǫką'.
18 Ijkǫ́n kijtowa toTęko, yej desde ikyay kijtoj iga mochįwas.
19 Jacobo nǫ kijtoj:
—Inǫ́n iga nej nikijtowa iga yej ayéj judiyojmej amo matiktekimakakąn iga makichįwakąn yej akipalęwiáj; yejemej kikajtéjkeja yej ikya kichįwaya iga kitókaja Dios.
20 Mąjwa' matikijkuilowilįkąn iga amo makikuąkąn naka' yej momiktiliapa įdolojmej, iwąn amo agaj mamasi iwąn yej ayą́' iwąn nąmiktito', iwąn amo makikuąkąn inakayo yǫlkąmej yej mokechmekąnajpa, iwąn amo nǫ makikuąkąn esti.
21 Porque desde ikya ono' ipan sejsę́ ąltepę' yej tanęxtiliá ken ijkuilijto' ipan iley Moisés, cada día kuą' mosęwilo moleęrowa ipan itiǫpamej judiyojmej.

Kitįtaniliáj sę ąma' yej ayéj judiyojmej

22 Apǫstolejmej iwąn anciąnojmej iwąn nochi yej kitokaj Jesucristo kijtojkej iga mamotapejpena sekin de yejémęmpasan iga masenyakąn Antioquía iwąn Pablo iwąn Bernabé. Iwąn kitapejpenkej Judas, yej itǫką' nǫ Barsabás, nǫ kitapejpenkej Silas. Yejemęn achi máj tayakąntokej ipan yej kitokaj Jesús.
23 Iwąn yejemęn kiwįgakej ąma', ijkı́n kijtowa:
“Nejemej apǫstolejmej, anciąnojmej iwąn amoknįwąn yej nǫ kitokaj Jesús, nimitztįtaniláj saludos amejemęn anoknįwąn yej ayéj anjudiyojmej, yej anchąntitokej Antioquía iwąn yej anchąntitokej ipan itąlmej Siria iwąn Cilicia.
24 Nikmatikej iga yájkajki' ompiga sekin de nijpamej, e' ayéj nejemej nikt̨itankej. Yajkij mitzyǫlpatatoj iga mitzijlı̨toj iga ximocircuncidąrǫkąn wąn xikchijtokąn ken kijtowa iley Moisés.
25 Nejemęn nitątapowakej, iwąn nikyę'itakej iga niktapejpenkej sekin yej kitokaj Jesús yej yawij mitzitatij, senyawij iwąn toknįmej yej nikpoxnekij, Bernabé iwąn Pablo.
26 Inįmej tajtąga' kisentąlkej iyąlmajmej malej kąnaj kimijtįjnékija iga kitokaj toTęko Jesucristo.
27 Inǫ́n iga nimitztįtaniliáj Judas iwąn Silas. Yejemej imątikamej yawij mitztątapǫwįtij de inı́n yej nimitzijlijkej.
28 Iyespíritoj Dios nęnęxtilijkej iwąn nejemej nikyę'itaj iga amo mamitztekimakakąn iga xikchįwakąn nochi yej tatekimaka iley Moisés, xikchįwákąnsan inı́n yej niawij nimitzijlı̨tij:
29 Ayo' xikuąkąn naka' yej momiktiliajpa įdolojmej, iwąn amo nǫ xikuąkąn esti, niga inakayo nǫ animal yej mokechmekąnapa, iwąn amo agaj mamasi iwąn yej ayą́' íwąn nąmiktito'. Siga ankichįwaj ken nimitzijliáj, anyę'nemiskej. Xiyę'onokąn.”

30 Iwąn inǫmej yej kitapejpenkej yajkij Antioquía, ompa kinechkojkej toknįmej yej
kitokaj Jesucristo iwąn kimakakej ąma'.
31 Kuą' yej kitokaj Jesús kileęrojkej inǫn ąma', poxsan yǫlpąkikej iga kiyǫlchikajkej.
32 Wąn como Judas iwąn Silas nǫ profętajmej, kanimąrojkej iwąn kiyǫlchikajkej yej
kitokaj Jesús kuą' kitątapǫwijkej.
33 Kuą' inǫmej yej wąlkej Jerusalén wejkájkeja iga onokej Antioquía, yej kitokaj Jesús
kinawatijkej iga mayę'yąkąn sej kąn onokej yej kitįtankej.
34 E' Silas kijtoj iga makąwi-o' ompa.
35 Nǫ Pablo iwąn Bernabé kąwikej Antioquía. Yejemęn wąn komati toknįmej
tamachtijkej itájtǫl toTęko.

Pablo yawi sej wejka iga kipowati itájtǫl Jesucristo

36 Kuą' achą wejkati' iga ompa onokej, Pablo kijlij Bernabé:
—Matiąkąn matikpaxąlowilįtij yej kitokaj Jesús nǫyąn ipan ąltepęmej kajkąn tikpojkej
itájtǫl toTęko iga matikitakąn ken onokej.
37 Iwąn Bernabé kinekiá iga mayawi nǫ Juan, yej itǫką' nǫ Marcos;
38 e' Pablo ayą' kine' iga mayawi Marcos iwąmej, iga Marcos ikya takajtej ipan tąjli de
Panfilia, ay'ya tapalęwij iga kipowaj itájtǫl Dios.
39 Iwąn awel motajtǫlkuįlijkej iwąn mokąkajtejkej. Bernabé yájkisan iwąn Marcos.
Tejkajkej ipan weyi ąkąl iga yajkij tajkótąl‡ Chipre,
40 e' Pablo kitapejpen Silas. Iwąn yej kitokaj Jesús kitajtanilijkej toTęko iga mayę'yąkąn
iwąn makipalęwįkąn.
41 Iwąn panojkej ipan tąjli de Siria iwąn Cilicia iga kanimąrojtinenkej kajkąn
monechkowaj toknįwąn yej kitokaj Jesucristo.

16

Timoteo yawi wąn Pablo wąn Silas

1 Pablo iwąn Silas asikej ipan ąltepęmej yej itǫką' Derbe iwąn Listra, ompa kasikej sę
yej itǫką' Timoteo yej nǫ kitoka Jesús, ipiltzįn sę siwą' judía yej nǫ kitoka Jesús, e' itaj
irrązajpa griego.
2 Iwąn toknįwąn de Listra iwąn de Iconio yę'tajtowąyaj de Timoteo.
3 Pablo kine' iga Timoteo mayawi iwąn, e' achto kicircuncidąroj iga makiyę'itakąn
judiyojmej yej de ompígapa, iga nochi kimatiáj iga itaj Timoteo irrązajpa griego.
4 Iwąn kajkąn panǫtiąyaj ipan ąltepęmej, kijliąyaj iga makichįwakąn toknįwąn kensan
kijtojkej apǫstolejmej iwąn anciąnojmej* yej onokej Jerusalén.
5 Iwąn toknįwąn yej kitokaj Jesús kimela'sentąlijkej iyąlmajmej ipan yéj, iwąn cada
día máj komatiayaj.

Dios kinęextiliá Pablo iga mayawi ipan estado yej itǫką' Macedonia

6 IyEspíritoj Dios akimakaltij iga mamopowa itájtǫl Dios ipan el estado de Asia. Inǫn
iga panojkej ipan estado de Frigia iwąn estado de Galacia.
7 Iwąn asikej kąn tanto' estado de Misia. Kejląnkej iga mayąkąn estado de Bitinia, e'
iyEspíritoj Jesús akimakaltij iga mayąkąn ompiga.
8 Iwąn sanpanojkej Misia iwąn asikej ąltepę' yej itǫką' Troas kąn moketza ąkąlmej.
9 Ompa tayowakąn Pablo kita' sę visión. Kita' iga ejkato' sę tąga' del estado de
Macedonia, kijlij: "Xaj Macedonia iga xinępalęwįtij."
10 Kuą' Pablo kita' inǫn visión, nimanín nimajabiąrojkej,† iga nikmatikej iga Dios nemi
nęnǫtzaj iga ompiga manikpowatij itájtǫl Jesucristo.

Pablo iwąn Silas onokej Filipos

11 Ompa Troas nitejkajkej ipan weyi ąkąl iga niajkij ipan tajkótąl‡ yej itǫką' Samotracia.
Iwąn ipan se'ya día nasikej ąltepę' Neápolis.
12 De ompa niajkij Filipos, inǫn weyi-ąltepę' yej ono' ipan estado de Macedonia, ompa
ayą' nipoxwejkajkej.
13 Sę día kuą' mosęwilo, nikįskej ipan weyi-ąltepę' iwąn niajkij ipan ątęn kąn
nochipa orądǫlo. Nimotajtąlkej, iwąn nikpowilijkej itájtǫl Jesucristo siwątkej yej ompa
monechkojkej.
14 Iwąn ompa onoya sę siwą' yej wąlaj ąltepę' Tiatira yej itǫką' Lidia, yej kinamakaya
ąxokotzótzol yej este xolakti'. Inǫn siwą' nǫ kiweyimatįltiąya Dios. Takaktoya, iwąn
toTęko kichij iga inǫn siwą' makitajtǫlkui Pablo.

---

‡ **15:39 15:39** Xikita glosario "Tajkótąl o Isla" * **16:4 16:4** Xikita glosario "Anciano". † **16:10 16:10** Lucas, yej kijkuiloj inǫn libro de Hechos, senemiá iwąmej inǫn vęj. ‡ **16:11 16:11** Xikita glosario "Tajkótąl o Isla".

15 Iwąn mobautiząroj iwąn inochi ifamḭliaj. Después kine' maniąkąn ichąn;
nętekiʼijlijkej:
—Siga ankitaj iga nicrędoja toTęko Jesús, xąkąn nochąn iwąn ompa xikąwikąn.
Iwąn nętekiʼijlijkej iga ompa manikąwikąn.
16 Iwąn sę día kuą' nemi niąyaj kąn ni-orądǫtij, nimasikej iwąn sę takotzḭn yej kipiaya
espíritu yej tanęxtiliąya yej mochḭwasoʼ. Kipiaya itękomej yej kikojtoyaj. Iga takotzḭn
taadivinąrowąya itękomej kitąniąyaj komati tomḭn.
17 Inǫ́n takotzḭn nętokatiąyaj kąn nemi niąyaj iwąn Pablo; kijtojtiąya recio:
—Inḭmej tajtąga' yej kiservḭrowaj mela'Dios yej ono' pox ajko, yejemęn mitzijliáj
katiapa ojti xiktokakąn iga ximosalvąrǫkąn.
18 Ijkǫ́n kichijtoya mia' días este que Pablo kuejkuesiwi', iwąn kijlij inǫ́n espíritu yej
onoya ipan inǫ́n takotzḭn:
—Nimitztekimaka ipan itǫką' Jesucristo iga xikḭsa ipan inḭ́n takotzḭn.
Iwąn íkuą'san kḭsa' inǫ́n espíritu.
19 Kuą' itękomej inǫ́n takotzḭn kitakej iga ayʼya wel kitatąnilḭskej, kikḭtzkijkej Pablo
iwąn Silas, iwąn kiwḭgakej tajkoąltepę', kąn ono' yej mandąrowaj.
20 Kuą' asíkeja iyḭxtaj juęzmej, kijtojkej:
—Inḭmej judiyojmej nemi kikuejkuesowaj togęntej.
21 Iwąn tanęxtiliáj iga mamochḭwa ken yejemej kichḭwaj, inǫ́n tejemęn awel tikchḭwaj
iga tejemej tirromąnojmej.§
22 Iwąn la gente ki-onkawijkej Pablo iwąn Silas. Iwąn yej mandąrowaj tatekimakakej
iga makikḭxtilḭkąn itzotzolmej iwąn makimagakąn iga kuatakǫ'.
23 Kuą' póxsanya kimagakej, kakijkej ipan cárcel. Iwąn yej kicuidąrowa prǫsojmej
kijlijkej iga makiyę'cuidąrǫkąn iga amo cholǫskej.
24 Kuą' inǫ́n kiká' yej kicuidąrowa prǫsojmej, yajki kakḭtoj kąn mąj ta-ijtiʼ ipan cárcel,
kijikxi-ilpijkej iga cadena ipan kuawi' yej pox etḭ'.
25 E' tajkoyówal, Pablo iwąn Silas orądojtoyaj iwąn kitakuḭkilijtoyaj Dios, iwąn sekin
prǫsojmej yej ompa onoyaj takaktoyaj,
26 iwąn parę́j wǫjmǫlḭnako tąjli. Iwąn mojǫlḭnkej itaketzalyomej cárcel. Iwąn íkuą'
tapowikej nochi kaltęmej, iwąn xijxitomikej nochi cadena yej iga ijilpitoyaj prǫsojmej.
27 Kuą' isatęwa' yej kicuidąrowa prǫsojmej, kita' iga tapójtoʼya cárcel, iwąn kikḭxtij
iyespądaj,* momiktiąyaya, iga yéj kijtoj anka cholójkeja prǫsojmej.†
28 E' Pablo kitzajtzilij:
—Amo ximomikti, nigaj nonokej nonochḭn.
29 Iwąn yej kicuidąrowąya prǫsojmej kitajtan tiʼti, iwąn motalojtikalakito kąn onokej
Pablo iwąn Silas, kuekuechkatiajki, motankuąketzato itęnojmej.
30 Iwąn kikḭxtij Pablo iwąn Silas, iwąn yej kicuidąrowa cárcel tatajtan:
—¿Tę́ nikchḭwas iga manimosalvąro iga Dios amo mane-iknǫchḭwa?
31 Yejemej kijtojkej:
—Xicrędo toTęko Jesucristo iwąn timosalvąrǫj, tej, mosiwą' wąn mopilowąn.
32 Iwąn kipowilijkej itájtǫl Dios inǫ́n yej kicuidąrowa prǫsojmej iwąn inochḭn nǫ yej
onokej ompa íchąn.
33 Iwąn inǫnsan yówal inǫ́n yéj kicuidąrowa prǫsojmej kipąkilij ikajlǫ' Pablo iwąn
Silas kąn kimagakej. Después mobautiząroj iwąn nochi yej ono' ichąn.
34 Iwąn kiwḭga' íchąn kitamakatoj. Inǫ́n yej kicuidąrowa prǫsojmej iwąn inochi yej
ono' ichąn pąkikej iga kicrędójkeja Dios.
35 Kuą' tanę́siʼya, yej mandąrowaj kitḭtankej policiyajmej iga kijlḭtoj yej kicuidąrowa
prǫsojmej iga makimajkąwakąn Pablo iwąn Silas.
36 Iwąn yej kicuidąrowa prǫsojmej kijlij Pablo:
—Yej mandąrowaj nętekimakakej iga manimitzmajkąwakąn. Iwąn welja anyę'yawij.
37 E' Pablo kijlij policiyajmej:
—Nejemęn niciudadąnojmej romano.‡ Iwąn iyḭxtaj la gente nęyokamagakej iwąn
neakijkej ipan cárcel kuą' aya mojtowa siga ayompa nikchijkej. ¿Iwąn inąn kinekij
manęmajkąwakąn ichtákasan? ¡Ijkǫ́n awel! Mawḭtzekąn yejemej iga manękḭxtḭkąn.
38 Iwąn policiyajmej inǫ́n yajkij kijlḭtoj yej mandąrowaj. Kuą' yej mandąrowaj
kimatikej iga Pablo iwąn Silas nǫ ciudadąnojmej romano, majmawikej.

---

§ **16:21 16:21** Xikita glosario “Roma”. * **16:27 16:27** Xikita glosario “Espada”. † **16:27 16:27** Inǫ́n tiempo, sę yej kicuidąroj prǫsojmej kimiktijkej siga kikajtej iga macholǫkąn prǫsojmej. ‡ **16:37 16:37** Ciudadano romano sę yej nacęroj Roma, o yej kipiáʼ ąmaʼ kąn nǫsi iga kipertenecęrowa Roma. La ley de Roma kimąnąwiąya iciudadąnojmej.

39 Iwąn yej mandąrowaj yajkij kitatoj Pablo iwąn Silas iga kijlįtoj iga amo maki-
welkuįlįkąn iga kiprẹsojwijkej. Kijlijkej iga makįsákąnya ipan inǫ́n ąltepẹ'.
40 Kuą' kįskej ipan cárcel, yajkij chąn Lidia. Ompa tątapojkej iwąn toknįwąn iga
kanimąrojkej, iwąn yájkija.

17

Mokuejkuesǫlo ąltepẹ' Tesalónica

1 Pablo iwąn Silas panojkej ipan ąltepẹmej yej itǫką' Anfípolis iwąn Apolonia. Iwąn
asikej Tesalónica. Ompa onoya sẹ itiǫpan judiyojmej.
2 Pablo, ken iga nochipa kichįwaya, yajki tiǫpan iga tątapowatoj iwąn inǫmej gente.
Ẹyi semanas ijkǫ́n kichijtoya cada día kuą' mosẹwilo.
3 Kuą' tątapowaya, itájtǫl kitaksaltiąya kąn ijkuilijto' itájtǫl Dios, kąn kijtowa iga Cristo
yawi kiknǫchįwatij iwąn yawi mikiti iwąn yawi sej ojpa-isati. Pablo kijlijkej:
—Inįnsan Jesús yej nemi nimitzijliáj, yéjyawa' in Cristo.
4 Iwąn sekin judiyojmej kicrẹdojkej iwąn senemikej iwąn Pablo iwąn Silas. Nǫ
kicrẹdojkej mia' griẹgojmej yej kiweyimatįltiáj Dios. Iwąn nǫ kicrẹdojkej mia' siwątkej
yej tayakąntokej ipan inǫ́n ąltepẹ'.
5 E' judiyojmej yej akicrẹdowąyaj ipan Jesús ta-i̱xitakej, iwąn kitẹmojkej tajtąga'
yej ayą́' yẹ'nemij yej akipiáj tẹ kichįwaj, kinechkojkej mia' gente de inǫ́n ąltepẹ'
iga kiyokachijkej iga ǫǫyowaj iwąn iga takuejkuesowaj. Iwąn yajkij chąn Jasón iga
makikįxtįkąn Pablo iwąn Silas iga makiwįgakąn iyįxtaj la gente.
6 E' como ayą́' kasikej ompa, kiwawatatzojtiajkij Jasón iwąn sekin toknįmej iyįxtaj yej
mandąrowaj ipan inǫ́n ąltepẹ'; ijkǫ́n tzajtzikej:
—Pablo wąn Silas tayojyǫlxelojtinemij nǫyąn ipan inǫ́n tąjli, inąn este nígaja nǫ asikej,
7 iwąn Jasón ki-ǫmẹmąwij ichąn. Nochi yejemej ayą́' kichįwaj ken tatekimaka torrẹy
César,* iga kijtowaj iga ono' se' rey yej itǫką' Jesús.
8 Kuą' inǫ́n kikagui' la gente iwąn yej mandąrowaj este yǫlchichįyakej.
9 E' Jasón iwąn sekin kixtajkej iga wel makimajkąwákąno' iwąn kimajkajkej.

Pablo iwąn Silas asij ąltepẹ' Berea

10 Iwąn tayowakąn yej kitokaj Jesús nimanǫ́n kikįxtijkej Pablo iwąn Silas iga mayąkąn
Berea. Kuą' asitoj ompiga yajkij itiǫpan judiyojmej.
11 Inįmej judiyojmej poxsan te-ijiknįmej ayéj ken de Tesalónica, iga yǫlpąkikej
iga kicrẹdojkej yej kipowa' Pablo, iwąn nochipa momachtiąyaj ipan itájtǫl Dios iga
makimatikąn siga ijkǫnya ken kinẹxtilijkej.
12 Ijkǫ́n iga mia' judiyojmej kicrẹdojkej, iwąn nǫ mia' tajtąga' iwąn siwątkej yej
tayakąntokej yej irrązajpa griego.
13 E' kuą' judiyojmej de Tesalónica kimatikej iga Pablo nǫ nemi kipowa itájtǫl Dios ipan
ąltepẹ' yej itǫką' Berea, yajkij ompiga iga kijichtakawįtoj la gente iga amo makiyẹ'itakąn
Pablo.
14 E' toknįwąn kitįtankej Pablo iga mayawi lamąrtẹnoj, miẹj Silas iwąn Timoteo
kąwíkejo' Berea.
15 Yej kojmakatoj Pablo kikąwatoj este ipan ąltepẹ' Atenas. Iwąn ompay mokuepkej;
Pablo kijlij yej kojmakatoj iga makijlįkąn Silas iwąn Timoteo iga sémiya ompígaya
makasitij.

Pablo ono ąltepẹ' Atenas

16 Miẹj Pablo kichįxtoya Silas iwąn Timoteo ipan ąltepẹ' Atenas, tatatzkay iyąlmaj iga
ompa kita' poxsan i̱dolojmej.
17 Inǫ́n iga kitątapǫwiąyaj judiyojmej ipan itiǫpan, iwąn ompa nǫ kitątapowiąyaj sekin
yej kiweyimatiáj Dios. Iwąn nochipa kitątapowiąya gente yej monechkowąyaj plaza.
18 Iwąn sekin yej momachtiąyaj yej kijliąyaj epicúreos,† iwąn sekin yej momachtiąyaj
yej kijliąyaj estoicos,‡ pẹwa' tątapowakej iwąn Pablo. Kijtowąyaj:
—¿Ix tẹ ąn te-ijlijneki in inǫ́n tąga' yej pox tajtowa?
Iwąn sekin kijtowąyaj:
—Nẹsi ken tẹpowiliá de sé'paya diǫsmej.
Ijkǫ́n kijtojkej iga Pablo kitątapǫwiąyaj itájtǫl Jesús iwąn kijtowąya nǫ iga ojpa-isalo.
19 Iwąn kiwigakej kąn kitǫkąwiáj Areópago, kąn nochipa monechkowąyaj sekin yej
tamachtiąyaj, iwąn kitajtankej Pablo:

---

* **17:7 17:7** Xikita glosario “César”. † **17:18 17:18** Epicúreos kitokakej sẹ tąga' yej kimachtij iga wel sẹ nochipa
pąki. ‡ **17:18 17:18** Estoicos kitokakej sẹ tąga' yej kimachtij iga sẹ amo makichı́wasan ken kineki iyąlmaj, sino
mayẹ'nemi.

—¿Ix wel nikmatiskej tẹ iteki yej nemọ' annẹnẹxtiliáj?
20 Iga nemi annẹpowiliáj yej ayị'pa nokta nikakij, iwạ́n niknekij manikmatikạn tẹ́ nokta kijtọjneki.
21 Iga nochi yej ichạn Atenas iwạ́n tį̣ltikmej yej ompa chạntitoyaj poxsan kiyọlmakayaj iga makikakikạn yej áyapa į̣' mokaki.
22 Iwạ́n Pablo moketza' iyį̣xtaj yej monechkojkej iwạ́n kijtoj:
—Amejemẹn de Atenas, nej nikita iga poxsan ankicrẹdojtokej ipan diọsmej.
23 Kuạ' nej nipanoj iwạ́n nitachá' kạn amejemẹn anmonechkowaj iga ankiweyimatį̣ltiáj amodiọsmej, nikasi' nọ sẹ altar§ kạn ijkuilijto' inín tájtọl: "DIOS YEJ AYẠ́' MO-I̱XMATI". Pues de inọ́n Dios yej amejemẹn ankiweyimatį̣ltiáj malej iga ayạ́' ankį̣xmatij, inọ́nyawa' nokta nemi nimitzpowiliáj.
24 'Dios yej kichij inín tạjli iwạ́n nochi yej ono' ípan, yéj itatki cielo iwạ́n tạjli. Ayạ́' mochạntiá ipan tiọpamej yej tajtạga' kichį̣waj.
25 Yéj akipolowa nitẹ́ iga matikpalẹwį̣kạn. Iga yejwa' in yej kichį̣wa iga matonokạn iwạ́n wel matimijneltį̣kạn iwạ́n yéj tẹmaka nochi yej tejemej tikpiáj.
26 'Ipan sẹ tạga' Dios kichij iga mapį̣wilo nọyạn ipan inín tạjli. Iwạ́n yéj kijtoj kẹman sẹ nación yawi onoti iwạ́n kạn yawij mochạntį̣tij.
27 Dios ijkọ́n kichij iga makitẹmọkạn malej ken tamạmạtẹmojtinémịjpa iga makasikạn, malej iga Dios ayạ́' wejka ono' ipan sejsẹ́ de tejemej.
28 Iga Dios tonokej, tinejnemij, iwạ́n tonoskej. Achi ijkọ́n kíjtoja sẹ yej de amejémẹmpa yej wel kichį̣wa mọnsajtájtọl, kijtoj: "Tejemẹn nọ ipilowạn Dios."
29 Siga tejemẹn ipilowạn Dios, awel tikuiskej iga toDiọsmej tejtẹ́ yej chijto' de oro o de plata o de te'ti, yej kichį̣wa tạga' kensan yéj kejlạmiki.
30 Desde ikyay Dios ayạ́' kiknọchij la gente ken iga kajasiá iga yejemej aya kimatiáj itájtọl. E' inán tatekimaka iga nochi gente nọyạn kạn onolọ', makikajtẹwakạn iga kichijtokej yej ayẹkti.
31 Iga Dios kitapejpen sẹ día kuạ' yawi kijuzgạrọti inochi gente kensan iga kichijkej. Dios kitapéjpenya sẹ tạga' yej yawi tajuzgạrọti, inọ́n monẹxtij kuạ' ki-ojpa-ixitij kạn miktoya.
32 Kuạ' kikakikej iga ojpa-isaj yej miktokej, sekin kajạwilmatikej iwạ́n sekin kijtowạyaj:
—Anka se' día niawij nimitzkakitij de inịnsan sej.
33 Iwạ́n Pablo kį̣sa' kạn nechkatoyaj.
34 E' sekin kitokakej Pablo iwạ́n kicrẹdojkej itájtọl Jesús. Sẹ de yejemej itọkạ' Dionisio, yéj de inọmej yej mandạrowaj yej monechkojkej ipan sẹ tepẹ' yej kijliáj Areópago, iwạ́n sẹ siwạ' yej itọkạ' Dámaris, iwạ́n sekin máj nọ kicrẹdojkej.

18

Pablo ono' ạltepẹ' Corinto

1 Kuạ' nochi inín panoj, Pablo kį̣sa' Atenas, iwạ́n yajki Corinto.
2 Ompa kasi' sẹ tạga' judío yej itọkạ' Aquila, yej nacẹroj ipan ítạl Ponto. Aya kipiaya días iga asikej, wạlkej de Italia iwạ́n isiwạ' yej itọkạ' Priscila. Kį̣skej Italia iga rey Claudio César tatekimá' iga makį̣sakạn Roma nochi judiyojmej. Iwạ́n Pablo yajki kipaxạlowilį̣toj.
3 Iwạ́n como inọ́mpasan tekipánọl kipiaya ken yejemẹn iga kichį̣wayaj kajli de kuetax, inọ́n iga ompa kạwi' iwạ́n yejemej iga sentekipanowaj.
4 Iwạ́n cada día kuạ' mosẹwilo, Pablo yạya itiọpan judiyojmej. Ompa kipowaya itájtọl toTẹko iga kinekiá makiyọlyamạna judiyojmej iwạ́n yej ayéj judiyojmej.
5 Kuạ' Silas iwạ́n Timoteo asikej iga wạlkej ipan estado de Macedonia, Pablo kikajtej se' tekipánọl iga kipetzpowáyasan itájtọl Dios; kijliạya judiyojmej iga Jesús nokta in el Cristo yej yejemej kichį̣xtoyaj.
6 E' yejemej motạlkej a contra iwạ́n kuajkuantas kijlijkej Pablo. Iwạ́n Pablo kitzejtzeloj itzótzol iga makimatikạn iga ayompa kichijkej iwạ́n kijtoj:
—Siga ampoliwiskej iyį̣xtaj Dios, amejemẹn amotechko; nej ayo' nikmati. Ạ́mansan nia nikpowilį̣ti yẹ'notį̣ciaj yej ayéj judiyojmej.
7 Pablo kį̣sa' tiọpan iwạ́n yajki chạn sẹ tạga' yej itọkạ' Ticio Justo, yej ichạn tiọpantẹnoj, yéj nọ kiweyimatį̣ltiạya Dios.
8 Iwạ́n Crispo, yej mandạrowa tiọpan, iwạ́n inochi yej ono' ichạn kicrẹdojkej toTẹko. Iwạ́n nọ mia' de Corinto, kuạ' kikakikej itájtọl Dios, kicrẹdojkej wạn mobautizạrojkej.
9 Iwạ́n sẹ yówal toTẹko ijkị́n kijlij Pablo ipan visión:
—Amo ximajmawi; xa xikpowa notájtọl iwạ́n amo xitẹnsẹwi.

§ **17:23 17:23** Xikita glosario "Altar".

10 Iga nej nono' mowąn, iwąn ayagaj wel tejtę mitzchiwilij yej ayękti, ipan inín
weyi-ąltepę' ono' mia' yej yawij nęcrędǫtij.
11 Iwąn Pablo ompa kąwi' Corinto sę xiwi' iwąn tajko iga kipowilijtoya la gente itájtǫl
Dios.
12 E' kuą' Galión gobernąrowąya ipan estado de Acaya, judiyojmej ki-ǫnkawijkej Pablo.
Kiwigakej kąn tajuzgąrǫlo,
13 iwąn kijlijkej el gobernador:
—Inín tąga' kiyǫlyamąna la gente iga se'pa makiweyimatiltikąn Dios, ayo' ken kijtowa
toley.
14 Pablo tajtowąyay kuą' Galión kijlij judiyojmej:
—Siga kichij tejtę yej pox ayękti, ijkǫn sí nimitztajtǫlkuiliąyaj amejemęn yej anjudiy-
ojmej;
15 e' como iga san tajtǫlmej iwąn tǫkąmej iwąn de amoleymej, ómpaya amejemęn
xikitakąn, nej inǫn awel nikjuzgąrowa.
16 Iwąn kikixtijkej ompa kąn tajuzgąrǫlo.
17 Wąn nochi griegojmej kikitzkijkej Sóstenes yej mandąrowa tiǫpan iwąn kimagakej
ómpasan iyixtaj gobernador. E' Galión mochij kenkuą' ayą' kitzto'.

Pablo mokuepa sej ąltepę' Antioquía

18 Pablo kąwigo' mia' días ompa Corinto. Después monawatijkej iwąn yej kitokaj Jesús
iwąn tejkaj ipan weyi ąkąl iwąn yajki ítąl Siria, senyajkij iwąn Priscila iwąn Aquila.
Ompa ąltepę' Cencrea mokuątetexoj Pablo. Ijkǫn kichij yej kijtoj iyixtaj Dios iga tejtę
kichiwaya.*
19 Kuą' asikej ąltepę' Éfeso, ómpaya kąwikej Priscila iwąn Aquila. Pablo yajki tiǫpan
iwąn tątapowa' iwąn judiyojmej yej ompa monechkowąyaj.
20 Yejemęn kijlijkej iga makąwi-o' ompa, e' yéj ayo' kine'.
21 Sino que monawatij iwąmej, kijtoj:
—Nia Jerusalén, iga ompa manętecho ilwi'; e' siga Dios kineki niwi' sej nimitzitakij.
Después tejkaj ipan weyi ąkąl, yajki, kisa' Éfeso.
22 Kuą' asi' ąltepę' Cesarea, Pablo yajki Jerusalén kisaludąrǫtoj toknìwąn yej kitokaj
Jesús, iwąn yájkiya ąltepę' Antioquía.
23 Kuą' achą wejkaj iga ompa ono', yajki kipaxąlowilito toknìwąn yej onokej ítąl
Galacia iwąn yej onokej ítąl Frigia, iwąn ipan sejsę ąltepę' kipalęwijkej iga máj
mamoconfiąrǫkąn yej kitokaj Jesucristo.

Apolos kipowa itájtǫl Dios ąltepę' Éfeso

24 Inǫn tiempo asi' ompa Éfeso sę judío yej itǫką' Apolos. Yéj íchąn katka ipan ąltepę'
yej itǫką' Alejandría. Poxsan wel predicąrowaya iwąn poxsan kimatiá itájtǫl Dios.
25 Yéj machtitoya ipan toTęko iyojwi iwąn kipoxyǫlmakaya iga tayę'nęxtiliá itájtǫl Dios
kąn tajtowa de Jesús, malej iga kimatiasan ken iga tabautiząroj Juan.
26 Apolos pęwa' iga tajtoj tiǫpan-ijti' ken kuą' nochi kimati; e' kuą' kikakikej
Priscila iwąn Aquila kén iga tamachtijtoya, kinǫtzkej, iwąn kiwigakej kąn isęltimej iga
kinęxtilijkej yej aya kimatiá de iyojwi Dios.
27 Kuą' Apolos kine' mayawi ipan estado de Acaya, toknìwąn de Éfeso yej kitokaj
Jesús kichiwilijkej sę ąma' iga toknìwąn de ompiga maki-ǫmemąwikąn Apolos. Kuą'
Apolos asi' Acaya pę' tamachtij. Ijkǫn poxsan kipalęwijkej toknìwąn yej Dios kichǫkilij
iga makicrędǫkąn.
28 Porque Apolos motęnkitzkij wąn judiyojmej yej akicrędojkej ipan Jesús, iwąn awel
kitęnkuepiliąyaj. Iwąn iyixtaj la gente Apolos kinęxtiliąyaj iga itájtǫl Dios kijtowa iga
Jesús in el Cristo yej yejemej kichixtoyaj.

19

Pablo ono' Éfeso

1 Miej Apolos onoya Corinto, Pablo panoj ipan tepęyoj iwąn asi' ąltepę' Éfeso, ompa
kasi' mia' yej kitokaj Jesús.
2 Iwąn Pablo tatajtan:
—¿Ix Dios mitzmakakej iyEspírito Santo kuą' ankicrędojkej ipan Jesús?
Yejemej kijtojkej:
—Nejemęn ayí' nikakiáj siga ono' el Espíritu Santo.

---

* **18:18 18:18** Anka Pablo kijlij iyixtaj Dios iga mawejkąwa iga akoniąya vino niga motzonkixtiąya, e' atikmatij tę íga.

3 Pablo kitajtan toknḭwąn:
—¿Kéntaj anmobautizą̱rojkej?
Yejemęn kijtojkej:
—Kensan tabautizą̱roj Juan el Bautista.
4 Pablo kijtoj:
—Kena, Juan kibautizą̱roj yejsan kikajtejkej iga kichḭwaj yej ayękti, e' kijliąyaj iga makicrędǫkąn ipan itǫką' yej wḭ'o' tatepotztaj, ken tikijtowaj ipan Jesús yej el Cristo.
5 Kuą' inǫ́n kikakikej, mobautizą̱rojkej ipan itǫką' toTęko Jesús;
6 iwąn kuą' Pablo kitą̱lij imą' ipan sejsę́ de inǫmej, iyEspḭ́ritoj Dios wą̱laj ipan yejemej, iwąn sęsé'paya iga tajtojkej ay'yéj ipan itajtǫlmej, iwąn kijtojkej kensan Dios kitajtǫlmakakej.
7 Iga inochimej, ken doce tajtąga'.
8 Pablo yą̱yajtoya tres meses itiǫpan judiyojmej, ompa kipowaya itájtǫl Dios iwąn ayą́' majmawiá. Iwąn kuą' tajtowąya, kiyǫlyamąnaya la gente iga kinęxtiliąyaj ken iga reinąrowa Dios.
9 E' sekin moyǫltakuąwilijkej iwąn ayą́' kicrędojkej, mąjwa' iyḭxtaj la gente kijtojkej iga kijiyaj itájtǫl Jesucristo. Pablo kikajtej yej mą̱ltajtowaj, iwąn kiwḭga' yej kitokaj Jesús kąn tamachtiá sę yej itǫką' Tiranno, iwąn ompa kitą̱tapǫwiąyaj cada día.
10 Iwąn ijkǫ́n kichijtoya dos años, ijkǫ́n yej chąntitoyaj ipan tąjli de Asia kikakikej itájtǫl toTęko Jesús, yej judiyojmej iwąn yej ayéj.
11 Iwąn Dios kipalęwij Pablo iga kichij milągrojmej.
12 Malej sę panyḭtoj o sę tzótzol yej Pablo kichijchimiá, kitą̱liąyaj ipan yej wętitokej iwąn achitiayaj, iwąn mą̱lespḭritojmej kḭsayaj.
13 E' sekin judiyojmej yej nejnenką' yej kikḭxtiliáj la gente mą̱lespḭritojmej, nǫ kiyejyekojkaj iga kitęnęwiáj itǫką' toTęko Jesús iga makikḭxtḭkąn mą̱lespḭritojmej, kijtowąyaj:
—Ipan itǫką' Jesús yej Pablo kipowa, nimitztekimakaj iga xikḭsakąn.
14 Ijkǫ́n kichḭwayaj siete ipilówąmpa Esceva, sę judío yej iję́fejpa sacerdǫtejmej.
15 E' kuą' kichijkej, mą̱lespḭ́ritoj kijtoj:
—Jesús nikḭxmati, iwąn nǫ nikmati ą̱'yéj in Pablo; e', ¿ą̱'yéj in amejemęn?
16 E' inǫ́n tąga' yej kipiaya mal espírito mopatanaltij iyakapamej, iwąn como yéj máj tajpalej, nochi kitą̱nilij, iwąn paręj kimagakej iwąn cholojtikḭ́skeja ipejpetzką̱mej iwąn espą̱titiájkija.
17 Nochi kimatikej yej chąntitokej Éfeso, judiyojmej iwąn yej ayéj judiyojmej iwąn pox momajtijkej. Ijkǫ́n iga itǫką' toTęko Jesús mąjya kiweyimatḭltijkej.
18 Iwąn mia' yej kicrędowąyaj Jesús, wḭtziayaj iga motęnxitomayaj iga kichijkej yej ayękti.
19 Iwąn mia' yej motamatiliáj kiwḭgakej ilḭbrojmej, kitatḭtoj iyḭxtajmej la gente. De inǫmej libro ipatiyo masi' ken cincuenta mil tomḭn de plata.
20 Ijkǫ́n iga itájtǫl toTęko nǫyąn momatitiąya iwąn nęsiá iga kipiá poder.
21 Kuą' pánoja nochi inḭ́n, Pablo kejlą̱n iga yawi estado de Macedonia iwąn Acaya iwąn yawi este Jerusalén. Kuą' pánoja nǫyąn ipan ą̱ltepęmej kejlą̱n nǫ iga yawi Roma.
22 Iwąn kitḭtan Macedonia ǫmęn yej kipalęwiáj, Timoteo iwąn Erasto, e' Pablo achǫ' kąwi' Asia.

Mokuejkuesǫlo ą̱ltepę' Éfeso

23 Inǫ́n tiempo Éfeso monechkǫlǫ' iwąn mokuesojkej iga mopowa' yej aya ḭ' mopowaya de iyojwi Jesucristo.
24 Mokuesojkej itechko sę tąga' yej itǫką' Demetrio, yej kitekipanowąya plata. Inḭ́n tąga' kichḭwąya kaltzitzḭn de plata kensan tachaya itiǫpan sę diosa yej itǫką' Diana, iwąn poxsan tatąniąyaj yej tekipanowąyaj iwąn Demetrio.
25 Iwąn inǫmej kinechkoj, iwąn sekin yej nǫ kipiáj inǫ́mpasan tekipánǫl. Demetrio kijlijkej:
—Noknḭwąn, amejemęn ankimatij iga ipan inḭ́n tekipánǫl titatąniáj.
26 E' amejemęn ankitaj iwąn ankikakij iga Pablo kijtojtinemi iga diǫsmej yej kichḭ́wajpa tąga' ayéj diǫsmej; iwąn mia'ya gente kicrędǫltijkej, ayejsan nigaj Éfeso sino que casi nǫyąn ipan inḭ́n tąjli de Asia.
27 Inǫ́n poxsan ayękti, wel tikpolowaj totekipánǫl, iwąn itiǫpan kąn ono' weyi dios Diana ay'ya agaj kiweyimatis. Inąn nochi yej chąntitokej ipan tąjli de Asia iwąn inewi de inḭ́n tąjli kiweyimatḭltiáj, e' siga ijkǫ́n ken kijtowa Pablo, nochi kęlkąwaskej Diana.
28 Kuą' inǫ́n kikakikej yej ompa nechkatoyaj, kuesiwikej poxsan, iwąn tzajtzíkejpa iga kijtojkej:

—¡Mamoweyimatɨlti Diana yej idiǫsmej efẹsiojmej!
29 Iwą́n nochi ipan weyi-ą̨ltepẹ' ayo' kimatiáj tẹ kichɨwayaj. Kikɨtzkɨtoj Gayo iwą́n
Aristarco ǫmẹn tajtą̨ga' de Macedonia yej senemiáj iwą́n Pablo. Iwą́n kiwawatatzojtiajkij
este ipan wẹ́kal ką̨n motekinechkǫlo.
30 Pablo kinekiá makalaki ompa iga matajto iwą́n la gente, e' toknɨwą̨n yej kitokaj
Jesús ayą́' kikalaktijkej.
31 Nǫ sekin yej mandą̨rowaj Asia yej iyamɨgojmej Pablo, tatɨtankej iga amo mayawi
ką̨n chapą̨ntolǫ'.
32 Ompa ką̨n nechkatolǫ', sekin tzajtziáj iga kijtową̨yaj tejtẹ́ iwą́n sekin tzajtziáj iga
se'pa kijtową̨yaj iga kuejkuesitoyaj, iwą́n mia' ayą́' kimatiáj te íga ompa nechkatoyaj.
33 E' sekin yej ompa chapą̨ntoyaj kimatɨltijkej Alejandro tẹ nemi mochɨwa, iwą́n
yej judiyojmej kitopejkej iga kitą̨lkej tatajkoyą̨n. Iwą́n Alejandro kajko' imą̨' iga ayo'
matzajtzitolo iga makitajtowilɨką̨n judiyojmej iyɨxtaj la gente.
34 E' kuą̨' kimatikej iga Alejandro nǫ judío, nochi tzajtzitoyaj ken dos horas. Kijtojtoyaj:
—¡Mamoweyimatɨlti Diana idiǫs efẹsiojmej!
35 Iwą́n tajkuilową̨ni yej ompa ichą̨n, kuą̨' kiyǫltą́lija yej tzajtzitoyaj, kijtoj:
—Noknɨwą̨n de Éfeso, amejemẹn ankimatij iga nǫyą̨n momati iga inɨ́n ą̨ltepẹ'
kicuidą̨rowa itiǫpan weyi diosa Diana iwą́n imagen yej wą̨laj ipan cielo.
36 Ayagaj wel kijtowa iga ayą́'. Inǫ́n iga ay'ya xi-ǫyojtoką̨n, amo xikchɨwaką̨n nitẹ́ siga
aya ankimatij tẹ nemi mochɨwa.
37 Iga inɨmej tajtą̨ga' yej ankiwajligakej, atẹ́ nemi kijtowaj yej ayẹkti, niga nemi
mą̨ltajtowaj de tejemẹn todiǫs Diana.
38 Siga Demetrio iwą́n yej íwą̨n tekipanowaj, kitẹlwɨjneki agaj, inǫnya iga ono' juẹzmej
iwą́n ką̨n tajuzgą̨rǫlo iwą́n wel motajtowiliáj itẹnojmej yejemej iga makimakaką̨n yej
kinekij.
39 E' siga se'pa yej ankitajtanij, mamochɨwa kuą̨' monechkowaj yej mandą̨rowaj ipan
inɨ́n ą̨ltepẹ'.
40 Porque iga ijkɨ́n tikchɨwaj, wel tẹpantiáj iga tikuejkuesowaj la gente iga inǫ́n yej
mochij ą̨man. Iwą́n awel timotajtowilɨskej siga tẹtajtaniskej te íga nemi mokuejkuesǫlo.
41 Kuą̨' tami' inɨ́n kijtoj, mojmoyą̨wílǫ'ya.

20

Pablo yawi Macedonia iwą́n Grecia

1 Kuą̨' pachíwi'ya iga mokuejkuesǫlǫ', Pablo kinǫtza' yej kitokaj Jesucristo iga
kinǫnǫtzkej. Iwą́n kinajnąpaloj toknɨwą̨n iga monawatijkej, iwą́n yájkiya estado de
Macedonia.
2 Kipaxą̨lowilɨtoj ą̨ltepẹmej yej onokej Macedonia iga kitą̨tapǫwijtinemi' yej kitokaj
Jesús iga amo makikajtẹwaką̨n iyojwi Dios, iwą́n asito ipan país de Grecia.
3 Ompa onoya tres meses, ay'ya kẹ' poliwiá iga majkɨltiąya pan weyi ą́ką̨l iga yawi
Siria, kuą̨' kimati' iga sekin judiyojmej kinekiáj makikɨtzkɨką̨n. Inǫ́n iga ayo' yajki Siria,
ikxinejnen iga yajki sej Macedonia.
4 Íwą̨n senyajkij inɨmej tajtą̨ga': Sópater yej ichą̨n Berea, iwą́n Aristarco iwą́n Segundo
yej ichą̨mej Tesalónica, Gayo yej ichą̨n Derbe, iwą́n Timoteo iwą́n yajkij nǫ Tíquico iwą́n
Trófimo yej chą̨ntitokej ipan ítą̨l Asia.
5 Inɨmej toknɨwą̨n tayaką̨nkej iga yajkij nẹchatoj ipan ą̨ltepẹ' Troas.
6 Nejemej, kuą̨' pánoja iyilwi kuą̨' mokua pą̨n yej akipiá levadura, nimajkɨltijkej Filipos
ipan weyi ą́ką̨l. Iwą́n este ipan cinco días nikasitoj ipan ą̨ltepẹ' Troas toknɨwą̨n yej ompí
nẹchatoj. Ompa nikajkej siete días.

Pablo kipaxą̨lowiliá ą̨ltepẹ' Troas iga monawatiá

7 Ipan achto día de la semana nimonechkojkej wą̨n toknɨwą̨n yej kitokaj Jesús iga
seką̨n nikuajkej la Santa Cena.* Pablo kimachtijtoya toknɨwą̨n. E' como kimatiá iga
yawi kɨsati mǫstapa, inǫ́n iga tą̨tapojtoya este tajkoyówal.
8 Ompa ajko ipan se' piso ką̨n ninechkatoyaj, parẹ́j taxojxǫtatoya.
9 Iwą́n sẹ chokotzɨn itǫką̨' Eutico ẹwatoya ipan ventana este ipan tercer piso. E' como
Pablo pox wejkaj iga tą̨tapojtoya, chokotzɨn pox kochisnekiá iwą́n mokochkuɨlij iwą́n
wetzi'. Iwą́n kuą̨' kiketzajtoj, míkto'ya.
10 Iwą́n Pablo temoj, kinąˈtechoj wą̨n kinąpaloj. Iwą́n kijtoj:
—Amo ximajmawiką̨n; isato'.

* **20:7 20:7** Xikita glosario “Santa Cena”.

11 Iwąn Pablo tejkaj sej ajko iwąn kikui' pąn wąn kitątajkoloj, iwąn kimajmá' toknịwąn,
iwąn tamachtijtoya este ijkǫ́n tanẹsi', iwąn yájkiya.
12 E' inǫ́n chokotzịn yej wetzi', kiwịgakej íchąn isatiajki, iwąn nochi pąkikej.

Pablo kịsa Troas iga yawi ąltepẹ' Mileto

13 Nejemej nitapanojkej iwąn niajkij ipan weyi ąkąl este ipan ąltepẹ' yej itǫką' Asón
iga ompa nikuitẹwaskej Pablo, iga yéj kine' matąlnejnémipa, áchtoya ijkǫ́n nimojlijkej.
14 Iwąn ompígaya Asón, nimasikej wąn Pablo, ómpaya tejkaj ipan weyi ąkąl iwąn
niajkij este ipan ąltepẹ' Mitilene.
15 Ompa nikịskej, iwąn ipan se'ya día nipanojkej itẹnoj tajkótąl† yej itǫką' Quío. Iwąn
ipan se' día nasikej ipan ąltepẹ' yej itǫką' Samos, ompa kąn moketza ąkąlmej. Nǫ
nimoketzkej ąltepẹ' Trogilio, iwąn ipan se'ya día nasitoj ąltepẹ' Mileto.
16 Ijkǫ́n nikchijkej iga Pablo ayą́' kine' mawejkąwa poxsan ipan tąjli yej itǫką' Asia,
ayą́' kine' mayawi Éfeso iga kinekiá magui' maásiya Jerusalén iga maono ompa siga
wel kuą' mochịwas ilwi' yej kijliáj Pentecostés.‡

Pablo monawatiá wąn yej ichąmej Éfeso

17 Kuą' asikej Mileto, Pablo tatịtan iga mawịtzekąn yej tayakąntokej yej kitokaj
Jesucristo yej chąntitokej Éfeso.
18 Kuą' asikej, Pablo kijtoj:
—Amejemẹn ankimatij ken iga ninemi' este kuą' achto nasi' Asia.
19 Nochipa nonoya amowąn iwąn nikchij ken nẹtekimaka toTẹko, iwąn ayą́' nimoweyimati. Ne-iknǫchijkej wąn este nẹmiktịjnekiáj sekin judiyojmej.
20 E' ayą́' nikajtej iga nimitznẹxtiliáj nochi yej mitzpalẹwiáj. Nimitzmachtijkej
tajkoąltepẹ' kąn anmiakejmej anntakaktoyaj iwąn nǫ amochajchąmej.
21 Niknẹxtiliąya judiyojmej iwąn nǫ yej ayéj judiyojmej iga makikajtẹwákąnya iga
kichịwaj yej ayẹkti wąn makiną'techǫkąn Dios iwąn makicrẹdǫkąn toTẹko Jesucristo.
22 Inąn nẹtekimaka el Espíritu Santo iga maniá Jerusalén, e' nej ayą́' nikmati tẹ yawij
nẹchịwilịtij ompiga.
23 Nikmátisan iga el Espíritu Santo ne-ijliá iga ipan nochi ąltepẹmej kąnsan niąti yawij
nẹprẹsojwịtij iwąn yawij ne-iknǫchịwatij.
24 E' nej nitẹ́ ayą́' nẹyǫlmiktiá malej iga manimiki; san nikneki manikyẹ'tami
notekipánǫl yej toTẹko Jesús nẹmá'. Inǫ́n tekipánǫl iga manikpowa yẹ'notịciaj yej
tẹnẹxtiliá iga Dios tẹpoxchǫkiliá, iwąn nipąki iga inǫ́n nikchịwa.
25 'Iwąn inąn nikmati iga nisẹ́ de amejemẹn yej nimitzpowilijkej ken reinąrowa Dios,
nikẹman ayo' anne-itaskej.
26 Inǫ́n iga nikneki manimitzijlịkąn iga ayéj nej notechko siga agaj ayą́' kicrẹdoj.
27 Nej nochi nimitzijlijkej ken Dios kineki iga xikmatikąn, nitẹ́ ayą́' ịyąntikąwi'.
28 Inǫ́n iga xikitakąn ken iga xiyẹ'nemikąn. Ijkǫnsan nǫ xikitakąn iga mayẹ'nemikąn
toknịwąn yej kitokaj Jesucristo. Porque amejemẹn el Espíritu Santo mitztąlkej iga
xikitakąn toknịwąn yej toTẹko Jesucristo kikowa' iga iyesyo.
29 Pues nej nikmati iga kuą' nimitzkajtẹwáskeja, wịtzeskej sekin yej kinekiskej
mamitzpojpolǫkąn amejemẹn yej ankitokaj toTẹko. Ayompa mitzmachtịskej iga
xikịsakąn pan yẹ'ojti, ken tikita mitzkuąjnekij ken lǫbojmej§ kikuaj borrẹgojmej.
30 Iwąn onoskej de amejémẹnsan yej yawij mitzmachtịtij, e' takajkąyąwáskejpa
kąnsan makitokakąn toknịwąn yej kitókaja Cristo.
31 Inǫ́n iga ximocuidąrǫkąn iwąn xikejląmikikąn iga ẹyi años, semilwi' iwąn senyówal
este nichǫkaya iga nimitznǫnǫtztoyaj sejsẹ́ de amejemẹn.
32 'Inąn noknịwąn nimitztąliáj ipan imą' Dios iga mamitzǫmemąwịkąn iga yéj poxsan
mitzchǫkiliáj. Amo xikẹlkąwakąn itájtǫl yej tẹpalẹwiá iwąn te-ijliá iga Dios poxsan
tẹchǫkiliá iwąn mitzmakaskej yej yẹkti kuą' tonoskej sekąn wąn nochi toknịmej yej yéj
kitapejpen.
33 Ayịj́' nikne' manikuịli agaj itomịn niga itzótzol.
34 Mąjwa', amejemẹn ankimatij iga nej nitekipanoj iga wel manikpiá yej nẹpolowa
iwąn iga yej íwąn nisenemiáj.
35 Ijkǫ́n nochipa nimitznẹxtilijkej iga sẹ matekipano. Ijkǫ́n wel tikpalẹwiáj yej akipiáj
nitẹ́, amo matikẹlkąwakąn itájtǫl toTẹko Jesús, kąn kijtoj: "Mąj pąki yej tamaka, que yej
kimakaj."
36 Kuą' tami' inǫ́n kijtoj, Pablo motankuąketza', iwąn sen-orądojkej iwąmej.
37 Nochi chǫkakej, kikechnąpalojkej, iwąn kipipitzojkej Pablo.

---

† **20:15 20:15** Xikita glosario "Tajkótąl o Isla". ‡ **20:16 20:16** Xikita glosario "Pentecostés". § **20:29 20:29** Lobo ken weyi koyǫ'.

38 Iwąn poxsan moknǫmatikej iga Pablo kijtoj iga ayo' mąj kitaskej. Iwąn kojmakatoj
este kąn tejkaj ipan weyi ąkąl.

21

Pablo yawi Jerusalén

1 Kuą' nikajtéjkeja toknįwąn yej kitokaj Jesucristo, nitejkajkej ipan weyi ąkąl iwąn
niajkij ipan ąltepę' yej itǫką' Cos. Ipan se'ya día niajkij ipan se'ya ąltepę' yej itǫką'
Rodas. Iwąn después nasitoj ipan ąltepę' yej itǫką' Pátara.
2 Ompa Pátara nikasikej sę weyi ąkąl yej yawi Fenicia, iwąn ípan nitejkajkej iwąn
niájkija.
3 Kuą' nemi nipanowaj nikitakej tajkótąl* yej itǫką' Chipre, inǫn tajkótąl kąwi'
noǫpochkąmpamej, iwąn niajki este Siria. Iwąn nitemojkej ąltepę' Tiro porque inǫn
weyi ąkąl kąn niąyaj ompa kitatemowijkej.
4 Ompa nikasitoj toknįwąn yej kitokaj Jesucristo, iwąn nikajkej iwąmej siete días. Iwąn
el Espíritu Santo kitajlątijkej inǫmej toknįwąn iga makijlįkąn Pablo iga amo mayawi
Jerusalén.
5 E' kuą' pánoja siete días, nikįskej ompa. Iwąn nochi toknįwąn iwąn isiwąmej iwąn
ipilowąn, neojmakatoj este playa. Ompa nimotankuąketzkej iga ni-orądojkej.
6 Iwąn nimonawatijkej este nimonąpalojkej iwąn nitejkájkeja ipan weyi ąkąl; iwąn
toknįwąn yájkija ichąmej.
7 Nikįskej Tiro iwąn nasitoj ipan ąltepę' yej itǫką' Tolemaida, ompa tamati' iga ninemiáj
ipan weyi ąkąl. Ompa niksaludąrǫtoj toknįwąn yej kitokaj Jesucristo, iwąn sę día ompa
nikąwikej iwąmej.
8 Ipan se'ya día, Pablo iwąn yej íwąn nonoyaj nikįskej wąn nasikej ąltepę' Cesarea.
Ompa niajkij chąn Felipe yej kipowa yę'notįciaj de Jesucristo, yejwa' sę de inǫmej siete
diąconojmej yej kitapejpenkej apǫstolejmej; iwąn nikajkej ichąn.
9 Felipe kipiaya nąwi itakomej yej Dios kitajtǫlmakayaj.
10 Iwąn kuą' mia'ya días ompa nonokej, asito sę profeta yej wąlaj Judea, itǫką' Agabo,
11 wąlaj nępaxąlowilįkoj. Iwąn kikui' icintorǫn Pablo, mokxi-ilpij iwąn moma-ilpij
iwąn kijtoj:
—IyEspíritoj Dios kijtowa iga Jerusalén judiyojmej ijkı́n yawij kilpįtij yej itatki inı́n
cintorǫn, iwąn yawij kentregąrǫtij ipan imą' yej ayéj judiyojmej.
12 Kuą' inǫn nikakikej nejemej iwąn inǫmej yej ompa ichąmej Cesarea, nikijlijkej Pablo
iga ayo' mayawi Jerusalén.
13 E' Pablo kijtoj:
—¿Te iga anchǫkaj?, ijkǫ́n annęchǫkismakaj. Nej niksentąlija nokta noąlmaj ayejsan
iga mane-ilpįkąn sino que nǫ niksemaka noąlmaj iga manęmiktįkąn ompiga Jerusalén
iga niktoka toTęko Jesús.
14 Iwąn como awel nikyǫlyamąnkej, ijkǫ́n nikajtejkej iwąn nikijlijkej:
—Mamochįwa ken kineki toTęko.
15 Kuą' nochi panoj inı́n, nimajabiąrojkej wąn niajkij Jerusalén.
16 Senyajkij nowąmej sekin toknįwąn de Cesarea yej kitokaj Jesús. Yąya nǫ sę tąga' yej
nacęroj tajkótąl Chipre yej itǫką' Mnasón. Mnasón ikyay kicrędojto' Jesús iwąn ompa
nikajkej ichąn.

Pablo kipaxąlowiliá Jacobo

17 Kuą' nasikej Jerusalén, yej kitokaj Jesucristo neǫmemąwijkej iwąn poxsan pąkikej.
18 Ipan se'ya día niajkij wąn Pablo iga nikpaxąlowilįtoj Jacobo, ompa nǫ nechkatoyaj
nochi anciąnojmej.†
19 Pablo tasaludąroj iwąn kipowa' nochi ken iga Dios kichij iga kicrędojkej nǫ kesiá
yej ayéj judiyojmej kuą' yéj kipowa' itájtǫl Dios.
20 Kuą' kikakikej inǫn, kiweyimatįltijkej Dios, iwąn kijlijkej Pablo:
—Ta' xikítawa' noknįn, nigaj ono' miles yej judiyojmej yej kicrędójkeja ipan Jesús,
iwąn yejemej kijtówajo' iga mamochįwa ken tatekimaka iley Moisés.
21 Inǫmej kimatįltijkej iga tej tikmachtijtinemi nochi toknįwąn yej ayéj judiyojmej,
tejki' tikijtowa iga ayo' mamochįwa ken tatekimaka Moisés, iwąn titatekimaka iga ayo'
makicircuncidąrǫkąn ipilowąn, niga ayo' makichįwakąn ken tejemej tiktekichįwaj.
22 ¿Tej, tę tikijtowa? Porque la gente yawij monechkǫtij kuą' kimatiskej iga nigaj tono'.
23 Mąj yękti ijkı́n xikchįwa ken nimitzijliáj: Onokej nigaj iwąn nejemej nąwi toknįwąn
yej yawij kichįwatij ken motajtǫltijkej wąn Dios.

---

* **21:3 21:3** Xikita glosario “Tajkótąl o Isla”. † **21:18 21:18** Xikita glosario “Anciano”.

24 Xikuɨgakąn inɨmej nąwi toknɨwąn, iwąn xikchɨwa ken kijtowa la ley iga xi-
mochipąwakąn.‡ Iwąn tej xikixtąwa iga yejemej mamokuątagalǫkąn. Ijkǫn yawij kitatij
iga ayéj cierto yej mitzpantiáj; kitaskej iga tej tikchɨwa ken kijtowa iley Moisés.
25 E' iga inǫmej yej ayéj judiyojmej, yej nǫ kicrędojkej ipan Jesús, nejemej nikijkuilow-
ilíjkeja iga inɨnsan makichɨwakąn: Amo makikuąkąn naka' yej momiktiliapa ɨdolojmej,
iwąn amo nǫ makikuąkąn esti, niga inakayo yǫlką' yej mokechmekąnapa, iwąn amo
agaj mamotęka iwąn yej ayą́' íwąn nąmiktito'.

Pablo kikɨtzkiáj ipan weyitiǫpan iga kipręsojwiáj

26 Iwąn Pablo yajki iwąn inǫmej nąwi tajtąga', iwąn ipan se' día kichijkej ken kijtowa
iley Moisés iga mamochipąwakąn§ iyɨxtaj Dios iwąn kala' weyitiǫpan-ijti'. Después
yajki kijtǫto kęman yawi tamiti iga inǫn kichijtoskej, iga sejsę́ de yejemej yawi kimakati
iyofręndaj.
27 E' kuą' asiaya siete día, sekin judiyojmej yej wąlkej ipan tąjli de Asia kitakej iga
Pablo ono' weyitiǫpan iwąn kiyokachijkej iga makuejkuesiwikąn nochi gente, iwąn
ki-onkawijkej Pablo
28 iwąn tzajtzikej:
—¡Noknɨwąn de Israel, xinępalęwɨkąn! Porque inɨ́n tąga' tamachtijtinemi nǫyąn
iga ayą́' tiyę'nemij tejemęn tijudiyojmej, iga ayękti iley Moisés iwąn ay' kiyę'ita
toweyitiǫpan. Iwąn ayejsan iga inǫn, sino que inąn nǫ kakij weyitiǫpan-ijti' sekin
griegojmej.* Iga ijkǫn kichɨwaj yej ayękti kąn moweyimatɨltiá Dios.
29 Ijkǫn kijtowąyaj iga kitakej senemiáj iwąn sę yej itǫką' Trófimo yej ichąn Éfeso,
yejemej kijtojkej anka senkalakkej ipan weyitiǫpan.
30 Iwąn la gente kuejkuesiwikej, motalojkej iga kikɨtzkɨtoj Pablo. Kiwawatatzo-
jtikɨxtijkej weyitiǫpan-ijti', iwąn nimanɨ́n kitzajtzakkej kaltęmej.
31 Kimiktiąyaja Pablo kuą' kimatɨltijkej comandante yej kimandąrowa soldądojmej iga
nochi gente de Jerusalén kuejkuesitokej.
32 Iwąn comandante kinechkoj isoldądojmej iwąn soldądojmej yej mąj tayakąntokej.
Iwąn motalojtiajkij kąn monechkǫlǫ'. Kuą' kitakej iga némiya asij soldądojmej, ayo' mąj
kimagakej Pablo.
33 Iwąn comandante yej kimandąrowa soldądojmej kikɨtzkij Pablo iwąn tatekimá' iga
mamo-ilpi iga ǫme cadena. Iwąn tatajtan ą'yéj ɨn, iwąn tę kichij.
34 E' la gente tzajtzitoyaj, iwąn ayą́' sansę́ kijtowąyaj, sekin kijtowayaj se', iwąn sekin
se'pa kijtowąyaj. Iwąn akojasiá tę kijtojtoyaj la gente iga ǫyojtoyaj. Iwąn tatekimá' iga
makiwɨgakąn Pablo iwę́kal soldądojmej kąn chąntitokej.
35 Kuą' asitoj kąn iyescalęrajyo wę́kal, soldądojmej kajkoktiajkij Pablo iga amo tę
makichɨwilɨkąn iga poxsan kuesitoyaj.
36 Porque itepotztajmej nochi tzajtzitiwɨtziáj. Kijtowąyaj:
—¡Mamíkiya!

Pablo motajtowiliá iyɨxtaj la gente

37 Kuą' némiya kakiáj Pablo ipan iwę́kal soldądojmej, kijlij comandante:
—¿Ix wel nitajtǫj mowąn?
Iwąn comandante kijtoj:
—¡Mataj wel nǫ titajtowa griego!
38 Mataj tej ayéj inǫn egipcio yej ikya kipęwaltijka guerra iwąn kiwɨga' ipan desierto
cuatro mil yej tamiktiáj.
39 Pablo kijtoj:
—Nej nijudiyoj. Nej ninacęroj Tarso, sę ąltepę' yej ayéj nąmǫl yej ono' ipan ítąl Cilicia.
E' nimitztajtaniliá iga achi manitajto iwąn la gente.
40 Iwąn comandante kijlij iga wel. Entonces Pablo moketza' ompa kąn onoya ipan
iyescalęrajyo wę́kal. Iwąn kajko' imą' iga la gente ay'ya matzajtzitokąn. Iwąn ni agaj
ayo' tajtoj iwąn Pablo tajtoj ipan hebreo, kijtoj:

22

1 —Noknɨwąn iwąn tętajwąn, xikakikąn ken iga nia nimotajtowilɨti amo-ɨxtaj.
2 Kuą' kikakikej iga nemi tajtowa ipan hebreo, ay'ya nokta semi tę kijtojkej, san
takaktikajkej. Iwąn Pablo kijtoj:

‡ **21:24 21:24** Atikmatij tę kichijkej, anka kichijkej ken iga tanęxtiliá ipan Números 6:1-21. § **21:26 21:26** Xikita v 24. * **21:28 21:28** Inɨmej tąga' kijliáj griegojmej iga wąlkej de se' país yej itǫką' grecia iwąn judiyojmej ayą́' kiyę'itakej. Nǫ kijliąyaj griego ą'san nęsi yej tɨlti'. Yej ayéj judío awel kalakis tiǫpan, siga makalaki, kimiktijkej.

3 —Nejwa' nijudiyoj. Ninacẹroj ạltepẹ' Tarso yej ono' ipan ítạl Cilicia, e' nimoskaltij
nigaj Jerusalén iwạ́n nẹmachtij Gamaliel. Ijkọ́n nimomachtij ken iga motoka la ley yej
Dios tamá', kimá' to-ikyapatajwạn. Nochipa nikyọlmaka iga manikchịwa ken kineki
toDios, ijkọ́n kensan inạ́n amejemẹn ankichịwaj.
4 Ikya nej niktẹmojtinemiáj iga nikmiktiạyaj yej kitokaj iyojwi Jesús iwạ́n
nikprẹsojwiạyaj tajtạga' iwạ́n siwạtkej.
5 Ijẹfej sacerdọtejmej iwạ́n wẹwetkej yej tayakạntokej ipan topaí́s kimela'matij iga
inín nikchịwaya. Yejemej nẹmakakej ạma' iga manikuịguili yej mandạrowaj Damasco.
Niajki ompiga iga niktẹmọto yej kitokaj Jesús iga manikuajligakạn Jerusalén iga
manikiknọchịwakạn.

Pablo kipowa ken iga moyọlpata'

6 'E' kuạ' nemi nia ipan ojti iwạ́n nasitiạyay Damasco, ken tajkodía nẹwẹjtạwịko sẹ
ti'ti yej wạlaj ipan cielo.
7 Iwạ́n niwetzi' este tạlpan. Iwạ́n nikagui' ạ'pa ijkí́n ne-ijlij: "Saulo, Saulo, ¿te iga
tinẹtẹmojtinemi iga tine-iknọchịwa?"
8 Iwạ́n nej niktajtan: "¿A̱'yéj in tej, noTẹko?" Iwạ́n ne-ijlij: "Nej niJesús de Nazaret yej
nemi tine-iknọchịwa."
9 Yej íwạn nisenyạyaj kitakej inọ́n ti'ti iwạ́n majmawikej; e' ayạ́' kikakikej itájtọl yej
nẹnọtza'.
10 Iwạ́n niktajtan: "¿NoTẹko, tẹ nikchịwas?" Iwạ́n toTẹko ne-ijlij: "Ximoketza, iwạ́n
xaj Damasco. Ompiga yawij mitzijlịtij nochi tẹ tia tikchịwati."
11 E' como inọ́n ti'ti nẹpachatilij, yej íwạn ninemiáj nẹwilạntiajkij este Damasco.
12 'Ompa onoya sẹ tạga' yej itọkạ' Ananías, yéj nochipa kichịwa ken kijtowa iley
Moisés, nochi judiyojmej yej ompa ichạmej Damasco yẹ'tajtowạyaj iga inọ́n Ananías.
13 Ananías wạlaj ne-itako. Kuạ' asi' ne-ijlij: "Noknịn Saulo, sejya xitachá." Iwạ́n
íkuạ'san sej nitachá', iwạ́n nikíta'ya Ananías.
14 Iwạ́n ne-ijlij: "IDios to-ikyapatajwạn mitztapejpen ikyay iga xikmati tẹ kichịwasneki
iwạ́n tej, iwạ́n iga xikịxmati Jesús yej ayí́' kichịwa yej ayẹkti iwạ́n iga xikaki imạtika
tajtowa.
15 Porque tej tia titajtọti de yéj iyịxtaj nochi gente iwạ́n tikpowas yej tikita' iwạ́n yej
tiká'."
16 Ne-ijlij: "¿Teo' mạ́j tikchá? Ximoketza iwạ́n ximobautizạro, xiktajtanili toTẹko Jesús
iga mamitzẹlkạwili yej tikchij yej ayẹkti."

Pablo kipowa ken iga kitịtankej kạn onokej yej ayéj judiyojmej

17 'Kuạ' niájkiya Jerusalén, niajki weyitiọpan iga ni-orạdọto, iwạ́n nikita' sẹ visión.
18 Nikita' toTẹko iwạ́n ne-ijlij: "Xikí́saya nimanín Jerusalén, porque ayạ́' mitzta-
jtọlkuiskej kuạ' titajtọj de nej."
19 Nej nikijlij: "NoTẹko, yejemej kimatij iga nej niạya ipan nochi itiọpamej iga
nikprẹsojwiạyaj iwạ́n nikmagayaj yej mitzcrẹdojtokej.
20 Iwạ́n kuạ' kimiktijkej Esteban yej kipowaya motájtọl, ompa nonoya iwạ́n nọ
nikijtowạya iga makimiktịkạn. Iwạ́n inọmej yej tamiktijkej, nej nicuidạrowilijtoyaj
itzotzolmej."
21 E' toTẹko ne-ijlij: "Xaja, porque nia nimitztịtaniti wejka iga xiktạtapọwịtij yej ayéj
judiyojmej."

Kikịtzkiáj Pablo

22 Ompa tamati' iga santakaktoyaj la gente, pẹ' tzajtzikej iga kijtojkej:
—¡Mamíkiya! ¡Inín tạga' akajasi iga maono!
23 Mạjsan tzajtziáj, kitzejtzelowạyaj itzotzolmej iwạ́n kipatạnaltiạyaj tạlpínọl.*
24 Comandante tatekimá' iga Pablo makakịkạn ipan iwẹ́kal soldạdojmej, iwạ́n
tatekimá' iga makimagakạn iga wel makijto te íga nokta ijkọ́n kitzajtziliáj.
25 E' kuạ' kilpitókeja in Pablo iga yáwija kimagatij, kijlij capitán yej kimandạrowa
sekin soldạdojmej:
—¿Ix yẹkti iga annẹyokamagaj kuạ' aya ankimatij siga ayompa nikchij? Nej
niciudadano romano. †
26 Kuạ' inọ́n kikagui' capitán, yajki kitato comandante, iwạ́n kijlij:
—¿Tẹtaj nemi tikchịwa? Matajki' inịnwa' tạga' sẹ ciudadano romano.
27 Entonces inọ́n comandante yej mạ́j mandạrowa yajki kitajtanito Pablo, kijlij:

---

* **22:23 22:23** Ijkí́n kichijkej iga manẹsi iga akiyẹ'itayaj yej kijtoj Pablo. † **22:25 22:25** Ciudadano romano sẹ yej nacẹroj Roma o yej kipiá' ạma' kạn nẹsi iga kipertenecẹrowa Roma. La ley de Roma kimạnạwiạya iciudadạnojmej.

—¿Ix melą́' iga tej ciudadano romano?
Pablo kijtoj:
—Kena.
28 Entonces inǫ́n comandante kijtoj:
—Nej nęwi̱guilij komati tomi̱n iga manimochi̱wa ciudadano romano.
Pablo kijtoj:
—E' nej ijkǫ́n nokta ninacęroj iga notaj nǫ ciudadano.
29 Iga inǫ́n kijtoj, yej kimagayaj Pablo kikajtéjkeja iwą́n este inǫ́n comandante momajtij iga kimati' iga Pablo cuidadano romano iwą́n iga kilpitoyaj iga cadena.

Pablo iyi̱xtaj yej kimandą́rowaj judiyojmej

30 Ipan se'ya día, comandante kinekiá makimati te íga judiyojmej kitęlwijkej Pablo, iwą́n kixiton kąn ilpitoya iga cadena, iwą́n kinechkoj yej kimandą́rowa sacerdǫtejmej iwą́n nochi judiyojmej yej mandą́rowaj. Entonces kiki̱xtij Pablo kąn ilpitoya, iwą́n kiwi̱gakej kąn nechkatokej.

23

1 Pablo kitachi̱lij yej kimandą́rowaj judiyojmej, iwą́n kijtoj:
—Nokni̱wąn, nej nikmati ipan noąlmaj iga este iną́n, niyę'nemi iyi̱xtaj Dios.
2 Entonces Ananías yej kimandą́rowa sacerdǫtejmej tatekimá' iga yej onoyaj iną́' Pablo makitęntatzi̱nakąn.
3 E' Pablo kijtoj:
—Dios yawi mitzmagati tej. Ígasan timoweyimati iga tiyę'nemi, sięn ayą́'. Siga tej ompa tęwato' iga titajuzgą́rowa kensan kijtowa la ley, ¿te iga titatekimaka iga manęmagakąn?, ayą́' ijkǫ́n kijtowa la ley.
4 Yej ompa onoyaj kijtojkej:
—¿Iwą́n ijkǫ́n tiktęnkuepiliá ijęfej sacerdǫtejmej yej kiservi̱rowa Dios?
5 Iwą́n Pablo kijtoj:
—Nokni̱wąn, nej anikmatiá siga ini̱n in yej kimandą́rowa sacerdǫtejmej. Pues ijki̱n kijtowa kąn ijkuilijto': "Amo xikmąlijli yej kimandą́rowa mogęntej."
6 Entonces Pablo kita' iga ompa onoyaj saduceojmej* iwą́n sekin fariseojmej.† Iwą́n tajtoj recio:
—Nokni̱wąn, nej nǫ nifariseo, iwą́n notajwąn nǫ fariseojmej. Nemi annęjuzgą́rowaj iga nicrędowa iga ojpa-isaskej yej miktokej.
7 Kuą' inǫ́n kijtoj Pablo, fariseojmej iwą́n saduceojmej pę' iga mokuękuejkuesojkej iwą́n moyojyokatijkej.
8 Porque yej saducéojpa kijtowaj iga ay'ya ojpa-isaskej yej mikikej. Kijtowaj iga ateyi ąngelejmej niga espi̱ritojmej; e' yej fariseo kena kicrędowaj ini̱mej.
9 Iwą́n nochi tzajtzikej iga tajtajtojkej; iwą́n sekin fariseojmej yej tamachtiáj ipan iley Moisés moketzkej iwą́n kijtojkej:
—Ini̱n tąga' ayą́' nemi kichi̱wa yej ayękti. ¿Qué tal si sę espíritu o sę ángel kimá' iga ijkǫ́n matajto? Amo tiąskej icǫntraj Dios.
10 E' como némiya máj kuejkuesiwilo, comandante majmawi' iga wel kitątajkotzayąnaj Pablo. Iwą́n kitekimá' isoldą́dojmej iga makiwi̱gakąn sej Pablo ipan iwę́kal soldą́dojmej.
11 Iwą́n inǫnsan yówal Pablo ki̱xnęxtilij toTęko iwą́n kijlij:
—Pablo, amo ximajmawi. Kensan titajtoj Jerusalén iga nej, ijkǫnsan nǫ tia titajtǫti Roma.

Kejlą́mikij iga kimiktiáj Pablo

12 Kuą' tanę́si'ya, sekin judiyojmej motajtǫltijkej iga yawij kimikti̱tij Pablo. Iwą́n kijtojkej iyi̱xtaj Dios iga ayą́' nokta yawij takuątij niga koni̱skej nitę́ este que makimikti̱kąn Pablo.
13 Máj de cuarenta tajtąga' yej ijkǫ́n kijtojkej.
14 Yajkij kitatoj ijęfejmej sacerdǫtejmej iwą́n yej kimandą́rowaj judiyojmej, kijli̱toj:
—Nejemej nimotajtǫltíjkeja iwą́n nikijtojkej iyi̱xtaj Dios iga ayą́' nokta niawij nitakuątij siga aya nikmiktiáj Pablo.
15 Iną́n amejemęn iwą́n nochi yej anmandą́rowaj, xikijli̱kąn comandante iga mǫsta mamitzwajliguili̱kąn Pablo, ximopajpanti̱kąn iga ankimatisnekij máj yej kichij; iwą́n nejemej nikchi̱xtóskeja iga niawij nikmikti̱tij ipan san-ojti.
16 E' ipiltzi̱n isiwa-iknin Pablo, kimati' iga kimikti̱jnékija Pablo. Yajki kimati̱ilti̱to este kąn prę́sojtito'.

---

* **23:6 23:6** Xikita glosario "Saduceo". † **23:6 23:6** Xikita glosario "Fariseo".

17 Entonces Pablo kinǫtza' sẹ capitán yej kimandąrowa soldądojmej iwąn kijlij:
—Xikuiga inín chokotzin kąn ono' comandante, porque yéj yawi kijliti tẹpa iteki.
18 Entonces in capitán kiwiga' inǫn chokotzin kąn ono' comandante iwąn kijlij:
—Pablo, yej ono' preso, ne-ijlij iga manimitzwajliguili inín chokotzin, porque tẹpa mitzijlijneki.
19 Inǫn comandante kiwiląntiajki inǫn chokotzin iga kiwiga' kąn iyokamej, iwąn kitajtan:
—¿Tẹ tine-ijlijneki?
20 Inǫn chokotzin kijtoj:
—Judiyojmej motajtǫltijkej iga yawij mitztatitanilitij iga mǫsta xikuiga Pablo iną' yej kimandąrowaj judiyojmej, kąnsanki' makimatiltikąn tẹ nokta kichij.
21 E' amo xiktajtǫlkuili. Porque mąj de cuarenta tajtąga' yej yejémẹmpa kojchaskej. Kijtójkeja iyixtaj Dios iga atakuąskej niga konjskej nitẹ́ este que makimiktikąn Pablo, iwąn inąn kichixtokej iga makimatikąn tẹ tia tikijtǫti tej.
22 Iwąn comandante kijtoj iga welja yawi chokotzin; e' kijlij iga amo agaj makijli nitẹ́ yej kijtojtoyaj.

Pablo kititanij iyixtaj el gobernador Félix

23 Entonces inǫn comandante kinǫtza' ǫme yej nǫ kimandąrowa soldądojmej iga makitekimaka mamalistąrǫkąn doscientos soldądojmej yej nejnentiąskej iwąn setenta soldado yej mayąkąn ipan kawąyoj, iwąn doscientos yej makiwigakąn iląnzajmej‡ iga mayąkąn ąltepẹ' Cesarea tayowakąn las nueve.
24 Iwąn kijlijkej nǫ iga makixilajtikąn sẹ kawąyoj kąn Pablo tejkatiąj. Iwąn tatekimá' iga makitakąn iga Pablo mayẹ'asiti itẹnoj gobernador Félix.
25 Iwąn inǫn comandante kititan wąn yejemej sẹ ąma':
26 “Annogobernadǫrmej Félix yej nimitzpoxyẹ'itaj, mitzsaludąrowa Claudio Lisias.
27 Inín tąga' kikitzkijkej judiyojmej iga kimiktiąyaja. Iwąn kuą' nikmati' iga nǫ ciudadano romano, niajki iwąn nosoldądojmej iwąn nikmąnawij.
28 Iwąn nikuiga' itẹnoj yej kimandąrowaj judiyojmej iga manikmati te íga kikitzkijkej.
29 Iwąn nikmati' iga kikitzkijkej iga san itechko ileymej, e' akajasi iga mamomikti niga mayawi kuákalko.
30 E' kuą' nikmati' iga judiyojmej motajtǫltíjkeja iga yawij kimiktitij, inąn ompiga nimitztitaniliá. Iwąn nikijlij yej tatẹlwiáj iga makijtǫkąn motẹnoj tẹ kikuesowaj. Xiyẹ'ono.”
31 Iwąn soldądojmej kichijkej kensan kitekimakakej iwąn tayowakąn kiwigakej Pablo, este ipan sẹ ąltepẹ' yej itǫką' Antípatris.
32 Ipan se'ya día inǫmej soldądojmej yej ikxinejnentiajkij ómpaya mokuepkej, yájkija sej iwẹ́kal soldądojmej, iwąn yej nemiáj ipan kawąyoj yajkij iwąn Pablo.
33 Kuą' asíkeja Cesarea, ąma' kimakakej el gobernador, iwąn ompa nǫ kikąwatoj Pablo.
34 Kuą' el gobernador tami' kileẹroj inǫn ąma', tatajtan kąn ichąn Pablo. Kuą' kimati' iga Pablo ichąn estado de Cilicia,
35 kijlij:
—Nimitzkakis kuą' witzeskej yej mitztẹlwijkej.
Iwąn tatekimá' iga makakítijo' kuákalko ipan ipalącioj Herodes.

24

Pablo motajtowiliá iyixtaj Félix

1 Kuą' pánoja cinco días, Ananías, yej kimandąrowa sacerdǫtejmej yajki Cesarea iwąn sekin anciąnojmej* iwąn sẹ yej tatajtowiliá yej itǫką' Tértulo. Inimej yajkij itẹnoj el gobernador iga kitẹlwitoj Pablo.
2 Kuą' ómpaya kiwajligakej Pablo, Tértulo pẹwa' iga tatẹlwiá. Ijkín kijlij Félix:
—Señor gobernador, nimitzmakaj gracias, porque iga tej inąn nonokej tamelą́. Iwąn iga tikmati ken iga titamandąrowa, nǫyąn yẹ'onolǫ'.
3 Nochi inín yej tikchiwa poxsan nikyẹ'itaj iwąn poxsan nimitzagradecẹrowaj tej weyi tekiwaj Félix.
4 E' aniknekij mąj manimitzatrasąrǫkąn, nimitztajtaniliáj achi xinẹkakikąn.
5 Pues nikasíkej inín tąga' tayojyokatijtinemi nǫyąn ipan inín tąjli iwąn kichiwa iga mamoyojyokatikąn judiyojmej, iwąn yéjwa' in yej ken tzontekon de inǫmej yej kitokaj Jesús de Nazaret, yej motǫkąwiáj nazarenos.

‡ **23:23 23:23** Xikita glosario “Lanza”. * **24:1 24:1** Xikita glosario “Anciano”.

6 Nǫ kichjjnekiá yej pox ayẹkti iyijtiko noweyitiǫpamej de nejemẹn, inǫ́n iga
nikitzkijkej iwąn niknekiáj manikjuzgąrǫkąn ken kijtowa inǫ́n ley yej Moisés nẹmakakej.
7 E' comandante Lisias kala' iwąn nẹteki'tiląnilijkej iga nẹkuilijkej,
8 kijtoj iga yej kitẹlwiáj Pablo mawitzekąn motẹnoj. Inąn tej momątika wel tiktajtani
iga xikmati te íga niktẹlwiáj.
9 Iwąn judiyojmej yej ompa onoyaj kijtowąyaj iga ijkǫ́n nokta.
10 Iwąn el gobernador kimąnǫtza' Pablo iga matajto, iwąn Pablo kijtoj:
—Kena, nipąki iga manimotajtowili mo-ixtaj, nej nikmati iga tej desde ikyay tono' iga
juez ipan inín país.
11 Tej momątika wel titatajtani iga kipiao' doce día iga nasi' Jerusalén iga nikweyi-
matiltiko noDiǫs.
12 Iwąn ayagaj neasito nimokuesojto' iwąn agaj, niga nikuejkuesojtoya la gente, niga
ipan weyitiǫpan, niga ipan itiǫpamej, niga kąnaj ipan ąltepẹ'.
13 Inimej gente awel mitznẹxtiliáj kąn neasitoj nemi nikchiwa inǫ́n yej nẹpantiáj.
14 E' kena, nikijtowa iga niktoka iyojwi Jesucristo, inǫ́n yej yejemej kijtowaj iga ayompa
tamachtiá. Nikservirowa iDiǫs notajwąn iwąn nicrẹdowa nochi yej ijkuilijto' ipan la ley
iwąn yej kijkuilojkej profẹtajmej.
15 Iwąn nikchixto', kensan inimej yej nẹpantiáj kichixtokej, iga kẹman Dios yawi
ki-ojpa-ixitjtij yej miktokej, yej kichijkej yej yẹkti iwąn nǫ yej kichijkej yej ayẹkti.
16 Inǫ́n iga nikneki nochipa maniyǫlchipaktito iyixtaj Dios iwąn iyixtaj la gente.
17 ’Mia' xiwi' ninentinemi' wejwejka, inąn niwąlaj ipan nopąís nikuajli' tomin iga
nikmakaj yej amotapialiáj iwąn nikmakako ofrenda noDiǫs.
18 Inǫ́n nikchijtoya kuą' sekin judiyojmej yej ichąmej ipan estado de Asia neasitoj
weyitiǫpan-ijti', nemi nimochipąwa† ken kijtowa iley Moisés, e' ayą́' nimiakejmej niga
ni-ǫǫyojtoyaj.
19 Inǫmej judiyojmej katka nigaj maonokąn iga manẹtẹlwikąn motẹnoj siga kitakej iga
nemi nikchiwa yej ayẹkti.
20 Siga ayéj ijkǫ́n, inimej makijtǫkąn siga neasilijkej tejtẹ́ yej ayẹkti kuą' nonoya itẹnoj
yej kimandąrowa judiyojmej.
21 O anka nẹtẹlwiáj iga nikijtoj recio iyixtaj yejemej: “Ąman annẹjuzgąrowaj iga
nicrẹdowa iga ojpa-isaskej yej miktokej.”
22 Kuą' inǫ́n kiká' Félix, iga kipoxmati de iyojwi Jesucristo, kijtoj:
—Ijkǫno' makąwi este que maasi in comandante Lisias iga yáwi-o' nẹpowilìti ken kita'
yej ankichijkej.
23 Iwąn Félix kitekimá' capitán iga Pablo ompa makipiakąn, e' achi makichiwa ken
kinekis wąn kuą' asij yej kipaxąlowiliáj wel mapanǫkąn iga makiyǫlchikąwakąn.

Pablo tajtowa iyixtaj Félix iwąn Drusila

24 Kuą' pánoja achi mia' días, Félix iwąn Drusila yej isíwą'pa yej nǫ judío, wąlkej kąn
ono' Pablo. Entonces Félix tatitan iga makinǫtzatij Pablo iwąn kikakikej yej kijtoj iga
kén sẹ wel mamoconfiąro ipan Jesucristo.
25 Tątapowa' ken iga sẹ tąga' mayẹ'nemi, iwąn ken iga sẹ wel mamoyǫltakuąwili iga
amo makichiwa yej ayẹkti, iwąn ken iga Dios yawi tajuzgąrǫti kẹman. Kuą' inǫ́n kiká'
Félix, momajtij. Kijtoj:
—Inąn xaja. Kuą' atẹ́ nikchijtos nimitztatitanilij sej iga xiwiki.
26 Félix kinekiá iga Pablo makimaka tomin iga wel makimajkąwa. Inǫ́n iga kinǫtza'
mia' vẹj iga matątapowa íwąn.
27 Kuą' pánoja ǫme años kísa'ya Félix iga gobernador iwąn kąwi' Porcio Festo. E' Félix
kinekiá makiyẹ'itan judiyojmej, inǫ́n iga kikajtej preso Pablo.

25

Pablo iyixtaj Festo

1 Festo asi' ąltepẹ' Cesarea iga móchija gobernador. Iwąn kuą' pánoja ẹyi días kisa'
Cesarea iga yájkiya Jerusalén.
2 Ompa yej ijẹfejmej sacerdǫtejmej iwąn judiyojmej yej mąj tayakąntokej yajkij kąn
onoya Festo iga kitẹlwitoj Pablo.
3 Kijlijkej iga achi matatekimaka iga Pablo makiwigakąn Jerusalén. Inǫmej kejląntoyaj
iga Pablo makimiktikąn ipan ójtisan.
4 E' Festo kijtoj iga Pablo prẹsojtito' Cesarea. Iwąn kijtoj iga awejkąwas imątika yąj
ompiga.
5 Ijkín kijtoj:

† **24:18 24:18** Hch 21:24

—Mayąkąn nowąn yej mitzmandąrowaj, iwąn siga inǫn tąga' kichij tejtę yej ayękti, ompígaya makitęlwiką̱n.
6 Festo onoya Jerusalén ken ocho o diez días iwąn mokuepa' Cesarea. Ipan se'ya día yajki motąlito kąn tajuzgąrowa iwąn tatekimá' iga mamokuiti Pablo.
7 Kuą' asi' Pablo, kiyawalojkej inǫmej judiyojmej yej wąlkej Jerusalén. Kijtojkej iga kichij kuajkuantas yej ayękti kąnsan makimąwetzilti̱kąn, e' awel nokta kinęxtijkej iga kichij tejtę.
8 Pablo ijkǫ́n motajtowilij:
—Nej ayą́' nemi nikchiwa nitę yej ayękti, niga icǫntraj ileymej judiyojmej, niga icǫntraj weyitiǫpan, niga icǫntraj rey César yej kigobernąrowa Roma.
9 E' Festo kinekiá makiyę'itakąn judiyojmej. Entonces kitajtan Pablo:
—¿Ix tiąjneki Jerusalén iga ompiga manikita ix ijkǫnya ken nemi mitzpantiáj?
10 Pablo kijtoj:
—Nija nono' kąn rey César mitztąlij iga xitajuzgąro, kajasi iga nigaj manęjuzgąrǫkąn. Tej tikmati iga judiyojmej ayą́' nemi nikchiwiliá yej ayękti.
11 Siga nikchij yej ayękti yej kajasi iga manęmikti̱kąn, puej manęmikti̱kąn; e' siga nemi nępantiajsan, ijkǫ́n ayagaj wel manęyokawiga ipan imąmej judiyojmej. Niktajtani iga manęjuzgąro imątika rey César.
12 Festo tajtoj iwąn yej tanǫnǫtzaj iga makimati tę kichiwas, wąn kijlij Pablo:
—Tiktajtan iga mamitzjuzgąro rey César, pues nia nimitzti̱taniti ompiga kąn ono' yéj.

Pablo iyixtaj rey Agripa

13 Kuą' panoj sekin días, rey Agripa* iwąn Berenice yej isiwą' yajkij Cesarea iga kipaxąlowiliitoj Festo.
14 Como ompa onoyaj mia' días, Festo kipowilij Agripa te íga Pablo ono' preso, kijlij:
—Nigaj ono' sę tąga' yej Félix kikajtej preso.
15 Kuą' nonoya Jerusalén ne-itatoj yej kimandąrowaj sacerdǫtejmej iwąn anciąnojmej† yej kimandąrowaj judiyojmej. Nętajtaniliąyaj iga manikijto iga kajasi iga mamomikti Pablo.
16 Nej nikijlij iga yej mandąrowa Roma ayí' tatekimaka iga mamomikti agaj siga yej kitęlwiáj aya motajtowiliá iyixtaj yej tatęlwiáj.
17 Inǫ́n iga kuą' inǫmej wąlkej nigaj, ay'ya máj tę nikijtoj sino que kuą' tanęsi' niajki kąn nitajuzgąrowa, iwąn nitatekimá' iga makiwajligakąn inǫ́n tąga'.
18 E' kuą' ómpaya onokej yej tatęlwiáj, ayą́' kijtojkej nitę ken nej nikejląntoya.
19 Sino que kitęlwiąyaj iga kén iga yéj kicrędowa Dios, iwąn iga sę yej itǫką̱' Jesús yej migui'. Iwąn Pablo kijtowa iga inǫ́n Jesús isato'.
20 E' como nej ay'ya nikmatiá tę nikchiwaya, niktajtan Pablo siga kinekiá iga mayawi Jerusalén iga ompiga makijuzgąrǫkąn iga inǫn yej kitęlwiáj.
21 E' yéj kitajtan iga makijuzgąro el rey César, iwąn nitatekimá' iga mapręsojtito este kuą' niktitanis iyixtaj César.
22 Iwąn Agripa kijtoj:
—Nej nǫ nikakisneki ken iga tątapowa inǫ́n tąga'.
Iwąn Festo kijtoj:
—Mǫsta tikakis.
23 Ipan se'ya día asitoj Agripa iwąn Berenice iwąn sekin yej mandąrowaj ipan weyi-ąltepę' nǫ kitokatiąyaj yej kimandąrowaj soldądojmej. Kilwichiwilijtiajkij este ijkǫ́n kalakkej kąn mandąrǫlo. Iwąn Festo tatekimá' iga makiwajligakąn Pablo.
24 Festo kijtoj:
—Rey Agripa, iwąn amejemęn yej nij amonokej, nija ono' in inǫ́n tąga'. Mia' judiyojmej yej de Jerusalén iwąn nǫ yej de nigaj Cesarea kitęlwijkej iwąn este tzajtzikej iga nętajtanilijkej iga mamomikti.
25 E' nej anikasilij tejtę yej ayękti yej kajasi iga mamomikti, e' como yéj kitajtan iga makijuzgąro rey César Augusto, inǫn iga nia niktitaniliti yéj.
26 E' como anikasi tę nikijkuilowiliá rey César iga anikasiliá nitę yej ayękti kichij inǫ́n tąga', inǫn iga nimitzwajliguilijkej amejemęn. Nimitzwajliguiliá tej nokta Rey Agripa. Tej xikita siga kichij tejtę yej ayękti, ijkǫ́n welja tejtę nikijkuilowilij.
27 Porque akajasi iga manikti̱tani sę preso siga anikmati tę nokta kichij.

26

Pablo motajtowiliá itęnoj el rey Agripa

* **25:13 25:13** Xikita glosario “Herodes”. † **25:15 25:15** Xikita glosario “Anciano”.

1 Iwąn Agripa kijlij Pablo:
—Wel ximotajtowili.
Iwąn Pablo kajko' imą', iwąn pę' tajtoj, kijtoj:
2 —Nipąki iga nono' motęnoj rey Agripa, iga wel manimotajtowili de inochi yej nępantiáj judiyojmej.
3 Porque tej tikmati nochi ken nochipa kichiwaj judiyojmej iwąn nǫ tikixmati ileymej. Inǫ́n iga nimitztajtaniliá achǫ' xinękaki.

Pablo kipowa ken iga nemiá kuą' aya kicrędowa Jesucristo

4 'Nochi judiyojmej ne-ixmatij este kuą' aya niyǫlej. Kimatij ken iga ninemi' ipan nótąl wąn ipan Jerusalén.
5 Iwąn kimatij iwąn wel kinojma-ijtowaj siga kinekij, iga nejwa' nokta nifariseoj este iga nichokótzino'. Inǫ́mejpa fariseojmej yej máj kichiwaj ken nęmachtiáj noleymej nejemej nijudiyojmej.
6 Inąn nigaj nono' iga nęjuzgąrowaj iga san nikchixto yej Dios kijlij no-ikyapatajwąn iga yawi ki-ojpa-ixititi yej miktokej.
7 Nonochimej de Israel, nikchixtokej iga yawi mochiwati inǫ́n yej kijtoj Dios. Inǫ́n iga judiyojmej kiweyimatiltiáj Dios iwąn kichiwaj ken yéj kineki, semilwi' iwąn senyówal. Inąn gobernador Agripa, sekin judiyojmej nej nętęlwijkej iga nikchixto' nǫ ipan inǫ́n yej kijtoj Dios.
8 ¿Ix amejemęn ayą́' ankicrędowaj iga Dios wel ki-ojpa-ixitiá yej miktokej?

Pablo kipowa ken kiknǫchiwaya yej kitokaj Jesucristo

9 'Nej nǫ ikya nikijtowąya iga manikchiwa nochi yej wel iga manikiknǫchiwakąn yej moconfiąrowaj ipan Jesús de Nazaret.
10 Iwąn ijkǫ́n nikchij Jerusalén. Ijęfejmej sacerdǫtejmej kiyę'itakej wąn kijtojkej iga manikpręsojwikąn yej kitokaj Jesucristo; iwąn kuą' kimiktiąyaj nǫ nikijtowąyaj iga mamomikti.
11 Iwąn mia' vęj nej nikiknǫchiwayaj kąnsan makikajtęwakąn iga moconfiąrowaj ipan Jesucristo. Inǫ́n nikchiwaya nǫyąn ipan tiǫpamej iwąn poxsan nikijiyayaj iwąn niktęmowąyaj este ipan ąltepęmej yej onokej ipan se'ya país.

Pablo sej kipowa ken iga kicrędoj Jesucristo

12 'Iga inǫ́n nokta nej niąyaj weyi-ąltepę' Damasco. Niknentiąyaya ąma' kąn nętekimakakej ijęfejmej sacerdǫtejmej ken manikchiwa.
13 E' ipan ojti, tej tinorrey, ken tajkodía, nikita' ipan cielo kisa' sę ti'ti yej tąwiá mąjya sej que tǫnati', nętąwij nej iwąn yej íwąn nisenyąyaj.
14 Iwąn nisenwetzikej nonochin este tąlpan, iwąn nikagui' sę tájtǫl, nęnǫtza' ipan hebreo; ne-ijlij: "Saulo, Saulo, ¿te iga tine-iknǫchiwa? Tejsan momątika nemi timo-iknǫchiwa, ken kuą' sę toro kitiliksa ipuntaj kuawi' yej iga momajmajtiá."
15 Iwąn nej nikijlij: "¿A'yéj in tej, noTęko?" Iwąn toTęko kijtoj: "Nej niJesús yej tej nemi tine-iknǫchiwa.
16 Inąn ximoketza. Nimitzixnęxtilij iga xikchiwa ken nimitzijliá iwąn iga xiknojma-ijto yej inąn tikita' iwąn yej niao' nimitznęxtilìti.
17 Kąn inąn nimitztitani xaj, nia nimitzmąnawiti ipan imąmej judiyojmej iwąn yej ayéj judiyojmej.
18 Nimitztitani kąn onokej yejemej iga ken kuą' xikixtapǫkąn iga ayo' manemikąn kąn takomichkąn sino que manemikąn ipan tąwilpan, iwąn ayo' makimandąrojtokąn Tzitzimi', sino que makitokakąn Dios; iwąn iga mamoconfiąrǫkąn ipan nej iwąn ijkǫ́n nikperdonąrowiliáj yej kichiwaj yej ayękti. Ijkǫ́n onoskej ken itatki Dios."

Pablo kichiwa ken kita'

19 'Inǫ́n iga rey Agripa, nej nikchij ken ne-ijlij inǫ́n yej nikita' yej wąlaj ipan cielo.
20 Iwąn pęwa' iga nikpowa' itájtǫl Dios ipan ąltepę' Damasco. Después niajki Jerusalén iwąn nǫyąn ipan ítąl Judea. Iwąn niktątapǫwijkej nǫ yej ayéj judiyojmej. Nej nikijlijkej iga makikajtęwakąn iga kichiwaj yej ayękti, iwąn makicrędǫkąn Dios, iwąn makichiwákąnya yej yękti iga manęsi iga kipatákeja ividajmej.
21 Inǫ́n iga judiyojmej nękitzkijkej ipan weyitiǫpan, iwąn kinekiáj manęmiktikąn.
22 E' Dios nępalęwij, iwąn este inąnsan niktątapǫwiáj la gente, yej motapialiáj iwąn yej ayą́' motapialiáj. Nikpowa kensan kijtojkej profętajmej iwąn Moisés iga yawi mochiwati.
23 Yejemęn kijtojkej iga Cristo kiknǫchiwayaj iwąn kimiktiąyaj iwąn yéj yej achto ojpa-isas, iwąn yawi kipowati itájtǫl yej ken kuą' tętąwiá iga wel mamosalvąrǫkąn judiyojmej iwąn yej ayéj judiyojmej.

Pablo kiyǫlyamąnasneki el rey Agripa iga makitoka Cristo

24 Kuą' inǫ́n kijtoj Pablo iga motajtowilij, Festo kijtoj recio:
—¡Tej, Pablo, anka ay'ya titajlą̨nto'! Iga póxsanya timomachtij, inǫ́n iga ay'ya titajlą̨nto'.
25 E' Pablo kijtoj:
—Ayéj iga ay'ya nitajlą̨nto', rey Festo; mąjwa' nemi nikijtowa yej ayą́' nemi niktẹnchi̱wa wąn yej mela'ciẹrtoj.
26 Nigaj ono' rey Agripa, yéj kimati nochi de ini̱mej, inǫ́n iga animajmawi iga nikijtowa iyi̱xtaj iga nikmati iga yéj nǫ kimati nochi, porque iní̱n ayą́' mo-ichtakachij.
27 In tej rey Agripa, ¿ix ticrẹdowa yej kijtojkej profẹtajmej? Nej nikmati iga ticrẹdowa.
28 Agripa kijtoj:
—Alí̱n poliwiá iga tinẹyǫlyamana iga nǫ maniktoka Cristo.
29 Pablo kijtoj:
—Dios makijto iga alí̱n o komati, amo tejsan, sino que inochi nǫ yej nigaj nẹkaktokej mamochi̱wakąn ken nej, e' amo ma-ilpitokąn iga cadena.
30 Kuą' tami' inǫ́n kijtoj Pablo, el rey iwąn el gobernador iwąn Berenice, mokejketztejkej iwąn nochi yej ompa ẹwatoyaj
31 iwąn yajkij iyokamej iga motątapǫwi̱toj, mosepan-ijlijkej:
—Iní̱n tąga' ayą́' kichij nitẹ́ yej ayẹkti yej kajasi iga mamomikti niga mamopręsojwi.
32 Iwąn Agripa kijlij Festo:
—Iní̱n tąga' wel katka momajkąwaya siga ayą́' kijtojka iga makijuzgąro rey César.

27

Pablo yawi weyi-ąltepẹ' Roma

1 Kuą' motajtǫltíjkeja iga nẹtẹ̱tanískeja Italia, Pablo iwąn sekin prẹsojmej kitẹ̱tankej iwąn sẹ capitán yej itǫką' Julio yej kimandąrowaj sekin isoldądojmej rey César.
2 Nitejkajkej ipan weyi ąką́l kąn moketzaj ąką́lmej, inǫ́n ąltepẹ' itǫką' Adramitio. Inǫ́n weyi ąką́l némiya ki̱saya iga yawi ątẹn Asia. Tejkaj nowąmej sẹ yej itǫką' Aristarco yej ichąn Tesalónica, yej ono' ipan estado de Macedonia.
3 Ipan se'ya día nasikej sẹ ąltepẹ' yej itǫką' Sidón kąn moketza weyi ąką́lmej ompa inǫ́n capitán yej itǫką' Julio, kiyẹ'ita' Pablo, kimá' permiso iga makipaxąlowili̱ti iyami̱gojmej, iga yejemej maki-ǫmemąwi̱kąn.
4 Después nikiskej Sidón, iwąn nipanojkej ną' tajkótąl* Chipre iga ompígapa ayą́' nikixtajmakaj ejeka' yej parẹ́j tajpalej.
5 Nipanojkej ipan lámąr, itẹnoj ąltepẹmej yej itǫką' Cilicia iwąn Panfilia. Iwąn nasitoj ipan ąltepẹ' yej itǫką' Mira yej ono' ipan ítąl Licia.
6 Iwąn yej kimandąrowa soldądojmej kasi' sẹ weyi ąką́l de Alejandría yej yawi Italia. Iwąn ipan inǫ́n nẹtejkawi̱ltijkej.
7 Mia' días noyǫlpamej niajkij. Wąn nasikej Gnido e' ijkǫnya í̱'pasan niajkij iga poxsan ejekataj. E' como nikixnamikiajpa ejeka' inǫ́n iga nipanojkej iyi̱xtaj ąltepẹ' Salmón, nikyawalojkej tajkótąl yej itǫką' Creta.
8 Iwąn ijkǫ́n i̱'san niajkij, nikweya'kuikej ątẹn este que nasikej ipan sẹ ąltepẹ' yej itǫką' Buenos Puertos, yej ono' itẹnoj ąltepẹ' yej itǫką' Lasea.
9 E' como nikpolojkej mia' tiempo iga i̱'san niwąlkej ay'ya wel mąj niawij ipan weyi ąką́l iga asitiwi̱' invierno kuą' poxsan ejekataj. Inǫ́n iga Pablo tanǫnǫtza',
10 ijkí̱n kijtoj:
—Noknwąn, nikita siga mąjsan tiawij, wel motzi̱nkuepa weyi ąką́l. Poliwis weyi ąką́l iwąn yej kiwiga, iwąn wel nǫ tejemej ti-ąmikij.
11 E' capitán yej kimandąrowa soldądojmej akitajtǫlkui̱lij Pablo, mąj kitajtǫlkui̱lij yej itẹko weyi ąką́l iwąn capitán yej kinentiąya ąką́l.
12 Iwąn ompa Buenos Puertos kąn moketza ąką́lmej, kitakej iga awel onoskej kuą' pox ejekataj. Iwąn nochi kijtojkej iga anka mąj yẹkti iga maki̱sakąn ompa iwąn mayąkąn ąltepẹ' Fenice kąn moketza weyi ąką́lmej. Fenice ono' ipan tajkótąl Creta wąn kipiá ǫme kąn wel ki̱saj ąką́lmej, sẹ al noroeste iwąn sẹ al suroeste iwąn ompa wel kipanǫlti̱skej kuą' ejekataj wąn sektaj.

Ejeka' yej pox tajpalej ipan lámąr

13 Iwąn nemi pẹwaya sẹ tǫnalejekatzi̱n, inǫ́n iga kijtojkej welja sej ojkuiáj. Ojkuikej, yajkij ątẹn yej ono' Creta.

---

* **27:4 27:4** Xikita glosario “Tajkótąl o Isla”.

14 E' aya wejka yawij kuą' tzinti' sę ejeka' yej poxsan tajpalej yej itǫką' Nordeste wąn
kitopej ąkąl.
15 Iwąn como inǫn weyi ąkąl kixnąmiktiąyapa ejeka', ay'ya wel mąj niajkij, niájkijsan
ken iga ejeka' kitopejtiá weyi ąkąl.
16 Nipanojkej iyikąn sę tajkotąltzin yej itǫką' Clauda. Ompa weyi ąkąl ayą' poxsan
kiwitekiá ejeka'. Weyi ąkąl kitilątiwitziaya sę ąkąltzin kąn sę wel momąnawiá iwąn
yǫli' nikakijkej ąkąltzin ąkąlijti' iga amo maąwetzi ąkąltzin.
17 Kuą' nikakíjkeja in inǫn ąkąltzin, kitajko-ilpijkej inǫn weyi ąkąl iga maréjąl amo
makitapąna. Iwąn kitemowilijkej tzotzolmej yej ajko pajpatajtiąyaj ipan weyi ąkąl iga
amo poxsan makitopęwa ejeka' iga majmawíkeja iwąn iga amo kuakąwiti weyi ąkąl
ipan xąlyoj yej itǫką' Sirte. Iwąn yajkij san ken inǫn weyi ąkąl kitopejtiajki ejeka'.
18 Ipan se'ya día, nentóyasan ejeka' yej tajpalej iwąn pęwa' iga kipajpatąnaltijkej ipan
lámąr yej kiwigaya weyi ąkąl.
19 Ipan ęyi días, nejemej nikijkixtilijkej inejkiyomej weyi ąkąl iwąn nikpatąnaltijkej
ipan lámąr.
20 Mia' día tamixtzaktoya anikitáyajo' tǫnati' niga sitalimej, iwąn ayo' nikmatiáj siga
nimomąnawiąyaj iga póxsanya nentoya ejeka' iwąn tiawą'.
21 Kuą' kiwígaya mia' días iga ayo' nitakuąyaj, Pablo moketza' tajkoyąn kąn onolǫ',
kijtoj:
—Noknìwąn, maséj annęcrędojkej ken nimitzijlijkej iga amo matikisakąn Creta iga san
timoknǫchiwakoj iwąn timotapolowilikoj.
22 Inąn nimitzijliáj iga amo ximajmawikąn, ayagaj yawi mikiti, weyi ąkąl, kena yawi
xixitiniti.
23 Pues yowąn ne-ixnęxtilikǫya sę iyąngel Dios, inǫn Dios yej noTęko yej niktoka.
24 Iwąn el ángel ne-ijlij: “Amo ximajmawi Pablo, iga tiąti itęnoj el rey César, iwąn
iga tej Dios yawij kimąnawitij nǫ inǫmej yej mowąn amonokej ipan weyi ąkąl.” Ijkǫn
ne-ijlij el ángel.
25 Inǫn iga nimitzijliáj xipąkikąn, nej nimoconfiąrowa ipan Dios iga yawi mochiwati
ijkǫn ken ne-ijlij.
26 E' ejeka' yawi tętajkalitij ipan sę tajkótąl.
27 Nikuigáyaja catorce días iga nemi niawij. Nonoyaj ipan lámąr yej itǫką' Adriático,
nijnijiga nęwigayaj ejeka'. Tajkoyówal yej tekipanowaj ipan weyi ąkąl kitakej iga nąʼya
kiwiga tąltęn.
28 Kimǫtakej ipan lámąr yej iga wel makimedirǫkąn iwejkatanka; kipiaya treinta y
seis metros. Achi mąj nejnenkej sej kimedirojkej. Ompa sí kipiáyasan veintisiete metro.
29 Iga majmawiáj iga wel motawitekitij ipan teʼti, kimajkąwilijkej nąwi anclas[†]
itzinkóbapa weyi ąkąl iga ayo' manejnemi. Iwąn ijkǫn majmatoyaj, kichakej este que
matanęsi.
30 Marinęrojmej[‡] kinekiáj macholǫkąn. Inǫn iga pęwa' iga kitemowiáj ąkąltzin kąn
momąnawilo, kichichijtoyaj ken kuą' yawij kimajkąwatij ancla ikuąpan weyi ąkąl.
31 E' Pablo kijlij capitán yej itǫką' Julio iwąn isoldądojmej:
—Siga marinęrojmej ayą' kąwiskej ipan weyi ąkąl, amejemęn awel anmomąnawiskej.
32 Iwąn soldądojmej kitekilijkej reątajmej yej iga ilpitoya ąkąltzin iga mawétziya ipan
ąʼti.
33 Isajpa kuą' tanęstíwiʼo', Pablo tanǫnǫtza' iga nochi matakuąkąn, kijtoj:
—Kiwígaya catorce días iga anemi ankochij niga ankikuaj nitę́.
34 Inǫn iga nimitzijliáj iga xitakuąkąn, iga ijkǫn wel anmomąnawiskej. Nimitzijliáj iga
nisę́ amotzónkal yawi poliwiti.
35 Kuą' inǫn kijtoj, Pablo kikui' sę pąn iwąn kimá' gracias Dios iyixtaj yej ompa onokej,
kiposte' iwąn pę' iga takuaj.
36 Iwąn nochi moyǫlkuikej iwąn takuajkej nǫ.
37 Iga nochi yej nonoyaj ipan weyi ąkąl doscientos setenta y seis.
38 Kuą' ixwíkeja, kimojmǫtakej trigo lamąrijti' iga maajkatiá weyi ąkąl.

Ąwetzi weyi ąkąl

39 Kuą' tanęsi', marinęrojmej ayą' ta-ixtąlijkej. Kitakej iga ono' playa kąn xomǫltito'
lámąr. Iwąn kijtojkej siga ompa wel kinejmaʼwigayaj weyi ąkąl.

---

† **27:29 27:29** Ancla sę tepos yej chijto' ken ąkąwalǫn yej tejtęntito' imajmą', kilpiliáj reata iwąn kimǫtaj ątampa iga kiketzaltiá ąkąl. ‡ **27:30 27:30** Marinęrojmej: ijkǫn kijliáj tajtąga' yej kinentiąyaj ąkąl.

40 Kitekilijkej ancla irreątajyo iga welya mayawi weyi ąkąl, ąnclajmej ómpaya kąwikej,
iwąn kikaxąnilijkej rępmojmej yej iga kitępnkuepaltiájpa weyi ąkąl. Kitejkawịltilijkej weyi
ąkąl itzotzolyo yej yawi ikuąpan. Ijkǫn iga niktechojtiajkij playa.
41 Nasitoj kąn mąj tajpalej iga mosekąntiá ǫme corriente iwąn weyi ąkąl kuakąwito
itzontekon ipan xąlyoj yej ono' ątampa. Niga weljo' mǫlịn. Iwąn yej itzịnkóbapa, pę'
xịxitịni' iga tajpalej maréjąl.
42 Soldądojmej kimiktịjnekiáj prẹsojmej iga amo agaj maąpatąnticholo.
43 E' yej kimandąrowa soldądojmej akine' iga makimiktịkąn Pablo. Inǫn iga tatekimá'
iga amo makimiktịkąn prẹsojmej, mąjwa' tatekimá' iga yej wel ąpatąni, yejemẹn achto
mamomǫtakąn a-ijti' iga wel maasíkąnya ipan tąjli.
44 Iwąn sekin, majkịltijkej ipan tąblajmej o ipan itątajkolka weyi ąkąl. Ijkǫn nochi
asikej ipan tatẹn.

28

Pablo ipan tajkótąl Malta

1 Kuą' nonochimej nimomąnawíjkeja, nikmatikej iga inǫn tajkótąl* itǫką' Malta.
2 Yej ompa ichąmej poxsan neǫmemąwijkej nejemẹn. Kitąlkej ti'ti, iwąn ne-ijlijkej iga
manimoskǫkąn nonochimej, iga tiawątaj iwąn sektaj.
3 Iwąn Pablo kipejpen kuajkuáwil yej wąkto', iwąn nemi kakiąya tiko. Ompa kịstẹwa'
sẹ kową' ipan kuajkuáwil iga kimachịlij iga nemi totǫniá, iwąn kimątankuaj Pablo.
4 Iwąn yej ompa ichąmej, kuą' kitakej iga kową' pịpilojtiką́' ipan imą' Pablo, mojlijkej
yejémẹnsan:
—Anka inín tąga' tamiktij, malej momąnawij ipan lámąr, e' anka todiǫs yej
tajuzgąrowa akineki iga ma-isátoo'.
5 E' Pablo kitzejtzeloj imą', iwąn kową' wetzi' tiko wąn até kichịwilij.
6 Inǫmej gente kejląntoyaj iga yawi posąwayati imą' o miktiwetzis. Kichakej, e' kuą'
kitakej iga até nemi kichịwiliá, kipatakej ken iga kejląmikiáj wąn kijtojkej iga Pablo sẹ
dios.
7 Ompa kąn inǫn sucedẹroj, nąʼsan onoya ítąl sẹ tąga' yej itǫką' Publio. Yéj yej
kimandąrowąya inǫn tajkótąl. Neǫmemąwijkej nejemẹn, iwąn niyẹʼonoyaj ichąn ẹyi
días.
8 Iwąn itaj Publio wetztoya iga kawąntoya, iwąn kimakatoya kịsalis. Pablo yajki kitato,
iwąn kuą' tami' ki-orądoj, kitąlilij imą' iwąn kachitialtij.
9 Iga inǫn kichij, wąlkej nǫ sekin yej ichąmej inǫn tajkótąl yej wẹtitokej, asikej kąn
ono' Pablo iwąn achitiakej.

Pablo asi ąltepẹ' Roma

10 -
11 Nonoyaj ẹyi mẹj ipan inǫn tajkótąl. Iwąn pox nẹyẹʼitakej, iwąn kuą' niáwija
nimajkịltịtij, nẹmajmakakej nochi yej niknekiskej ipan ojti. Nikuikej weyi ąkąl yej nǫ
ompa onoya kuą' sektaj. Inǫn weyi ąkąl wąlaj ąltepẹ' Alejandría wąn motǫkąwij Cástor
iwąn Pólux.
12 Iwąn nasitoj kąn moketza ąkąlmej, itǫką' Siracusa, ompa nikąwikej ẹyi día.
13 Iwąn niajkij tatẹn tatẹn este que nasikej kąn moketzaj ąkąlmej, ompa itǫką' Regio.
Ipan se'ya día, nentoya tǫnalejekaʼ, iwąn ipan se'ya día nasítoja ipan ąltepẹ' Puteoli.
14 Ompa nimasikej iwąn sekin yej kitokaj Jesucristo. Yejemẹn ne-ijlijkej iga
manikąwikąn iwąmej sẹ semana. Iwąn despuéj niájkija Roma.
15 Yej kitokaj Jesucristo yej ichąmej Roma ne-ịxnąmikikoj ipan ojti, iga kimatitóyaja
iga niawij nasitij. Ne-ịxnąmikitoj iwąmej kąn kijliáj Foro de Apio iwąn Tres Tabernas.
Kuą' Pablo kita' toknịwąn, pągui' iwąn kimá' gracias Dios.
16 Kuą' nasíkeja Roma, el capitán kentregąroj prẹsojmej ijẹfej yej tacuidąrowaj. E'
Pablo kiyokatijkej, kitąlkej sẹsan soldado yej makitzto.

Pablo kipowiliá itájtǫl Jesús yej ichąmej Roma

17 Kuą' kiwígaya ẹyi día iga nasikej, Pablo kinechkoj judiyojmej yej ompa ichąmej
Roma yej mąj tayakąntokej iwąn kijlijkej:
—Noknịwąn, malej iga nej ayą́' nikchịwilij yej ayẹkti judiyojmej, niga nikmąlijlij ken
tamachtiąyaj to-ikyapatajwąn, e' nẹkịtzkijkej Jerusalén iwąn nẹkajtejkej ipan imąmej
romąnojmej.
18 Iwąn kuą' nẹtajtajtankej, kinekiáj manẹmajkąwakąn iga ayą́' neasilijkej tejté yej
kajasi iga manẹmiktịkąn.

* **28:1 28:1** Xikita glosario “Tajkótąl o Isla”.

19 E' judiyojmej akinekikej manẹmajkąwakąn, inǫ́n iga niktajtan, manẹjuzgąro el rey
César, malej iga nej anikpiá nitẹ́ yej nikijtowa icǫntraj nogẹntej.
20 Inǫ́n iga nimitznǫtzkej. Niknekiá manimitzitakąn iwą́n manimitztątapǫwi̱kąn iga
tikmatij iga tejemej yej ti-israeli̱tajmej tikchi̱xtokej iga timomąnawi̱skej kuą' wi̱' toTẹko,
inǫ́n nikpowa, iwą́n inǫ́n iga ne-ilpitokej iga cadena.
21 Iwą́n kijlijkej:
—Nejemej ayą́' nemi nẹmakaj nisẹ́ ąma' yej mawi̱ki de Judea yej matajto iga tej, iwą́n
nisẹ́ toknı̱wąn judiyojmej anemi wi̱' ne-ijli̱kij iga tikchij yej ayẹkti.
22 Niknekij manikakikąn tẹ tikijtowa tej iga nikmatij iga nǫ́yąnsan mąltajtowaj de inı́n
nuevo grupo yej nemi tikchi̱wa.
23 Ijkǫ́n iga kitąlkej sẹ día iga yawij monechkǫtij. Iwą́n poxsan asilǫ' kąn Pablo
onoya, iwą́n desde yowalti' iwą́n este tiǫta' tajtojtoya ken iga Dios reinąrowa. Kinekiá
makiyǫlyamąnakąn ipan iley Moisés iwą́n yej kijkuilojkej profẹtajmej iga makicrẹdǫkąn
Jesús.
24 Iwą́n sekin kitajtǫlkuikej Pablo iwą́n sekin ayą́'.
25 Iwą́n como ayą́' sẹsan iyąlmajmej kipiayaj, pẹwakej iga kijki̱skej. Iwą́n Pablo kijtoj:
—Ómpaya ken el Espíritu Santo kijlij to-ikyapatajwąn ipan profeta Isaías, kijtoj:
26 Xaj xikijli̱tij inǫmej gente:
Ankikakiskej, e' ayą́' ankimatiskej tẹ kijtǫjneki.
Ankitaskej, e' ayą́' anki̱xmatiskej.
27 Iga ini̱mej poxsan moyǫltakuąwilijkej,
ayą́' yẹ'takakij,
iji̱xtzaktokej;
iga amo matachakąn iga iyi̱xmej,
niga matakakikąn iga inakasmej,
niga ipan iyąlmajmej wel makentendẹrǫkąn,
niga mawi̱tzekąn notẹnoj iga manikachitialti̱kąn.
28 Inąn sí, xikmatikąn iga yawi mopowili̱ti itájtǫl Dios iga mamosalvąrǫkąn yej ayéj
judiyojmej. Yejemẹn kena yawij kikakitij.
29 Kuą' Pablo tami' kijtoj inǫ́n, judiyojmej poxsan mosepankuesojtiajkij.
30 Pablo kąwi' ǫme años ipan inǫ́n kajli yej kitąkejtoya iwą́n yéj ki-ǫmemąwiąya nochi
yej yawi kitatij.
31 Iwą́n ayagaj tẹ kijliąya iga kipowaya ken iga reinąrowa Dios iwą́n tanẹxtiliąya itájtǫl
toTẹko Jesucristo.

Ąma' yej kijkuiloj San Pablo iga toknı̱wąn yej chąntitokej ąltepę' Roma
Romanos

Pablo kijkuilowiliá toknı̱wąn yej kitokaj Cristo yej ichąmej Roma

1 Nej niPablo, nikchı̱wa ken nętekimaka Jesucristo.* Dios nęnǫtza' iwąn nętapejpen
iga manimochı̱wa iyapǫ́stol† iga manikpowa yę'notı̱ciaj yej tasalvąrowa.
2 Dios ipan profętajmej‡ ikyay tamatı̱ltij iga asis inı̱n yę'notı̱ciaj, ijkǫ́n ijkuilijto' ipan
itájtǫl Dios,
3 ompa pan yę'notı̱ciaj tajtowa de toTęko Jesucristo yej Dios iPiltzı̱n, yej nacęrǫko pan
ipilówąmpa ipilowąn el rey David.
4 Iwąn Dios kijtoj iga Jesucristo yéj iPiltzı̱n iwąn kimá' poder, ken iyEspíritoj Dios
tanęxtilij iga ki-ojpa-ixitij kąn miktoya.
5 Jesucristo nętapejpen iga manimochı̱wa iyapǫ́stol iga maniá ipan nochi paı̱smej iga
makicrędǫkąn, iwąn makichı̱wakąn nochi ken Dios kineki.
6 Iwąn amejémęnwa' in sekin de inǫmej yej Dios kinǫtza' iga ximochı̱wakąn itatki
Jesucristo.
7 Nimitzijkuilowiliáj amonochı̱n amejemęn yej anchąntitokej ipan weyi-ąltepę' Roma.
Amejemęn yej Dios mitznekij, iwąn mitztapejpenkej iga ximochı̱wakąn itatki. Dios yej
toTaj wąn toTęko Jesucristo mamitzmakakąn yej yękti iwąn makichı̱wa iga xonokąn
tamelą́.

Pablo paxąlǫjneki Roma

8 Achto nikmaka gracias Dios ipan itǫkąʼ Jesucristo iga nochi amejemęn, iga nǫyąn
mǫjtowa iga anmoconfiąrojtokej ipan Cristo.
9 Dios kita iga ayı̱́' nikajtęwa iga niktajtaniliá iga mamitzpalęwı̱kąn amejemęn.
Nikyǫlmaka iga nitekipanowa iga Dios iga nikpojto' yę'notı̱ciaj de iPiltzı̱n.
10 Nochipa niktajtaniliá Dios siga yéj kineki, wel maniá manimitzpaxąlowilı̱tij.
11 Iga pox nimitzitasnekij iga wel manimitzpalęwı̱kąn pan Dios itájtǫl, iga máj
ximoconfiąrǫkąn pan Dios;
12 ken tikijtowaj, matimosepan-palęwı̱kąn iga mąjya sej matimoconfiąrǫkąn ipan
toTęko.
13 Noknı̱wąn, xikmatikąn iga mia' vęj nikne' manimitzitatij, e' este inąn awelsan
nia. Niąjneki pan amoąltepę' Roma iga manikpowa itájtǫl Dios iga makicrędǫkąn mia',
kensan nikchij kajkąn nikpowilij sekin yej ayéj judiyojmej.
14 Nikmachı̱liá ken nikdebęrowa Dios, inǫn iga manikuı̱guili Dios itájtǫl nochi gente,
yej griągojmej iwąn yej ayéj, yej tejtę́ iteki o ayą́'.
15 Inąn pox nikyǫlmakato' iga manikpowati yę'notı̱ciaj iga nochi yej anchąntitokej
Roma.

Itájtǫl Dios tasalvąrowa

16 Ayą́' nipı̱nąwa iga nikpowa yę'notı̱ciaj, iga inǫn tájtǫl ipodęr Dios iga kisalvąrowa
nochi yej yéj kicrędowa; achto judiyojmej iwąn nǫ yej ayéj.
17 Ipan inı̱n yę'notı̱ciaj tęnęxtiliá iga san ticrędowaj iwąn timoconfiąrowaj ipan Cristo,
tęyę'ita Dios. Kąn ijkuilijto' ijkı̱́n kijtowa: “Yej kichı̱wa ken kineki Dios, Dios kiyę'ita
iwąn yawi onoti nochipa wąn yéj.”

Tonochimej ayompa tikchijtokej

18 Inǫn iga Dios kinęxtiá desde ipan cielo iga kikuesowilijto' inǫmej yej kichijtokej yej
ayękti, iga ijkǫ́n kichı̱waj, kitzakuiliáj iga sekin makı̱xmatikąn Dios.
19 Yejemej kimatij yej wel momati de Dios, iga Dios imątika kinęxtilíjkeja;
20 puej Dios awel tikitaj, e' wel tikı̱xmatij pan yej kichij. Este kuąʼsan Dios kichij inı̱n
tąjli, ompa monojma-ita' iga yéj nokta Dios iwąn nochi wel kichı̱wa; inǫn iga yejemej
awel motajtowilı̱skej.
21 Puej malej iga kimatiayaj iga ono' Dios, e' ayą́' kiweyimatı̱ltijkej ken Dios, niga
kimakakej gracias. Mąjwa' kejląmikij yej ajayękti, iwąn yǫlpoliwikej ken sę yej ayą́'
yę'tajląmiki.
22 Kijtowaj iga nochi kimatij, e' xętoktikej.

---

* **1:1 1:1** Xikita glosario “Cristo”. † **1:1 1:1** Xikita glosario “Apóstol”. ‡ **1:2 1:2** Xikita glosario “Profeta”.

23 Kikajtejkej yej mela'Dioos, yej nochi wel kichiwa, wąn ayi'pa miki, iga kiweyimatiltiáj idolojmej yej tamąchíwal. Ono' ídolo yej tacháj ken tąga', e' tąga' míkisan, ono' ídolo yej tacháj ken tątą', ono' ídolo yej tacháj ken yej moęlwawatatzowaj iwąn ono' ídolo yej tacháj ken yolkąmej yej nąwi iyikxi.
24 Inón iga Dios kisenkokajtej inomej iga makichiwakąn yej pox ayękti, yej kejląmikij iga makichiwakąn. Iwąn yejémęnsan mosepanchiwilijkej yej poxsan ajayękti yej este tipinąwaj iga tikitaj.
25 Inomej ayą́' kikuikej iyojwi Dios, mąjwa' mokajkayajkej ipan yej ayéj yę'ojti iga kiweyimatiltijkej yej Diospa kichij, en lugar iga makiweyimatiltikąn Dios, yej nochi kichij, yej kajasi iga mamoweyimatilti nochipa. Ijkónyawa'.
26 Inón iga Dios kisenkokajtej inomej iga makichiwakąn ken kineki iyąlmajmej, iga siwątkej ayo' motękayaj iwąn tąga', iga motękáyaja iwąn yej siwą' no iga kichiwaj yej ayękti.
27 Iwąn ijkonsan no tajtąga' kikajtejkej iga motękaj iwąn siwą', iga motękaj iwąn itąga-iknin, kipoxnekij tomin, nąmolnemij, ta-ixitaj, tamiktiáj, mokuesowaj, takajkayąwaj iwąn kejląmikij iga kichiwaj yej ayękti.
30 Tapopowaj, tapantiáj, kijiyaj Dios, taajajwaj, moweyimatij, mokichmatij, pox welitij iga kichiwaj yej ayękti, akichiwaj ken kitekimakaj itajmej.
31 Xętoktikej, kijtowaj tejté iwąn akichiwaj, ayéj te-ijiknimej, poxsamej iwąn ayą́' ta-iknęliáj.
32 Yejemej kimatij yej Dios tatekimaka iga mamochiwa, kimatij iga yej kichiwaj yej ayękti, kajasi iga mamikikąn, e' malej ijkón, mąjsan kichiwaj, wąn este kiyęitaj kuą' kitaj agaj kichiwa yej ayękti.

2

Dios tajuzgąrowa ken kajasi

1 Kuą' tikijliá se' iga kichij yej ayękti, mogąnajsan timotikomota iga tej no tikchijto' ijkón ken se' nemi tikjuzgąrowa. Inón iga ay'ya wel timotajtowilij, ą'san nęsi in tej.
2 E' tikmatij iga Dios kichiwa ken kajasi kuą' kijuzgąrowa inomej yej ijkón kichiwaj.
3 Tej yej tikijliá sekin iga kichiwaj yej ayękti iwąn tej no tikchiwa ijkón, tej ąn tikijtowa anka wel timiyąnas iyixtaj Dios kuą' tajuzgąroj
4 ¿Anka tikijiya yej Dios mitzmaka iga Dios pox tachokiliá wąn ayą́' nimanín kuesiwi? ¿Ix atikmati iga pox ta-icnęliá iga mitznęxtiliá iga xikajtęwa iga tikchiwa yej ayękti?
5 E' tej timoyoltakuąwiliá, iwąn ayą́' tikneki tikajtęwa iga tikchiwa yej ayękti. Inón iga nemi tikuesowa Dios iwąn mogąnajsan nemi timochiwiliá iga mamitzjuzgąrokąn kuą' kęman Dios wi' iga tacastigąroki ken kajasi.
6 Iwąn yawi kixtąwati sejsé kensan kichij.
7 Ono' yej nochipa kitęmowaj iga kichiwaj yej yękti iga Dios makiyę'ita. Dios yawi kitąliti inomej iga iyixtaj mayę'onokąn nochipa iwąn nochipa onoskej wąn yéj.
8 E' Dios kuesiwi iwąn yawi kicastigąroti yej ayompa kichijtokej iwąn iga ayą́' kinekij makichiwakąn ken Dios kineki, mąjwa' kichiwaj yej ayękti.
9 Yawij kiknochiwatij iwąn yawij moyolmiktitij nochi yej kichiwaj yej ayękti; achto judiyojmej iwąn no yej ayéj.
10 Dios yawi kitąliti iga iyixtaj mayę'onokąn, iwąn mapąktokąn wąn maonokąn tamelą́ nochi yej kichiwaj yej yękti; achto judiyojmej iwąn no yej ayéj.
11 Iga Dios ayą́' sęsan kiyę'ita.
12 Inochi yej kichiwaj yej ayękti, yej ayą́' kixmatikej iley Moisés ijkón mikiskej; iwąn yej kixmatikej iley Moisés iwąn kichiwaskej yej ayękti; iga inón ley yawij kijuzgąrotij.
13 Iga Dios awel kiyę'itas inomej yej iga san kikakij iley Moisés, yéj kiyę'ita yej kichiwaj ken kijtowa inón ley.
14 Kuą' inomej gente yej ayéj judiyojmej, kichiwaj ken kijtowa la ley, malej iga ayą́' kixmatij inón ley. Yejémęnsan isęltimej kichiwaj ken la ley tatekimaka;
15 iga ken nemij kinęxtiáj iga ijkuilijto' sę ley ipan iyąlmajmej, iwąn momachiliáj siga kichijkej yej yękti o ayękti.
16 Inín mochiwas inón día kuą' Dios kimakas iga Jesucristo makijuzgąro inewi yej kichtakachijkej nochi toknіwąn, kensan kijtowa yę'noticiaj yej nej nikpowa.

Judiyojmej iwąn iley Moisés

17 Tej yej timokichmati iga tijudiyoj, iwąn tikchi̱wa ken kijtowa iley Moisés, iwąn timoweyimati iga tiyẹ'ono' iwąn Dios.
18 Tej yej tikijtowa iga tikmati katiá yej Dio̱spa kineki iga mamochi̱wa, iwąn la ley mitznẹxtiliá iga wel tikyẹ'tapejpena katiapa yej yẹkti.
19 Timomachi̱liá iga wel tikyẹ'ojkui̱ltiá yej ayą́' yẹ'nemij iwąn ken tiktąwiá yej onokej ken kąn takomichkąn.
20 Tikijtowa iga wel tikmachtiá yej ayą́' ki̱xmatij itájto̱l Dios, iwąn yej némi-o' pẹwa ki̱xmati iyojwi Dios, iga san tikpiá la ley iwąn timomachi̱liá iga tej yej wel titamachtiá nokta.
21 Tej yej tikmachtiá se', ¿ix ayą́' achto tej ximomachti? Tej titamachtiá iga amo matachtekilo, ¿in tej, te íga titachteki?
22 Tej tikijtowa iga ayẹkti iga yej nąmiktito' mayawi wąn se', ¿in tej, te íga ijkǫ́n tikchi̱wa? Siga tej tikijiya i̱dolojmej, ¿te iga titachteki ipan itio̱pamej i̱dolojmej?
23 Timoweyimati iga tikpiá la ley, e' tikająwilmati Dios iga ayą́' tikchi̱wa ken tatekimaka la ley.
24 Yej ígawa' ijkǵn kijtowa kąn ijkuilijto': "Amotechko amejemẹn iga yej ayéj judiyojmej kipo̱powaj Dios."
25 Melą'wa' siga timocircuncidąrowa,* mitzpalẹwiá achi, e' siga tikchíjto'san ken tatekimaka iley Moisés; e' siga ayą́' tikchi̱wa nochi, ken tikita ayą́' timocircuncidąroj.
26 Iwąn siga yej ayą́' ono' circuncidado makichi̱wa ken tatekimaka la ley, inǫ́n mo-itas ken tikita yej mocircuncidąroj, malej iga ayą́' ono' circuncidado.
27 Iwąn yej ayą́' ono' circuncidado, iga ayą́' tekto' ikajlo̱', iwąn makichi̱wa ken tatekimaka la ley, yéj yawi mitzjuzgąro̱ti iga ayą́' tikchi̱wa ken kijtowaj la ley, malej iga tikpiá la ley iwąn tono' circuncidado.
28 Sẹ ayéj judío iga san ijkǫ́n nẹsi, malej sẹ mamocircuncidąro, iga mamoteki ipan ikajlo̱'.
29 Mąjwa' yej mela'judiyoj kicrẹdowa Dios este ipan iyąlmaj, wąn yej ono' circuncidado ayejsan ipan ikajlo̱' sino que no̱ este ipan iyąlmaj, iwąn inǫ́n awel kichi̱wa la ley, sino que iyEspi̱ritoj Dios. Yej ijkǫ́n ono', Dios kiyẹ'ita malej iga tajtąga' ayą́' kiyẹ'itaj.

3

1 ¿Tẹ motąniliá siga sẹ majudiyoj?, ¿o tẹ motąniliá siga sẹ maono circuncidado?*
2 Poxsan, iwąn ono' mia' yej wel nimitznẹxtiliá iga ijkǫ́n nokta; achto nimitzijliáj iga Dios kiyẹ'ita' judiyojmej iwąn kimá' iley.
3 ¿Tẹ kichij siga sekin de yejemej kikajtẹwaj iga moconfiąrowaj ipan Dios? ¿Ix iga inonsan Dios kikajtẹwas iga kichi̱was yej kijtoj?
4 ¡Ayéj ijkǫ́n! Mąjwa' Dios kichi̱wa nochi kensan kijtoj, malej iga nochi tajtąga' matakajkayąwakąn; iga kąn ijkuilijto' itájto̱l Dios kijtowa:
Pan motájto̱l nẹsis iga ompay ken tikijtowa,
iwąn tiktąnilij yej mitztẹlwi̱skej.
5 Kuą' tikchi̱waj yej ayẹkti, tiknẹxtiáj iga Dios kajasi makuesiwi iwąn matẹcastigąro. ¿Ix wel iga inǫ́n tikijtowaj iga Dios kichi̱wa yej ayẹkti kuą' tẹcastigąrowa? (Nemi nitajtowa ken sẹ tąga' tajląmiki.)
6 ¡Ayéj ijkǫ́n! Siga Dios katka kichi̱waya yej ayẹkti, ¿kén wel kijuzgąro̱j nochi yej onokej ipan inǵn tąjli?
7 Ono' sekin no̱ yej ayą́' yẹ'tajląmikij yej kijtowaj: "Kuą' nej nitakajkayąwa, mąj nẹsi iga kajasi iga Dios mamoweyimati̱lti iga yéj ayí' takajkayąwa. Wel ąn nikijtowa, ¿te iga Dios mane-ítao' ken sẹ yej ayẹkti kichi̱wa?"
8 Siga ijkǫ́n, ¿te iga ayą́' tikijto̱skej iga matikchi̱wakąn yej ayẹkti iga mawi̱ki yej yẹkti? Ken nejemej sekin nẹpantiáj iga ijkǫ́n nitamachtiáj. Ino̱mej yej ijkǫ́n nẹpantiáj, kajasi iga Dios makicastigąro.

Ateyi nisẹ́ yej mayẹ'nemi

9 ¿Kéntaj? ¿Ix tejemẹn judiyojmej yej mąj tiyẹ'nemij que yejemej? ¡Ayéj ijkǫ́n! Nimitznẹxtilíjkeja iga kensan judiyojmej kensan yej ayéj, no̱ kichijtokej yej ayẹkti.
10 Kąn ijkuilijto' itájto̱l Dios kijtowa:
Ateyi nisẹ́ yej yẹ'nemi, nisẹ́ nokta;
11 Ateyi ni agaj yej kimatisneki yej yẹkti,
niga yej kitẹmowa Dios iga makitoka iyojwi.

---

* **2:25 2:25** Xikita glosario "Circuncisión". * **3:1 3:1** Xikita glosario "Circuncisión".

12 Inewi kisskej ipan yẹ'ojti, iwąn inochi momela'pojpolojkej.
Ateyi yej kichiwa yej yẹkti, ateyi nisẹ́ nokta.
13 Itoskamej ken tikita ąnimajxapo' yej tẹntapojto';
iga ompa kisaj ken iga takajkayąwaj.
Itajtọlmej yej kisaj ipan itẹmej kualo ken tikita kową' iyąyo.
14 San kijtojtokej yej ajayẹkti iwąn san tayọlmiktijtokej.
15 Nimaninsan kuesiwij este wel tamiktiáj;
16 san kąn iga yawij, tapolowaj iwąn tayọlmiktiáj,
17 iwąn ayą́' kixmatij ojti yej tẹnẹxtiliá iga matonokąn tamelą́.
18 Ni alín ayą́' kimajmawiliáj Dios.
19 Nochi inín ijkuilijto' ipan itájtọl Dios. Tikmatij iga yej kipiáj iley Dios makichiwakąn ken kijtowa. E', como ayą́' kichiwaj, ayagaj wel kijtowa iga yẹ'nemi, iga ipan inín ley nẹsi iga tonochin ayompa tinemij wąn kajasi iga Dios matẹcastigąro.
20 Ayagaj wel yẹ'ono iyixtaj Dios iga san kichiwa ken kijtowa la ley, iga la ley tẹnẹxtiliajsan iga tonochin tikchiwaj yej ayẹkti.

Sẹ wel momąnawiá iga san moconfiąrowa ipan Jesucristo

21 E' inąn Dios tẹnẹxtiliá ken iga wel tiyẹ'onoj iyixtaj yéj, ayéj iga tikchiwaj ken kijtowa la ley; inín wel timomachtiáj kąn ijkuilijto' pan la ley iwąn kąn kijkuilojkej profẹtajmej.
22 Yej moconfiąrowa ipan Jesucristo, Dios nochi kiyẹ'ita, ą'san nẹsi yej kicrẹdowaj ipan yéj.
23 Tonochin tikchijkej yej ayẹkti iwąn inọ́n iga timoyokatijtokej wąn Dios.
24 E' Dios kiyokachij iga matiyẹ'onokąn iyixtaj iga san tẹchọkiliá. Te-iknẹlij iwąn tẹmąnawij iga Jesucristo migui' iga tejemej.
25 Dios kititan iPiltzin iga mikiko; kitoyaj iyesyo iga totechko iga wel matẹperdonąrowili yej tikchijkej yej ayẹkti. Inọ́n tẹperdonąrowiliá iga san ticrẹdowaj ipan Cristo. Ijkọ́n Dios kichij yej yẹkti iga kiperdonąroj yej ikyay la gente kichijkej yej ayẹkti.
26 Inąn iga Cristo migui' tẹnẹxtiliá iga nochi yej ayẹkti kichijkej la gente, kiperdonąrowilíjkeja. Iwąn momela'mati iga ijkọnya nokta ken Dios tajuzgąrowa, iga ayo' kejląnto' yej ayẹkti yej kichijkej yej inąn moconfiąrowaj ipan Jesucristo.
27 ¿Kąntaj kąwi iga pox timokichmatij iyixtaj Dios? Támi'ya. ¿Te iga ąn? Ayéj iga tikchijkej ken kijtowa la ley, mąjwa' iga ticrẹdójkejsan.
28 Ijkọ́n tikąwij; sẹ wel yẹ'ono iyixtaj Dios iga kicrẹdowa Jesucristo, ayéj iga kichiwa ken kijtowa la ley.
29 ¿In Dios, ix iDiọssan judiyojmej? ¿Ix ayéj iDiọs nọ yej ayéj judiyojmej? Kena, yejemẹn nọ.
30 Iga Dios sẹsan ono' iwąn kichiwas iga nochi mayẹ'onokąn iyixtaj yéj iga san moconfiąrowaj ípan, atẹ́ kichij siga judiyojmej o ayéj.
31 Iga timoconfiąrowaj ipan Cristo, ¿ix ay'ya tẹ iteki la ley? ¡Ayéj ijkọ́n! Mąjwa' tiknẹxtiáj tẹ nokta iteki la ley.

4

Matimixkuitikąn pan yej kichij Abraham

1 ¿Inąn tẹ tikijtọskej, tẹ motąnilij to-ikyapatajwẹwej Abraham?
2 Siga Dios kiyẹ'ita' Abraham iga san yej kichij, kajasi iga mamoweyimati, e' Abraham ayí' moweyimati' iyixtaj Dios.
3 Puej ¿tẹ kijtowa kąn ijkuilijto' itájtọl Dios? "Dios kiyẹ'ita' Abraham ken sẹ yej akichij yej ayẹkti iga moconfiąroj ipan Dios."
4 E' siga sẹ tekipanowa, itomin ayą́' san kipetzmakaj, mąjwa' kajasi iga makimakakąn iga tatąnija.
5 E' siga agaj yej niga tẹ kichiwa iga mayẹ'nemi iwąn kicrẹdowa ipan Dios iga yéj wel kiyẹ'itas, Dios kiyẹ'ita iga san kicrẹdowa ipan yéj.
6 Ijkọnsan nọ kijtowa David iga mapąki yej Dios kiyẹ'ita, malej iga ayą́' kichij nitẹ́ iga makiyẹ'ita.
7 David kijtoj:
Yọlpąktókeja yej Dios kiperdonąrowílija yej kichijkej yej ayẹkti iwąn kẹlkąwílija yej ayompa kichijkej.
8 Yọlpąkto' tąga' yej toTẹko ay'ya kejląmikiliá inọ́n yej ayẹkti kichij.
9 ¿Ix yọlpąktokej inọ́mejsan yej onokej circuncidado, o nọ yọlpąktokej yej ayą́' onokej circuncidado? Tikitákeja iga Dios kiyẹ'ita' Abraham ken sẹ yej akichij yej ayẹkti iga moconfiąrojsan ipan Dios.

10 E' ¿kẹman ijkǫ́n kita'? ¿Ix kuạ' Abraham onoyay circuncidado, o kuạ' aya?
Áchtosan, kuạ' aya mocircuncidạrowa.
11 Iwạ́n Abraham mocircuncidạroj iga manẹsi iga Dios ki-ǫmemạ́wija ken sẹ yej
yẹ'nemi, iga san moconfiạroj ipan Dios. Ijkǫ́n iga Abraham mochij ken tẹtajwẹ́j de inochi
yej moconfiạrowaj ipan Dios, malej iga ayạ́' onokej circuncidado; ijkǫ́n Dios kita nochi
inǫmej ken kuạ' ayạ́' kichijkej yej ayẹkti.
12 Abraham nǫ tẹtajwẹwej de inǫmej yej onokej circuncidado, e' yej nǫ moconfiạrowaj
kensan totajwẹwej Abraham moconfiạroj kuạ' aya onoya circuncidado.

Dios kichịwa yej kijtoj iga sẹ moconfiạrówasan ípan

13 Pues Dios kijlij Abraham iwạ́n ipilówạmpa ipilowạn iga yejemẹn yawij kimakatij
nochi tạjli iga mamochịwa itatkimej. E' inín mochij ayéj iga Abraham kichijtoya ken
kijtowa la ley, sino que iga moconfiạroj ipan Dios, iwạ́n Dios kita' Abraham kenkuạ' ayạ́'
kichij nitẹ́ yej ayẹkti.
14 Siga katka yejsan kichịwaj ken kijtowa la ley kimakaskej yej Dios kijtoj, bạ́ldejsan
iga timoconfiạrowaj ipan Dios. Iwạ́n ay'ya valẹrǫj yej Dios kijtoj iga tẹmakas.
15 Iga atikchịwaj ken kijtowa la ley, kajasi iga matẹcastigạrǫkạn; e' kạn ateyi la ley,
ayagaj itechko iga akichịwa ken tatekimaka la ley.
16 Inǫ́n iga yej Dios kijlij Abraham iga kimakaskej nochi ipilowạn ipilówạmpa, san
kipetzmakaskej iga Abraham moconfiạroj ipan yéj. Ijkǫ́n nochi ipilowạn ipilówạmpa
Abraham kimatij iga kimakaskej yej Dios kijtoj; ayéj iga yejsan kichịwaj ken kijtowa la
ley, sino que nǫ iga nochi yej kicrẹdowaj ken kicrẹdoj Abraham. Yéj mochij tẹtaj iga
nochi tejemej.
17 Itájtǫl Dios tajtowa de Abraham: “Tej nimitztạlij iga itẹtajwẹwej mia' naciǫmej.”
Inín itájtǫl, Dios kimá' Abraham iga Abraham kicrẹdoj ipan Dios yej wel ki-ojpa-ixitiá
yej miktokej, iwạ́n iga itájtǫl kichịwa yej aya teyi.
18 Malej iga nẹsiá iga isiwạ' akitaya ipiltzịn, Abraham kicrẹdoj iga mochịwas nochi yej
Dios kijlij. Ijkǫ́n iga mochij “tẹtaj iga mia' paịsmej”, ijkǫ́n ken Dios kijlij: “Poxsan pịwis
ipilowạn mopilowạn.”
19 Abraham ayạ́' kikajtej iga moconfiạroj ipan Dios, malej iga kipiayay ken cien años,
iwạ́n yéj kimatiá iga yéj iwạ́n Sara ayo' wejka iga mikiaja wạn poxsan yǫlejkej iga
makipiakạn ipilowạn.
20 Yéj ayạ́' kijtoj iga akicrẹdowa yej Dios kijlij, mạjwa' moconfiạroj poxsan ipan itájtǫl
Dios iwạ́n kiweyimatịltij,
21 kimela'mati iga Dios wel kichịwa inewi yej kijlij.
22 Inǫ́n iga Dios kita' Abraham ken sẹ yej yẹ'nemi iyịxtaj iga moconfiạroj ipan yéj.
23 Iwạ́n ayejsan iga Abraham inín mo-ijkuiloj iga Dios kita' ken sẹ yej yẹ'nemi iyịxtaj;
24 sino iga tejemẹn nǫ. Puej Dios nǫ te-ita ken yej tiyẹ'nemij iyịxtaj iga timoconfiạrowaj
ipan yéj, yej ki-ojpa-ixitij Jesús toTẹko.
25 Dios kine' iga makimiktịkạn Jesús iga yej tikchijkej yej ayẹkti, iwạ́n ki-ojpa-ixitij iga
matiyẹ'onokạn iyịxtaj yéj.

5

Wel tiyẹ'onokej iyịxtaj Dios

1 Inán welja tẹyẹ'ita Dios iga timoconfiạrowaj ipan yéj, tonókeja tamelạ́ wạn yéj iga
yej kichij toTẹko Jesucristo iga tejemẹn.
2 Inạ́n iga timoconfiạrojkej ipan Cristo, tikmatij iga Dios te-iknẹliá iga welya tiyẹ'onoj
iyịxtaj. Iwạ́n tipạkij iga tikmatij iga wị' día kuạ' tikitaskej yej yẹkti yej Dios tẹmakas.
3 Iwạ́n ayejsan iga inǫ́n tipạktokej, sino que nǫ tipạkij kuạ' te-iknǫchịwaj, iga
tikmatij iga kuạ' te-iknǫchịwaj ompa timomachtiáj ken iga wel matikijyǫwịkạn kuạ'
te-iknǫchịwaj.
4 Iwạ́n iga tikijyǫwiáj kuạ' te-iknǫchịwaj, Dios tẹyẹ'ita, iwạ́n siga tẹyẹ'ita Dios, wel
tikmatij iga kẹman tonoskej íwạn.
5 Iwạ́n iga tikmatij iga kẹman tonoskej íwạn, ayạ́' tipịnạwaj iga tikmatij iga tẹmá'
iyEspịritoj yej tẹnẹxtiliá ken iga yéj tẹpoxchǫkiliá.
6 Kuạ' awel timomạnawiạyaj togạnaj, íkuạ'wa' in Cristo migui' iga tejemẹn yej
tikchịwaj yej ayẹkti.
7 Ayị́' agaj kiyǫlmaka iga mamiki iga se', niga wel miki iga sẹ yej yẹ'nemi; anka wel
ono sẹ yej wel mamiki iga sẹ yej mela'yẹ'nemi nokta.
8 E', Dios tẹnẹxtiliá iga tẹpoxchǫkiliá iga Cristo migui' iga tejemẹn, malej iga tikchijtokej
yej ayẹkti.

9 Inąn Dios tęyę'ita iga Cristo kitoyaj iyesyo kuą' migui' iga tejemęn; mąjya sej Cristo
wel tęmąnawij kuą' Dios kuesiwis wąn kicastigąroj yej ayompa nemij.
10 Siga kuą' tejemej aya tęyę'itaya Dios, Cristo kichij iga tęyę'ítaya iga mi' iga tejemej,
kuanti mąj iga inąn tęyę'ítaya, nǫ tęsalvąrowa iga Cristo ojpa-isa' sej.
11 Ayejsan iga inǫ́n, sino que nǫ tipąktokej ipan Dios iga ticrędowaj pan toTęko
Jesucristo, iwąn iga Cristo kichij iga matonokąn tamelą́ wąn Dios.

Adán iwąn Cristo

12 Ijkǫ́n inąn, iga itechko sę tąga' yej akichij ken Dios kine', ómpaya pęwa' iga mochi̱wa
yej ayękti ipan inǫ́n tąjli, inǫ́n iga mikilo, iwąn inąn nochi miki iga nochi kichi̱waj yej
ayękti.
13 Áchtosan kuą' aya onoya ley, mochijtoyay yej ayękti ipan inǫ́n tąjli; e' kuą' ateyi ley,
ayagaj wel kitęlwiá iga kichijto' yej ayękti.
14 Desde iga onoya Adán este iga Dios kimá' ley in Moisés, mikikej nochi gente. Mikikej
malej iga ayą́' kiyokachijkej yej Dios kijtoj iga amo mamochi̱wa; Adán, kena, kiyokachij
yej Dios kijtoj iga amo mamochi̱wa.
Wel mojtowa iga Adán achi ijkǫ́mpasan ken Cristo.
15 E' yej kichij Adán awel tikijtowaj iga ijkǫ́mpasan iwąn inǫ́n yej Dios
tępetzmakǫkawij. Iga itechko Adán mia' mikikej, e' mąjya sej Jesucristo isęlti kichij
iga Dios matęyę'ita iwąn tęmakǫkawij iga tęsalvąrowa.
16 Inǫ́n yej Adán kichij yej ayękti, awel tikijtowa iga ijkǫ́mpasan ken imakǫka Dios yej
tęmaka iga tęsalvąrowa. Iga sę yej Adán kichij yej ayękti, mojtowa iga kajasi iga nochi
mamocastigąro; e' imakǫka Dios kichi̱wa iga wel tęyę'ita, malej iga tikchijkej mia' yej
ayękti
17 Puej siga itechko sęsan tąga' yej kichij yej ayękti, nochi gente miki; iga yej kichij se'
tąga' yej itǫką' Jesucristo, mąjya sej wel tępalęwiá iga ayí' timikiskej iga Dios te-iknęliá.
18 Ijkǫ́n ken itechko Adán iga kichij yej ayękti, nochi gente mikij, ijkǫnsan nǫ iga Cristo
yej kichij yej pox yękti, kichij iga Dios makiyę'ita nochi gente wąn maonokąn íwąn
nochipa.
19 Ken tikijtowaj igasan sę tąga' ayą́' tacrędoj iga kichij yej ayękti, nochi kimopa';
ijkǫnsan nǫ iga sę tąga' yej itǫką' Jesús tacrędoj, kichij iga Dios makiyę'ita pox miakejmej.
20 Dios kimá' iley Moisés iga matikmatikąn iga tikchi̱waj yej ayękti. E' malej iga pox
nęsi iga mochi̱wa yej ayękti, mąjya sej Dios kinęxtij iga te-iknęliá.
21 Ijkǫ́n iga nochi tejemęn tikchi̱waj yej ayękti, iwąn inǫ́n iga nochi timikij; e' inąn
iga Dios pox te-iknęliá iwąn tęyę'ita iga timoconfiąrowaj pan toTęko Jesucristo, nochipa
tonoskej wąn yéj.

6

Tisenmikíkeja iwąn Cristo, ijkǫnsan nǫ íwąn tisen-ojpa-isaskej

1 ¿Tę tikijtǫskej? ¿Ix tikteki'chijtoskej yej ayękti iga Dios mąjo' matęperdonąro?
2 ¡Ayą́'! Tejemęn ken kuą' timikíkeja iga tikajtéjkeja iga tiktekichi̱waj yej ayękti; ¿kén
weljo' matikchijtókąnsan yej ayękti?
3 ¿Ix ayą́' ankimatij iga yej timobautiząrojkej* iga ticrędojkej ipan Cristo Jesús, nǫ ken
kuą' tisenmikíkeja íwąn?
4 Iga kuą' timobautiząrojkej, íkuą' timosentǫkkej íwąn. Ijkǫ́n ken toTaj ki-ojpa-ixitij
Cristo iga iweyi poder, ijkǫ́n inąn teojpa-ixitij iga matiyę'nemíkąnya pan iyojwi.
5 Siga kuą' timobautiząrojkej, tisenmikíkeja iwąn Cristo, ijkǫnsan nǫ íwąn
tisen-ojpa-isaskej.
6 Tikmatij iga to-ikyapanemilis moclavąroj wąn Cristo ipan cruz, iga inǫ́n yej
tęyǫltiląnaya iga matikchi̱wakąn yej ayękti mamíkiya iga ayo' mąj matikchijtokąn yej
ayękti.
7 Yej mi'ya, ayo' kichi̱wa yej ayękti.
8 Siga tisenmikíkeja iwąn Cristo, tikmatij nǫ iga tonoskej íwąn.
9 Tikmatij iga kuą' Cristo ojpa-ísa'ya kąn miktoya, ayo' sej mikis nikęman.
10 Cristo migui' sęsan vej iga makiperdonąro nochi yej mochi̱wa yej ayękti; e' inąn iga
sej isato', kichijto' ken Dios kineki.
11 Ijkǫnsan nǫ amejemęn ximomachi̱li̱kąn kenkuą' anmiktókeja iga ayo' wel an-
kichi̱waj yej ayękti, e' xisatokąn iga xikchi̱wakąn ken kineki Dios, iga ansętitokej wąn
Cristo Jesús yej toTęko.

---

* **6:3 6:3** Xikita glosario “Bautizar”.

12 Amocuẹrpoj kẹman mikis, e' inąn mitztekimakasnekij iga xikchi̱wakąn yej ayẹkti,
inǫn iga amo ximoyǫlyamąnakąn iga xikchi̱wakąn yej ayẹkti ken mitzyǫltiląnaj
amocuẹrpoj.
13 Ni alı̱n amocuẹrpoj amo makichi̱wa yej ayẹkti. Mąjwa' xikchi̱wakąn yej Dios kineki
iga manẹsi iga anmikíkeja wąn an-ojpa-isákeja sej. Ximomakakąn iga nochi amocuẹrpoj
makichi̱wa yej yẹkti ken Dios kineki.
14 Ijkǫ́n ay'ya wel mitztekimakaj amocuẹrpoj iga xikchi̱wakąn yej ayẹkti iga ayo'
mitztekimakatokej la ley, sino que inąn amonokej iga Dios mitziknẹliáj.

Matimi̱xkui̱ti̱kąn ipan toknı̱mej yej tẹkoyojkej, yej kijliáj esclavo†

15 ¿Kén tikijtǫskej? ¿Ix tiawij tikchi̱watij yej ayẹkti iga ay'ya tẹtekimaka la ley, iwąn
iga san Dios te-iknẹliá? ¡Ayéj ijkǫ́n!
16 Amejemẹn ankimatij siga ankitẹmowaj iga agaj mamochi̱wa amotẹko, amonoskej
ken iyesclą́vojmej iwąn ankichi̱waskej ken yéj mitztekimakaj; siga mitztekimakaj iga
xikchi̱wakąn yej ayẹkti, anmikiskej. E' siga ankichi̱waskej iga Dios maono iga amoTẹko,
ankichi̱waj ken yéj kiyẹ'ita.
17 Nikmaka gracias Dios, malej iga ikyay ankitekichijtoyaj yej ayẹkti, e' inąn
ankimela'crẹdójkeja iga inochi amoąlmaj kensan mitzmachtijkej.
18 Inąn ken kuą' anxitomíkeja iga ay'ya ankichijtokej yej ayẹkti, inąn ankichı̱́waja ken
mitztekimakaj amoTẹko Dios.
19 (Nimitzijkuilowiliáj ijkı́n iga ximi̱xkui̱ti̱kąn ipan toknı̱mej yej esclą́vojmej iga
amejemẹn máj wel xikentendẹrǫkąn nochi.) Ijkǫ́n ken ikya ankiyǫlmakakej iga
ankichijkej kuajkuantas yej ayẹkti iga amocuẹrpojmej, ijkǫ́n inąn ximomakakąn iga
xiyẹ'nemikąn, iwąn xonokąn petz san iga Dios.
20 Kuą' amejemẹn an-ilpitóyajo' iga nochipa ankichijtoyaj yej ayẹkti, ayą́' katka
ankichi̱wayaj ken kineki Dios;
21 e' ¿tẹ anmotąnilijkej ipan yej ikya ankichijkej, yej inąn mitzpi̱najtiáj? Nitẹ́. Yej nemij
ipan inǫn ojti, yawij mikitij.
22 E' inąn ayo' an-ilpitokej iga ayo' ankitekichijtokej yej ayẹkti, mąjwa' ankichı̱́waja
ken kineki Dios. Inı̱n sí, mitzpalẹwiáj iga inąn annemiskej ken kineki Dios, wąn después
nochipay amonoskej iwąn Dios.
23 Yej kichi̱wa yej ayẹkti, motąniliá iga mamiki, e' yej tẹmakǫkatiá Dios, inǫn iga
nochipa matonokąn íwąn iga tisẹtitókeja wąn Cristo Jesús yej toTẹko.

7

Mi̱xkui̱tilo ipan yej nąmiktitokej

1 Noknı̱wąn yej ankı̱xmatij la ley, ankimátı̱ja iga la ley kimandąrowa sẹ miẹj iga
isátogo'.
2 Wel timi̱xkui̱tiáj ipan sẹ siwą' yej nąmiktito'; la ley kijtowa iga awel yawi wąn se'
tąga' miẹj ónogo' iwẹwej, e' siga miki iwẹwej, la ley kixitoma iga wel mamonąmikti wąn
se'.
3 Siga sẹ siwą' kitoka se' tąga' miẹj isátogo' iwẹwej, kijlı̱skej iga najnąmǫlnemi; e'
siga miki iwẹwej, siwą' xitomi de la ley, iwąn wel monąmiktiá iwąn se' tąga' iwąn ayą́'
mojtowa iga najnąmǫlnemi.
4 Ijkǫnsan nǫ amejemẹn noknı̱wąn, ken ansenmikíkeja wąn Cristo, ay' mitzjuzgąrowaj
la ley. Inąn amejemẹn itatki se'ya, inǫnwa' toTẹko yej ojpa-isa' kąn miktoya, inǫn iga
matikchijtókąnya ken Dios kineki.
5 Miẹj tikchijtoyaj yej ayompa kensan kinekiá toąlmaj, la ley tẹtajlą́ntı̱ko iga máj
tikẹlẹwijkej yej ayẹkti iga matikchi̱wakąn iga tocuẹrpoj, iwąn ijkǫ́n tẹwı̱ga' kąn
matimikikąn.
6 E' inąn iga tisenmikikej wąn Cristo, ay'ya tẹjuzgąrowa la ley. Inąn timoyǫlpatákeja
iwąn tikchi̱waj ken kineki iyEspı̱́ritoj Dios, iga ay'ya tonokej ipan imą' inǫn ley yej ikyay
ijkuilijto'.

Ipan nej chąntito' yej ayẹkti

7 ¿Tẹtaj tikijtǫskej inąn? ¿Ix ayẹkti in la ley? ¡Ayą́'! Ayéj ijkǫ́n. E' nej ayą́' katka
nikı̱xmatiá yej ayẹkti siga ayéj iga la ley. Nej ayą́' nikmatiá siga ayẹkti iga manikpiasneki
yej ayéj notatki siga la ley ayą́' ijkı́n kijtowąya: “Amo xikpiasneki yej ayéj motatki.”
8 E' el pecado momątij de la ley, iwąn itechko yej tatekimaka la ley, pan nej kixitij iga
manikyǫlmaka iga manikchi̱wa nochi yej ajayẹkti. Siga ateyi la ley, el pecado ken mikto'
iga atẹ́ wel kichi̱wa.

† **6:14 6:14** Xikita glosario “Esclavo”.

9 Ikya nej aya nikḭxmatiá la ley wąn nitawelonoya; e' kuą' nikḭxmati' la ley, ken kixitij
iga manikchḭwa yej ayẹkti, iwą́n nimigui' iga nẹyokatij wąn Dios.
10 Iwą́n nikasi' iga inǫnsan ley yej katka manẹmaka vida, mąjwa' nẹmiktij iga nẹyokatij
wąn Dios.
11 Iga el pecado momątij de yej tatekimaka la ley, nẹkajkayaj iwą́n iga inǫnsan yej
tatekimaka, nẹmiktij iga nẹyokatij wąn Dios.
12 Inąn tikijtowaj iga la ley nokta wąlaj de Dios, iwą́n nochi yej tatekimaka pox yẹkti,
Dios kiyẹ'ita wąn tanẹxtiliá ken iga sẹ mayẹ'nemi.
13 La ley yẹkti, e' inąntaj, ¿ix iga itechko la ley iga nimigui'? ¡Ayéj ijkǫ́n! Nej notechko
iga nimigui' iga nikchij yej ayẹkti kuą' la ley nẹnẹxtilij yej yẹkti; iwą́n ijkǫ́n iga ipan la
ley nẹsi iga yej ayẹkti nikchḭwa, poxsay sej ayẹkti nẹsi.
14 Tikmatij iga la ley wḭ' de Dios; e' nej ninakayoj wąn nochipa nẹyǫltilą̨na iga nikchḭwa
yej ayẹkti.
15 Nej anikojasi yej nikchḭwa, iga ayą́' nikchḭwa yej nikneki, mąjwa' nikchḭwa yej
nikijiya.
16 Malej iga ayą́' nikchḭwa yej yẹkti yej nikchḭwasneki, kena, nikmati iga pox yẹkti la
ley.
17 Ijkǫ́n ayo' nej yej nikchḭwa, sino que yej ayẹkti yej chąntito' pan noąlmaj nẹyǫltilą̨na.
18 Iwą́n nej nikmati iga ayą́' chąntito' yej yẹkti pan noąlmaj, iga nochipa nẹyǫltilą̨na
iga manikchḭwa yej ayẹkti; puej nej nikchḭwasneki yej yẹkti, e' awel nikchḭwa.
19 Anikchḭwa yej yẹkti ken nikneki, mąjwa' nikchíjto'san yej anikneki.
20 Iwą́n siga nikchḭwa yej ayą́' nikneki, ayo' nej yej nikchḭwa, sino que yej ayẹkti yej
chąntito' pan noąlmaj.
21 Ijkǫ́n inąn nikmati; malej iga nej niknekto' manikchḭwa yej yẹkti, nej nikchíjto'san
yej ayẹkti.
22 Ipan noąlmaj nikyẹ'ita iley Dios;
23 e' nikita iga chąntito' ipan nej ken tejtẹ́ yej nẹtekimakato' yej akineki manikchḭwa
ken nikejlą̨miki; inǫnwa' yej ayẹkti yej chąntito' pan nej yej nẹprẹsojwijto'.
24 ¡Nimoknǫmati ken nono'! ¿Ą' nẹmąnawḭj de inḭ́n nocuẹrpoj yej ken míkto'ya?
25 ¡Gracias nikmaka Dios iga toTẹko Jesucristo nẹmąnawij!
Ijkǫ́n inąn, nikneki iga manikchḭwa yej kijtowa iley Dios, e' ipan nocuẹrpoj ono' se'
ken tejtẹ́ yej nẹtekimakato' iwą́n nẹchḭwaltiá yej ayẹkti.

8

IyEspḭ́ritoj Dios teojmaka

1 Inǫ́n iga, Dios ayḭ́' kicastigą̨rǫj yej sẹtitokej wąn Cristo Jesús, yej ayo' nemij ken
yejemej kinekij, sino que nemij ken kineki iyEspḭ́ritoj Dios.
2 Iga tisẹtitokej wąn Cristo Jesús, iyEspḭ́ritoj Dios tẹmaka vida iga ay'ya tikchḭwaj yej
ayẹkti; tẹsalvą̨roj iwą́n ay'ya tẹtekimaka inǫ́n ley yej kijtowa iga timikiskej iga tikchḭwaj
yej ayẹkti.
3 Iga Dios kichij iga tejemej yej ileypa Moisés awel kichḭwaya. Inǫ́n ley awel tẹpalẹwiá
iga tikchḭwaj yej tatekimaka, iga nochipa toąlmaj kineki matikchḭwakąn yej ayẹkti. Dios
kitḭtan iPiltzḭn yej mochij tąga' yej nẹsiá kensan tejemej, yej ayẹkti tikchḭwaj,* iga mamiki
iga totechko. Dios ipan icuẹrpoj iPiltzḭn kipoloj nochi yej ayẹkti tikchḭwaj.
4 Inǫ́n kichij iga tejemej wel matikchḭwakąn ken kijtowa la ley, puej ayo' tikchijtokej
ken tiknekij tejemej sino que ken kineki iyEspḭ́ritoj Dios.
5 Puej yej kichijtokej yej kiyǫltilą̨ntokej yej ayẹkti, kejlą̨ntokej iga kichḭwaj ken yej
yejémẹjpa kinekij; e' yej kichijtokej ken kineki iyEspḭ́ritoj Dios, kejlą̨ntokej iga kichḭwaj
ken kineki Dios.
6 Siga matikchijtokąn ken tẹyǫltilą̨na yej ayẹkti, inǫ́n tẹmiktiá, e' siga matikchijtokąn
ken kineki el Espíritu Santo, nochipa tonoskej wąn Dios iwą́n tonoskej tamelą́.
7 Iga yej kejlą̨míkijsan yej ayẹkti, inǫ́mejwa' kijiyaj Dios; iga akichḭwaj ken kineki iley
Dios, niga welitij kichḭwaj.
8 Inǫ́n iga, yej kichijtokej yej kiyǫltilą̨naj yej ayẹkti, Dios awel kiyẹ'ita.
9 E' amejemẹn ay'ya ankichijtokej ken mitzyǫltilą̨naj yej ayẹkti, sino ken kineki
iyEspḭ́ritoj Dios, iyEspḭ́ritoj Dios ono' ipan amejemẹn. Yej ayą́' kipiá iyEspḭ́ritoj Cristo,
inǫ́n ayéj de Cristo.
10 Malej iga amocuẹrpoj mikis iga ankichḭwaj yej ayẹkti, e' siga Cristo chąntito' pan
amejemej, amoespḭ́ritoj isato' iga anyẹ'onokej iyḭxtaj Dios.

* **8:3 8:3** Ayéj iga Jesús kichij yej ayẹkti; Heb 4:15 kijtowa iga Jesús ayḭ́' kichij yej ayẹkti.

11 Iwąn siga chąntito' pan amejemej iyEspíritoj Dios, inǫn yej ki-ojpa-ixitij Jesús kąn miktoya; inǫnsan nǫ Dios yej ki-ojpa-ixitij, nǫ mitzojpa-ixitiskej iga iyEspíritoj yej chąntito' pan amejemej.
12 Ijkǫn noknjwąn, inąn Dios kineki iga matikchjwakąn ayéj ken toąlmaj kineki iga matikchjwakąn yej ayękti.
13 Siga amejemęn ankichijtokej ken amoąlmaj kineki iga xikchjwakąn yej ayękti, anyawij anmikitij iga anyokatitoskej de Dios; e' siga iyEspíritoj Dios mitzkąwaltiáj iga ayo' xikchjwakąn yej ayękti, nochipa amonoskej wąn Dios.
14 Ipilowąn Dios momakaj iga kitokaj ken kinęxtiliá iyEspíritoj Dios.
15 Puej iyEspíritoj Dios yej mitzmakakej, ayéj sę espíritu yej mitzescląvojtiliáj iga sej ximajmawikąn, sino que Espíritu yej kichjwa iga ximochjwakąn ipilowąn Dios. Iwąn inín Espíritu kichjwa iga matikijljkąn Dios: ¡Nopáj!
16 Injnsan Espíritu mosętiliá iwąn toespíritoj iwąn kijtowa iga tejemęn ipilówąnya Dios.
17 Iwąn iga tejemęn ipilowąn Dios, kajasi iga nǫ matęmakakąn yej itatki Dios, yej kijtoj iga tęmakas, iwąn tosentatki mochjwas wąn Cristo, siga inąn íwąn tiksensufrjrowaj, wel nǫ tonoskej ipan cielo kąn ono' yéj.
18 Puej nikmati iga inąn tejemej yej tiksufrjrowaj, ni alín ayą́' kaxiliá iwąn inǫn, kuą' kęman tisen-onoskej wąn Jesús.
19 Inochi yej ono', yej kichij Dios kichjxtokej iga magui' maásiya inǫn día kuą' Dios kichjwas iga manęsi ają'yéj ipilowąn.
20 Iga inochi yej ono', yej kichij Dios yéj kijtoj iga amo mayę'onokąn,† ayéj iga kinekij, sino iga Dios ijkǫn kijtoj; e' weljo' sej kęman moyę'tąljj
21 iga nochi yej kichij Dios ay' yawij mikitij niga paląniskej, wąn pąktoskej nǫ kensan ipilowąn Dios.
22 Tikmatij iga inąn nochi yej Dios kichij tenatokej iwąn kimachjliáj ken sę siwą' yej pilkualǫto' iga taonoltiá.
23 Iwąn ayejsan nochi yej Dios kichij yej kualǫtokej, sino que tejemęn nǫ, e' tikpiaja iyEspíritoj Dios yej achto tęmá'. Iwąn tikmatij iga inǫn kijtǫjneki iga tęmákaso' mąj. Tikmachjliáj iga poxsan tikualǫtokej, iwąn tikchjxtokej iga kęman tęchjwas ipilowąn Dios, íkuą' timomachjljskej íjkąnya iga tikpiaskej sé'paya tocuęrpoj.
24 Iga tikchjxtokej Dios tikmatij iga timomąnawíjkejya; e' siga sę kichjxto' yej kítzto'pa, inǫn ayo' kichjxto'. Yej sę kítzto'ya, ¿téjaso' iga makichjxto?
25 E' siga tikchjxtokej yej aya tikitaj, melą'wa' iga atisiawij iga tikchjxtokej.
26 Ijkǫnsan nǫ iyEspíritoj Dios tępalęwiá kuą' timosemakasnékija. Iga kuą' titajtowaj wąn Dios ayą́' tikmatij tę tiktajtaniliáj, e' iyEspíritoj Dios tętajtowiliá iyjxtaj Dios, te ken ténapa iga kijtowa yej tejemej atikojasij kén tikijtowaj.
27 Iwąn Dios yej kjxmati tę tikejlątokej, kimati tę nemi kijtowa iyEspíritoj Dios; iga iyEspíritoj Dios kitajtowiliá yej kicrędowaj Dios, ijkǫn iga Dios kineki iga mayę'onokąn.

Nochipa tiktąniáj iga Cristo tępalęwiá

28 Tikmatij iga Dios tekipanowa iga nochi mayę'kjsa inǫmej yej kichǫkiliáj, inǫmej yej Dios kitapejpen iga mamochjwa ken yéj nochipa kejlątonto'.
29 Iga yejemej yej Dios ikyay kjxmati', áchtoya nǫ kitapejpen iga mamochjwakąn kensan Jesucristo yej iPiltzjn Dios, iga Jesucristo mamochjwa tękǫko pan nochi toknjwąn.
30 Iwąn yej desde áchtoya Dios kitapejpen, kinǫtza' nǫ, iwąn yej kinǫtza', nǫ ki-ǫmemąwij, iwąn yej ki-ǫmemąwij, nǫ kitąlij iga maono itęnoj yéj.
31 Inąn, ¿tę tikijtǫskej de inín? Siga Dios de tejémęmpa, ¿ą'yéj yej wel tęchjwiljj yej ayękti?
32 Dios kine' iga mamiki iPiltzjn iga nochi tejemej; ¿kén iga ayą́' yawi nǫ tęmakati nochi yej yéj kipiá?
33 ¿Ą'yéj wel kitęlwjj yej Dios kitapejpen? Ayagaj, iga Diǫswa' in yej kijtowa ą'yéj yę'nemi;
34 ¿Ą'yéj wel tęcastigąrǫj? Ni agaj, iga Crístojwa' in yej migui' iga tejemęn, ayejsan iga inǫn, sino que ojpa-isa' iwąn ono' ilądoj iyę'mą' Dios iga tętajtowilijto'.
35 ¿Ą'yéj wel kikąwaltjj iga Cristo matęchǫkili? Ayagaj, niga nitę́ wel kikąwaltjj iga Cristo matęchǫkili. ¿Ix wel kuą' tęcastigąrowaj, o kuą' tejtę́ tęyǫlmiktijto', iwąn kuą' tętemojtinemij iga matęcastigąrǫkąn, o kuą' ąpistaj, o kuą' ayo' tikpiáj totzótzol, o kuą' tęmiktjjnekij?
36 Ken kijtowa kąn ijkuilijto':
Iga san nimitztokaj, nochipa nęmiktjjnekij.

† **8:20 8:20** Gn 3:17

Ne-itaj ken borrẹgojmej‡ yej yawij kimiktịtij.
37 E' ipan nochi inín, nochipa tiyẹ'kịsaj iga tẹpalẹwiá Cristo yej tẹchọkiliá.
38 Inán nikmela'mati iga ateyi nitẹ́ yej wel kikạwaltịj iga Dios matẹchọkili. Niga
matẹmiktịkạn, niga kuạ' tisatokej, niga ạngelejmej,§ niga Tzitzimi' iyạngelejmej, niga
yej ono' inán, niga yej wị'o',
39 niga yej ajko ono', niga yej ono' tạltampa. Nitẹ́ yej Dios kichij, awel kikạwaltiá iga
Dios matẹneki ken yéj tẹnẹxtilij ipan Cristo Jesús yej toTẹko.

9

Ken iga Dios kitapejpen la gente de Israel

1 Nej niktoka Cristo, iwán iyEspíritoj Dios nẹnẹxtiliá pan noạlmaj iwán ne-ijliá iga ayá'
nemi nitakajkayạwa; nemi nimitzijliáj nokta iga
2 poxsan nimoknọmati, iwán nochipa kualọto' noạlmaj.
3 Niknekiá katka manikpalẹwịkạn noknịwạn israelịtajmej yej de nejémẹmpasan.
Este katka Dios ayo' manẹyẹ'ita iwán manikajtẹwa iyojwi Cristo, e' siga katka inón
kipalẹwiạyaj yejemej iga makinạ'techọkạn Dios.
4 Yejemej israelịtajmej, iwán Dios kitapejpen iga mamochịwakạn ipilowạn. Dios
kinẹxtilij ipodẹr iga onoya iwạmej kuạ' kichij pacto iwán yejemej. Dios kimá' iley Moisés.
Dios kinẹxtilij ken iga makiweyimatịltịkạn kuạ' monechkowaj tiọpan, iwán kijlij yej yawi
kimakatij.
5 Yejemej ipilowạn ipilówạmpa to-ikyapatajwẹwetkej, ipan inọmej wạlaj Cristo, iwán
yéj Dios yej kimandạrowa nochi, nochipa mamoweyimatịlti. Ijkónyawa'.
6 Ayéj iga Dios ayá' kichij ken kijlij israelịtajmej; iga ayéj nochi gente yej israelịtajmej
imela'pilowạn Dios, iga ayá' nochi moconfiạrowaj ipan Dios ken iyikyapatajwẹwejmej
Israel* yej nọ itọkạ' Jacob.
7 Niga nochi ipilowạn Abraham ayéj nochi imela'pilowạn; sino que Dios ijkín kijlij:
"Petz mopiltzịn Isaac yawi kipịwịti mopilowạn."†
8 Inín te-ijlịjneki iga ijkón ken Isaac nacẹroj iga Abraham moconfiạroj ipan yej
kijtoj Dios; tejemej nọ ipilowạn Dios ayéj iga tejemej ipilowạn Abraham, mạjwa' iga
timoconfiạrowaj ipan yej kijtoj Dios.
9 Dios kijlij Abraham yej yawi mochịwati: "Sẹ xiwi' sej niwị', iwán íkuạ' Sara kítasya
sẹ ipiltzịn."‡

Dios wel kichịwa ken kiyẹ'ita

10 Amo xikẹlkạwakạn yej mochij wạn kuạtejmej yej ipilowạn Rebeca wạn Isaac yej
to-ikyapatajwẹwej;
11-13 kuạ' aya katka onoyaj kuạtejmej, niga kichíjkaja yej yẹkti niga yej ayẹkti, e' Dios
kijlij Rebeca: "Yej tẹkọko yawi kichịwati ken kineki tẹtzọyọ'." Inón nọ senyawi wạn
se' kạn ijkuilijto', kijtowa: "Nikne' Jacob, e' Esaú nikijiya'." Ijkón nẹsi iga Dios wel
kitapejpena ken kineki, ayéj iga agaj kichịwa tejtẹ́, sino que iga Dios kiyokanọtza'.§
14 Inán ¿tẹ́ tikijtọskej? In Dios, ¿ix kichịwa yej ayẹkti? ¡Ayéj ijkón!
15 Iga Dios kijlij Moisés: "Nia nikchọkilịti yej nej nikneki manikiknẹli, iwán nikiknẹlịj
yej nej nia nikiknẹlịti."*
16 Inón iga ayejsan iga agaj makineki, niga mamoteki'topẹwa iga makalaki, tájma'wa'
Dios yej yéj kiknẹliá.
17 Iga kạn ijkuilijto' kijliá Faraón: "Nimitztạlij iga rey iga nimitznẹxtilịj nopodẹr iwán
iga ipan inín tạjli nọyạn mane-ịxmatikạn."
18 Inón iga Dios kiknẹliá ạ'ya iga yéj kiknẹlịjneki, iwán kiyọltakuạwiliá, ạ'ya iga yéj
kiyọltakuạwilịjneki.
19 Iwán tej tine-ijlịj: "Siga ijkón, ¿te iga Dios kijtowa iga itechko tạga'? ¿A'yéj wel
kijtowa iga amo mamochịwa ken Dios kineki?"
20 ¡E' tej tạga! ¿Tẹ moteki in tej iga ximokueso iwán Dios? ¿Ix wel ạn sẹ kọmi' makijli
yej kichij: "¿Te iga ijkín tinẹchij?"†
21 Pues yej kichịwa kọmi' wel kichịwa ken yéj kineki, iwán ipan inọnsan kọnsoki' wel
nọ kichịwa yej námọl awel kikui, iwán se' yej ạ'san nẹsi wel kikui.
22 ¿Iwán tẹ tikijtọskej?, Dios kine' matanẹxtili ken tacastigạrowa iwán iga nochi
makitakạn ipodẹr, inón iga Dios ayá' kikuesowilij yej kajasiá iga makicastigạrọkạn yej
onóyaja ga poliwiskej.

‡ **8:36 8:36** Xikita glosario "Borrego". § **8:38 8:38** Xikita glosario "Ángel". * **9:6 9:6** Israel; tạga' yej nọ itọkạ' Jacob. † **9:7 9:7** Gn 21:12 ‡ **9:9 9:9** Gn 18:10 § **9:11-13 9:11** Gn 25:23; Mal 1:2,3 * **9:15 9:15** Ex 33:19 † **9:20 9:20** Is 29:16

23 Ijkǫ́n kichij iga kinẹxtij iweyipodẹr ipan tejemẹn yej te-iknẹlij, yej desde áchtosan
tẹtapejpen iga matonokạn kạn yéj ono'.
24 Dios tẹnǫtza', akita siga tijudiyojmej o ayéj.
25 Ken ijkuilijto' ipan ạma' yej kijkuiloj Oseas:
Yej ayéj katka nopilowạn, nia nikijlį̣ti iga nopilowạn.
Yej aniknekiá, niknekis.‡
26 Iwạ́n ompa kạn mitzijlijkej: “Amejemẹn ayéj nopilowạn”,
ompa yawij mitzijlį̣tij ipilowạn Dios yej isato'.§
27 E' iga israelį̣tajmej, Isaías kijtoj ijkį́n: “Malej iga israelį̣tajmej pox miakej ken tikita
xạjli yej ono' lamạrtẹnoj, petz alį́n kạwiskej yej yawij mosalvạrǫtij.
28 Ayạ́' wejkatis toTẹko yawi kijuzgạrǫti nochi yej onokej ipan inį́n tạjli.”*
29 Ken Isaías ikya kijtoj:
Siga toTẹko yej nochi wel kichį̣wa, ayạ́' katka kikajtẹwaya alį́n toknį̣mej iga tejemej
matonokạn,
tipoliwíkaja ken yej chạntitoyaj ạltepẹ' Sodoma† iwạ́n Gomorra.‡

Judiyojmej akentendẹrojkej

30 ¿Tẹ tikijtǫskej? Iga yej ayéj israelį̣tajmej yej ayạ́' kitẹmowạyaj iga mayẹ'onokạn
iyį̣xtaj Dios, yejémejwa' in yej máj yẹ'onokej iyį̣xtaj Dios iga moconfiạrowaj.
31 E' israelį̣tajmej yej kitokayaj la ley, yej katka mayẹ'onókạnya iyį̣xtaj Dios, awel
kichijkej ken kijtowa inǫ́n ley.
32 ¿Te iga? Iga ayạ́' kitẹmojkej iga mayẹ'onokạn iyį̣xtaj Dios iga san moconfiạrowaj
ipan Cristo, mạjwa' kinekiáj iga Dios makiyẹ'ita yej kichį̣wayaj. Inǫ́n iga ken
mokxiwį̣tekikej ipan te'ti, iwạ́n inǫnwa' te'ti kijtǫjneki Cristo.§
33 Ken kijtowa kạn ijkuilijto':
Nej niktạliá ipan ạltepẹ' Sion* sẹ te'ti kạn mokxiwį̣tekilo, sẹ te'ti yej tawetzį̣ltiá.
Yej moconfiạrowa ipan inǫ́n te'ti ayạ́' mopį̣najtij.†

10

1 Noknį̣wạn, noạlmaj kineki iga israelį̣tajmej mamosalvạrǫkạn, iwạ́n kuạ' niktẹnẹwiá
Dios, inǫ́n niktajtaniliá.
2 Niyẹ'tajtowa iga yejemej, poxsan kiweyimatį̣ltiáj Dios, e' ayạ́' kimatij ken iga
makiyẹ'chį̣wakạn.
3 Iga ayạ́' kimatij ga Diǫssan yej kichį̣wa iga sẹ mayẹ'ono iyį̣xtaj yéj, mạjwa'
yejémẹnsan kitẹmowạyaj imạtikamej iga mayẹ'onokạn iyį̣xtaj Dios, e' ayạ́' kichį̣waj ken
yéj kijtowa.
4 Iga wạlaj Cristo, kitamį̣ko iley Moisés, inạ́n nochi yej moconfiạrowaj pan Cristo
yẹ'onoskej iyį̣xtaj Dios.
5 Iga sẹ mayẹ'ono iyį̣xtaj Dios iga kichį̣wa ken kijtowa la ley, Moisés ijkį́n kijkuiloj:
“Yej kichį̣wa ken kijtowa la ley, iga inǫ́n mosalvạrǫj.”*
6 E' yej kisentạliá iyạlmaj pan Dios iga mayẹ'ono iyį̣xtaj, ayį́' tatajtani: “¿Ạ'yéj tejkawis
ipan cielo? —inín kijtǫjneki iga matiktemowį̣kạn Cristo,
7 niga ayį́' tatajtani: ¿Ạ'yéj temǫj kạn onokej iyạlmajmej yej miktokej?” —inín
kijtǫjneki iga matikojpa-ixitį̣kạn sej Cristo ken kuạ' míkto'o'.
8 ¿Wạn tẹtaj kijtǫjneki? “Itájtǫl Dios monạ'san ono', iga ono' ipan motẹn iwạ́n ipan
moạlmaj.” Inịnwa' in itájtǫl yej ípan matimoconfiạrǫkạn, yej nejemej nikpowaj.†
9 Siga tikijtowa iga Jesús toTẹko, iwạ́n ipan moạlmaj ticrẹdowa iga Dios ki-ojpa-ixitij
kạn miktoya, mitzsalvạrǫj.
10 Puej iga toạlmaj ticrẹdowaj, iwạ́n ijkǫ́n iga tiyẹ'onoj iyį̣xtaj Dios, e' iga totẹn
tiknojma-ijtowaj iga Jesús toTẹko iwạ́n ijkǫ́n iga Dios tẹsalvạrowa.
11 Kạn ijkuilijto' itájtǫl Dios kijtowa: “Nochi yej kisentạliá iyạlmaj pan yéj, ayạ́'
mopį̣najtij.”‡
12 Dios kiyẹ'ita judiyojmej wạn yej ayéj judiyojmej; puej tonochį̣n tikpiáj sẹsan toTẹko,
iwạ́n ạ'san nẹsi kipalẹwiá yej kitajtaniliá.
13 Iga ijkį́n kijtowa itájtǫl Dios kạn ijkuilijto': “Nochi yej kitẹnẹwiá itǫkạ' toTẹko yawi
mosalvạrǫti.”§

---

‡ **9:25 9:25** Os 2:23 § **9:26 9:26** Os 1:10 * **9:28 9:28** Is 10:22, 23 † **9:29 9:29** Dios kitatij yej chạntitoyaj ạltepẹmej Sodoma iwạ́n Gomorra iga kichijkej yej ayẹkti. Gn 19. ‡ **9:29 9:29** Is 1:9 § **9:32 9:32** Is 18:14 * **9:33 9:33** Sion se' itǫkạ' Jerusalén. † **9:33 9:33** Is 28:16 * **10:5 10:5** Lv 18:5 † **10:8 10:8** Dt 30:12-14 ‡ **10:11 10:11** Sal 34:22 § **10:13 10:13** Jl 2:32

14 E' ¿kén yawij kitẹnẹwịtij toTẹko Jesucristo siga ayą́' nemi kicrẹdowaj ipan yéj?
¿Iwą́n kén kicrẹdọskej ipan yéj siga aya nemi kikakij de yéj? ¿Iwą́n kén yawij kikakitij
siga ayagaj nemi kitą́tąpọwiáj de yéj?
15 ¿Kén yąskej kipowatij yẹ'notịciaj siga ayagaj kitịtanij? Ken kijtowa kąn ijkuilijto'
itájtọl Dios: "¡Pox mọnsaj kuą' asij yej kipowaj ken iga matonokąn tamelą́, yej
tẹmatịltịkoj yẹ'notịciaj!"*
16 E' ayą́' nochi kicrẹdojkej yẹ'notịciaj. Ken kijtowa profeta Isaías: "NoTẹko, ¿ix agaj
nẹtajtọlkuịlijkej yej nikpojkej?"†
17 Ijkọ́n yej moconfiąrowaj ipan Cristo, achto kikakij itájtọl. Iga makikakikąn, kineki
agaj makipowa inọ́n yẹ'notịciaj.
18 E' nimitztajtanij: ¿Ix ąn kikakikej in itájtọl Dios? ¡Kena, kikakikej! Kąn ikyay
ijkuilijto' kijtowa:
Itájtọl yejemẹn mokagui' nọyąn ipan tąjli,
iwą́n itájtọl ási'ya este ipan itajtamiyąn inín tąjli.‡
19 E' sej nitatajtani: In israelịtajmej, ¿ix ąn aya kimatij? Moisés áchtoya kijtoj:
Nia nikchịwati iga xiyọlkuesiwi iga sẹ país yej ayéj niga país;
nikchịwas iga ximokuejkuesọkąn wąn sẹ país yej pox yọltakuakti'.§
20 Isaías sej mịxẹwiá iga kijtowa:
Yej ayą́' nẹtẹmowąyaj, neasikej;
iwą́n nikịxnẹxtilijkej yej ayą́' nẹtẹmowąyaj.*
21 Iwą́n kuą' tajtowa de israelịtajmej, Isaías kijtowa: "Semilwi' nimąpatajtoya iga
niknọtztoyaj yej pox yọltakuaktikej iwą́n akinekij manẹtokakąn."†

11

Dios ayą́' kisenkokajtej israelịtajmej

1 Inąn nitatajtani: ¿Ix ąn Dios kitepo'má' israelịtajmej? ¡Ayéj ijkọ́n! Nej nọ ni-israelịtaj
yej ipilówąmpa Abraham ipilowąn, iwą́n itrí̱bujpa Benjamín.
2 Dios ayą́' nemi kitepo'maka yej yéj kitapejpen, inọ́n yej pox ikyay kịxmati. ¿Ix ayą́'
ankimatij kąn ijkuilijto' ipan itájtọl Dios yej kichij Elías, kén iga yéj kuą' kitẹnẹwij Dios
kitẹlwij israelịtajmej? Kijtoj:
3 "NoTẹko, kimijmiktíjkeja moprofẹtajmej, inewi moaltąr kixịxitịnkej, iwą́n nejsan
nikąwi' nosẹlti, e' nej nọ nẹmiktịjnékija."*
4 E' Dios kijlij: "Nikpiao' siete mil tajtąga' yej nẹtokaj, yej ayą́' motankuąketzaj iyịxtaj
ídolo yej kijliáj dios Baal."†
5 Puej ijkọnsan nọ inąn, achọ' kąwikej sekin israelịtajmej yej Dios kiknẹlij iwą́n
kitapejpen.
6 Iwą́n siga san kitapejpen iga yéj ijkọ́n kiknẹlij, ayejwa' iga sẹ kichij yej yẹkti; porque
siga sẹ makichí̱wapa yej yẹkti, ayejwa' iga ta-iknẹliá Dios.
7 Inąn, ¿kén tikijtọskej? Israelịtajmej ayą́' kasikej yej kitẹmowąyaj, e' yej Dios
kitapejpen, kena kasikej. Sekin moyọltakuąwilijkej.
8 Ken kijtowa kąn ijkuilijto' itájtọl Dios: "Dios kikuątapolọltij inọmej; kimá' iyịxmej,
e' kịxtzakua' iga amo matachakąn iwą́n kimá' inakasmej, e' ayą́' takakij, iwą́n este inąn
ijkọ́n onokej."‡
9 David nọ kijtowa:
Kuą' nemi ilwichịwaj, mamąwetzikąn ken tọtọ' yej kąwi ipan kuakąkąx
iga makikịtzkịkąn iga makicastigąrọkąn.§
10 Iyịxmej, mapajpachatiakąn, iga amo matachakąn,
matepotzwijkoliwikąn iwą́n ijkọ́n makąwikąn.*

Kén iga mosalvąrowaj yej ayéj judiyojmej

11 Nimitztajtanij inąn: ¿Ix ąn mela'wetzikej in israelịtajmej wąn ayí̱' moketzaskej?
¡Ayą́'!, e' kuą' israelịtajmej ayą́' kichijkej ken kijtowa Dios, iga inọ́n mosalvąrojkej yej
ayéj israelịtajmej, iga inąn mamịxkuịtịkąn israelịtajmej iga makicrẹdọkąn nọ.
12 Iwą́n siga pan yej ayompa kichijkej judiyojmej, moyẹ'chijkej nochi toknịwąn
yej onokej ipan inín tąjli, iwą́n siga kąn wetzikej judiyojmej, moyẹ'chijkej yej ayéj
judiyojmej, ¡mąjya sej moyẹ'chịwaskej siga judiyojmej inochimej sej makitokakąn Dios!

---

* **10:15 10:15** Is 52:7 † **10:16 10:16** Is 53:1 ‡ **10:18 10:18** Sal 19:4 § **10:19 10:19** Dt 32:21 * **10:20 10:20** Is 65:1 † **10:21 10:21** Is 65:2 * **11:3 11:3** 1 R 19:14 † **11:4 11:4** 1 R 19:18 ‡ **11:8 11:8** Is 29:10 § **11:9 11:9** Sal 69:22 * **11:10 11:10** Sal 69:23

13 E' nimitzijlijnekij tejté amejemẹn yej ayéj anjudiyojmej. Nej iyapóstol Dios iwąn yéj
nẹtitan iga itájtọl manikpowili yej ayéj judiyojmej, pox nikyẹ'ita iwąn nikyọlmaka iga
nikchiwa yej nẹtekimakakej.
14 Nikneki iga toknịwąn yej de nejémẹnpasan judiyojmej makichiwasnekikąn yej
amejemẹn ankichiwaj iga ankixmatij Cristo, iwąn ijkọ́n wel mamosalvąrọkąn.
15 Puej siga kuą' judiyojmej moyokatijtoyaj wąn Dios, ompa pẹwa' iga yej ayéj
judiyojmej wel moyọltąliáj wąn Dios, ¿ix ayą'taj mąjya sej kuą' yejemej mamokuepakąn?
Iga ijkọ́n kichiwaskej, ken ojpa-isaskej sej kąn miktoyaj.
16 Puej siga agaj kimaka iga ofrenda Dios yej áchtopa pąn yej mochiwa iga itixyo trigo,
inọ́n kijtọjneki iga nochi tixti nọ Dios kiyẹ'ita. Iwąn siga agaj kimaka iga ofrenda Dios
inelwayo sẹ kuawi', nọ nochi imajmą' inọ́n kuawi' Dios kiyẹ'ita.
17 Sekin judiyojmej yej ken imela'majmą' olivojkuawi',† kimajmątzontekkej iga Dios
ay' kiyẹ'ita'. Iwąn tej ken sẹ imajmą' olivojkuawi' yej momati ipan kuayoj yej ípan
mitzinjertąrojkej. Ijkọ́n iga tej tixwato' ipansan inọ́n inelwayo iwąn wel tono' iga san
inọ́n iyąyo.
18 E' amo ximomachili iga tej mąjya sej que imela'majmą' olivo, yej kitọjneki
judiyojmej. Siga timomachiliá iga tej mąjya sej, xikejląmiki iga ayéj mopan ixwato'
inelwayo, sino tej tixwato' pan inelwayo mela'olivoj.
19 Anka tikijtọj: "Kena, e' imajmą' kitzojtzontekkej iga nej mane-injertąrọkąn ipan
olivojkuawi'."
20 Ijkọ́n; e' kitzojtzontekkej iga ayą́' moconfiąrojkej ipan Dios, iwąn tej ompa tono' iga
san timoconfiąroj ipan Dios. Inọ́n íga amo ximoweyimati, sino que achi xikmajmawili
Dios.
21 Siga Dios ayą́' kiknẹlij imela'majmą' olivo, welsan nọ tej ijkọ́n mitzchiwilij.
22 Ta' xikita kén iga Dios pox ta-iknẹliá, e' nọ kikuesowa yej ayą́' kichiwa ken yéj
kijtowa. Ijkọ́n kichij wąn inọmej yej wetzikej, e' tej pox mitziknẹlij. Dios mitziknẹliao'
miej timoconfiąrowa ipan yéj; e' siga ayą́', tej nọ yawij mitzọntekitij.
23 E' siga judiyojmej sej kicrẹdowaj, yejemej sej ki-injertąrọskej pan olivojkuawi'; iga
Dios kipiá poder iga sej makichiwa.
24 Siga tej yej ayéj tijudiyoj, mitzontekkej ipan kuayojolivoj, iwąn mitzinjertąrojkej
ipan yẹ'olivojkuawi', malej iga tej ayéj de inọ́mbapa kuawi', ¡mąjya sej judiyojmej, yej
imela'majmą' olivojkuawi', yawij ki-injertąrọtij kąn achto onoyaj!

Kén iga yawij mosalvąrọtij judiyojmej

25 Puej noknịwąn, nikneki xikmatikąn yej aya momatiá, yej Dios kichiwasneki, iga
amo ximomachilikąn iga poxsan antamatij: israelitajmej ayą́' momela'yọltakuąwilijkej
inochimej, e' ijkọ́n onoskej este que mamasi yej ayéj judiyojmej, yej yawij kicrẹdọtij ipan
Cristo.
26 Kuą' inọ́n mochiwas, íkuą' nochi israelitajmej mosalvąrọskej, puej kąn ijkuilijto'
kijtowa:
Yej tasalvąrowa yawi witzeti de Sion,‡
iwąn yej ayẹkti kichijkej israelitajmej, yawij kiperdonąrọtij.§
27 Iwąn inín nikchiwas wąn yejemẹn,
kuą' nikperdonąrowilij yej kichijkej yej ayẹkti.
28 Iga judiyojmej akicrẹdojkej yẹ'noticiaj, kijiyakej Dios, ijkọ́n inąn mitzojtapowilijkej
amejemẹn yej ayéj anjudiyojmej iga wel xicrẹdọkąn yẹ'noticiaj. E' Dios kinéki-o' in
judiyojmej iga Dios kitapejpen iyikyapatajmej.
29 Puej yej Dios tẹmaka, ayo' sej tẹkuiliá, niga yej kinọtza', ayą́' ompay kisenkokajtẹwa.
30 Amejemẹn ikya ayą́' ankichijkej ken kineki Dios, e' iga judiyojmej ayą́' kichijkej ken
Dios kineki, inọ́n iga inąn amejemẹn Dios mitziknẹliáj.
31 Ijkọnsan nọ yejemẹn inąn ayą́' kichiwaj ken Dios kineki, e' iga san Dios makinẹxtili
iga wel kiknẹliáj yejemẹn, kensan nọ amejemẹn mitziknẹlijkej.
32 Dios kikajtej nochi iga makichiwakąn yej ayẹkti, iga inąn Dios nochi wel makiknẹli.
33 ¡Poxsan weyi itamatilis Dios iwąn Yéj pox kojasi yej kichiwa! Ayą́' wel tikojasij ken
yéj kejląmiki, niga wel tikentendẹrowaj yej yéj kichiwa.
34 Puej, ¿ą'yéj kimati yej toTẹko kejląmiki? ¿O ą'yéj kimachtij?*
35 ¿Ix ono' ąn agaj yej achto kimá' tejté toTẹko iga yéj inąn kenkuą' kixtawa yej
kimakakej?

---

† **11:17 11:17** Xikita glosario "Olivo". ‡ **11:26 11:26** Sion se' itọką' Jerusalén. § **11:26 11:26** Is 59:20,21
* **11:34 11:34** Is 40:13,14

36 Nochi itatki Dios, iga yéj nochi kichij iga yéjsan. ¡Nochipa mamoweyimatilti Dios!
Ijkónyawa'.

12

Xiksentalikan amoalmaj ipan Dios

1 Noknjwan, Dios te-iknęliá, inón iga nimitztajtaniliáj iga amejemęn nochipa
xiyę'nemikan ipan iyojwi. Iga ijkón ankichjwaj, ken tikita ankimakaj Dios sę ofrenda
yej isato'. Inón Dios kiyę'ita, ijkón nokta kajasi iga matikyę'weyimatiltikan.
2 Ayo' xikchjwakan ken kichijtokej toknjmej yej ayá' kixmatij Dios, majwa' ximo-
makakan iga Dios mamitzyolpatakan iga se'ya ken antajlamikij, ijkón ankimatiskej yej
Dios kineki iga xikchjwakan, yej pox yękti, yej kiyę'ita Dios.
3 Nikmati iga Dios poxsan ne-iknęlij iga nętalij iga iyapóstol, inón iga nimitzijliáj
iga sejsé de amejemęn, amo agaj mamomachjli iga majya sej que se'. Majwa'
sejsé de amejemęn ximomachjlikan kén amonokej, kę'san Dios mitzchjwaltiáj iga
ximoconfiarokan ipan yéj.
4 Ijkón ken tejemej ayá' tikpiáj petz tokxi wan toma', sino que tikpiajo' máj sekin
miembros iwán nochi inomej ayá' sęsan itekipanolmej kipiáj,
5 ijkonsan no tejemęn, malej iga timiakejmej, e' pan Cristo sęsan timochjwaj, iwán
tonochjn tisętitokej ipansan sę.
6 Dios tęmá' sęse'pa yej wel tikchjwaj, kensan yéj kiyę'ita tęmá'. Siga Dios tętajtolmaka
iga matikijtokan itájtol, matikchjwakan san kę' iga timoconfiarowaj pan yéj.
7 Siga Dios tęmá' iga wel matikchjwakan tejté iga agaj, matikyę'chjwakan. Siga Dios
tęmá' iga wel titamachtiáj, inón nokta matikchijtokan.
8 Siga Dios tęmá' iga wel titayolchikawaj, inón matikchijtokan. Siga Dios tęmá' iga wel
matitamakokawjkan tejté, matikyolmakakan iga tikchjwaj. Yej ono' iga ken tzontekon
pan tejté kan Dios kitalij, makiyę'chjwa itekipánol; yej kipalęwiá yej amotapialiáj,
mapaki iga kichjwa.

Kén makichjwa yej kitoka Cristo

9 Ximomela'sępanchokiljkan wan amoknjmej. Xikijiyakan yej ayękti iwán
xikchjwakan yej yękti.
10 Ximosępanchokiljkan wan amoknjn ken sęsan amotaj; xikita moknjn majya sej que
tej.
11 Amo ximosemakakan, xikyolmakakan yej ankichjwaj, te xiyolpaktokan iga
xikchjwakan yej Dios kineki.
12 Miej ankichjxtokej toTęko, xipaktokan. Kua' tejté mitzyolmiktiáj, xikijyowjkan iwán
amo xikajtęwakan iga ankitęnęwiáj toTęko.
13 Xikpalęwjkan toknjwan yej kitokaj Dios yej amotapialiáj. Xikomemawjkan
wejkachanej yej akipiáj kan kochij.
14 Xiktajtaniljkan Dios iga mayę'onokan yej mitziknochjwaj iwán ayá' xikmalijljkan.
15 Xipakikan wan yej paktokej, iwán xisenchokakan wan yej nemi chokaj.
16 Xonokan ken sęsan amoalmaj wan amoknjwan. Amo ximoweyimatikan, ximo-
machjljkan kensan inomej yej ayá' motapialiáj. Amo pansan amejemęn ximomachjljkan
iga poxsan antamatij.
17 Siga agaj mitzchjwiliáj yej ayękti, amo no ijkón xikchjwiljkan. Nochipa xiktęmokan
yej yękti iga xikchjwiljkan nochi toknjwan.
18 Xikchjwakan este kan máj anwelitij iga xonokan tamelá iwán nochi.
19 Noknjwan yej nimitzpoxchokiliáj, amo ximomątjkan kua' agaj mitzchjwiliáj yej
ayękti, xikajtęwiljkan iga Dios makicastigaro yej mitzchjwilijkej yej ayękti; iga ijkín
kijtowa kan ijkuilijto': "Nejwa' in yej nitacastigarowa; nej nia nimomątjti wan inón
yej kichij yej ayękti, kijtowa toTęko."*
20 Iwán no kijtowa: "Siga yej mitzijiya mayana, xiktamaka, siga ątaneki, xikamaka;
iga inón tikchjwas, este xajxaygatatawiás iga pjnawas."†
21 Amo ximoyolyamana iga xikchjwa yej ayękti, majwa' xiktanili yej ayękti iga
xikchjwa yej yękti.

13

1 Nochi toknjn makichjwa ken tatekimaka tekiwajmej. Iga ateyi nisé tekiwaj yej ayá'
kitalij Dios, iwán yej inán mandarowa, Dios kitalij.

---

* **12:19 12:19** Dt 32:35 † **12:20 12:20** Pr 25:21, 22

2 Inǫ́n iga yej ayą́' kichi̱wa ken tatekimaka tekiwajmej, ayą́' nemi kichi̱wa ken Dios
tatekimaka. Yej akichi̱wa ken tatekimaka tekiwajmej, inǫ́n yawij kicastigąrǫtij.
3 Tekiwajmej ayą́' onokej iga makimajmajti̱kąn yej kichi̱waj yej yẹkti, yejemẹn onokej
iga yej kichi̱waj yej ayẹkti. Siga ayą́' tikneki xikmajmawilijto tekiwajmej, xitawelono,
iwąn tekiwajmej mitzyẹ'itaskej.
4 Tekiwajmej nemi kichi̱waj ken Dios kineki iga xitawelono. E' siga ayą́' tiyẹ'nemi,
ijkǫ́n sí ximajmawi; tekiwaj ayą́' bąldejsan mandąrowa, wel nǫ tacastigąrowa. Tekiwaj
kichijto' ken Dios kineki iga kicastigąrowa yej kichi̱wa yej ayẹkti.
5 Inǫ́n iga matiktajtǫlkuikąn tekiwajmej, ayejsan iga amo matẹcastigąro, sino que
tikmatitokej ipan toąlmaj iga matiyẹ'nemikąn nokta.
6 Inǫ́n íga amejemẹn ankixtąwaj yej kijliáj impuestos,* iga Dios ompa kitąlij
tekiwajmej iga makichi̱wakąn itekipanǫlmej ken kajasi.
7 Nochi yej mo-ixtąwa, xikixtąwakąn, san katiapa impuesto yej ono', xik-respetąrǫkąn
nochi yej kajasi.

Matimosẹpanchǫkili̱kąn

8 Amo agaj xikdebẹrǫkąn ni ali̱n, mąjwa' ximosẹpanchǫkili̱kąn; iga yej kichǫkiliá
iyiknin, kíchija ken tatekimaka la ley.
9 Ijkǫ́n tatekimaka Dios: "Siga tinąmiktito', amo xaj wąn se'; amo xitamikti, amo
xitachteki, amo xitanąmǫlpanti, amo xikpiasneki yej se' itatki"; e' siga "tikchǫkiliá
moknin kensan tej timochǫkiliá", nemi tikchi̱wa nochi ken tatekimaka la ley.
10 Yej kichǫkiliá iyiknin awel kichi̱wiliá yej ayẹkti; inǫ́n iga, siga tiknekij toknin, pan
inǫ́n tikchi̱waj ken kijtowa nochi la ley.
11 Xikchi̱wakąn nochi inín iga ankimatij nąʼya wi̱' toTẹko. Akajasi iga matikochtokąn,
mąjwa' matisatokąn iga mąjya nąʼ ono' iga tẹmąnawi̱ki Dios que kuą' iga achto
ticrẹdojkej itájtǫl.
12 Ken tikita pox tayówaya, iwąn ayo' wejkąj iga tanẹsis; inǫ́n iga matikajtẹwakąn
iga tikchi̱waj yej ayẹkti, yej kichi̱wa yej ayẹkti ken kuą' ono' kąn takomichkąn.
Matikchi̱wąkąnya yej yẹkti ken kichi̱wa yej nemi kąn tąwi̱lpan iwąn nochi kita.
13 Matiyẹ'nemíkąnya ken sẹ nejnemi kuą' tanẹsto'. Amo matitąwąnakąn niga
matiąkąn ilwitaj kąn tąwąnalo, niga mati-ająpanemikąn iwąn amo matikchi̱wakąn nitẹ́
yej ajayẹkti, amo matitakuejkuesǫkąn, niga matita-i̱xitakąn.
14 Iga ijkǫ́n ankichi̱waj, toTẹko Jesucristo mitzpalẹwiáj iga anyẹ'nemij, iwąn amo
xikejląmikikąn iga ankichi̱waj yej ayẹkti ken mitzyǫltiląnaj amoąlmaj.

14

Amo xikpǫpowa moknin

1 Siga sẹ aya momela'confiąrowa ipan* Cristo, xikǫmemąwi̱kąn iwąn amo xi-
motẹnki̱tzki̱kąn íwąn igasan ayą́' kichi̱wa yej amejemẹn ankiyẹ'itaj.
2 Sekin kijtowaj iga wel kikuaj nochi tákual, e' sekin yej aya momela'confiąrowaj ipan
Dios, kikuaj petz verdura.
3 Yej kikua nochi, amo makipinajti yej akikua nochi, iwąn yej akikua nochi, amo
makijto iga ayompa kichijto' yej kikua nochi, iga Dios ijkǫ́n kiyẹ'ita inǫ́n toknin.
4 In tej, ¿tẹ moteki iga tikijtowa iga ayompa kichijto' yej se' itekipanowąni? Siga kichij
yej yẹkti o ayẹkti, inǫnwa' kimati itẹko. Iwąn toTẹko Dios kena kiyẹ'itas inǫ́n toknin, iga
Diǫssan yej wel kichi̱wa iga matiyẹ'onokąn iyi̱xtaj.
5 Ono' sekin yej máj kiyẹ'itaj sẹ día† que se' día, iwąn sekin kimatij iga nochi día
kensan nochi día. Sejsẹ́ makimela'matito iga ijkǫnya ken kejląnto'.
6 Yej máj kiyẹ'ita sẹ día que se', inǫnwa' iga kiweyimati̱ltiá toTẹko; iwąn yej ayą́' máj
kiyẹ'ita nisẹ́ día, nǫ kiweyimati̱ltiá toTẹko. Wąn yej nochi kikua yej mókuapa, kuą'
kikua, kiweyimati̱ltiá toTẹko iga kimaka gracias Dios; wąn yej kíkuasan petz verdura,
akikua naka' iga kiweyimati̱ltiá toTẹko iwąn kimaka gracias Dios.
7 Ayagaj de tejemej ono' iga yéjsan mamoweyimati, niga agaj matẹweyimati̱lti kuą'
timikíkeja.
8 Puej siga tisatokej, matonokąn iga matikweyimati̱lti̱kąn toTẹko, iwąn siga timikij,
mamoweyimati̱lti toTẹko. Inǫ́n iga siga tisatokej o timiktoskej, tejemej itatki toTẹko.

---

* **13:6 13:6** Xikita glosario "Impuestos". * **14:1 14:1** Español: "débil en la fe", kijtǫjneki iga anka némi-o' pẹwa iga moconfiąrowaj ipan Jesucristo yej achto katka judiyojmej iwąn awel kikuąyaj nochi tákual iga ijkǫ́n kijtowa iley Moisés. † **14:5 14:5** Judiyojmej motekisẹwiąyaj el sábado wąn kipiayaj sekin máj día iga kilwichi̱wiliąyaj Dios, e' ayą́' nochi yej kitokayaj Jesús ijkǫ́n kichi̱wayaj.

9 Inǫ́n iga Cristo migui' iwąn sej ojpa-isa', iga mochij iTę̨ko yej miktokej iwąn yej isatokej.
10 In tej, ¿te iga tikijtowa iga ayompa kichijto' moknin? ¿O tę̨ íga tikpinajtiá? Tonochin tiawij tonotij iyixtaj Cristo kuą' yéj yawi tę̨juzgąrǫti.
11 Kąn ijkuilijto' itájtǫl Dios kijtowa ijkǵn:
Niknojma-ijtowa nokta iga inǵn mochiwas, kijtowa toTę̨ko, iga no-ixtaj yawij motankuąketzatij nochi,
iwąn nochi kitę̨nę̨wij notǫką' iga yawij kiweyimatiltitij.‡
12 Inǫ́n iga sejsę́ de tejemej tiawij tikijtǫtij iyixtaj Dios yej tikchijkej.

Amo xikwetzilti moknin ipan iyojwi Dios

13 Inǫ́n iga ayo' matikijtǫkąn iga toknin ayompa kichijto'. Mąjwa' xiksentąlikąn amoąlmajmej iga amo xikchiwakąn nitę́ yej makikxipolo moknin niga makikixti ipan iyojwi toTę̨ko.
14 Nej nikmati iga toTę̨ko Jesús nę̨nę̨xtilij iga ateyi tákual yej ayą́' nokta mokua; e' siga agaj kejląmiki iga iley Moisés te-ijliao' iga sę̨ tákual ayę̨kti iga mokua, amo makikua.
15 Iwąn siga yej tej tikua, iga inǫ́n tikyǫlmiktiá moknin, ayę̨kti tikchiwa iga ompa nę̨si ayo' tikneki moknin. Cristo migui' iga inǫ́n moknin, iwąn amo xikchiwa iga san yej tikua, mapoliwi moknin.
16 Amo xikchiwakąn iga mamąltajtǫlo iga inǫ́n yej amejemę̨n ankiyę̨'itaj iga an-kichiwaj.
17 Iga inąn Dios reinąrowa§ pan tejemę̨n, ayéj mąj importante tákual niga yej mooniá, mąjwa' matiyę̨'nemikąn, matonokąn tamelą́ iwąn matipąktokąn. Inǫ́n kichiwa iyEspíritoj Dios pan tejemę̨n.
18 Yej ijkǫ́n kichiwa iga kitoka Cristo, Dios kiyę̨'ita iwąn toknimej nǫ.
19 Inǫ́n iga matiktę̨mǫkąn yej kichiwa iga matonokąn tamelą́, iga ijkǫ́n wel timosep-ampalę̨wiáj iga mąj matimoconfiąrǫkąn ipan Cristo.
20 Amo matikąwaltikąn yej Dios nemi kichiwa ipan se' toknin, iga san yej tikuaj. Nochi tákual yę̨kti, e' siga tikua tákual wąn se' mitzita yej kimati iga ayę̨kti mamokua, iga inǫ́n tikchiwa, toknin tikchiwaltiá yej ayę̨kti.
21 Yę̨kti iga amo mamokua naka', niga mamooni vino, nitę́ amo xikchiwa yej moknin makichiwalti yej ayę̨kti. Amo matikchiwakąn nitę́ yej makikxipolo toknin ipan iyojwi toTę̨ko.
22 Ken iga timoconfiąrojto', tej ijkǫ́n xikchijto iyixtaj Dios. ¡Mapąkto inǫ́n tąga' yej kimatito' iga yej nemi kichiwa ijkǫnya nokta!
23 E' siga agaj kikua tejtę́ iwąn ayą́' kimela'mati iga yę̨kti mamokua, yéj itechko siga kichiwa yej ayę̨kti iga kikua, iga ayą́' sę̨san iyąlmaj iga kikua. Iwąn nochi yej sę̨ kichiwa kuą' kimatito' iga amo makichiwa, inǫ́n ayę̨kti nokta.

15

Xikchiwakąn ken kiyę̨'ita amoknin

1 Tejemej yej timoconfiąrówaja ipan toTę̨ko, matikpalę̨wikąn toknimąn yej aya momela'confiąrowaj ipan toTę̨ko. Amo matikchiwakąn yejsan tejemej tiknekij.
2 Sejsę́ de tejemej matikchiwilikąn yej toknin kiyę̨'ita iga mayę̨'ono, iwąn matik-palę̨wikąn iga mamoconfiąro mąj pan Dios.
3 Niga Cristo ayą́' kichij yej yéj kine'; mąjwa' mochij ken kąn ijkuilijto' Dios itájtǫl: “Yej mitzmąlijlijkej, inąn nej nǫ nę̨mąlijlijkej.”*
4 Puej nochi yej ikyay ijkuilijto' itájtǫl Dios, mo-ijkuiloj iga matimomachtikąn iwąn tę̨palę̨wiá iga amo matimosemakakąn. Inǫ́n tájtǫl tę̨yǫlchikąwa wąn tę̨nę̨xtiliá iga kę̨man Dios tę̨makas yej kijtoj.
5 Diǫswa' in yej tę̨palę̨wiá iga amo matimosemakakąn iwąn tę̨yǫlchikąwa, yéjwa' in yej niktajtaniliá iga mamitzpalę̨wikąn iga xikpiakąn sę̨san amoąlmaj, ijkǫ́n ken kineki Cristo Jesús,
6 iga amonochin xisentakuikakąn iga xikweyimatiltikąn Dios yej iTaj toTę̨ko Jesucristo.

Mopowiliá yę̨'noticiaj yej ayéj judiyojmej

7 Inǫ́n iga ximosepan-ǫmemąwikąn, ijkǫ́n kensan Cristo nǫ teǫmemąwij, iga ijkǫ́n Dios makiweyimatiltikąn.
8 Puej nimitzijliáj iga Cristo wąlaj iga makipalę̨wi judiyojmej iga mamochiwa ken Dios ikya kijlij iyikyapatajwąn, iga ijkǫ́n Dios kinę̨xtij iga kichiwa yej kijtoj.

‡ **14:11 14:11** Is 45:23 § **14:17 14:17** Xikita glosario “Kén iga Dios reinąrowa”. * **15:3 15:3** Sal. 69:9

9 Cristo wąlaj nǫ iga yej ayéj judiyojmej makiweyimatı̨ltı̨kąn Dios iga kiknęliáj, ken
kijtowa kąn ijkuilijto' itájtǫl Dios:
Inǫ́n iga nia nikpowati motájtǫl ipan paı̨smej,
iwą́n nimitztakuı̨kilı̨j iga nimitzweyimatı̨ltı̨j.†
10 Ono' se' kąn ijkuilijto', kijtowa:
Xisempąkikąn amejemęn yej ayéj anjudiyojmej, xipąkikąn iwą́n inǫmej yej itatki Dios.‡
11 Ono' se' kąn ijkuilijto', kijtowa:
Nochi paı̨smej, xiktakuı̨kilı̨kąn toTęko,
iwą́n nochi xikweyimatı̨ltı̨kąn Dios.§
12 Isaías nǫ kijkuiloj:
Kı̨sas ipan ipilowąn ipilówąmpa Isaí,*
sę yej yawi kigobernąrǫti yej ayéj judiyojmej;
yej ayéj judiyojmej moconfiąrǫskej ipansan yéj.†
13 Niktajtaniliá Dios yej tępalęwiá iga wel timoconfiąrowaj ipan yéj iga nochi yę'kı̨sas,
mamitzyǫlchikąwakąn iwą́n makichı̨wa iga xonokąn tamelą́ iga pan yéj ankisentąlijkej
amoąlmaj. Inǫ́n iga wel máj anmoconfiąrowaj ipan yéj iga nochi yę'kı̨sas iga
mitzpalęwiáj iyEspı́ritoj Dios.
14 Noknı̨wąn nej nikmati iga amejemęn poxsan ante-ijiknı̨mej iwą́n ankimátija itájtǫl
Dios iwą́n welya anmosepannǫnǫtzaj.
15 E' ipan inı́n ąma' nimı̨xęwij sej iga nimitzijkuilowilijkej inı̨mej tajtǫlmej iga amo
xikęlkąwakąn. Inı́n nikchı̨wa iga Dios ne-iknęlij iwą́n nęmá' inı́n tekipánǫl
16 iga nej itekipanowąni Jesucristo. Nikuı̨guiliá itájtǫl Dios yej ayéj judiyojmej iga
inǫ́n notekipánǫl. Ijkǫ́n yej ayéj judiyojmej Dios makikui iga ofrenda yej makiyę'ita. El
Espíritu Santo mitztapejpenkej iga xonokąn ken ofrenda iga Dios.
17 Iga nej Cristo Jesús nętapejpen iwą́n niyǫlpąki iga nikchı̨wa itekipánǫl Dios.
18 Yej nikijtowa, petz yej Cristo kichij iga nępalęwij iga manikchı̨wa, iwą́n manikpowa
itájtǫl iga ijkǫ́n yej ayéj judiyojmej makichı̨wakąn ken kineki Dios. Yej ayéj judiyojmej
kicrędojkej yej nikijtoj wąn yej nikchij.
19 Yejemęn kicrędojkej iga kitakej milagro wąn yej ayı̨'pa mo-ita yej mochij iga ipodęr
iyEspı́ritoj Dios. Nǫyąn nikpówa'ya itájtǫl Cristo yej tamąnawiá, nipęwa' Jerusalén iwą́n
niajka este ipan ítąl Ilírico.
20 Ijkǫ́n nochipa nikne' manikpowa itájtǫl Dios yej tamąnawiá kąn aya ı̨' kikakij itǫkąʼ
Cristo, iga amo manitekipano kąn se'ya kipęwaltij tekipánǫl.
21 Mąjwa', mochij ken kijtowa kąn ijkuilijto' Dios itájtǫl:
Yawij kitatij inǫmej yej ayı́' kimatikej de yéj,
iwąn kentendęrǫskej yej ayı́' kikakikej de yéj.‡

Pablo yąjneki Roma

22 Inǫ́n iga nokta ayą́' nemi nia nimitzpaxąlowilı̨tij, malej iga mia' vęj niąjnekiá.
23 E' inąn iga niktámija notekipánǫl nigaj kąn ninemi, ay' tę nętzakuiliá, iwąn íkyaya
niknekto' iga manono amowąn.
24 Kuą' niąj España, niąj nimitzpaxąlowilı̨tij. Nikneki iga ompa manipano iga
matisenyǫlpąkikąn, malej iga nimanı̨nsan, iwąn kuą' ni-ójkuisya, nikijtowa iga achi
xinępalęwı̨kąn.
25 Inąn nia Jerusalén, nikuı̨ga tomı̨n iga toknı̨wąn yej amotapialiáj yej ompa onokej.
26 Iga yej chąntitokej estado de Macedonia iwąn Acaya kejląnkej iga kinechkojkej achi
tomı̨n iga kitı̨taniliáj toknı̨wąn yej amotapialiáj yej onokej Jerusalén.
27 Kiyę'itakej iga kichı̨waj inı́n, iwąn yejemej nokta kimątąntokej in judiyojmej; iga
judiyojmej yej kicrędowaj Jesús kimakǫkatijkej nǫ itájtǫl Dios yej ayéj judiyojmej, inąn
yejemej nǫ makipalęwı̨kąn iga tomı̨n judiyojmej.
28 Inǫ́n iga, kuą' tamis nikchı̨was inı́n, iwąn nikmakáskeja tomı̨n, niąjya España, e'
ompa nipanǫj iga nimitzpaxąlowilı̨skej.
29 Nikmati iga kuą' niąj ompiga Roma, ayo' tępolǫskej nitę́ iga Cristo tęsenyǫlchikąwas.
30 Noknı̨wąn, iga timoconfiąrowaj ipan toTęko Jesucristo, iwąn iga iyEspı́ritoj Dios
kichı̨wa iga matimochǫkilı̨kąn, nimitztajtaniliáj iga achi xinępalęwı̨kąn iga xiktaj-
tanilı̨kąn Dios iga nej.
31 Xiktajtanilı̨kąn Dios iga manęmąnawi ipan inǫmej yej akicrędowaj Dios yej onokej
Judea. Xiktajtanilı̨kąn nǫ iga inı́n tomı̨n yej nikuı̨guiliá toknı̨wąn yej onokej Jerusalén
wel manęwelkuı̨lı̨kąn.

---

† **15:9 15:9** Sal 18:49 ‡ **15:10 15:10** Dt 32:43 § **15:11 15:11** Sal 117:1 * **15:12 15:12** Cristo de la familia de David yej ipiltzı̨n Jesé yej nǫ itǫkąʼ Isaí. Mt 1:6, 1 Sam 16:10-13 † **15:12 15:12** Is 11:1,10 ‡ **15:21 15:21** Is 52:15

32 Iwąn siga Dios ijkǫ́n kineki, nia nipąkti-asiti wąn amejemẹn iga nimitzitaskej, iwąn
ompay timoyǫlchikąwaskej.
33 Dios yej kichi̱wa iga matonokąn tamelą́, maono wąn amejemẹn. Ijkǫ́nyawa'.

16

Pablo tanǫnǫtza

1 Nimitzmati̱ltiáj iga xikyẹ'itakąn la hermana Febe. Yéj kitąlkej* iga makipalẹwi yej
kicrẹdowaj Dios yej chąntitokej ąltepẹ' Cencrea.
2 Xikyẹ'ǫmemąwi̱kąn ken kajasi iga mamochi̱wili yej tiksentokaj toDiǫs, iwąn
xikpalẹwi̱kąn siga tejtẹ́ kipolowa, iga yéj mia'ya kipalẹwij, iwąn nej nǫ nẹpalẹwij.
3 Xikijli̱kąn la hermana Priscila wąn el hermano Aquila† iga nikejląmikij; iwąmej
nisentekipanojkej iga nikpojkej itájtǫl Cristo Jesús.
4 Yejemej ayą́' majmawikej iga mamikikąn kuą' nẹmąnawijkej. Inǫ́n iga nikmakaj
gracias, ayejsan nej, nochi tokni̱wąn kajkąn monechkǫlo yej ayéj judiyojmej, yej kitokaj
Dios.
5 Ijkǫnsan nǫ xikijli̱kąn tokni̱wąn yej monechkowaj chąn Priscila iwąn Aquila iga
nikejląmikij. Nǫ xikijli̱kąn noami̱goj Epeneto iga nikejląmiki, yéj achto yej kicrẹdoj Cristo
ipan estado de Acaya.
6 Xikijli̱kąn nǫ María iga nikejląmiki iga yéj poxsan tekipanoj iga amejemẹn.
7 Xikijli̱kąn nǫ nikejląmiki Andrónico iwąn Junias, yejemẹn nǫ judiyojmej kensan nej,
iwąmej nonoyaj cąrcelijti'. Poxsan kiyẹ'itakej apǫstolejmej, iwąn yejemej mąj achto
kicrẹdojkej Cristo que nej.
8 Xikijli̱kąn nǫ nikejląmiki Amplias, yéj noami̱goj yej nǫ kitoka toTẹko.
9 Xikijli̱kąn nǫ nikejląmiki Urbano, yej íwąn nisentekipanojkej iga nikpojkej itájtǫl
Cristo Jesús, iwąn Estaquis yej nikpoxchǫkiliá.
10 Xikijli̱kąn nǫ nikejląmiki Apeles, yej monẹ́xtija iga kisentąlíjto'ya iyąlmaj pan Cristo.
Iwąn xikijli̱kąn nǫ nikejląmiki tokni̱wąn yej onokej íchąn Aristóbulo.
11 Xikijli̱kąn nǫ nikejląmiki Herodión yej nǫ judío kensan nej, iwąn yej onokej íchąn
Narciso, yej kitokaj toTẹko.
12 Xikijli̱kąn nǫ nikejląmiki Trifena iwąn Trifosa, yej tekipanowaj iga kipowaj itájtǫl
toTẹko, iwąn la hermana Pérsida, yej poxsan tekipanoj ipan iyojwi toTẹko.
13 Xikijli̱kąn nǫ nikejląmiki Rufo yej toTẹko kitapejpen iwąn xikijli̱kąn nǫ nikejląmiki
iyẹ', iyẹ' Rufo ken tikita noyẹ' nǫ.
14 Xikijli̱kąn nǫ nikejląmiki Asíncrito, Flegonte, Hermas, Patrobas, Hermes iwąn
tokni̱wąn yej onokej iwąmej.
15 Xikijli̱kąn nǫ nikejląmiki Filólogo iwąn Julia, Nereo wąn isiwa-ikni̱n, iwąn Olimpas
iwąn nochi tokni̱wąn yej kitokaj toTẹko yej onokej iwąmej.
16 Ximopipitzǫkąn iga ximosaludąrǫkąn ken Dios kiyẹ'ita. Nochi tokni̱wąn yej kitokaj
Cristo, nǫ mitzejląmikij.
17 Nokni̱wąn, nimitztajtaniliáj iga amo xikwelkui̱li̱kąn itajtǫlmej yej tayojyokatiáj iwąn
tapojpolowaj, iga tamachtiáj ayéj ijkǫ́n ken mitzmachtijkej. Amo ximotokakąn iwąmej,
18 iga inǫmej ayą́' kichi̱waj ken kineki toTẹko Jesucristo, mąjwa' kichi̱waj ken kinekij
yejemej, iwąn kiyǫlyamąnaj tokni̱wąn yej aya kojasij iyojwi Dios, iga tajtǫlmej yej te
tzojtzopéli'san este tẹyẹ'asi, e' takajkayąwaj.
19 Nochi kimati iga ankichijkej ken mitztekimakakej. Inǫ́n iga nipąki iwąn nikneki iga
xikyẹ'tapejpenakąn iga ankichi̱waj yej yẹkti, e' xikajtẹwakąn yej ayẹkti.
20 Iwąn Dios yej kichi̱wa iga matonokąn tamelą́ ay' kẹ' poliwi, yawi kitąnili̱ti Tzitzimi'
iwąn kitąli̱j amokxitan. ToTẹko Jesucristo mamitzyǫlchikąwakąn.
21 Mitzejląmikij nǫ Timoteo yej íwąn nisentekipanowa, iwąn nǫ Lucio, Jasón wąn
Sosípater, yej judiyojmej nǫ kensan nej.
22 Nej notǫką' Tercio, yej nemi nikijkuilowa itajtǫlmej Pablo pan ini̱n ąma', nǫ
nimitzejląmikij ipan itǫką' toTẹko.
23 Mitzejląmikij nǫ Gayo. Nej Pablo nono' íchąn Gayo, iwąn nij íchąn motekinechkowaj
nochi tokni̱wąn yej nij kitokaj Cristo. Nǫ mitzejląmikij Erasto yej kẹna tomi̱n iga
tekiwajmej de ini̱n ąltepẹ', iwąn mitzejląmikij nǫ tokni̱n Cuarto.
24 ToTẹko Jesucristo mamitzyǫlchikąwakąn amonochi̱n. Ijkǫ́nyawa'.

Pablo kiweyimati toDiǫs

25 Inąn matikweyimati̱lti̱kąn Dios yej kichi̱wa iga mąj ximoconfiąrǫkąn ipan yéj. Dios
mitzpalẹwiáj iga ankicrẹdojkej kuą' nimitzpowilijkej itájtǫl Jesucristo yej tamąnawiá.

* **16:1 16:1** Español: diaconisa, xikita glosario “Diácono wąn diaconisa”. † **16:3 16:3** Hch 18:2

Inı̨́n ijkǫ̨nsan ken Dios kinę̣xtij yej kichı̨wasnekiá yej aya momatiá, inǫ́n ı̨yą̣ntoya este
pox ikyay este iga aya ono' inı̨́n tạjli,
26 e' inạ́n momátiya. Dios yej nochipa ono', tatekimá' iga profẹtajmej makijkuilǫką̣n
itájtǫl Dios iga mamomátiya ipan nochi paı̨smej iga makicrẹdǫką̣n iwạ́n makichı̨waką̣n
ken yéj kineki.
27 ¡Dios ateyi se' ken yéj, iwạ́n yéj nochi kimati tę̣ kichı̨wa; mamoweyimatı̨lti nochipa
iga yej kichı̨wa Jesucristo! Ijkǫ́nyawa'.

Áchtopa ą̱ma' yej kijkuiloj San Pablo iga toknı̱wąn yej chąntitokej ą̱ltepę̱' Corinto
Corintios

Pablo kijkuilowiliá yej chąntitokej ą̱ltepę̱' Corinto

1 Nej niPablo, nę̱nǫtza' Dios iga kine' manimochı̱wa iyapǫ́stol* Jesucristo, ken tikijtowaj sę̱ yej yéj nokta kitı̱tan. Nej iwąṉ toknı̱n Sóstenes,
2 nimitzijkuilowiliáj inı̱́n ą̱ma' amejemę̱n yej ankitokaj Dios yej amochąn ą̱ltepę̱' Corinto, yej itátkipa Dios iga ansę̱titokej iwąṉ Cristo Jesús. Dios mitznǫtzakej iga xiyę̱'nemikąn, kensan yej nǫyąn kitę̱nę̱wiáj itǫką̱' toTę̱ko Jesucristo, yej iTę̱komej wąn toTę̱ko nǫ tejemej.
3 Dios yej toTaj iwąṉ toTę̱ko Jesucristo mamitzmakakąn yej yę̱kti, iwąṉ xonokąn tamelą́.

Cristo tę̱yǫlchikąwa

4 Nochipa nikmaka gracias Dios iga amejemę̱n, iga Dios mitzmakǫkawijkej Jesucristo.
5 Iga ansę̱titokej iwąṉ Jesucristo, Dios mitzmakakej nochi yej poxsan yę̱kti, mitzpalę̱wijkej iga ankipowaj itájtǫl wąn ankiyę̱'entendę̱rowaj.
6 Inǫ́n iga yej mopowa de Jesucristo momela'nę̱xtij ipan amejemę̱n.
7 Inǫ́n iga, mię̱j ankichı̱xtokej iga mawı̱ki toTę̱ko Jesucristo, ayą́' mitzpolǫskej nitę́ yej Dios tę̱maka.
8 Yéj yawi mitzpalę̱wijtotij iga xonokąn ipan iyojwi este que yéj mawı̱ki, iga kuą' wı̱' toTę̱ko Jesucristo amo agaj mamitzijlı̱kąn iga ayą́' anyę̱'nemij.
9 Dios nochipa kichı̱wa yej kijtowa, iwąṉ yejwa' in yej mitznǫtzkej iga xonokąn iwąṉ toTę̱ko Jesucristo yej iPiltzı̱n Dios.

¿Ix yokatito' in Cristo?

10 Noknı̱wąn, nimitzijliáj ipan itǫką' toTę̱ko Jesucristo iga xikpiakąn sę̱san amotájtǫl, amo xiyojyokatitokąn. Mąjwa' xonokąn tamelą́ iwąṉ sę̱san xikejlą̱ntokąn ken sę̱san amoą̱lmajmej.
11 Noknı̱wąn, inı̱́n nimitzijliáj iga iyiknı̱wąn Cloé ne-ijlijkej iga anmokuejkuesojtokej.
12 Inǫ́n nikijtǫjneki iga sejsę́ de amejemę̱n sę̱se'pa ankijtowaj; sekin kijtowaj: “Nej niktoka Pablo”; sekin kijtowaj: “Nej niktoka Apolos”; sekin kijtowaj: “Nej niktoka Pedro”; iwąṉ sekin: “Nej niktoka Cristo.”
13 ¿Ix yojyokatito' in Cristo? ¿Ix kimiktijkej Pablo ipan cruz iga amejemę̱n? ¿O ix anmobautizą̱rojkej† ipan itǫką' Pablo?
14 Nikmaka gracias Dios iga nisę́ de amejemę̱n ayą́' nikbautizą̱roj, nikbautizą́rojsan Crispo iwąṉ Gayo;
15 ijkǫ́n ayagaj wel kijtowa iga mobautizą̱roj ipan notǫką'.
16 Kena, nǫ nikbautizą̱roj ifamı̱liaj Estéfanas, e' ayą́' nikejlą̱miki si agaj mąj nikbautizą̱roj.
17 Iga Cristo ayą́' nę̱tı̱tan iga manitabautizą̱ro, sino que iga manikpowa itájtǫl iga mamosalvą̱rǫlo, e' ayą́' nikpowa iga manę̱si iga poxsan wel nitajtowa, siga nikpowa iga nej manę̱yę̱'itakąn, iwąṉ ayéj Cristo makiyę̱'itakąn, ijkǫ́n, bąldejsan migui' Cristo ipan cruz.

Cristo nochi wel kichı̱wa

18 Yej poliwiskej akojasij tę̱ kijtǫjneki kuą' mopowa iga Cristo migui' ipan cruz, kijtowaj iga xę̱to'tájtǫl; e' iga tejemej yej tiawij timomąnawı̱tij, kijtǫjneki iga Dios nochi wel kichı̱wa.
19 Ken kijtowa kąn ijkuilijto' ipan itájtǫl Dios:‡
Nia nikchı̱wati iga amo mamochı̱wa yej kejlą̱ntokej yej kijtowaj iga tamatij,
ayą́' niktajtǫlkuı̱lı̱j yej machtitokej.
20 Ono' yej kijtowaj iga tamatij, ono' yej kimatij iga wel tamachtiáj iwąṉ ono' yej kijtowaj iga nochi kimatij ipan inı̱́n tą̱jli, e' Dios kijtowa iga inı̱mej tamatilismej, xę̱to'tajlą̱mikilis.
21 Dios, yej kimati tę̱ kichı̱wa, kichij iga yej onokej ipan inı̱́n tą̱jli amo makı̱xmatikąn iga itamatilismej; mąjwa' kine' Dios iga makimąnawi yej moconfiąrowa ípan iga

---

* **1:1 1:1** Xikita glosario “Apóstol”. † **1:13 1:13** Xikita glosario “Bautizar”. ‡ **1:19 1:19** Is 29:14

inǫ́n yę'notı̨ciaj yej mopowa, malej iga yej ayą́' kicrędowaj inǫ́n yę'notı̨ciaj, nęsi ken xę́to'tájtǫl.
22 Judiyojmej kinekij makitakąn milagro, iwąn grı̨ęgojmej kitę́mowaj tamatilis;
23 e' nejemej nikpowaj itájtǫl Jesucristo yej migui' ipan cruz. Inı̨mej tajtǫlmej ayą́' kiyę'itaj judiyojmej, iwąn yej ayéj judiyojmej kitaj ken xę́to'nemilis;
24 e' iga yej Dios kinǫtza', judiyojmej iwąn grı̨ęgojmej, kimatij iga ipan Cristo monę́xtiá iga Dios nochi kimati iwąn nochi wel kichı̨wa.
25 Malej iga itájtǫl Dios wel nęsi ken xę́to'nemilis, e' mąjya sej tamati que nochi; iwąn yej ipan Dios nęsi ayą́' kipiá poder, inǫ́n yej mąjya sej wel kichı̨wa que inochi yej kichı̨wa tąga'.
26 Noknı̨wąn, xikmatikąn iga Dios mitznǫtzkej, malej iga ayą́' mia' de amejemęn yej antamatiáj ken momachtilo ipan inı̨́n tąjli, iwąn ayą́' mia' yej anmandąrowaj, niga mia' de amejemęn ayéj ipilówąmpa yej motapialiáj.
27 E' Dios kitapejpen yej iyı̨xtaj la gente nęsi iga xę́tokti' iga makipı̨najti yej tamatij; Dios kitapejpen yej iyı̨xtaj la gente ayéj tę iteki iga makipı̨najti yej kipiáj poder.
28 Dios kitapejpen yej ipan inı̨́n tąjli ayą́' tę itekimej iwąn kipı̨najtiáj, ken tikijtowaj yej nitę́ nokta itekimej, iga inı̨mej makalı̨mpamatikąn yej tayakąntokej.
29 Ijkǫ́n ayagaj mokichmatis iyı̨xtaj Dios.
30 E' Dios mitzsę́tilijkej wąn Cristo Jesús, iga ipan Cristo wel matikmatikąn yej yę́kti; iwąn iga matiyę'onokąn iyı̨xtaj Dios, tiyokatitókeja iga timochı̨waskej itátkipa Dios iwąn ayo' te-ilpito' yej ayę́kti.
31 Ijkı̨́n ijkuilijto': “Siga agaj moweyimatisneki, mamoweyimati iga yej kichij toTę́ko.”

2

Mopowa iga Cristo migui' ipan cruz

1 Noknı̨wąn, kuą' nimitzitatǫyaj iga nimitzpowilı̨toj itájtǫl Dios, ayą́' nitajtoj ken sę yej pox yę'tajtowa iga manęsi iga nipoxtamati.
2 Kuą' nonoya iwąn amejemęn, ayą́' nikne' manimitzmatı̨ltı̨kąn de se', petz de Jesucristo, inǫ́n Jesucristo yej migui' ipan cruz.
3 Kuą' nasi' amotę́noj, nikmachı̨lij iga ayą́' nitajpalej iwąn nikuekuechkatoya iga nimajmawi.
4 Iwąn kuą' nimitztątapǫwijkej iga nimitzpowilijkej itájtǫl Dios, ayą́' nikne' manimitzyǫlyamąnakąn iga tajtǫlmej ken tajtowaj yej tajtǫlmatij. Mąjwa' iyEspı̨́ritoj Dios mitzyǫlyamąnkej iga ipodę́r.
5 Iga amo ximoconfiąrǫkąn ipan yej kimati tajtąga', mąjwa' ipan yej Dios wel kichı̨wa.

Dios monę́xtiá iga iyEspı̨́ritoj

6 E' kuą' nitątapowaj iwąn yej kimela'tókaja iyojwi Dios, nitajtowa ken sę yej pox tajtǫlmati, e' ayéj iga itamatilis nąmǫl tąga' iwąn yej gobernąrowaj ipan inı̨́n tąjli, iga inǫmej tamatilismej yawij poliwitij.
7 Mąjwa' nitajtowaj de inǫ́n tamatilis yej Dios kı̨yąntoya este ikyay kuą' aya kichı̨wa inı̨́n tąjli, iwąn tę́nęxtilij iga wel nochipa matisen-onokąn íwąn kąn tąwijto' iweyipodę́r.
8 Nisę́ yej mandąrowaj ipan inı̨́n tąjli kimatiá inı̨́n; siga katka kimatiáj, ayą́' kimiktijkaj ipan cruz toTę́ko yej nochi tę́makato' vida.
9 E', ken kijtowa itájtǫl Dios:
Iga yej kitokaj iyojwi, Dios kimakas yej ayı̨́' agaj kita iwąn yej ayı̨́' mokaki,
ni agaj akejlą́ntoya.
10 Inǫ́n Dios tę́nęxtilij iga iyEspı̨́ritoj, iga iyEspı̨́ritoj Dios kita inewi, este nǫ kı̨xmati inewi yej Dios kimati.
11 Iga tajtąga', ¿ą'yéj wel kimati yej ono' ipan iyąlmaj se' tąga'? Petz iyespı̨́ritojsan inǫ́n tąga' kimati. Ijkǫnsan nǫ, petz iyEspı̨́ritoj Dios kimati yej kejlą́nto' Dios.
12 Iwąn tejemęn ayą́' tę́makakej espíritu yej ono' ipan inı̨́n tąjli, mąjwa' Espíritu yej wı̨' ipan Dios iga matikmatikąn yej Dios tę́má' iga tę́poxchǫkiliá.
13 Nejemej nitajtowaj de inı̨́n iga tájtǫl yej iyEspı̨́ritoj Dios nę́nęxtilijkej, ayéj tajtǫlmej yej kı̨sa ipansan nejemej. Ijkǫ́n iyEspı̨́ritoj Dios nę́palę́wiáj iga nikmachtiáj yej kipiáj iyEspı̨́ritoj Dios.
14 Yej ayą́' kipiá iyEspı̨́ritoj Dios, ayą́' kineki yej wı̨' ipan iyEspı̨́ritoj Dios, iga yéj kita ken xę́to'nemilis. Iwąn nǫ awel kentendę́rowa, wel kentendę́rówasan yej kipiá iyEspı̨́ritoj Dios.
15 E' yej kipiá iyEspı̨́ritoj Dios wel kijuzgąrowa inewi yej mochı̨wa ipan inı̨́n tąjli iwąn yéj ayagaj wel kijliá: “Tej ayompa tikchijto'.”

16 Pues ipan itájtǫl Dios kijtowa: “¿Ą'yéj kimati tę kejlą̨nto' toTę̨ko? ¿Ą'yéj wel kimachtiá Dios?” Cristo tę̨palę̨wiá iga matitajlą̨mikiką̨n ken yéj.

3

Yej sentekipanowaj iga Dios

1 Noknįwą̨n, awel nimitztą̨tapǫwijkej ken yej kimela'tókaja iyojwi Cristo, sino ken annąmǫlmej, iga kenkuą̨' aya anyǫlejkej ipan inǫ́n ojti.
2 Nimitzmachtijkej ken iga máj wel xikentendę̨rǫkąn, ken tikita ankǫkonę̨mej yej anchı́chijo' iga amejemę̨n kenkuą̨' aya wel antakuą̨yaj. Iwą́n este ináṇ ijkǫ́n amonokej,
3 iga ankichı́wajo' ken kineki amoąlmaj. Miej anmokuejkuesówajo', anmo-ixitaj, anmoyojyokatiáj, nemi ankichıwaj ken yej ayą́' kixmatij Dios, iga ankichıwaj ken kichıwa nąmǫltąga'.
4 Iga kuą̨' sę kijtowa: “Nej niktoka Pablo”, iwą́n se' kijtowa: “Nej niktoka Apolos”, iga ijkǫ́n nemi ankichıwaj ken kichıwa nąmǫltoknin.
5 Puej, ¿ą̨'yejtaj in Pablo? ¿Ą'yéj in Apolos? Nejemę̨n petz itekipanowąnimej Dios yej nimitzpowilijkej itájtǫl toTę̨ko yej ankicrę̨dojkej. Sejsę́ de nejemej nikchijkej notekipanǫlmej ken toTę̨ko ne-ijlijkej.
6 Nej niktǫga' iwą́n Apolos kąąpachoj, e' Diǫswa' in yej kiweyaltij.
7 Inǫ́n iga, niga yej kitǫka niga yej kąąpachowa ayéj tę́ iteki; e' Diǫswa' in yej kichıwa nochi, pues yéj kiweyaltiá tatǫ'.
8 Yej tǫkaj iwą́n yej taąpachowaj inǫmej petz tekipanowąnimej, iwą́n Dios kixtawas sejsę́ de yejemę̨n san kę' kichijkej.
9 Nejemej nisentekipanowaj iga Dios, iwą́n amejemę̨n ken tikita inǫ́n tąjli yej Dios nemi kitekipanowa.
Wel nǫ nikijtowa iga amejemę̨n kenkuą̨' kajli yej Dios nemi kichıwa.
10 Nej ken ni-albáñıl yej kine' Dios iga maniktąli bąsejmej, iwą́n se' nemi kalchıwa ipan inǫ́n bąsejmej. E' sejsę́ makita ken iga kichıwas iga amo ayompa kisas.
11 Ayagaj wel kitąliá se' base kąn chíjto'ya, inǫnwa' Jesucristo nokta;
12 Iyixko inǫ́n base, sę wel kichıwa kajli de oro, plata o de te'ti yej mojmǫnsajti', de kuawi', de saka' o de ojta'.*
13 Itekipánǫl de sejsę́ nę̨siti kuą̨' tajuzgąrǫj Dios; iga inǫ́n día wi' wąn ti'ti, iwą́n ti'ti yawi kinę̨xtıti katiábapa tekipánǫl yej kichij sejsę́.
14 Siga agaj kichij sę kajli yej ayą́' tatas, yawij kixtawatij.
15 E' siga inǫ́n kajli yej kichij tatas, yawi kipolǫti nochi yej kichijka, malej iga yéjsan momąnawıj kenkuą̨' sę cholojtikisa ipan tiwelǫn.
16 ¿Ix ayą́' ankimatij iga amejemę̨n íkal Dios, iwą́n iyEspı́ritoj Dios chąntito' ipan amejemę̨n?
17 Siga agaj kixitina íkal Dios, Dios nǫ kipolǫj yej taxitina, iga itiǫpan Dios yéj itatki, iwą́n inǫnwa' kajli amejemę̨n.
18 Amo agaj mamokajkayąwa. Siga agaj de amejemę̨n momachıliá iga tamati ipan nąmǫl tamatilis de inı́n tąjli, mamomachıli ken yej ayą́' kimati nitę́, iga wel makimati yej Dios tanę̨xtiliá.
19 Pues yej toknimej de inı́n tąjli kijtowaj iga pox tamatij, inǫ́n Dios kita ken xę̨to'nemilis. Itájtǫl Dios kijtowa: “Dios kimąwetzıltiá yej tamatij kuą̨' kinekij matakajkayąwakąn.”
20 Nǫ kijtowa: “ToTę̨ko kimati iga ayą́' valę̨rowa ni alı́n yej kejlą̨ntokej yej tamatij.”
21 Inǫ́n iga amo agaj mamoweyimati iga kitoka yej tanę̨xtiliá tąga'. Nochi yej ono', amejemę̨n amotatki.
22 Pablo, Apolos, Pedro, inı́n tąjli, la vida, la muerte, yej ono' iną́n iwą́n yej wi'o', nochi amejemę̨n amotatki.
23 Iwą́n amejemę̨n itátkipa Cristo iwą́n Cristo itatki Dios.

4

Itekipánǫl apǫstolejmej

1 Amejemę̨n xine-itakąn nejemej ken yej petz nikpalę̨wiáj Cristo, yej nę̨tekimakakej iga manitanę̨xtilıkąn yej iyąntoya, yej Dios kejlą̨ntoya iga kichıwas.
2 Iwą́n yej kitekimakakej iga makichıwa tejtę́, manę̨si iga inǫ́n nokta kichıwa.

---

* **3:12 3:12** Inimej yej iga mochıwa kajli ken oro, plata o te'ti yej mojmǫnsajti', kuawi', saka' o ojta' kijtǫjnekij ken iga kichıwa sę iyixtaj Dios, siga valę̨rowa o ayą́'.

3 Nej ayą́' poxsan nikchı̨wiliá caso kén iga annęjuzgą́rowaj o kén iga nęjuzgą́rowaj yej
mandą́rowaj pan inı́n tąjli. Niga nej, ayą́' nimojuzgą́rowa.
4 Malej iga noąlmaj akimati siga nikchij yej ayękti, e' inǫ́n ayą́' kijtǫjneki iga
niyę'óno'ya iyı̨xtaj Dios. ToTę́kowa' in yej yawi nęjuzgą́rǫti.
5 Inǫ́n iga amo agaj xikjuzgą́rǫkąn, mięj aya asi hora; xikchakąn este que mawı̨ki
toTęko. Yéj yawi kinęxtı̨ti yej ı̨yąntoya kąn takomichkąn. ToTęko kinęxtı̨j yej sejsę́
kejlą́nto' ipan iyąlmaj. Iwąń Dios kixtąwas sejsę́ kensan iga kichij.
6 Noknı̨wąn, inı́n nimitzijliáj iga xiyę'onokąn, nimitznęxtiliáj de nej iwąń Apolos iga
ompa ximı̨xkuı̨tı̨kąn iga xikchı̨wakąn ken ijkuilijto' itájtǫl Dios. Amo xikijtǫkąn iga nej
o Apolos mąjya sej que se'.
7 ¿A̱'yéj kichı̨wa iga tej mąjya sej que sekin? Nochi yej tikpiá, ¿ix ayéj Dios mitzmá'?
Siga Dios mitzmá' nochi yej tikpiá, ¿te iga timokichmati, iga yej tikpiá kenkuą' mogąnaj
tikasi'?
8 Nęsi amejemęn anmotapialiaja, ankipiaja nochi yej ankinekij. Amomachı̨liaja ken
anrę́ymej, iwąń nejemej ayo' anne-itasnekij. ¡Yę́kti katka iga melą́' nokta xonokąn iga
anrę́ymej iga achi nǫ manisenreinąrǫkąn wąn amejemęn!
9 Pues nej nikita iga nejemej yej ni-apǫstolemej, Dios nętąlkej ken yej ayą́' valę́rowa.
Nonokej ken inǫmej tajtąga' yej onókeja iga yawij kimiktı̨tij iwąń kitayawalǫltiáj iga
makita la gente iwąń ąngelejmej.*
10 Nejemej ne-itaj ken nixętǫ'mej iga niktokaj Cristo, mięj amejemęn ankijtowaj
iga poxsan ankimatij de Cristo. Nejemej ne-itaj san nikuę́kuetąnij, e' amejemęn pox
antajpalejkej. Nejemej pox nępı̨najtiáj, e' amejemęn mitzweyimatij.
11 Este inąń nimayąntokej, nątanekij, anikpiáj notzotzolmej; nęmagaj iwąń ayą́' nikpiáj
nokalmej,
12 iwąń nisiawij iga nitekipanowaj iga nitatąniáj. Ne-ijijliáj kuajkuantas, e' nejemej
nikyę'ijliáj. Nęmiktı̨jnekij iwąń nejemej nikijyǫwiáj.
13 Kuą' agaj mąltajtowa iga nejemej, nejemej niktawelnǫnǫtzaj. Este inąń ne-itaj ken
inǫ́n tásol yej ayą́' moneki, ken tejtę́ yej nochi kitajkali.
14 Inı́n nimitzijkuilowiliáj ayéj iga nimitzpı̨najtiáj, sino que iga nimitznǫnǫtzaj iga ken
annopilowąn yej pox nimitzchǫkiliáj.
15 Pues malej iga xikpiakąn diez mil yej mitzmachtiáj ipan itájtǫl Cristo, e' ayą́' mia'
amotaj ankipiáj, iga nej achto nimitznęxtilijkej yę'notı̨ciaj yej tamąnawiá, nej ken amotaj
iga anmoconfiąrojkej ipan Cristo Jesús.
16 Inǫ́n iga nimitztajtaniliáj iga ximı̨xkuı̨tı̨kąn ipan yej nej nikchı̨wa.
17 Inǫ́n iga nimitztı̨taniliáj Timoteo yej nikpoxchǫkiliá ken nopiltzı̨n, yej akikajtęwa
iga moconfiąrowa ipan toTęko. Yéj yawi mitzejlą́ntı̨tij kén iga nej ninejnemi ipan iyojwi
toTęko, ijkǫ́n ken nitanęxtiliá nǫyąn kąn monechkowaj toknı̨wąn.
18 Sekin de amejemęn anmoweyimatij, ankijtowaj ąn ay'ya niąj nimitzitatij;
19 e', siga toTęko kineki, ayą́' wejkatis niąj nimitzitatij. Íkuą', nia nikitati tę wel
kichı̨waj yej moweyimatij, amo ígasan matajtǫkąn.
20 Kuą' Dios reinąrowa ipan agaj ivı̨daj, nęsi ipan yej kichı̨wa, ayéj petz tájtǫlsan.
21 ¿Te ankinekij amejemęn? ¿Ix manimitzajajwatij o manimitzyę'itatij iga nimitz-
chǫkiliáj?

5

Sę yej kitoka Cristo kichı̨wa yej ayękti

1 Momati iga sę de amejemęn motęka iwąnsan itakpayę'. Inǫ́n sí pox ayękti, niga yej
ayą́' kicrędojtokej Dios kichı̨waj ijkǫ́n.
2 Iwąń amejemęn mąjwa' anmokichmatij. ¡Mąjwa' katka ximoknǫmatitokąn! Tąga'
yej ijkǫ́n kichijto' mamokı̨xti kąn anmonechkowaj.
3 Malej iga ayą́' ompa nono' amowąn, e' nimitzejlą́ntokej kenkuą' ompa nono'. Iwąń
nikjuzgároja inǫ́n yej kichij yej ayękti, kenkuą' ompa nono'.
4 Amejemęn ximonechkǫkąn ipan itǫką' toTęko Jesucristo, xikejlą́ntokąn iga kenkuą'
nǫ ompa nonos iwąń amejemej, iwąń toTęko Jesucristo mitznęxtilı̨skej tę wel ankichı̨waj.
5 Iwąń inǫ́n tąga' yej motęka iwąń itakpayę', xikajtęwakąn ipan imą' Tzitzimi' iga
makicastigąro icuę́rpoj iga wel mamosalvąro iyąlmaj kuą' wı̨' toTęko Jesucristo.
6 Amejemęn amo ximoweyimatikąn iga yej mochij. ¿Ix ayą́' ankimatij yej mojtowa:
“Alı́n levadura* kiposąwaltiá nochi tixti kuą' mochı̨wa pąn”?

---

* **4:9 4:9** Xikita glosario “Ángel”. * **5:6 5:6** Xikita glosario “Levadura”.

7 Xikixtikąn inǫ́n tąga' yej ken tikita ikyapa levadura iga amo mitzmopaskej. Ijkǫ́n
anmochiwaskej ken pąn yej mokua ipan iyilwi la Pascua,† yej mochiwa iga tixti yej
akipiá levadura, ijkǫnwa' nokta in amejemęn. Iga Cristo kimiktijkej iga totechko, iga yéj
mochij ken Cordero‡ yej kimiktijkej ipan iyilwi la Pascua.
8 Inǫ́n iga, kuą' tikchiwaj ilwi' yej kijliáj la Pascua, amo matikuąkąn pąn yej kipiá
levadura. Iga inǫ́n nikijtǫjneki iga amo matinąmǫlnemikąn. Mąjwa' matikchijtókąmpa
yej yękti wąn matikijtǫkąn yej mela'ciętǫj, ijkǫ́n timochiwaj ken pąn yej akipiá ikyapa
levadura yej kijtǫjneki yej tikchiwaj yej ayękti.
9 Ipan se' ąma' yej nimitzijkuilowilijkej, nimitzijlijkej iga amo ximotokakąn iwąn yej
motękaj wąn yej ayą́' íwąn nąmiktito'.
10 Ayą́' nikijtǫjneki iga ximoyokatikąn wąn nochi inǫmej yej ipan inín tąjli kichijtokej
yej ayękti, ken yej kipoxpiasnekij tomin, yej tachtekij, yej kiweyimatiltiáj idolojmej; pues
iga ximoyojyokatikąn iwąmej, amejemęn katka xikisakąn ipan inín tąjli.
11 Nimitzijlíjkejwa' iga amo ximotokakąn iwąn inǫmej yej kijtowaj iga kitokaj Cristo
iwąn kichíwajo' yej ayękti, kipoxpiasnekij tomin, kiweyimatiltiáj idolojmej, tapǫpowaj,
tąwąnajo', o tachtekij. Iwąn inǫmej niga xitakuąkąn iwąmej.
12 Iga awel nikijliáj iga kichijtokej yej ayękti yej akitokaj Cristo. Amejemęn
xikjuzgąrǫkąn yejsan nǫ kitokaj Cristo.
13 Porque yej akitokaj Cristo, Dios yawi kijuzgąrǫti inǫmej. Xikixtikąn inǫ́n tąga' yej
kichijto' yej ayękti iga amo xisen-onokąn íwąn.

6

Amo matiąkąn iyixtaj juez yej akicrędowa Dios

1 Kuą' agaj de amejemęn kitęlwijneki agaj, ¿te iga motęlwitij ią́' yej mandąrowaj yej
ayą́' kixmatij Dios, kuą'pa wel mayawi iwąn toknìwąn yej kitokaj Dios?
2 ¿Ix ayą́' ankimatij iga yej kitokaj Dios yawij kijuzgąrǫtij nochi yej onokej ipan inín
tąjli? Siga amejemęn anyawij ankijuzgąrǫtij yej onokej ipan inín tąjli, ¿ix awel amejemęn
ankijuzgąrowaj kuą' achi mokuejkuesǫlo?
3 ¿Ix ayą́' ankimatij iga tejemej nǫ tiawij tikjuzgąrǫtij ąngelejmej? ¿Te iga yej nij
mochiwa awel ankijuzgąrowaj?
4 Kuą' amokuejkuesowaj, ¿te iga anmotęlwitij ią́' yej ayą́' kixmati Dios?
5 Nikijtowa inín iga xipinąwakąn. ¿Ix ateyi nisę́ de amejemęn yej wel makijuzgąro
kuą' mokuejkuesowaj sekin yej kitokaj Cristo?
6 ¿Ix yękti iga sę toknìn tatęlwiá ią́' yej tajuzgąrowaj yej ayą́' kicrędojto' Dios?
7 E' ayękti nokta iga amejemęn ximokuejkuesǫkąn, iga ijkǫ́n ankichiwaj anmopo-
jpolowaj. ¿Te iga ayą́' matikijyǫwikąn kuą' tejtę́ tęchiwiliáj yej ayękti? ¿Te iga ayą́'
ximomakakąn iga mamitztachtekikąn?
8 E' amejemęn, mąjwa' ankichiwaj yej ayękti, iwąn ankitachtekiáj amoknìwąn.
9 ¿Ix ayą́' ankimatij iga yej ayą́' yę'nemij ayą́' kalakiskej kąn reinąrowa* Dios?
Amo mamitzkajkayąwakąn; akalakiskej yej motękaj iwąn yej ayą́' íwąn nąmiktito',
akalakiskej yej kiweyimatiltiáj idolojmej, niga yej nąmiktitokej wąn motę́kajo' wąn
se', niga tajtąga' yej mosiwątiliáj, niga tajtąga' yej motękaj wąnsan itąga-iknìn yej
mosiwątiliá,
10 niga yej tachtekij, niga yej kipoxpiasnekij tomin, niga yej tąwąnaj, niga yej
tamąlijliáj, niga yej taxijxikowaj, inìmej ayą́' kalakiskej kąn reinąrowa Dios.
11 Ijkǫ́n katka ankichiwayaj sekin de amejemęn; e' inán Dios mitzperdonąrójkeja,
mitztapejpenkej iga ximochiwakąn ipilowąn, iwąn anyę'onókeja iyixtaj Dios iga yej
kichij toTęko Jesucristo iwąn iyEspíritoj Dios.

Matinemikąn ken kineki Dios

12 Mojtowa: "Sę wel kichiwa yej kineki." Inǫ́n sí kena, e' ayą́' nochi tęyę'chiwa. Kena,
sę wel kichiwa ken kineki, e' nej animomaka iga tejtę́ yej ayękti mane-ilpito.
13 Ómpaya ken ankijtowaj, iga tákual iga tojti iwąn tojti iga tákual; e' Dios yawi kipolǫti
iyǫmexti. E' ayą́' tikpiáj tocuęrpoj iga sę mamotęka wąn yej ayą́' íwąn nąmiktito';
tocuęrpoj tikpiáj iga matikchiwakąn ken kineki toTęko, iga tocuęrpoj itatki toTęko.
14 Ijkǫ́n ken Dios ki-ojpa-ixitij toTęko, tejemej nǫ yawi tęojpa-ixititi iga ipodęr.
15 ¿Ix ayą́' ankimatij iga sejsę́ de amejemęn imiembroj icuęrpoj Cristo? ¿Awel tikuij
tájkol de inǫ́n icuęrpoj Cristo iga matiksętilikąn iwąn icuęrpoj siwą' yej motęka wąn
sęsę́? ¡Amo ijkǫ́n matikchiwakąn!

---

† **5:7 5:7** Xikita glosario "Pascua". ‡ **5:7 5:7** Cordero ken tikita borręgojtzin. Xikita glosario "Borrego" wąn "Cordero". * **6:9 6:9** Xikita glosario "Kén iga Dios reinąrowa".

16 ¿Ix amejemẹn ayą́' ankimatij iga kuą' sẹ tąga' mosekąntiliá iwąn sẹ siwą' yej motẹka
wąn sẹsẹ́, inǫmej ǫmẹn mochi̱waj sẹsan cuerpo? Pues itájtǫl Dios kijtowa: “Iyǫmextimej
mochi̱waskej ken sẹsan cuerpo.”†
17 E' kuą' agaj monąʼtechowa iwąn toTẹko, sẹsan mochi̱wa iwąn toTẹko ipan iyąlmaj.
18 Amo nokta nikẹman ximosentẹkakąn wąn yej ayą́' íwąn annąmiktitokej. Tejtẹ́ se'
yej mochi̱wa yej ayẹkti yej sẹ kichi̱wa, ayą́' igąnaj kichi̱waltiá icuẹrpoj yej ayẹkti, e' yej
motẹka iwąn yej ayą́' íwąn nąmiktito', inǫ́n sí igąnaj kichi̱waltiá icuẹrpoj yej ayẹkti.
19 ¿Ix ayą́' ankimatij iga amejemẹn amocuẹrpoj itiǫpan iyEspí̱ritoj Dios; inǫnsan
Espíritu yej Dios mitzmakakej iwąn yej ono' ipan amejemẹn? Amejemẹn ayéj amotatki
in amocuẹrpoj,
20 iga pox patiyoj iga Dios mitzkojkej. Inǫ́n iga matikweyimati̱lti̱kąn Dios iga tocuẹrpoj
iwąn iga toespí̱ritoj, iga iyǫmexti itatki Dios.

7

Nǫnǫ́tzal iga yej monąmiktiáj

1 Inąn nia nimitzijli̱tij de inǫ́n yej amejemẹn annẹtajtankej kuą' anne-ijkuilowilijkej.
Yẹkti katka iga tąga' amo mamonąmikti;
2 e' iga amo agaj mamotẹka wąn yej ayą́' iwąn nąmiktitokej, sejsẹ́ tąga' makipiá sẹ
isiwą', iwąn sejsẹ́ siwą' makipiá sẹ iwẹwej.
3 Tąga' mamotẹka iwąn isiwą' ken kitajtani iyąlmaj, ijkǫnsan nǫ siwą' mamotẹka iwąn
iwéj ken kitajtani iyąlmaj.
4 Siwą' icuẹrpoj ayejsan yéj itatki, nǫ itatki iwẹwej. Ijkǫnsan nǫ tąga' icuẹrpoj ay' yej
yéjsan itatki, sino que nǫ itatki isiwą'.
5 Amo ximo-i̱yąnili̱kąn amocuẹrpoj, petz kuą' amǫmexti̱n ankijtǫskej iga ayą́'
amosentẹkaskej sẹ tiempo iga an-orądojtoskej. Iwąn sej ximosentẹkakąn iga amo santą́'
ayą́' ankijyǫwi̱skej iwąn wel mitztąniliáj Tzitzimi' iga xikchi̱wakąn yej ayẹkti.
6 Inǫ́n nimitzijliáj yej wel xikchi̱wakąn, ayéj iga nimitztekimakaj.
7 Nej niknekiá iga nochi xonokąn ken nej iga ayą́' ninąmiktito'; e' Dios kichij iga ayą́'
sansẹ́ iga tiwąlkej, sekin monąmiktiáj iwąn sekin sej ayą́'.
8 Inǫ́n nikijliáj yej aya monąmiktiáj iwąn nǫ iga yej wẹwejmikikej, yẹkti katka yejemej
amo mamonąmikti̱kąn, ijkǫ́n ken nej.
9 E' siga awel kijyǫwiáj iga isẹlti onokej, mamonąmikti̱kąn, iga máj yẹkti ma-
monąmikti̱kąn iga amo makichi̱wakąn yej ayẹkti iga inǫ́n san kẹejląntokej.
10 E' yej nąmiktitókeja, nitatekimaka iga siwą' amo makikajtẹwa iwéj. Inǫ́n ayéj nej
nokta nitatekimaka, sino que toTẹko.
11 E' siga siwą' kikajtẹwa iwéj, yéj ayo' mamonąmikti, o sej makitoka iwéj. Iwąn
ijkǫnsan nǫ tąga' amo makikajtẹwa isiwą'.
12 Iwąn iga sekin nǫ nikijliáj, inǫ́n sí nej nikijtowa, ayéj toTẹko, siga sẹ tokni̱n yej
kicrẹdowa toTẹko, e' isiwą' ayą́' kicrẹdowa toTẹko iwąn kineki manąmiktítoo' íwąn,
tokni̱n amo makikajtẹwa isiwą'.
13 Siga sẹ siwą' iwéj ayą́' kicrẹdojto' toTẹko, iwąn yéj kineki manąmiktítoo' íwąn, yéj
amo makikajtẹwa iwéj.
14 Pues tąga' yej ayą́' kicrẹdojto' Dios, Dios kiyẹ'íta'ya iga nąmiktito' iwąn siwą' yej
kitoka Dios; iwąn siwą' yej ayą́' kicrẹdojto' Dios, Dios kiyẹ'íta'ya iga nąmiktito' iwąn
iwéj yej kitoka Dios. Siga ayéj ijkǫ́n, amopilowąn mochi̱waskej ken ipilowąn inǫmej yej
ayą́' kicrẹdojtokej Dios, e' inąn Dios kiyẹ'ítaja amopilowąn.
15 E' siga tąga' o siwą' yej ayą́' kicrẹdojtokej Dios, kinekij mamokąwakąn, ijkǫ́n
makichi̱wakąn. Iga ijkǫ́n tąga' o siwą' yej kikajtejkej, kąwiya isẹlti, iga Dios tẹnǫtza'
iga matonokąn tamelą́.
16 Porque tej siwą', ¿kén tikmatis siga wel tikmąnawi̱j mowéj?, o tej tąga', ¿kén tikmatis
siga wel tikmąnawi̱j mosiwą'?
17 Sejsẹ́ de amejemẹn maono ken Dios kimá', ijkǫ́n kensan Dios kinǫtza'. Ijkǫ́n
nitatekimaka nǫyąn kajkąn monechkowaj yej kitokaj Dios.
18 Siga Dios kinǫtza agaj yej ono' circuncidado,* inǫ́n ijkǫ́n maono circuncidado; iwąn
siga Dios kinǫtza agaj yej ayą́' ono circuncidado, amo mamocircuncidąro.
19 Atẹ́ kichij siga ono' circuncidado o ayą́'. Inąn yej máj moneki, matikchi̱wakąn ken
Dios tẹtekimaka.
20 Sejsẹ́ de amejemẹn maono kensan onoyaj kuą' Dios mitznǫtzkej.

---

† **6:16 6:16** Gn 2:24 * **7:18 7:18** Xikita glosario “Circuncisión”.

21 Siga ti-esclạvoj† kuạ' Dios mitznọtza' amo xitayọkoya; e' siga wel timạxitomi, inọ́n mạ́j yẹkti.
22 Yej katka esclavo kuạ' kicrẹdoj itájtọl toTẹko, inạ́n xitómi'ya iwạ́n kichḭwaya ken kitekimaka toTẹko; iwạ́n ijkọnsan nọ siga sẹ tạga' ayéj katka esclavo kuạ' Dios kinọtza', inạ́n móchija kenkuạ' iyesclạvoj Cristo, iga kichḭwa yej Cristo kineki.
23 Dios mitzkowa' kuạ' Cristo mi' ipan cruz, inọ́n iga amo matimomakakạn iga tạga' matẹchḭwa iyesclạvoj.
24 Inọ́n iga noknḭwạn, sejsẹ́ de amejemẹn xonokạn iyḭxtaj Dios kensan amonoyaj kuạ' Dios mitznọtzkej.
25 E' iga inọmej yej aya monạmiktiáj, ayá' tẹ ne-ijlij toTẹko; e' wel nikijtowa tejtẹ́, ken sẹ yej ípan wel anmoconfiạrowaj iga toTẹko ne-iknẹlij.
26 Nej nikijtowa iga tạga' makạwi ken iga ono', iga inạ́n nemi tipanowaj ipan kuajkuajtas yej ayẹkti.
27 Siga tinạmiktito' wạn mosiwạ', amo xikajtẹwa; siga ayạ́' tikpiá mosiwạ', amo xiktẹmo.
28 E' siga timonạmiktiá, ayạ́' tikchḭwa yej ayẹkti; siga sẹ takotzḭn monạmiktiá, ayạ́' nọ kichḭwa yej ayẹkti. E' yej monạmiktiáj panọskej ipan kuajkuantas yej kiyọlmiktḭskej, iwạ́n nej ayạ́' niknekiá ximoyọlmiktḭkạn.
29 Noknḭwạn, inḭnwa' in yej nimitzijlḭjnekij: Ay' kẹ' poliwi iga wḭ' toTẹko. Inọ́n iga inạ́n yej nạmiktitokej maonokạn ken tikita yej ayạ́' siwạyojkej.
30 Yej chọkatokej manemikạn ken tikita ayạ́' chọkatokej. Yej nemi ilwimatij mamomachḭlḭkạn ken kuạ' ayạ́' pạktokej, iwạ́n yej takowaj maonokạn ken tikita ayéj itatkimej yej kikojkej.
31 Yej motapialiáj ipan inḭ́n tạjli, maonokạn ken kuạ' akipiáj nitẹ́ iga ayạ́' inọ́n kiyọltilạnto', iga yej tikitztokej ipan inḭ́n tạjli ayo' kẹ' poliwi iga támisya.
32 Nej nikneki amo xitayọkoxtokạn. Kuạ' sẹ tạga' aya nạmiktito', kejlạmiki iga kichḭwa ken kineki toTẹko iwạ́n kineki iga mayẹ'ono iyḭxtaj;
33 e' kuạ' nạmiktíto'ya, tayọkoya iga kejlạmiki yej ono' ipan inḭ́n tạjli iwạ́n iga makichḭwa iga mapạkto isiwạ'.
34 Siwạ' yej nạmiktito' se'pa iga tajlạmiki, iwạ́n yej aya wẹwejyoj se'pa nọ iga tajlạmiki. Yej aya wẹwejyoj kejlạmiki iga kichḭwa ken kineki toTẹko, iga nochi ivḭdaj yokatito' iga matekipano iga Dios, e' yej wẹwejyoj kejlạmiki yej ono' ipan inḭ́n tạjli iwạ́n iga makichḭwa iga mapạkto iwẹ́j.
35 Nimitzijliáj inḭ́n iga xiyẹ'onokạn, ayạ́' nimitztekimakaj iga amo ximonạmiktḭkạn, sino que iga xiyẹ'nemikạn iwạ́n nochipa xikchijtokạn ken kineki toTẹko.
36 E' siga agaj kita iga ayẹkti iga isiwạpiltzḭn yej takotzḭno' némiya chạntakotzḭntiá, makinạmikti siga inọ́n mạ́j kiyẹ'ita, makichḭwa ken kiyẹ'ita; wel kinạmiktiá, iga inọ́n ayạ́' kichḭwa yej ayẹkti.
37 E' se', ayágajpa kitekimaka, igạ́najsan kichḭwasneki ken yéj kineki, ipan iyạlmaj kejlạnto' nokta iga isiwạpiltzḭn ayạ́' yawi monạmiktḭti, ijkọ́n yẹkti kichḭwa.
38 Inọ́n iga yej kinạmiktiá isiwạpiltzḭn, kichḭwa yej yẹkti; e' yej ayạ́' kinạmiktiá, inọ́n mạ́j kichḭwa yej yẹkti.
39 Siwạ' yej nạmiktito', ipan la ley kenkuạ' ilpito' miẹj iwẹ́j ónogo'; e' siga iwẹwej miki, inọ́n siwạ' wel monạmiktiá iwạ́n san ạ' kinekis, yej makicrẹdojto Dios.
40 E' inọ́n mạ́j yẹ'onos siga ayo' monạmiktiá. Ijkọ́n nej nikijtowa, iwạ́n nej nikijtowa iga nọ nikpiá iyEspḭ́ritoj Dios.

8

Tákual yej mochḭwa iga ḭdolojmej

1 Inạ́n nia nimitzijlḭtij iga tákual yej mochḭwa iga yọlkạmej yej kimiktiliáj ḭdolojmej; melạ́' iga inḭ́n nochi tikmatij, e' kuạ' sẹ kimati tejtẹ́, wel iga inọ́n moweyimati. E' iga matikchọkilḭkạn toknḭmej, mạ́j timopalẹwiáj ipan iyojwi toTẹko.
2 Siga agaj momachḭliá iga kimati tejtẹ́, inọ́n nitẹ́ aya kimela'mati.
3 E' siga agaj kichọkiliá Dios, Dios kḭxmati yéj.
4 E', iga tákual yej kichijkej iga yọlkạmej yej kimiktilíjkejpa ḭdolojmej, tikmatij iga ídolo ayạ́' isato', iwạ́n ono' sẹsan Dios, ateyi se'.
5 Sekin kijtowaj iga ono' yej kijliáj diọsmej ipan cielo iwạ́n ipan tạjli. Malej iga maono mia' yej kijliajpa idiọsmej iwạ́n itẹkomej,

† **7:21 7:21** Xikita glosario “Esclavo”.

6 iga tejemej ateyi se', ono' sẹsan Dios, yej tóTajpa, yej kichij nochi yej ono', iwą́n
tejemej tonokej iga yéj. Ono' sẹsan toTẹko yej itọką́' Jesucristo, iga yéj ono' nochi, este
tejemej nọ tẹchij.
7 E' ayą́' nochi kimatij inı́n. Sekin yej inąn kitokaj Dios, kitekiweyimatı̨ltiąyaj i̧dolojmej,
kíkuajo' tákual yej mochı̨wa iga inakayo yọlkąmej yej kimiktiliáj i̧dolojmej, iga akimatij
katiapa yẹkti iwą́n katiapa yej ayẹkti iwą́n momachı̨liáj iga ayompa kichı̨waj kuą' kikuaj.
8 Iga san yej tikuaj, ayą́' kichı̨wa iga wel tikną'techowaj Dios. Ayą́' máj tiyẹ'onoskej iga
tikuaj, niga ayo' tiyẹ'onoskej siga ayą́' tikuaj.
9 Inąn iga amejemẹn ankimatij iga wel ankikuaj nochi, xiyẹ'nemikąn iga amo
ankichı̨walt̨iskej yej ayẹkti amoknı̨wąn yej aya táwel kentendẹrowaj inı̨mpa, iga aya
motawelconfiąrowaj ipan Dios.
10 Ta' xikaki, siga tej yej tikmátiya inı̨mpa, timotąliá iga tikua tákual yej chijto'
iga inakayo yọlkąmej yej kimiktilijkej i̧dolojmej, iwą́n mitzita sẹ toknı̨n yej aya
motawelconfiąrowa ipan Dios, inọ́n toknı̨n wel nọ mı̨xẹwiá iga kikua tákual yej
kimiktilijkej i̧dolojmej, malej iga kejląmiki iga ayompa kichı̨wa iga kikua.
11 Iwą́n iga inọ́n tikchı̨wa tej yej tikmátiya, tikpojpolowa moknı̨n yej aya kimati
inı́mbapa; iwą́n Cristo nọ mi' iga yéj.
12 Iwą́n iga ankipojpolowaj toknı̨wąn yej aya motawelconfiąrowaj ipan Dios, ijkọ́n
nemi ankichı̨waj yej ayẹkti iyı̨xtaj Cristo.
13 Inọ́n iga, siga notechko noknı̨n kichı̨wa yej ayẹkti iga san yej nikua, máj yẹkti amo
manikua naka', iga amo agaj manikpojpolo.

9

Yej kajasi iga makimakakąn sẹ yej tekipanowa iga Dios

1 Nej wel nikchı̨wa ken nikneki. Nej iyapọ́stol Jesucristo iwą́n kajasi iga nọ
mane-itakąn ken sẹ apóstol iga nikita' Jesús yej toTẹko. Ipan amejemẹn nẹsi yej nikchij
iga annẹtajtọlkuikej kuą' nimitzpowilijkej itájtọl toTẹko.
2 Anka sekin ayą́' ne-itaj ken iyapọ́stol Dios, e' amejemẹn kajasi iga ijkọ́n xine-itakąn;
iga amejemẹn ankitokaj iyojwi toTẹko, ompa nẹsi notekipánọl iga nej iyapọ́stol Dios.
3 Ijkı́n nikijliá inọmej yej nẹpọpowaj:
4 Nej kajasi iga manẹmakakąn tákual iwą́n yej nikoniá,
5 iwą́n nej kajasi iga manikpiá nosiwą' yej kicrẹdojto' Dios iga mayawi nowąn kąn
nipaxąlọti, ijkọ́n ken kichı̨waj sekin iyapọstolejmej Dios, iwą́n iyiknı̨mej toTẹko, iwą́n
Pedro.
6 ¿Ix amejemẹn ankijtowaj iga Bernabé iwą́n nej, nejémẹnsan nokta yej awel
nikajtẹwaj nąmọl tekipánọl iga manikpowakąn petz itájtọl Dios?
7 ¿A̱'yéj ono' iga soldado iwą́n iga itomı̨n kikowa itákual? ¿A̱'yéj kitọka uva iwą́n
ayą́' kikua itąkilka? ¿A̱'yéj kicuidąrowa borrẹgojmej iwą́n ayą́' koniá chı̨chiwalą' yej
kikı̨xtiliá borrẹgojmej?
8 Iwą́n amo ankijtọskej iga inı́n nejsan nemi nikijtowa, iga iley Moisés nọ ijkọ́n kijtowa.
9 Ijkı́n ijkuilijto' ipan iley Moisés: “Amo xiktẹn-bosąlti toro iga amo matakua kuą' nemi
tekipanowa iga kitątaksa trigo kuą' nemi kọya.” Dios inı́n kijtoj ayéj iga petz kejląnto'
tọrojmej,
10 sino que kijtoj iga matimı̨xkuı̨t̨ikąn. Inı́n ley mo-ijkuiloj iga matiyẹ'onokąn; ijkọ́n
ken yej ki-arądowa tąjli iwą́n yej kitątaksa trigo iga kọya, kimatij iga motąnilı̨skej tejtẹ́
kuą' támisya itekipánọl.
11 Iwą́n siga nejemẹn niktọkkej itájtọl toTẹko ipan amoąlmajmej, ¿ix awel achi
xinẹmakakąn yej nẹpolowaj, iga ken kuą' achi manitapixkakąn?
12 Siga sekin ankimakaj yej mitztajtaniliáj, nejemẹn máj kajasi iga xinẹmakakąn.
E' nejemẹn malej iga kajasi manimitztajtanilı̨kąn, e' ayı́' nimitztajtanilijkej nitẹ́.
Mąjwa' nikijyọwiáj kuą' ateyi yej moneki, iga amo nitẹ́ makitzakuili iga mopowa itájtọl
Cristo.
13 Amejemẹn ankimátija iga yej tekipanowa weyitiọpan,* ompa takuaj. Ken tikijtowaj,
yej kimiktiáj yọlkąmej ipan altar† iga kimakaj Dios iga ofrenda, kikuaj inakayo inọmej
yọlkąmej.
14 Ijkọnsan nọ, toTẹko kijtoj iga yej kipowaj itájtọl Jesucristo, ipan inọ́n tekipánọl
matakuąkąn.
15 E' nej ayı́' niktajtan tejtẹ́ iga nikpowa itájtọl Dios, nimitzijkuilowiliáj inı́n ayéj iga
xine-ixtąwakąn. ¡Máj yẹkti manimiki que agaj manẹkąwalti ken nikchijto'!

* **9:13 9:13** Xikita glosario “Weyitiọpan”. † **9:13 9:13** Xikita glosario “Altar”.

16 E' nej ayéj iga nimoweyimati iga nikpowa yẹ'noticiaj yej tamąnawiá, iga inǫ́n nokta nętitankej. ¡Lástima iga nej siga ayą́' nikpowa yẹ'noticiaj!
17 Inǫ́n iga, siga nikchiwa iga nikyǫlmaka, nia nimotąniliti tejté; e' siga nikpowa iga san nętekimakaj, málejsan nokta Dios nẹmá' inín notekipánǫl.
18 ¿Tẹ nimotąniliá? Pues nimotąniliá iga nipąki kuą' nikpowa itájtǫl Dios iwąn ayą́' nicobrąrowa nité, malej kajasi manitakua ipan inǫ́n tekipánǫl.
19 Malej iga nej ayagaj katka iyescląvoj, e' nimochij ken kuą' iyescląvoj inochi iga manikpalẹwi máj toknìwąn iga makitokakąn Cristo.
20 Kuą' nono' iwąn judiyojmej nimochiwa ken nǫ nijudiyoj, iga wel manikyǫlyamąna yejemej; ken tikijtowaj, yej kichijtokej ken tatekimaka iley Moisés, nej nǫ nikchiwa ken yej kichiwa ken tatekimaka la ley iga manikyǫlyamąnakąn yejemej, malej iga la ley ayą́' nẹmandąrowa.
21 Iwąn iga manikpalẹwi yej ayą́' kixmatij ken tatekimaka iley Moisés, nǫ nimochiwa ken yejemej, malej iga iley Dios nẹmandąrowa, puej nej nẹmandąrowa iley Cristo.
22 Kuą' nono' iwąn yej aya táwel moconfiąrowaj ipan Dios, nimochiwa nǫ ken yejemej, iga wel nǫ manikpalẹwikąn iga mamosalvąrǫkąn. Ken tikijtowaj, nej nimochiwa ken sejsẹ́ de inǫmej, iga wel manikmąnawi sekin.
23 Nochi inín nikchiwa iga mamo-ixmati itájtǫl Dios yej tasalvąrowa, iga wel nǫ manikita yej yẹkti ken kijtowa inín yẹ'noticiaj.
24 Amejemẹn ankimatij iga kąn motalǫlo nochi motalowaj, e' sẹ́sanwa' in yej kitąniá. Ijkǫ́n nǫ amejemẹn, ximotalǫkąn iga nǫ xiktąnikąn yej Dios tẹmaka.
25 Nochi yej momachtiáj iga motalǫskej, kikajtẹwaj nochi yej wel kichiwiliáj yej ayẹkti. Iwąn yejemej kichiwaj inǫ́n iga san makitąnikąn sẹ corona‡ yej chijto' iga iyiswayomej laurel, yej nimanín palạni; e' tejemẹn tiawij tiktąnitij yej ayí' nokta tamis.
26 Iwąn nej ayą́' san nimonąmǫltalowa; ayą́' nitamaga ken inǫ́n yej san tanajnąmǫlmaga.
27 Mąjwa', nikiknǫchiwa nocuẹrpoj iwąn niktekimaka iga makichiwa ken nej nikneki, iga amo santą́' nikąwis mal iyixtaj Dios, kuą'pa nej nikmachtij sekin ken iga mamoconfiąro ipan toTẹko.

10

Tanǫnǫtzalo iga amo matikweyimatiltikąn ídolo

1 Noknìwąn, nikneki xikmatikąn iga to-ikyapatajwąn yąyaj inochin itampa sẹ mixti, iwąn inochin kipatilijkej Tatą'lámąr.
2 Iwąn iga inochin senemiáj itampa mixti, iwąn iga sempanojkej ipan lámąr, ken kuą' mosenbautiząrojkej iga makisentokakąn Moisés.
3 Iwąn inochin kikuąyaj tákual yej Dios kimakayaj,
4 iwąn inochin koniąyaj ą'ti yej Dios kimakayaj. Iga inochin koniąyaj ą'ti yej kisaya ipan inǫ́n weyite'ti yej yąya iwąmej. Iwąn inǫnwa' weyite'ti, Cristo.
5 E' mia' israelitajmej akichijkej ken Dios kineki, iwąn inǫ́n iga mikikej ipan desierto.
6 Inochi inǫ́n mochij iga matimixkuitikąn, iga amo matikchiwakąn yej ayẹkti ken yejemẹn kichijkej.
7 Inǫ́n iga amejemẹn amo xikweyimatikąn idolojmej, ken sekin de yejemẹn kichijkej. Kijtowa kąn ijkuilijto' itájtǫl Dios: “Yejemẹn motąlkej iga takuaj iwąn ątij, iwąn mijtǫtijkej.”*
8 Amo matimotẹkakąn wąn yej ayą́' iwąn tinąmiktitokej ken sekin de yejemẹn kichijkej iwąn veintitrés mil mikikej ipansan sẹ día.
9 Amo matikyokachiwakąn yej ayẹkti kąnsan matikitakąn kẹ' te-ijyǫwiá toTẹko, ken sekin de yejemẹn kichijkej, iwąn mikikej iga kową' kitajtankuajkej.
10 Niga xikpǫpowakąn Dios, ken sekin de yejemẹn kipǫpojkej, iwąn ipan cielo wąlaj sẹ ángel yej tamiktiá iwąn inochin kimijmiktijkej.
11 Nochi inín yej mochij iwąn to-ikyapatajwąn iwąn mo-ijkuiloj, iga ompa matimixkuitikąn tejemej yej inán tonokej kuą' ayo' wejka wi' toTẹko.
12 Inǫ́n iga yej momachiliá iga yẹ'nemi, mamocuidąro iga amo mawetzi.
13 Amejemej ampanowaj ipan inǫ́mpasan prueba ken sekin kimachiliáj. Iwąn wel anmoconfiąrowaj ipan Dios, yéj ayą́' kineki iga xikpiakąn prueba yej ayą́' wel ankijyǫwiáj. Mąjwa' Dios mitzpalẹwiskej iga wel xikisakąn ipan prueba.
14 Inǫ́n iga noknìwąn, ni alín amo xikejląmikikąn iga xikweyimatiltikąn idolojmej.

‡ **9:25 9:25** Xikita glosario “Corona”. * **10:7 10:7** Ex 32:19

15 Nimitzijliáj inín iga ankimatij tę nemi nimitzijliáj, iwąn amejemęn wel ankitaj siga
yej nikijtowa ómpaya o ayą'.
16 Kuą' tikoniáj vino ipan vaso iwąn tikmakaj gracias Dios iga Cristo kitoyaj iyesyo
iga tejemęn, tisen-onokej wąn Cristo. Iwąn kuą' tiksenkuaj pąn yej tiktątajkolowaj,
timochiwaj sęsan ipan icuęrpoj Cristo.†
17 Malej iga timiakejmej, tonochin tikuaj inǫnsan pąn, inǫn iga timochiwaj ken sęsan
cuerpo.
18 Ta' ximixkuitikąn ipan país de Israel: yej kikuaj inakayo yǫlkąmej yej kimiktiáj ipan
altar iga iyofrędaj Dios, kenkuą' kisenkuaj wąn Dios.
19 Inín nikijtowa, ayéj iga ídolo kipiá poder niga inakayo yǫlką' yej kimiktiliáj idolojmej
mochiwa mąjya sej que nąmǫl naka'.
20 Nimitzijliajwa' iga kuą' yej ayą' kixmatij Dios kimiktiliáj yǫlką' sę ídolo, inǫnwa'
kimiktiliáj mąlespiritojmej, ayéj Dios; iwąn nej ayą' nikneki iga amejemęn xiktokakąn
mąlespiritojmej.
21 Siga antakuaj iwąn amątij kąn kilwichiwiliáj mąlespiritojmej, akajasi iga nǫ
xitakuąkąn iwąn xątikąn kąn kejląmikij iga mi' toTęko Jesucristo iga tejemęn.‡
22 ¿Ix tiknekij matikuejkuesǫkąn toTęko iga se' tikweyimatiltiáj? ¿Ix tejemęn mąj
titajpalejkej que yéj?

Xikchiwakąn inewi iga mamoweyimati Dios

23 Ijkǫnya ken mojtowa, iga sę wel kichiwa yej kineki, e' ayą' nochi tęyę'chiwa. Kena,
sę wel kichiwa yej kineki, e' ayą' nochi tępalęwiá iga tiktokaj toTęko.
24 Matikpalęwikąn sekin, amo tejémęnsan matimopalęwikąn.
25 Amejemęn xikuąkąn de inochi yej monamaka kąn monamaka naka', niga xitataj-
tanikąn iga amo xikęejlątokąn siga yękti o ayękti iga mokua.
26 Iga nochi tąjli iwąn nochi yej ono' ípan, itatki toTęko.
27 Siga agaj yej ayą' kicrędojto' Dios mitzijliá iga xitakuąti íwąn, iwąn amejemęn
anyąjnekij, xikuąkąn nochi yej mitzmakaskej, niga xitatajtanikąn iga amo xikęejlątokąn
siga yękti o ayękti.
28 E' siga agaj mitzijliáj: "Inín anímąl kimiktilijkej idolojmej", inǫn amo xikuąkąn, iga
amo xikyǫlmiktikąn yej kijtoj, iga yéj kimatito' iga ayękti.
29 Nemi nitajtowa ken kejląnto' se', ayéj ken tej tikejląnto'.
E' agaj wel tatajtani: "¿Te iga se' mane-ijli iga ayompa nikchiwa kuą' nej nikyę'ita?"
30 Siga nikmaka gracias Dios iga yej nikua, ¿te iga nępǫpowaj iga nikua?
31 Puej siga antakuaj o amątij o ankichiwaj tejtę́ iteki, xikchiwakąn nochi iga
mamoweyimatilti Dios.
32 Amo xikchiwakąn tejtę́ iga agaj mamopojpolo: niga judiyojmej, niga yej ayéj
judiyojmej, niga yej kitokaj Dios.
33 Nej nochi yej nikchiwa, nikchiwa iga nochi makiyę'ita, ayéj iga nej manimoyę'chiwa,
sino que iga mia' mamomąnawikąn.

11

1 Amejemęn ximixkuitikąn ipan nej, ken nej nǫ nimixkuitiá ipan Cristo.

Ken iga mochiwa kuą' monechkǫlo tiǫpan

2 Noknіwąn, pox yękti ankichiwaj iga nochipa aneejląmikij iwąn iga nemi ankichiwaj
inochi kensan nimitznęxtilijkej.
3 E' nikneki xikmatikąn iga Cristo tzontekon iga nochi tąga', iwąn tąga' tzontekon iga
siwą', iwąn Dios tzontekon iga Cristo.
4 Siga kąn moweyimatiltiá Dios, sę tąga' mokuątzakua kuą' nemi tajtowa iwąn Dios o
kuą' kipowa yej Dios kitajtǫlmaka, inǫn kalimpamati Cristo.
5 E' siga sę siwą' ayą' mokuątzakua kuą' tątapowa iwąn Dios o kuą' nemi kipowa yej
Dios kitajtǫlmaka, inǫn kalimpamati itzontekon; inǫn ken tikita motzonkixtij.
6 Siga sę siwą' ayą' mokuątzakua, mąj yęktiwa' mamotzonkixti. E' siga pinąwa iga
motzonkixtiá, puej mamokuątzákuawa'.
7 Tąga' amo mamokuątzakua, iga Dios kichij tąga' kensan yéj, iga makiweyimatilti
Dios. E' siwą' mochij iga makiweyimati tąga'.
8 Kuą' Dios kichij tąga', ayą' kikixtij ipan siwą', sino que siwą' kisa' ipan tąga'.
9 Siwą' mochij iga tąga', ayéj tąga' mochij iga siwą'.
10 Inǫn iga siwą' mamokuątzakua iga manęsi iga ipan yéj mandąrowa tąga', iwąn iga
ąngelejmej makiyę'itakąn.

---

† **10:16 10:16** Xikita glosario "Santa Cena". ‡ **10:21 10:21** Xikita glosario "Santa Cena".

11 E' iga tejemej yej tiktokaj Cristo, awel ono tąga' siga ateyi siwą', siga ateyi siwą',
ateyi tąga'.
12 Porque ijkǫ́n ken achto siwą' kisa' ipan sę tąga', ijkǫnsan nochi tąga' nacęrowa ipan
siwą', e' Dios in yej kichij nochi.
13 Amejemęn xikijtǫkąn siga yękti siwą' makitęnęwi Dios ikuąpetzkąn.
14 Tejémęnsan timomachiliáj iga sę tąga' ayą́' kajasi makiwejweyalti itzónkal,
15 e' siwą' kajasi iga makiwejweyalti itzónkal, iga inǫ́n itzónkal kipiá nokta iga
makuątzakto.
16 Siga agaj akiyę'ita yej nij nikijtoj, makimati que ni nejemej, niga yej kitokaj iyojwi
Dios akixmatij se'pa ken niktekichiwaj.

Ayompa kichiwaj kuą' monechkowaj

17 E' iga inín nimitzijkuilowiliáj, awel nimitzyę'ijliáj iga nikmati kuą' anmonechkowaj,
ayą́' anmoyę'chiwaj.
18 Ne-ijliáj iga kuą' anmonechkowaj tiǫpan iga ankiweyimatiltiáj Dios, anmoyo-
jyokatiáj; iwąn anka melą́' iga ijkǫ́n ankichijtokej.
19 Pues anka yękti iga ximoyojyokatikąn iga manęsi katiapa yej kimela'crędojto' Dios.
20 Kuą' anmonechkowaj iga ankichiwaj Santa Cena,* ayą́' ankichiwaj ken kineki
toTęko.
21 Porque kuą' antakuaj, sejsępa machtowiá iga kikua itákual; miej sekin
mayąntikąwij, iwąn sekin este tajtąwąnaj.
22 ¿Ix ayą́' anchąnejkej iga ompa xitakuąkąn iwąn xątikąn? Iwąn ijkǫ́n ankalimpamatij
yej kitokaj iyojwi Dios, iwąn ankichiwaj iga mopinajtiáj yej akipiáj nité. ¿Tę
nimitzijliskej? ¿Ix manimitzyę'ijlikąn? Iga ijkǫ́n ankichiwaj, ¡awel nimitzyę'ijliáj!

Ken iga mamochiwa la Santa Cena yej teejlątiá iga migui' toTęko

23 Inín yej nemi nimitznęxtiliáj, toTęko nęnęxtilij: inǫ́n yówal kuą' Jesús aya kikitzkiáj,
kikui' pąn iwąn kimá' gracias Dios.
24 Kuą' támi'ya kimá' gracias Dios, kitątajkoloj, iwąn kijtoj: "Xikuąkąn inín;
ininwa' nocuęrpoj yej motątajkolowa iga amejemęn. Xiktekikuąkąn inín iga amo
xine-ęlkąwakąn."
25 Kuą' tami' takuajkej, kikui' vaso yej kipiá vino, iwąn kijtoj: "Inín vaso kijtǫjneki
iga nikchiwa iga noesyo nuevo pacto wąn Dios. Nochipa kuą' ankoniskej, nochipa
xineejlątokąn."
26 Inǫ́n iga nochipa kuą' ankikuąskej inimpa pąn, iwąn xikonikąn inimpa vino,
antanęxtilijtoskej iga migui' toTęko, este que yéj mawiki.
27 Inǫ́n iga yej kikua pąn o koniá vino yej teejlątiá iga mi' toTęko, e' ayą'pa
kimajmawiliá Dios, kichiwa yej ayękti iga kalimpamati icuęrpoj iwąn iyesyo Jesús.
28 Inǫ́n iga sejsę́ mamomachili siga ayą́' kichijto' yej ayękti, miej aya kikua pąn iwąn
aya koniá vino.
29 Dios yawi kicastigąrǫti agaj yej kikua pąn wąn koniá vino, siga akimajmawiliá Dios
iga inǫnwa' pan kijtǫjneki icuęrpoj toTęko.
30 Inǫ́n iga mia' de amejemęn anwętitokej iwąn ankuetąntokej, iwąn nǫ sekin
mikíkeja.
31 E' siga achto matimomachilikąn ken iga tinemij, toTęko ayą́' wel tęcastigąrǫj.
32 E' siga toTęko kita iga ayompa tinemij, tęcastigąrowa, iga matimokajkąwakąn ken
tikchijtokej, iga kęman amo matęcastigąrǫkąn iwąn inǫmej yej ayą́' kixmatij Dios.
33 Inǫ́n iga noknjwąn, kuą' anmonechkowaj iga ankichiwaj la santa cena, xi-
mochákąno'.
34 Siga agaj mayąna, matakua ichąn, iga Dios amo mamitzcastigąrǫkąn iga ayompa
ankichiwaj kuą' anmonechkowaj. Kuą' nasis, niao' nimitzijlitij kén anyawij ankichiwatij
yej aya ankimatij.

12

IyEspíritoj Dios tępalęwiá sejsę́ de tejemej

1 Noknjwąn nikneki xikmatikąn yej aya ankimatij yej iyEspíritoj Dios tęmaka, yej sejsę́
de tejemej wel tikchiwaj.
2 Amejemęn ankimatij iga kuą' aya ankicrędojtoyaj Dios, mitzchiwaltiąyaj iga
xikweyimatiltikąn idolojmej yej niga wel tajtowaj.

* **11:20 11:20** Xikita glosario "Santa Cena".

3 Inǫ́n iga inąn xikmatikąn iga yej kimąlijliá Jesús, ayą́' nemi kitajtǫlmaka iyEspı́ritoj
Dios. Iwąn ayagaj wel kijtowa: “Jesús noTẹko” siga ayą́' nemi tajtowa iga iyEspı́ritoj
Dios.
4 Ono' sẹse'pa yej sẹ wel kichı̱wa iga tekipanowa iga Dios, e' inǫnsan iyEspı́ritoj Dios
yej tamaka.
5 Ono' sẹse'pa iga titekipanowaj iga Dios, e' inǫnsan toTẹko yej tiktokaj.
6 Ono' sẹse'pa yej wel tikchı̱waj, e' inǫnsan Dios yej tekipanowa ipan nochi tejemej.
7 Sejsẹ́ de tejemẹn Dios tẹmachı̱lı̱ltiá iyEspı́ritoj, iga matikpalẹwı̱kąn nochi yej
kicrẹdowaj.
8 IyEspı́ritoj Dios kichı̱wa iga sekin wel makimatikąn tẹ makijtǫkąn yej melą́' nokta,
iwąn sekin iga inǫnsan Espíritu wel kipalẹwiá iga se' makentendẹro yej Dios tanẹxtiliá.
9 Sekin iga iyEspı́ritoj Dios wel moconfiąrowaj poxsan ipan Cristo, sekin sej iga inǫnsan
Espíritu kichı̱wa iga wel mataachitialtı̱kąn.
10 Sekin sej wel kichı̱waj milągrojmej, iwąn sekin wel kijtowaj yej Diǫspa kimakaj
iga makijtǫkąn. Sekin sej wel kimatij katiapa yej iyEspı́ritoj Dios iwąn katiapa yej
nąmǫlespı́ritoj. Ipan sekin sej Dios kichı̱wa iga wel matajtǫkąn ipan sẹse'pa tájtǫl, iwąn
sekin sej wel kichı̱wa iga wel makijtǫkąn yej kijtojkej ipan sẹse'pa tájtǫl.
11 E' nochi inı́n kichı́wasan iyEspı́ritoj Dios yej tamajmaka sẹse'pa yej wel sẹ kichı̱wa,
kensan yéj kineki.

Tonochı̱n tonokej ipan sẹsan cuerpo

12 Ijkǫ́n ken tocuẹrpoj sẹsan iwąn kipiá mia' miembro, e' nochi inǫmej miembro malej
iga mia', mochı̱wa sẹsan ipan sẹ cuerpo, ijkǫnsan nǫ Cristo.
13 Nochi tejemej, judiyojmej o yej ayéj, escląvojmej o yej ayéj, kuą' timobautizą́rojkej
timochijkej ken sẹsan cuerpo ipan sẹsan Espíritu, iwąn tonochı̱n Dios tẹmá' inǫnsan
Espíritu.
14 Sẹ cuerpo ayą́' sẹsan miembro kipiá, sino que kipiá mia'.
15 Siga ikxi katka makijto: “Nej ayéj nimayi', inǫ́n iga nej ayéj de inǫ́n cuerpo”, iwąn
nochi tikmatij iga inǫ́n ayą́' kikajtẹ́wasya iga sąlijtos ipan inǫ́n cuerpo.
16 Iwąn siga nakas makijto: “Nej ayéj nı̱ixti inǫ́n iga nej ayéj de inǫ́n cuerpo”, malej
ijkǫ́n ayą́' kikajtẹ́wasya iga sąlijtos ipan inǫ́n cuerpo.
17 Siga nǫyąn ipan tocuẹrpoj maono petz i̱xti, ¿kén titakakiskej? Siga tonǫyąn maono
nakas, ¿kén tita-ijnekuiskej?
18 E' Dios kitąlij sẹse'pa miembro ken yéj kine' iga mamochı̱wa sẹ cuerpo.
19 Awel maono cuerpo siga akipiá mia' miembro.
20 Malej iga tikpiáj mia' tomiẹmbroj, e' sẹ́sanwa' in tocuẹrpoj.
21 I̱xti awel kijliá mayi': “Ayą́' nikneki xinẹpalẹwi iga nochi wel nikchı̱wa nosẹlti”;
niga nǫ tzontekon awel kijliá ikximej: “Ayą́' nikneki xinẹpalẹwi iga nochi wel nikchı̱wa
nosẹlti.”
22 Mąjwa' inǫmej imiẹmbroj tocuẹrpoj yej mąj ayą́' tajpalej, mąj moneki.
23 Iwąn tomiẹmbroj yej ayą́' mąj kajasi iga mamo-ita, inǫ́n yej mąj motzakua iga
tzótzol. Iwąn tomiẹmbroj yej ayą́' tiknekij manẹsi, inǫ́n yej mąj moyẹ'tzakua.
24 Tomiẹmbroj yej mąj tiknẹxtiáj, inǫ́n yej ayą́' mąj tiktzakuaj. Ijkǫ́n Dios kichij iga
tomiẹmbroj yej ayą́' mąj moyẹ'ita, inǫ́n yej mąj moneki,
25 iga amo mayojyokatito ipan tocuẹrpoj, sino que sejsẹ́ tomiẹmbroj
mamosepan-itakąn wąn se'.
26 Siga kanaj ipan tocuẹrpoj kualo, tonǫyąn tikmachı̱liáj iga kualo; wąn siga kanaj ipan
tocuẹrpoj yẹkti kimachı̱liá, yẹkti tikmachı̱liáj tonǫyąn.
27 Pues amejemẹn icuẹrpoj Cristo, iwąn amejemẹn sejsẹ́ mochı̱wa sẹ imiẹmbroj
icuẹrpoj Cristo.
28 Ijkǫ́n Dios kimajmá' itekipanǫlmej sejsẹ́ toknı̱wąn yej kitokaj Cristo: achto
apǫstolejmej; ono' yej kitajtǫlmaka Dios; de ompa kitoka yej tamachtiáj; de ompa yej
kichı̱waj milagro, de ompa yej taachitialtiáj, yej tapalẹwiáj, yej tanẹxtiliáj tẹ mamochı̱wa
iwąn yej tajtowaj ipan se'pa tájtǫl.
29 ¿Ix inochı̱n apǫstolejmej? ¿Ix inochı̱n kijtowaj tájtǫl yej Diǫspa kimakaj? ¿Ix inochı̱n
tamachtiáj? ¿Ix inochı̱n kichı̱waj milagro?
30 ¿Ix inochı̱n wel kachitialtiáj yej wẹtitokej? ¿Ix inochı̱n wel tajtowaj ipan se'pa tájtǫl?
¿Ix inochı̱n wel kijtowaj tẹ kijtǫjneki yej mo-ijtoj ipan se'pa tájtǫl? Ayą́'.
31 E' amejemẹn xiktajtanilı̱kąn Dios iga mamitzwelitialtı̱kąn iga xikchı̱wakąn tejtẹ́ yej
pox yẹkti. E' nej nia nimitznẹxtilı̱tij sẹ ojti yej mąjya sej yẹkti.

13

Matiknekikąn toknįmej

1 Siga nej katka manitajto ipan mia' tájtǫl ken tajtowaj tajtąga' iwąn ken tajtowaj ąngelejmej, e' ayą́' nikneki noknįn, nimochįwa ken wẹwẹ' yej san petznąwati o campana yej san petztzilįni.

2 Siga nikijtowa tájtǫl yej Dios nẹmaka iga manikijto iwąn manikmati yej Diǫssan kimati, iwąn manikmati nochi yej tąga' tamachtiá, wąn pox nimoconfiąrowa ipan Dios este wel nikẹna tepẹyoj kąn onokej, e' ayą́' nikneki noknįmej, nej ayéj tẹ noteki.

3 Siga nitamajmaka nochi yej nikpiá, iwąn siga nimomaka iga manẹtatįkąn, e' ayą́' nikneki noknįn, iga inǫ́n nikchįwa ni alín ayą́' nẹpalẹwiá.

4 Yej kichǫkiliá iyiknįn, ayą́' nimanín kuesiwi; pox te-ijiknįn, ayą́' ta-ixita iwąn ayą́' moweyimati.

5 Ayą́' kuajkuantas kijtowa iwąn ayą́' kineki tejtẹ́ inochi iga san yéj; ayą́' kuesiwi niga ayą́' inǫnya kẹejląnto' kuą' tejtẹ́ kichįwiliáj.

6 Ayą́' pąki kuą' mochįwa yej ayẹkti, petz kipąkiliasan yej mela'ciẹrtoj.

7 Yej te-ijiknįn, ayą́' mosemaka iga moconfiąrowa ipan Dios, nochi kimati iga Dios kipalẹwij, iwąn siga kikuejkuesowaj, ayą́' kuesiwi.

8 Yej te-ijiknįn ayi' tami iga kichǫkiliá iyiknįn. Yawi asiti kuą' Dios ayo' agaj kimakas tájtǫl iga makijto, niga tajtǫlǫj ipan se'pa tájtǫl, nochi yej momati moẹlkąwas.

9 Inąn aya nochi tikmatij, iwąn aya nochi tikpowaj yej Dios tẹtajtǫlmaka;

10 e' kuą' nochi tikmatiskej, inǫ́n yej inąn aya nochi tikmatij, yawi tamiti.

11 Kuą' aya niyǫlej, nitajtowąya iwąn nitajląmikiá ken yej aya yǫlej; e' kuą' niyǫlasi', nikajtej nochi yej nikchįwaya kuą' aya niyǫlej.

12 Ijkǫnsan nǫ inąn tejemẹn ayą́' tiktawelįxmatij Dios; ken tikita itǫ́nal yej ayą́' tawelnẹsi ipan tẹska'; e' íkuą' tikmela'ixmatiskej. Inąn kąkánajsan tikmatij, íkuą' sí nia nikmela'ixmatiti in Dios, ijkǫ́n ken yéj nokta ne-ixmati.

13 Inąn ono' ẹyi yej matikchįwakąn; matimoconfiąrǫkąn ipan toTẹko, matikchixtokąn iga toTẹko kichįwas ken kijtoj iwąn matikchǫkilįkąn toknįn, inįmej ayi' tami, e' de inǫ́n ẹyi, yej mąj importante, matikchǫkilįkąn toknįn.

14

Yej tajtowa sé'bapa tájtǫl yej ayą́' moentendẹrowa

1 Nochipa ximochǫkilįkąn, iwąn xiktajtanilįkąn iyEspíritoj Dios iga mamitzmakakąn sejsẹ́ de amejemẹn yej wel ankichįwaj, e' mąj yẹkti katka iga xikijtǫkąn yej Dios mitztajtǫlmakaj.

2 Puej yej tajtowa ipan sé'bapa tájtǫl, tajtowa wąn Dios, ayéj wąn toknįmej, iwąn ayagaj kentendẹrowa. Yej yéj kijtowa, kijtowa yej iyEspíritoj Dios kijliá, e' inǫ́n ayagaj kimati.

3 E' yej kipowa yej Dios kitajtǫlmaka, inǫ́n kipowiliá sekin iga mąj mamoconfiąrǫkąn ipan Dios, kinǫnǫtzaj iwąn kiyǫlchikąwaj.

4 Yej tajtowa ipan se'pa tájtǫl yej ayą́' moentendẹrowa, isẹ́ltisan mopalẹwiá iga mąj mamoconfiąro ipan Dios, e' yej kipowa yej Dios kitajtǫlmaka, inǫ́n sí kipalẹwiá nochi yej kitokaj Dios.

5 Nej niknekiá iga amonochįn xitajtǫkąn ipan se'pa tájtǫl yej ayą́' ankentendẹrowaj; e' yej mąj nikneki iga wel xikijtǫkąn yej Dios mitztajtǫlmakaj; mąj yẹkti iga inín xikchįwakąn que iga xitajtǫkąn ipan se'pa tájtǫl, inín nǫ yẹkti katka, e' siga agaj makijto tẹ kijtǫjneki yej ankijtowaj. Ijkǫ́n yej kitokaj Cristo, mąj mamoconfiąrǫkąn ípan.

6 Siga kuą' nimitzpaxąlowiliáj nimitznǫtzaj ipan se'pa tájtǫl yej ayą́' moentendẹrowa, ni alín ayą́' nimitzpalẹwiáj. Wel nimitzpalẹwiáj siga manimitzijlįkąn tejtẹ́ yej Dios nẹnẹxtilij, o manimitznẹxtilįkąn tejtẹ́ yej aya ankimatij, o manimitzijlįkąn tejtẹ́ yej Dios nẹtajtǫlmaka o manimitzmachtįkąn, inǫ́n sí mitzpalẹwiáj.

7 Matimixkuitįkąn ipan tejtẹ́ yej iga tocąrǫlo, ken ąka o arpa;* siga monąnąmǫlpitza o siga monąnąmǫltzotzona ayą́' moyẹ'kaki inąwatilka.

8 Iwąn kąn momijmiktilo, siga tapítzal ayą́' yẹ'nąwati, soldądojmej ayą́' moketzaj iga yawij tamijmiktitij.

9 Ijkǫnsan nǫ mochįwa wąn amejemẹn, siga antajtowaj ipan tájtǫl yej ayą́' moentendẹrowa, ¿kén yawi momatiti tẹ nemi ankijtowaj? ¡Ijkǫ́n kenkuą' san antabojbobolotzaj!

10 Ono' mia' ken iga tajtǫlo ipan inín tąjli, iwąn nochi yej tajtowaj kimatij tẹ nemi kijtowaj.

---

* **14:7 14:7** Xikita glosario “Arpa”.

11 E' siga anikaki tẹ nemi kijtowa ipan itájtọl kuạ' nemi nẹnọtza, iga ijkọ́n iyịxtaj inọ́n toknịn nimochịwa ken wejkachạnej wạn iga nej nọ inọ́n toknịn mochịwa ken wejkachạnej.
12 Inọ́n iga siga amejemẹn pox ankiyọlmakaj iga xikpiakạn yej iyEspí́ritoj Dios tẹmaka, yej sejsẹ́ de amejemẹn wel ankichịwaj, xikpiasnekikạn yej wel kipalẹwiáj yej kitokaj Dios.
13 Inọ́n iga yej tajtowa ipan tájtọl yej akịxmati, makitajtanili Dios iga makipalẹwi iga wel makijto tẹ kijtọjneki inọ́n tájtọl.
14 E' siga niktẹnẹwiá Dios ipan tájtọl yej anikịxmati, melạ́' iga nemi niktẹnẹwiá Dios ipansan noespí́ritoj, e' ayạ́' nikentendẹrowa tẹ nemi nikijtowa.
15 ¿Tẹtaj nikchịwas? Manitajto wạn Dios iga noespí́ritoj, e' nọ manikmati tẹ nemi nikijtowa. Manitakuịka nọ iga noespí́ritoj, e' nọ manikmati tẹ nemi nikuịka.
16 E' siga tikweyimatịltijto' Dios ipansan moespí́ritoj, toknịn† yej takakto' awel kijtowa "ijkọ́nyawa'" kạn nemi titajtowa wạn Dios iga tikmaka gracias ipan se'pa tájtọl, iga ayạ́' kentendẹrowa.
17 Anka ómpaya ken tej nemi tikweyimatịltiá Dios iga tikmaka gracias, e' se' ayạ́' tikpalẹwiá iga mạ́j mamoconfiạro ipan Dios.
18 Nikmaka gracias Dios iga wel nitajtowa ipan se'pa tájtọl mạ́j sej que amejemẹn;
19 e' kạn monechkowaj toknịwạn anka yẹkti manikíjtosan cinco tájtọl yej wel mamoentendẹro que manikijto diez mil tajtọlmej ipan tájtọl yej ayạ́' moentendẹrowa.
20 Noknịwạn, ximochịwakạn ken ankọkonẹmej iga yejemej aya kichịwaj yej ayẹkti, e' amo xitajlạmikikạn ken yej aya yọlej. Xiyẹ'tajlạntokạn ken yej yọ́leja yej kimátiya tẹ kichịwa.
21 Kijtowa kạn ijkuilijto' la ley: "Nia niknọtzati nogẹntej de Israel ipan se'pa tajtọlmej, nikchịwas iga mitznọtzaskej yej de se' país, e' malej ijkọ́n ayạ́' nẹtajtọlkuiskej, kijtowa toTẹko."
22 Yej tajtowa ipan se'pa tajtọlmej yej ayạ́' moentendẹrowa, inọ́n kichịwa iga mamadmirạdọkạn yej ayạ́' kicrẹdowaj Dios, ayéj iga yej kicrẹdojtókeja.
23 Siga nochi yej kitokaj Dios monechkowaj sékạnsan, iwạ́n nochi tajtowaj ipan se'pa tájtọl yej ayạ́' moentendẹrowa iwạ́n kalakij sekin yej ayạ́' mitzịxmatij o ayạ́' kicrẹdojtokej Dios, ¿ix ayạ́' ạn kijtọskej iga anlọkojtiákeja?
24 E' siga sẹ yej aya kicrẹdojto' Dios kalakiti kuạ' nemi ankijtowaj yej Dios mitztajtọlmakaj, iga inọ́n kikakis, yawi mokuịtịti iga kichijto' yej ayẹkti.
25 Ijkọ́n yej iyạnto' ipan iyạlmaj yawi kinẹxtịti, iwạ́n yawi motankuạketzati iga kiweyimatịltịj Dios, iwạ́n yawi kijtọti iga Dios, kena ono' iwạ́n amejemẹn.

Xikchịwakạn nochi ken kajasi

26 Iwạ́n inạ́n xikakikạn yej nimitzijliáj: Kuạ' anmonechkowaj, sekin wel antakuịkaj, sekin wel antamachtiáj, o ankijtowaj yej Dios íkuạ' mitznẹxtiliáj, o xitajtọkạn ipan se'pa tájtọl yej ayạ́' moentendẹrowa, o xikijtọkạn tẹ kijtọjneki yej sekin kijtojkej ipan sé'bapa tájtọl; e' nochi inọ́n xikchịwakạn iga mạ́j ximoconfiạrọkạn ipan Dios.
27 Kuạ' antajtowaj ipan se'pa tájtọl yej ayạ́' moentendẹrowa, matájtosan ọme o ẹyi, e' sejsẹpa matajto; iwạ́n sẹ de amejemẹn makijto tẹ kijtọjneki inọ́n yej kijtojkej.
28 Siga ateyi yej wel kijtowa tẹ kijtọjneki inọ́mbapa tájtọl, inọmej amo matajtọkạn ipan se'pa tájtọl kạn annechkatokej, sino que sejsẹ́ matạtapowa iwạ́n Dios ipansan iyạlmaj.
29 Siga ono' yej kijtowa tájtọl yej Diọspa nemi kimaka, matajtọkạn este ọme o ẹyi, e' kuạ' sẹ de inọmej nemi tajtowa, sekin sanmatakakikạn iga makitakạn siga melạ́' iga Diọspa itájtọl o ayéj.
30 Siga sẹ yej ẹwato', Dios kimaka itájtọl iga makijto, inọ́n yej achto tajtojtojya, ómpasan matamati iga tajtowa.
31 Ijkọ́n amonochịn amejemẹn yej mitztajtọlmakaj Dios, wel ankijtowaj itájtọl sejsẹ́ sejsẹ́ iga amonochịn ximomachtịkạn, iwạ́n amonochịn ximanimạrọkạn.
32 Inọmej yej Dios kimakaj tájtọl iga makijtọkạn, yejemej kimatij te hora yawij tajtọtij,
33 iga Dios ayạ́' kiyẹ'ita kuạ' nijnijiga ọyowalo, sino que yéj kichịwa iga matonokạn tamelạ́.

Matikchịwakạn ken kichịwaj nọyạn ipan tiọpamej kạn monechkowaj yej kitokaj Dios,
34 siwạtkej amo matạtapojtokạn kuạ' nechkatolọ' tiọpan-ijti', ayẹkti iga ijkọ́n ma-kichịwakạn, sino que makichịwakạn ken tatekimaka iley Dios.
35 Siga kinekij makimatikạn tejtẹ́, makitajtanikạn iwẹwejmej ichạmej, iga ayạ́' kajasi iga siwạ' matajto kuạ' nechkatolọ' tiọpan-ijti'.

---

† **14:16 14:16** Anka inịn toknịn, sẹ yej akentendẹrowa se'pa tájtọl yej Diọspa kimaka.

36 Xikmatikąn, iga ayéj amejemęn yej achto ankịxmatikej itájtǫl Dios, niga ayéj
amejémęnsan yej mitzpowilijkej.
37 Siga agaj momachḭliá iga Dios kitajtǫlmaka, o momachḭliá iga tajtowa iga iyEspí̱ritoj
Dios kipalęwiá, makimati iga yej nemi nimitzijkuilowiliáj, inǫnwa' nętekimaka toTęko.
38 E' siga ayą́' kiyę'ita yej nemi nikijkuilowa, amejemęn nǫ amo xiktajtǫlkakikąn.
39 Inǫ́n iga noknịwąn xikyǫlmakakąn iga xikijtǫkąn tájtǫl yej Dios mitzmakaj, iwą́n
amo xikijtǫkąn iga amo matajtǫlo ipan se'pa tájtǫl yej ayą́' moentendęrowa.
40 E' nochi xikyę'chịwakąn ken Dios kiyę'ita.

15

Ojpa-isa Cristo kąn miktoya

1 Inąń noknịwąn, nikneki xikejlą́mikikąn itájtǫl Dios yej tasalvą́rowa yej nimitzpow-
ilijkej; inǫ́n yę'notịciaj yej ankicrędojkej iwą́n inąń ankicrędojtókejsan.
2 Nǫ iga inǫ́n itájtǫl Dios anmosalvą́rowaj, siga ankicrędojtókejsan ijkǫ́n kensan
nimitzpowilijkej. Siga ay'ya, bą́ldejsan ankicrędojkaj.
3 Achto nimitznęxtilijkej yę'notịciaj yej nęnęxtilíjkejsan nǫ. Nimitzpowilijkej iga Cristo
migui' iga totechko, ijkǫ́n kijtowa kąn ijkuilijto' itájtǫl Dios.
4 Iwą́n kitǫkakej, iwą́n sej ojpa-isa' kuą' asi' ęyi días, ijkǫ́n kijtowa kąn ijkuilijto' itájtǫl
Dios;
5 iwą́n achto kịxnęxtilij Pedro, iwą́n despuéj mịxnęxtij iyịxtaj doce apǫstolejmej.
6 Despuéj kịxnęxtilij mą́j de quinientos toknịwąn íkuą'san, iwą́n mia' de yejemej
onókejo', e' sekin mikíkeja.
7 Después kịxnęxtilij Jacobo, iwą́n despuéj nǫ kịxnęxtilij nochi iyapǫstolejmej.
8 Iwą́n nej yej ǫ́ltimoja ne-ịxnęxtilij, nej ken kuą' sę xǫlǫ' yej nacęroj kuą' aya iyonolis.
9 Nej nikmachḭliá yej mą́j ni-alịmpa de inochi apóstol, iwą́n aneajasi iga mane-ijlịkąn
apóstol, iga nej nicastigą́rowąyaj yej kicrędojtokej Dios.
10 Inąń ken iga nono', nono' iga Dios ne-iknęlij, iwą́n ayą́' bą́ldejsan iga ne-iknęlij,
mąjwa' nitekipanoj mą́j que sekin apǫstolejmej; malej iga ayéj nej, sino que ipodęr Dios
yej nępalęwiá.
11 Ijkǫ́n, atę́ kichij siga nej o sekin apǫstolejmej yej kipojkej itájtǫl Dios; nonochimej
nikpojkej itájtǫl Dios yej amejemęn ankicrędojkej.

Ojpa-isaskej yej miktokej

12 E' siga nimitzpowilijkej iga Cristo ojpa-isa' kąn miktoya, ¿te iga sekin de amejemęn
kijtowaj iga ayą́' ojpa-isaskej yej miktokej?
13 Siga ayą́' ojpa-isaj yej mikij, Cristo nǫ ayą́' ojpa-isa' kąn miktoya.
14 Iwą́n siga Cristo ayą́' ojpa-isa' kąn miktoya, bą́ldejsanwa' iga nikpowaj itájtǫl, iwą́n
bą́ldejsan nǫ iga anmoconfią́rowaj ipan yéj.
15 Siga ijkǫ́n, nitakajkayą́wajwa' ipan yej Dios kichij, iga nikijtojkej iga Dios
ki-ojpa-ixitij Cristo kąn miktoya. Siga ayą́' ojpa-isaj yej miktokej, ayejwa' cierto iga Dios
ki-ojpa-ixitij Cristo.
16 Siga yej mikij ay'ya sej ojpa-isaj, niga Cristo nǫ ayą́' ojpa-isa'.
17 Iwą́n siga Cristo ayą́' ojpa-isa', bą́ldejsan iga anmoconfią́rojtokej ipan yéj, iwą́n
áyasanwa' mitzperdonąrowiliáj yej ankichijkej yej ayękti.
18 Siga ijkǫ́n, yej mikíkeja iwą́n nǫ kicrędojkej Cristo, mela'poliwíkejawa'.
19 Siga timoconfią́rowaj ipan Cristo iga matępalęwịkąn petz ipan inǫ́n vida, tejemej
mą́j kajasi iga matęlastimajmatikąn que inochi gente iga ticrędojkej yej ayompa.
20 E' Cristo kena ojpa-isa' kąn miktoya, yéj yej achto ojpa-isa' kąn miktolǫ'.
21 Ijkǫ́n ken ipan sę tąga', yej itǫką' Adán, pęwa' iga mikilo ipan inǫ́n tąjli, nǫ ipan sę
tąga' pęwa' iga ojpa-isalo.
22 Ijkǫ́n ken Adán itechko inochi gente mikij, ijkǫ́n nǫ inąń nochi yej kitokaj Cristo
ojpa-isaskej.
23 E' sejsępa iga ojpa-isatią́j: Cristo yej achto ojpa-isa', iwą́n kuą' Cristo mawịki,
ojpa-isaskej yej yéj itatki.
24 Iwą́n tamis nochi yej ono' kuą' Cristo kitąnílija nochi iyenemịgojmej yej espịritojmej
yej kipoxpiáj poder. Kuą' Cristo inóchiya kimandą́rowa, inǫ́n poder yej Cristo kipiá yawi
kipanǫltilịti Dios yej toTaj.
25 Iwą́n Cristo yawi mandą́rojtoti, este que makitąnili inochi iyenemịgojwąn, iwą́n
inochi makitaksato;
26 iwą́n yej ǫ́ltimoja iyenemịgoj, yej Cristo yawi kitąnilịti, inǫnwa' mikilis.

27 Dios kitalij Cristo iga makitaksato nochi iyenemigojmej. E' kan ijkuilijto' itájtol Dios
kijtowa iga Cristo kitaksatos nochi, mamomati iga kua' kijtowa “nochi”, ayá' kijtowa iga
Cristo no kitaksato' Dios, iga Dioswa' in yej nochi kigobernarowa.
28 Iwán kua' Cristo nóchiya kitaksato' iyenemigojmej, entonces imatika Cristo yej
tepiltzin, momakas iga makimandaro Dios, yej kitalij iga Cristo makitaksato nochi
iyenemigojmej. Ijkón Dios nóchiya kimandaroj.
29 Achi manitajto de sé'paya, sekin mobautizarowaj ipan itoka' yej miktokej, ¿te iga
ijkón kichiwaj? Siga yej miktokej ayá' ojpa-isaj ¿téjastaj mobautizarowaj ipan itoka' yej
miktokej?
30 Iwán siga ayá' ojpa-isalo, ¿te iga nochipa nikijyowiáj yej wel nemiktiáj?
31 Nochipa nemiktijnekij, inón sí melá' noknîwan, kensan melá' no iga nipaki iga
ankicredojtokej toTeko Jesucristo.
32 Ken tikijtowaj nej nimokítzkija iwán tekuanimej ipan altepe' Éfeso; ¿té nimotanilij
iga ijkón nikchij? Siga cierto katka iga yej mikij ay'ya ojpa-isaj, ómpayawa' yej kijtowaj,
“Matitakuakan, iwán matatikan, porque keman tiáwijsan timikitij.”
33 Amo ximokajkayawakan. Ken mojtowa: “Siga timotokaj wan yej ayá' ye'nemij,
tenextiliáj yej ayekti iwán tikajtewaj iga tikchijtokej yej yekti.”
34 Amejemen xiye'tajlamikikan iga wel xiye'nemikan iwán amo xikchiwakan yej
ayekti. Nej nikmati iga sekin de amejemen ayá' ankixmatij Dios, inín nikijtowa iga
xipinawakan.

Ken iga ojpa-isaskej yej miktokej

35 Anka agaj an tatajtanis: “¿Ix kén an ojpa-isaskej yej miktokej? ¿Ix kémpa an
icuerpojmej kipiaskej?”
36 ¡Xeto'tajlamikilis! Kua' motoka tejté íyol, inón palani nochi inakayo, íxwasan íyix.
37 Yej motoka ayéj yej ixwáto'ya iga maojpa-ixwa, sino que íyol, wel de trigo o de se'pa
íyol.
38 Iwán ipan inón íyol, Dios kichiwa ken yéj kineki, iwán sejsé yawi nesiti kensan
ikuayo.
39 Ayá' nochi cuerpo ijkómpasan; icuerpoj gente se'pa tachá, iwán animalmej se'pa
no, iwán de totomej se'pa no, iwán de topojmej se'pa no.
40 Ijkonsan no ono' cuerpojmej yej ono' ipan cielo wan yej ono' ipan tajli; e' cuerpojmej
yej onokej ipan cielo se'pa iga ye'nesij, ayéj ken yej onokej ipan tajli.
41 Tonati' se'pa ga tawiá, la luna no se'pa ga tawiá, sitalimej sese'pa no iga tawiáj;
iwán sejsé sitalin sese'pa iga tawiá.
42 Ijkonsan no kua' ojpa-isaskej yej miktokej. Motoka tejté yej palani, iwán ojpa-isas
yej ay'ya miki.
43 Motoka cuerpo yej ayá' moye'ita, iwán kua' ojpa-isa, pox monsaj. Motoka yej
kuetanti', iwán ojpa-isa yej tajpalej.
44 Motoka se cuerpo yej nakayoj, e' iga ojpa-isas, se'pay; onos ken kajasi iga maono
ipan cielo. Ijkón ken ono' cuerpo yej nakayoj, no ono' cuerpo yej kajasi iga maono ipan
cielo.
45 Ijkín kijtowa kan ijkuilijto' itájtol Dios: “Yej áchtopa taga', itoka' Adán, kimakakej
vida”; ono' se' Adán yej no itoka' Cristo, yej tamaka vida iga nochipa matonokan wan
Dios.
46 E' ayá' walaj achto cuerpo yej kajasi iga maono ipan cielo, achto tikpiáj cuerpo yej
nakayoj; iwán despuéj yej tikpiaskej ipan cielo.
47 Yej achto taga', chijto' de talpínol; iwán se' taga', yej toTeko, walaj ipan cielo.
48 Tonochimej yej tonokej ipan tajli tikpiáj tocuerpoj ken kipiá' Adán, yej chijto' iga
tajli. Nochi yej ono' ipan cielo kipiáj cuerpo ken kipiá Cristo, yej walaj ipan cielo.
49 Ijkón ken tonokej ken inón achto taga' yej chijto' iga tajli, ijkón no tonoskej ken inón
yej walaj ipan cielo.
50 Nimitzijlijnekij noknîwan, iga yej nakayoj iwán omiyoj awel kalakij kan reinarowa
Dios; iga yej palani awel yawi ipan cielo kan onokej yej nochipa onoskej.
51 E' nikneki xikmatikan yej ayagaj kimatiá: Ayá' tonochimej timikiskej, e' nochi tiawij
timochîwatij sé'paya,
52 nimanînsan, ken kua' timichpaj, mopatas ken tonokej. Inín mochîwas kua' mokakis
yej último tapîtzas. Nawatis tapítzal iwán yej miktokej yawij ojpa-isatij iwán ayo'
mikiskej; iwán tejemej timochîwaskej sé'paya.
53 Pues tonakayo yej palani, mopatas iga yej ayî' palanis, iwán tocuerpoj yej miki,
mopatas iga yej ayî' mikis.

54 Iwą́n kuą' tonakayo mopatas iga yej ayḭ' palą̱ni, iwą́n kuą' tocuẹ̱rpoj yej miki
mopatas iga ay'ya mikis, entonces íkuą'ya mochḭwas ken kijtowa ką̱n ijkuilijto': "Ay'ya
agaj mikis iga Dios kitą̱nilij yej tẹmiktiá.
55 Mikilis ayą́' tẹtą̱niliá. Mikilis atẹ́ wel tẹchḭwiliá."
56 Yej ayompa kichijtokej kajasi iga mamikiką̱n. Kuą' atikchḭwaj ken tatekimaka la ley,
tikmatij iga ayompa tinemij.
57 E' poxsan tikmakaj gracias Dios iga yej kichij toTẹko Jesucristo, ijkǫ́n mikilis ay'ya
tẹtą̱nilḭj iga Cristo mi' iga tejemẹn.
58 Inǫ́n iga noknḭwą̱n, nochipa ximoconfią̱rojtoką̱n, xitekipanojtoką̱n nochipa ipan
itekipánǫl toTẹko, iga amejemẹn ankimatij iga inǫ́n tekipánǫl yej ankichḭwaj ayéj
bą́ldejsan.

16

Ken iga mamonechko tomḭn iga makipalẹ̱wḭką̱n toknḭwą̱n

1 Iwą́n kuą' ankinechkǫskej tomḭn iga toknḭmej yej kitokaj toTẹko, xikchḭwaką̱n kensan
nikijlijkej makichḭwaką̱n toknḭwą̱n yej kitokaj Dios yej onokej ipan provincia de Galacia.
2 Cada domingo, sejsẹ́ de amejemẹn makąna alḭ́n tomḭn según ken iga sẹ kitą̱niá, iwą́n
makẹnto iga ijkǫ́n kuą' nasis ayą́' íkuą'o' monechkojtos tomḭn.
3 Xiktapejpenaką̱n sekin iga mayąkąn Jerusalén, makiwḭgaką̱n inǫ́n tomḭn yej
ankimakaskej toknḭwą̱n yej onokej Jerusalén. Kuą' nasis, nikmakas sejsẹ́ iyąmamej
yejemej iga ijkǫ́n toknḭmej de Jerusalén makimatiką̱n iga amejemẹn amotatḭtanimej.
4 Siga kajasis iga maniá, anka niąj nǫ iwąmej.

Pablo kipaxą̱lowilḭjneki sekin ą̱ltepẹmej

5 Kuą' nipaxą̱lojtinemis, nipanǫj ipan estado de Macedonia, iwą́n násisya amoą̱ltepẹ'
Corinto.
6 Anka achi nikąwis iwą́n amejemẹn, o anka ompiga nikpanǫltḭj nochi mẹj kuą'
tasektaj, iwą́n wel annẹpalẹ̱wḭskej iga anneojmakaskej.
7 Ayą́' nikneki san manimitzitztẹ̱waką̱n kuą' nipanǫj, sino que nikneki maniwejkąwa
iwą́n amejemẹn siga toTẹko kineki.
8 E' nia nikąwiti nigaj Éfeso, este mapano iyilwiyo Pentecostés.*
9 Iga nigaj ken kuą' nẹkaltapowilíjkeja iga mia' wel kicrẹdowa itájtǫl toTẹko kuą'
nikpowiliáj, malej ono' mia' yej ne-ijiyaj.
10 Siga asis ompiga Timoteo, xikitaką̱n iga mayǫlpąkto iwą́n amejemẹn, amo tẹ
makiyǫlmikti iga yéj nǫ tekipanowa iga kipowa itájtǫl toTẹko ken nej nikchḭwa.
11 Inǫ́n iga ni agaj amo makalḭmpamati, mąjwa' xikpalẹ̱wḭką̱n iga mayẹ'wḭki iga
mane-itaki, iga nigaj nikchḭxtokej iwą́n sekin toknḭwą̱n.
12 Toknḭn Apolos nikteki'ijlij iga mamitzpaxą̱lowilḭtij iwą́n toknḭwą̱n, e' inąn aya kineki
mayawi;† yą́tiki' kuą' welitis.

Pablo tasaludą̱rowa

13 Xisatokąn, iwą́n ximoconfią̱rojtokąn ipan Cristo. Xiyẹ'nejnemikąn ipan iyojwi Dios
iwą́n amo ximosemakakąn.
14 Nochi yej ankichḭwaj, xikchḭwakąn iga ankichǫkiliáj amoknḭwąn.
15 Inąn noknḭwąn, amejemẹn ankimatij iga Estéfanas ifamḭliaj, yejemej achto yej ki-
crẹdojkej yẹ'notḭciaj ipan estado de Acaya, iwą́n kipalẹwiáj toknḭwąn yej moconfią̱rowaj
ipan toTẹko.
16 Ijkǫnsan nǫ nimitztajtaniliáj iga xiktajtǫlkakikąn Estéfanas iwą́n nochi toknḭwąn
yej tekipanowaj iga toTẹko.
17 Nipąki iga wąlkej Estéfanas, Fortunato wąn Acaico, yejemej nẹpalẹwijkej kąn
amejemẹn awel ankichijkej iga ayą́' nigaj amonokej.
18 Yejemej nẹyǫlchikajkej, kensan amejemẹn nǫ mitzyǫlchikajkej, inǫ́n iga yejemej
kajasi iga xikyẹ'itakąn.
19 Toknḭwąn yej kitokaj toTẹko yej onokej ipan provincia de Asia mitztḭtaniliáj saludos.
Aquila iwą́n Priscila iwą́n inochi yej ichąn monechkowaj nǫ mitztḭtaniliáj saludos ipan
itǫką' toTẹko.
20 Nǫ inochi toknḭwąn yej de nijpa mitztḭtaniliáj saludos. Ximopipitzǫkąn iga
ximosaludą̱rǫkąn ken Dios kiyẹ'ita.
21 Nej, Pablo, nimitztḭtaniliáj inḭ́n saludo yej nomątika nikijkuilowa.‡

---

* **16:8 16:8** Xikita glosario "Pentecostés". † **16:12 16:12** O: e' inąn Dios akineki mayawi; yą́tiki' kuą' welitis.
‡ **16:21 16:21** Nẹsi iga Pablo kijkuiloj inḭmejsan tájtǫl imątika, anka sẹ tajkuilowąni kijkuiloj ipan ąma' nochi lo demás yej Pablo kijtojtiajki.

22 Siga agaj ayá̱' kichǫ̱kiliá toTẹ̱ko Jesucristo, inǫ́n Dios yawi kicastiga̱rǫ̱ti. ¡Mawi̱ki
toTẹ̱ko!
23 ToTẹ̱ko Jesucristo mamitzyǫ̱lchikạ̱wakạ̱n.
24 Amonochi̱n amejemẹ̱n nimitzchǫ̱kiliáj iga tisẹ̱titokej wạ̱n Cristo Jesús. Ijkǫ́nyawa'.

Ǫ́meya ą̱ma' yej kijkuiloj San Pablo iga toknı̱wąn yej chąntitokej ą̱ltepę̱' Corinto
Corintios

Pablo kijkuilowiliá yej chąntitokej ą̱ltepę̱' Corinto

1 Nej niPablo, Dios kine' iga manimochı̱wa iyapǫ́stol* Jesucristo, ken tikijtowaj sę̱ yej
yéj nokta kitı̱tan. Nej iwąn Timoteo nimitzijkuilowiliáj inı́n ą̱ma' iga amejemęn yej
amonokej Corinto iwąn estado de Acaya yej ankicrędojtokej Dios.
2 Dios yej tóTajpa iwąn toTę̱ko Jesucristo mamitzyǫlchikajtokąn iwąn makichı̱wa iga
xonokąn tamelą̱.

Dios tę̱yǫlchikąwa

3 Matikweyimatı̱lt̨ı̱kąn Dios yej iTaj toTę̱ko Jesucristo, iga yéj yej tę̱Taj nokta yej
te-iknę̱liá iwąn nochipa tę̱yǫlchikajto'.
4 Dios tę̱yǫlchikąwa kuą̱' timoknǫmatij iga tejemęn wel nǫ matikyǫlchikąwakąn yej nǫ
moknǫmatij, tikyǫlchikąwaj nǫ yejemęn, ijkǫ́n kensan Dios tę̱yǫlchikąwa.
5 Siga poxsan tiksufrı̱rowaj ijkǫ́n ken Cristo kisufrı̱roj, ijkǫnsan nǫ Cristo poxsan
tę̱yǫlchikąwa.
6 Niksufrı̱rowaj iga amejemęn xiyǫlchikajtokąn iwąn iga ximosalvąrǫkąn. Siga
Dios nę̱yǫlchikąwaj, inǫ́n iga amejemęn xiyǫlchikajtokąn iwąn wel xikijyǫwı̱kąn kuą̱'
mitziknǫchı̱waskej ken nejemej ne-iknǫchı̱waj.
7 Nimoconfiąrowaj ipan amejemęn, iwąn nikmatij siga amejemęn nǫ ankisufrı̱rowaj,
nǫ Dios mitzyǫlchikąwaj.
8 Noknı̱wąn, niknekij manimitzmatı̱lt̨ı̱kąn iga onoya yej nę̱yǫlmiktijtoyaj kuą̱' nonoyaj
ipan provincia de Asia. Nipanojkej ipan sę̱ weyi prueba yej este ay'ya wel nikijyǫwiąyaj,
iwąn nikijtojkaj anka niáwija nimikitij.
9 Nimomachı̱liáyaj iga yáwija nę̱miktı̱tij. E' inı́n yej nikmachı̱lijkej, nę̱nę̱xtilikej iga
amo manimoconfiąrǫkąn ipan nejemej, sino que manimoconfiąrǫkąn ipan Dios yej
ki-ojpa-ixitiá yej miktokej.
10 Dios nę̱mąnawijkej iwąn nemi nę̱mąnawiáj kąn nę̱miktı̱jnekij, iwąn nimocon-
fiąrowaj iga nochipa nę̱mąnawı̱skej
11 siga amejemęn ankitajtaniliáj Dios iga manę̱palę̱wı̱kąn. Siga mia' orądowaj iga
nejemej, mia' nǫ yawij kimakatij gracias Dios iga kichı̱wa yej motajtaniliá.

Te iga Pablo ayą̱' yajki Corinto

12 Nipąkij iga nikmatij ipan noąlmajmej ayą̱' nikchijkej yej ayę̱kti iyı̱xtaj la gente, iwąn
nochipa nikchijkej yej yę̱kti amo-ı̱xtaj, iwąn inı́n ayéj nosę̱ltimej nikchijkej, sino que Dios
nę̱palę̱wijkej iwąn ayı́' nimitzkajkayajkej. Wel nikchı̱waj ijkı́n ayéj iga niktokakej ken
kiyę̱'ita tajtąga', sino ken Dios ne-iknę̱lijkej.
13 Ipan ą̱mamej yej nimitzijkuilowilijkej ayą̱' nikijkuilojkej tejtę́ yej awel ankileę̱rowaj
iwąn awel ankentendę̱rowaj, mąjwa' niknekij iga xikmela'entendę̱rǫkąn
14 ijkǫ́n ken ankentendę̱rójkeja kąkanaj. Ijkǫ́n kuą̱' mawı̱ki toTę̱ko Jesús, amejemęn
ampąktoskej iga nejemęn, kensan nǫ nejemęn nipąktoskej iga amejemęn.
15 Iga nikmatij iga ijkǫ́n annę̱yę̱'itaj, nej nikejlą̱ntoya iga achto amejemęn niąyaj
nimitzitatij, iwąn ijkǫ́n nimitzpaxąlowiliąyaj ǫme vę̱j, iga ǫme vę̱j xipąkikąn.
16 Nikejlą̱ntoya nimitzpaxąlowiliąyaj kuą̱' némi-o' nia estado de Macedonia, iwąn sej
kuą̱' némiya sej niwı̱'. Ijkǫ́n amejemęn wel annę̱palę̱wiąyaj iga maniá Judea.
17 ¿Amejemęn ą̱n ankijtowaj anka ayą̱' achto nikyę̱'ejlą̱n yej nia nikchı̱wati? ¿O ix
ankijtowaj iga nej ken inǫmej yej akı̱xmatij Dios, yej kijtowaj, “kena”, malej iga ipan
iyąlmaj kijtojto' iga “ayą̱'”?
18 Ayéj ijkǫ́n. Dios kimati iga kuą̱' nejemej nikijtowaj, “kena”, inǫ́n nikchı̱waskej.
19 Porque Cristo Jesús, yej iPiltzı̱n Dios, yej nejemej, Silvano, Timoteo wąn nej
nimitzpowilijkej itájtǫl, ayı́' kijtoj “kena” kuą̱' kijtǫjneki iga “ayą̱'”, iwąn nochipa kichı̱wa
yej kijtowa.
20 Nochi yej Dios kijtoj iga kichı̱was, Cristo kichı̱wa. Inǫ́n iga, kuą̱' tikweyimatı̱lt̨iáj
Dios ipan itǫką̱' Jesucristo, tikijtowaj, “Inkǫ́nyawa'”.†
21 Dios kichij iga amejemęn iwąn nejemej matimoconfiąrojtokąn ipan Cristo. Iwąn yéj
tę̱tapejpen

---

* **1:1 1:1** Xikita glosario “Apóstol”. † **1:20 1:20** “Amén” kijtǫjneki “ijkǫ́nyawa'”.

22 iwąn tęmarcąroj iga manęsi iga tejemęn imela'tátkiya iwąn kitąlij iyEspíritoj ipan
toąlmaj, yej kijtojneki iga Dios yáwi-o' tęmakati máj.
23 E' si aya nia Corinto ken nikejlątoya, inǫ́n nikchij iga nimitziknęliáj, Dios
manęmikti siga nimitzkajkayąwaj.
24 Ayéj iga manimitztekimakakąn katiapa yej xicrędǫkąn, iga amejemęn anki-
crędojtókeja ipan Cristo. Niáwijsan nimitzyǫlchikąwatij iga amo ximoknǫmatikąn.

2

1 Inǫ́n iga nikijtoj iga aya manimitzpaxąlowilitij iga anikneki ximoknǫmatikąn.
2 Porque siga nimitziknǫmatiltiáj, ¿ą'ya yéj yawi kichiwati iga maniyǫlpąkto? Ayagaj
máj, petz amejémęnsan.
3 Inǫ́n iga nimitzijkuilowilijkej inǫ́n se' ąma' ken iga nikchij, porque ayą́' niknekiá
maniá iga san xine-iknǫmatiltikąn amejemęn, mąjwa' amejemęn xinęyǫlchikąwakąn.
Nej nikmatiaya siga nej manipąki, amonochin nǫ ampąkiskej.
4 Kuą' nimitzijkuilowijkej inǫ́n ąma', poxsan nimoyǫlmiktijtoya este nichǫkaya. Iwąn
nimitzijkuilowilijkej ayéj iga ximoknǫmatikąn, sino que iga xikitakąn iga poxsan
nimitzchǫkiliáj.

Kiperdonąrowaj yej kichij yej ayękti

5 E' siga agaj ne-iknǫmatiltij, ayejsan nej nęchiwilij, amejemęn nǫ amonochin, e' ayą́'
poxsan; nikijtowa "ayą́' poxsan" iga anikneki manikpoxjuzgąro.
6 E' achǫnsan kę' ankiknǫchijkej inǫ́n toknin ken anmotajtǫltijkej kuą' anmonechko-
jkej, ayo' máj xikiknǫchiwakąn.
7 Inąn xikperdonąrǫkąn iwąn xikyǫlchikąwakąn, amo santą́' poxsan moknǫmatis iwąn
menfermąroj iga poxsan moyǫlmiktiá.
8 Inǫ́n iga nimitztajtaniliáj iga xikojpanęxtilikąn iga ankichǫkiliáj inǫ́n toknin.
9 Nimitzijkuilowilijkej iga manikita siga inochi ankichiwaj ken nimitztekimakakej.
10 Siga amejemęn agaj ankiperdonąrowiliáj tejté, nej nǫ nikperdonąrowiliá. Iwąn
nikperdonąrowiliá, siga kichij nokta tejté yej kinekiá mamoperdonąro, inǫ́n nikchij iga
nimitziknęliáj amejemęn iyixtaj Cristo,
11 ijkǫ́n Tzitzimi' ayą́' yawi tętąnilíti, iga tikmatij yej yéj nochipa kichiwaskineki.

Pablo moyǫlmiktijtoya kuą' onoya Troas

12 Kuą' nasi' ipan weyi-ąltepę' Troas iga manikpowa yę'noticiaj iga Cristo tasalvąrowa,
toTęko kichij iga wel ompa manitekipano,
13 e' nimoyǫlmiktijtoya iga ayą́' nikasi' toknin Tito. Inǫ́n iga niknawatijtęwa' toknìwąn
iwąn niajki estado de Macedonia.

Wąn Cristo ti-onkisaj ipan nochi

14 E' gracias a Dios iga nochipa wel tiyę'kisaj iga Cristo tępalęwiá. Dios tępalęwiá iga
tikpowaj itájtǫl iga sekin makixmatikąn Cristo, inǫ́n ken tikita tejté yej nǫyąn ajwiyąya.
15 Iga tejemęn ken tikita iyajwiyąxka incienso yej Cristo kimaka Dios, iwąn kijnekuij
yej momąnawiskej wąn yej mopojpolowaj.
16 Iga yej mopojpolowaj, inín iyajwiyąxka, machá ken yej mikto', e' iga yej
momąnawiáj, inǫ́n iyajwiyąxka incienso kichiwa iga sę nochipa maono wąn Dios.
Ayagaj nokta wel kichiwa inimpa tekipánǫl.
17 Nejemęn ayą́' niknamakatinemij itájtǫl Dios, ken kichiwaj sekin; mąjwa' niknǫ-
jma-ijtowaj iyixtaj Dios iga nejemęn itatitanimej Dios iga nisętitokej iwąn Cristo.

3

Ken iga Dios tęyę'ita

1 Kuą' inín nikijtowaj, ¿ix ankikakij iga nemi nimoweyimatij nosęltímejsan? Ono'
yej kineki ąma' yej makijto iga sę yę'nemi iga maki-ǫmemąwikąn, ¿ix ankinekij
manimitznęxtilikąn ąma' kąn nętajtowiliáj o amejemęn manimitztajtanilikąn ken sekin
kichiwaj?
2 Amejémęnwa' in annocąrtajmej, amejemęn an-ijkuilijtokej ipan noąlmajmej iwąn
nochi wel kita wąn kileęrowa.
3 Amejémęnwa' ken icąrtaj Cristo yej nejemęn nikijkuilojkej, ayéj iga tinta, sino que
iga iyEspíritoj Dios yej isato'; ayą́' mo-ijkuiloj ipan patachte'ti, sino que ipan iyąlmajmej
toknimej.
4 Wel nikijtowaj iga melą́' nokta nochi inín, iga Cristo nępalęwiáj iga nimoconfiąrowaj
ipan Dios.

5 Ayéj iga nimokichmatij iga nomatikamej wel nikchiwaj tejté, sino que inochi yej
nikchiwaj, Dios nępałęwiáj.
6 Yéj kichij iga wel manitamachtikan ipan nuevo pacto, e' ayéj iga matikchiwakan
tejté yej tatekimaka kan ijkuilijto', majwa' matikchiwakan ken tęnęxtiliá iyEspíritoj Dios.
La ley yej ijkuilijto' kijtowa: Siga tikchiwaj yej ayękti, inonsan nokta ley kijtowa iga
matimikikan; e' iyEspíritoj Dios tęmaka vida.
7 Siga inín ley yej ijkuilijtoya ipan patachte'ti, wałaj iwán poder iwán este pępetaniá,
este israelitajmej ni alín awel kixaygatachiliayaj Moisés iga poxsan petaniá este
ta-ixsęwiaya,* malej iga inón yej pępetaniá sęwiasan. E' inón ley yej tęmiktiá kua'
tikchiwaj yej ayękti, wałaj iwán weyi poder,
8 ¡majya sej kipiá poder in yę'noticiaj yej tęwajliguiliá iyEspíritoj Dios!
9 Siga kipiá' poder iga wałaj inón ley yej tęcastigarowa kua' tikchiwaj yej ayękti, ¡majya
sej kipiá poder inón yej kichiwa iga tiyę'onókeja iyixtaj Dios!
10 Iwán inón poder yej xotaya ipan ixaya' Moisés ken kua' ay'ya valerowa ken inón
yej inán poxsan kipiá poder, inón yej nuevo pacto.
11 Siga wałaj iwán weyi poder inón ley yej tamiasan, majya sej kipiá poder inón pacto
yej tęsalvarowa iwán nochipa onos.
12 Iwán iga tikmatij iga mela'cięrtoj nochi inín, ayá' timajmawij iga tikpowaj itájtol
toTęko.
13 Iwán ayá' timoxaygatzakuaj iga sę tzótzol ken kichiwaya Moisés iga israelitajmej
amo makitakan kén iga sęwiá inón yej xotatoya, yej ayá' wel nochipa xotatos.
14 E' yejemej ayá' kentendęrowayaj. Este inansan kua' kileerowaj inón ikyapa pacto
áyasan kentendęrowaj, iga kenkua' kixtzaktokej inón tzótzol. Inón yej kixtzaktokej aya
kopęwi, inón kopęwi siga timoconfiarowaj ipan Cristo.
15 Este inansan kua' kileerowaj iley Moisés, aya'san kentendęrowaj, ken kua' inón
tzótzol kixtzaktokej.
16 E' kua' sę kicrędówaya toTęko, inón tzótzol kopęwiya.†
17 Porque toTękowa' in Espíritu, iwán kan momati iyEspíritoj toTęko, ay'ya majmawilo.
18 Inón iga nochi tejemej yej ticrędojtokej Cristo, ay'ya ti-ixtzaktokej iga tzótzol iwán
nęsi ipodęr Dios ipan toxaya', toxaya' ken tikita sę espejo. Iwán iyEspíritoj toTęko
kipatatiá tovidajmej este que timochiwaj kensan Yéj.

4

1 Dios ne-iknęlijkej iwán kine' iga manikpowakan itájtol, inón iga ayá' nimosemakaj.
2 Nejemej ayá' nikchiwaj yej mochiwa ichtákasan, yej wel nępinajtiáj; iwán ayagaj
nikajkayawasnekij. Niga nitanęxtiliáj sé'paya itájtol Dios. Majwa' iyixtaj Dios nikijtowaj
yej cierto iwán yej ne-ixmatij kimatij iga ayá' nitakajkayawaj.
3 E' siga yę'noticiaj yej tasalvarowa yej nikpowaj, ayá' moentendęrowa, inón
akentendęrowaj yejsan yawij poliwitij.
4 Iga Tzitzimi', yej mandarojto' ipan inín tajli, ken kua' kixtzaktokej yej akicrędowaj
itájtol Dios. Iwán ijkón akitaj ken tętawiá in yę'noticiaj yej tajtowa de Cristo; Cristo in
yej kinęxtiá ken nokta in Dios.
5 Kua' nikpowaj itájtol Cristo, ayá' nitajtowaj de nejemej, sino que nikpowaj iga Cristo
nokta toTęko. Jesús tęchokiliá wan yéj nętitankej iga manimitzpałęwikan.
6 Kua' Dios pęwa' kichij inín tajli, kijtoj: "Maxota ti'ti kan takomichkan."* Yéjsan no
kitalij yej xota ipan toalmaj, iga ijkón matikixmatikan ipodęr Dios yej xota ipan ixaya'
Jesucristo.

Matinemikan ken yej moconfiarowaj ipan toTęko

7 Inín tájtol yej Dios tęmá' ken tejté yej pox valerowa, e' tejemęn ken tikita nąmol
akomi', iga manęsi iga inón poder wi' ipan Dios, ayéj ipan tejemej.
8 Inón iga malej iga ono' yej tęyolmiktiá, e' inón panówasan; iwán siga tim-
oyolmiktijtokej, e' malej ijkón ayí' timosemakaj.
9 Malej ono' yej tęmiktijnekij, Dios ayá' tęsenkokajtęwa. Malej ono' yej tęwetziltiáj este
talpan, e' ayá' tępolowaj.
10 Kansan tiaskej, nóyansan tęmiktijnekij ken Jesús kichiwilijkej, iga no manęsi iga
ipan tejemej ono' Jesús.
11 Tejemęn miej aya timikij nochipa tęmiktijnekiskej iga ticrędojtokej toTęko Jesucristo,
iwán ijkón nęsi iga Jesucristo ono' ipan tejemej.

---

* **3:7 3:7** Ex 34:29 † **3:16 3:16** Ex 34:34 * **4:6 4:6** Gn 1:3

12 Ijkǫ́n malej ono' yej nẹmiktịjnekij iga nikpowaj itájtǫl Dios, inǫ́n amejemẹn
mitzpalẹwiáj iga xonokạn nochipa wạn toTẹko.
13 Kạn ijkuilijto' itájtǫl Dios kijtowa: “Nicrẹdoj itájtǫl Dios, inǫ́n iga nitajtoj.” Ijkǫnsan
nǫ nejemej, nicrẹdowaj wạn nikpowaj yẹ'notịciaj.
14 Porque tikmatij iga Dios yej ki-ojpa-ixitij toTẹko Jesús kạn miktoya, inǫ́n Dios nǫ
teojpa-ixitịskej ken kichij wạn Jesús iwạ́n yawi tẹwịgati itẹnoj.
15 Inochi yej nejemẹn niksufrịrojkej, mochịwa iga amejemẹn xiyẹ'onokạn. Porque
mịej máj komati de amejemẹn ankicrẹdowaj Cristo, máj nǫ miakiá yej kimakaj gracias
Dios, iwạ́n máj nǫ kiweyimatịltiáj Dios.
16 Inǫ́n iga ayị́' nimosemakaj, malej iga nocuẹrpojmej nemi wẹwejtiá, e' noạlmajmej
cada día nemi máj nuẹvojtiá.
17 Yej inán tiksufrịrowaj pánǫjsan; e' iga tiksufrịrowaj alị́n, inǫ́n ayạ́' tiketị'matij kuạ'
tikmatij iga tonoskej sẹ día ipan cielo, iwạ́n nikẹman ay'ya timikiskej.
18 Inǫ́n iga ayạ́' tiktachịliáj yej mo-ita, sino que yej awel mo-ita, iga yej mo-ita
panówasan, e' yej awel mo-ita, inǫ́n nochipa onos.

5

1 Tikmatij iga tocuẹrpoj ken sẹ kajli kạn inán tonokej ipan inị́n tạjli iwạ́n yáwisan
xitịniti, e' Dios tẹpialiá sẹ kajli yej ayị́' xitịnis, iwạ́n inǫ́n kajli ayéj tamạchị́wal.
2 Inǫ́n iga mịej nigaj tonokej ipan inịmpa tókal, titenaj; e' tejémẹnwa' magui'
matiạ́kạnya ipan inǫ́n kajli yej Dios tẹpialiá ipan cielo.
3 Ijkǫ́n kuạ' tikpiaskej sé'paya tocuẹrpoj, toespị́ritoj ayéj iga akipiás icuẹrpoj, mạjwa'
toespị́ritoj ken taajakijtos iga amo matonokạn topetzkạn.
4 Mịej tonokej ipan inị́n kajli yej tocuẹrpoj, titenaj iwạ́n tisiawij, e' ayéj iga tiknekij
matimikikạn iga tikajtẹwaj inị́n tocuẹrpoj. Tiknékijwa' matikpiakạn inǫmpa tocuẹrpoj
yej nochipa onos.
5 Dios inǫ́n nokta kichịwas iga makipata tocuẹrpoj, iwạ́n tẹma'ya iyEspị́ritoj, ompa
tẹnẹxtiliá iga melạ́' iga kichịwas iga nochipa tonoskej.
6 Inǫ́n iga timoconfiạrojtokej nochipa. Tikmatij iga mịej matonokạn nigaj ipan inị́n
tocuẹrpoj, wejka tonokej iga toTẹko.
7 Iwạ́n malej awel tikitaj, e' timoconfiạrowaj ipan yéj.
8 Amo matimoknǫmatikạn, malej iga tiknekij matikajtẹwákạnya katka iga nij tonokej
ipan inị́n tocuẹrpoj, iga matimochạntị́tija kạn ono' toTẹko.
9 Inǫ́n iga nochipa matiktẹmǫkạn iga tikchịwaj yej toTẹko kiyẹ'ita, siga nij tichạntitokej
o siga tichạntitokej kạn ono' toTẹko.
10 Porque tonochịn tiawij tonotij iyịxtaj Cristo kạn tajuzgạrowa, iga sejsẹ́ de tejemẹn
matẹmakakạn yej timotạnilijkej, kensan iga tikchijkej ipan inị́n vida, yej yẹkti o yej
ayẹkti.

Wel tiyẹ'onoj iyịxtaj Dios

11 Inǫ́n iga nejemẹn nikmajmawiliáj wạn nikweyimatij toTẹko, iwạ́n itájtǫl nikpowiliáj
la gente iga nǫ makicrẹdǫkạn Dios. Dios nẹmela'ịxmatij nejemẹn, iwạ́n nikneki iga
amejemẹn nǫ xine-ịxmatikạn.
12 Inị́n ayéj iga nejémẹnsan nemi nimoweyimatij, sino que niknekij xiyǫlpạkikạn iga
nejemej. Ijkǫ́n xikmatikạn tẹ ankijlịskej inǫmej yej moweyimatij iga momachịliáj iga
sekin kiyẹ'itaj, malej iga ipan iyạlmajmej ateyi yej Dios kiyẹ'ita.
13 Siga nẹsi iga nilǫkojmej, inǫ́n iga nitekipanowaj iga Dios. Iwạ́n siga niyẹ'tajlạmikij,
inǫ́n iga amejemẹn manimitzpalẹwịkạn.
14 Iga Cristo nẹchǫkilij, nikchịwaj ken yéjsan tatekimaka, puej nikmela'matij iga Cristo
migui' iga tonochịn, inǫ́n iga ken tonochịn timikikej.*
15 Iwạ́n Cristo migui' iga tonochịn, inǫ́n iga yej tonokej ay'ya matonokạn iga tejemej,
sino que matonókạnsan iga Cristo, yej migui' iwạ́n ojpa-isa' iga tejemẹn.
16 Inǫ́n iga nejemej desde inán, ay'ya nikjuzgạrowaj ni agaj petz iga ken nẹsi. Malej
iga ikya ijkǫ́n nikjuzgạrojkej in Cristo, inán ay'ya ijkǫ́n nikejlạmikij de yéj.
17 Yej sẹtito' iwạ́n Cristo, ken se'ya toknịn mochịwa. Yej ikya kichijtoya, támi'ya; ta'
xikita, inán pẹwa sé'paya vida.
18 Inochi inị́n kichịwa Dios iwạ́n tẹyẹ'ítaya iga migui' Cristo, iwạ́n yéj tẹnǫtza' tejemẹn
iga itájtǫl matikpowilịkạn nochi yej aya kimatij, iga nǫ wel mayẹ'onokạn iyịxtaj Dios.
19 Inịnwa' in yej Dios ne-ijlijkej iga manikpowakạn; Dios nemi kichịwa ipan Cristo iga
mayẹ'onolo iyịxtaj, iwạ́n kiperdonạrowilịskej inochi yej ayẹkti kichijkej.

---

* **5:14 5:14** Ro 6:2-11

20 Nejemẹn itatḭtanimej Cristo iwą́n imątika Dios mitznǫtzaj ipan nejemẹn. Ipan itǫką' Cristo nimitzijliáj xicrẹdǫ́kąnya iga Dios wel mamitzyẹ'itakąn.
21 Cristo ayḭ' kichij nitẹ́ yej ayẹkti; e' iga san totechko, Dios kitąlij ípan inochi yej tejemej tikchijkej yej ayẹkti. Ijkǫ́n iga tisẹtitokej wąn Cristo wel tonoj iyḭxtaj Dios ken kuą' ayą́' tikchijkej yej ayẹkti.

6

1 Nejemẹn nisentekipanowaj wąn Dios, nimitzijliáj iga inąn ankimatij iga Dios mitziknẹliáj, amo bą́ldejsan xikmatikąn.
2 Porque Dios kijtowa:
Kuą' asi' hora iga manimitziknẹli, nimitzkagui';
kuą' nokta tiknektoya iga manimitzmąnawi, nimitzpalẹwij.*
Inąn Dios kineki mamitzǫmemąwḭkąn; ąman wel mitzmąnawiáj.
3 Nejemej aniknekij agaj makipǫpowa notekipanǫlmej. Inǫ́n iga ayą́' nikchḭwaj nitẹ́ yej agaj makikḭxti ipan iyojwi toTẹko.
4 Mąjwa' nimomela'nẹxtiáj iga nejemẹn itekipanowąnimej Dios, nikijyǫwiáj kuą' ne-iknǫchḭwaj, kuą' ayą́' nikpiáj nitẹ́, iwą́n kuą' ono' tejtẹ́ yej nẹyǫlmiktiáj.
5 Nẹmagakej iwą́n nẹprẹsojwijkej. Ne-iknǫchijkej kuą' nẹsẹsempǫlojkej. Poxsan nitekipanowaj, a veces senyówal ayą́' nikochij iwą́n a veces ayą́' nitakuaj.
6 Malej iga nipanowaj ipan nochi inín, niyẹ'nemij. Nikḭxmatij itájtǫl Dios iwą́n nikijyǫwiáj nochi yej nẹyǫlmiktiáj. Nite-ijiknḭmej, iga ipan nejemej ono' iyEspḭ́ritoj Dios wąn nikmela'chǫkiliáj nokta toknḭmej.
7 Dios nẹpalẹwiáj iga nikpowaj yẹ'notḭciaj. Kuą' nimotẹnkḭtzkiáj wąn agaj, iga nikmąnawiáj yẹ'notḭciaj, nikijtowaj yej mela'ciẹrtoj.
8 Ono' kąn nẹyẹ'itaj, kanaj nẹpǫpowaj, kanaj yẹ'tajtǫlo iga nejemej, kanaj ayą́' yẹ'tajtǫlo iga nejemej, kanaj ne-ijliáj iga nitakajkayąwaj, malej iga nejemej nikijtowaj petz yej cierto.
9 Malej ne-ḭxmatij, e' ne-itaj ken ayą́' ne-ḭxmatij. Kanaj nẹmiktḭjnekij, e' malej ijkǫ́n, nonókejo'. Ne-iknǫchḭwaj, e' ayą́' nẹmela'miktiaja.
10 Nẹ́siki' nimoknǫmatij, e' nochipa niyǫlpąktokej. Malej animotapialiáj, e' mia'ya yẹ'onokej iyḭxtaj toTẹko iga nejemej nikpowilijkej de Cristo. Nẹ́siki' ayą́' nikpiáj nitẹ́, siẹmpa nikpiáj nochi.
11 Noknḭwąn yej anchąntitokej Corinto, nimitznojma-ijlijkej yej cierto; nochi yej nikpiayaj ipan noąlmajmej, ankimátija.
12 Nejemej ayą́' nikajtẹwaj iga nimitzchǫkiliáj, e' nẹsi amejemẹn ayą́' ijkǫnsan nǫ iga annẹchǫkiliáj.
13 Nimitzteki'tajtaniliáj ken tikita nej amotaj, iga xinẹchǫkilḭkąn kensan nejemẹn nimitzchǫkiliáj.

Tejemẹn ken kuą' itiǫpan Dios

14 Amo ximosẹtilḭkąn iwą́n yej ayą́' kicrẹdojtokej Cristo. ¿Ix wel sen-onos sẹ yej kichḭwa yej yẹkti wąn sẹ yej kichijto' yej ayẹkti? ¿o ix wel sen-onos tąwḭlyǫ' wąn takǫmitilyǫ'?
15 ¿Ix Cristo wel moyẹ'ita wąn Tzitzimi'? Niga yej kicrẹdojto' Dios awel kipiá sẹsan iyąlmaj wąn yej ayą́' kicrẹdojto' Dios.
16 Iwą́n kąn itiǫpan Dios awel nǫ ono ḭdolojmej, porque tejemẹn ken kuą' itiǫpan Dios yej isato' iwą́n yéj kijtoj:
Nia nichąntitoti iwą́n yejemẹn wąn nia ninemiti iwą́n yejemẹn;
nej nimochḭwas iDiǫs
iwą́n yejemẹn yawi mochḭwatij notatki.
17 Inǫ́n iga ijkḭ́n kijtowa toTẹko:
Xikḭsakąn kąn amonokej itząląn yejemej, ximoyokatḭkąn;
amo xikchijchimikąn yej ayẹkti.
Iwą́n nej nia nimitzǫmemąwḭtij.
18 Iwą́n nej nimochḭwas amotaj,
iwą́n amejemẹn anmochḭwaskej nopilowąn.
Kijtowa toTẹko yej nochi wel kichḭwa.

7

1 Noknḭwąn, inín yej Dios kijtowa iga kichḭwa iga tejemej. Inǫ́n iga matikajtẹwakąn yej ayẹkti ken yej welpa tẹmopa iga tikchḭwaj iwą́n tikejląmikij. Matikchḭwakąn iga mą́j matiyẹ'nemikąn ken kineki Dios iga tikmajmawiliáj.

---

* **6:2 6:2** Is 49:8

Pablo kiyẹ'ita ken kichijkej yej chạntitokej Corinto

2 ¡Nejemej nimitztajtaniliáj iga achi xineejlạntokạn! Ayagaj nemi nikchḭwiliáj yej ayẹkti, niga nikchḭwaltiáj yej ayẹkti, niga ayagaj nemi nikajkayạwaj.
3 Inḭ́n nikijtowa ayéj iga nemi nimitzijliáj iga ankichijtokej yej ayẹkti; ken nimitzijlíjkeja iga nejemej nimitzchọkiliáj, malej iga matisen-onokạn o matisenmikikạn.
4 Poxsan nimoconfiạrowa ipan amejemẹn iwạ́n niyọlpạki iga amejemẹn. Poxsan nipạki malej ne-iknọchḭwaj.
5 Desde que nasikej estado de Macedonia, ayạ́' nemi nimosẹwiáj. Mạjwa' niksufrḭrowaj iga nọ́yạnsan nikasikej yej ne-ijiyaj iwạ́n nimajmawikej.
6 E' Dios yej kiyọlchikạwa yej mosemakasnekij, nẹyọlchikajkej kuạ' asi' Tito.
7 Iwạ́n ayejsan iga asi', sino que iga nikmati' iga amejemẹn poxsan ankiyọlchikajkej. Tito ne-ijlijkej iga amejemẹn poxsan ankinekij xine-itakạn, iwạ́n ne-ijlijkej iga anmoknọmatij iwạ́n annẹyọkoyaj, iwạ́n iga inọ́n nikagui', poxsan niyọlpạgui'.
8 Malej iga inọ́n ạma' yej nimitzijkuilowilijkej mitziknọmatḭltijkej, e' inạ́n ayạ́' nimoyọlmiktiá iga nikchij. Achto kena nẹyọlmiktij iga nikita' iga inọ́n yej nimitzijkuilowilijkej poxsan mitziknọmatḭltijkej, e' pánojsan.
9 Inạ́n niyọlpạki, ayéj iga anmoknọmatikej, sino que iga kuạ' anmoknọmatikej, kichij iga anmoyọlpatakej iga ankejlạmikikej ken Dios kineki. Amejemẹn anmoknọmatikej ijkọ́n ken iga kiyẹ'ita Dios. Iwạ́n nejemẹn ayạ́' nimitzchḭwilijkej nitẹ́ yej ayẹkti iga ijkọ́n nimitzijkuilowilijkej.
10 Kuạ' sẹ moknọmati iwạ́n kichḭwa ken Dios kiyẹ'ita, inọ́n kichḭwa iga moyọlpata iwạ́n ijkọ́n wel mosalvạrowa, iwạ́n inọ́n ayạ́' tẹyọlmiktiá. E' yej moknọmati iga tejtẹ́ yej ono' ipan inḭ́n tạjli; inọ́n sí, tẹmiktiá.
11 Yẹktiạ iga amejemẹn anmoknọmatikej ken iga Dios kiyẹ'ita, ¡iwạ́n xikitakạn inạ́n este kạn an-asikej! Inạ́n ankiyọlmákaja iga ankichḭwaj yej nimitztekimakakej, iwạ́n annẹtajtowilijkej. Nọ ankuesiwikej iga yej mochij yej pox ayẹkti, wạn anmajmawikej. Ankinekij magui' xine-itákạnya, wạn ankiknọchijkej yej kichij yej ayẹkti. Ijkḭ́n ankinẹxtijkej iga amejemẹn atẹ́ nemi ankichḭwaj yej ayẹkti.
12 Inọ́n iga kuạ' nimitzijkuilowilijkej inọ́n ạma', ayạ'san nikejlạntoya ipan yej kichij yej ayẹkti, niga ipan yej kichḭwilijkej yej ayẹkti, sino que iga manẹsi iyḭxtaj Dios iga annẹyọkoyaj nejemej.
13 Iga inọ́n poxsan annẹyọlchikajkej nejemej.

E' ayejsan iga annẹyọlchikajkej, nọ nipạki iga Tito yọlpạkto' iga amejemẹn ankipalẹwijkej iga amo mamoyọlmiktijto.
14 Nej nikijlijkay Tito iga nikyẹ'ita ken ankichḭwaj, iwạ́n Tito ijkọ́n nokta kita' iga ankichijtokej. Kensan nochi yej nejemej nimitzijlijkej mela'cịẹrtoj, ijkọnsan nọ Tito kita' iga nochi yej nikijlij de amejemẹn, nọ mela'cịẹrtoj.
15 Iwạ́n yéj máj mitzchọkiliáj kuạ' kejlạmiki iga amejemẹn amonochḭn ankichijkej yej mitztajtaniliạyaj, iwạ́n kejlạmiki ken iga ankiyẹ'itakej, iwạ́n anki-ọmemạwijkej.
16 Niyọlpạki iga nochipa wel nimoconfiạrowa ipan amejemẹn.

8

Monechkowa tomḭn iga yej amotapialiáj

1 Inạ́n noknḭwạn, niknekij manimitzpowilḭkạn ken iga toknḭmej yej kicrẹdowaj Dios, yej onokej estado de Macedonia kinẹxtilijkej sekin kén iga Dios te-iknẹliá.
2 Malej iga yejemẹn pox onoya yej kiyọlmiktijkej, e' yejemẹn poxsan pạktokej; iwạ́n malej iga amotapialiáj, e' kimakaj komati tomḭn iga iyofrẹndajmej, ken tikita yej motapialiáj.
3 Iwạ́n nej ompa nonoya iwạ́n nikita' iga kimakakej iyofrẹndajmej iga inochi iyạlmajmej este kạn máj welitij kimakakej, este inejnewiyoy.
4 Nẹtejteki'ijlijkej igaki' achi manikuḭgakạn tomḭn yej monechkoj iga kinekij nọ makipalẹwḭkạn toknḭwạn yej onokej Jerusalén.*
5 Iwạ́n kichijkej este póxsanya de lo que nejemẹn ayạ́' nikmatitoyaj. Achto kijtojkej iga kichḭwaskej ken kineki toTẹko iwạ́n nọ kijtojkej iga kichḭwaskej ken nejemej niknekij. Ijkọ́n kichijkej ken iga Dios kiyẹ'ita.
6 Kuạ' nikitakej inḭ́n yej kichijkej toknḭmej de Macedonia, nikijlijkej Tito iga manimitztajtaniliḭkạn sej iga xiktamḭkạn iga ankinechkowaj ofrenda yej yéj pẹ' kinechkoj wạn amejemẹn.

---

* **8:4 8:4** Ro 15:26

7 Amejemẹn nochi wel ankichi̱waj: poxsan anmoconfia̱rowaj ipan Dios, anyẹ'tajtowaj,
anmachtitokej, iwá̱n ankiyọlmakaj iga ankipalẹwiáj tokni̱mej wạn annẹchọkiliáj neje-
mej; ijkọnsan nọ xikyọlmakakạn iga xikmakakạn ofrenda.
8 Iní̱n nimitzijliáj ayéj iga nimitztekimakaj; sino que iga xikitakạn ken iga sekin
tokni̱mej ofrenda̱rowaj iwá̱n iga manẹsi iga amejemẹn melá̱' iga ante-ijikni̱mej.
9 Porque amejemẹn ankimátija iga toTẹko Jesucristo yẹ'onoya ipan cielo iwá̱n kua̱'
wạlaj pan tạjli, mochij ken yej amotapialiá iga mitzchọkiliáj, iwá̱n iga yéj amotapialij,
mochij iga amejemẹn xiyẹ'onokạn ipan cielo.
10 Iní̱n nimitzijliáj iga amejemẹn ximoyẹ'chi̱wakạn. Yasẹxiwi' amejemẹn achto yej
an-ofrenda̱rojkej, iwá̱n ankichijkej iga inochi amoạlmaj.
11 Ijkọ́n ken ankiyọlmakakej kua̱' ampejkej iga ankinechkowaj tomi̱n, ijkọ́n xiktami̱kạn
iná̱n. Xikmakakạn kẹ'san iga anwelitij.
12 Porque siga agaj kiyọlmakato' iga ofrenda̱rọjneki, Dios kikui inọ́n ofrenda yej
kimaka kẹ' iga sẹ kipiá. Dios ayá̱' kitajtaniliá sẹ yej ayá̱' kipiá.
13 Ayéj ạn iga agaj ankipalẹwi̱skej iga tomi̱n, amejemẹn ay'ya anyawij ankipiatij nitẹ́.
14 Nikijtowa iná̱n amejemẹn ankipiáj iwá̱n wel ankimakaj achi yejemẹn; anka kẹman
se' vẹj wel amejemẹn sej ayá̱' ankipiaskej iwá̱n yejemẹn sej wel mitzpalẹwiáj, iwá̱n siga
katka ijkọ́n ankichi̱waskej, ajachọnsan ankipiaskej.
15 Iga ijkí̱n kijtowa kạn ijkuilijto' itájtọl Dios: “Yej kipejpen má̱j komati, nochi kitamij;
yej ali̱ntzi̱n kipejpen, kimá' iga kikuajkej.”†

Pablo kijtowa iga makiyẹ'itakạn Tito

16 Nikmaka gracias Dios iga Tito nọ mitzyọkoyayaj kensan nọ nej nimitzyọkoyaj.
17 Tito kiyọlmakatoya iga mamitzpaxạlowili̱kạn, inọ́n iga motẹmá' kua̱' niktajtanilij
iga mayawi, wạn iná̱n yawi mitzpaxạlowili̱tij.
18 Nimitzti̱taniliáj sẹ tokni̱n wạn Tito. Iní̱n tokni̱n kiyẹ'itaj inochi yej kicrẹdowaj Cristo
iga yéj tekipanowa iga kipowa itájtọl Dios yej tasalva̱rowa.
19 Iwá̱n tokni̱wạn yej kicrẹdowaj Cristo kitapejpenkej iní̱n tokni̱n iga íwạn man-
isenya̱kạn Jerusalén iga manikui̱gakạn tomi̱n yej kimakakej tokni̱wạn. Inọ́n tomi̱n
niawij nikạwili̱tij tokni̱wạn yej onokej Jerusalén. Iga ijkọ́n nikchi̱waskej moweyimati̱ltiá
toTẹko iwá̱n yawi nẹsiti iga tejemej tikyọlmakaj iga titapalẹwiáj iga tomi̱n.
20 Iga ayá̱' niknekij agaj manẹpọpowakạn iga kén nemi nikchi̱waj wạn iní̱n komati
tomi̱n yej ankinechkojkej.
21 Niknekij manikchi̱wakạn yej yẹkti, ayejsan iyi̱xtaj Dios, sino que nọ iyi̱xtaj nochi.
22 Nọ iwá̱n yejemej nimitzti̱taniliáj se' tokni̱n yej niki̱xmatij iga yẹ'nemi iyi̱xtaj Dios
iwá̱n poxsan kiyọlmaka iga tapalẹwiá. Iná̱n má̱j kineki mamitzpalẹwi̱kạn iga poxsan
moconfia̱rowa ipan amejemẹn.
23 Siga agaj tatajtani iga Tito, xikijli̱kạn iga íwạn nisenemi iwá̱n nisentekipanowaj iga
manimitzpalẹwi̱kạn amejemẹn. Siga tatajtanij iga inọmej ọmẹn tokni̱wạn, xikijli̱kạn iga
kiti̱tankej tokni̱wạn yej kicrẹdowaj Cristo iwá̱n inọmej nọ kiweyimati̱ltiáj Cristo.
24 Inọ́n iga xiknẹxtili̱kạn iga ankichọkiliáj tokni̱wạn yej yawij asitij, iga manẹsi te iga
nipạkij iga amejemẹn iwá̱n te iga nikijtowaj iga poxsan ante-ijikni̱mej.

9

Pablo tajkuilowa sej iga monechkowa tomi̱n iga yej amotapialiáj

1 Iga ankimakaskej tomi̱n tokni̱mej yej kicrẹdojtokej Cristo, ayo' kajasi manimitzi-
jkuilowili̱kạn
2 iga nikmátiya iga amejemẹn poxsan ankiyọlmakaj iga ankipalẹwiáj tokni̱mej.
Nikíjlija tokni̱wạn yej chạntitokej estado de Macedonia iga amejemẹn yej amonokej
estado de Acaya yasẹxíwi'ya ankiyọlmakatokej iga ankiti̱tanij tomi̱n, yejemẹn nọ
majanima̱rojkej iga kikakij ken ankichi̱waj.
3 E' malej ijkọ́n nimitzti̱taniliáj Tito wạn ọme tokni̱mej iga makitakạn ix ank-
inechkójkeja tomi̱n. Ijkọ́n nẹsis iga ompay ken nitajtojkej de amejemẹn iga poxsan
ante-ijikni̱mej.
4 Xikejlạmikikạn iga kén katka nẹpi̱najtia̱yaj, iwá̱n amejemẹn má̱j ampi̱na̱wayaj siga
sekin tokni̱mej de Macedonia mayạkạn nowạn iwá̱n manimitzasitij aya ankinechkowaj
tomi̱n.
5 Inọ́n iga nikyẹ'itakej iga mayạkạn yejemẹn achto que nej. Ijkọ́n yejemẹn wel
mitzpalẹwiáj iga xiknechkọkạn tomi̱n. Iwá̱n iga ijkí̱n ankichi̱waskej yawi nẹsiti iga
ankimakakej iga inochi amoạlmajmej, ayá̱' ankitejteki'makakej.

† **8:15 8:15** Ex 16:18

6 Xikejląmikikąn inı́n: Yej kitǫka alı́n táyǫl, alı́n kipixka; yej kitǫka komati, komati
kipixka.
7 Sejsę́ makimaka kę' iga ipan iyąlmaj kimachı̨liá kimakasneki. Amo makimaka siga
ayą́' kimakasneki, niga makitekimakákąmpa. Dios kineki yej pąkto'pa kuą' kimaka
iyofrẹndaj.
8 Dios wel mitzmakǫkawiáj nochi yej yẹkti iga xikpiakąn nochipa yej ankinekij, este
kąwi-o' máj iga wel agaj xikpalẹwı̨kąn.
9 Kijtowa kąn ijkuilijto', kąn tajtowa iga yej tapalẹwiá iga tomı̨n:
Kimá' komati yej amotapialiáj;
Iwąn nochipa kichijtos yej yẹkti.*
10 Dios tẹmaka semilla yej motǫka iwąn nǫ tẹmaka nochi yej tikuaj. Yéj kichı̨was iga
pı̨wis yej ankipiáj iga wel xikmakakąn yej amotapialiáj.
11 Amejemẹn anmotapialı̨skej iga wel nochipa xitapalẹwı̨kąn. Iwąn kichı̨was iga
toknı̨wąn makimakakąn gracias Dios kuą' nikentregąrowa inǫ́n tomı̨n yej annẹtı̨taniliáj
nejemej.
12 Iga nikuı̨guiliáj inı́n tomı̨n toknı̨wąn, ayéj petz kipalẹwı̨skej iga kipiaskej yej kipolowaj,
sino que kichı̨was iga yejemej máj makimakakąn gracias Dios.
13 Iwąn yejemej kiweyimatı̨ltı̨skej Dios, puej iga ankipalẹwiáj ankinẹxtiliáj iga an-
kichı̨waj ken kijtowa itájtǫl Cristo. Nǫ yejemej yawij kiweyimatı̨ltı̨tij Dios iga komati
ankimakakej yejemej wąn iga yej ankimakakej sekin.
14 Nǫ yawij pąktotij iga kitẹnẹwı̨skej Dios iga amejemẹn iga poxsan mitzchǫkiliáj iwąn
iga Dios poxsan mitziknẹliáj.
15 ¡Matikmakakąn gracias Dios iga yej tẹmá'. Poxsan yẹkti este ateyi tájtǫl iga
tikijkuilowaj!

10

Dios kimá' Pablo itekipánǫl

1 Nej niPablo nimitztajtaniliáj iga xinẹkakikąn. Nimitztajtaniliáj ipan itǫką' Cristo yej
ayą́' moweyimati iwąn tẹchǫkiliá. Malej sekin kijtowaj iga nej pox nimajmawi iga ayą́'
nimı̨xẹwiá iga nimitzajajwaj kuą' nono' wąn amejemẹn, e' ki' nimitzjkuilowiliáj tájtǫl
yej taajajwatiapa kuą' wejka nono'.
2 Nikmati iga ono' yej nẹpǫpowaj iga nikchı́wajki' kensan kichı̨waj yej akı̨xmatij
Dios. Kuą' nasis anka nikajajwaskej in inǫmej, e' amo xikchı̨wakąn ijkǫ́n iga nǫ
manimitzajajwakąn.
3 Melą́' iga nichąntitokej ipan inı́n tąjli, e' ayą́' nikchı̨waj ken kichı̨waj yej ayą́' kı̨xmatij
Dios.
4 Ayą́' nimomąnawiáj iga tejtę́ yej ono' ipan inı́n tąjli, sino que Dios nẹmakaj yej iga
wel nikxı̨xitı̨naj nochi yej ajayẹkti, ijkǫ́n niktąniliáj yej kijiyaj itájtǫl Dios, iwąn ijkǫ́n
tamis iga nẹpǫpowaj nejemej.
5 Niktẹnkuepiliáj yej moweyimatij iga makipolǫkąn. Iwąn niktąniliáj nochi yej
akinekij iga toknı̨mej makı̨xmatikąn Dios. Yej ayompa kejląmikij, nikyǫlyamąnaj iga
makicrẹdǫkąn Cristo.
6 Kuą' nikitaskej iga amejemẹn ankichı́waja nochi ken kijtowa Cristo, niawij nicas-
tigąrǫtij nochi yej ayą́' tacrẹdowaj.
7 Amejemẹn ankicrẹdowaj yejsan wel ankitaj. Si agaj momela'confiąrowa iga kitoka
Cristo, makimati nǫ iga nejemej nǫ niktokaj Cristo kensan yéj.
8 Anka achi nipanowa kuą' nipoxtajtowa iga toTẹko nẹmá' iga manimandąro ipan
amejemej. E', inǫ́n nẹmá' iga manimitzpalẹwı̨kąn iga máj ximoconfiąrǫkąn ipan Yéj,
ayéj iga manimitzpojpolǫkąn.
9 Anikneki xikijtǫkąn iga nimitzmajmajtı̨jnekij kuą' nimitzijkuilowiliáj.
10 Sekin kijtowaj iga ipan notajkuilǫlmej nitaajájwajpa, e' kuą' nono' amo-ı̨xtaj nẹ́siki'
awel nitaajajwa wąn ken iga nitajtowa, ayą'ki' ken yej tajtǫlmati.
11 Inı́n makimatitokąn inǫmej toknı̨mej iga kuą' niąj nimitzitatij, ijkǫnsan iga
niyǫltakuakti' kensan nẹsi ipan notajkuilǫlmej yej nimitztı̨taniliáj este wejka kąn nono'.
12 Nejemej nikẹman ayą́' nimomachı̨lı̨skej ken inǫmej yej moweyimatı̨ltiáj imątikamej.
Ayą́' yẹ'tajląmikij iga moweyimatij isẹltímejsan, wąn mocomparądowaj wąn
yejémẹnsan.
13 Nejemej ayą́' nimokichmatij iga yej ayą́' nikchijkej. Siga ipan tejtę́ niawij niyǫlpąkitij,
niyǫlpąkiskej ipan tekipánǫl yej Dios nẹmakakej iga manikchı̨wakąn. Iwąn iga inǫ́n
tekipánǫl Dios kichij iga manasikąn ąltepẹ', Corinto te kąn amonokej.

* **9:9 9:9** Sal 112:9

14 Ayą́' niawij nimokichmatitij poxsan, sino que kę'san iga nikchijkej. Siga ayéj katka
nejemej achto nimitzpaxą̱lowilijkej, awel manimokichmatikąn, e' nejemej yej achto
nimitzpowilijkej yę'notı̱ciaj de Cristo.
15 Ayą́' nǫ nia nimoweyimatitij iga tekipánǫl yej sekin kichijkej, mąjwa' niknekij mąj
manitekipanǫkąn wąn amejemęn, según ken iga nemi anmoconfiąrojtiawij ipan Dios.
Inǫ́n yej niknekij manikchı̱wakąn.
16 Nǫ niknekij manikpowakąn yę'notı̱ciaj iyı̱kąmpa Corinto kąn aya agaj ı̱' yawi. Ijkǫ́n
ayagaj wel ne-ijlı̱skej iga nimokichmatitinemij iga se' itekipánǫl.
17 Siga agaj kineki mamoweyimati, mamoweyimati iga yej kichij toTę̱ko.
18 Yej imątika moweyimati akajasi iga mamoyę'ita, e' yej toTę̱ko kiyę'ita, inǫ́n kajasi
iga makiweyimatı̱ltı̱kąn.

11

Pablo kijtowa iga ono' yej ayéj mela'apǫstolejmej

1 Maséj achi xine-ijyǫwı̱kąn, malej anka nęsi iga nixętokti'. Ijkǫnya xine-ijyǫwijtokąn.
2 Dios kichij iga manimitzyǫkoyakąn amejemęn. Nikneki iga amejemęn nochipa
xiktokakąn Cristo; amejemęn ken tikita sę yej takótzı̱no' yej yawi monąmiktı̱ti, yej aya
yawi wąn se', wąn nej ken yej nia nimitznąmiktı̱ti wąn sęsan yej itǫką' Cristo.
3 Iwą́n nimajmawi iga inǫ́n kowąwéj yej kikajkayaj Eva, wel nǫ mitzkajkayąwaj, iwą́n
ay'ya anyę'tajląmikiskej iwą́n ankikajtęwaskej iga anmomela'confiąrowaj ipan Cristo.
4 Amejemęn ankitajtǫlkuij nochi yej asij wąn mitztątapǫwiáj de se' Jesús, ayéj yej
nejemej nimitzpowilijkej. Iwą́n ankikuij se'pa espíritu ayéj iyEspı́ritoj Dios yej achto
ankipiakej, iwą́n ankiyę'kakij se' tájtǫl, ayéj inǫ́n yę'notı̱ciaj yej ankicrędojkej achto.
5 E' nej, ni alı́n ayą́' nimoalı̱mpamati kuą' antajtowaj de inǫmej apǫstolejmej yej poxsan
moweyimatij.
6 Malej ayą́' pox wel nitajtowa ken yejemej, e' nikmati mąj que yejemej. Inǫ́n
amejemęn mia' vęj nimitznęxtilijkej.
7 Kuą' nimitzpowilijkej yę'notı̱ciaj de Dios iwą́n ayą́' nimitztajtanilijkej tomı̱n, ¿ix ąn
nikchij yej ayękti iga nimoalı̱mpamati', iga achi nitępaltekipanoj iga manitakua, iga ijkǫ́n
wel nimitzpalęwijkej?
8 Nikuı̱lij itomı̱mej se' toknı̱mej yej kitokaj Cristo; ne-ixtąwakej iwą́n iga inǫ́n
nimitzpalęwijkej.
9 Kuą' nonoya wąn amejemej wąn niknekiá tejtę́, ayı́' nimitztajtanilijkej iga
xinępalęwı̱kąn. Toknı̱wąn yej wąlkej estado de Macedonia nęwajliguilijkej yej
nępolowąya. Nikchij iga amo manimitzkuejkuesǫkąn amejemęn iwą́n ijkǫ́n nia
nikchijtoti.
10 Nej nicrędowa itájtǫl Cristo wąn yej nikijtowa mela'ciętoj. Ijkǫ́n nikijtowa iga ayı́'
nikuı̱lij itomı̱mej yej chąntitokej estado de Acaya.
11 ¿Té iga ijkǫ́n nikijtowa? ¿Ix iga ayą́' nimitzchǫkiliáj? Dios kimati iga kena
nimitzchǫkiliáj.
12 Nia nikchijtoti ken nemi nikchı̱wa iga amo wel mamoweyimatikąn inǫmej yej
ayompa tamachtiáj, ijkǫ́n yej moweyimatisnekij, makichı̱wakąn nǫ ken nejemej.
13 Iga inı́mejwa' ayéj mela'apǫstolejmej, yejémejwa' tekipanowąnimej yej taka-
jkayąwaj, mopajpantiáj iga iyapǫstolejmej Cristo.
14 Inǫ́n momátiya iga ijkǫ́n, iga Tzitzimi' wel mochı̱wa iga manęsi kenya nokta sę
iyą́ngel* Dios.
15 Ijkǫnsan nǫ yej kipalęwiáj Tzitzimi', mopajpantiáj ken yej kichı̱waj yej yękti. E'
kęman kiknǫchı̱waskej iga kichijkej yej ayękti.

Pablo kiknǫchı̱waj iga iyapǫ́stol toTę̱ko

16 Sej nimitzijliáj iga amo agaj mane-ijli iga ayą́' niyę'tajląmiki; iwą́n siga ayą́'
niyę'tajląmiki, amejemęn ijkǫ́n xineǫmemąwı̱kąn, iga ijkǫ́n achi manikpowa yej nikchij.
17 Nia achi nimitzijlı̱tij tejtę́, e' inı́n ayéj toTę̱ko ne-ijlij iga manikijto. Nikmati iga ayą́'
yę'nęsi siga nomątíkasan niyę'tajtowa iga nej.
18 E' ono' mia' yej imątikámejsan yę'tajtowaj iga yejemej, ¿in nej, te íga awel nǫ ijkǫ́n
nikchı̱wa?
19 Amejemęn poxsan ankuąyamąnikej, e' anki-ǫmemąwiáj yej ayompa tamachtiáj.
20 Este ankijyǫwiáj yej mitztekimakaj ken an-esclą̱vojmej,† mitzkuiliáj yej amotatkimej,
mitzkajkayąwaj, mitzpı̱najtiáj o este ken mitzxąygatatzı̱naj iga mitzijı̱xko-ijliáj.
21 Nipı̱nąwa iga nikijtowa, e' nejemej ayą́' nimı̱xęwijkej iga ijkǫ́n manimitzchı̱wilı̱kąn.

---

* **11:14 11:14** Xikita glosario “Ángel”. † **11:20 11:20** Xikita glosario “Esclavo”.

E' siga sekin mi̱xẹwiáj iga moweyimatij, nej nọ nia nikchi̱wati, malej inọnwa' xẹto'nemilis.
22 ¿In yejemej ix hebreos? Nej nọ. ¿Ix israeli̱tajmej? Nej nọ. ¿Ix yejemej ipilówa̱mpa
Abraham? Nej nọ.
23 ¿Ix tekipanowaj iga Cristo? Nej máj nitekipanoj que yejemej, malej nemi nitajtowa
ken nixẹto'. Nẹmagakej iga látigo‡ máj que yejemej, nẹpreẹsojwijkej mia' vẹj, iwá̱n nej
mia' vẹj este nẹmikti̱jnekiáj.
24 Cinco vẹj, judiyojmej yej manda̱rowaj nẹmagakej treinta y nueve azotes iga látigo.
25 Ẹyi vẹj nẹmagakej iga kuawi' iwá̱n sẹ vẹj nẹtewijkej. Ẹyi vẹj a̱wetzi' weyi á̱ka̱l ka̱n
nemi nia̱ya, iwá̱n alí̱n poliwiá iga ni-a̱mikiá, nipanoj sẹ yówal wa̱n sẹ día ni-a̱ajkitinemiá
ipan tajkolámạr.
26 Nej poxsan nijnijiga niajka, kanaj este ken ni-a̱mikisnekiaya, kanaj este
nẹtachtekẹjnekiaja, nọ este nẹmikti̱jnekiáj tokni̱wa̱n yej judiyojmej iwá̱n nọ yej ayéj.
Nọ nẹmikti̱jnekiáj ipan weyi-a̱ltepẹ', ipan ojti iwá̱n ipan lámạr. Nọ nẹmikti̱jnekiáj yej
mopajpantiáj iga kitokaj toTẹko.
27 Poxsan nitekipanoj iwá̱n nisiawi'. Mia' yówal anikochi', nimaya̱na' wa̱n
ni-a̱tanegui', nisese'migui' iga ayá̱' máj nitzotzolyoj.
28 Ayejsan iga ipan inọ́n nipanoj, nọ nochipa nẹyọlmiktiá iga anka ayá̱' yẹ'onokej nochi
tokni̱wa̱n yej kitokaj Cristo.
29 Kua̱' agaj ayá̱' tajpalej, nikmachi̱liá ken kua̱' nej nọ anitajpalej. Iwá̱n nipi̱na̱wa wa̱n
nikuesiwi kua̱' agaj kichi̱waltiá se' iga makichi̱wa yej ayẹkti.
30 Iwá̱n siga achi nimokichmatis, nia nimokichmatiti iga nimomachi̱liá iga nej awel
nochi nikchi̱wa.
31 Dios yej iTaj toTẹko Jesucristo yej kajasi iga mamoweyimati̱lti, kimati iga nej ayá̱'
nemi nitakajkaya̱wa.
32 Ipan a̱ltepẹ' Damasco onoya gobernador yej kita̱lij el rey yej itọka̱' Aretas. Kua̱'
ompa nonoya, inọ́n gobernador kita̱lij yej matacuida̱ro ipan ipuẹrtajyomej imọrojyo
weyi-a̱ltepẹ' iga manẹpreẹsojwi̱ka̱n.
33 E', sekin nẹtemowijkej ipan pa̱nchikiwẹ́j, nẹki̱xtijkej ipan iventa̱najyo imọrojyo
weyi-a̱ltepẹ' iwá̱n ijkọ́n wel nicholoj, iga ken kua̱' nonoyay ipan ima̱' gobernador.

12

Dios kinẹxtiliá Pablo yej ayagaj kimati

1 Atẹ́ mota̱niliá yej igá̱najsan yẹ'tajtowa iga yéj, e' nej ijkọ́n nia nikchi̱wati. Iná̱n nia
nimitzpowili̱tij visiọmej yej nikita', iwá̱n yej toTẹko Jesucristo nẹmati̱ltij.
2 Niki̱xmati sẹ ta̱ga' yej kitoka Cristo,* yej kiwígaya catorce años iga kiwi̱gakej ipan
tercer cielo ka̱n pox ajko. Anikmati siga yajki wa̱n icuẹrpoj o ipansan iyespíritoj; Dios
kimati.
3 E' nikmati iga inọ́n ta̱ga' yajki (anikmati siga wa̱n icuẹrpoj o ipansan iyespíritoj, Dios
kimati),
4 iwá̱n kiwi̱gakej ka̱n pox tayẹka̱n, iwá̱n ompa kiká' tajtọlmej yej i̱ya̱nto', inọmej
tajtọlmej nisẹ́ ta̱ga' amo makijto.
5 Nej wel katka nimokichmatis iga nejwa' in inọ́n ta̱ga', e' awel noga̱naj nimokichmati,
san nikijtowa iga nej ken sẹ ná̱mọl ta̱ga' yej ayá̱' wel nochi kichi̱wa.
6 Malej siga niknekiá manimokichmati, inọ́n ayéj xẹto'nemilis iga nemi nikijtowa yej
cierto. E' ay'ya máj niyẹ'tajtọj de nej, iga amo agaj makijto máj de lo que kitaj iga
nikchi̱wa wa̱n kikakij iga nikijtowa.
7 Inọmej visiọmej yej Dios nẹnẹxtilij este poxsay sej iga nimadmira̱doj. Iwá̱n iga
amo manimoweyimati, iná̱n nikualo, ken tikita itati̱tan Tzitzimi' nẹsolowa iga witzti
iga ne-iknọchi̱wa.
8 Ẹyi vẹj niktajtanilij Dios iga makichi̱wa iga mapachiwi ka̱n nikualọto',
9 e' ne-ijlij: "Iga nimitziknẹliá, ayá̱' mitzpolowa nitẹ́; kua̱' ay'ya titajpalej, nopodẹr
monẹxtiá ipan tej." Inọ́n iga nimokichmati kua̱' ayá̱' nitajpalej, ijkọ́n ipodẹr Cristo
monẹxtiá ipan nej.
10 Niyọlpa̱ki kua̱' nikuẹkueta̱nto', kua̱' kuajkuantas ne-ijliáj yej ajayẹkti, kua̱' kuajkuan-
tas nẹpolowa, kua̱' nẹmikti̱jnekij, kua̱' ono' yej nẹyọlmiktiá; nochi iní̱n niksufri̱rowa iga
niktoka Cristo. Niyọlpa̱ki kua̱' nikuẹkueta̱nto' iga nikmachi̱liá iga ma̱j nitajpalej.

Pablo moyọlmiktiá iga yej kitokaj Cristo yej ichạmej Corinto

‡ **11:23 11:23** Látigo ken tikita chililllo yej chijto' iga kuetax. * **12:2 12:2-5** Kua̱' Pablo kijtowa "sẹ ta̱ga' yej kitoka Cristo", nẹsi ken de yéjsan nemi tajtowa.

11 Nimochij ken yej xętokti' iga nimokichmati, e' amejemęn ken kuą' annętekimakakej
iga ijkǫ́n manikchi̱wa. Amejémęnwa' katka in xiyę'tajtǫkąn iga nej, iga nej achǫnsan
nivalęrowa ken inǫmej apǫstolejmej yej moweyimatij; malej nejki' ayéj tę noteki.
12 Kuą' nonoya amowąn, nimitznęxtilijkej iga nej nimela'apǫ́stol iga ankitakej yej
nikchij, milągrojmej wąn nochi yej mochij iga ipodęr Dios wąn ayí' nimosemá' niga
nikuesiwi'.
13 Yej nikchij iga sekin iglesias, nǫ nikchij iga amejemęn. Poliwiasan iga manimitz-
tajtanili̱kąn iga achi xinępalęwi̱kąn iga tomi̱n. ¡Siga inǫ́n iga nimitzyǫlmiktijkej, achi
xinęperdonąrǫkąn!
14 Inąn nóchiya nikpiá iga niąj nimitzpaxąlowili̱tij, iga inı́n másisya ęyi vęj iga nia,
iwąn inąn ayą́' nǫ nimitztajtanili̱skej iga xinępalęwi̱kąn iga tomi̱n. Nej ayą́' niktęmowa
yej amejemęn ankipiáj, sino que amejemęn nokta, iga tętajwa' in kinechkowa tomi̱n iga
ipilowąn, ayéj tępilowąn iga tętaj.
15 Iwąn nipąki iga manigastąro yej nikpiá, iwąn este nej nemi nitami iga amejemęn
xiyę'onokąn. ¿Ix iga mąj nimitzchǫkiliáj, amejemęn mąj ali̱n annęchǫkiliáj?
16 Amejemęn ankimatij iga ayą́' nikneki ximoyǫlmikti̱kąn iga xinęmakakąn tomi̱n.
Malej ono' sekin yej kijtowaj iga nikyokachij iga nimitzmąwetzi̱ltijkej ipan trampa.
17 E' nej ayą́' nimitzkajkayajkej kuą' nimitzti̱tanilijkej toknı̱mej.
18 Tito niktajtanilij iga mamitzpaxąlowili̱tij wąn se' toknı̱n. ¿Ix mitzkajkayajkej Tito
iga mamitzki̱xtili̱kąn tomi̱n? Amejemęn ankimatij iga Tito wąn nej sansę́ iga ninejnemij
iwąn iga nitajląmikij.
19 Anka amejemęn ankijtowaj iga nejemej nemi nimotajtowiliáj anmo-i̱xtaj, ayéj ijkǫ́n,
mąjwa' nemi nitajtowaj iyi̱xtaj Dios ken yej itátkipa Cristo. Noknı̱mej, nochi yej
nikchijkej, nikchijkej iga manimitzpalęwi̱kąn iga mąj ximoconfiąrǫkąn ipan Cristo.
20 Nimoyǫlmiktiá iga kuą' niąj nimitzitatij, anka ayą́' nimitzasitij ken nej niknekiá,
anka amejemęn ayą́' nǫ anne-itaskej ken amejemęn ankinekij. Nimajmawi iga
nimitzasitij anka anmokuejkuesojtoskej, o anka anmo-i̱xitztoskej, ankuejkuesitoskej,
anmoyojyokatijtoskej, anmo-ijistakawijtoskej, anmopǫpojtoskej, anmoweyimatitoskej
wąn ayą́' tamelą́ amonoskej.
21 Nǫ nimoyǫlmiktiá iga kuą' sej nimitzpaxąlowili̱tij, anka noDiǫs kichi̱was iga
manipi̱nąwa iwąn nichǫkas iga mia' de amejemej ayą'san ankikajtęwaj yej ikyay
ankichijtiwąlkej yej ayękti, mąjsan anmotękaj wąn yej ayą́' íwąn annąmiktitokej.
Ankichi̱waj iyi̱xtaj toknı̱wąn yej ayękti este ay' ampi̱nąwaj.

13

Pablo tanǫnǫtza

1 Iga niąj sej nimitzitatij, masis ęyi vęjya iga nimitzpaxąlowiliáj. Xikejląmikikąn ken
kijtowa itájtǫl toTęko: Iga agaj mamotęlwi, kineki ompa maono ǫme o ęyi yej makijtǫkąn
iga kitakej yej ayompa mochij.
2 Iga sej nimitzpaxąlowili̱tǫyaj nimitznǫnǫtzkej iga ayą́' nia nimitziknęli̱tij amejemęn
wąn sekin siga ayą́' ankikajtęwaj iga ankichi̱waj yej ayękti. Malej wejka inąn nono', sej
nimitznǫnǫtzaj ken kuą' nono' amotęnoj.
3 Amejemęn ankinekij xikitakąn siga kuą' nej nitajtowa, melą́' iga Cristo nętajtǫlmaka.
Cristo ayéj iga awel mitzchi̱wiliáj tejtę́ iga mamitzcastigąrǫkąn, sino que ipan amejemęn
monęxtiá iga kipiá poder.
4 Melą́' iga kuą' kiclavąrojkej Cristo ipan cruz, ayą́' katka tajpalej, e' inąn isato' iga
ipodęr Dios. Ijkǫnsan nǫ ken onoya Cristo, nejemej ayą́' nitajpalejkej, e' iga nisętitokej
wąn Cristo, nisatoskej iga ipodęr Dios iga manimitzpalęwi̱kąn amejemęn.
5 Amejémęnsan ximomachi̱li̱kąn siga anmoconfiąrojtokej ipan toTęko. ¿Ix ayą́'
ankimatij iga ipan amejemęn ono' Jesucristo? Siga ayą́' anmomela'confiąrojtokej ipan
Cristo, ijkǫ́n sí anmopojpolójkeja.
6 Nejemej nikijtowaj iga ankimela'matij iga nejemej ayą́' nemi nimomąpolowaj.
7 Iwąn niktajtaniliáj Dios iga amejemęn iga amo xikchi̱wakąn nitę́ yej ayękti. Ayéj iga
nejemej manimonęxtikąn iga niyę'nemij, sino que iga amejemęn xikchi̱wakąn yej yękti,
malej iga manęsi iga nejemej aniwelitiakej.
8 Nejemej awel nikchi̱waj tejtę́ yej kitzakuiliá iga mamokaki itájtǫl toTęko, welsan
nikchi̱waj tejtę́ iga mapi̱wi itájtǫl toTęko yej mela'ciętoj.
9 Inǫ́n iga, si amejemęn mąj antajpalejkej, nejemej nipąkij iga ayą́' nitajpalejkej. Iwąn
ni-orądowaj iga mąj xiyę'nemikąn ipan iyojwi Cristo.

10 Nimitzijkuilowiliáj inín ąma' kuą' aya nia nimitzitatij iga weljo' ximoyǫlpatakąn,
ijkǫ́n kuą' nasis ayą́' nimitzajajwaskej. Dios nęmá' iga manimandąro iga manimitz-
palęwįkąn ayéj iga manimitzpolǫkąn.

Pablo monawatiá

11 Inǫnsan nimitzijliáj noknįwąn iga nimonawatiá iwąn amejemęn. Nimitztajtaniliáj
iga xipąktokąn, xikchįwakąn iga máj xiyę'nemikąn, sęsan amoąlmajmej wąn sekin, iwąn
xonokąn tamelą́, iwąn Dios yej tępoxchǫkiliá onos wąn amejemęn.

12 Ximopipitzǫkąn iga ximosaludąrǫkąn ken Dios kiyę'ita.

13 Nochi toknįwąn yej kitokaj Cristo mitzejląmikij.

14 ToTęko Jesucristo mamitziknęlįkąn, Dios mamitzchǫkilįkąn iwąn iyEspíritoj maono
wąn amejemęn. Ijkǫ́nyawa'.

Ą̱ma' yej San Pablo kijkuiloj iga yej kitokaj Jesucristo yej chąntitoyaj Galacia
Gálatas

Pablo tasaludąrowa

1 Nej, niPablo, yej itatı̱tan Jesucristo. Nętapejpen Jesucristo iwąn Dios yej toTaj yej
ki-ojpa-ixitij Jesús kąn miktoya. Ayą́' nętapejpen niga nętı̱tan tąga' iga inı̱n tekipánǫl.
2 Nej iwąn nochi toknı̱wąn yej kitokaj Jesucristo yej nij íwąn nonokej, nimitzijkuilow-
iliáj inı̱n ąma' amejemęn yej ankitokaj Jesucristo yej amonokej ipan estado de Galacia.
3 Dios yej toTaj iwąn toTęko Jesucristo mamitzmakakąn yej yę̱kti iga xonokąn tamelą́.
4 Jesucristo kichij ken kine' Dios yej toTaj wąn motęmá' iga mi' iga totechko, iga
matęmąnawi iga ay'ya matikchı̱wakąn yej ayę̱kti ken kitekichı̱waj yej onokej inąn ipan
inı̱n tąjli.
5 ¡Nochipa mamoweyimatı̱lti Dios! Ijkǫ́nyawa'.

Ateyi se' yę'notı̱ciaj yej tamąnawiá

6 Anikojasi te íga amejemęn nimanı̱nsan ankikajtéjkeja Dios yej mitznǫtzkej iga Cristo
mitziknęliáj, iwąn nemi ankitokaj sé'paya tamachtilis yejki' tamąnawiá.
7 Ayéj iga ono' se' yę'notı̱ciaj yej tamąnawiá. Nimitzijliáj inı̱n iga ono' sekin yej
mitzkuejkuesowaj iwąn kipatasnekij yę'notı̱ciaj de Cristo yej tęmąnawiá.
8 E' siga agaj mitzpowiliáj sé'paya yę'notı̱ciaj ayéj ken yej nimitzpowilijkej, inǫ́n Dios
makiknǫchı̱wa nochipa, até kichij siga manimitzpowilı̱kąn nejemęn o sę ángel* yej wı̱'
ipan cielo.
9 Ken nikíjtoja sej, inąn sej nikijtowa: Ą̱'san nęsi mitzpowiliáj sé'paya yę'notı̱ciaj, ayéj
ken nimitzpowilijkej, inǫ́n Dios kiknǫchı̱was kąn tawewelkato'.
10 Kuą' nikijtowa inı̱n, ¿ix iga manęyę'itakąn o iga manęyę'ita Dios? Ayą́' nikneki
manęyę'itakąn. Siga niknéki-o' manęyę'ita la gente, nej ayo' katka nikchı̱waya ken
nętekimaka Cristo.

Cristo kitapejpen Pablo iga itatı̱tan

11 Xikmatikąn noknı̱wąn iga yę'notı̱ciaj yej tamąnawiá yej nikpowa, ayéj tájtǫl yej
kejlánkejpa tajtąga';
12 iga nej ayą́' nęmachtij sę tąga', niga agaj nęnęxtilij, mąjwa' Jesucristo imątika
nęnęxtilij.
13 Amejemęn ankimátı̱ja ken iga ninemiá kuą' nikchı̱waya ken tanęxtiliáj judiyojmej.
Amejemęn ankimatij ken iga poxsan nikuejkuesitinemiá kuą' niktęmowąya yej kitokaj
Dios iga manikpolǫkąn.
14 Wąn nej mąj nikchij nochi ken tanęxtiliáj judiyojmej que sekin yej íkuą'san
nimoskaltijkej. Nej nokta yej mąj nikchijtoya ken tamachtı̱ąyaj no-ikyapatajwęwetkej.
15 E' Dios nętapejpen este kuą' nętalaxwíjtogo' noyę' iwąn nęnǫtza' iga nępoxiknęlij.
Iwąn kuą' yéj ijkǫ́n kine',
16 nej nęnęxtilij iPiltzı̱n iga manikpowa itájtǫl yej tamąnawiá, manikpowili yej ayéj
judiyojmej. Wąn kuą' inı̱n mochij, ayą́' niájkiya niktajtanito agaj,
17 niga niajki Jerusalén iga manikitatij yej achto Cristo kitı̱tan kuą' aya nęnǫtza. Mąjwa'
niajki ipan ítą̱l Arabia, iwąn niajki sej ą̱ltepę' Damasco.
18 Ayą́' niajki Jerusalén este que panoj ęyi año; iwąn ompa nikı̱xmati' Pedro, iwąn
quince días nisen-onoyaj íwąn.
19 E' ayą́' nikita' sekin iyapǫstolejmej† Jesús, petz Jacobo yej iyiknı̱n toTęko Jesús.
20 Inı̱n yej nemi nimitzijkuilowiliáj, nimitznojma-ijliáj iyı̱xtaj Dios iga ayą́' nemi
nimitzkajkayąwaj.
21 Mąj mąj niajki ipan ítą̱l estado de Siria iwąn estado de Cilicia.
22 Iwąn toknı̱wąn yej kitokaj Cristo yej onokej ipan ítą̱l Judea aya ne-ı̱xmatiáj,
23 san kikakiáj iga kijtowaj: “Yej ikya tętęmowąya iga te-iknǫchı̱wa, inąn kipojtinemi
yę'notı̱ciaj yej ikya kinekiá mapoliwi.”
24 Iwąn kiweyimatı̱ltiąyaj Dios iga nęyǫlpata'.

---

* **1:8 1:8** Xikita glosario “Ángel”. † **1:19 1:19** Xikita glosario “Apóstol”.

2

Sekin itatitanimej Cristo komemawiáj Pablo

1 Kua' panoj catorce año, sej niajki Jerusalén iwán Bernabé iwán nikuiga' no Tito.
2 Niajki iga Dios nenextilij iga maniá ompiga. Ompa Jerusalén, nimonechkojkej wan
sekin yej momati iga kimachtiayaj yej kitokaj Jesús. Nimonechkojkej noyokámejsan,
wan nikijlijkej nokta ken iga nikpowa ye'noticiaj yej tamanawiá yej nikpowiliá yej ayéj
judiyojmej wan yejemej netajtolkuikej. Ijkón nikchij iga amo agaj makijto iga báldejsan
tekipánol yej nikchij wan yej nikchijto'.
3 E' yejemej ayá' kitekimakakej iga mamocircuncidaro* Tito malej iga ayéj judío. Tito
no nemiá nowan.
4 De inín nitajtojkej iga sekin yej mopajpantiáj iga kitokaj Cristo, ichtakakalakkej kan
nonoyaj, wan kinekiáj iga Tito mamocircuncidaro. Inimej kalakkej iga tapipiáj, iga
makitakan ken iga Cristo Jesús temanawiá iga ay'ya te-ilpitokej iley Moisés. Yejemen
kinekiáj sej matechiwakan ken esclavojmej† iga matikchiwakan nochi yej kijtowa la ley.
5 E' ni alín ayá' niktajtolkuilijkej iga niknekikej iga mela'ye'noticiaj yej mitzmanawiáj
nochipa maono wan amejemen.
6 Wan yej kixmatij iga tayakantokej, ayá' ne-ijlijkej iga manikpata ken iga nikpowa
ye'noticiaj. Malej iga ayá' nikmatisneki te iteki in yejemej, iga Dios ayá' sesan máj
kiye'ita.
7 Majwa' yejemej até ne-ijlijkej iga kitakej Dios nemá' notekipánol iga manikpowili
ye'noticiaj yej ayéj judiyojmej, kensan Dios kitekimá' Pedro iga makipowili judiyojmej.
8 Iga inonsan Dios yej kititan Pedro iga makipowili ye'noticiaj yej judiyojmej, nej no
netitan iga manikpowili yej ayéj judiyojmej.
9 Jacobo, Pedro iwán Juan yej máj tayakantokej, kitakej iga Dios nemá' inín tekipánol,
inón iga nemakitzkijkej nej iwán Bernabé. Inín kichijkej iga manesi iga neye'itakej, iga
manesi iga no kiye'itaj iga maniakan manitekipanotij kan onokej yej ayéj judiyojmej,
miej yejemej yawij tekipanotij wan judiyojmej.
10 Netajtanilíjkejsan iga manikpalewikan yej amotapialiáj, inón nokta yej nochipa
nikchijtiwi'.

Pablo kajajwa Pedro

11 E' kua' Pedro asi' ipan weyi-altepe' Antioquía, nikijixko-ijlij iga ayompa kichijtoya.
12 Achto Pedro takuaya iwán yej ayéj judiyojmej, e' kua' asikej sekin yej kititan Jacobo,
Pedro moyokatij wan ayo' takuaya iwamej, iga kimajmawiliaya inomej judiyojmej.
13 Iwán sekin judiyojmej yej kitokaj Cristo kichijkej ken kichij Pedro malej iga kimatij
iga ayompa. Este Bernabé no kichij ken yejemej iga atakuaya wan yej ayéj judiyojmej.
14 Kua' nikita' iga yejemej ayá' nemi kichiwaj ken tatekimaka mela'ye'noticiaj yej
tamanawiá, nikijlij Pedro iyixtaj nochi: “Ken tej tijudiyoj, iwán atikchijtoya ken
tatekimaka iley Moisés; ¿te iga tiknextiliá yej ayéj judiyojmej iga makichiwakan yej
judiyojmej kitekichiwaj?”

Welsan timomanawiáj iga timoconfiarowaj ipan Cristo

15 Tejemej totékiya iga tijudiyojmej, iwán tikijtowaj iga ayá' tikchiwaj yej ayekti ken
kichiwaj yej ayéj judiyojmej.
16 Tikmatij iga ayagaj wel ye'onos iyixtaj Dios iga kichiwa ken tatekimaka iley Moisés.
Wel tiye'onoj iyixtaj Dios iga timoconfiarowaj ipan Jesucristo. Inón iga no tejemej
timoconfiarojkej ipan Jesucristo iga matiye'onokan iyixtaj Dios iga timoconfiarówajsan,
ayéj iga tikchiwaj ken tatekimaka la ley. Iga ayagaj wel ye'ono iyixtaj Dios iga kichíwasan
ken tatekimaka la ley.
17 Inán siga tiknekij matiye'onokan iyixtaj Dios iga timoconfiarowaj ipan Cristo, wan
timomakaj de cuenta iga tejemej no tikchiwaj yej ayekti, inón ayá' kijtojneki iga Cristo
techiwaltiáj yej ayekti. ¡Ayéj ijkón!
18 Siga nikijtowa iga la ley ayá' nepalewiá iwán sej nimoconfiarowa iga wel nikchiwa
ken la ley tatekimaka, iga ijkón nikchiwa nokta yej ayekti.
19 Kua' nikchiwasnekiá ken la ley kijtowa, nikita' iga awel nikchiwa ken Dios kiye'ita.
Wan iyixtaj la ley nimigui', iga wel manono iga Dios.
20 Nej nimígui'ya pan cruz wan Cristo; inón iga ayo' nej in yej nisato', Cristo isato'
nopan, iwán inán iga nono', nono' iga nimoconfiarowa ipan iPiltzin Dios yej nechokilij
iwán migui' iga nej.

---

* **2:3 2:3** Xikita glosario “Circuncisión”. † **2:4 2:4** Xikita glosario “Esclavo”.

21 Dios tẹpoxiknẹliá malej iga ayą́' teajasi iwąn awel niktepo'maka, wąn siga agaj wel yẹ'ono iyi̱xtaj Dios iga kichí̱wasan ken kijtowa la ley, bą́ldejsanwa' migui' Cristo.

3

Dios tẹmaka iyEspí̱ritoj iga timoconfiąrowaj ipan yéj

1 ¡Amejemẹn yej anchąntitokej Galacia, ni alí̱n ayą́' anyẹ'tajląntokej! ¿Ą́'yéj mitzkajkayajkej iga amo xikchi̱wakąn ken kijtowa yẹ'noti̱ciaj? Kuą' nimitzpowilijkej yẹ'noti̱ciaj nimitznojma-ijlijkej ken iga kimiktijkej Jesucristo ipan cruz, ankentendẹrojkej ken kuą' katka amonoyaj kuą' mochij.

2 Ta' xine-ijli̱kąn iní̱n: ¿Ix Dios mitzmakakej iyEspí̱ritoj iga ankichi̱waj ken tatekimaka iley Moisés, o iga ankicrẹdojkej kuą' ankikakikej yẹ'noti̱ciaj?

3 ¿Te iga ayą́' anyẹ'tajląntokej? Kuą' ampẹwakej iga ankitokaj Cristo, mitzpalẹwijkej iyEspí̱ritoj Dios, ¿inąn ix ankinekij amosẹ́ltisan xikchi̱wakąn ken kineki Cristo?

4 ¿Ix bą́ldejsan ankijyọwijkej iga mitziknọchijkej iga ankitokaj Cristo? Masej amo katka bą́ldejsan.

5 Kuą' Dios mitzmakaj iyEspí̱ritoj iwąn kichi̱wa ipan amejemẹn yej ayi̱'pa mo-ita, ¿te iga kichi̱wa? Ayą́' kichi̱wa iga amejemẹn ankichi̱waj ken la ley tatekimaka, sino que iga ankicrẹdowaj yẹ'noti̱ciaj yej ankikakikej.

6 Xikejląmikikąn iga Abraham moconfiąroj ipan Dios, iwąn iga moconfiąroj, inọ́n iga Dios kita' ken yej ayą́' kichij yej ayẹkti.

7 Inọ́n iga amejemẹn xikmatikąn iga yej moconfiąrowaj ipan Dios, inọ́mejwa' in ipilowąn Abraham.

8 Wąn Dios kijtowa kąn ijkuilijto' itájtọl iga kiyẹ'itas yej ayéj judiyojmej iga moconfiąrowaj ipan yéj; ikyay ijkí̱n kijlij Abraham iní̱n yẹ'noti̱ciaj: “Iga tej nochi gente ipan tąjli yawij yẹ'onotij.”

9 Ijkọ́n iga yej moconfiąrowaj ipan Dios, Dios kichi̱was iga mayẹ'onokąn ijkọ́n kensan Abraham yẹ'onoya iga moconfiąroj ipan Dios.

10 Yej moconfiąrowaj iga wel kichi̱waj ken tatekimaka iley Moisés, Dios kiknọchi̱was iga itájtọl kijtowa: “Yej ayą́' kichi̱wa nochi ken tatekimaka iley Moisés, inọ́n Dios kiknọchi̱was.”

11 Xikmela'matikąn iga ayagaj yẹ'onos iyi̱xtaj Dios iga kichi̱wa ken tatekimaka la ley; itájtọl Dios kijtowa: “Yej moconfiąrowa ipan Dios, Dios kiyẹ'ita iwąn yawi onoti nochipa wąn yéj.”

12 Yej kitoka iley Moisés, nochipa makichi̱wa ken tatekimaka inọ́n ley, ayéj iga moconfiąrowa ipan Dios. Iga itájtọl Dios kijtowa: “Siga tikneki iga nochipa xono, xikchi̱wa nochi yej tatekimaka iley Moisés.”

13 Malej iga tejemej awel tikchi̱waj nochi ken tatekimaka iley Moisés, Cristo tẹmąnawij kuą' mi' ipan cruz; kiknọchijkej totechko. Ken ijkuilijto' ipan itájtọl Dios: “Yej miki pi̱pilójto'pa ipan kuawi', inọ́n toknin Dios kiyẹ'ita iga kiknọchijkej.”

14 Mi' Cristo iga Dios makichi̱wa iga wel mayẹ'onokąn yej ayéj judiyojmej, ijkọ́n ken kijlij Abraham. Iwąn tonochi̱n iga timoconfiąrowaj ipan Cristo Jesús wel matikpiakąn iyEspí̱ritoj Dios yej kijtoj iga tẹmakas.

La ley iwąn yej Dios kijtoj iga tẹmakas

15 Noknịwąn, nia nimitznẹxtilịtij kąn ximi̱xkuịtịkąn ipan yej kichi̱waj toknịwąn: Kuą' sẹ tąga' motajtọltiá iwąn agaj iwąn kichi̱waj sẹ ąma' kąn nẹsi iga motajtọltíjkẹja iwąn kifirmąrowaj, ayagaj wel kijtowa iga amo mamochi̱wa niga wel kitąliliá se' tájtọl.

16 Puej Dios kijlij Abraham iwąn ipiltzi̱n* ipilówąmpa iga kimakas yej yẹkti. Kąn ijkuilijto' ayą́' kijtowa iga “ipilowąn ipilówąmpa” kenkuą' nemi kijliá mia' gente, sino que kijtowa: “ipiltzi̱n ipilówąmpa”, inọ́n kijtọjneki sẹsan, inọnwa' Cristo.

17 Ini̱nwa' in yej nikijtọjneki: Dios motajtọltij iwąn Abraham iwąn Dios kijtoj iga kichi̱was ken motajtọltijkej. Inọ́n iga iley Moisés, yej wąlaj kuą' pánoja cuatrocientos treinta años, awel kijtowa iga ómpaya matami ken iga motajtọltijkej. Siga ijkọ́n, bą́ldejsan yej Dios kijtoj iga kichi̱was.

18 Siga Dios tẹmaka yej pox yẹkti iga tikchí̱wajsan ken tatekimaka iley Moisés, ayéj katka iga matimoconfiąrọkąn ipan yej Dios kijtoj. E' yej Dios kimá' Abraham, kimá' iga kijlij iga kimakas, ayéj iga Abraham kitą́nijpa.

19 Iwąn ¿téjastaj in iley Moisés? Inọ́n kimakakej iga manẹsi iga mochi̱wa yej ayẹkti. Inọ́n ley tami' este que wąlaj inọ́n “iPiltzi̱n” yej Dios kijtoj iga wi̱'. Dios kimá' inọ́n ley ąngelejmej iga yejemẹn makimakakąn Moisés, wąn Moisés kimá' judiyojmej.

---

* **3:16 3:16** Ipan griego kijtowa “semilla”, yej wel kijtọjneki sẹsan o mia'. Niga Pablo kijtowa iga kijtọjneki Cristo.

20 E' kuą' Dios kijlij Abraham yej kimakas, Dios akitęmoj agaj iga makipowili iga
imątika nokta kijlij. Dios sęsan wąn wel kichi̱wa isę́ltisan ken kineki.

Tejas in la ley

21 ¿In inı́n ix kijtǫjneki iga iley Moisés ono' icǫntraj yej Dios kijtoj iga kichi̱was? Ayéj
ijkǫ́n. E' siga Dios tęmakaka sę ley yej wel kichi̱wa iga matonokąn, ijkǫ́n wel tiyę'onoyaj
iyi̱xtaj Dios iga san tikchi̱waj yej tatekimaka la ley.
22 E' ijkuilijto' ipan itájtǫl Dios iga nochi gente ilpito' iga kichijto' yej ayękti; ijkǫ́n iga
petz yej kicrędowa ipan Jesucristo wel makipiá yej Dios kijtoj iga tamakas.
23 Kuą' aya wi̱' yej ípan timoconfiąrowaj, kenkuą' te-ilpitoya la ley, tikchi̱xtoyaj iga
matiki̱xmatikąn yej ípan matimoconfiąrǫkąn.
24 La ley ken sę yej teojmá' iga tęwi̱ga' kąn ono' Cristo, iga matęyę'ita Dios iga
timoconfiąrówajsan ipan Jesucristo.
25 E' inąn iga ási'ya yej ípan timoconfiąrowaj, ayo' teojmaka la ley.
26 Iga anmoconfiąrowaj ipan Cristo Jesús, amejemęn nochi i̱pilowąn Dios.
27 Nochi amejemęn anmosętilijkej iwąn Cristo iga anmobautizą̨rojkej.† Inąn annémija
wąn Cristo kenkuą' yéj amotzótzol.
28 Atę́ kichij siga sę judío o yej ayéj, esclavo o yej ayéj, tąga' o siwą'; iga ansętitokej
iwąn Cristo Jesús, kenkuą' sęsan amonokej.
29 Siga amejemęn itatki Cristo, amejemęn ipilowąn ipilówąmpa Abraham, iwąn
amotatki nǫ mochi̱was yej Dios kijlij Abraham iga kimakas.

4

1 Inı́n yej nikijtǫjneki: Miej aya yǫlej sę tępiltzi̱n yej kimakaskej nochi iga mochi̱was
itatki, nęsi ken sę nąmǫltekipanowąni yej ono' ichąn malej iga yéj nochi itatki.
2 Ono' yej kiskaltiá inǫ́n tępiltzi̱n iwąn ono' yej kita nochi yej itatki, este kuą' kijtǫj itaj
iga kimakas yej kikuis.
3 Ijkǫnsan nǫ tejemej, kuą' aya tiki̱xmatiáj Cristo, ken kuą' aya tiyǫlejkej, tikchijtoyaj
ken kitekimakaj yej kitokaj yej ayéj mela'diǫsmej.
4 E' kuą' asi' tiempo yej Dios kijtoj, kiti̱tan iPiltzi̱n, yej onoko ipan sę siwą' iwąn kichij
ken tatekimaka iley Moisés.
5 Wąlaj iga tęxitomako kąn tętekimakatoya la ley, iga Dios mateǫmemąwi ken ipilowąn.
6 Iwąn inąn iga amejemej ipilówąnya Dios, kiti̱tan iPiltzi̱n iyEspı́ritoj ipan
amoąlmajmej; iwąn iga iyEspı́ritoj wel tikijliáj Dios: “¡TinoTaj, noPáj!”
7 Inąn iga tej ipiltzi̱n Dios, inąn ayo' mitztekimaka la ley. Iwąn iga tej ipiltzi̱n Dios,
yawi mitzmakati yej pox yękti iga ticrędowa ipan Cristo.

Pablo kinǫnǫtza yej mokuepasnekij iga kichi̱waj ken tatekimaka la ley

8 E' kuą' amejemęn aya anki̱xmatiáj Dios, an-ilpitoyaj iga ankitokayaj yej ayéj
mela'diǫsmej.
9 Inąn iga anki̱xmatij Dios, o matikijtǫkąn, Dios mitzi̱xmatij amejemęn, ¿te iga sejo'
anmoconfiąrǫjnekij ipan yej ayéj mela'diǫsmej yej awel tę kichi̱waj iwąn anmotęmakaj
iga mamitzilpitokąn iga ankitokasnekij sej?
10 Ankinekij iga Dios mamitzyę'itakąn iga tę́ ankichi̱waj ipan sekin día, meses, fecha
iwąn año.
11 Nimajmawi iga bąldejsan nochi yej nimitzmachtijkej.
12 Noknı̱wąn, nimitzijliáj iga ximochi̱wakąn ken nej, iga nej nǫ nimochij ken amejemęn
iga ayo' nętekimakato' la ley. Amejemęn ayą́' annechi̱wilijkej nitę́ yej ayękti.
13 Ankimátija, kuą' achto nimitzpowilijkej yę'noti̱ciaj yej tamąnawiá, nikąwi' wąn
amejemęn iga ayękti nikmachi̱liąya.
14 Iwąn iga ayękti nikmachi̱liąya, amejemęn wel katka ayą́' annęyę'itayaj, e' malej
ijkǫ́n amejemęn ayą́' annępi̱najtijkej niga annęsemakakej. Mąjwa' anneǫmemąwijkej
ken sę iyángel Dios; ken kuą' nemi ankǫmemąwiáj Jesucristo nokta.
15 ¿Te iga inąn ayo' ampąkij? Wel nikijtowa inı́n iga nimitztajtowiliáj, siga wel katka
este annęmakayaj amoyi̱x.
16 Iwąn inąn, ¿ix anne-ijíyaja iga nimitzijlijkej yej ompay nokta?
17 Yej kinekij iga xikchi̱wakąn ken tatekimaka iley Moisés, ayéj iga mitzyę'ojmakaj.
Yejemej kinekij mamitzyokati̱kąn iwąn nejemej, iwąn yejémejsan xikyę'itakąn.
18 Yękti iga xiknekikąn iga xikpalęwi̱kąn sekin, siga yej ankichi̱wiliáj nokta yej yękti,
e' xikchi̱wakąn nochipa, ayéj kuą'san nono' amowąn.

† **3:27 3:27** Xikita glosario “Bautizar”.

19 Amejemẹn yej nimitznekij ken nokta annopilowạn, sej nimoknọchijto' iga amejemẹn, ken tikita sẹ tẹyẹ' kuạ' kualọto' iga taonoltiá; iwạ́n ijkọ́n nia nimoknọchijtoti este que xikmela'tokakạn Cristo.
20 ¡Niknekiskiạya magui' sémiya nokta manono amowạn iga manimitztzojtzopẹli'nọtzakạn, puej ayo' nikmati tẹ nikchi̱wa wạn amejemẹn!

Mami̱xkui̱tilo ipan Agar wạn Sara
21 Amejemẹn yej ankichi̱wasnekij ken tatekimaka iley Moisés, xine-ijli̱kạn iní̱n: ¿Ix ayí' ankikakikej ken kijtowa inọ́n ley?
22 Kijtowa iga Abraham kipiá' ọme isiwạ', sẹ yej imela'siwạ' yej itọkạ' Sara, iwạ́n se' yej isirvienta̱j Sara yej itọkạ' Agar. Sejsẹ́ isiwạ' kita' sẹ ipiltzi̱n.
23 E' ipiltzi̱n sirvienta onoko iga tạga' kine', miej ipiltzi̱n yej ayéj sirvienta onoko iga mochij yej kijtoj Dios.
24 Iní̱n tạtapowalis kạn mami̱xkui̱tilo. Inọmej ọme siwạtkej kijtọjneki ọme pacto yej Dios kichij. Sẹ de inọ́n pacto mochij ipan tepẹ' Sinaí, iwạ́n inọ́n tẹnẹxtiliá de Agar; nochi ipilowạn Agar onoj iga esclạvojmej iga kipiáj itẹko yej la ley.
25 Agar kijtọjneki inọ́n tepẹ' yej itọkạ' Sinaí yej ono' Arabia, inọ́n kijtọjneki Jerusalén yej inạ́n ono' ipan tạjli, iga yej ompa chạntitokej wạn ipilowạn kitekimakatokej iley Moisés.
26 E' Sara kijtọjneki se' Jerusalén yej ono' ajko ipan cielo, inọnwa' ayéj esclava, iwạ́n tejemej ipilowạn.
27 Iga itájtọl Dios kijtowa:
Xipạki tej siwạ' yej ayạ́' tipilowa;
xitzajtzi iga tipạki, tej yej ayí' tipilkualo.
Iga siwạ' yej kikajtejkej yawi kipiati mạ́j ipilowạn,
mạ́j que inọ́n siwạ' yej wẹwejyoj.
28 Nokni̱wạn, tejemej ken tikita Isaac yej ipiltzi̱n Sara; tejemej tẹpilowạn yej Dios kijtoj iga onoskej.
29 E' ijkọ́n ken ikya ipiltzi̱n Agar, yej onoko iga tạga' kine', kiknọchij ipiltzi̱n Sara, yej onoko iga kine' iyEspí̱ritoj Dios; ijkọ́n nọ inạ́n, yej kichi̱wasnekij ken tatekimaka iley Moisés, te-iknọchi̱waj tejemej yej tonokej iga iyEspí̱ritoj Dios.
30 E', ¿tẹ kijtowa Dios ipan itájtọl? Kijtowa: “Xiki̱xti esclava iwạ́n ipiltzi̱n, iga ipiltzi̱n esclava awel kikui yej itatkiijyas ipiltzi̱n yej ayéj esclava.”
31 Inọ́n iga nokni̱wạn, tejemej ayéj ken ipilowạn yej esclava yej kitekimakato' iley Moisés, mạjwa' tejemej ipilowạn yej ayéj esclava iga timoconfia̱rowaj ipan Cristo.

5

1 Cristo tẹxiton iga ayo' matẹtekimakato la ley. Inọ́n iga xixitontokạn, iwạ́n ayo' ximotẹmakakạn iga sej mamitztekimakatokạn la ley.
2 Ta' xinẹkakikạn, nej niPablo, nimitzijliáj siga amejemẹn anmocircuncidạrowaj, ayạ́' mitzpalẹwiáj iga migui' Cristo.
3 Nimitzijliáj sej iga nochi yej mocircuncidạrowa, yawi onoti iga makichi̱wa nochi ken tatekimaka iley Moisés.
4 Amejemẹn yej ankijtowaj iga anyẹ'onokej iyi̱xtaj Dios iga san ankichi̱waj ken tatekimaka la ley, anmoyokatijkej de Cristo iwạ́n ankikajtejkej Dios yej te-iknẹliá.
5 E' iga nejemej, iyEspí̱ritoj Dios nẹnẹxtiliáj iga nejemej niawij niyẹ'onotij iyi̱xtaj Dios iga nimoconfia̱rowaj ipan Cristo.
6 Siga tisẹtitokej iwạ́n Cristo Jesús, atẹ́ kichij siga tonokej circuncidạdoj o ayạ́', monékisan iga matimoconfia̱rọkạn ipan Dios, iwạ́n siga timoconfia̱rowaj, tiknekískeja toknị̄wạn.
7 Amejemẹn ómpaya ken ankichijtoyaj. ¿A̱'yéj mitzkạwaltijkej iga ayo' xikchi̱wakạn ken kijtowa mela'yẹ'noti̱ciaj?
8 Ayéj Dios yej mitzkạwalti̱jnekij, iga Dios nokta yej mitznọtzaj.
9 Amo xikẹlkạwakạn iga “alí̱n levadura* kiposạwayaltiá nochi tixti kuạ' mochi̱wa pan.” Ijkọ́n sẹ yej ayompa tamachtiá wel kichikoki̱xtiá komati toknị̄wạn.
10 Nej nimoconfia̱rowa ipan toTẹko iga amejemẹn ankitokaskej ken nimitzmachtijkej, e' Dios yawi kicastiga̱rọti yej mitzkuejkuesowaj, a̱'san nẹsis.
11 Nokni̱wạn, siga nej katka manitatekimakátoo' iga mamocircuncidạrọlo, judiyojmej ayạ́' ne-iknọchi̱wayaj iwạ́n ayạ́' kikuejkuesowạyaj kuạ' kikakij iga nikpowa te iga Cristo migui' ipan cruz.

---

* **5:9 5:9** Xikita glosario “Levadura”.

12 E' inǫmej yej mitzkuejkuesojtinemij iga ximocircuncidąrǫkąn, ¡masejwa' nochi
yejemej mamomela'tekíkąnya!
13 Noknįwąn, Dios mitznǫtzkej iga ayo' mamitztekimakatokąn la ley. Malej iga ijkǫ́n,
amo xikchįwakąn ayompa kensan kineki amoąlmaj, mąjwa' ximosepampalęwįkąn iga
manęsi iga anmonekij.
14 Iga nochi yej tatekimaka la ley wel mochįwa ipan inı́n yej ijkı́n kijtowa: “Xikchǫkili
moknįn kensan tej timochǫkiliá.”
15 Nimitzijliáj, siga anmotankuaj iwąn anmokuaj amejémęnsan, anyawij anmosepan-
tamįtij.

Matinemikąn ken kineki iyEspı́ritoj Dios

16 Inı́n yej nimitzijliáj: Xinemikąn ken kineki iyEspı́ritoj Dios, iwąn amo xinemikąn
ayompa ken kineki amoąlmaj.
17 Iga nochi yej ayękti tikchįwasnekij, akiyę'ita iyEspı́ritoj Dios, iwąn iyEspı́ritoj Dios
akiyę'ita yej ayękti tikchįwasnekij. Iyǫmextimej ayą́' moyę'itaj, inǫ́n iga amejemej awel
ankichįwaj yej ankinekij.
18 E' siga iyEspı́ritoj Dios mitzojmakaj, ayo' mitztekimakatokej la ley.
19 Nę́sisan yej ayompa kichįwaj ken kinekij iyąlmajmej, ijkı́n kichįwaj: kochij wąn yej
ayą́' íwąn nąmiktitokej, kichįwaj yej pox ayękti, este ayo' pįnąwaj iga ayompa kichįwaj,
20 kiweyimatij įdolojmej, taachisąrowaj, ta-ijiyaj, pox takuejkuesowaj, kikuįlijnekij yej
se' itatki, pox kuejkuesiwij, kinekij yejémejsan mamoyę'chįwakąn, moyojyokatiáj iwąn
monechkowaj wąnsan yej moyę'itaj,
21 ta-įxitaj, tamiktiáj, sentąwąnaj kąn pox tajtakuaj iga ilwichįwaj, iwąn kichįwaj
sékino' yej ijkǫ́mpasan. Nimitznǫnǫtzaj amejemęn kensan achto nimitzijlijkej, yej ijkǫ́n
kichįwaj, ayą́' wel kalakiskej kąn reinąrowa† Dios.
22 E' iyEspı́ritoj Dios kichįwa ipan toąlmaj iga matimochǫkilįkąn, matipąktokąn,
matonokąn tamelą́, amo nimanı́n matikuesiwikąn, matite-ijiknįmej, matikyę'chįwilįkąn
sekin, nochipa matikchįwakąn ken tikijtowaj iga tikchįwaskej,
23 matiyǫltzopęlikmej, iwąn matimoyǫltakuąwilįkąn kuą' tikchįwasnekij yej ayękti.
Ateyi nisę́ ley yej tatekimaka iga amo matikchįwakąn ijkı́n.
24 Iwąn yej tiktokaj Jesucristo, tikmiktijkej ipan cruz nochi yej ayękti yej kichįwasneki
toąlmaj.
25 Ya que iyEspı́ritoj Dios kichij iga wel matiyę'onokąn, matikchįwakąn nochi ken
tęnęxtiliá.
26 Amo matimoweyimatikąn, amo matimokuejkuesǫkąn niga matimosepan-įxitakąn.

6

Ximosepampalęwįkąn

1 Noknįwąn, siga ankitaj agaj kichij yej ayękti, amejemęn yej mąj ankimatij ken
kineki iyEspı́ritoj Dios, xikpalęwįkąn iga sej mayę'nemi. Tamelą́ xiknǫtzakąn; amo
ximoweyimatikąn. Amo santą́' tej nǫ tikchįwasnekis yej ayękti.
2 Ximosepampalęwįkąn kuą' ay'ya ankojasij ken ankichįwaj ipan tejtę́ yej
mitzyǫlmiktijtokej. Iga ijkǫ́n, ankichįwaj ken tatekimaka iley Cristo.
3 Si agaj momachįliá iga kipiá itekiyo kuą' ayéj tę iteki, inǫ́n igąnajsan mokajkayąwa.
4 Sejsę́ imątika mamo-ita ken iga nemi, iwąn siga kita iga ómpaya ken kichijto', iyąlmajsan makimatito iga yę'ono'. E' amo makijto iga yéj mąj yę'nemi que se'.
5 Puej sejsę́ kimati tę tekipánǫl Dios kimá' iga makichįwa.
6 Yej nemi momachtiá ipan itájtǫl Dios, yej quipiá, achi makimakǫkati itamachtiąni.
7 Amo ximokajkayąwakąn: ayagaj wel kająwilmati Dios. Yej kichįwiliá agaj tejtę́, inǫ́n
yawi mokuepati iyakapan.
8 Siga agaj kichįwa yej ajayękti, iga inǫ́n yej kichij yawi mela'poliwiti. E' yej kichįwa
yej yękti ken kineki iyEspı́ritoj Dios, iyEspı́ritoj Dios yawi kichįwati iga nochipa maono
iyįxtaj Dios.
9 Inǫ́n iga amo matisiawikąn iga tikchįwaj yej yękti. Siga ayą́' timosemakaskej, wį' día
kuą' tęmakaskej yej teajasi.
10 Inǫ́n iga kuą' wel, matikchįwilįkąn yej yękti nochi, iwąn inǫ́n mąj matikchįwilįkąn
toknįwąn yej nǫ moconfiąrowaj ipan Cristo.

Pablo tanǫnǫtza iwąn tanawatiá

11 Ta' xikitakąn kejkę'pa lętrajwęwetkej nemi nimitzijkuilowiliáj nomątika.

† **5:21 5:21** Xikita glosario “Kén iga Dios reinąrowa”.

12 Inǫmej yej mitztekimakaj iga ximocircuncidạrǫkạn, kichịwaj iga san makiyẹ'itakạn,
iwạ́n iga amo makijiyakạn iga kitokaj Cristo yej mi' pan cruz.
13 E' niga yej onokej circuncidado ayạ́' kichịwaj nochi ken tatekimaka la ley. E'
mitztekimakaj iga ximocircuncidạrǫkạn iga mamokichmatikạn iga mitzchịwaltijkej iga
ximotekikạn.
14 E' nej iga nitẹ́ yej nikchịwa ayạ́' nimoweyimati, petz nimoweyimati iga niktoka
toTẹko Jesucristo yej mi' ipan cruz. Jesucristo mi' iga nej, ijkǫ́n nochi yej ono' ipan inị́n
tạjli ay' nẹyǫltilạna ken kuạ' míkto'ya iwạ́n nej ken nǫ nimíkto'ya iga ay' nikchịwa ken
mochịwa pan inị́n tạjli.
15 Iga tisẹtitokej iwạ́n Cristo Jesús, atẹ́ kichij siga timocircuncidạrowaj o ayạ́',
monékisan iga Dios matẹyǫlpata.
16 Dios makichịwa iga maonokạn tamelạ́ iwạ́n makiknẹlịkạn nochi yej kichịwa ken
nemi nimitzijliáj, inǫ́mejwa' nokta in ịpilowạn Dios.
17 Inạ́n nikẹman anikneki agaj manẹyǫlmikti; ipan nokajlǫ' nẹsi notákal iga
ne-iknǫchijkej iga niktoka toTẹko Jesús.
18 Noknịwạn, niktajtaniliá toTẹko Jesucristo iga makichịwa yej yẹkti ipan amejemẹn.
Ijkǫ́nyawa'.

Ąma' yej kijkuiloj San Pablo iga toknı̱wąn yej chąntitokej ąltepę' Éfeso
Efesios

Pablo kijkuilowiliá yej kitokaj Jesús yej chąntitokej ąltepę' Éfeso

1 Nej niPablo, iyapǫ́stol* Jesucristo, ken tikijtowaj, sę yej yéj kitı̱tan, iga Dios ijkǫ́n
kine'. Nimitzijkuilowiliáj ını́n ąma' yej ankitokaj Dios iwąń ankicrędowaj Jesucristo yej
anchąntitokej ąltepę' Éfeso.
2 Dios yej toTaj iwąń toTę̨ko Jesucristo mamitzyǫlchikąwakąn iwąń makichı̱wakąn iga
pan amoąlmaj xonokąn tamelą́.

Dios tęyǫlchikąwa iga tiktokaj Cristo

3 Matikweyimatı̱ltı̱kąn yej iDiǫs iwąń iTaj toTę̨ko Jesucristo iga Dios tęma'ya ipan
toespı́ritoj nochi yej yę̨kti yej ono' ipan cielo iga tisętitokej iwąń Cristo.
4 Dios tętapejpen áchtosan, este kuą' aya mochı̱waya ını́n tąjli, iga matisętitokąn iwąń
Cristo, iga matimochı̱wakąn de yéjpasan iwąń iga matikchijtokąn iyı̱xtaj yej yéj kineki.
5 Dios iga tępoxchǫkilij, kejląn este ikyay iga tętapejpen iwąń kitı̱tan Jesucristo iga
matimochı̱wakąn nokta ipilowąn, ijkǫ́n Dios kiyę'ita.
6 Dios poxsan te-iknę̨lij iga teǫmemąwij iga yej kichij ipiltzı̱n yej poxsan kineki, ijkǫ́n
kąjasi iga matikweyimatı̱ltijtokąn.
7 Iga iyesyo Cristo kitoyaj kuą' migui', tęmąnawij iwąń teę̨lkąwilij yej ayę̨kti tikchijkej,
inǫ́n kichij iga tępoxiknę̨lij.
8 Dios iga tępoxchǫkiliá, tęmatı̱ltij yej matikchı̱wakąn iwąń iga matikı̱xmatikąn iyojwi.
9 Tę̨nę̨xtilij yej ı̱yąntoya, yej yéj kejląntoya iga tejemęn, ken yéj kiyę'ita' iga ipan Cristo
kine' mamochı̱wa.
10 Dios yawi kichı̱wati kuą' yéj nokta kinekis iga kisętilı̱tij nochi yej ono' ipan cielo
iwąń yej ono' ipan tąjli iga Cristo makimandąro.
11 Iwąń iga tisętitokej wąn Cristo ınąń timotąpialiaja, iga Dios tęmá' yej yéj itatki,
tętapejpentoyay iga Dios ijkǫ́n nokta kejląntoya, iga kichı̱wa ken yéj kiyę'ita.
12 Ijkǫ́n Dios kichij iga nejemej nijudiyojmej áchtosan maniksentąlı̱kąn noąlmajmej
pan Cristo iwąń manikweyimatı̱ltı̱kąn.
13 Amejemęn nǫ ankikakikej mela'yę'notı̱ciaj yej tasalvąrowa iwąń ankicrędojkej
Cristo. Dios mitzmakakej iyEspı́rito Santo iga manę́siya iga amejemęn itátkiya yéj, yej
ikyay kijtoj iga yawi mitzmakatij.
14 Iga Dios tęmá' iyEspı́ritoj, tę̨nę̨xtiliá iga yéj yawi tęmakati mąjo' yej yéj itatki. Íkuą'
kisalvąrowa nochi toknı̱wąn yej yejpa itatki iwąń nochi kiweyimatı̱ltiáj.

Pablo kitajtaniliá Dios iga makipalę̨wı̱kąn yej kitokaj Jesucristo

15 Inǫ́n iga nej, kuą' nikagui' iga amejemęn anmoconfiąrowaj ipan toTę̨ko Jesucristo
iwąń anmochǫkiliáj wąn yej kitokaj Dios,
16 ayą́' nikajtęwa iga nikmaka gracias Dios iga amejemęn. Nochipa nimitzejląmikij
kuą' nitajtowa wąn Dios.
17 Niktajtaniliá iDiǫs toTę̨ko Jesucristo, toTaj yej kipoxpiá poder, iga mamitzmakakąn
iyEspı́ritoj iga xikmatikąn tę xikchı̱wakąn iwąń xikı̱xmatikąn mąj Dios.
18 Nǫ niktajtaniliá Dios iga mamitztąwı̱kąn pan amoąlmajmej iga xikmatikąn tę iga
mitznǫtzkej, iwąń xikmatikąn nǫ yej pox yę̨kti yej Dios yawi kimakati inǫmej yej yéj
itatki.
19 Nikneki xikmatikąn iweyi poder yej akipiá kąn tanto', inǫ́n tępalę̨wiá kuą'
tiksentąlijtokej toąlmaj pan Cristo. Inı̱nsan iweyi poder yej Dios kinę̨xtij
20 kuą' kojpa-ixitij Cristo iga miktoya iwąń kitąlij ilądoj iyę'mą' ipan cielo.
21 Ompa kitąlij Cristo iga mąj mamandąro que nochi espı̱ritojmej yej kipiáj poder iwąń
nochi yej mandąrowaj pan cielo, ipan ını́n tąjli yej ınąń ono' iwąń yej wı̱'o'.
22 Dios kitąlij Cristo iga makimandąro nochi, iwąń nǫ kitąlij iga maono ken tzontekon
pan nochi toknı̱wąn yej kitokaj toTę̨ko.
23 Yej tiktokaj Cristo, tejemej icuęrpoj. Yej tiktokaj Cristo atikpolowaj nitę́ iga yéj nǫyąn
ono wąn nochi kipiá.

---

* **1:1 1:1** Xikita glosario “Apóstol”.

2

Dios tẹyokamạnawiá

1 Cristo mitzojpa-ixitijkej iga anmiktoyaj iyi̱xtaj Dios iga ankichijtoyaj yej ayę̣kti.
2 Inọ́n ankichijtoyaj ikya, kensan kichi̱waj yej aki̱xmatij Dios, san ken kineki Tzitzimi'
yej mandạrowa ipan ejeka', iwạ́n yej nọ kichi̱waltiá yej ayę̣kti inọmej yej akichi̱waj ken
kineki Dios.
3 Ikya nochi tejemej ijkọ́n nọ tinemiáj, tikchi̱wayaj san ken kinekiá toạlmaj, iwạ́n san
ken tikejlạmikiáj, inọ́n iga teajasiá iga Dios matẹcastigạro kensan sekin.
4 E' Dios pox te-iknẹliá iga pox tẹchọkiliá,
5 malej iga tejemẹn timiktoyaj iyi̱xtaj Dios iga tikchijtoyaj yej ayę̣kti, Dios teojpa-ixitij
wạn Cristo. Dios ken tẹmakọkawiá iga tiyẹ'onoskej wạn kiyẹ'ita iga matẹmạnawi.
6 Dios teojpa-ixitij wạn Cristo Jesús, iwạ́n teẹwatọltij itẹnoj kạn ono' ipan cielo.
7 Ijkọ́n kichij iga makinẹxti pan mia' xiwi' yej wi̱'o', iga tẹpoxyẹ'ita iwạ́n pox te-iknẹliá
iga timoconfiạrowaj ipan Cristo Jesús.
8 Dios mitzmạnawijkej iga mitzchọkiliáj iga ípan anmoconfiạrojkej; iwạ́n inı́n ayéj iga
amogạnaj ankichijkej, sino que Dios mitzyokamakọkawijkej.
9 Inı́n ayéj iga tejtẹ́ tikchijkej iga tiktạnkej, iga amo agaj mamoweyimati.
10 Tejemẹn Dios teojpachij iga matisenemikạn wạn Cristo Jesús, iga matikchi̱wakạn
yej yę̣kti, iga ijkọ́n yéj áchtosan kejlạn ken matinemikạn.

Tonokej tamelạ́ ipan Cristo

11 Inọ́n iga amo xikẹlkạwakạn iga amejemẹn ayéj anjudiyojmej; judiyojmej mitzijliạyaj
"incircuncisos"* iga yejemej nochi tajtạga' mojliáj "circuncidados" iga yejemẹn inọ́n
kitekichi̱waj.
12 Íkuạ' amejemẹn aya anki̱xmatiáj Cristo, judiyojmej mitzitakej iga anwejkachạnejkej,
ayạ́' anki̱xmatiáj tẹ motajtọltijkej Dios wạn israeli̱tajmej niga yej kijtoj iga yawi kichi̱wati.
Amosẹlti amonoyaj ipan inı́n tạjli iga ayạ́' anki̱xmatiáj Dios wạn ayạ́' ankimatiáj siga wel
anmomạnawiạyaj.
13 E' inạ́n iga ansenemij wạn Cristo Jesús, amejemẹn yej amonoyaj wejka iga Dios,
ankinạ'techójkeja iga migui' Cristo iga amejemẹn.
14 Cristo kichij iga matonókạnya tamelạ́. Yéj kichij iga judiyojmej iwạ́n yej ayéj
judiyojmej mamochi̱wakạn ken sẹsan, iga Dios kixi̱xíti̱nya inọ́n yej tayojyokatijtoya iga
mo-i̱xitayaj.
15 Kuạ' mi' Cristo, ompa tami' iley Moisés wạn nochi yej tatekimaka. Yej judiyojmej
iwạ́n yej ayéj judiyojmej mochij ken sẹsan tạga' iga kisentokaj Cristo. Ijkọ́n kichij iga
matonókạnya tamelạ́.
16 Kuạ' mi' ipan cruz, Cristo kichij iga matami iga mo-ijiyayaj yej judiyojmej iwạ́n yej
ayéj judiyojmej iwạ́n mochijkej ken sẹsan tạga'. Inạ́n wel tonochimej tonoskej tamelạ́
iyi̱xtaj Dios.
17 Cristo wạlaj iwạ́n kipowa' yẹ'noti̱ciaj ken wel matonokạn tamelạ́ iyi̱xtaj Dios
tonochimej, yej ayéj judiyojmej yej wejkatitoyaj iga Dios iwạ́n judiyojmej yej ken nạ'san
onoyaj wạn Dios.
18 Iga Jesucristo mi' iga tejemẹn, tonochi̱n yej tijudiyojmej iwạ́n yej ayéj, inạ́n wel tasij
itẹnoj toTaj iga inọnsan iyEspı̱́ritoj Dios.
19 Inọ́n iga inạ́n amejemẹn ay'ya anwejkachạnejkej, niga ayo' amonokej ipan tạjli
yej ayéj amotatki. Inạ́n ansẹtiakej iwạ́n inọmej yej itatki Dios iwạ́n nọ anmochíjkeja
ipilowạn Dios.
20 Wạn amejemẹn inạ́n ken sẹ weyi kajli yej taksato' pan yej tẹnẹxtilij apọstolejmej
wạn profẹtajmej,† iwạ́n Jesucristo nokta ken tikita achto te'ti kạn tajtaksato' inọ́n kajli.
21 Iga tisẹtitokej wạn Cristo, ken yọli' yọli' tejkatiá kajli te que yẹkạwi sẹ tiọpan yej
yokachijto' iga toTẹko.
22 Ijkọnsan nọ amejemẹn, iga ansẹtitokej wạn Cristo, anmosenechkowaj iga
mamitzchi̱wakạn ken sẹ kajli kạn maono iyEspı̱́ritoj Dios.

3

Dios kiti̱tani Pablo iga makipowili yẹ'noti̱ciaj yej ayéj judiyojmej

1 Inọ́n iga nej Pablo, nipresojtito' iga nikchi̱wa ken kineki Cristo Jesús; nitekipanowa
iga xiyẹ'onokạn amejemẹn yej ayéj anjudiyojmej.
2 Ankimátija iga Dios ne-iknẹlij iga nẹmá' inı́n tekipánọl iga manimitzpalẹwi̱kạn.

---

* **2:11 2:11** Xikita glosario "Circuncisión". † **2:20 2:20** Xikita glosario "Profeta".

3 Dios nẹnẹextilij yej i̱yạntoya iwạ́n nẹmati̱ltij, ijkọ́n ken nimitzijkuilowilíjkeja achi ipan inı̨́n ạma'.
4 Kuạ' ankı̱xpowaskej inı̨́n, ankimatiskej iga nikmátiya yej i̱yạntoya, yej Cristo kichı̱wako.
5 Inọ́n yej to-ikyapatajwạn ayạ́' kimatikej; e' inạ́n Dios, iga iyEspı̱́ritoj kinẹextilij iyapọstolejmej iwạ́n iprofẹtajmej.
6 Inı̨nwa' in yej aya momatiá: Jesucristo nọ wel kimạnawiá yej ayéj judiyojmej iga mamochı̱wakạn sẹsan wạn judiyojmej; iyọmexti̱n mochı̱waskej ken tikita sẹsan tạga' iga Dios kimakas nochi yej kijlij judiyojmej iga yawi kimakatij.
7 Malej iga aneajasi, Dios ne-iknẹlij iwạ́n nẹtạlij iga wel manitekipano iga manikpowa yẹ'noti̱ciaj.
8 Nej yej máj atẹ́ noteki que nochi yej kitapejpen Dios iga itatki; e' yéj kiyẹ'ita iga manikpowili yẹ'noti̱ciaj yej ayéj judiyojmej. Inọ́n yẹ'noti̱ciaj tẹmati̱ltiá yej kichij Cristo iga tejemẹn, yej pox valẹrowa iwạ́n ayagaj wel kaxiliá ipatiyo.
9 Dios, yej kichij nochi yej tikitaj, kine' iga manikneextili nochi gente ken yéj kichı̱was, yej desde ikya ayagaj kimatiá.
10 Ijkọ́n ạngelejmej* yej onokej ipan cielo iwạ́n espı̱ritojmej yej kipiáj poder, kitaj ipan toknı̱mej yej kitokaj Dios, iga Dios nokta kipoxmati tẹ kichı̱wa.
11 Dios kichij ijkọ́n kensan kejlạntoya pox ikyay, inọ́n kichij iga kiti̱tan toTẹko Cristo Jesús.
12 Iga tiktokaj Cristo, inạ́n ayạ́' tipı̱nạwaj iga tiknạ'techowaj Dios, iga timoconfiạrowaj ipan yéj.
13 Inọ́n iga nimitzijliáj, amo ximoknọmatikạn iga nemi ne-iknọchı̱waj iga amejemẹn. Inı̨́n iga amejemẹn xiyẹ'onokạn.

Ken iga tẹpoxchọkiliá Cristo

14 Inọ́n iga nimotankuạketza iyı̱xtaj iTaj toTẹko Jesucristo,
15 yej kimaka vida nochi yej ono' pan cielo iwạ́n pan tạjli.
16 Niktajtaniliá toTaj yej nochi wel kichı̱wa iga mamitzmakakạn amotájpal iga iyEspı̱́ritoj iga amo ximosemakakạn ipan iyojwi.
17 Nọ niktajtaniliá Dios iga Cristo maono ipan amejemej iga anmoconfiạrowaj ipan yéj, iwạ́n ijkọ́n xikchọkili̱kạn Dios wạn ximochọkili̱kạn iga inochi amoạlmajmej.
18 Ijkọ́n amejemẹn wạn nochi yej kitokaj Dios, wel xikmela'matikạn ken iga Cristo tẹpoxchọkiliá.
19 Niktajtaniliá iga xikmatikạn ken iga tẹchọkiliá, malej iga ayagaj wel kimati nochi ken iga Cristo tẹchọkiliá, ijkọ́n anmomela'confiạrojtoskej ipan Dios.
20 Mamoweyimati̱lti Dios yej pox wel nochi kichı̱wa, kichı̱wa mạjya sej que yej tiktajtaniliáj. Awel niga tikojasij yej Dios wel kichı̱wa ipan tejemej iga tẹpalẹwiá.
21 ¡Tonochimej yej tiktokaj Cristo Jesús matikweyimati̱lti̱kạn Dios nochipa! Ijkọ́nyawa'.

4

IyEspı̱́ritoj Dios tẹpalẹwiá iga sẹsan timochı̱waj

1 Inọ́n iga nej nipresojtito' iga niktoka toTẹko, nimitztajtaniliáj iga xiyẹ'nemikạn ken kajasi manemikạn yej Dios kinọtza, kensan mitznọtzkej amejemẹn.
2 Ximoali̱mpamatikạn, xite-ijiknı̱mej; amo nimanı̨́n xikuesiwikạn, ximosepanchọkili̱kạn iga anmonekij,
3 xiktẹmọkạn nochipa iga xonokạn tamelạ́, sẹsan amoạlmajmej ken kineki iyEspı̱́ritoj Dios.
4 Tejemẹn yej tiktokaj Cristo tonokej ken sẹsan cuerpo, ono' sẹsan Espíritu, ijkọ́n ken Dios mitznọtzkej iga ipan sansẹ́ xikchı̱xtokạn yej mitzsalvạrowaj.
5 Ono' sẹsan toTẹko, ipansan sẹsan kạn timoconfiạrowaj iwạ́n pan sẹsan toTẹko timobautizạrowaj.*
6 Ono' sẹ Dios yej nochi iTaj, yéj kimandạrowa nochi, nochi kichı̱wa yej yéj kineki iwạ́n ono' nọyạn.
7 E' sejsẹ́ de tejemej tẹmá' iga wel matikchı̱wakạn totekiyọ' kenya iga Cristo kine'.
8 Inọ́n iga itájtọl Dios kijtowa:
Tejkaj ajko, kiwı̱ga' nọ presojmej, yej iyenemı̱gojmej,
iwạ́n kimakọkawij tajtạga' yej yẹkti.
9 ¿Tẹ́ kijtọjneki iga "tejkaj"? Kijtọjneki iga achto temoj ipan inı̨́n tạjli, te iyijtiko yajka.

* **3:10 3:10** Xikita glosario "Ángel". * **4:5 4:5** Xikita glosario "Bautizar".

10 Yej temojka, yejsan sej tejkaj mąj ajko iyi̱xko cielo, inǫ́n iga yéj inąn nǫyąn ono',
ipan cielo iwąn pan tąjli.
11 Yéjsan kitąlij iga sekin maonokąn apǫstolejmej, sekin yej Dios kitajtǫlmaka, sekin
yej kipowiliąj itájtǫl Dios yej aya ki̱xmatij, sekin pastǫrmej iwąn nǫ sekin yej tamachtiąj.
12 Ijkǫ́n yéj kichij iga nochi yej kitokaj wel matekipanǫkąn pan itekipánǫl Dios, iga wel
nǫ makipalẹwi̱kąn toknı̱wąn,
13 te que tonochı̱n matimochı̱wakąn sẹsan ipan Dios iwąn iga matiki̱xmatikąn iPiltzı̱n.
Ijkǫ́n ajachi ajachi tiyẹ'tajlantiąskej iwąn matiyẹ'nemikąn iga tonoskej kensan Cristo.
14 Ayo' matinemikąn ken kǫkonẹ' yej nijnijiga kiwi̱gaj ejeka' kuą' nejnemij. Ono' nokta
yej tamachtiąj iga takajkayąwaj iwąn kinekij matẹkajkayąwakąn iwąn matẹwi̱gakąn pan
yej ayéj yẹ'ojti. Amo ijkǫ́n matẹchı̱wili̱kąn.
15 Iga timochǫkiliąj, matikijtǫkąn yej mela'ciẹrtoj, ijkǫ́n nochi tikchijtiąskej ken Cristo
tẹnẹxtiliá, iga yéjwa' in totzontekon.
16 Cristo ken totzontekon nochi yej tiktokaj, wąn tejemẹn ken icuẹrpoj. Sejsẹ́
tikpiąj totekiyo, wąn tisen-onokej, tisentekipanowaj wąn nemi tikuij totájpal iga
timosẹpanchǫkiliąj.

Yej kitoka Cristo, se'pay manemi

17 Inı̨́n inąn nimitzijliąj iwąn nimitztajtaniliąj ipan itǫką' toTẹko Jesús iga ay'ya mąj
xikchijtokąn ken kichı̱waj yej ayą́' ki̱xmatij Dios. Yejemẹn san kixẹto'chı̱waj ken kineki
iyąlmajmej.
18 Yejemẹn ayą́' yẹ'tajlą̨mikij iga onokej ken kąn takomichkąn, yejemẹn ayą́' kipiąj vida
yej Dios tẹmaka tejemẹn iga yǫltakuaktikej, inǫ́n iga ayą́' niga ki̱xmatij.
19 Yejemẹn ken ay'ya xąya'yojkej iga ayo' pı̱nąwaj, kimela'yǫlmakákeja iga kichı̱waj
yej pox ayejyẹkti iwąn inǫnsan kiyǫltilą̨ntokej.
20 E' amejemẹn, kuą' ankicrẹdojkej Cristo, ayéj ijkǫ́n mitzmachtijkej,
21 siga melą'wa' ankikakikej yej mitzpowilijkej de Jesús, iwąn siga mitzmachtijkej
kensan Jesús tanẹxtiliá.
22 Xikajtẹwákąnya ken ikya ankichijtoyaj; xiki̱xti̱kąn ipan amoąlmaj yej
mitzyǫltilą̨ntoyaj iga ankichijtoyaj yej ayẹkti, inǫ́n mitzpojpolojtoyaj iga
anmokajkayajtoyaj.
23 Ximomakákąnya iga Dios mamitzyǫlpatakąn wąn ken iga antajlą̨mikij,
24 iwąn xikchijtókąnya yej yẹkti ken kineki Dios iwąn nẹ́sisya iga melą́' anyẹ'némija.
25 Inǫ́n iga ayo' xitakajkayąwakąn, sejsẹ́ de amejemẹn amo makikajkayąwa iyikni̱n,
iga tejémẹmpasan iga pansan sẹ cuerpo tisẹtitokej.
26 Siga ankuesiwij, amo iga inǫ́n xikchı̱wakąn yej ayẹkti iwąn amo xikuesitokąn
semilwi'.
27 Niga ximomakakąn iga Tzitzimi' makalaki pan amoąlmaj.
28 Yej tachtekiá, ayo' matachteki, mapẹ́waya ga mayẹ'tekipano iga matatąni, iga wel
makipalẹwi yej ayą́' motapialiá.
29 Amo xikijtǫkąn tájtǫl yej ajayẹkti. Mąjwa' xikijtǫkąn yej yẹ'tájtǫl yej makipalẹwi̱kąn
yej kitokaj toTẹko.
30 Amo xikchı̱wakąn iga mamoknǫmati Dios iyEspı̱́ritoj. Mitzmakakej iyEspı̱́ritoj iga
manẹ́siya iga amejemẹn itátkiya yéj este kuą' wı̱' Cristo iga mitzsalvąrǫkij.
31 Amo xiyǫlchichı̱xtokąn iga ankuesiwij, amo xitajtawẹltajtǫkąn, amo xik-
tzątzajtzili̱kąn amoknı̱n, niga xikmąlijli̱kąn agaj, iwąn xikajtẹwakąn nochi yej ayẹkti.
32 Mąjwa' xite-ijiknı̱mej, ximo-iknẹli̱kąn, ximoperdonąrowili̱kąn yej anmochı̱wiliąj,
ijkǫ́n ken Dios ipan Cristo Jesús mitzperdonąwilijkej nochi yej ankichijkej yej ayẹkti.

5

Ken iga manemikąn yej ipilówąmpa Dios

1 Amejemẹn ipilowąn Dios yej mitzpoxnekij; xiktẹmǫkąn iga xikchı̱wakąn kensan yéj
kichı̱wa.
2 Ximosẹpanchǫkili̱kąn, kensan Cristo tẹchǫkiliá, iwąn motẹmá' iga mi' ga tejemẹn.
Kuą' mi' Cristo, Dios kiyẹ'ita' ken kuą' sẹ yǫlką' kimiktiliąj iwąn ajwiyą' kuą' tata.
3 Amejemẹn yej Diǫspay itatki, ni alı̨́n ayo' xikijtǫkąn iga agaj motẹka iwąn yej
ayą́' íwąn nąmiktito', niga nokta xikijtǫkąn yej ajayẹkti, niga xikejlą̨mikikąn iga
ankipoxpiasnekij kuajkuantas.
4 Amo xikijtǫkąn tájtǫl yej tipı̨nąwaj iga tikakij, niga xẹto'tajtǫlmej, niga tajtǫlmej yej
pox ayẹkti iga mamo-ijto, iga nochi inı̨́n ayą́' kajasi iga xikijtǫkąn, mąjwa' xikmakakąn
gracias Dios.

5 Ankimátija siga agaj motę̣ka iwą́n yej ayą́' nąmiktito', o kichi̱wa tejtẹ́ yej ayę̣kti o
kipoxpiasneki kuajkuantas, inǫnwa' kenkuą' kiweyimati ídolo iwą́n ayą́' kajasi iga Cristo
iwą́n Dios marreinąro* ipan yéj.
6 Amo agaj mamitzkajkayąwakąn iga xẹto'tajtǫlmej, inǫ́n iga Dios yawi kicastigąrǫtij
yej ayą́' tągatakakij.
7 Amejemẹn amo ximotokakąn iwą́n inǫmej yej kichi̱waj yej ayę̣kti.
8 Amejemẹn ikya amonoyaj kenkuą' kąn tamichkąn, e' inąn amonókeja kąn taxǫtalpąn
iga ankixmatij toTę̣ko; xinejnemíkąnya ken yej nemij nokta kąn taxǫtato'.
9 Iga yej kipiá iyEspíritoj Dios pox te-ijiknin, yẹ'nemi, iwą́n atakajkayąwa.
10 Xikixmatikąn yej kiyẹ'ita toTę̣ko.
11 Amo ximotokakąn wąn yej onokej ken kąn takomichkąn iga kichi̱waj yej ayą́'
teǫnkixtiá, mąjwa' xiknẹxtilikąn iga ayompa kichijtokej.
12 Te tipinąwaj iga tikpowaj yej yejemẹn kichtakachi̱waj.
13 E' kuą' nóchiya momati, nitẹ́ ayo' i̱yąntos, iga inǫ́n yej kitąwiá, kinẹxtiá siga sẹ
yẹ'nemi o ayą́'.
14 Inǫ́n iga mojtowa:
Xisa, tej yej tikochto';
xi-ojpa-isa iga timikto',
iwą́n Cristo yawi mitztąwiti.
15 Inǫ́n iga ximo-itakąn ken iga annemij. Amo xonokąn ken yej ayą́' kixmati yej yę̣kti,
sino que ken yej kimati tẹ mochi̱wa iga nochi mayẹ'ki̱sa.
16 Amo xiknẹmpolǫkąn kuą' wel agaj ankichi̱wiliáj yej yę̣kti, iga ini̱mej día pox ono'
yej ayę̣kti kichi̱waj.
17 Amo ximoxẹto'tilikąn; xikmatikąn katiapa yej Dios kineki iga xikchi̱wakąn.
18 Amo xitąwąnakąn, iga yej tąwąna mopojpolowa, mąjwa' ximomakakąn iga
iyEspíritoj Dios mamitznentikąn.
19 Kuą' anmonechkowaj, xikuikakąn yej ijkuilijto' ipan salmos, iwą́n takui' yej kajasi
iga mokuikiliá Dios wąn tẹpalẹwiá iga timoconfiąrowaj pan yéj. Xiktakuikilikąn iwą́n
xikweyimatiltikąn toTę̣ko iga nochi amoąlmajmej.
20 Nochipa xikmakakąn gracias toTaj Dios iga nochi yej tẹmaka, ipan itǫką' toTę̣ko
Jesucristo.

Ken manemikąn yej kitokaj Cristo

21 Ximosepancrẹdǫkąn iwą́n ijkǫ́n nẹsis iga ankimajmawiliáj Dios.
22 Siwą' yej wẹwejyoj makicrẹdo iwẹ́j, ijkǫ́n kensan kicrẹdowa yej tatekimaka toTę̣ko
Jesucristo.
23 Iga tąga' tzontekon iga isiwą', ijkǫ́n kensan Cristo tzontekon iga nochi yej kitokaj.
Cristo kimąnawiá yej kitokaj wąn yejemẹn ken icuẹrpoj.
24 Ijkǫ́n ken yej kitokaj Dios kichi̱waj ken kineki Cristo, ijkǫnsan nǫ siwą' nochipa
makichi̱wa ken kineki iwẹ́j.
25 Tąga', xikchǫkili mosiwą', ijkǫ́n ken Cristo kichǫkilij yej kitokaj Dios iwą́n mi' iga
nochi tejemej.
26 Cristo kichij iga tejemej matimochi̱wakąn itátkisan; tẹpajpą' iga ąʼti wąn iga itájtǫl.
27 Inǫ́n kichij iga tejemẹn yej tiktokaj matonokąn ken isiwą' Cristo. Wąn mate-ita iga
tipoxyẹ'nemij iga atikpiáj nitẹ́ nokta yej yéj akiyẹ'ita wąn tonóskejsan iga yéj.
28 Ijkǫ́n nǫ sẹ tąga' makichǫkili isiwą' kensan yéj mochǫkiliá. Yej kichǫkiliá isiwą', yéj
nǫ mochǫkiliá.
29 Iga ayagaj mo-ijiya igąnajsan, mąjwa' motamaka iwą́n mocuidąrowa, ken Cristo
kichi̱wa wąn yej ípan kicrẹdowaj;
30 iga tejemẹn yej tiktokaj Cristo, icuẹrpoj nokta, tejemẹn inakayo iwą́n iyomiyomej.
31 Ijkǫ́n kijtowa itájtǫl Dios: "Inǫ́n iga tąga' kikajtẹwas itaj iwą́n iyẹ' iga mosẹtilij iwą́n
isiwą', iwą́n inǫ́n ǫme mochi̱was sẹsan."†
32 Yej inǫ́n tẹmachtiáj, pox valẹrowa iwą́n ay' i̱yąnto'; nej nikijtowa iga inǫ́n tajtowa de
Cristo iwą́n tejemej yej tiktokaj.
33 E' nǫ nikijtowa iga xikchǫkili mosiwą' kensan tej timochǫkiliá, iwą́n siwą' makiyẹ'ita
iwẹ́j.

6

Pablo kinǫnǫtza tẹtajmej iwą́n tẹpilowąn

---

* **5:5 5:5** Xikita glosario "Kén iga Dios reinąrowa". † **5:31 5:31** Gn 2:24

1 Tẹpilowạn, xitạgatakakikạn kuạ' tẹ mitzijliáj amotaj amoyẹ', xikchịwakạn iga toTẹko
ankitokaj, iga inịn sí yẹkti.
2 Ono' diez mandamientos; sekin tẹnẹxtiliá iga Dios kimakas tejtẹ agaj yej ijkọ́n
kichịwa. Yej achto mandamiento yej ijkọ́n tẹnẹxtiliá, ijkịn ijkuilijto': "Xikyẹ'ita motaj
iwạ́n moyẹ',
3 ijkọ́n tiyẹ'onos, iwạ́n tiwejkạwas iga tonos ipan inịn tạjli."
4 Iwạ́n amejemẹn tẹtajmej, amo xikuejkuesọkạn amopilowạn, mạjwa' xiknọnọtzakạn
iwạ́n xikojkuịltịkạn pan iyojwi toTẹko.
5 Amejemẹn yej an-esclạvojmej,* xikchịwakạn yej mitztekimakaj amotẹko yej ono'
ipan inịn tạjli, xikyẹ'itakạn, xik-respetạrọkạn iwạ́n amo xikajkayạwakạn, xitekipanọkạn
ken kuạ' nemi antekipanowaj iga Cristo.
6 Xitekipanọkạn iga yejemej ayạ'san kuạ' mitzitztokej iga mamitzyẹ'itakạn,
xikchịwakạn ken kuạ' Cristo itekipánọl nemi ankichịwaj, xikyọlmakakạn iga
xikchịwakạn ken Dios kineki.
7 Xiyọlpạkikạn iga antekipanowaj ken kuạ' nemi antekipanowaj iga toTẹko, ayéj iga
agaj.
8 Ankimátija iga sejsẹ́ de amejemẹn, an-esclạvojmej o ayéj, mitzmakaskej toTẹko
kensan ankichijkej yej yẹkti.
9 Amejemej itẹkomej esclạvojmej, ijkọnsan nọ xikchịwakạn wạn amoesclạvojmej, amo
xikijtọkạn: "Nia nimitzmagati siga atikchịwa motekipánọl." Xikejlạmikikạn iga yejemej
iTẹko, yejsan nọ amejémẹmpa amoTẹko yej ono' ipan cielo, yej ayạ́' sẹsan kiyẹ'ita.

Ken xikchịwakạn iga Tzitzimi' amo mamitztạnilịkạn

10 Iwạ́n inạ́n noknịwạn, ximomela'confiạrọkạn ipan toTẹko iga yéj nokta mitzpalẹwiáj
iga iweyi poder.
11 Ximotaajakịkạn iga ken armadura yej kakiáj iga momạnawiáj yej yawij kạn
momijmiktilo; e' inịmpa ayạ́' mo-ita, inịn ipodẹr Dios yej mitzmakaj iga amo mamitzka-
jkayạwakạn Tzitzimi'.
12 Iga ayạ́' nemi tikchịwaj iga matiktạnilịkạn agaj yej nakayoj iwạ́n omiyoj, sino que
nemi tikchịwaj iga matiktạnilịkạn Tzitzimi' iwạ́n iyạngelejmej yej onokej pan cielo, yej
mandạrowaj ipan inịn tạjli kạn mochijto' yej yẹkti.
13 Inọ́n iga xikuíkạnya nochi iga yej amomạnawiáj, yej Dios mitzmakaj, iga
wel ximomạnawịkạn kuạ' Tzitzimi' mitzchịwilịjnekij yej ayẹkti, iwạ́n kuạ' nóchiya
ankijyọwijkej, anyẹ'isatoskej ipan iyojwi Dios.
14 Xiyẹ'isatokạn; nochipa xikijtọkạn yej mela'ciẹrtoj iwạ́n ijkọ́n kenkuạ' anta-
jko-ilpitokej iga anmomạnawiáj, iwạ́n nochipa xikchịwakạn yej yẹkti iwạ́n ijkọ́n kenkuạ'
anmoẹltzakuaj iga kuạchti de tepos.
15 Ken sẹ soldado nochipa kakijto' iga', ijkọ́n nọ amejemẹn nochipa xikpowakạn itájtọl
Dios yej kichịwa iga maonolo tamelạ́.
16 Nọ ximoconfiạrọkạn pan Dios, iga ijkọ́n ken kuạ' ankipiáj amoescụdoj† iga
ximomạnawịkạn kuạ' Tzitzimi' kinekis mamitzmịmakạn iga mitziknọchịwaj.
17 Iwạ́n nọ xikejlạntokạn pan amoạlmaj iga amejemej Diọsya mitzmạnawijkej, inịnwa'
ken kuạ' sẹ kitạliá ikạskoj ipan itzontekon iga momạnawiá. Xiknentịkạn itájtọl Dios pan
amoạlmaj, inọnwa' espada‡ yej iyEspíritoj Dios mitzmakaj.
18 Nochipa xiktẹnẹwịkạn Dios wạn xiktajtanilịkạn ken iyEspíritoj mitztajtọlmakaj.
Ijkọnsan nochipa xikchijtokạn, wạn xiktajtanilijtokạn Dios iga nochi yej kicrẹdojtokej
pan yéj mayẹ'onokạn.
19 Xiktajtanilịkạn Dios nọ iga nej, iga manẹtajtọlmaka iwạ́n kuạ' nitajtowa amo
manimajmawi, iwạ́n iga wel manikmati tẹ manikijto kuạ' nikpowa yẹ'notịciaj yej
nẹmatịltij.
20 ToTẹko nẹtịtan iga manikpowa yẹ'notịciaj, inọ́n iga inạ́n nipresojtito'. Achi
xiktajtanilịkạn Dios iga manẹpalẹwi iga amo manimajmawi iga nikpowa yẹ'notịciaj ken
kajasi.

Pablo tanawatiá

21 Tíquico, yej tóknịmpa yej nikpoxchọkiliáj, ayạ́' kikajtẹwa iga nẹpalẹwiá ipan
itekipánọl toTẹko, yéj yawi mitztạtapọwịtij de nej iwạ́n yej tẹ nemi nikchịwa.
22 Inọ́n iga nimitztịtaniliáj Tíquico, iga mamitzijlịkạn ken nonokej iwạ́n iga
mamitzyọlchikạwakạn.

---

* **6:5 6:5** Xikita glosario "Esclavo". † **6:16 6:16** Xikita glosario "Escudo". ‡ **6:17 6:17** Xikita glosario "Espada".

23 Dios yej toTaj iwą́n toTę̱ko Jesucristo makichi̱wa iga xiyę̱'onokąn iwą́n xonokąn
tamelą̨.
24 Ken iga Dios kiyę̱'ita makichi̱wa ipan nochi yej ayí' kikajtę̱waj iga kipoxnekij toTę̱ko
Jesucristo. Ijkǫ́nyawa'.

Ąma' yej kijkuiloj San Pablo iga toknįwąn yej chąntitokej ąltepę' Filipos
Filipenses

Kuą' Pablo ono' cąrcelijti', kijkuilowiliá yej kitokaj Cristo yej ichąmej Filipos

1 Nej niPablo iwąn toknįn Timoteo yej nikchįwaj ken nętekimakaj Jesucristo, nimitzi-
jkuilowiliáj yej amochąn Filipos nochi yej ankitokaj Cristo Jesús, nochi pastǫrmej* wąn
diąconojmej.†
2 ToTaj Dios iwąn toTęko Jesucristo mamitziknęlįkąn iwąn makichįwakąn iga xonokąn
tamelą.

Pablo kitajtaniliá iga yej kitokaj iyojwi Dios

3 Nochipa kuą' nimitzejląmikij nikmaka gracias noDiǫs,
4 iwąn poxsan nipąki kuą' niktajtaniliá Dios iga amejemęn,
5 iga nikmati iga este kuą' achto ankikakikej yę'notįciaj iwąn este inąn, annępalęwiáj
iga ankipowaj inǫn yę'notįciaj.
6 Nej nikmati iga Dios inąn kipęwaltij iga kichįwa iyę'tekipánǫl ipan amejemęn, iga
ankitokaj iyojwi, iwąn Dios inǫn yę'tekipánǫl kichijtos este mayę'kįsa kuą' wįj' Jesucristo.
7 Kajasi iga inǫn nikijtowa de amejemęn iga nimitzpoxchǫkiliáj. Amejemęn
annępalęwijkej ipan tekipánǫl yej Dios nęmá' iga nikpowa yę'notįciaj yej tasalvąrowa,
inǫnsan tekipánǫl yej nemi nikchįwa nij kąn nipręsojtito' iga niknęxtiliáj yej aya
kicrędowaj iga mela'ciętoj inǫn yę'notįciaj.
8 Dios kimati iga poxsan nimitzitasnekij. Nimitzchǫkiliáj ijkǫnsan ken Jesucristo
mitzchǫkiliáj.
9 Kuą' ni-orądowa iga amejemęn, niktajtaniliá Dios iga máj ximosępanchǫkilįkąn iwąn
wel nochi nokta xikmatikąn
10 ken iga wel nochipa xiktapejpenakąn yej máj yękti yej ankichįwaskej. Ijkǫn wel
anyę'nemiskej, iwąn ijkǫn kuą' wįj' Cristo, ayagaj wel mitzijlįskej iga ayompa ankichijkej.
11 Pues amejemej, iga mitzpalęwiáj Jesucristo, ankichįwaskej yej yękti iga toknįwąn
makiweyimatįltįkąn Dios.

Nej nono' iga manikchįwa ken kineki Cristo

12 Noknįwąn, nikneki xikmatikąn iga yej nęchįwilijkej yej ayękti, inǫn tapalęwij iga
máj mopowa' yę'notįciaj.
13 Nochi soldądojmej yej onokej ipan palacio, iwąn sekin, kimatij iga nipręsojtito' iga
niktoka Cristo.
14 Iwąn iga momati iga nipręsojtito', mia' toknįwąn kipowaj itájtǫl Dios iga kiyǫlmakaj,
ayá' majmawij, iwąn máj moconfiąrowaj ipan toTęko.
15 Melą' iga sekin kipowaj yę'notįciaj de Cristo iga ta-įxitaj iwąn kijtowaj iga yejemej
máj kimatij que nejemej, e' sekin kipowaj yę'notįciaj iga kiyǫlmakaj iwąn kinekij nǫyąn
mamomati.
16 Sekin kipowaj itájtǫl Cristo iga san manęsi iga nǫ kichįwaj inǫmpa tekipánǫl, ayéj
iga kimela'tokaj Cristo, kinekij manęyǫlmiktįkąn iga kimatij nono' preso;
17 e' sekin kipowaj yę'notįciaj iga nęchǫkiliáj, iga kimatij niktajtowiliá itájtǫl Cristo yej
tamąnawiá.
18 E' atę́ kichij siga kiyę'powaj o ayą́', e' yękti iga tajtowaj de Cristo; iga inǫn kichįwaj,
nej niyǫlpąki.
Iwąn mąjo' nia niyǫlpąkiti
19 iga nej nikmati iga ipan inochi nia niyę'kįsati iga amejemęn an-orądowaj iga nej,
iwąn iga nępalęwiá iyEspíritoj Jesucristo.
20 Nej nikneki nokta iga ayí' manikchįwa tejtę́ yej Cristo akiyę'ita, ijkǫn anipįnąwas
iyįxtaj. Mąjwa' amo manimajmawi iga nikpowa itájtǫl Cristo iwąn nochipa mamonęxti
ipodęr ipan nej, atę́ kichij siga nimikto' o nisato'.
21 Siga nono', manikchįwa yej Cristo kineki, iwąn siga nimiki, niktąniaya yej nęmakas
Cristo.
22 E' siga nisato' máj wel nitekipanowa iga toTęko, anikmati katiá niktapejpena.
23 Iyǫmextįn wel niktapejpena: nikneki magui' manimíkiya iga manónoya iwąn Cristo,
iga nej inǫn máj yękti katka;

---

* **1:1 1:1** Español “obispos”. Xikita glosario “Obispo”. † **1:1 1:1** Xikita glosario “Diácono wąn diaconisa”.

24 e' iga amejemẹn, mąj yẹkti iga manisato.
25 E' nikmati iga mąjo' nisatos, nonos iwąn amejemẹn iga nimitzpalẹwịskej iga mąj
xikyǫlmakakąn iga ankitokaj toTẹko, iwąn xiyǫlpąktokąn iga anmoconfiąrowaj ipan yéj.
26 Iwąn wel sej nonos iwąn amejemẹn iga xiyǫlpąktokąn iga yej kichij Jesucristo iga
nẹpalẹwij.
27 E' nimitzijliąj iga xiyẹ'nemikąn ijkǫ́n ken tẹnẹxtiliá itájtǫl Cristo. Ijkǫ́n siga
nimitzitatij o wejka nonos, nikneki manẹmątịltịkąn iga amejemẹn ankitókajo' Cristo,
iwąn sẹsan amoąlmajmej iwąn ansentekipanojtokej iga ankipowaj yẹ'notịciaj yej
tamąnawiá,
28 iwąn amo xikmajmawilịkąn yej mitzijiyaj. Ijkǫ́n nẹsi iga yejemej yawij poliwitij, e'
kinẹxtiá iga amejemẹn anyawij anmosalvąrǫtij, inǫnwa' kichịwas Dios.
29 E' iga ankitokaj Cristo, ayejsan iga ankipetzcrẹdowaj, sino que nǫ mitziknǫchịwaj
iga yéj ankitokaj.
30 Inąn wel tisentekipanowaj iga tikpowaj yẹ'notịciaj. Ankitakej kén iga ne-iknǫchijkej
wąn inąn ankimatij iga ne-iknǫchijtókejo'.

2

Matimịxkuịtịkąn ipan Cristo iga ayą́' moweyimati

1 Nej nikmati iga Cristo mitzpalẹwiąj iga wel xikyǫlchikąwakąn sekin. IyEspịritoj Dios
ono' amowąn iga ante-ijiknịmej iwąn antachǫkiliąj,
2 inǫ́n iga nimitztajtaniliąj amonochịn iga xikchịwakąn iga manipoxpąkto iga xonokąn
ken sẹsan, iwąn ximopoxchǫkilịkąn, sẹsan amoąlmaj iwąn sẹsan xikejląntokąn.
3 Amo xikchịwakąn tejtẹ́ kąnsan manẹsi iga pox anwelitij, niga ximoweyimatikąn,
mąjwa' ximoalịmpamatikąn, iwąn xikijtǫkąn: “Se' toknịn mąjya sej que nej.”
4 Ni agaj makitẹmo yej yẹkti iga yéjsan, mąjwa' makitẹmo nǫ iga sekin mayẹ'onokąn.
5 Amejemẹn xitajląntokąn ijkǫnsan ken Cristo Jesús.
6 Cristo, malej iga yéj nochipa ijkǫnsan ken Dios, ayą́' moteki'tilij iga maono ken Dios,
7 mąjwa' kikajtej kąn mandąrojtoya wąn mochij ken sẹ tąga' yej tapalẹwiá iga wąlaj
ken tejemej,
8 iwąn kuą' onoyay ken nochi tąga', moalịmpamati', iwąn kichij kensan Dios kine',
motẹmá' iga makimiktịkąn, este mi' ipan sẹ cruz.
9 Inǫ́n iga Dios kitąlij iga poxsan makiweyimatịltịkąn, iwąn kitąlilij sẹ itǫką' yej ateyi
se' ijkǫmpa iga kiweyimatij.
10 Iga kuą' makikakikąn itǫką' Jesús, nochi mamotankuąketza, yej onokej ipan cielo,
pan tąjli iwąn yej onokej tąltampa,
11 iwąn nochi makijtǫkąn iga Jesucristo yéj nokta toTẹko, iwąn mamoweyimatịlti Dios
yej toTaj.

Yej kitokaj Cristo ken tikita sịtalimej

12 Inǫ́n iga noknịwąn, ijkǫ́n ken amejemẹn nochipa ankichijkej yej nimitzijlijkej
kuą' nonoya amowąn, inąn iga ayą́' nono' amowąn, mąj xikchịwakąn yej nimitzijliąj,
xikchijtokąn yej yẹkti iga manẹsi iga Dios mitzsalvąrójkeja wąn ankimajmawiliąj.
13 Iga Diǫswa' in yej mitzejląntiąj iga xikchịwakąn yej yẹkti, iwąn yéj mitzpalẹwiąj iga
xikchịwakąn ijkǫ́n ken yéj kineki.
14 Nochi yej ankichịwaj, xikyẹ'chịwakąn, e' amo xikteki'chịwakąn niga
ximokuẹkuesojtókąnpa,
15 iga amo agaj wel makijto iga ankichijtokej yej ayẹkti. Wąn amo ximoweyimatikąn,
iga amejemẹn ịpilowąn Dios, xiyẹ'nemikąn iyịxtaj la gente yej kipoxchịwaj yej ayẹkti.
Amejemẹn ken sịtalimej yej ankitąwiąj yej onokej kąn takomichkąn
16 iga ankipowiliąj itájtǫl Dios yej tanẹxtiliá ken iga wel nochipa maonolo wąn
Dios. Ijkǫ́n kuą' wị' Cristo, nej niyǫlpąktos iga amejemẹn, iga nikmatis iga ayéj balde
notekipánǫl iga nimitzpowilijkej yẹ'notịciaj.
17 Malej iga katka manẹmiktịkąn iga manimochịwa ken ofrenda yej ankimakaj Dios
iga anmoconfiąrowaj ípan, nej nipąki, iwąn nikneki nǫ manipąki amowąn.
18 Xipąkikąn nǫ amejemẹn, iga matisempąkikąn.

Timoteo iwąn Epafrodito

19 Siga toTẹko Jesús kineki, ayą́' wejkatis ompiga niktịtanis Timoteo iga mamitzitatij,
iga manipąki iga nikmatis ken amonokej.
20 Iga ateyi se' ken yéj yej makejląmiki kensan nej, yej melą́' iga kitasneki iga amejemẹn
xiyẹ'onokąn;

21 iga nochi kitẹmowaj iga yejémejsan mamoyẹ'chi̱wakạn iwạ́n ayạ́' kiyọlmakaj iga
makichi̱wakạn yej kineki Cristo Jesús.
22 E' amejemẹn ankimátija ken iga yẹ'nemi Timoteo iwạ́n ankimatij iga nẹpalẹwij iga
nikpowaj itájtọl Dios, yéj nẹpalẹwij ken sẹ tẹpiltzi̱n kipalẹwiá itaj.
23 Inọ́n iga nia nimitztẹ̱tanili̱tij Timoteo, e' manikmáti-o' siga nikẹ̱sas ipan cárcel,
24 wạn nimoconfiạrowa ipan toTẹko iga ayạ́' wejkatis niạti nimitzitatij.
25 Yẹkti iga Epafrodito annẹtẹ̱tanilijkej iga manẹpalẹwi ipan yej nẹpolowa. Yéj pox
tekipanoj nowạn iga nikpojkej yẹ'notẹ̱ciaj. Yẹkti inạ́n manimitztẹ̱tanili̱kạn sej.
26 Yéj magui' mamitzitákạnya amonochi̱n iwạ́n yéj poxsan mitzejlạntokej, iga
ankimatikej iga yéj wẹtitoya.
27 Melạ'wa' nokta iga wẹtitoya, este mikisnekiaya; e' Dios kiknẹlij, ayejsan yéj, nej nọ
ne-iknẹlij iga ayo' pox manimoknọmati.
28 Inọ́n iga nikneki manimitztẹ̱tanili̱kạn toknẹ̱n iga xipạkikạn kuạ' sej ankitaskej, iga
ayo' mạ́j manimoknọmatito.
29 Xikyẹ'ọmemạwi̱kạn ken kajasi yej kitoka toTẹko iwạ́n xipạkikạn. Iwạ́n nochipa
xikyẹ'itakạn yej ijkọ́n tekipanowa ken yéj
30 iga yéj kimiktiạyaj iga san kitoka Cristo. Yéj kisentạlij iyạlmaj iga mamiki iga san
nẹpalẹwiá, kạn amejemẹn awel annẹpalẹwiạyaj amomạtika.

3

Pablo yẹ'ono' iyi̱xtaj Dios iga moconfiạrowa ipan Cristo

1 Inạ́n noknẹ̱wạn, xipạkikạn iga ansẹtitokej wạn toTẹko. Nej ayạ́' nisiawi iga
nimitzojpa-ijkuilowiliáj yej ankimátija, iga inọ́n wel mitzpalẹwiáj.
2 Amo xiktajtọlkuikạn yej nemij ken pẹlomej, wạn yej ayompa kipowaj itájtọl Dios,
wạn kinekij mamitzcircuncidạrọkạn.*
3 Tejémejwa' in yej tonokej nokta circuncidado yej tikweyimatẹ̱iltiáj Dios iga tẹpalẹwiá
iyEspíritoj iwạ́n tipạkij iga tiktokaj Cristo Jesús, iwạ́n ayạ́' timoconfiạrowaj ipan yej
tejémejpa tikchi̱waj.
4 Malej iga nej kajasi nọ iga manimoconfiạro ipan inọ́n. Ayagaj mạ́j kajasi ken nej iga
manimoconfiạro ipan yej nikchij;
5 iga nẹcircuncidạrojkej kuạ' kipiá ocho día iga ninacẹroj, iga nej ni-israeli̱taj yej
itrí̱bojpa Benjamín, nej nimela'hebreo,† iwạ́n nej nọ katka nifariseo‡ iga nitamachtiạya
ipan iley judiyojmej.
6 Poxsan nikchij ken nej nikne', iga nikmatiá iga nemi nikchi̱wa ken tatekimaka iley
Moisés, este niktẹmowạya yej kitokaj Cristo iga nikiknọchi̱wayaj. Iwạ́n nikmatiá iga
niyẹ'nemiá iga nikchijtoya ken kijtowa la ley, este ayagaj wel tẹ ne-ijliạya.
7 E' nochi inẹ́n yej ikya iga nej pox valẹrowạya, inạ́n nikita ken yej ay'ya valẹrowa ni
alẹ́n iga niktókaya Cristo.
8 Ayejsan iga inọ́n, nochi yej nikitaya pox yẹkti, inạ́n nikita ken yej avalẹrowa iga mạ́j
valẹrowa iga nikẹ̱xmátiya Cristo Jesús yej noTẹko. Nochi yej nikchi̱waya nikájteja iga
niktóga'ya Cristo, inọ́n inạ́n nikítaya ken tásol.
9 Iwạ́n iga nisẹtíto'ya iwạ́n yéj, ayéj iga niyẹ'nemi iga nikchi̱wa ken tatekimaka la ley.
Niyẹ'ono' iyi̱xtaj Dios iga nimoconfiạrowa ipan Cristo.
10 Nej nikneki mạ́j manikẹ̱xmati Cristo, nikneki manikmachi̱li inọ́n poder yej
kojpa-ixitij Cristo kạn miktoya iwạ́n nọ maniksufri̱ro ken yéj kisufri̱roj iwạ́n nikneki
nọ manimiki ken yéj,
11 iwạ́n ijkọnsan nọ Dios nẹojpa-ixitẹ̱j kạn nimiktos.

Pablo kiyọlmaka iga kichi̱wa yej kipolówao'

12 Ayạ́' nikijtowa iga nóchiya nikyẹ'chij, niga nikijtowa iga póxsanya niyẹ'nemi; e'
ayạ́' nikajtẹwa iga niktoka Cristo Jesús iga kẹman nẹmakas yej yéj kijtoj, iga inọ́n nokta
Cristo achto nẹnọtza'.
13 Noknẹ̱wạn, ayạ́' nikijtowa iga ninémiya ken Cristo kineki; e' ay'ya nikejlạmiki nochi
yej pánoja, inạ́n nikyọlmaka iga nemi nikchi̱wa yej nẹpolówao'
14 iga wel manasi kạn nikneki iwạ́n maniktạni yej Dios nẹmakas ipan cielo iga nisẹtito'
wạn Cristo Jesús.
15 Nochi yej timomela'confiạrojtokej ipan Cristo inọ́n matikejlạntokạn. Si agaj se'pa
kejlạmiki, Dios yawi kitajlạntẹ̱ti nọ.

---

* **3:2 3:2** Xikita glosario “Circuncisión”. † **3:5 3:5** Hebreo: Kuạ' mo-ijkuiloj Nuevo Testamento, mo-ijliạya hebreos judiyojmej yej kitokayaj ken ijkuilijto' iley Moisés wạn nochi yej kitekichi̱wayaj judiyojmej, este nọ tajtowạyaj arameo yej kensan nọ hebreo. ‡ **3:5 3:5** Xikita glosario “Fariseo”.

16 E' ijkǫ́n ken tinejnentóyaja ipan iyojwi Dios, ómpasan matinemikąn iwą́n matikpi-
akąn sęsan toąlmaj.
17 Noknįwąn, ximįxkuįtįkąn nopan, iwą́n nǫ ximįxkuįtįkąn ipan inǫmej yej nemij
kensan nimitzmachtijkej.
18 Nimitzijlíjkeja mia' vęj, iwą́n ináṇ sej nimitzijliáj este nichǫkato', ono' mia' yej
kalįmpamatij yej Cristo kichij iga mi' ipan cruz.
19 Kuą' nóchiya tamis, inįmej yawij poliwitij. Iga yejemej yej kitajtani iyąlmajmej
mokuepa ken idiǫsmej, iwą́n moweyimatij ipan yej kajasiá iga mapįnąwakąn. Yejemej
kejląntókejsan yej ono' ipan inín tąjli.
20 E' tejemej tochąn ipan cielo, iwą́n tikchįxtokej yej wį' ipan cielo iga tęmąnawįki;
inǫnwa' toTęko Jesucristo
21 yej kichįwas iga tocuęrpoj yej ináṇ kuetąni wąn mikisneki, maono kensan yéj
icuęrpoj yej ayí' mikis. Inǫ́n kichįwas Cristo iga yéj nochi wel kichįwa.

4

Nochipa xipąkikąn iga ansętitokej wąn toTęko

1 Inǫ́n iga noknįwąn yej nimitzpoxitasnekij, amejemęn yej annęyǫlchikąwaj iwą́n
nipoxpąki iga anyę'nemij. Xiksentąlįkąn amoąlmaj iga ankitokaj toTęko, amejemęn yej
nimitzpoxchǫkiliáj.
2 Niktajtaniliáj Evodia wąn Síntique iga makipiakąn sęsan iyąlmajmej ken kajasi iga
kitokaj toTęko.
3 E' tej noknin Sícigo,* yej atikajtęwa iga tikchijto' inǫ́mpasan tekipánǫl ken nej,
nimitztajtaniliá iga xikpalęwi inǫmej siwątkej yej nępalęwijkej kuą' nikpowa' itájtǫl
toTęko yej tasalvąrowa. Nępalęwijkej nǫ Clemente iwą́n sekin yej tekipanojkej iwą́n
nej. Itǫkąmej ijkuilíjto'ya ipan libro kąn ono' itǫkąmej yej yawij mosalvąrǫtij.
4 Nochipa xipąkikąn iga ansętitokej wąn toTęko. Sej nikojpa-ijtowa: ¡Xipąkikąn!
5 Nochi mamitzįxmatikąn iga pox ante-ijiknįmej. ToTęko ay'ya kę' poliwi iga wį'ya.
6 Nitę́ amo mamitzyǫlmiktįkąn, mąjwa' nochi xiktajtanilįkąn Dios yej mitzpolowaj
iwą́n xikmakakąn gracias kuą' antajtowaj íwąn.
7 Ijkǫ́n Dios yawi kichįwati iga xonokąn tamelą́. Ayagaj wel kentendęrowa ken Dios
kichįwa iga matonokąn tamelą́, iwą́n kuą' toąlmaj ono' tamelą́, ay' tę kimajmawiliá niga
kejląmiki yej ayękti iga tęcuidąrowa Cristo Jesús.

Xikejląmikikąn yejsan yękti

8 Noknįwąn, yáwiya tamiti yej nemi nimitzijkuilowiliáj; xikejląmikikąn ipansan yej
mela'cięrtoj, yej kajasi mamoyę'ita, nochi yej ómpaya nokta ken mochįwa, nochi yej
Dios kiyę'ita, nochi yej kiyę'asi toąlmaj, nochi yej ayagaj wel kipǫpowa. Xikejląmikikąn
ipan nochi yej yękti iwą́n yej kajasi makiweyimatįltįkąn.
9 Xikchįwakąn ijkǫ́n kensan nimitzmachtijkej. Xikchįwakąn ken ankikakikej nikijtoj,
iwą́n ankitakej iga nikchij: xikchįwakąn ijkǫ́n, iwą́n toDiǫs yej kichįwa iga maonolo
tamelą́, onos amowąn.

Yej ichąmej Filipos kipalęwijkej Pablo

10 ToTęko poxsan nęyǫlchikąwa iga amejemęn sej anneejląmikij. Ayą́' nikijtowa iga
anneęlkajtoyaj, e' nikmati iga ayą́' wel annępalęwiąyaj.
11 Ayą́' nikijtowa iga poxsan nikneki xinępalęwįkąn, iga nej nochipa nipąkto' kę'ya iga
nikpiá.
12 Wel niyę'ono kuą' ayą́' nimotapialiá iwą́n wel niyę'ono kuą' nimotapialiá. Kensan
nęsi' nipąkto', kuą' nixwito' o kuą' nimayąnto', kuą' nikpoxpiá iwą́n kuą' ayą́' nikpiá
nitę́.
13 Nochi wel nikchįwa iga Crístojwa' in yej nępalęwiá.
14 E' amejemęn ompay ken ankichijkej iga annępalęwijkej kuą' nimoyǫlmiktijtoya iga
kuajkuantas nępolowąya.
15 Amejemęn yej anchąntitokej Filipos nǫ ankimatij kuą' pęwa' nikpowa' yę'notiçiaj yej
tasalvąrowa, kuą' nikisa' estado de Macedonia, nisę́ iglesia nępalęwij, petz amejémęnsan
iga annętitanilijkej tomin.
16 Iwą́n kuą' nonóyao' Tesalónica, amejemęn annętitanilijkej tomin. Ayą́' sęsan vęj
annępalęwijkej pan yej nępolowąya.
17 Ayéj iga nikejląnto' xinęmakakąn tejtę́, niknékiwa' iga manęsi iga ankichijtokej yej
yękti iyixtaj Dios.

---

* **4:3 4:3** Sícigo: tájtǫl griego yej wel agaj itǫką' wąn kijtǫjneki “fiel compañero”.

18 Pues nej nikpiaya nochi, ay' tę nępolowa. Inǫ́n tomi̱n yej annętitanilijkej iwą́n
Epafrodito ken tikita incienso yej ajwiyą' yej kitatiliáj Dios, iwą́n Dios inǫ́n kipoxyę'ita.
19 Niktajtaniliá noDios iga mamitzmakakąn nochi yej mitzpolowaj. Wel mitzmakaj iga
ansętitokej wąn Cristo Jesús, puej Dios poxsay sej motapialiá.
20 ¡Nochipa mamoweyimati̱lti toTaj Dios! Ijkǫ́nyawa'.

Tanawatiá

21 Ipan itǫką' Jesucristo xikijli̱kąn nochi yej kitokaj iyojwi Dios ga nikejlą̨mikij.
Tokni̱wąn yej nigaj iwą̨mej nisen-onokej, kinekij iga xiyę'onokąn.
22 Nochi yej nigaj onokej yej kitokaj Dios, yej tekipanojtokej chąn rey César† de Roma,
nǫ mitzti̱taniliáj saludos.
23 ToTęko Jesucristo mamitzpalęwi̱kąn amonochi̱n amejemęn. Ijkǫ́nyawa'.

† **4:22 4:22** Xikita glosario “César”.

Ą̱ma' yej kijkuiloj San Pablo iga toknı̱wą̱n yej chą̱ntitokej ą̱ltepę̱' Colosas
Colosenses

Pablo kijkuilowiliá yej kitokaj Jesús yej chą̱ntitokej ą̱ltepę̱' Colosas

1 Nej niPablo, iyapǫ́stol* Jesucristo, ken tikijtowaj, sę̱ yej yéj kitı̱tan, iga Dios ijkǫ́n
kine'. Nej iwą́n toknı̱n Timoteo
2 nimitzijkuilowiliáj inı́n ą̱ma' amejemę̱n noknı̱mej yej amonokej Colosas yej Dios
mitztapejpenkej, iwą́n ayą́' ankikajtę̱waj iga ankitokaj iyojwi Cristo. Dios yej toTaj
mamitzyǫlchiką̱waką̱n iwą́n makichı̱wa iga xonoką̱n tamelą́.

Pablo orą̱dowa iga toknı̱wą̱n de Colosas yej moconfią̱rowaj ipan Dios

3 Nochipa kuą̱' ni-orą̱dowaj iga amejemę̱n, nikmakaj gracias Dios yej ítajpa toTę̱ko
Jesucristo.
4 Iga nę̱matı̱ltijkej iga amejemę̱n anmopoxconfią̱rowaj ipan Cristo Jesús iwą́n anki-
chǫkiliáj toknı̱wą̱n yej Dios kitapejpen.
5 Ijkǫ́n ankichı̱waj iga ankimatij iga mitzpialiaja ką̱n kę̱man amonoskej nochipa wą̱n
Dios ipan cielo. Inǫ́n ankimatikej kuą̱' mitzpowilijkej itájtǫl Dios yej ayą́' takajkayą̱wa,
inǫ́n yę̱'notı̱ciaj yej tasalvą̱rowa.
6 Inı́n yę̱'notı̱ciaj yej mitzpowilijkej ken tikita kuawi' yej nemi weyá iwą́n tą̱ktiaya, iga
nemi momati nǫyą̱n ipan tą̱jli. Ijkǫnsan nǫ kuą̱' amejemę̱n ankimatikej iga mela'cię̱rtoj
kuą̱' mitzpowilijkej ken iga Dios tę̱poxchǫkiliá.
7 Inı́n mitznę̱xtilijkej toknı̱n yej tikpoxchǫkiliáj yej itǫką̱' Epafras yej íwą̱n nisen-
tekipanowaj; yéj akikajtę̱wa iga mitzpalę̱wiáj ipan iyojwi Cristo.
8 Yéj nę̱tą̱tapǫwijkej de amejemę̱n, ken iga el Espíritu Santo mitznę̱xtiliáj iga
ximosę̱panchǫkilı̱ką̱n.
9 Inǫ́n iga nejemej, desde que nikmatikej iga anmoconfią̱rojkej pan Cristo, ayą́' nemi
nikajtę̱waj iga niktajtaniliáj Dios iga mamitzpalę̱wı̱ką̱n iga xikmatiką̱n ken nokta yéj
kineki, iwą́n ken iga xiyę̱'nemiką̱n, iwą́n iga wel xikmela'matiką̱n yej el Espíritu Santo
tanę̱xtiliá.
10 Ijkǫ́n annemiskej ken kajasi iga manemiką̱n yej kitokaj toTę̱ko iga nochipa
ankichı̱waj ken yéj kineki, iwą́n ankichı̱waskej nochi yej yę̱kti iwą́n mą́j ankı̱xmatitią̱skej
Dios.
11 Niktajtaniliáj toDios iga iweyipodę̱r mamitztajpalmakaką̱n ipan amoą̱lmajmej, ijkǫ́n
wel ankijyǫwı̱skej nochi yej mitzyǫlmiktiáj iwą́n ayą́' anmosemakaskej ipan iyojwi Dios.
Iwą́n ampą̱ktoskej kuą̱'
12 ankimakaskej gracias toTaj Dios, iga yéj kine' iga matisen-onoką̱n íwą̱n ipan cielo
ką̱n yéj reiną̱rowa wą̱n nochi toknı̱mej yej yéj itatki.
13 Dios tę̱mą̱nawij ipan ipodę̱r Tzitzimi', iwą́n tę̱wı̱ga' iga matę̱mandą̱ro Dios iPiltzı̱n
yej kipoxchǫkiliá.
14 Yéj tę̱salvą̱roj kuą̱' migui' ipan cruz iwą́n tę̱perdoną̱rowilij yej tikchijkej yej ayę̱kti.

Wel tiyę̱'onokej iyı̱xtaj Dios iga mi' Jesucristo

15 Ipan Cristo monę̱xtiá ken in Dios yej ayı́' mo-ita. Cristo onoyay este kuą̱' aya onoya
inı́n tą̱jli.
16 Dios kijtoj iga iPiltzı̱n makichı̱wa nochi yej ono'. Kichij yej ono' ipan cielo iwą́n ipan
tą̱jli, yej wel mo-ita iwą́n yej ayą́' wel mo-ita. Kichij nochi yej mandą̱rowaj pan tą̱jli iwą́n
espı̱ritojmej yej tatekimakaj iga kipiáj poder. IPiltzı̱n Dios kichij nochi yej ono'. Iwą́n
yej ono', tę̱Piltzı̱n kichij iga makiweyimatı̱ltı̱ką̱n.
17 Cristo onoyay kuą̱' aya onoya nitę́ yej inąn tikitaj. Iwą́n iga yéj nochi ojonókejsan.
18 Cristo ken tikita tzontekon iga tonochı̱n yej timoconfią̱rowaj ipan yéj, iwą́n tejemę̱n
ken tikita icuę̱rpoj. Yéj onoyay kuą̱' pę̱wa' iga mochı̱wa yej ono'. Yéj yej achto ojpa-isa'
iga manę̱si iga yéj nokta yej mą́j tayakąnto'.
19 Puej Dios kiyę̱'ita' iga nochi ipodę̱r maono ipan Cristo.
20 Iwą́n iga yej kichij Jesucristo, inochi yej ono' seja wel maono tamelą́ wą̱n Dios, yej
ono' ipan inı́n tą̱jli, iwą́n yej ono' ipan cielo. Inı́n mochij kuą̱' Cristo eskı̱sa' iga mi' ipan
cruz.

---

* **1:1 1:1** Xikita glosario “Apóstol”.

21 Ikya amejemẹn wejka amonoyaj iga Dios iwą́n ankijiyayaj ipan amoą̨lmajmej iga
ankichijtoyaj yej ayẹkti. E' inąn Dios kíchija iga yéj mamitzyẹ'itakąn
22 iga mi' Cristo kuą̨' onoya nigaj ipan tą̨jli. Inǫ́n kichij iga amejemẹn xiyẹ'onokąn
iyi̱xtaj, este anyǫlchipaktikej ken yej ayí' kichij yej ayẹkti.
23 Cristo inı́n kichi̱was siga anmoconfiąrojtoskej ípan, iwą́n amo xikajtẹwakąn iga
xikchi̱xtokąn yej kẹman mitzmakaskej, inǫ́n yej kijtowa inǫ́n yẹ'noti̱ciaj yej tasalvą̨rowa,
yej ankikakikej. Inı̨nya in yẹ'noti̱ciaj yej mopowa nǫyąn, iwą́n nej Pablo nitekipanowa
iga nikpowa inǫ́n yẹ'noti̱ciaj.

Pablo tekipanowa iga mamo-i̱xmati itájtǫl Jesucristo

24 Inąn nipąki iga ne-iknǫchi̱waj iga amejemẹn, puej yej iga nej nemi ne-iknǫchi̱waj,
iga inǫ́n nemi nikmaxitiá yej icuẹrpoj Cristo kiknǫchi̱waskej; icuẹrpoj Cristo kijtǫjneki
nochi toknı̨wąn yej kicrẹdowaj Cristo.
25 Dios nẹtąlij iga manikpowa itájtǫl, iwą́n yéj nẹmá' inı́n tekipánǫl iga amejemẹn
xiyẹ'onokąn, iwą́n iga nǫyąn mamomati itájtǫl.
26 Inǫ́n yẹ'noti̱ciaj yej ikyay nokta Dios ki̱yąntoya, inąn kimatı̨́ltija yej moconfiąrowaj
ipan yéj.
27 Dios kine' iga makinẹxtili̱kąn yejemej inǫ́n tájtǫl yej kajasi mamoyẹ'ita, inǫ́n yej
aya kimatiáj yej ayéj judiyojmej. Inǫ́n yej aya momatiá, tajtowa de Cristo, yej inąn íwąn
ansẹtitokej, iwą́n ankimatij iga anyawij amonotij íwąn pan cielo.
28 Nejemẹn nochi nikpowiliáj itájtǫl Jesucristo, nitanǫnǫtzaj iwą́n nitayẹ'machtiáj ken
Dios nẹtajlą̨ntiáj iga nokta mayẹ'nemilo iga niknekij nochi mayẹ'onokąn iyi̱xtaj Dios iga
masẹtitokąn wąn Cristo.
29 Iga inǫ́n nokta nipoxtekipanowa; nochi inı́n nikchi̱wa iga Cristo nẹtajpalmaka.

2

1 Nikneki xikmatikąn iga nej poxsan ni-orą̨dowa iga amejemẹn, iwą́n iga toknı̨wąn yej
chą̨ntitokej ą̨ltepẹ' Laodicea, iwą́n iga inochi yej ayı̨́' ne-ita.
2 Inı́n nikchi̱wa iga xiyǫlchikajtokąn iwą́n ximosẹpanchǫkili̱kąn, ijkǫ́n wel xik-
mela'matikąn yej pox yẹkti, inǫ́n yej Dios ayagaj kimatı̨ltią̨ya, inǫnwa' Cristo.
3 Ipan yéj ono' inochi itamatilis Dios yej ken tikita tejtẹ́ yej i̱yąnto' yej pox valẹrowa.
4 Inı́n nimitzijliáj iga amo agaj mamitzkajkayą̨wakąn iga tájtǫl yej wel mitzyǫlyamą̨naj.
5 Malej iga ayá' nono' iwą́n amejemẹn, e' nochipa nimitzejlą̨ntokej, iwą́n nipąki iga
nikmati iga anyẹ'nemij iwą́n iga poxsan anmoconfiąrojtokej ipan Cristo.
6 Inǫ́n iga, ijkǫ́n ken ankicrẹdojkej Jesucristo iga amoTẹko, ijkǫ́n xinemikąn ipan
iyojwi.
7 Xisẹtitokąn wąn Cristo, ken tikita kuawi' yej yẹ'tǫkto' ipan tą̨jli. Ximoconfiąrojtokąn
ipan Yéj, ijkǫ́n ken nimitznẹxtilijkej, iwą́n nochipa xikmakakąn gracias Dios.

Cristo kipata ken iga tinemij

8 Amo agaj mamitzkajkayą̨wakąn iga inąmǫltajtǫlmej tajtąga', inǫmpa tájtǫl ayą́'
mitzpalẹwiáj. Puej yejemej tamachtiáj ken kitekichi̱waj nąmǫltajtąga', iwą́n ayą́'
nejnemij iwą́n Cristo. Ini̱mej tamachtiáj ken tatekimaka Tzitzimi' yej mandą̨rowa ipan
inı́n tą̨jli.
9 Cristo, malej iga kipiaya sẹ icuẹrpoj ken tejémẹmpa, yéjwa' nokta Dios nǫ.
10 Amejemẹn atẹ́ mitzpolowaj iyi̱xtaj Dios iga ansẹtitokej iwą́n Cristo. Iwą́n Cristo
kimandą̨rowa nochi espi̱ritojmej yej kipiáj poder iwą́n mandą̨rowaj.
11 Iga ansẹtitokej iwą́n Cristo, amejemẹn amonokej circuncidado* ipan amoą̨lmajmej;
e' ayéj inǫmpa circuncisión yej kichi̱waj israeli̱tajmej, sino que iga tikajtẹ́waja iga
tikchi̱waj yej ayẹkti. Inı́n circuncisión yej kichi̱wa Cristo.
12 Kuą̨' anmobautizą̨rojkej,† ken kuą̨' anmikikej iwą́n anmotǫkkej iwą́n Cristo. Iwą́n
an-ojpa-isakej iwą́n Cristo iga anmoconfiąrojkej ipan ipodẹr Dios yej ki-ojpa-ixitij Cristo.
13 Ikya amejemẹn ken kuą̨' anmiktoyaj iyi̱xtaj Dios iga ankitekichijtoyaj yej ayẹkti,
iwą́n ayą́' amonoyaj circuncidado ken israeli̱tajmej yej igẹ́ntejpa Dios. E' inąn Dios
mitzojpa-ixitijkej iwą́n Cristo iwą́n ipan yéj, Dios tẹperdonąrowilij inochi yej tikchijkej
yej ayẹkti.
14 Dios kichij iga ayo' matikixtąwakąn yej tidebẹrowąyaj iga ayą́' tikchijkej ken
ijkuilijto' ipan iley. Inǫ́n tamito kuą̨' Jesús kiclavą̨rojkej ipan cruz.
15 Cristo kitąnij, kitąnilij mąlespi̱ritojmej yej kipiáj poder iwą́n mandą̨rowaj, iwą́n
kichij iga makali̱mpamatikąn iyi̱xtaj mia' gente, kuą̨' Cristo kitąnilij mąlespi̱ritojmej ipan
cruz.

---

* **2:11 2:11** Xikita glosario “Circuncisión”. † **2:12 2:12** Xikita glosario “Bautizar”.

Xikchi̱wakąn ken toTęko kineki

16 Inǫ́n iga amo xiknakasmakakąn yej mitzpǫpowaj iga yej wel ankikuaj o iga
yej wel ankoniáj, iwąn iga ayą́' an-ilwichi̱waj ken kichi̱waj judiyojmej, o iga ayą́'
ankilwichi̱wiliáj kuą' seliá la luna, o yej ankichi̱waj ipan día kuą' mosęwilo.
17 Nochi inín tęnęxtilijtoya yej wi̱tziayao', inǫnwa' Cristo nokta.
18 Amo mamitzki̱xti̱kąn ipan iyojwi toTęko in inǫmej yej takajkayąwaj iga kinekij
manęsi iga ayą́' moweyimatij, e' kiweyimati̱ltiáj ąngelejmej‡ ken idiǫsmej. Yejemęn
kijtowaj iga máj kimatij iga kitaj visiǫmej, moweyimatij imątikámejsan, e' báldejsan,
iga tajlątokej ken nąmǫlmej.
19 Yejemej ayo' kitokaj Cristo. Crístojwa' in ken tzontekon iga nochi tejemej yej
ticrędojtokej itájtǫl iwąn tejémejwa' in icuęrpoj iwąn yéj ken kuą' tętamakato'. Wąn
malej iga timiakejmej, yéj kichi̱wa iga sęsan toąlmaj matikpiacąn iwąn nemi tikomatiáj
ijkǫ́n ken Dios kineki.
20 Amejemęn ken kuą' anmikíkeja iwąn Cristo, iwąn ay'ya mitztekimakaj espi̱ritojmej
yej mandąrowaj ipan inín tąjli. ¿Te ígataj ankichi̱waj ken yej akicrędojtokej Dios iga
ankitajtǫlkuiliajo' kuą' mitzijliáj
21 ken inín: “amo xikui inín, amo xikua inín, amo xikchijchimi inín”?
22 Inewi ini̱mej, tąga'pa kijtowa iga mamochi̱wa, iwąn yawi tamiti kensan tami
totákual kuą' tikuaj.
23 Ini̱mej mandamiętojmej nę́siki' melą́' nokta iga yękti iga mamochi̱wa, iga
tamachtiáj kén sę makiweyimati̱lti Dios, iga sę amo mamoweyimati iwąnki' sę
makiknǫchi̱wa icuęrpoj, e' ayą́' tępalęwiá iga matikajtęwakąn iga tikchi̱waj yej ayękti
ken tęyǫltiląna toąlmaj.

3

1 An-ojpa-isákeja iwąn Cristo kąn anmiktoyaj, inǫ́n iga xiktęmǫkąn iga xikchi̱wakąn
yej Cristo kiyę'ita, yéj ono' ajko ipan cielo, ęwato' kąn mandąrowa ilądoj iyę'mą' Dios.
2 Xikejlątokąn ipan inǫ́n yej ono' ajko ipan cielo, amo yej ono' ipan tąjli.
3 Iga amejemęn kenkuą' anmikíkeja, iwąn inąn ansętitokej iwąn Cristo yej ono' iną́'
Dios.
4 Kuą' wi̱' sej Cristo yej mitzmakakej vida, amejemęn nǫ ompa amonoskej íwąn,
ankitztoskej iweyipodęr.

Ansętitokej wąn Cristo

5 Inǫ́n iga amejemęn xikąwakąn iga ankichi̱waj nochi yej ayękti, amo agaj ma-
masi iwąn yej ayą́' íwąn nąmiktito', amo xikchi̱wakąn tejtę́ yej ayękti, iwąn amo
xikejląmikikąn yej ayękti, iwąn amo xikpoxpiasnekikąn tomi̱n, ijkǫ́n kenkuą' nemi
ankiweyimati̱ltiáj ídolo.
6 Yej ijkǫ́n kichi̱waj, Dios poxsan kikuesowiliá iwąn kicastigąrǫj yej ayą́' kichi̱wa ken
yéj kineki.
7 Amejemęn nǫ ijkǫ́n ankichi̱wayaj kuą' aya ankixmatiáj itájtǫl Dios.
8 E' inąn xikajtęwakąn inewi ini̱mej: amo xikuesiwikąn, amo agaj xikijiyakąn, amo
xikchi̱wakąn yej ayękti, niga xikmąlijli̱kąn agaj, amo xikijtǫkąn kuajkuantas yej ajayękti.
9 Amo ximosepankajkayąwakąn, porque amejemęn ankikajtéjkeja ken ikya annemiáj.
10 Inąn amejemęn Cristo mitzpatákeja iga se'ya anmonemilismej, iwąn Dios, yej
achto mitzchijkej, inąn mitzchijtiawij iga amonoskej ken yéj. Ijkǫ́n ajachi ajachi
ankimela'ixmatitiąskej nokta in Dios.
11 Atę́ kichij iga sę judío o ayéj, o yej ono' circuncidado o yej ayą́', o yej wejkachąnej,
yej tamiktiąyaj,* yej esclavo† o yej ayéj; Crístojwa' in yej tonochi̱n toTęko, iwąn ono'
iwąn nochi tejemej.
12 Dios mitzpoxchǫkiliáj, iwąn mitztapejpenkej iga ximochi̱wakąn itatki. Inǫ́n
iga nochipa xiyę'nemikąn iwąn xita-iknęli̱kąn, xite-ijikni̱mej, amo ximoweyimatikąn,
xiyǫlyamąnikmej iwąn amo nimani̱n xikuesiwikąn.
13 Siga anmokuejkuesowaj, ximosepan-ijyǫwi̱kąn, iwąn ximosepamperdonąrǫkąn
kuą' tejtę́ anmochi̱wiliáj, ijkǫ́n ken Cristo mitzperdonąrojkej, ijkǫnsan nǫ amejemęn
xikchi̱wakąn wąn amokni̱mej.
14 E' de inochi ini̱mej, máj yękti iga ximopoxchǫkili̱kąn, ijkǫ́n nochipa amonoskej ken
kuą' sęsan amoąlmajmej.

---

‡ **2:18 2:18** Xikita glosario “Ángel”. * **3:11 3:11** “Yej tamiktiąyaj”; español “escita” yej katka gente yej pox tamiktijkej. † **3:11 3:11** Xikita glosario “Esclavo”.

15 Cristo kichiwa iga xonokan tamelá kua' ankejlantokej ken iga Cristo kineki. Inón
iga nokta mitztapejpenkej iga xonokan tamelá pan icuerpoj Cristo iga ansetitokej íwan.
Iwán nochipa xikmakakan gracias Dios.
16 Iwán itájtol Cristo maono nochipa ipan amoalmajmej, ijkón ankimatiskej ken iga
anyawij anmosepamachtitij iwán ken iga anmononotzaskej. Xikmakakan gracias Dios
iga inewi amoalmajmej, xikuikilikan yej ijkuilijto' ipan salmos iwán takui' yej no kajasi
iga mokuikiliá Dios.
17 Iwán nochi yej ankichiwaj o yej ankijtowaj, xikchiwakan iga anmoconfiarowaj ipan
toTeko Jesús iwán ipan itoka' xikmakakan gracias Dios yej toTaj.

Ken iga manemikan yej kitokaj Cristo

18 Siwatkej yej anwewejyójkeja, xikchiwakan yej mitztekimakaj amowéj, iga ijkón
kineki toTeko.
19 Tajtaga', xikchokilikan amosiwa' iwán amo xikuejkuesinotzakan.
20 Tepilowan, xicredokan amotaj iwán amoye', iga ijkón kiye'ita toTeko.
21 Tetajmej iwán teyemej, amo xikpox-ajajwakan amopilowan, iga ijkón ankichiwiliáj,
ay'ya kiyolmakaj iga kichiwaj yej ankitekimakaj.
22 Esclavojmej, xikchiwakan nochi yej mitztekimakaj amotekomej yej ankipiáj ipan
inín tajli, amo kua'san yejemej mitztachilijtokej iga san mamitzitakan iga ankichiwaj yej
mitzijliáj, majwa' xikchiwakan kesiá kua' ayá' mitzitztokej iga ankimajmawiliáj toTeko.
23 Inewi yej ankichiwaj, xikyolmakakan kua' ankichiwaj, ken kua' toTeko nemi
ankichiwiliáj, ayéj tajtaga'.
24 Iga ankimatij iga toTeko Dios yawij mitzmakatij yej kimakaskej yej tekipanowaj iga
toTeko Cristo.
25 E' yej kichiwaj yej ayekti, yawij kiknochiwatij, iga Dios sansé iga kijuzgarowa a'san
nesi.

4

1 Amejemen yej ankipiáj amoesclavojmej, xikye'itakan iwán xikchiwilikan yej yekti
amoesclavojmej. Xikejlamikikan iga amejemen no ne-iga ipan cielo ankipiáj amoTeko
Dios.
2 Nochipa xitajtokan wan Dios, iwán xisatokan iga anye'tajlantokej, iwán xikmaka-
tokan gracias Dios.
3 No xiktajtanilikan Dios iga nejemej, iga toTeko makichiwa iga wel maono yej
manikpowilikan itájtol Cristo yej aya momatiá, inón nokta iga nipresojtito'.
4 Iwán xiktajtanilikan Dios iga kua' nikpowa itájtol, nochi wel mane-entenderokan.
5 Xiye'nemikan iyixtaj yej aya kixmatij itájtol Dios. Amo xiknempolokan amotiempoj,
majwa'
6 xikpowakan itájtol toTeko. Xiye'tatapowakan iga mamitzkakisnekikan yej nemi
ankitatapowiáj, iwán xikmatikan te anyawij ankijtotij kua' agaj tejté mitztajtani.

Pablo monawatiá

7 Toknin Tíquico yej nikpoxchokiliáj, ayá' kikajtewa iga nepalewiá ipan itekipánol
toTeko, yéj yawi mitzmatiltitij ken nono'.
8 Inón nokta iga niktitani iga mayawi ompiga iga mamitzijlikan ken iga nonokej, iwán
mamitzanimarokan.
9 Senyati iwán toknin Onésimo yej nikpoxchokiliáj, yej de amejémempasan, yej
akikajtewa iga moconfiarowa ipan toTeko. Yejemej yawij mitzpowilitij yej nijiga
sucederowa.
10 Aristarco, yej no presojtito' nowan, mitzejlamikij; kensan Marcos no mitzejlamikij,
yej iprimoj Bernabé. Mitzijlíjkeja siga yaj yéj mitzpaxalowilitij, xikomemawikan.
11 No mitzejlamikij Jesús, yej no itoka' Justo. De inochi judiyojmej yej kicredojtokej
Dios, inímejsan in yej tekipanowaj nowan iga kipowaj ken iga reinarowa* Dios, iwán
poxsan neyolchikawaj.
12 No mitzejlamikij Epafras yej de amejémempa, yéj no tekipanowa iga kipowa itájtol
Cristo iwán nochipa kua' tajtowa wan Dios, kitajtaniliá iga amejemen amo xikajtewakan
iyojwi Dios, iwán wel xikchijtokan ken nokta Dios kineki.
13 Nej nikita kén iga Epafras poxsan mitzyokoyaj iwán no kiyokoyaj yej kicredowaj
toTeko yej onokej altepe' Laodicea iwán yej onokej altepe' Hierápolis.
14 No mitzejlamikij Lucas yej médico yej tikpoxchokiliáj, iwán no mitzejlamikij Demas.

---

* **4:11 4:11** Xikita glosario “Kén iga Dios reinarowa”.

15 Xikijlı̱kąn toknı̱wąn yej onokej ąltepę' Laodicea iga nej nikejląmikij. Nǫ nikejląmiki
Ninfas, iwą́n toknı̱wąn yej monechkowaj ícha̱n iga kiweyimatı̱ltiáj Dios.
16 Kuą' támi'ya ankileę́rǫskej inı́n ąma' yej nemi nimitzijkuilowiliáj, xiktı̱tanikąn
ąltepę' Laodicea iga makileę́rowilı̱kąn toknı̱wąn yej nǫ kicrędowaj itájtǫl Dios iwą́n se'
ąma' yej niktı̱tanilij yejemęn, amejemęn sej xikleę́rǫkąn.
17 Ijkı̱́n xikijlı̱kąn Arquipo: “Amo xikajtęwa motekipánǫl yej Dios mitzmá'.”
18 Nej Pablo, nomątika nimitzijkuilowiliáj inı̱mej tájtǫl:† Amo xikę̨lkąwakąn iga nej
nipręsojtito'. Dios mamitzyǫlchikąwakąn. Ijkǫ́nyawa'.

† **4:18 4:18** Nęsi iga Pablo kijkuiloj inı́mejsan tájtǫl imątika, anka sę tajkuilowąni kijkuiloj ipan ąma' nochi lo demás yej Pablo kijtojtiajki.

Áchtopa ąma' yej kijkuiloj San Pablo iga toknı̨wąn yej chąntitokej ąltepę' Tesalónica
Tesalonicenses

Pablo wąn yej íwąn nemij, kijkuilowiliáj toknı̨wąn yej onokej ąltepę' Tesalónica

1 Nej niPablo, wąn Silvano iwąn Timoteo nimitzijkuilowiliáj inı̨n ąma' amejemęn
noknı̨wąn yej ankitokaj Dios yej anchąntitokej Tesalónica, yej ansętitokej iwąn toTaj
Dios iwąn toTęko Jesucristo. Dios yej toTaj iwąn toTęko Jesucristo mamitzyǫlchikąwakąn
iwąn makichı̨wakąn iga tamelą́ xonokąn.

Kén iga toknı̨wąn de Tesalónica moconfiąrowaj ipan toTęko

2 Nochipa kuą' nejemej ni-orądowaj nimitzejląmikij, iwąn nikmakaj gracias Dios iga
amejemęn.
3 Nikmakaj gracias toTaj Dios iga yej ankichı̨waj yej yękti, ijkǫ́n anmonęxtiáj
iga anmoconfiąrojtokej pan toTęko. Iwąn nǫ nikmakaj gracias Dios iga poxsan
ante-ijiknı̨mej, ankipalęwijkej sekin, iwąn iga ankichı̨xtokej toTęko Jesucristo, inǫ́n
mitzpalęwiáj iga nochipa xikchı̨xtokąn.
4 Noknı̨wąn, Dios mitzpoxchǫkiliáj, iwąn nikmatij iga yéj nokta mitztapejpenkej.
5 Kuą' nejemęn nimitzpowilijkej yę'notı̨ciaj yej tasalvąrowa, ayejsan iga petz tájtǫl,
sino que iga ipodęr iyEspı́ritoj Dios yej nęmakaj, inǫ́n yej nimitzpowilijkej melą́' nokta.
Ankimátija kén ninemikej amo-ı̨xtaj iga amejemęn nimitzpalęwijkej.
6 Amejemęn anmı̨xkuı̨tijkej ipan nejemej wąn ipan toTęko, iga kuą' ankicrędojkej
itájtǫl toTęko, iyEspı́ritoj Dios mitzyǫlchikajkej malej iga onoyaj yej mitzijiyaj iwąn
poxsan mitziknǫchijkej.*
7 Iwąn ijkǫnsan nǫ ipan amejemęn mı̨xkuı̨tijkej toknı̨wąn yej kitokaj Dios yej ichąmej
estado de Macedonia iwąn estado de Acaya.
8 Pęwa' ipan amejemęn iga itájtǫl toTęko nijnijiga momati'. Ayejsan estado de
Macedonia wąn Acaya mopowa', sino que nǫ́yąnya momati, iwąn nǫ nǫyąn momati
kén iga amejemęn anmoconfiąrowaj ipan Dios, inǫ́n iga nejemej ay'ya tę mąj nikijtowaj.
9 Mąjwa', yejémęnsan nokta tajtowaj iga nimitzpaxąlowiliáj iwąn tątapowaj kén iga
annęyę'ǫmemąwijkej, iwąn kén iga ankikajtéjkeja iga ankiweyimatı̨ltiáj ı̨dolojmej iga
ankitókaja Dios iwąn ampę̨wakej iga ankichı̨waj ken kineki mela'Dios yej isato'.
10 Yejemej nǫ kipowaj kén iga amejemęn ankichı̨xtokej iga mawı̨ki sej ipan cielo
Jesús, yej iPiltzı̨n Dios, yej Dios ki-ojpa-ixitij kąn miktoya. Yéj nokta yej tęsalvąrǫj kuą'
kicastigąrǫj yej kichijtokej yej ayękti.

2

Tekipánǫl yej Pablo kichij Tesalónica

1 Noknı̨wąn, amejemęn nokta ankimatij iga ayéj bąldejsan nimitzpaxąlowilı̨toj.
2 Amejemęn ankimátija iga achto ne-ijijlijkej kuajkuantas yej ajayękti iwąn
ne-iknǫchijkej ipan ąltepę' Filipos, e' Dios nępalęwijkej iga ayą́' nimajmawikej iga
manimitzpowilı̨kąn yę'notı̨ciaj yej tasalvąrowa, malej iga mia' ne-ijiyaj.
3 Iga kuą' nimitzpowilijkej yę'notı̨ciaj ayą́' nimitzmachtijkej yej ayękti, niga nimitzka-
jkayajkej, niga ayą́' nitątapojkej iga manimitzpojpolǫkąn.
4 Mąjwa' Dios kiyę'ita' yej nikchijkej iwąn nętąlkej iga manikpowakąn yę'notı̨ciaj yej
tamąnawiá, ijkǫ́n iga nejemej nitątapowaj. Ayéj iga la gente manęyę'itakąn, sino que
manęyę'itakąn Dios, yej kı̨xmati toąlmaj.
5 Amejemęn ankimatij, ayı̨́' nimitztzojtzopęli'nǫtzakej iga manimitzyǫlyamąnakąn.
Ayą́' nikchijkej nitę́ igasan manikt̨ąnı̨kąn tomı̨n, kitzto' Dios.
6 Ayı̨́' nikchijkej iga manęweyimatı̨ltı̨kąn, niga amejemęn, niga agaj se'. Malej wel
katka nimitztekimakayaj iga nǫ nimandąrowaj iga nętı̨tankej Cristo.
7 Mąjwa', amejemęn nimitzchǫkilijkej, nejemej ken sę tęyę' yej kiskaltiá iwąn
kicuidąrowa ipilowąntzitzı̨n.
8 Poxsan nimitzchǫkiliáj este ayejsan itájtǫl Dios wel nimitzmakaj, sino este wel nimikij
iga amejemęn. Poxsan nimitzikn̨matij.

---

* **1:6 1:6** Hch 17:5-9

9 Nokni̱wąn, amejemẹn ankimatij nokta ken iga pox nisiawikej iga nitatąnijkej iga nitakuajkej. Nitekipanojkej semilwi' wąn senyówal, iga amo ni agaj de
amejemẹn manẹmakakąn iga manitakuąkąn miẹj nimitzpowiliąyaj itájtǫl Dios.
10 Amejemẹn anne-itakej, iwąn Dios nǫ ne-itakej, iga nikchijkej ken Dios kineki iwąn
niyẹ'nemiáj amo-i̱xtaj amejemẹn yej ankitokaj Dios iga amo agaj makijto iga nikchi̱waj
yej ayẹkti.
11 Iwąn ankimatij nǫ kén iga sejsẹ́ de amejemẹn nimitznǫnǫtzkej, iwąn nim-
itzyǫlchikajkej ken kichi̱wa sẹ tẹtaj iwąn ipilowąn.
12 Nimitzijlijkej iga xiyẹ'nemikąn ken kajasi iga nemij yej kitokaj Dios, yej mitznǫtzkej
iga xonokąn itẹnoj kąn pox tayẹkąn, kąn yéj reinąrowa.
13 Inǫ́n iga nochipa nikmakaj gracias Dios, iga kuą' ankikakikej itájtǫl Dios yej nejemej
nimitzpowilijkej, ankikuikej ken nokta itájtǫl Dios, ayéj ken itájtǫl tajtąga'. Iga se'pay
annemij, nẹsi iga inǫ́n tájtǫl tekipanowa pan amejemẹn yej ankicrẹdowaj.
14 Nokni̱wąn, ken mitziknǫchijkej yej ómpasan nǫ chąntitokej Tesalónica, ijkǫnsan nǫ
kichi̱wilijkej tokni̱wąn yej kitokaj Dios yej onokej Judea yej moconfiąrowaj ipan Cristo
Jesús. Sekin Judiyojmej yej de yejémẹmpasan de Judea kiknǫchijkej yej kicrẹdowaj
Cristo Jesús.
15 Inǫmej judiyojmej kimiktijkej toTẹko Jesucristo, kensan ikyay sekin judiyojmej
kimiktijkej profẹtajmej,* iwąn inąn nejemẹn nǫ sekin judiyojmej nẹteki'ki̱xtijkej pan
iyąltepẹmej. Inǫmpa judiyojmej ayą́' kichi̱waj ken kineki Dios wąn kijiyaj nochi gente.
16 Iwąn ayą́' kinekij iga nejemej maniktątapǫwi̱kąn yej ayéj judiyojmej iga nǫ
mamomąnawi̱kąn. Iwąn iga ijkǫ́n kichi̱waj, máj kichi̱waj yej ayẹkti. Inǫ́n iga inąn,
Dios poxsan kuesiwi' iwąmej iwąn yáwiya kicastigąrǫti.

Pablo yąjneki sej Tesalónica

17 Nokni̱wąn, kuą' nẹki̱xtijkej kąn amejemẹn amonokej, wejkaj ayą́' nimitzitayaj, malej
ijkǫ́n nochipa nimitzpiayaj pan noąlmajmej, iwąn poxsan niknekiáj manimitzitatij.
18 Niąjnekiáj nejemej. Iwąn nomątika nej niPablo, mia'ya vẹj niknekiá iga maniá, e'
Tzitzimi' nochipa nẹtzakuilijkej.
19 Nimokichmatij iga amejemẹn ankicrẹdowaj Cristo wąn nipoxpąkij iga nikmatij iga
amejemẹn ansen-onoskej nowąmej kuą' wi̱' toTẹko Jesucristo.
20 Niyǫlchikajtokej iwąn niyǫlpąktokej iga amejemẹn anyẹ'nemij.

3

1 Iwąn como ayo' máj nikijyǫwijkej iga animitzitaj, nikijtojkej iga ni-ǫmémejsan*
manikąwikąn Atenas
2 iwąn nimitzti̱tanilijkej toknin Timoteo iga mamitzitatij, yéj tekipanowa iga Dios iwąn
nẹpalẹwiáj nejemej iga nikpowaj yẹ'noti̱ciaj yej tajtowa de Cristo. Timoteo mitzpalẹwiáj
iga xikmela'sentąli̱kąn amoąlmaj pan Jesucristo.
3 Ijkǫ́n ayagaj makikajtẹwa iga kitoka Dios iga kuajkuantas yej ayẹkti nemi
mitzchi̱wiliáj. Puej amejemẹn ankimátija iga ipan iyojwi toTẹko, te-iknǫchi̱waj.
4 Kuą' tisen-onoyaj, nimitzijlíjkeja iga yawij te-iknǫchi̱watij, iwąn ijkǫ́n mochij ken
ankimatitóyaja.
5 Inǫ́n iga, nej ayo' nikijyǫwij iga animitzitaj. Iwąn nikti̱tan Timoteo iga manikmati
ix ankisentąlijtókejsan amoąlmaj ipan Jesucristo. Nimitzyǫkoyayaj iga Tzitzimi' wel
mitzchi̱waltiáj yej ayẹkti iwąn wel báldejsan nitekipanojkej.
6 E' inąn Timoteo wąlaja iga yajka ipan amoąltepẹ' Tesalónica, iwąn nẹmati̱ltijkej iga
ankisẹntąltókejsan amoąlmaj pan Jesucristo iwąn anmosẹpanchǫkiliáj. Iwąn ne-ijlij
iga nochipa anneejląmikij iga annẹchǫkiliáj, iwąnki' poxsan anne-itasnekij, ijkǫ́n ken
nejemej nǫ nimitzitasnekij.
7 Inǫ́n iga noknǐwąn, malej iga nemi tipanowaj pan kuajkuantas yej ajayẹkti iwąn
te-iknǫchi̱waj, pox annẹyǫlchikąwaj kuą' nikmatikej iga anmoconfiąrojtókejsan pan
toTẹko Jesucristo.
8 Inąn iga nikmátija iga anmoconfiąrojtókejsan pan toTẹko, annẹyǫlchikąwaj iga
manikyǫlmakakąn ipan notekipanǫlmej.
9 Poxsan nipąktokej iga amejemẹn, este anikásijo' tájtǫl iga nikmakaj gracias toDiǫs
iga amejemẹn.
10 Semilwi' iwąn tayowakąn niktajtanilijtokej Dios iga wel nomątikamej manimitzitatij,
iga achi máj manimitzpalẹwi̱kąn iga ximoconfiąrǫkąn pan toTẹko.

---

* **2:15 2:15** Xikita glosario “Profeta”. * **3:1 3:1** “Ni-ǫmémejsan”; anka Pablo wąn Silas. 1 Ts 1:1

11 Niktajtaniliáj Dios yej toTaj iwąn toTęko Jesucristo iga manępalęwi̱kąn iga wel manimitzpaxąlowili̱tij.
12 Iwąn niktajtaniliáj toTęko mamitzpalęwi̱kąn iga cada vęj máj ximosępanchǫkili̱kąn, iwąn ijkǫ́n xikchǫkili̱kąn nochi, ijkǫ́n kensan nejemej nimitzchǫkiliáj amejemęn.
13 Niktajtaniliáj toTęko Jesús iga mamitzpalęwi̱kąn iga máj ximoconfiąrǫkąn iga inewi amoąlmajmej, iwąn iga xiyę'nemikąn iyi̱xtaj Dios yej toTaj. Ijkǫ́n anyę'onoskej kuą' toTęko Jesús wi̱' iwąn onos iwąn nochi yej yéj kitapejpen.

4

Kén iga Dios kineki matinemikąn

1 Nokni̱wąn, manimitzijlí̱kąno' tejté; nejemej nimitznęxtilíjkeja iga xinemikąn ken Dios kiyę'ita, iwąn amejemęn ijkǫnya ankichijtokej, inąn ipan itǫką' toTęko Jesús nimitzijliáj iga máj xikchijtiąkąn nochipa yej nimitznęxtilíjkeja.
2 Iwąn amejemęn ankimátija kén iga nimitznęxtilijkej, kensan tatekimá' toTęko Jesús.
3 Dios kineki iga xikchijtokąn ken yéj kineki; amo agaj mamotęka wąn yej ayą́' íwąn nąmiktito'.
4 Sejsę́ makiyę'piá isiwą', ken kajasi iga mayę'ono, ijkǫ́n ken Dios kineki.
5 Amo xikchi̱wakąn yej ayękti ken kineki amoąlmaj; ken kichi̱waj yej aki̱xmatij Dios.
6 Amo agaj makixijxi̱ko se' toknin, niga makikajkayąwa pan nité, iga toTęko yawi kicastigąrǫti yej ijkǫ́n kichi̱wa, ijkǫ́n ken nejemęn nimitzijlíjkeja.
7 Iga Dios ayą́' tęnǫtza' iga matikchijtokąn yej ayękti, sino que matiyę'nemikąn iyi̱xtaj yéj.
8 Inǫ́n iga yej kijiya yej nimitznęxtilijkej, inǫ́n ayéj tąga' kijiya, sino que Dios, yej tęmá' nǫ iyEspírito Santo.
9 Ayą́' kajási-o' iga nimitzijkuilowiliáj iga ximosępanchǫkili̱kąn iwąn amoknimej, iga Dios nokta mitznęxtilíjkeja ken iga ximochǫkili̱kąn.
10 Amejemęn ijkǫ́n nochipa ankichi̱waj wąn nochi toknwąn yej ichąmej estado de Macedonia yej kitokaj toTęko. Inąn nimitzijliáj, noknwąn, iga mąjya sej ximochǫkili̱kąn.
11 Xikchi̱wakąn iga xonokąn tamelą́ iwąn xikchijtokąn sejsę́ amotekipánǫl. Xitekipanǫkąn iga xitątani̱kąn ken nimitzijlijkej,
12 iga mamitzyę'itakąn yej aki̱xmatij Dios, iwąn iga amo mamitzpolǫkąn nité.

Kén mochi̱was kuą' wi̱' toTęko

13 Nokni̱wąn, niknekij xikmatikąn tę mochi̱was wąn yej mikij, iga amo ximoknǫmatikąn ken sekin yej ayą́' kimatij yej Dios kichi̱was.
14 Ijkǫ́n ken ticrędowaj iga Jesús migui' iwąn ojpa-isa', ijkǫnsan nǫ ticrędowaj iga Dios iwąn Jesús yawi ki-ojpa-ixiti̱tij inǫmej yej mikikej iwąn kicrędojkej ipan yéj.
15 Inǫ́n íga nejemej nimitzijliáj, ken tęnęxtiliá toTęko, iga tejemej yej tonóskejo' te kuą' wi̱' toTęko, ayą́' timachtowi̱skej iga inǫmej yej mikikej.
16 Iga toTęko imątika yawi temǫti ipan cielo iwąn ipansan itájtǫl mokakis nokta iga mandąrowa, iwąn tajtǫj sę ángel* yej mandąrowa, iwąn nąwatis itapítzal Dios. Iwąn yej mikikej iwąn kicrędojkej Cristo, yejemej achto yawij ojpa-isatij.
17 Iwąn yej tisatóskejo', yawij tęsenwi̱gatij iwąn yejemej kąn ono' mixti iga tiki̱xnąmikitij toTęko ipan ejeka'. Iwąn ijkǫ́n nochipa tonoskej iwąn toTęko.
18 Iga ini̱mej tájtǫl, ximosepanyǫlchikąwakąn.

5

1 Nokni̱wąn, e' iga kę́manya nokta wi̱' toTęko, ayejo' iga manimitzijkuilowili̱kąn.
2 Amejemęn ankimátija nokta iga toTęko asiki kuą' ayą́' tikchi̱xtokej, ken kuą' asi yej tachteki tayowakąn.
3 Kuą' la gente kijtojtoskej: “Tameląya tonokej iwąn tiyę'onokej”, íkuą'ya nokta poliwilǫj niga momatitos, inǫ́n día asis ijkǫ́n ken kuą' sę siwą' pilkualǫtęwa. Iwąn ayagaj wel cholǫj kuą' poliwilǫj.
4 E' amejemęn nokni̱wąn ayo' amonokej ken kąn takomichkąn,* inǫ́n iga toTęko ayą́' mitzwęjasikij ken kuą' asi sę yej tachteki.
5 Iga nochi amejemęn amonokej ipan tąwi̱lyǫ' iga mitzi̱xtapójkeja toTęko itájtǫl. Ayą́' tonokej tayowakąn niga kąn takomichkąn.
6 Inǫ́n iga amo matikochikąn ken sekin, sino que matisatokąn iwąn matiyę'tajląntokąn.
7 Yej kochij, kochij tayowakąn, iwąn yej tąwąnaj, tąwąnaj tayowakąn.

---

* **4:16 4:16** Xikita glosario “Ángel”. * **5:4 5:4** “Takomichkąn”: anka kijtǫjneki kąn Tzitzimi' reinąrowa.

8 E' tejemej ayą́' tonokej ken kąn takomichkąn, tonokej ipan tąwi̱lyǫ'. Inǫ́n iga nochipa
matiyę'tajlą̨ntokąn. Iwą́n matimoconfiąrǫkąn pan Dios iwą́n matikchǫkili̱kąn tokni̱wąn;
iga tikchi̱waj inı́n, timochi̱waj ken tikita sę soldado yej kakiá ikuąch de tepos iga
moęltzakua iga momąnawiá. Iwą́n iga tikmatitokej ipan toąlmaj iga Cristo tęsalvąrowa,
iga inǫ́n tikejlą̨mikij, ken tikita tiktąliáj sę casco yej iga sę soldado mokuątzakua.
9 Iga Dios ayą́' tętapejpen iga mate-iknǫchi̱wakąn, sino iga toTę̨ko Jesucristo
matęmąnawi.
10 Jesucristo migui' iga tejemej iga wel matonokąn wąn yéj, atę́ kichij siga kuą' wi̱',
tisatoskej o timiktoskej.
11 Inǫ́n iga ximosepan-animąrǫkąn iwą́n ximosepampalęwi̱kąn, ijkǫ́n ken ankichij-
tokej.

Pablo kinǫnǫtza tokni̱wąn

12 Nokni̱wąn nimitzijliáj iga xikyę'itakąn yej tekipanowaj iga Dios iga mitzpalęwiáj,
yej mitzojkui̱ltiáj pan iyojwi toTę̨ko wąn mitznǫnǫtzaj.
13 Amejemęn poxsan xikyę'itakąn yejemej iwą́n xikchǫkili̱kąn iga inǫ́n tekipánǫl yej
kichi̱waj. Tamelą́ xonokąn wąn amokni̱n.
14 Nokni̱wąn nǫ nimitzijliáj iga xiknǫnǫtzakąn yej atekipanǫjnekij iga kinekij iga
san mapąnkotzotajtokąn, xikanimąrǫkąn yej mosemakasnékija, xikpalęwi̱kąn yej aya
momela'confiąrowaj pan toTę̨ko Jesús, iwą́n xikijyǫwi̱kąn kuą' mitzkuejkuesowaj.
15 Amo agaj de amejemęn mamomąti kuą' mitzchi̱wiliáj yej ayę̨kti. Mąjwa' nochipa
ximosepanchi̱wili̱kąn yej yę̨kti, ijkǫ́n xikchi̱wakąn wąn nochi.
16 Nochipa xiyǫlpąktokąn.
17 Nochipa xitajtǫkąn wąn Dios.
18 Xikmakakąn gracias Dios iga inochi yej mitzpasąrowaj, ijkǫ́n Dios kineki iga
xikchi̱wakąn amejemęn yej ankicrędojtokej Cristo Jesús.
19 Amo xikajtęwakąn iyEspı́ritoj Dios, iga ijkǫ́n ken kuą' ankisęwiáj yej wę̨welǫnto'
ipan amoąlmaj.
20 Kuą' Dios agaj kitajtǫlmaka, amo xikali̱mpamatikąn inǫ́n tájtǫl.
21 Xikakikąn inewi iwą́n xikitakąn siga ómpaya ken kijtowa, iwą́n xiktapejpenakąn
yej yę̨kti.
22 Xikajtęwakąn iga ankichi̱waj nochi yej ayę̨kti.
23 Niktajtaniliáj Dios yej kichi̱wa iga maonolo tamelą́, makichi̱wa iga xikchijtokąn
yej yéj kineki. Iwą́n mamitzpalęwi̱kąn ipan nochi amovi̱daj, ipan amoespı́ritoj, ipan
amoąlmaj iwą́n amocuęrpoj iga kuą' wi̱' toTę̨ko Jesucristo, ayagaj kijtǫj iga ankichi̱waj
yej ayę̨kti.
24 Yej mitztapejpenkej nochipa kichi̱wa ken kijtowa, iwą́n nochi inı́n kichi̱was.

Pablo monawatiá

25 Nokni̱wąn, xiktajtanili̱kąn Dios iga manępalęwi̱kąn.
26 Ximopipitzǫkąn iga ximosaludąrǫkąn ken Dios kiyę'ita.
27 Nimitztekimakaj iga inı́n ąma' xikleęrowili̱kąn nochi tokni̱wąn yej kitokaj Cristo,
iga ijkǫ́n kineki toTę̨ko.
28 Niktajtaniliá toTę̨ko Jesucristo iga nochipa maono iwą́n amejemęn. Ijkǫ́nyawa'.

Ǫ́meya ą̱ma' yej kijkuiloj San Pablo iga toknı̱wąn yej chąntitokej ą̱ltepę̱' Tesalónica
Tesalonicenses

Pablo iwąn yej íwąn nemij kijkuilowiliáj toknı̱wąn yej onokej ą̱ltepę̱' Tesalónica

1 Nej niPablo, wąn Silvano iwąn Timoteo, nimitzijkuilowiliáj amejemęn noknı̱mej yej ankitokaj Dios, yej anchąntitokej Tesalónica, yej ansętitokej iwąn toTaj Dios iwąn toTęko Jesucristo.
2 Dios yej toTaj iwąn toTęko Jesucristo mamitzyǫlchikąwakąn iwąn makichı̱wakąn iga tamelą́ xonokąn.

Kuą' wı̱' Cristo, Dios yawi kijuzgą̱rǫti yej kichijkej yej ayękti

3 Noknı̱wąn, nochipa nikmakaj gracias Dios iga amejemęn, iga ijkǫ́n kajasi manikchı̱wakąn, iga nemi mąj anmoconfiąrowaj pan toTęko iwąn sejsę́ de amejemęn mąjya anmosępanchǫkiliáj.
4 Inǫ́n iga inąn nejemej niyę'tątapowaj iyı̱xtaj toknı̱wąn kajkąn monechkowaj yej kitokaj Cristo, kén iga ankijyǫwiáj kuą' mitziknǫchı̱waj iwąn yej mitzchı̱wiliáj kuajkuantas yej ayękti, amejemęn ayą́' anmosemakaj ipan iyojwi toTęko, mąjwa' anmoconfiąrowaj ípan.
5 Ompa nęsi iga Dios ómpaya ken kichı̱wa kuą' tajuzgą̱rowa, iga mitztapejpenkej iga xikalakikąn kąn reinąrowa yéj, inǫ́n iga inąn nemi mitziknǫchı̱waj.
6 Iwąn kajasi iga Dios kęman makiknǫchı̱wa yej amejemęn mitziknǫchı̱waj,
7 iwąn amejemęn yej mitziknǫchı̱waj, támisya iga mitziknǫchı̱waskej kensan nejemej ay' ne-iknǫchı̱waskej. Inı́n mochı̱was kuą' ipan cielo wı̱' toTęko Jesús ipan tiwelǫn iwąn iyąngelejmej* yej kipiáj poder.
8 ToTęko Jesús kicastigą̱rǫki yej ayą́' motęmakakej iga Dios makimandą̱rǫkąn niga kicrędowaj ken kijtowa iyę'notı̱ciaj toTęko Jesucristo.
9 Inǫmej kicastigą̱rǫskej iga mela'poliwiskej iwąn ayı̱́' onoskej kąn ono' toTęko iga mapąkikąn wąn yéj, niga kitaskej iweyipodęr.
10 Inı́n mochı̱was kuą' wı̱' toTęko. Ipan inǫ́n día yej kicrędojtokej yawij kiweyimatı̱ltı̱tij wąn madmirądǫskej. Amejemęn ompa nǫ amonoskej iga nǫ ankicrędojkej itájtǫl Dios yej nimitzpowilijkej.
11 Inǫ́n iga nejemęn nochipa ni-orądowaj iga amejemęn, niktajtanilijtokej toDiǫs iga makita iga mitzajasij iga mitztapejpenkej. Iwąn nǫ niktajtaniliáj Dios iga ipodęr mamitzpalęwı̱kąn iga xikchı̱wakąn nochi yej yękti yej ankejlą̱ntokej iga anmoconfiąrowaj ipan toTęko.
12 Ijkǫ́n itǫką' toTęko Jesucristo yawi moweyimatı̱ltı̱ti iga amejemęn anyę'nemij, iwąn toTęko nǫ mitzweyimatiskej iga ijkǫ́n mitziknęliáj toDiǫs iwąn toTęko Jesucristo.

2

Tąga' yej wı̱' kichı̱waki yej ayękti

1 Noknı̱wąn, iga kuą' wı̱' toTęko Jesucristo, nimitzmatı̱ltiáj iga Cristo yawij tęsenechkǫtij iga matonokąn íwąn. Nimitztajtaniliáj
2 iga amo imanı́n ximoyǫlyamąnakąn, niga ximomajtı̱kąn kuą' agaj mitzijlı̱skej iga ási'ya toTęko, niga agaj yej mitzijliáj iga Dios iyEspı́ritoj kijtoj iga ási'ya toTęko, niga yej pan ą̱ma' ijkuilijto' yej nę́siski' nejemej nikijkuilojkej iga ásisya ą̱man toTęko, amo xiktajtǫlkuı̱lı̱kąn.
3 Amo mamitzkajkayąwakąn nikeno' mąj. Iga kuą' wı̱' toTęko, achto sekin toknı̱wąn yej kicrędowaj Dios ay' yawij kichı̱watij ken kineki Dios, íkuą' yawi mı̱xnęxtı̱ti inǫn tąga' yej wı̱' kichı̱waki yej ajayękti. Inǫ́n óno'ya iga yawij kitatı̱tij.
4 Inǫ́n tąga' kijiya Dios iwąn kijiya nochi yej kajasi iga mamoweyimatı̱lti. Iwąn yéj, este motąliá itiǫpan-ijti' Dios wąn kijtowa iga yéjya in Dios.
5 ¿Ix áyo'taj ankejlą̱mikij kuą' nej nimitztątapǫwiąyaj de inı́n, kuą' nonóyajo' wąn amejemęn?
6 Inąn amejemęn ankimatij te íga aya wı̱' inǫ́n tąga', iga amo mamı̱xnęxti kuą' aya asi itiępoj.

---

* **1:7 1:7** Xikita glosario “Ángel”.

7 Inǫ́n yej kichtakaejlạntoya iga kichḭwasneki yej ayę̣kti, némiya kichḭwa; inạ́n
políwisan iga inǫ́n yej ki-ojtzakto' makḭsa ompa iga mapano inǫ́n tạga'.
8 Kuạ' sí yạjya, yáwiya mḭxnẹxtḭti inǫ́n tạga' yej kichḭwa pox ayę̣kti, iwạ́n toTę̣ko Jesús
kę̣man kimiktḭj iga san itájtǫl iwạ́n ijkǫ́n nokta kimela'poloj iga itạwḭlyo kuạ' wḭ'.
9 Tzitzimi' kipalę̣wij ga maasi inǫ́n tạga' yej kichḭwas yej ayę̣kti, iwạ́n inǫ́n tạga' pox
kipiás poder iwạ́n kichḭwas pox kuajkuantas iwạ́n nǫ yej ayḭ'pa mo-ita kichḭwas, kạnsan
wel matakajkayạwa.
10 Yawi kichḭwati kuajkuantas yej nę̣sis ken yę̣kti kạnsan makikajkayạwa yej
yawij poliwitij, iga akiyẹ'itakej iga makicrę̣dǫkạn toTę̣ko itájtǫl yej melá' nokta iga
mamosalvạrǫkạn.
11 Inǫ́n iga, Dios kisenkokajtę̣was iga mamokajkayạwakạn ipan yej kichḭwas inǫ́n tạga'.
12 Ijkǫ́n iga Dios nochi yawi kiknǫchḭwati yej ayá' kicrę̣dojkej itájtǫl yej melá' nokta,
iga kiyẹ'matikej mạ́j makichḭwakạn yej ayę̣kti.

Dios mitztapejpenkej iga mamitzsalvạrǫkạn

13 E' nejemej nochipa nikmakaj gracias Dios iga amejemẹn, noknḭmej yej mitzpox-
chǫkiliáj toTę̣ko, iga Dios poxsan ikyay mitztapejpenkej iga mamitzsalvạrǫkạn. IyE-
spḭ́ritoj Dios kichḭwa iga xonókạnsan iga yéj iwạ́n nǫ mitzpalę̣wijkej iga ankicrę̣dojkej
itájtǫl Dios.
14 Ijkǫ́n Dios mitznǫtzkej kuạ' nimitzpowilijkej yẹ'notḭciaj yej tasalvạrowa iga wel
ansen-onoskej kạn reinạrowa toTę̣ko Jesucristo iwạ́n ankitaskej iweyipodę̣r.
15 Inǫ́n iga noknḭwạn ijkǫ́n xicrę̣dojtokạn iwạ́n amo xikę̣lkạwakạn yej nimitzmachti-
jkej nomạtikamej iwạ́n yej nimitzijkuilowilíjkejpa.
16 Dios yej tóTạjpa tę̣chǫkiliá wạn te-iknę̣liá. Te-ijliá iga tiawij tonotij nochipa wạn
yéj, iwạ́n tikmatij iga tę̣makaskej yej yę̣kti. Nejemej niktajtaniliáj toTę̣ko Jesucristo iwạ́n
Dios yej tóTạjpa
17 iga mamitzyǫlchikajtokạn iwạ́n mamitzpalę̣wḭkạn iga nochipa xikijtǫkạn iwạ́n
xikchḭwakạn yej yę̣kti.

3

Xi-orạdǫkạn iga nejemẹn

1 Inḭnsan inạ́n nimitztajtaniliáj noknḭwạn, achi xi-orạdǫkạn iga nejemej, iga amo
mawejkạwa iga nǫyạn manikpowakạn itájtǫl toTę̣ko, iwạ́n poxsan makiyẹ'itakạn, ijkǫ́n
ken amejemẹn ankiyẹ'itakej.
2 Xiktajtanilḭkạn toTę̣ko nǫ iga nejemej amo manę̣chḭwilḭkạn tejté inǫmej tajtạga' yej
kichḭwaj kuajkuantas yej ayę̣kti, tikmatij iga ayá' nochi kicrę̣dowa itájtǫl toTę̣ko.
3 E' toTę̣ko nochipa kichḭwa ken kijtowa, yéj yawi mitzpalę̣wḭtij iga ximocon-
fiạrojtókạnsan ípan, iwạ́n mitzmạnawḭskej iga amo mamitzchḭwilḭkạn yej ayę̣kti.
4 Nejemẹn niksentạliáj noạlmaj pan toTę̣ko iga amejemẹn ankichḭwaj wạn ankichij-
toskej ken nimitztekimakakej.
5 ToTę̣ko mamitzpalę̣wḭkạn iga xikchǫkilḭkạn toknḭmej ken Dios tẹchǫkiliá iwạ́n
xikijyǫwḭkạn kuạ' mitziknǫchḭwaj kensan Cristo kijyǫwij kuạ' kiknǫchijkej.

Sę̣ matekipano

6 Noknḭwạn, nimitztekimakaj ipan itǫkạ' toTę̣ko Jesucristo, iga amo ximotokakạn iwạ́n
toknḭn yej ayá' kineki tekipanowa iwạ́n ayá' kichijto' ijkǫ́n ken nimitznẹxtilijkej.
7 Amejemẹn ankimátija ken xonokạn iga xikchijtokạn ken nimitznẹxtilijkej kuạ'
nonoyaj amowạn; nejemej nochipa nitekipanowạyaj,
8 ayḭ' nikuạlijkej agaj itakualmej siga ayá' manikixtạwakạn. Mạjwa' nitekipanojkej
semilwi' iwạ́n senyówal iga amo agaj san manę̣petztamakatokạn.
9 Malej iga nejemẹn katka kajasiá iga manimitztajtanilḭkạn iga xinę̣palę̣wḭkạn, e' ayá'
ijkǫ́n nikchijkej, mạjwa' nitekipanojkej iga ximḭxkuḭtḭkạn ipan nejemẹn.
10 Kuạ' nonoyaj iwạ́n amejemẹn, ijkḭ́n nimitztekimakakej: Yej ayá' tekipanǫjneki, amo
matakua.
11 E' nikmatikej iga sekin de amejemẹn san-onokej, ayá' tekipanowaj, mạjwa'
taajạpapojtinemij.
12 Yej ijkǫ́n nemij, niknǫnǫtzaj iwạ́n niktekimakaj ipan itǫkạ' toTę̣ko Jesucristo, iga
makikuikạn iga nochipa matekipanǫkạn iga wel matatạnḭkạn.
13 E' amejemẹn, noknḭwạn, amo xisiawikạn iga ankichḭwaj yej yę̣kti.
14 Siga agaj ayá' kiyẹ'ita inḭ́n yej nimitzijkuilowilijkej, xikitakạn ạ'yéj, iwạ́n amo
ximotokakạn íwạn iga mapḭnạwa.
15 E' amo xikijiyakạn, mạjwa' xiknǫnǫtzakạn ken amoknḭn.

Pablo monawatiá

16 Iwą́n toTẹko yej kichi̱wa iga sẹ maono tamelą́, makichi̱wa iga nochipa xonokąn
tamelą́ kąnsan anyawij. ToTẹko maono iwą́n amejemẹn.

17 Nej niPablo nomątika nimitzijkuilowiliáj ini̱mej tájtọl* kąn nimitzsaludąrowaj.
Ijkọ́n nochipa nikchi̱wa kuą' agaj nikijkuilowiliáj.

18 ToTẹko Jesucristo mamitzyọlchikąwakąn amonochi̱n. Ijkọ́nyawa'.

* **3:17 3:17** Nẹsi iga Pablo kijkuiloj inímejsan tájtọl imątika, anka sẹ tajkuilowąni kijkuiloj ipan ąma' nochi lo demás yej Pablo kijtojtiajki.

Áchtopa ąma' yej San Pablo kijkuilowilij Timoteo

Pablo kijkuilowiliá Timoteo

1 Nej niPablo, iyapǫ́stol* Jesucristo, ken tikijtowaj, sę yej yéj kitįtan, iga ijkǫ́n kine'
Dios yej tęsalvąrowa iwąn toTęko Jesucristo, yej ípansan wel timoconfiąrowaj.
2 Timoteo, tej yej ken tinomela'piltzįn iga nimitznęxtilij iga ximoconfiąro ipan Cristo,
nimitzijkuilowiliá inǫ́n ąma'. Nikneki iga Dios yej toTaj iwąn toTęko Cristo Jesús,
mamitzyǫlchikąwa, mamitziknęli iwąn makichįwa iga xono tamelą́.

Pablo kinǫnǫtza Timoteo iga sekin yej ayompa tamachtiáj

3 Ken nimitzijlijtę́' kuą' nikįsa' iga niajki estado de Macedonia iga xikąwi ąltepę' Éfeso,
iga xikijlįkąn yej ayompa tamachtiáj iga ay' máj ijkǫ́n makichįwakąn.
4 Niga nǫ makinagasmakakąn cuento yej motęnchíwapa, niga makiyǫltiląntokąn iga
makimatikąn itǫkąmej to-ikyapatajwąn. Inǫ́n tachįwaltiá iga mamokuejkuesǫlo iwąn
ayą́' tępalęwiá iga tikchįwaj ken Dios kineki, inǫ́n welsan tikchįwaj iga timoconfiąrowaj
ípan.
5 Nimitztajtaniliá iga xitanęxtili iga mamomela'sępanchǫkilįkąn. Petz yejsan kimati-
tokej iga kichįwaj yej yękti iwąn momela'confiąrowaj pan Dios, wel ijkǫ́n mochǫkiliáj.
6 Sekin kikajtéjkeja nochi inǫ́n wąn mopojpolójkeja ipan xętoʼtajtǫlmej.
7 Kinekij matamachtįkąn ipan iley Dios, e' niga yejemej ayą́' kimatij tę kijtǫjneki yej
kijtowaj, niga yej tanęxtiliáj.
8 Tikmatij iga la ley yękti, e' siga tikentendęrowaj tejas iga mo-ijkuiloj.
9 Matikmatikąn iga la ley ayą́' ono' iga yej yę'nemij, sino iga inǫmej yej yǫltakuaktikej
iwąn yej ayą́' tacrędowaj, iga yej pox kichįwaj yej ayękti, iga yej ayą́' kitajtǫlkuij Dios
iwąn kimąlijliáj, yej kimiktiá itaj iwąn iyę', iwąn inochi yej tamiktiáj,
10 iwąn iga yej mosentęka iwąn yej ayą́' iwąn nąmiktito' o motęka iwąnsan
itąga-iknįn, iga yej kichteki sę toknįn iwąn kitajtani tomįn iga makimajkąwa, iga yej
tayokakajkayąwaj iwąn iga yej kijtowaj “kitzto' Padre”, malej iga kimatij iga nemi
takajkayąwaj. La ley nǫ ono' iga nochi yej ayą́' kichįwaj ken tanęxtiliá itájtǫl Dios.
11 Inǫ́n itájtǫl Dios inǫnya yę'notįciaj yej tamąnawiá yej Dios nętekimá' iga manikpowa.

Pablo kimaka gracias Dios

12 Nikmaka gracias toTęko Jesucristo iga nęyę'ita' iga manikchįwa itekipánǫl.
13 Malej iga nej ikya nimąltajtowąya de Cristo, iwąn kuajkuantas nikijliąya yej kitokaj
Cristo, nikprędojwiąyaj iwąn nikiknǫchįwayaj; e' Dios nęchǫkilij iga aya nikmatiá tę
nikchįwaya iga aya nicrędowąya ipan Cristo.
14 Dios poxsan ne-iknęlij iwąn nępalęwij iga manimoconfiąro ipan Cristo Jesús wąn
manikneki toknįwąn.
15 Inǫ́n yej nia nimitzijlįtij ijkǫnya nokta iwąn kajasi iga inochi gente makicrędo:
Jesucristo wąlaj ipan inǫ́n tąjli iga kimąnawįko yej ayompa nemij, e' nejwa' in yej máj
ayompa ninemiá.
16 E' Dios nęchǫkilij iga ipan nej, yej máj ayompa ninemiá, monęxtiá iga Jesucristo ayą́'
nimanǫ́n kuesiwi'. Iwąn ijkǫ́n iga mamįxkuįtįkąn ipan nej iwąn nǫ mamoconfiąrǫkąn
ipan Jesucristo, ijkǫ́n wel nochipa onoskej itęnoj Dios.
17 Inǫ́n iga mamoweyimatįlti toDios yej nochipa mandąrowa, yej nikęman ayą́' miki,
yej atikitaj iwąn yéjsan isęlti Dios yej nochi nokta kimati. Ijkǫ́nyawa'.
18 Timoteo yej ken tinopiltzįn, nimitztekimaka iga xikchįwa ken kijtojkej toknįmej yej
Dios kitajtǫlmá' iga tej. Siga ijkǫ́n tikchįwas, tonos ken sę soldado yej ayą́' mosemaka
pan itekipánǫl.
19 Amo xikajtęwa iga ximoconfiąro ipan Dios, xikchįwa yej yękti ken mitznęxtiliá
moąlmaj. Sekin iga ayą́' kichijkej yej yękti ken kimatitoyaj ipan iyąlmajmej, kikajtejkej
iga moconfiąrojkej ipan Dios.
20 Ijkǫ́n kichijkej Himeneo iwąn Alejandro, yej niktįtan ipan imą' Tzitzimi' iga
makichįwilįkąn ken yéj kineki iga makimatikąn iga ayękti iga makimąlijlįkąn Dios.

2

Ken iga mamotęnęwi Dios

* **1:1 1:1** Xikita glosario “Apóstol”.

1 Inı́n yej mąj nikneki mamochı̱wa, nochipa mamotajtanili Dios iga tamelą́ maonolo,
iwąn mamomaka gracias Dios.
2 Matiktajtanilı̱kąn Dios iga inochi rẹyejmej iwąn inochi tekiwajmej, iga matonokąn
tamelą́ iwąn wel matiyẹ'nemikąn iyı̱xtaj Dios iwąn wel matẹyẹ'ita.
3 Pox yẹkti iga ijkı́n tiktẹnẹwiáj Dios, inǫ́n kipoxyẹ'ita Dios yej tẹmąnawiá,
4 iga yéj kineki iga nochi mamomąnawı̱kąn iwąn makimela'matikąn yej melą́' nokta.
5 Ono' sẹsan Dios, iwąn ono' sẹsan yej wel tẹtajtowiliá itẹnoj Dios: inǫnwa' Jesucristo
yej tąga'
6 yej motẹmá' iga mi' iga nochi toknı̱mej wel mamosalvąro, inı́n momatiko kuą' nokta
Dios kine'.
7 Ijkǫ́n iga Dios nẹtapejpen iga nikpowa' itájtǫl, iga inǫ́n nokta nẹtı̱tankej iga
manikmachtı̱kąn yej ayéj judiyojmej iga nǫ mamoconfiąrǫkąn ipan yej melą́' nokta. Ayą́'
nitakajkayąwa, nikijtowa yej cierto.
8 Nikneki iga nǫyąn kąn motẹnẹwiá Dios, tajtąga' yej yẹ'nemij makajkokuikąn imąmej,
amo makuesitokąn iwąn amo agaj íwąn mamokuejkuesojtokąn.
9 Iwąn siwątkej iga manẹsi iga yẹ'nemij, amo makakı̱kąn wı̱́pı̱l yej akajasi
iga makakı̱kąn yej kitokaj toTẹko. Amo mamotzijtzikuı̱kąn kąnsan póxsanya iga
mayẹ'nẹsikąn, iwąn amo makitąlı̱kąn yej xojxǫta, ken oro niga perla,*
10 sino que siwątkej makichı̱wakąn yej yẹkti iga manẹsi iga yẹ'nemij ken kineki Dios.
11 Kuą' tąga' tamachtiá ipan itájtǫl Dios, siwą' amo matajto, wąn matacrẹdo.
12 Ayą́' nikneki iga siwą' matamachti, niga makimandąro tąga'. Sino que san
matakakto.
13 Iga Dios achto kichij Adán iwąn después kichij Eva.
14 Iwąn ayéj Adán yej kikajkayajkej, Ḗvajwa' in yej kikajkayajkej, iwąn kichij yej
ayẹkti.†
15 E' siwą' momąnawı̱j siga kiyẹ'iskaltiá ipilowąn, siga moconfiąrowa ipan Dios, siga
te-ijiknı̱n, siga yẹ'nemi iyı̱xtaj Dios iwąn ayą́' kichı̱wa yej ayẹkti.

3

Ken iga manemikąn pastǫrmej

1 Siga sẹ tąga' mochı̱wasneki pastor,* inǫ́n kena kichı̱wasneki yẹ'tekipánǫl.
2 Yej óno'ya iga pastor mayẹ'nemi iga ijkǫ́n awel kipǫpowaj, makipiá sẹsan
isiwą', nochipa makichı̱wa yej yẹkti, mayẹ'tajląnto, makiyẹ'itakąn, nochipa ichąn
maki-ǫmemąwi paxąlowąnimej iwąn wel matamachti ipan itájtǫl Dios.
3 Amo matąwąna, niga matakuejkueso, niga makineki tomı̱n yej ayompa motąniá,
mąjwa' mate-ijiknı̱n, iwąn mayǫltzopẹli' iwąn amo makipoxpiasneki tomı̱n.
4 Wel makichı̱wa iga mayẹ'nemikąn nochi yej onokej ichąn; ipilowąn matacrẹdǫkąn
iwąn matamajmawilı̱kąn.
5 Siga awel kichı̱wa iga mayẹ'nemikąn isiwą' iwąn ipilowąn, ¿kén wel kichı̱was iga
mayẹ'nemikąn yej yéjpa kicuidąrowa, yej kitokaj Dios?
6 Awel mochı̱was pastor yej kicrẹ́dojo' Dios, amo santą́' moweyimatis iwąn yąti kąn
tawewelkato' kąn yąti Tzitzimi'.
7 Nǫ sẹ yej mochı̱wasneki pastor, mayẹ'tajtǫkąn iga yéj ken iga nemi. Mayẹ'tajtǫkąn
nǫ iga yéj yej ayą́' kitokaj toTẹko iga amo agaj makipǫpowa, iwąn amo mamokxipolo
ipan iyojwi toTẹko ken kichı̱walt̨ı̱jneki Tzitzimi'.

Ken manemikąn diąconojmej

8 Ijkǫnsan nǫ diąconojmej† makiyẹ'itakąn; amo matakajkayąwakąn, amo
matąwąnakąn, amo makinekikąn tachte'tomı̱n.
9 Makichijtokąn ken kijtowa itájtǫl Dios, iwąn makimatitokąn ipan iyąlmajmej iga ayo'
kichijtokej yej ayẹkti.
10 Achto mamo-ita siga yẹ'nemij, ijkǫ́n wel mochı̱waskej diácono siga kiyẹ'itaj.
11 Ijkǫnsan nǫ siwątkej mayẹ'nemikąn iga makiyẹ'itakąn, amo matapǫpowakąn,
iwąn amo makichı̱wakąn yej ayẹkti siga ijkǫ́n kineki iyąlmajmej iwąn nochipa
matawelnemikąn.
12 Diąconojmej makipiakąn sẹsan isiwąmej, iwąn wel makichı̱wa iga mayẹ'nemikąn
ipilowąn iwąn nochi yej ono' ichąmej.

---

* **2:9 2:9** Perla pox valẹrowa, ken tikita tetzı̱n kẹ'pa ająyǫ' wąn iga perla wel mochı̱wa kǫska'. † **2:14 2:14** Gn 3:1-6 * **3:1 3:1** Pastor: xikita glosario “Obispo”. † **3:8 3:8** Xikita glosario “Diácono wąn diaconisa”.

13 Iga diąconojmej yej kiyę'chi̱waj itekipánǫl, yę'tajtǫskej iga yejemej, iwąn sekin mąj
wel kitajtǫlkakiskej kuą' kipowaskej ken iga moconfiąrowaj ipan Cristo Jesús.
14 Nimitzijkuilowiliá inı̨́n ąma'; e' ayą́' wejkatis niąj nimitzitati
15 e' siga awel nimanı̨́n nimitzpaxąlowili̱ti, inąn tikmátiya ken iga matiyę'nemikąn
tejemej yej ipilowąn Dios yej isato'; ken tikijtowaj, nochi yej tiktokaj Dios. Tejemęn
tikijtowaj iwąn tikmąnawiáj yej melą́' nokta.

Ken mochij kuą' onokǫya Jesús

16 Tikmela'matij iga inı̨́n yej aya momatiá, yej ticrędowaj pox yękti:
Dios wąlaj ken sę tąga';
IyEspı̨́ritoj Dios kinojma-ijtoj iga ayı̨́' kichij yej ayękti,
iwąn ąngelejmej‡ kitakej,
iwąn nǫyąn ipan pai̱smej mopowa',
iwąn nǫyąn ipan inı̨́n tąjli kicrędojkej,
iwąn tejkaj sej ipan cielo.

4

Yej yawij kikajtęwatij iga moconfiąrowaj ipan Dios

1 IyEspı̨́ritoj Dios kinojma-ijtowa iga kuą' ay'ya wejka iga wi̱' toTęko, sekin yawij
kikajtęwatij iga kitokaj Dios, iwąn kitokaskej mąlespi̱ritojmej yej takajkayąwaj wąn yej
tamachtiáj ken Tzitzimi' kineki.
2 Kitajtǫlkuiskej yej nę́siki' kitokaj Dios, siępma nemi takajkayąwaj, este ay'ya
momachi̱liáj ipan iyąlmajmej iga ayompa nemij.
3 Yejemęn tamachti̱skej iga ayę́ktiki' mamonąmiktilo, iwąn áy'yaki' mamokua sekin
tákual. E' Dios kichij nochi yej wel mokua, iwąn matikmakakąn gracias iga inǫ́n tákual
tonochi̱n yej timoconfiąrowaj ipan yéj, wąn tiki̱xmatij kén nokta tamachtiá itájtǫl.
4 Iga nochi yej Dios kichij yękti iwąn awel tikijtǫskej iga ayękti, sino que wel tikuaj, e'
achto matikmakakąn gracias Dios.
5 Iga yej Dios kijtoj iwąn iga tikmakaj gracias Dios, yę́ktiya iga mokua.

Pablo kinǫnǫtza Timoteo

6 Siga inı̨́n tiknęxtiliá toknı̨mej, tiyę'tekipanǫj iga Jesucristo, siga timomachtiá wąn
tikchi̱wa ken kijtowa yę'tájtǫl, inǫ́n kenkuą' tiyę'takua.
7 Amo xiknakasmaka xęto'tątapowalis yej tąga'pa kijtowa. Mąjwa' xikchijto ken Dios
kineki.
8 Yękti iga xikchi̱wa ejercicio, e' mąj yękti iga xikchijto ken Dios kineki, inǫ́n
mitzpalęwiá ipan inı̨́n tąjli iwąn nǫ kuą' tonos kąn ono' Dios.
9 Inı̨́n sí ijkǫnya nokta, iwąn yękti iga inochi makicrędo.
10 Inǫ́n iga anisiawij iga titekipanowaj wąn te-iknǫchi̱waj iga timoconfiąrowaj ipan
Dios yej isato' yej kisalvąrowa nochi gente, e' mąj kisalvąrowa yej kicrędowaj ípan.
11 Xitanęxtili inı̨́n yej nimitzijlij iwąn xitatekimaka iga mamochi̱wa.
12 Amo agaj mamitzali̱mpamati iga aya tiyǫlej; mąjwa' wel ipan tej mami̱xkui̱ti̱kąn ken
iga titajtowa, ken iga tinemi, ken iga tite-ijiknı̨n, tiyǫlyamąni', ken iga timoconfiąrowa
pan Dios wąn iga ateyi nité yej ayękti ipan moąlmaj.
13 Miej násiso' ompiga, xikleęrowilijto itájtǫl Dios toknı̨wąn, xiknǫnǫtzakąn iwąn
xikmachti̱kąn.
14 Amo xikęlkąwa iga pastǫrmej mitztąlilijkej imąmej pan motzontekon kuą' Dios
kitajtǫlmakakej, iwąn kijtojkej iga Dios mitzpalęwiá iga xikchi̱wa motekipánǫl.
15 Nochipa xikchijto yej nimitzijliá, iga nochi makita iga tikchijtiá ken Dios kineki.
16 Xikita ken iga tinemi iwąn ken iga titamachtiá, iwąn ijkǫ́n xikchijto, siga ijkǫ́n
tikchi̱wa, timomąnawi̱j, iwąn nǫ momąnawi̱skej yej mitzkakiskej.

5

Kén iga sę mayę'nemi iyi̱xtaj toknı̨wąn

1 Sę totajwę́j yej kicrędowa Cristo, siga ayompa kichi̱wa, amo xikajajwa; mąjwa' xi-
knǫnǫtza ken tikchi̱waya siga tiknǫnǫtzaya motaj, iwąn chokomej xikita ken moknı̨wąn.
2 Toy'elamatkej xikita ken moyę', iwąn takomej ken tikita mosiwa-iknı̨wąn, amo
xikejląmikili yej ayękti.
3 Xikpalęwi siwą' yej mi'ya iwę́j, yej ayagaj kipalęwiá.

‡ **3:16 3:16** Xikita glosario “Ángel”.

4 E' siga sẹ yej wẹwejmi'ya, kipiá ipilowạn o iniẹtojmej, inịmej achto yej
makipalẹwịkạn iyẹmej, iga ijkọ́n kenkuạ' kikuepaj iga moskaltijkej, ijkọ́n yẹkti iwạ́n
kiyẹ'ita Dios.
5 E' yej mi'ya iwẹ́j, iwạ́n kạ́wi'ya nokta isẹlti, inọ́n kisentạliá iyạlmaj ipan Dios, semilwi'
wạn tayowakạn kitẹnẹwiá Dios.
6 E' yej mi'ya iwẹ́j iwạ́n moyọlpolojto' ipan yej kuajkuantas yejsan kineki iyạlmaj,
inọnwa' kenkuạ' mikto' malej iga isato'.
7 Inọ́n iga xitanọnọtza ipan inịmej yej nimitzijlij iga amo agaj makipọpowakạn.
8 Si agaj ayạ́' kipalẹwiá yej de ifamíliajpa, inọ́n ayạ́' nemi kichịwa ken kijtowa Dios,
iwạ́n mochịwa mạjya sej que yej ayạ́' kicrẹdojto' Dios.
9 Xikijkuilọkạn ipan ạma' itọkạmej yej mi'ya iwẹ́j, yejsan kipiá sesenta iyạñoj o mạ́j,
iwạ́n yej sẹsan iwẹ́j kipiá'.*
10 Yej momati iga kichij yej yẹkti, kiyẹ'iskaltij ipilowạn, kọmemạwij ichạn yej
kipaxạlowiliáj, kijikxipạga' toknịmej yej kicrẹdojtokej Dios, kiyọlchikaj yej moknọmatij
iwạ́n kiyọlmá' iga kichij nochi yej yẹkti.
11 E' yej mi'ya iwẹ́j yej aya kipiá inịn edad, amo xikijkuilo itọkạ', amo santạ́' ipan
iyạlmaj kinekis sej mamonạmikti, wạn ijkọ́n kẹlkạwas iga kitoka Cristo,
12 iwạ́n ijkọ́n kichịwa yej ayẹkti iga kikajtẹwa ken achto moconfiạrowạya ipan Cristo.†
13 Iwạ́n nọ nentinemi ipan cada kajli, ay' kiyọlmaka tẹ kichịwa, ayéj san iga inọ́n, sino
que tapọpojtinemi, iwạ́n tatẹntẹmowa iwạ́n kijtowa yej ayạ́' kajasi iga mamo-ijto.
14 Nikneki iga yej wẹwejmikikej mamonạmiktịkạn, makipiakạn ipilowạn, mat-
acuidạrọkạn ichạmej, ijkọ́n awel tẹmạlijliáj yej te-ijiya.
15 Sekin viụdajmej mopojpolójkeja iwạ́n kitokákeja iyojwi Tzitzimi'.
16 Si agaj yej kicrẹdojto' Dios kipiá ichạn sẹ isiwa-iknịn yej mi'ya iwẹ́j, yéj makimakato
tẹ kipolowa, amo toknịwạn yej kicrẹdojtokej Dios makimakatokạn, ijkọ́n toknịwạn wel
kipalẹwiáj yej ay'ya nokta kipiá ạ' kipalẹwiá.
17 Pastọrmej yej kiyẹ'ojkuịltiáj toknịwạn, kajasi iga pox makiyẹ'itakạn, mamo-ita ijkọ́n
yej tekipanowaj iga kipowaj iwạ́n tamachtiáj ipan itájtọl Dios.
18 Iga ijkị́n kijtowa itájtọl Dios: “Amo xiktẹn-ilpi toro kuạ' nemi kọya trigo iga iyikxi.”
Ijkọnsan nọ: “Yej tekipanowa kajasi iga makixtạwakạn.”
19 Amo xiktajtọlkuịli yej kitẹlwiá sẹ pastor siga yej tatẹlwiá ayạ́' nemi iwạ́n ọme o ẹyi
yej nọ kinojma-itakej yej mochij.
20 E' siga sẹ pastor kichijto' yej ayẹkti, xiknọnọtza iyịxtaj toknịmej yej kitokaj toTẹko
iga mayẹ'nemi, iga ijkọ́n sekin nọ mamajmawikạn iga amo makichịwakạn yej ayẹkti.
21 Nimitzijliá iyịxtaj Dios, iwạ́n iyịxtaj Jesucristo iwạ́n iyịxtaj iyạngelejmej yej Dios
kitapejpen, iga xikchịwa kensan nimitzijlij. Kuạ' titajuzgạrowa amo sẹsan xikyẹ'ita.
22 Kuạ' tiktapejpena sẹ tạga' iga matekipano iga Dios, amo xiktạli momạ' ipan
itzontekon iga ti-orạdowa siga ayạ́' tikmati ken iga nemi. Amo santạ́' ayạ́' yẹ'nemi,
iwạ́n kijtọskej iga tikyẹ'ita yej kichijto'. Nochipa xikchịwa yej yẹkti.
23 Iga ayạ́' tiyẹ'ijtiyoj, amo ạ́'tisan xikonịto, nọ xikoni alịn vino.
24 Ono' sekin yej nẹsi iga kichijtokej yej ayẹkti malej iga aya agaj kijuzgạrowaj, e' ono'
sekin yej aya nẹsi siga kichijtokej yej ayẹkti, inọ́n nẹsiti kuạ' Dios yawi tajuzgạrọti.
25 Ijkọnsan nọ ono' sekin yej nẹsi iga kichịwaj yej yẹkti, e' ono' yej kichijto' yej yẹkti
iwạ́n anẹsi, e' inọ́n ayạ́' nochipa ịyạntos.

6

1 Inochi tekipanowạnimej yej esclạvojmej,* makirrespetạrọkạn itẹkomej, ijkọ́n ayagaj
wel kimạlijliá Dios niga wel kijtọskej iga ayompa titamachtiáj.
2 Siga sẹ esclavo kipiá itẹko yej kicrẹdojto' Dios, amo iga inọ́n makalịmpamati iga nọ
kitoka Dios. Mạjwa' makiyẹ'chịwili itekipánọl iga inọ́n yej nemi kichịwiliá nọ kitoka
Dios iwạ́n makichọkili ken iyiknịn. Inịn xikpowa iwạ́n xitamachti.

Yej kitoka iyojwi Dios mayọlpạkto kẹ'ya iga kipiá

3 Siga agaj ayompa tamachtiá, ayéj ken tanẹxtiliá itájtọl toTẹko Jesucristo, niga ayạ́'
tanẹxtiliá iga matiyẹ'nemikạn iyịxtaj Dios,
4 inịnwa' moweyimati iwạ́n akimati nitẹ́. Inịnwa' itekiy iga mopoxkuesowa iga san
kikaki tejtẹ́; iwạ́n ompa pẹwa iga ta-ịxita, kuejkuesiwi iwạ́n kuajkuántasya kijtowa iwạ́n
ayạ́' moconfiạrowa ipan agaj,

---

* **5:9 5:9** O ayị' kixịma' iwẹ́j. † **5:12 5:12** O: iwạ́n ijkọ́n kichịwa yej ayẹkti iga kikajtẹwa ken achto kijtoj iga ay' sej monạmiktiá iga kitókasan Cristo, iwạ́n ay' kejlạmikis iga wẹwejyowis. * **6:1 6:1** Xikita glosario “Esclavo”.

5 mokuejkuesowa iwąn sekin, pox ayompa tajląmiki wąn ayą' kįxmati ken nokta
tanęxtiliá itájtǫl Dios. Iwąn inįmej yej ayompa tamachtiáj, kejląmikij siga tamachtiáj
ipan itájtǫl Dios wel matatąnįkąn. Iwąn inǫ́mejpa amo ximotoka.
6 Kena, siga sę yę'nemi ipan iyojwi Dios, kenkuą' kasi yej poxsan patiyoj, e' mayǫlpąkto
kę'ya iga kipiá.
7 Iga nitę́ ayą' tikuajligakej ipan inín tąjli, iwąn nitę́ ayą' tikuįgaskej kuą' timikiskej.
8 Siga tikpiáj totzótzol iwąn tikpiáj tę tikuaj, matiyǫlpąktókąnya.
9 Iga yej motapialįjnekij, akijyǫwiáj kuą' Tzitzimi' kinęxtiliáj iga makichįwakąn yej
ayękti, wąn wetzij ipan itrąmpaj. Kiyǫltiląnaj xęto'nemilis yej tapojpolowa, iwąn ipan
inǫ́n mia' mopojpolowaj.
10 Kuą' sę kipoxpiasneki tomįn, ómpaya pęwa iga kichįwa mia' yej ajayękti. Iwąn
ono' sekin iga kipoxpiasnekij tomįn, kikajtę́waja iyojwi Dios, iwąn imątikámejsan pox
moknǫchįwaj.

Amo mamosemaka yej kitoka Cristo

11 E' tej Timoteo yej tiktoka Dios, amo ijkǫ́n xikchįwa. Xiyę'nemi, xikchįwa ken Dios
kineki, ximoconfiąro ipan Dios, xite-ijiknįn, amo nimanín xikuesiwi iwąn xiyǫlyamąni'.
12 Xiktąnili nochi yej mitztzakuiliá iga xikchįwa ken kineki Dios. Amo xiknęmpolo
yej Dios tęmaka iga nochipa tonoskej íwąn. Inǫ́n iga nokta mitznǫtza' Dios iwąn mia'
mitzkakikej kuą' tikijtoj iga tiktokas Cristo.
13 Nimitztekimaka iyįxtaj Dios yej kimaka vida nochi yej ono', iwąn iyįxtaj Jesucristo
yej kinojma-ijtoj tę itekiyo iną' Poncio Pilato,
14 iga xikchįwa nochi kensan nimitztekimaka iga ni agaj amo mamąltajto iga tej. Ijkǫ́n
xikchijto este mawįki Jesucristo.
15 Jesucristo yawi wįtzeti kuą' Dios kijtǫj. Dios kichįwas inín, iga yéjsan yej Dios yej
poxsan kipiá poder. Iwąn yéj irręy inochi ręymej iwąn íTęko nochi yej mandąrowa.
16 Yéjsan yej ayí' miki iwąn ono' kąn taxǫtalpan kąn ayagaj wel kalaki. Ni agaj ayí'
kita' niga wel kita. Yéj nochipa mamoweyimatįlti wąn nochipa marreinąro. Ijkǫ́nyawa'.
17 Xikijli yej motapialiáj ipan inín tąjli iga amo mamoweyimatikąn, iwąn amo
mamoconfiąrǫkąn ipan yej kipiáj iga inǫnwa' támisan. Mąjwa' mamoconfiąrǫkąn ipan
Dios yej isato', yej tępoxmaka yej tępolowa iga matiyę'onokąn.
18 Xikijlįkąn iga makichįwakąn yej yękti, iga ijkǫ́n kichįwaskej, mąjya sej que iga
makipiakąn tomįn. Iwąn kuą' agaj kitajtaniliáj tejtę́ inǫmej yej motapialiáj, mapąkikąn
iga wel kipalęwiáj iyiknįwąn. Iwąn yej itatkimej, achi makimajmakakąn sekin.
19 Iga ijkǫ́n kipalęwiáj iyiknįmej, Dios nǫ kipalęwįj yejemej iwąn onoskej nochipa íwąn.

Pablo monawatiá wąn Timoteo

20 Timoteo, xikchįwa yej Dios mitztekimá'. Amo xiknakasmaka xęto'tájtǫl yej ayą'
mitzpalęwiá, amo ximotęnkįtzkįkąn iwąn inǫmej yej momachįliáj iga poxsan tajtǫlmatij,
iga yejemej akimatij nitę́.
21 Sekin yej kitokaj inǫmpa tamatilis kikajtęwaj iyojwi Dios.
Dios mamitzyǫlchikąwa. Ijkǫ́nyawa'.

Ǫ́meya ą̱ma' yej San Pablo kijkuilowilij Timoteo

Pablo kijkuilowiliá Timoteo

1 Nej niPablo, iyapǫ́stol* Jesucristo, ken tikijtowaj, sę yej yéj kitı̱tan, iga ijkǫ́n kine' Dios. Yéj kíjtoja iga tęsalvą̱rowa iga tisętitokej iwą́n Cristo Jesús.
2 Timoteo yej ken tinopiltzı̱n, nimitzpoxneki, nimitzijkuilowiliá inı̱n ą̱ma' iwą́n nikneki xiyę'ono. Dios yej toTaj iwą́n toTęko Jesucristo mamitziknęli iwą́n makichı̱wa iga xono tamelą́.

Mopowa itájtǫl Cristo

3 Nochipa kuą̱' nitajtowa wąn Dios pan día iwą́n tayowakąn, niktajtaniliá iga mamitzpalęwi. Nikmaka gracias Dios, yej niktoka ken kitokaya no-ikyapatajmej, iwą́n nikmatito' ipan noąlmaj iga ayą́' nikchijto' yej ayękti.
4 Nikejlą̨miki kuą̱' tichǫga'. Poxsan nimitzitasneki iga maniyǫlpą̨ki.
5 Nikejlą̨miki ken iga timomela'confiąrowa ipan Dios ken achto moconfiąrojkej moy'elamaj Loida iwą́n moyę' Eunice, iwą́n nej nikmati iga tej ijkǫnsan nǫ timoconfiąrowa ipan Dios.
6 Inǫ́n iga nimitznǫnǫtza iga amo masejto inǫ́n yej Dios mitzmá' kuą̱' nimitzta̱lilij nomą̱', iga inǫ́n tikchı̱was, ken kuą̱' tikyakatijtos ti'ti.
7 Porque Dios ayą́' tęmá' iyEspı̱́ritoj iga matimajmawikąn, sino que iga nochi wel matikchı̱wakąn, iga wel matikchǫkilı̱kąn toknı̱mej iwą́n wel matiktapejpenakąn iga tikchı̱waj yej yękti.
8 Amo xipı̱nąwa iga tikpowa itájtǫl toTęko Jesucristo, amo nǫ xipı̱nąwa de nej iga nono' preso iga niktoka toTęko, mąjwa' xikijyǫwi kuą̱' mitziknǫchı̱waskej iga tikpowa itájtǫl toTęko, iga Dios wel mitzpalęwı̱j.
9 Dios tęsalvą̱roj iwą́n tęnǫtza' iga matiyę'nemikąn iyı̱xtaj, ayéj iga tikchijkej yej yękti, sino que tęyokanǫtza' iga matisętitokąn iwą́n Cristo Jesús. Dios tęchǫkilij este kuą̱' aya kichı̱waya tą̱jli,
10 e' mela'nęsi' iga tępoxchǫkiliá iga kitı̱tan toTęko Jesucristo yej tęsalvą̱rǫko, yéj kuą̱' ojpa-isa' kitąnilij mikílisti, iwą́n iga yę'notı̱ciaj tęnęxtiliá iga wel matonokąn nochipa wąn Dios.
11 Dios nętą̱lij iga manimochı̱wa itatı̱tan iga manikmachti yej ayéj judiyojmej inı̱n yę'notı̱ciaj yej tasalvą̱rowa.
12 Inǫ́n iga nokta ne-iknǫchı̱waj. E' ayą́' nipı̱nąwa, iga nikmati ipan ą̱'yéj nimoconfiąrowa iwą́n nikmati iga yéj wel neǫmemą̱wijtos miej nikchı̱wa yej nętekimá', este inǫ́n día kuą̱' wı̱' toTęko tajuzgą̱rǫki.
13 Xikchijto ijkǫ́n ken nimitznęxtilij, ken tanęxtiliá itájtǫl Dios. Amo xikajtęwa iga timoconfiąrowa ipan Dios iwą́n xite-ijiknı̱n iga tisętitokej ipan Jesucristo.
14 IyEspı̱́ritoj Dios yej ono' towąn mamitzpalęwi iga xitamachti kensan kijtowa itájtǫl Dios.
15 Tikmátiya iga inochi toknı̱mej de estado de Asia nękajkajtéjkeja, sekin de yejemej, Figelo iwą́n Hermógenes.
16 Dios makiknęli Onesíforo, isiwą̱' iwą́n ipilowąn, iga yéj mia' vęj nęyǫlchikąwako iwą́n ayą́' pı̱nąwa' iga nipręsojtito'.
17 Mąjwa' kuą̱' asi' nigaj Roma, nętęmowąya nǫyąn este kąn ne-asi'.
18 ToTęko makiknęli Onesíforo inǫ́n día kuą̱' toTęko tajuzgą̱rǫj. Tej tikmátiya iga Onesíforo poxsan tępalęwij kuą̱' tonoyaj ą̱ltepę' Éfeso.

2

Sę yej kitoka Jesucristo mamochı̱wa ken yę'soldą̱doj

1 Timoteo yej ken tinopiltzı̱n,* xikejlą̨miki iga mitziknęliá Cristo Jesús iga tisętito' íwąn, iwą́n mitzpalęwiá iga amo ximosemaka ipan iyojwi.
2 Ken tiká' kuą̱' nitamachtij pan itájtǫl Dios iyı̱xtaj mia' toknı̱wąn, ijkǫnsan nǫ xikmachti sekin yej tikita iga yę'nemij, yej wel nǫ makimachtı̱kąn sekin.

* **1:1 1:1** Xikita glosario “Apóstol”. * **2:1 2:1** Pablo kita Timoteo ken kuą̱' ipiltzı̱n iga kinęxtilij ken iga mamoconfiąro ipan Cristo.

3 Inǫ́n iga xikijyǫwi kuą' mitziknǫchi̱waj iga tiktoka Jesucristo, ken kichi̱wa sę
yę'soldądoj kuą' tekipanowa.
4 Iga sę soldado kuą' tekipanojto', awel kichi̱wa se' tekipánǫl, iga kineki makichijto
yejsan kitekimakaj.
5 Ijkǫnsan nǫ sę yej motalowa, awel kitąniá siga ayą́' kichi̱wa ken ono' pan reglamento
iga motalǫlo.
6 Nǫ yej pox tekipanowa ipan mi̱jli, kajasi iga yéj achto makikua yej kipixka.
7 Xikejlą̨nto inı́n yej nimitzijlij, iwą́n toTę̨ko yawi mitzpalę̨wi̱ti iga xikmati tę kijtǫjneki.
8 Ayı́' xikę̨lką̨wa Jesucristo yej wą̨laj ipan tętajwę̨wej ikyapa rey David. Jesucristo
ojpa-isa' sej kąn miktoya; inǫ́nyawa' in yę'noti̱ciaj yej nikpowa nǫyąn.
9 Iga nikpowa inı́n yę'noti̱ciaj, ne-iknǫchi̱waj iwą́n inąn nilpito' iga cadena ken sę yej
tamiktij; e' itájtǫl Dios ayą́' ilpito' iga cadena.
10 Inǫ́n iga nikijyǫwiá kuą' ne-iknǫchi̱waj iga nikchǫkiliá inǫmej yej Dios kitapejpen.
Ijkǫ́n yejemej nǫ mamosalvą̨rǫkąn iga sętitokej ipan Cristo Jesús iga nochipa maonokąn
iną́' Dios.
11 Ini̱nwa' melą́' nokta:
Siga timikíkeja wąn Cristo, nǫ tiawij tisen-onotij wąn yéj.
12 Siga te-iknǫchi̱waj, tisenreinąrǫskej íwąn.
Siga tikijtowaj iga ayą́' tiki̱xmatij Jesús, yéj nǫ yawi kijtǫti iyi̱xtaj Dios iga ayą́' te-i̱xmati.
13 Siga tikajtę̨waj iga tiktokaj Dios, yéj nochipa kichi̱was yej kijtowa,
iga Dios awel motajtǫlpata.

Sę tekipanowąni yej kiyę'chi̱wa itekipánǫl

14 Xikejlą̨nti̱kąn toknı̱wąn yej nimitzijkuilowilij. Iwą́n iyi̱xtaj toTę̨ko xikijli iga ayo'
mamokuejkuesojtokąn itechko tajtǫlmej, inǫ́n ayagaj kipalę̨wiá, mąjwa' kipojpolowa yej
kikakij.
15 Xikchi̱wa iga Dios mamitzita iga tiyę'tekipanowa, yej ayagaj wel mitzpi̱najtiá, yej
tiyę'tamachtiá ipan itájtǫl Dios.
16 Amo xiknakasmaka xętǫ'tajtǫlmej yej atępalę̨wiá, iga yej ijkǫ́n tajtowaj, poxsan
kichijtiawij komati yej ayę̨kti.
17 Iga ijkǫ́n tanę̨xtiliáj mochi̱wa ken sę kókol yej ayı́' pajtis. Ijkǫ́n kichijkej Himeneo
iwą́n Fileto.
18 Yejemęn kikajtéjkeja yej nokta tanę̨xtiliá itájtǫl Dios iwą́n kijtowaj iga yej miktokej
ojpa-isákeja. Iwą́n sekin yej kicrę̨dowaj ini̱mej, ay'ya kojasij kén iga mamoconfiąrǫkąn
ipan Cristo.
19 E' itájtǫl Dios ayą́' mopata, ken sę weyi te' yej ayą́' mǫli̱na, iwą́n ompa ijkı́n ijkuilijto':
“ToTę̨ko ki̱xmati nochi yej yéj itatki”; wąn: “Nochi yej kiweyimati̱ltiá itǫką' Cristo,
makikajtę̨wa iga kichi̱wa yej ayę̨kti.”
20 Ipan sę weyi kajli ayą́' óno'san traste de oro iwą́n plata, nǫ ono' de kuawi' iwą́n de
kǫnsoki', e' yej máj patiyoj mochijchimi kuą'san wi̱tzej yej paxąlowaj, iwą́n ono' traste
yej nochipa mochijchinto'.
21 Siga tejemej ayą́' tikchi̱waj yej ayę̨kti, tonoskej ken tejté yej pox patiyoj yej toTę̨ko
wel kitapejpena, wąn wel tę̨kuis iga makichi̱wa wąn tejemej ken yéj kiyę'ita.
22 Nikęman amo mamitzyǫltilą̨na iga xikchi̱wa yej ayę̨kti, yej ken chokomej kinekij
makichi̱wakąn. Xiktoka yę'ojti, ximoconfiąro ipan Dios, xikchǫkili toknı̱wąn, iwą́n xono
tamelą́. Xiksenweyimati̱lti̱kąn toTę̨ko iwą́n inǫmej yej yǫlchipaktikej.
23 Amo xiknakasmaka xętǫ'tájtǫl yej atępalę̨wiá, tikmátiya iga ómpaya pęwa iga
mokuejkuesǫlo.
24 Yej tekipanowa iga toTę̨ko Dios awel mamokuesojtinemi, mąjwa' mate-ijiknı̱n, wel
matamachti iwą́n amo nimanı́n makuejkuesiwi.
25 Tamelą́ xiknǫnǫtza yej ayompa tamachtiáj, anka ijkǫ́n, siga Dios kineki, wel
moyǫlpataskej iwą́n kimatiskej ken nokta tanę̨xtiliá itájtǫl Dios.
26 Tzitzimi' ken kilpitokej yejemęn iga kichijtokej yej ayę̨kti ken yéj kineki, e' Dios wel
kipalę̨wiáj iga maxitomikąn.

3

Kén nemiskej la gente kuą' ay'ya wejka iga wi̱' toTę̨ko

1 Nǫ xikmati iga kuą' ay'ya wejka wi̱' toTę̨ko, poxsan mochi̱was yej ayę̨kti.
2 Onoskej yej imątikámejsan monekij, onoskej yej kinekij makipoxpiakąn tomi̱n,
onoskej yej moweyimatij iwą́n mokichmatij. Onoskej yej kimąlijli̱skej Dios, onoskej
yej akichi̱waskej ken kitekimakaj itajmej, onoskej yej ayą́' taagradecę̨rǫskej iwą́n yej
akicrę̨dǫskej Dios.

3 Onoskej yej ayą́' ta-iknęlı̨skej niga tachǫkilı̨skej, onoskej yej tapǫpowaskej, onoskej
yej awel kikajtę̨waskej iga kichı̨waj yej ayę̨kti, onoskej yej pox ta-ijiyaskej iwąn kijiyaskej
yej yę̨kti.
4 Onoskej yej kikajkayąwaskej iyamı̨gojmej, onoskej yej atamajmawilı̨skej, onoskej yej
moweyimatiskej, onoskej yej mąj kichı̨wasnekiskej ken yejemej kinekij, ayejpa yej Dios
kineki.
5 Onoskej yej nę́siski' moconfiąrowaj ipan Dios, e' ken iga nemiskej anęsi siga kitokaj
Dios.
Iwąn inǫmej amo timotokas.
6 Inǫmej tajtąga' paxąlojtinemij iwąn kikajkayąwaj siwątkej yej ayą́' yę'nemij. Inǫmej
siwątkej kiyǫltilı̨antokej iga kichı̨wasnekij yej ajayę̨kti,
7 nochipa kikakisnekij yej se'pa iga tamachtiáj, e' ayı̨́' kimela'matij ken tanęxtiliá itájtǫl
Dios.
8 Kensan Janes iwąn Jambres yej brǫjojmej yej yajkij icǫntraj Moisés,* ijkǫnsan nǫ
inı̨mej yej ayompa tamachtiáj onokej icǫntraj ken nokta tanęxtiliá itájtǫl Dios. Ipan
iyąlmajmej kejlı̨antókejsan iga kichı̨waj yej ayę̨kti iwąn ay'ya kajasij iga matamachtı̨kąn
itájtǫl Dios.
9 E' awel mąj takajkayajtoskej, porque nochi yawi kimatiti iga yejemej ayompa
kichijtokej, ijkǫ́n ken momati' iga Janes iwąn Jambres takajkayajkej.

Pablo kijliá Timoteo yej makichı̨wa

10 E' tej tikchı̨wa kensan timı̨xkuı̨tij pan nej, ken nitamachtiá, ken ninemi, yej
nikchı̨wasneki, ken iga nimoconfiąrowa ipan Cristo, ken iga ayą́' nimanı̨́n nikuesiwi,
ken iga nikchǫkiliá toknı̨wąn iwąn ken iga nochi nikijyǫwiá
11 kuą' nępręsojwiąyaj iga ne-iknǫchı̨waj. Tikmati ken iga ne-iknǫchijkej ipan
ąltepępmej Antioquía, Iconio iwąn Listra;† e' toTę̨ko nǫyąn nępąnawij.
12 Nochi yej kinekij mayę'nemikąn ken kineki Cristo Jesús, yawij kiknǫchı̨watij.
13 E' yej kichı̨waj yej ayę̨kti iwąn ayompa tamachtiáj, ayą́' yę'kı̨saskej, iga kuą'
takajkayąwaj, yejemęn nǫ mokajkayąwaj.
14 E' tej, xikchijto ijkǫ́n ken mitznęxtilijkej iwąn ticrędoj. Tej tikmati ą'yéj mitzmachtij,
15 iwąn tikı̨xmati' itájtǫl Dios este kuą' aya tiyǫlej. Inǫ́n tájtǫl wel tęnęxtiliá ken iga
wel timosalvąrowaj iga timoconfiąrowaj ipan Cristo Jesús.
16 Inochi itájtǫl Dios, inǫnwa' Dios nokta kitajtǫlmá' yej kijkuilojkej, iwąn wel íga
titamachtiáj, wel titanǫnǫtzaj, iwąn wel tiknęxtiliáj sekin iga mamoyǫlpatakąn iwąn
tęnęxtiliá ken iga matiyę'nemikąn.‡
17 Ijkǫ́n, siga sę yej kitoka Dios momachtiá itájtǫl wąn kichı̨wa ken kijtowa, wel kichı̨wa
inochi yej Dios kineki, nochi nokta yej yę̨kti.

4

1 Nimitztekimaka iyı̨xtaj Dios iwąn toTę̨ko Jesucristo yej wı̨' ken sę rey iga kijuzgąrǫki
yej isatokej iwąn yej miktokej,
2 iga xikpowa inı́n yę'notı̨ciaj de Jesucristo; xikpowili yej mitzkakisnekij, e' nǫ xikpow-
ili yej ayą́' mitzkakisnekij. Xikyǫlyamąna yej ayompa nemi, xikijli iga mamoyǫlpata.
Xitanǫnǫtza tamelą́ iwąn xitamachti itájtǫl Dios.
3 Iga yawi wı̨tzeti kuą' ay'ya kikakisnekiskej yę'tamachtilis; mąjwa' kitęmǫskej mia'
yej tamachtiáj iga makimachtı̨kąn ken yejémejpa kikakisnekij.
4 Kikajtę̨waskej ken nokta tanęxtiliá itájtǫl Dios iwąn kinakasmakaskej
nąmǫlkuęntojmej.
5 E' tej nochipa xiyę'tajlı̨anto. Xikijyǫwi kuą' mitziknǫchı̨waj. Xikpojto yę'notı̨ciaj kén
iga Jesucristo tasalvąrowa iwąn xikyę'chı̨wa motekipánǫl yej toTę̨ko mitzmá'.
6 Nej ay'ya kę' poliwi iga yáwija nęmiktı̨tij; nimochı̨was ken tikita sę ofrenda iga Dios.
7 Niktąnilij nochi yej nętzakuiliąya iga manikchı̨wa ken kineki Dios. Támi'ya
notekipánǫl ipan iyojwi Dios. Ayą́' nikajtej iga nimoconfiąroj ipan Cristo.
8 Nikmati iga ipan cielo toTę̨ko nęmakas yej yę̨kti* iga nikchij ken yéj nętekimá'.
Nęmakas toTę̨ko yej tayę'juzgąrowa inǫ́n día kuą' tajuzgąrǫj. E' ayéj nejsan nęmakas,
nǫ kimakaskej yej kichı̨xtokej iga magui' mawı̨́kiya.

Pablo kijliá Timoteo yej makichı̨wa

9 Amo mawejkati iga xine-itaki,

---

* **3:8 3:8** Ex 7:11 † **3:11 3:11** Hch 14:19 ‡ **3:16 3:16** 2 Ped 1:21 * **4:8 4:8** "Yej yę̨kti"; español "corona". Xikita glosario "Corona".

10 iga Demas nẹkajtej iga mą́j kine' yej ono' ipan inı̨́n tąjli, iwą́n yajki ąltepẹ'
Tesalónica. Crescente yajki ipan estado de Galacia, Tito yajki ipan estado de Dalmacia.
11 Isẹlti Lucas nigaj ono' nowąn. Kuą' tiwı̨', xiktẹmo Marcos iga mawı̨ki nọ, porque
wel nẹpalẹwı̨j ipan notekipánọl.
12 Tíquico niktı̨tan ąltepẹ' Éfeso.
13 Kuą' tiwı̨', achi ompa xinẹwajliguili nokąpaj de tzótzol yej nikajtej ąltepẹ' Troas
chąn Carpo; nọ xinẹwajliguili kimilọląmamej† kąn ijijkuilijto' itájtọl Dios, e' mą́j nikneki
kimilọlkuetaxmej kąn ijijkuilijto' itájtọl Dios.
14 Alejandro, yej tekipanowa iga kichı̨wa kuajkuantas iga tepos, poxsan nẹchı̨wilij yej
ayẹkti, e' kensan nẹchı̨wilij, yawi kitati iwą́n toTẹko.
15 Kuidáj nọ Alejandro mitzchı̨wiliá tejtẹ́, iga yéj kijiya kén iga nejemẹn nitamachtijkej
itájtọl Dios.
16 Kuą' achto nimotajtowilij iyı̨xtaj tekiwajmej, ayagaj nẹtajtowilij; nochi
nẹsenkokajtejkej. Malej ijkọ́n, Dios makiknẹlı̨kąn yej nẹsenkokajtejkej.
17 E' toTẹko nẹpalẹwij iwą́n nẹyọlchikaj, ijkọ́n iga wel nikpowa' inı̨́n yẹ'notı̨ciaj yej
tasalvąrowa, iga makikakikąn inọmej yej ayéj judiyojmej. Iwą́n Dios nẹmąnawij iga
amo manẹkua tẹkuąni.
18 ToTẹko nẹmąnawı̨j ipan inochi yej ayẹkti, iwą́n nẹwı̨gas kąn yéj ono' ipan cielo.
¡ToTẹko mamoweyimatı̨lti nochipa! Ijkọ́nyawa'.

Pablo monawatiá iwą́n kitajtaniliá toTẹko iga mayẹ'onolo

19 Ompa xinẹsaludąrowili Prisca, Aquila iwą́n Onesíforo, isiwą' iwą́n ipilowąn.
20 Erasto kąwi' ąltepẹ' Corinto, iwą́n Trófimo menfermąroj wąn nikajtej ąltepẹ' Mileto.
21 Nikneki xiwı̨ki kuą' aya sektajtiá. Mitzsaludąrowaj Eubulo, Pudente, Lino, Claudia
iwą́n inochi toknı̨wąn yej kicrẹdojtokej Cristo.
22 ToTẹko Jesucristo maono mowąn, iwą́n Dios mamitzyọlchikąwakąn amonochı̨n.
Ijkọ́nyawa'.

† **4:13 4:13** Xikita glosario “Kimilọląma'”.

Ąma' yej San Pablo kijkuilowilij
Tito

Pablo kijkuilowiliá Tito

1 Nej niPablo, itekipanowąni Dios iwąn nej nǫ iyapóstol* Jesucristo, ken tikijtowaj
nej sę yej yéj kitjtan. Nętjtan iga manikpowili itájtǫl inǫmej yej yéj kitapejpen iga
mamoconfiąrǫkąn ipan yéj iwąn makimela'ixmatikąn iyojwi toTęko.
2 Ijkǫn makimatikąn iga kęman wel nochipa onoskej wąn Dios. Dios ayą́' takajkayąwa,
iwąn este kuą' aya ono' inin tąjli, kíjtoja iga yej moconfiąrowaj ipan yéj, nochipa onoskej
íwąn.
3 Ináin nokta, kuą' Dios yej tęsalvąrowa kine', nęnęxtilij itájtǫl iwąn nętekimá' iga
manikpowa.
4 Tito, yej ken tinomela'piltzin iga nǫ timoconfiąrowa ipan Dios, nimitzijkuilowiliá
inin ąma'. Nikneki iga Dios yej toTaj iwąn toTęko Jesucristo yej tęsalvąrowa,
mamitzyǫlchikąwa, mamitziknęli iwąn makichiwa iga xono tamelą́.

Tekipánǫl yej Tito makichiwa Creta

5 Nimitzkajtej ipan tajkótąl† yej itǫką' Creta iga xikchiwa yej aya mochiwaya, iwąn
iga xiktapejpena ipan sejsę́ ąltepę' tajtąga' iga xiktąli iga mamochiwakąn anciąnojmej,‡
ijkǫn ken nimitzijlij.
6 Sę anciano mayę'nemi iga amo makipǫpowakąn. Makipiá sęsan isiwą', iwąn
ipilowąn makicrędojtokąn Dios iwąn nochi makimatikąn iga yę'nemij wąn tacrędowaj.
7 Sę pastor§ Dios kitąliá iga makitzto iga mayę'onokąn yej kitokaj Cristo. Inǫn
pastor mayę'nemi, amo mayǫltakuakti', amo makuejkuesiwi, amo matąwąna, amo
matakuejkueso iwąn amo makineki tomin yej ayompa motąniá.
8 Mąjwa' nochipa makǫmemąwi ichąn yej kipaxąlowiliáj, makichiwa yej yękti,
makimati katiapa yej yękti iwąn yej ayękti, mayę'nemi, amo makichiwa yej ayękti, wel
mamoyǫltakuąwili iga amo makichiwa yej ayękti.
9 Nochipa makichiwa ken tanęxtiliá itájtǫl Dios kensan nejemęn niknęxtilijkej. Ijkǫn
wel makipalęwi sekin iga kimachtiá inǫn tájtǫl, iwąn makiyǫlyamąna yej kimąlijliá
itájtǫl Dios.
10 Porque ono' mia' yej ayą́' tacrędowaj, ken sekin judiyojmej* yej ayompa tamachtiáj
iwąn takajkayąwaj.
11 Inǫmej xikijlikąn iga ay' matamachtikąn. Iga tamachtiáj kąnsan makitąnikąn tomin
iwąn este kipojpolowaj mia' tętajmej, tęyęmej wąn tępilowąn.
12 Sę yej chąntitoya ipansan inǫn tajkótąl Creta yej kiprofętajmatij,† ijkín kijlij yej de
yejémejpasan: "Yej ichąmej Creta pox takajkayąwaj, mąlojmej, pox takuaj iwąn atę́
kichiwaj."
13 Iwąn ómpaya ken kijtoj; inǫn iga poxsan xikajajwakąn yej ayompa tamachtiá iga
mayę'nemikąn ipan iyojwi Dios.
14 Amo makikakisnekikąn cuento yej motęnchíwapa yej sekin judiyojmej tanęxtiliáj,
niga xikchiwakąn ken tatekimakaj inǫmej yej ayą́' kichiwaj ken kijtowa itájtǫl Dios.
15 Sę yej ayí' kejląnto' yej ajayękti, iga yéj nochi yękti; e' iga yej ayą́' kicrędowa Cristo
iwąn kuajkuantas yej ayękti kejląnto', iga yéj ateyi nitę́ yej yękti, iga ipan itzontekon
kejlánto'san yej ajayękti, este ay'ya momachiliá ipan iyąlmaj iga ayompa nemi.
16 Kijtowaj iga kixmatij Dios, e' ken iga nemij nęsij iga ayą́' kicrędojtokej Dios, iga
ta-ijiyaj, ayą́' tacrędowaj, iwąn awel kichiwaj yej yękti.

2

Kén iga matamachti Tito

1 Tito, xitamachti ijkǫnsan ken tanęxtilią́ itájtǫl Dios.
2 Węwetkej mayę'tajląntokąn, mayę'nemikąn iga sekin makiyę'itakąn iwąn maki-
matikąn katiá yej yękti wąn katiá yej ayękti, mamoconfiąrojtokąn ipan Dios,
mate-ijiknìwąn iwąn amo nimanín makuesiwikąn.

---

* **1:1 1:1** Xikita glosario "Apóstol". † **1:5 1:5** Xikita glosario "Tajkótąl o Isla". ‡ **1:5 1:5** Xikita glosario "Anciano".
§ **1:7 1:7** Pastor: xikita glosario "Obispo". * **1:10 1:10** Anka inimej judiyojmej tamachitiąyaj iga yej kitoka Cristo
nǫ mamocircuncidąro, yejemęn kijliąyaj "el partido de la circuncisión". Xikita glosario "Circuncisión". † **1:12 1:12**
Xikita glosario "Profeta".

3 Ijkǫnsan nǫ toy'elamatkej, mayę'nemikąn, amo matapǫpojtinemikąn niga
matąwąnakąn. Wel ipan yejemęn mamịxkuịtịkąn sekin,
4 iga makinęxtilịkąn siwątkej yej aya ilamatkej ken iga makinekikąn iwęwejmej iwąn
ipilowąn.
5 Nǫ makinęxtilịkąn iga mayę'tajląntokąn, mayę'nemikąn, matayę'cuidąrǫkąn
ichąmej, mate-ijiknịwąn, makicrędǫkąn iwęwejmej, iga amo agaj mamąltajto iga itájtǫl
Dios.
6 Ijkǫnsan nǫ xiknǫnǫtza chokomej iwąn takomej iga mayę'tajląntokąn iga amo
makichịwakąn yej ayękti.
7 Ipan tej nochi mamịxkuịtịkąn ipan yej tikchịwa. Kuą' titamachtiá, manęsi iga yej
nemi tikijtowa melą́' nokta iga tikchijto' ken tikijtowa.
8 Xiyę'tątapowa iga amo agaj makijto iga ayompa titamachtiá. Ijkǫ́n siga agaj
mitzpǫpowa, mopịnajtịj iwąn awel tęmąlijlịskej.
9 Xiknǫnǫtza yej escląvojmej* iga makichịwakąn ken kitekimakaj itękomej;
mate-ijiknịmej iwąn amo matatęnkuepilịkąn.
10 Amo matachtekikąn, mąjwa' mayę'nemikąn, iga ipan yejemej nochi makita iga yej
titamachtiáj kén iga Dios tęsalvąrowa, poxsan yękti.
11 Iga Dios tęnęxtilij iga poxsan tęneki, iwąn kisalvąrǫko nochi gente.
12 Dios tęnęxtiliá iga matikajtęwakąn nochi yej ayękti iwąn yej tęyǫltiląna ipan inín
tąjli, iwąn matiyę'tajląntokąn, matiyę'nemikąn wąn nochipa matiktęmǫkąn Dios miej
tonokej ipan inín tąjli.
13 Nǫ tęnęxtiliá iga matipąktokąn iga tikchịxtokej mamochịwa yej Dios kijtoj iga
kichịwas, iga wị' toDios yej poxsan kipiá poder, Jesucristo yej tęsalvąrowa.
14 Yéj motęmá' iga mi' iga tejemej iga tęsalvąroj iga tikchijtoyaj inochi yej ayękti,
iwąn tęperdonąrowilij yej tikchijkej yej ayękti, iga matimochịwakąn itatki, iwąn nochipa
matikchijtokąn yej yękti.
15 Inịnwa' in yej xitanęxtili. Xikanimąro yej mosemakasneki iwąn xikajajwa yej
ayompa nemi, iga mitztąlkej iga ximandąro. Amo xikchịwa yej ayękti iga amo agaj
mamitzalịmpamati.

3

Ken makichịwakąn yej kitokaj Cristo

1 Xikejląntịkąn toknịmej iga makichịwakąn ken tatekimakaj nochi tekiwajmej kajkąn
mandąrowaj, iwąn makiyǫlmakatokąn iga makichịwakąn nochi yej yękti.
2 Toknịmej ni agaj amo matapǫpowa, tamelą́ manemikąn iwąn mate-ijiknịmej, amo
mamoweyimatikąn kuą' agaj íwąn tątapowaj.
3 Tejemej nǫ kuą' aya tiktokayaj Cristo ijkǫ́n nǫ tikchịwayaj, ayompa titajląmikiáj,
ayą́' tikchịwayaj ken tętekimakayaj, iwąn tiktekichijtoyaj nochi yej tęyǫltiląna yej ayękti
iwąn yej kiyę'matịltiá toąlmaj. Tikchijtoyaj yej ayękti iwąn tita-ịxitayaj. Te-ijiyayaj iwąn
timosepan-ijiyayaj.
4 E' Dios yej tasalvąrowa tęnęxtilij iga te-iknęlij iwąn kichǫkiliá nochi gente.
5 Dios tęsalvąroj, ayéj iga tikchijkej tejtę́ yej yękti, sino que iga te-iknęlij. Kuą'
tęsalvąroj, teęwịltilij yej tikchijkej yej ayękti iga wel mati-ojpanacęrǫkąn, iwąn iyE-
spíritoj Dios kichij iga wel matipęwakąn iga matinemikąn ipan iyojwi.
6 Dios kitịtan Jesucristo yej iPiltzịn yej tęsalvąrowa iga nochipa matikpiakąn iyE-
spíritoj.
7 Dios tęchǫkilij wąn tęyę'ita malej iga kajasi iga matęcastigąro. Inąn tikmatij iga tiawij
tonotij nochipa wąn Dios.
8 Inín tájtǫl sí, melą́' nokta. Nikneki poxsan xiktekimachtịkąn yej kicrędojtokej Dios
iga ijkǫ́n makichijtokąn yej yękti. Inịmej tájtǫl sí, pox yękti iwąn kipalęwiá nochi.
9 E' amo xiknakasmaka nąmǫltájtǫl yej atępalęwiá, niga tątapowalis yej tajtowa de
to-ikyapatajmej. Iwąn amo ximotęnkịtzki iga anmokuejkuesowaj iga san iley Moisés,
inǫ́n atępalęwiá ni alín.
10 Siga agaj kiyojyokatiá toknịwąn yej kitokaj Dios, xiknǫnǫtza, sę o ǫme vęj, iwąn siga
ayą́' kipata ken iga nemi, xikịxti iga ayo' ximonechkǫkąn íwąn.
11 Ijkǫ́n tikmati iga inǫ́n tąga' kitekichijto' yej ayękti iwąn igąnajsan monęxtiá iga ayą́'
yę'nemi.

Pablo kijliá Tito tę makichịwa

---

* **2:9 2:9** Xikita glosario “Esclavo”.

12 Nia nimitztitaniliti toknin Artemas o Tíquico. Kuaʼ asis, xikchiwa iga nimanín
xine-itati ipan altepeʼ Nicópolis, iga ompa nia nikawiti kuaʼ sektaj.
13 Xikpalewi Zenas yej tamachtiá pan la ley iwán no xikpalewi Apolos, xikmakakan
nochi yej kinekiskej ipan ojti iga amo nité makichiwilikan falta.
14 Toknimej yej kitokaj Cristo makimatikan no iga makichiwakan yej yekti iwán
makipalewikan toknimej yej kichiwiliáj falta tejté, ijkón ayáʼ san petz tachixtokej.

Pablo monawatiá

15 Nochi yej onokej nowan mitzsaludarowaj. Xiksaludaro toknimej yej techokiliá, yej
kitokaj Dios. Dios mamitzyolchikawakan amonochin. Ijkónyawaʼ.

Ą̱ma' yej San Pablo kijkuilowilij
Filemón

Pablo kijkuilowiliá Filemón

1 Nej niPablo yej nipręsojtito' iga nikpowa itájtǫl Jesucristo, nimitzijkuilowiliáj inı̨́n ą̱ma' iwą́n toknı̨n Timoteo. Noknı̨n Filemón yej nimitzpoxchǫkiliáj, nimitzijkuilowiliáj
tej yej nǫ tikpowa itájtǫl Dios.
2 Nǫ nikijkuilowiliáj inochi toknı̨wąn yej monechkowaj mochąn iga ankiweyimatı̨ltiáj
Dios, wąn nǫ la hermana Apia iwą́n toknı̨n Arquipo yej nǫ tępalęwiá iga tikpowaj itájtǫl
toTęko.
3 Dios yej toTaj iwą́n toTęko Jesucristo mamitzmakakąn yej yękti iga xonokąn tamelą́.

Kén iga Filemón te-ijiknı̨n wąn moconfiąrowa ipan Jesús

4 Nochipa kuą' nitajtowa wąn Dios nimitzejlą̨miki wąn nikmaka gracias iga tej,
5 iga nęmatı̨ltijkej iga timoconfiąrowa iwą́n tikpoxneki toTęko Jesús iwą́n iga
tikchǫkiliá inochi yej moconfiąrowaj ipan Dios.
6 Niktajtaniliá Dios iga amo xikajtęwa iga tikpowa itájtǫl Dios, iga máj xikyę'entendęro
inochi yej yękti yej tikpiáj ipan Cristo Jesús.
7 Nipoxpąkto' iwą́n tinęyǫlchikąwa iga tipoxte-ijiknı̨n, gracias iga tej noknı̨n,
yǫlchikajtokej inochi yej kicrędojtokej Dios.

Pablo kitajtowiliá Onésimo

8 Malej anka wel katka nimitztekimakaya tę tikchı̨was iga nej sę itatı̨tan Cristo,
9 e' máj yękti manimitztajtanili iga san timochǫkiliáj. Nej Pablo, niwę́weja iwą́n inąn
nipręsojtito' iga nikpowa itájtǫl Cristo Jesús,
10 achi manimitztajtanili sę favor iga Onésimo. Onésimo nikita ken nopiltzı̨n iga nigaj
kąn nipręsojtito' niknęxtilij iga mamoconfiąro ipan Cristo.
11 Anka ikya, Onésimo moesclą̨voj* katka yej ayą́' mitzpalęwiąya, e' inąn kena
tęservı̨rowa, tej wel mitzpalęwij iwą́n nej nǫ nępalęwijto'.
12 Inǫ́n iga inąn nimitztı̨taniliá; xikǫmemąwi ken kuą' nej nemi tineǫmemąwiá.
13 Nej niknekiá iga makąwi nigaj nowąn, iga manępalęwi ken kuą' tej nemi
tinępalęwiá, ken inąn iga nipręsojtito' iga nikpowa itájtǫl Dios.
14 E' ayą́' nikneki manikchı̨wa nitę́ siga ayą́' achto tej tikijtowa, iga inǫ́n yej
nimitztajtaniliá amo manimitztekimácapa, sino que xikchı̨wa mogąnaj.
15 Anka Onésimo mitzcholowilijka sę tiempo, e' inąn nochípaya yawi onoti mowąn,
16 e' ay'ya ken sę esclavo, sino que mąjya sej que sę esclavo; inąn kenya sę toknı̨n yej
tikpoxchǫkiliáj. Nej poxsan nikchǫkiliá, e' tej máj xikpoxchǫkili ken agaj yej nǫ kitoka
toTęko, amo xikita ken sę petz nąmǫl toknı̨n.
17 Siga nej tine-iknı̨nmati iga timoconfiąrowaj ipan toTęko, xikǫmemą́wiwa' ken kuą'
nej nemi tineǫmemąwiá.
18 Siga tejtę́ mitzchı̨wilij o siga tejtę́ mitzichtekilij, nej xinęcobrąro.
19 Nej Pablo nikijkuilowa nomątika inı̨mej tájtǫl: “Nej nia nimitzixtąwati”,† e' anka
wel nǫ nimitzejlą̨ntiá iga tej nǫ tinędebęrowa iga nimitznęxtilij iga tikı̨xmati' Cristo.
20 Noknı̨n, xinęchı̨wili inı̨́n favor yej nimitztajtaniliá; xinęyǫlchikąwa iga nej moknı̨n
iga tiksentokaj Cristo.
21 Nimitzijkuilowiliá inı̨́n ą̱ma' wąn nikmati iga tinęcręḍǫj iwą́n tikchı̨was mąjya sej
que yej nimitztajtanilij.
22 Nǫ nimitzijliá iga xitayę'tąli ipan sę cuarto iga nej, porque nej nikmati iga Dios yawi
kichı̨wati yej ankitajtaniliáj, iwą́n Yéj kichı̨was iga nej maniá manimitzitatij.

Pablo monawatiá

23 Epafras mitzijliá iga xiyę'ono, yéj nǫ nigaj ono' ipan cárcel iga kikı̨tzkijkej iga kipowa
itájtǫl Cristo Jesús.
24 Nǫ mitzijliá iga xiyę'ono, Marcos, Aristarco, Demas iwą́n Lucas yej nępalęwiáj iga
nikpowaj itájtǫl Dios.
25 Niktajtaniliá toTęko Jesucristo iga mamitziknęlı̨kąn. Ijkǫ́nyawa'.

---

* **1:11 1:11** Xikita glosario “Esclavo”. † **1:19 1:19** Nęsi iga Pablo kijkuiloj inı̨́mejsan tájtǫl imątika, anka sę tajkuilowąni kijkuiloj ipan ą̱ma' nochi lo demás yej Pablo kijtojtiajki.

Ạma' yej mo-ijkuiloj iga judiyojmej yej kitokaj Jesucristo
Hebreos

Dios tẹnọtza ipan iPiltzịn

1 Ikya Dios kitajtọlmá' profẹtajmej* mia' vẹj iga makinọtzakạn to-ikyapatajwạn, iwạ́n
ayá' nochipa iga tájtọl kinọtzkej, sino de sẹse'pa.
2 E' inạ́n iga ayo' wejka iga nochi tamis, Dios tẹnọtza' ipan Jesús yej iPiltzịn. Dios kijtoj
iga iPiltzịn makichịwa nochi yej ono' pan inín tạjli iwạ́n yej ono' ajko, iwạ́n ijkọ́n Jesús
nochi nokta itatki iga Dios kitatkimá'.
3 Ipan Jesús mo-ita ipodẹr Dios iwạ́n ípan nẹsi ken nokta in Dios, iwạ́n iga ipodẹr
itájtọl kichịwa iga nochi yej ono' wel maonokạn. Kuạ' Jesús kíchija iga Dios wel
tẹperdonạrowiliá yej tikchijkej yej ayẹkti, motạlij ilạdoj iyẹ'mạ' Dios kạn mandạrowa
ipan cielo.

TẹPiltzịn máj kipiá poder que ạngelejmej

4 IPiltzịn Dios mạjya sej que ạngelejmej,† iga Dios kimá' itọkạ' yej mạ́j kajasi iga
mamoweyimati.
5 Iwạ́n Dios ayí' kijlij nisẹ́ ángel:
Tej tinopiltzịn;
ạman nej nimitzmá' movịdaj;
iwạ́n se' vẹj kijtoj:
Nej nimochịwas tẹtaj iga yéj;
iwạ́n yéj mochịwas tẹpiltzịn iga nej.
6 E' kuạ' kitịtan isentepiltzịn ipan inín tạjli, kijtoj:
Nochi iyạngelejmej Dios, makiweyimatịlti Jesús.
7 Iwạ́n iga iyạngelejmej, Dios kijtoj:
Nikchịwa ken ejeka' noạngelejmej,
iwạ́n notekipanowạnimej wel nikchịwa ken tiwelọn.
8 E' Dios kijlij iPiltzịn:
Tej tiDiọs iwạ́n ayí' tamis iga timandạrowa;
iwạ́n tej nochi tikyẹ'chịwa iga tirreinạrowa.
9 Tej tikyẹ'ita yej yẹkti iwạ́n tikijiya yej ayẹkti;
inọ́n iga Dios, yej moDiọs, mitztapejpen iga xitagobernạro,
iwạ́n kichij iga mạ́j xiyọlpạkto que sekin moknịwạn.
10 Nọ kijtoj:
Tej, noTẹko, kuạ' pẹwa' tikchij tạjli, tiktạlij kajkạ́n mataksato,
iwạ́n nọ tikchij cielo iga momạ'.
11 Cielo wạn tạjli tamiskej, e' tej tonos nochipa.
Nochi inọmej wẹwejtiaskej ken tzótzol;
12 inọmej tikọkolochọj ken sẹ tzótzol yej iga timotaajakiáj,
iwạ́n mopatas ijkọ́n ken kuạ' agaj motapajpata.
E' tej kensan nochipa tonos,
iga ayí' timikis.
13 Dios, nisẹ́ ángel ayí' kijlij:
Ximotạli ilạdoj noyẹ'mạ' kạn nimandạrowa, este que maniktạli mokxitampa yej
mitzijiyaj.
14 Nochi ạngelejmej espịritojmej iwạ́n tekipanowaj iga Dios. Dios kitịtani iga
makipalẹwịkạn yej yawij mosalvạrọtij.

2

Nochipa matikejlạntokạn iga Dios tẹmạnawiá

1 Inọ́n iga nochipa matikejlạntokạn yẹ'notịciaj yej tikakikej iga amo santá' tikịsaskej
ajachi ajachi ipan yẹ'ojti.
2 Ikya Dios kitajtọlmá' ạngelejmej iga makijlịkạn la gente ken makichịwakạn iwạ́n
ijkọ́n nokta mochij. Tikmatij iga yej akichijkej ken ạngelejmej kijtojkej, kiknọchijkej ken
kajasij.

---

* **1:1 1:1** Xikita glosario “Profeta”. † **1:4 1:4** Xikita glosario “Ángel”.

3 ¿Iwąn tejemej?, ¿kén iga ayą́' te-iknǫchi̱waskej siga tiknęmpolowaj yej pox yękti
yej tękajtęwilij toTęko iga timomąnawiáj? ToTęko Jesús áchtosan kipowa' ken iga
tęmąnawiá, iwąn yej kikakikej, kitakej iga ompay nokta iwąn tęojpapowilijkej.
4 Iwąn Dios imątika tanęxtilij ipan yejemęn ga manęsi iga melą́' yej kipojkej. Dios
tanęxtilij ipan kuajkuantas yej este tamajmájti̱lsan wąn de sęse'pa milągrojmej, wąn nǫ
kimajmakakej toknı̱wąn iyEspı́ritoj Santo kensan yéj kiyę'ita'.

Jesucristo yej tęmąnawiá

5 Dios ayą́' kitąlij ąngelejmej iga mamandąrǫkąn kęman ipan inǫ́n sé'paya tąjli yej
onos, de inǫ́n yej nemi titajtowaj.
6 Mąjwa' ijkuilijto' itájtǫl Dios, kąn ą'pa ijkı̱́n kijtowa:
¿Tę́ iteki in tąga' iga yéj xikejląmiki?
¿Tę́ iteki ipiltzı̱n tąga' iga tikneki xikita iga mayę'ono?
7 Tikchij iga ayą́' wejkaj iga mamoalı̱mpamatito máj que ąngelejmej;
e' tej tikchij iga mamoweyimati̱lti ken rey,
iwąn yéj tiktąlij iga makimandąro nochi yej tikchij iga momą'.
8 Iwąn nochi yej ono' tiktąlij iyikxitan iga makimandąro.
Iwąn iga Dios nochi kitąlij iyikxitan, ayą́' kikajtej nitę́ yej amo makimandąro. E' aya asi
kuą' tikitaskej iga inochi ónosya iyikxitan yéj.
9 E' tikitaj Jesús; Dios kichij iga ayą́' wejkaj iga kali̱mpamatikej máj que ąngelejmej.
Iwąn Dios iga tępoxchǫkiliá, kichij iga Jesús mamiki iga nochi tejemęn. Inǫ́n iga inąn
moweyimati̱ltiá ken rey.
10 Nochi yej tikitaj, itatki Dios, iwąn yéj kichij nochi yej ono' iwąn kine' iga mia'
ipilowąn maonokąn kąn yéj ono'. Inǫ́n iga Dios kiyę'ita' iga Jesús inewi makichı̱wa*
kuą' kiknǫchijkej, iga ijkǫ́n wel yéj matęmąnawi tonochı̱n.
11 Jesús kichı̱wa iga sę toknı̱n wel mayę'ono iyı̱xtaj Dios. Nochi yej yę'onokej iyı̱xtaj
Dios, sęsan mochı̱waj wąn Jesús iga Dios isenTajmej. Iwąn Jesús ayą́' pı̱nąwa iga kijtowa
iga iyiknı̱mej yejemęn,
12 Ijkı̱́n Jesús kijlij Dios:
Nikpowili̱j noknı̱mej ą'yéj in tej,
iwąn nimitztaku̱ikili̱j tatajkoyąn kąn monechkǫlo.
13 Iwąn nǫ kijtoj:
Nej nimoconfiąrǫj ipan Dios.
Iwąn sej kijtoj:
Nigaj nono' iwąn nopilowąn yej Dios nęmá'.
14 Tejemęn tikpiáj toesyo iwąn tonakayo; ijkǫnsan nǫ Jesús, nakayoj iwąn esyoj ken
tejemęn. Inǫ́n iga kuą' mi', kitąnilij Tzitzimi' yej wel katka tamiktiąya.
15 Kuą' Jesús mi', kimąnawij nochi yej nochípaya moknǫmatitoyaj iga majmatoyaj iga
yawij mikitij.
16 Jesu̱swa' nokta ayą́' wąlaj kipalęwı̱ko ąngelejmej, mąjwa' wąlaj kimąnawı̱koj
ipilówąmpa Abraham.
17 Inǫ́n iga mochij kensan nokta tejemej, iga wel makichı̱wa ken Dios kineki
iwąn mamochı̱wa ijęfej sacerdǫtejmej yej mata-iknęli iwąn mamiki iga ijkǫ́n wel
kiperdonąrowa nochi yej ayękti yej kichı̱wa la gente.
18 Iwąn ken Jesús kiknǫchijkej, iwąn Tzitzimi' kinekiá iga Jesús makichı̱wa yej
ayękti, inąn Jesús wel tępalęwiá iwąn ijkǫ́n tiyę'ki̱saskej kuą' Tzitzimi' te-ijliá iga
matikchı̱wakąn yej ayękti.

3

Jesús máj mamoweyimati̱lti que Moisés

1 Inǫ́n iga noknı̱wąn yej mitztapejpenkej Dios iga ximochı̱wakąn itatki, xikejląmikikąn
ą'yéj Cristo Jesús: Yéj ijęfej sacerdǫtejmej, itati̱tan Dios, yej ípan tiksentąlijtokej toąlmaj.
2 Jesús nochi kichij kensan Dios kine', iwąn Dios kitąlij iga mamochı̱wa sacerdote iga
makichı̱wa itekipánǫl. Kensan nǫ Moisés yej kipalęwij nochi israeli̱tajmej iga kichij
kensan Dios kitekimá'.
3 E' Jesús kajasi iga mamoweyimati̱lti máj que Moisés, kensan yej kichı̱wa kajli kajasi
iga mamoweyimati̱lti máj que kajli.
4 Nochi kajli agaj kichı̱wa, e' Dios kichij kuajkuantas, nochi yej ono' pan tąjli iwąn yej
ono' ajko.

---

* **2:10 2:10** Kuą' Jesús mi' ipan cruz kixtaj inewi yej tikchijkej yej ayękti. Jn 19:30

5 Iwąn Moisés yej itekipanowąni Dios kichij kensan kitekimakakej iwąn kipowilij
israeljtajmej yej Dios yawi kijljti kuą' panǫj mia' año.
6 E' Cristo, yej ipíltzjmpa Dios, mandąrowa ipan íkal Dios. Tejémejwa' in inǫn kajli
siga timoconfiąrowaj ipan yéj iwąn siga tipąkij miej tikchjxtokej iga kęman tęmąnawjkij.

Mosęwiáj ipilowąn Dios

7 Inǫn iga ijkjn kijtowa iyEspjritoj Dios kąn ijkuilijto':
Siga ąman ankikakij yej Dios mitzijliáj,
8 amo ximoyǫltakuąwiljkąn ken amo-ikyapatajwąn yej kichijkej yej ayękti iga ayą' kitajtǫlkuikej Dios
iga nęyokakuejkuesojkej pan desierto.
9 Ompa nęyokakuejkuesojkej amo-ikyapatajwąn,
malej iga kitakej nochi yej nikchijtoya cuarenta años iga yejemęn.
10 Inǫn iga yejemej poxsan nękuesojkej,
iwąn nikijtoj: "Nochipa yǫlpolijtinemij,
iwąn ayą' kinekikej makichjwakąn ken nikmachtijkej."
11 Inǫn iga kuą' nikuejkuesitoya, niknojma-ijtoj:
"Ayą' kalakiskej kąn mosęwjskej nowąn."
12 Noknjwąn, amo maono nisę́ de amejemęn yej kiyǫltiląna yej ayękti iwąn makika-
jtęwa iga moconfiąrowa ipan Dios yej ayj' mikis.
13 Mąjwa', nochipa ximosepannǫnǫtzakąn miej ąman weljo', iga amo agaj
mamotęmaka iga mokajkayąwa ipan yej ayękti.
14 Siga timoconfiąrojtoskej kensan achto kuą' timoconfiąrojkej este que matimikikąn,
ijkǫn sí tisen-onokej iwąn Cristo.
15 Ijkjn kijtowa itájtǫl Dios:
Siga ąman ankikakij yej Dios mitzijliáj,
amo ximoyǫltakuąwiljkąn ken amo-ikyapatajwąn yej kichijkej yej ayękti iga ayą' kitajtǫlkuikej Dios
iga kiyokakuejkuesojkej Dios ipan desierto.
16 ¿A'yéj in inǫmej yej kikakikej itájtǫl Dios iwąn ayą' kitajtǫlkuikej? Nochi yej Moisés
kikjxtij Egipto.
17 ¿A' íwąn kuejkuesitoya Dios cuarenta años? Inǫ́mejsan yej kichijkej yej ayękti iwąn
mikikej ipan desierto.
18 ¿Iwąn ą'yéj Dios kinojma-ijlij iga ayą' kalakiskej kąn mamosęwjkąn íwąn? Inǫ́mejsan
nǫ yej ayą' kichijkej ken Dios kitekimakakej.
19 Ijkǫn tikitaj iga ayą' kalakkej kąn mamosęwjkąn iga ayą' momela'confiąrojkej ipan
Dios.

4

1 Inǫn iga, miej weljo' tikalakij kąn Dios kijtoj iga tiawij timosęwjtij íwąn, achi
matitamajmawiljkąn, amosantą' agaj de amejemęn ayą' kalakis.
2 Iga ijkǫnsan nǫ tejemej tępowilijkej yę'notjciaj kensan ikyapamej, e' yejemej ayą'
moconfiąrojkej ipan yej kikakikej, wąn ijkǫn inǫn tájtǫl ayą' kipalęwijkej yej kikakikej.
3 E' tejemej yej ticrędojkej, tikalakikej kąn mosęwilo, kensan Dios kijtoj, e' iga yej ayą'
kicrędojkej, kijtoj:
Inǫn iga kuą' nikuejkuesitoya, nikmela'ijtoj
iga ayą' kalakiskej kąn mamosęwjkąn nowąn.
Malej iga Diǫswa' kitamij itekipánǫl kuą'san kichij injn tąjli;
4 iwąn kanaj kąn ijkuilijto' tajtowa del día siete:
Dios mosęwij ipan día siete kuą' tami' nochi itekipánǫl.
5 Iwąn sej kijtowa kąn ijkuilijto':
Ayą' kalakiskej iga mosęwjskej nowąn.
6 Inǫmej yej achto kikakikej yę'notjciaj ayą' kalakkej kąn mosęwilo iga ayą' kinekikej
makichjwakąn ken kijlijkej, e' políwi-o' sekin iga makalakikąn.
7 Inǫn iga Dios sej kitapejpen sę día: inǫn día ąman. Ken kijtoj sej kuą' mia' años despuę́j
kitajtǫlmá' Dios David kąn ijkuilijto' yej tikitákeja:
Siga ąman ankikakij yej Dios mitzijliáj,
amo ximoyǫltakuąwiljkąn.
8 Ijkǫn nęsi iga inǫn tąjli kąn mosęwilo, yej Dios kijlij israeljtajmej iga kimakayaj, ayéj
tąjli de Canaán kąn Josué kiwjga' israeljtajmej. Inǫn ikyay panoj, e' Dios tajtówao' de
se' día kuą' mamosęwilo.
9 Inǫn iga, ónogo' kąn wel mosęwiáj ipilowąn Dios.

10 Yej kalaki iga mosẹwiá wạn Dios, mosẹwiá iga tami' itekipánọl, kensan Dios nọ
mosẹwij kuạ' tami' itekipánọl.
11 Matimotejteki'wịkạn iga matikalakikạn kạn mosẹwilo, iga amo santá' agaj mịxkuịtịj
ipan inọmej yej ayá' kalakkej iga ayá' kichijkej ken kijtoj Dios.
12 Diọswa' itájtọl isato' iwán nochi wel kichịwa. Iwán máj tateki que inochi espada
yej kipiá ọme itẹn, iwán wel kalaki este kitajkoteki toạlmaj iwán toespíritoj, iwán
kajkạn sạlijto' toomiyomej iwán totọtanojyo; iwán kinẹxtiá tẹ tikejlạntokej iwán tẹ
tikchịwasnekij.
13 Ateyi nité yej Dios kichij yej wel mamịyạna iyịxtaj; Dios nochi kitas nokta ken ono',
iwán iyịxtaj yéj kẹman tiawij tikijlịtij nochi yej tikchijkej.

Jesús kichij iga wel matikną'techọkạn Dios

14 Jesús, yej iPiltzịn Dios, yej nokta ijẹfej sacerdọtejmej yej máj mandạrowa, yéj yájkiya
itẹnoj Dios ipan cielo. Inón iga amo matikajtẹwakạn iga timoconfiạrowaj ipan yéj.
15 Jesús tosacerdọtej yej ijẹ́fejpa sacerdọtejmej, yéj wel tẹpalẹwiá iga amo
matikchịwakạn kuạ' tikchịwasnekij yej ayẹkti; iga Tzitzimi' kichịwaltịjnekiá Jesús nọ
yej ayẹkti ken kineki tejemej nọ matikchịwakạn; e' Jesús nikẹman ayí' kichij yej ayẹkti.
16 Inón iga amo matimajmawikạn iga matiktechọkạn kạn ẹwato' Dios yej
tẹpoxchọkiliá, iwán te-iknẹliá wạn tẹpalẹwiá kuạ' nokta nemi tiknekij.

5

1 Nochipa kuạ' kitạliáj sẹ ijẹfej sacerdọtejmej, kitapejpenaj iga makipalẹwi is-
raelịtajmej iga mayẹ'onokạn iyịxtaj Dios. Inón sacerdote kimaka ofrenda* iwán kimiktiá
yọlkạmej iga Dios, iga Dios makiperdonạro la gente yej ayẹkti, inón iga kiknẹliá yej akimatij
siga ayompa nemij iwán pojpolijtinemij.
2 Iwán sẹ sacerdote kimati iga kichí́wao' nọ yej ayẹkti, inón iga kiknẹliá yej akimatij
siga ayompa nemij iwán pojpolijtinemij.
3 Iwán iga sacerdote nọ kichịwa yej ayẹkti, kimiktiá sẹ yọlkạ' iga Dios makiper-
donạrowili yej kichij yej ayẹkti, iwán kimiktiá se' yọlkạ' nọ iga Dios makiperdonạrowili
la gente.
4 Ni agaj isẹ́ltisan moyokatạliá iga mamochịwa ijẹfej sacerdọtejmej, sino que inọnwa'
Dios kitapejpena iwán kimaka inón yẹ'tekipánọl, ijkón ken kichij wạn Aarón.
5 Ijkọnsan nọ Cristo, ayá' igánajsan mochij ijẹfej sacerdọtejmej, sino que Dios kijlij:
Tej tinopiltzịn;
ạman nej nimochij motaj.†
6 Nọ kanaj ijkín ijkuilijto' itájtọl Dios:
Tej nochipa tonos iga sacerdote,
ijkón kensan Melquisedec.
7 Kuạ' Cristo onoya ipan tạjli este chọga' iga kitajtanilij Dios iga makimạnawi iga amo
mamiki. Iwán Dios kitajtọlkagui' Cristo iga nochipa kichij ken Dios kineki.
8 Inón iga Cristo, malej iga iPiltzịn Dios, kuạ' kiknọchijkej, kimati' iga kuạ' nemi
kiknọchịwaj, nemi kichịwa ken kineki Dios.
9 Iwán iga Cristo nóchiya kichij yej kineki Dios, pan Cristo nochi inán wel momạnawiá
yej kichịwa ken yéj kijtowa.
10 Iwán Dios kitạlij iga Cristo mamochịwa ijẹfej sacerdọtejmej ken katka Melquisedec.

Amo xikajtẹwakạn iyojwi Dios

11 De inín yej mạjo' wel katka manimitzijlịkạn, e' nikmati iga pox difícil iga
manimitzijlịkạn inewi, iga amejemẹn ayá' ankinekij xikentendẹrọkạn.
12 Ikyay anmomachtijtokej itájtọl Dios, welja katka xitamachtịkạn; e' ankinékijo' sej
mamitzmachtịkạn itájtọl Dios ken sẹ yej pẹ́wao' iga kitoka Cristo. Amochijkej sej ken
anselikmej, ken kuạ' aya wel antakuaj, ankinekij sej xikonịkạn chịchiwalạ'.
13 Iwán yej chí́chi-o', aya kimati siga kichịwa yej yẹkti o yej ayẹkti iga xọ́lọo'.
14 Yej welja kitapejpenaj yej kichịwaj katiapa yej yẹkti iwán katiapa yej ayẹkti, inọnwa'
ken tikita yej welja takuaj iga yọléjkeja.

6

1 Inón iga ajachi ajachi máj matiyọlasikạn ipan iyojwi Cristo. Ay' matimoojpa-
machtịkạn ken achto tikchijtiwịtziáj kuạ' pẹwa' iga timomachtijkej itájtọl Cristo iga amo

---

* **5:1 5:1** Nij tajtowa ken ónogo' weyitiọpan Jerusalén, iwán ken ompa sacerdọtejmej kimiktíjkejo' yọlkạmej iga iyofrẹndaj Dios. Ipan año 70, soldạdojmej de Roma kixitịnkej weyitiọpan Jerusalén, wạn ay' máj wel ompa sacerdọtejmej kimiktiliáj yọlkạmej iga Dios. Inín kijtọjneki iga mo-ijkuiloj Hebreos kuạ' aya asi año 70. Inán ay' kạnaj ono' ni sẹ sacerdote judío yej kimiktiliá yọlkạmej iga iyofrẹndaj Dios. (Num 15) † **5:5 5:5** Sal 2:7

sej matipẹwakạn ipan yej achto tẹnẹxtilijkej. Tẹnẹxtilijkej ken iga matimoyọlpatakạn iga tikajtẹwaj iga tikchḭwaj yej ayẹkti iga inọ́n tẹmiktiá, iwạ́n ken iga matimoconfiạrọkạn ipan Dios,

2 yej tẹnẹxtilijkej te íga mobautizạrọlo,* ken iga sẹ kitạliá imạ' ipan agaj iga ki-orạdowiliá,† iwạ́n iga ojpa-isaj yej miktokej iwạ́n iga kẹman kuạ' támisya nochi, Dios tajuzgạrọj.

3 Ajachi ajachi mạ́j matiyẹ'nemikạn iga tiktokaj Cristo, siga ijkọ́n Dios kinekis.

4 Kuạ' agaj kikajtẹwa iyojwi toTẹko, ay' wel tikuepaltiáj, malej iga kíta'ya iga yẹkti yej Dios tẹmaka iwạ́n nọ kipiá' iyEspḭ́ritoj Dios,

5 iwạ́n kita' iga pox yẹkti in itájtọl Dios, nọ kimati' ken iga Dios wel tẹgobernạrowa,

6 iwạ́n siga kikajtẹwa iyojwi Dios, ay'ya wel sej tikchḭwaltiáj iga mamokuepa; iga ken kuạ' nemi sej kimiktiá ipan cruz iPiltzḭn Dios iwạ́n ijkọ́n kipḭnajtiá Cristo iyḭxtaj la gente.

7 Tejemẹn ken tikita tạjli yej kichichḭna tiawaạyọ' nochipa kuạ' wetzi; siga ipan inọ́n tạjli mopoxchḭwa yej motọka, ompa nẹsi iga Dios kiyẹ'ita.

8 E' siga ipan inọ́n tạjli ixwa witzyoj iwạ́n kochkiyoj, ay' agaj kinekis iwạ́n Dios ay'ya kiyẹ'itas iwạ́n inọ́n yawi motatḭti.

Matiyẹ'nemikạn iga tikmatij yej wḭ'o'

9 Malej iga ijkọ́n nimitznọnọtzkej nejemej, noknḭwạn yej nimitzchọkiliáj, e' nejemẹn nikmatij iga ankichijtokej yej yẹkti iwạ́n Dios mitzsalvạrọskej.

10 Iga Dios nochipa kichḭwa yej yẹkti iwạ́n ayạ́' kẹlkạwa yej ankichijkej, ankipalẹwijkej toknḭwạn yej moconfiạrowaj ipan Dios kensan inạ́n ankichijtokej. Ompa ankinẹxtiáj iga ankinekij Dios.

11 E' niknekij iga sejsẹ́ de amejemẹn ijkọ́n xikyọlmakatokạn este que mawḭki toTẹko iga wel xikpiakạn nochi yej Dios mitzmakaskej.

12 Aniknekij xifḷojtiakạn, sino que ximḭxkuḭtḭkạn ipan inọmej yej moconfiạrowaj ipan Dios iwạ́n ayạ́' siawij, ijkọ́n Dios mitzmakaj yej kijtoj.

Yej Dios kijtowa, nochipa mochḭwa

13 Kuạ' Dios kinọtza' Abraham iga kijlij yej yawi kimakati, yéjsan imạtika motẹnẹwij iga ateyá se' yej mạ́j tayakạnto' que Dios,

14 iwạ́n kijlij: “Nej nia nimitzmakati inochi iga xiyẹ'ono, iwạ́n nia nimitzpoxpḭwḭti.”

15 Iwạ́n Abraham ayạ́' siawi' iga kichá' yej Dios kijtoj iga kimakas, iwạ́n ijkọ́n kipiá' nochi yej Dios kijlij.

16 Kuạ' tajtạga' motajtọltiáj agaj íwạn, kijtowaj iyḭxtaj agaj yej mạ́j tayakạnto', iwạ́n kuạ' mójtoja iyḭxtaj yej mạ́j tayakạnto', inọ́n yej motajtọltijkej yawi mochḭwati kensan kijtojkej.

17 Inọ́n iga Dios kine' makiyẹ'nẹxtili inọmej iga yawi kimakati yej kiprometẹroj, iga Dios awel motajtọlpata. Inọ́n iga kinojma-ijtoj iga yawi kichḭwati inọ́n yej kiprometẹroj.

18 Inḭ́n yej Dios kijtoj iwạ́n kiprometẹroj; awel kipata iga Dios ayạ́' takajkayạwa. Poxsan matimoyọlchikạwakạn tejemej yej timoconfiạrowaj ipan toTẹko iga tikmatij iga Dios yawi kichḭwati nochi yej kijtoj.

19 Ken sẹ ạ́kạl kipiá ancla‡ iga amo makiwḭga maréjạl kanaj, ijkọ́n nọ tejemej sẹtiá toạlmaj iga tikmatitokej iga Dios ayạ́' tẹkajkayạwa. Iwạ́n inọ́n teejlạntiá iga tiawij iyḭkạmpa cortina§ ipan cielo,

20 kạn kala' Jesús iga teojtapowilij. Ijkọ́n yéj mochij iga nochipa maono ijẹfej sacerdọtejmej kensan katka Melquisedec.

7

Jesús, sacerdote kensan Melquisedec

1 Melquisedec rey katka ipan weyi-ạltepẹ' yej itọkạ' Salem iwạ́n nọ katka isacerdọtej Dios yej ono' pox ajko. Iwạ́n yéj yej yajki kḭxnạmikito Abraham kuạ' némiya asiá iga yajka kạn momijmiktijkej. Abraham kitạnilij mia' rẹyejmej iwạ́n Melquisedec kitajtanilij Dios iga Abraham mayẹ'ono.

2 Iwạ́n Abraham kimá' Melquisedec sẹ de cada diez yej kitạnij kạn momijmiktijkej wạn rẹyejmej. Melquisedec itọkạ' kijtọjneki “rey yej kichḭwa yej yẹkti”. Iwạ́n yéj nọ rey de Salem, yej kijtọjneki “rey yej kichḭwa iga maonolo tamelạ́”.

---

* **6:2 6:2** Xikita glosario “Bautizar”. † **6:2 6:2** 1 Ti 4:14, 5:22, 2 Ti 1:6 ‡ **6:19 6:19** Ancla sẹ tepos yej chijto' ken ạkạwalọn yej tejtẹntito' imajmạ', kilpiliáj reata iwạ́n kimọtaj ạtampa iga kiketzaltiá ạ́kạl. § **6:19 6:19** Xikita glosario “Cortina”.

3 Ayagaj kimati ą'yéj itaj Melquisedec, niga ą'yéj iyę', niga iyikyapatajwęwetkej,
amomati kęman onoko, niga kęman migui'. Ijkǫnsan nǫ tęnęxtiliá ken ono' iPiltzin
Dios, sę sacerdote yej nochipa onos, iga ayą́' mikis.
4 Ta' xikitakąn; Melquisedec mąj tayakąntoya que to-ikyapatajwęwej Abraham, iga
Abraham kimá' Melquisedec sę de cada diez nochi yej kikuilij inǫmej ręyejmej yej
kitąnilij.*
5 Ijkǫ́n kensan kijtowa iley Moisés iga sacerdǫtejmej, petz kitapejpenkej ipilówąmpa
Leví iwąn kajasi iga israelitajmej makimakakąn sę de cada diez de inochi yej kitąniáj,
malej iga yejemej nǫ ipilówąmpa Abraham.
6 E' Melquisedec malej iga ayéj de ipilówąmpa Leví,† kikui' yej kimá' Abraham, sę de
cada diez nochi yej Abraham kikuilij ręyejmej. Iwąn Melquisedec kitajtanilij Dios iga
Abraham mayę'ono, malej iga Dios kíjlija Abraham iga yawi kiyę'chiwati.
7 Nochi tikmatij iga yej kitajtaniliá Dios iga agaj mayę'ono, yej tatajtaniliá mąj
tayakąnto' que inǫ́n se'.
8 Ą́mampa sacerdǫtejmej yej ipilówąmpa Leví kikuij sę de cada diez de nochi yej
kitąniáj israelitajmej; iwąn sacerdǫtejmej míkijsan; e' kąn ijkuilijto' itájtǫl Dios kąn
tajtowa de Melquisedec, tajtowa de yéj ken sę yej isátogo'.
9 Inąn sacerdǫtejmej yej de ipilówąmpa Leví kikuij sę de cada diez yej kitąniáj
israelitajmej. Wel tikijtowaj kuą' Abraham kimá' Melquisedec sę de cada diez, ken kuą'
Leví nǫ kimá' Melquisedec sę de cada diez.
10 Iga Leví nokta sę de ipilówąmpa Abraham, wąn kuą' Melquisedec kixnąmikito
Abraham, Abraham kenkuą' ipan iyesyo kinęntiąyay ipilowąn, malej iga aya onoyaj.
11 Iwąn tikmatij iga iley Dios yej kimá' israelitajmej, kijtowa iga nochi sacerdǫtejmej
mamochiwa de ipilówąmpa Leví. E' ayagaj wel yę'ono iyixtaj Dios iga yej kichiwaj
sacerdǫtejmej, inǫ́n iga Dios kitapejpen se' sacerdote kensan Melquisedec, ayéj ken
Aarón.
12 Siga mopata' ken kitapejpenaj sacerdǫtejmej, nǫ kineki mamopata la ley.
13 Inín nikijtowa de Jesús iga yéj de se' tribu‡ iwąn ipan inǫ́n tribu akisa' nisę́ sacerdote.
14 Iwąn nochi kimati iga toTęko kisa' ipan itribuj Judá, iwąn ipan iley Moisés ayą́' kijtoj
iga ipan inín tribu makisa sacerdǫtejmej.
15 Iwąn inąn mąjya tikmela'itaj iga onoko se' sacerdote yej kensan Melquisedec,
16 ayą́' mochij sacerdote ken kijtowa la ley, yej kijtowa de katiapa tribu wel kisa
sacerdote, sino que Jesús mochij sacerdote iga yéj nochipa ono' iwąn ayí' mikis.
17 Porque ijkín kijtowa Dios iga Jesús:
Tej nochipa tonos sacerdote,
kensan Melquisedec.
18 Inǫ́n iga yej ikyapa ley políwi'ya iga awel tęsalvąrowa niga wel tępalęwiá.
19 Iley Moisés awel kichij iga agaj wel mayę'ono iyixtaj Dios, e' inąn tikpiáj ipatka yej
ípan wel timoconfiąrowaj wąn pan yéj wel tikną'techowaj Dios.
20 Iwąn Dios kinojma-ijtoj nokta iga Jesús maono iga sacerdote.
21 Kuą' sekin sacerdǫtejmej kitąlkej, Dios ayą́' kijtoj nitę́, e' kuą' Jesús mochij sacerdote,
Dios kinojma-ijtoj ijkín kąn ijkuilijto':
ToTęko kíjtoja iwąn ayí' kipatas itájtǫl:
"Tej nochipa tonos sacerdote
kensan Melquisedec."§
22 Inǫ́n iga, Jesús nokta kichij iga maono se' pacto yej mąj yękti que yej achto kichij
Moisés.
23 Panojkej mia' sacerdǫtejmej iwąn mikikej iga awel nochipa onoj,
24 e' inín Jesús ayą́' miki, inǫ́n iga yéj nochipa onos iga sacerdote.
25 Inǫ́n iga Jesús wel nochipa kisalvąrowa yej ípan kinątechowaj Dios, iga Jesús nochipa
ono' iga kitajtowiliá iyixtaj Dios yej kitokaj.
26 Jesús nokta in ijęfej sacerdǫtejmej yej mąj wel tępalęwiá. Yéj Dios kiyę'ita', ayí'
kichij yej ayękti, ayą́' kichiwa ken inǫmej yej ayompa nemij. Iwąn Jesús kitąlkej mąj
ajko que nochi yej ono' ipan cielo.

---

* **7:4 7:4** Gn 14:18-20 † **7:6 7:6,7** Israelitajmej kimatij iga nochi sacerdǫtejmej ipilówąmpa Leví. Num 18:26 kijtowa iga israelitajmej kimakayaj sę de cada diez nochi yej kitąniáj, iga sacerdǫtejmej ayą́' milchiwaj iga kipiaya se' tekipánǫl iyixtaj Dios. Nǫ kimatij iga Abraham itajwéj in Leví. Ijkín kinęxtiá iga Melquisedec mąjya sej que nąmǫl sacerdote. ‡ **7:13 7:13** Xikita glosario "Tribu". § **7:21 7:21** Sal 110:4

27 Ayéj ken sekin sacerdọtejmej yej cada día kimiktiáj* yọlkạmej iga kitatiliáj Dios, sẹ
yọlkạ' kitatiá iga yejemej iga ayompa nemij, iwạ́n se' iga ayompa nemi la gente. E' Jesús
sẹsan vẹj migui' iga nochi, kuạ' imạtika motẹmá' iga mamiki.
28 Iley Moisés kitạliá iga ijẹfejmej sacerdọtejmej, tajtạga' malej iga awel nochipa
yẹ'nemij; e' despuéj iga Dios kimá' la ley, yéj kinojma-ijtoj iga iPiltẓin maono iga ijẹfej
sacerdọtejmej. Inı́n Jesús ayạ́' kichij yej ayẹkti iwạ́n nochipa onos.

8

Jesús tẹtajtowiliá iyixtaj Dios

1 Inı̨nwa' in yej mạjya sej yẹkti yej nemi nimitzijliáj: iga tikpiáj tosacerdọtej yej ijẹ́fejpa
sacerdọtejmej yej ẹwato' ilạ́dojpa iyẹ'mạ' Dios kạn mandạrowa ne-iga pan cielo.
2 Iwạ́n kichijto' itekiyo sacerdote ipan mela'tiọpan yej ono' ipan cielo yej kichij toTẹko,
ayéj tajtạga' kichij.
3 Nochi sacerdote kitạliáj iga kimaka ofrenda iwạ́n kimiktiá* yọlkạ' iga kitatiliá Dios.
Nọ kajasi iga Jesús makipiá tejté iga makimaka Dios.
4 Siga Jesús onoya katka nigaj ipan tạjli ayạ́' mochı̨waya sacerdote, iga onókejo'
sacerdọtejmej yej kimakaj iyofrẹndaj Dios ken tatekimaka iley Moisés.
5 E' inı̨mej sacerdọtejmej iga kichı̨waj itekipanọlmej, tẹnẹxtiliá ken tikita itasejkạnyo
yej mochı̨wa ne-iga ipan cielo. Iga kuạ' Moisés kijlijkej iga makichı̨wa kuetaxtiọpan,†
Dios kijlij: “Ta' xikita, tia tikchı̨wati ijkómpasan ken nimitznẹxtilij ipan tepẹ'.”‡
6 E' itekiyo Jesús yej inạ́n ijẹ́fejpa sacerdọtejmej, mạjya sej yẹkti que yej kichı̨wa
sacerdote§ ken yej tatekimá' Moisés. Iga inọ́n pacto yej kichij, wel tẹtajtowiliá iyı̨xtaj
Dios. Iwạ́n inı́n mochı̨was iga Dios kı́jtoja iga tẹmakas yej mạjya sej tẹyẹ'chı̨was.
7 Siga katka inọ́n pacto yej áchtoya onoya akipolowạya nitẹ́, ayejo' katka iga
mamochı̨wa se' pacto.
8 E' Dios kita' iga yej kitokayaj achto pacto, ayạ́' yẹ'nemiáj, ijkı́n kijtoj de yejemej kạn
ijkuilijto':
ToTẹko kijtowa: Kẹman asis día kuạ'
nikchı̨was se' pacto wạn ipilówạmpa Israel iwạ́n ipilówạmpa Judá.
9 Ayéj ken inọ́n pacto yej nikchij iwạ́n iyikyapatajwạn
kuạ' nikmạkı̨tzkijkej iga nikı̨xtijkej Egipto;
iwạ́n ayạ́' kichijkej ken kijtowa inọ́n pacto yej nikchij iwạmej,
inọ́n iga niksenkokajtejkej, kijtowa toTẹko.
10 Inọ́n iga, inı́n pacto yej nikchı̨was wạn israelı̨tajmej, kẹman kuạ' asis idíaj, kijtowa
toTẹko:
Nikchı̨was iga noley nochipa makimatitokạn,
iwạ́n ijkuilijtos ipan iyạlmajmej.
Wạn nej nimochı̨was iDiọs,
iwạ́n yejemej yawij mochı̨watij notatki.
11 Ayagaj yawi kimachtı̨ti se',
niga yej íwạn motoka, niga iyiknı̨n iga makijli: “Xikı̨xmatikạn toTẹko”,
iga nochi yawij ne-ı̨xmatitij,
este yej aya yọlej iwạ́n este yej mạjya yọlej.
12 Wạn nej nia nikperdonạrowilı̨tij yej kichijkej yej ayẹkti,
iwạ́n nikẹman máj ayo' nikejlạmikis yej kichijkej yej ayẹkti.
13 Kuạ' Dios kijtowa iga mochı̨wa se' pacto, inọ́n kijtọjneki iga yej achto mochij, ayo'
valẹrowa. Yej ikyapa pacto ayo' kẹ' poliwi iga yawi poliwiti.

9

Tiọpan yej ono' ipan tạjli wạn tiọpan yej ono' ipan cielo

1 Ipan yej áchtopa pacto ijkuilijtoya ken iga mamoweyimatı̨lti Dios ipan tiọpan yej
onoya ipan inı́n tạjli.
2 Inọ́n kuetaxtiọpan ijkı́n onoya: kạn tikalakij, tipanowaj pan áchtopa cortina, iwạ́n
ompa kijliáj “Kạn yokachijto' iga Dios”,* ompa onoya candelabro yej kipiaya siete imạ'
kạn xojxọta ti'ti iwạ́n nọ onoya mesa kạn onoya pạn yej ofrenda iga Dios.
3 Iwạ́n iyı̨kạmpa se' cortina,† kijliạyaj “Kạn Dios nokta ono'”.‡

---

* **7:27 7:27** Xikita nota Heb 5:1 * **8:3 8:3** Xikita nota Heb 5:1 † **8:5 8:5** Xikita glosario “Kuetaxtiọpan”. ‡ **8:5 8:5** Ex 25:40 § **8:6 8:6** Xikita nota verso 3. * **9:2 9:2** “Kạn yokachijto' iga Dios”; español “Lugar Santo”. Xikita glosario “Kuetaxtiọpan”. † **9:3 9:3** Xikita glosario “Cortina”. ‡ **9:3 9:3** “Kạn Dios nokta ono'”; español “Lugar Santísimo” Lev 16:2. Xikita glosario “Kuetaxtiọpan”.

4 Ompa onoya altar yej chijto' iga oro kąn motatiá incienso iwąn nǫ onoya yej ken
baúl yej ąltito' iga oro inǫyąn yej kijliáj arca del pacto.§ Ipan inǫ́n yej ken baúl onoya
sę ąkǫmi' de oro yej kipiaya maná* iwąn nǫ onoya ibastǫn Aarón yej xǫchowa' iwąn
ompa nǫ onoya ǫme patachte'ti kąn ijkuilijto' el pacto.
5 Iyixko inǫ́n yej ken baúl onoyaj ąngelejmej yej tachḭwalpa yej kijliáj querubines yej
kinęxtiąya iga ompa ono' Dios, iwąn iga iyąstakapalmej kitzaktoyaj itęntzakka yej ken
baúl, iwąn ompa mochḭwaya iga moperdonąrowąya yej kichḭwayaj yej ayękti, e' inąn
de inḭ́n awel nimitzijliáj inochi.
6 Ijkǫ́n onoya nochi iyijtiko kuetaxtiǫpan, iwąn sacerdǫtejmej nochipa kalakij ipan yej
achto cuarto iga kichḭwaj itekiyomej.
7 E' ipan se' cuarto kalákisan petz ijęfej sacerdǫtejmej, sę vęj al año; iwąn kuą' kalaki
ompa, kiwḭga iyesyo yǫlkąmej iga ofrenda iga Dios. Ijęfej sacerdǫtejmej kiwḭga iga yéjpa
iga kichij yej ayękti iwąn iga la gente nǫ yej kichijkej yej ayękti, malej iga ayą́' kimatij
siga kichijkej tejtę́ yej ayękti.
8 Iga inḭ́n, iyEspḭ́ritoj Dios tęnęxtiliá iga mięj onoya cortina yej tatajkotzaktoya ipan
kuetaxtiǫpan, nąmǫl ayą́' wel panowa ipan se' cuarto, ken tikijtowaj, awel asi kąn Dios
nokta ono'.
9 Inąn nochi inǫ́n tęnęxtiliá iga inǫmej ofrenda iwąn yǫlkąmej yej motatiliá Dios ipan
weyitiǫpan, awel kichḭwa iga mayę'ono iyḭxtaj Dios sę toknḭn yej ijkǫ́n kiweyimatḭltiá.
10 Ompa tęnęxtiliajsan de tákual, tę mooniá iwąn kén iga sę moęwḭltiá iga mak-
inąʼtecho Dios. Inǫ́n ni alḭ́n ayą́' kęwḭltiá toąlmaj, e' valęrowąya mięj Dios aya kichḭwa
se' pacto.
11 E' inąn Cristo wąlkaya, iwąn inąn yéj ijęfej sacerdǫtejmej iga tejemej inąn
matiyę'onokąn. Inǫ́n tiǫpan kąn yéj kichḭwa itekiyo, máj yękti iwąn máj yę'ono' iwąn
ayéj tajtąga' kichij, matikijtǫkąn ayéj de inḭ́n tąjli.
12 E' Cristo kala' kąn Dios nokta ono', ayéj iga taajtzelwḭto iga iyesyo chḭvomej† niga
tǫrojtzitzḭn, sino que kimá' yéj iyesyo iga ofrenda. Kala' sęsan vęj iwąn kichij iga nochipa
matiyę'onokąn iyḭxtaj Dios.
13 Iley Moisés kijtowa iga inǫmej yej ayą́' kajasi makinąʼtechǫkąn Dios, siga sacerdote
ki-ajtzelwiá iga iyesyo tǫrojmej wąn chḭvojmej, iwąn iga inexyo becerra, ijkǫ́n wel
kinąʼtechowaj Dios.
14 E' Cristo iyesyo mąjya sej kipiá poder que iyesyo yǫlkąmej. Iwąn iyEspḭ́ritoj Dios yej
nochipa ono' kipalęwij Cristo iga wel motęmá' iga makimiktḭkąn, sinke tejtę́ makichḭwa
yej ayękti, iwąn iyesyo teęwḭltilij iga ay' matikejląntokąn iga tikchḭwaj yej ayękti yej
tęmiktiá, iga wel matikchḭwakąn yej kineki Dios yej isato'.
15 Inǫ́n iga, Jesucristo kichij se' pacto iga wel matętajtowili iyḭxtaj Dios. Cristo migui'
iga wel Dios makiperdonąrowili yej la gente kichḭwayaj yej ayękti iga awel kichḭwayaj yej
kijtowąya achto pacto. Iwąn yej Dios tętapejpen wel matikpiakąn yej Dios tęmakǫkatij,
yej ayḭ́' tamis, ijkǫ́n ken yéj kijtoj.
16 Kuą' miki agaj, kikajtęwa ąma' yej kijliáj testamento.‡ Iga sę testamento mavalę́roya,
achto mamiki yej kichij inǫ́n testamento.
17 Sę testamento ayą́' valęrowa siga aya miki yej kichij, valęrówaya kuą' mi'ya.
18 Inǫ́n iga ipan áchtopa pacto mochij wąn esti iga kimiktijkej yǫlkąmej.
19 Moisés kimatḭltij nochi israelḭtajmej iga mamochḭwa ken kijtowa la ley. Iwąn Moisés
kikui' alḭ́n itzojmiyo borrego§ yej kichijkej iga machḭliwi iwąn sę imą' chichḭ'kuaxiwi'
iwąn kąpachoj iga iyesyo tǫrojtzitzḭn iwąn chḭvojtzitzḭn, kisętilijkej wąn ąʼti iwąn
kajtzelwij ąma' kąn ijkuilijto' la ley, iwąn nǫ kajtzelwij la gente.
20 Iwąn kijtoj: “Inḭ́n esti tanęxtiliá iga Dios kichij pacto wąn amejemęn.”
21 Iwąn Moisés nǫ kajtzelwij kuetaxtiǫpan iga inǫ́n esti, iwąn nǫ kajtzelwij nochi yej
ompa moneki.
22 La ley tatekimaka iga nochi mamoajtzelwi iga esti iga sę mayę'ono iyḭxtaj Dios, iwąn
awel agaj kiperdonąrowiliáj yej kichij yej ayękti siga atę́ miki iga makitoyąwa iyesyo.

Iga migui' Cristo tęperdonąrowiliá yej tikchijkej yej ayękti

23 Nochi inḭmej ken copia de yej ono' ipan cielo. Inǫ́n iga mamoajtzelwi iga esti iga
Dios makiyę'ita. E' yej ono' ipan cielo kineki iga mamiki yej máj valęrowa que yǫlkąmej.

§ **9:4 9:4** Xikita glosario “Arca del pacto”. * **9:4 9:4** Dios kimá' maná israelḭtajmej iga makikuąkąn kuą' nemi yąyaj ipan desierto. Ex 16 † **9:12 9:12** Xikita glosario “Chivo”. ‡ **9:16 9:16** Testamento sę ąma' kąn ijkuilijto' ąʼyéj kikuis itatkimej yej mi'. § **9:19 9:19** Xikita glosario “Borrego”.

24 Porque Cristo ayą́' kala' tiǫpan yej tą́ga'pa kichij. Yej nijpa tiǫpan tẹnẹxtilijtoya iga
ono' se' mela'tiǫpan ajko pan cielo, Cristo yajki ompiga kąn inąn ono' itẹnoj Dios iga
tẹtajtowilijto'.
25 Yej ijẹfej isacerdǫtejmej israelı̨tajmej kalaki cada año* kąn Dios nokta ono', iga
taajtzelwı̨tij iga yǫlką' iyesyo. E' Cristo sẹsan vẹj kichij, ayéj mia' vẹj.
26 Siga cada año katka makichı̨wa Cristo, mia' vẹj mikiá desde kuą' mochij inı́n
tąjli. E' inąn, kuą' alı́n kipolowa iga poliwilǫj, Cristo wąlaj mikiko sẹsan vẹj iga nochi
matẹperdonąrowili yej tikchijkej yej ayẹkti.
27 Tonochimej tiawij timikitij sẹsan vẹj, iwąn despuéj Dios yawi tẹjuzgąrǫti.
28 Ijkǫ́n nǫ Cristo motẹmá' iga migui' sẹsan vẹj, iga yéj kiwı̨ga' nochi yej kichijkej yej
ayẹkti mia' toknı̨wąn. Después wı̨' sej, e' ayejo' iga tẹperdonąrowilı̨ki yej tikchijkej yej
ayẹkti; sino que wı̨' iga kisalvąrǫ́kiya yej kichı̨xtokej.

10

Iley Moisés awel tẹpalẹwiá iga matiyẹ'onokąn iyı̨xtaj Dios

1 Iley Moisés ken tikita petz itasejkąnyǫ' inǫ́n yej yawi wı̨tzéti-o', yej mą́j tẹyẹ'chı̨was.
Iley Moisés áchisan yej tẹnẹxtiliá; inǫ́n iga iley Moisés ayą́' wel kichı̨wa iga mayẹ'ono
inǫmej yej kitẹmowaj Dios iga kimiktiajpa yǫlką́mej cada año weyitiǫpan.
2 Siga katka la ley wel makiperdonąro yej kichijkej yej ayẹkti, ay'ya katka agaj
momachı̨lij ipan iyąlmaj iga kichij yej ayẹkti, iwąn ay'ya monekis mamomikti yǫlką́mej.
3 E' yǫlką́mej yej kimiktiliáj* Dios, inǫnwa' iga san cada año kejlą́mikij iga kitekichı̨waj
yej ayẹkti.
4 Iga iyesyo tǫrojmej iwąn chı̨vojmej awel kiperdonąrowa yej tikchijkej yej ayẹkti.
5 Inǫ́n iga Cristo, kuą' wąlaj ipan tąjli, kijlij Dios:
Ayą́' tikne' mamitzmiktilı̨kąn yǫlką́mej niga se'pa ofrenda mamitzmakakąn,
sino que tikchij iga nej manikpiá nocuẹrpoj ken tąga' iga manikchı̨wa ken tikneki.
6 Tej atikneki iga mamitzmiktilı̨kąn yǫlką́mej, niga ofrenda iga wel xikperdonąrowili
toknı̨mej yej kichijkej yej ayẹkti.
7 Inǫ́n iga nikijtoj: “Nigaj nono', iga manikchı̨wa ken tej tikneki noDiǫs,
ijkǫ́n ken ijkuilijto' de nej ipan ąma'.”
8 Achto Cristo kijlij Dios: “Ayą́' tikyẹ'ita iga mamitzmiktilı̨kąn yǫlką́mej niga mamitz-
makakąn ofrenda, niga yǫlką́mej iga mamitztatilı́kąmpa iga xikperdonąro yej mochij
yej ayẹkti, malej iga la ley ijkǫ́n tatekimaka.”
9 Iwąn Cristo nǫ kijtowa: “Niwąlaj iga nikchı̨wako ken tej tikneki noDiǫs.” Inǫ́n kijtǫjneki
iga ay'ya mą́j mamomikti yǫlką́mej ken achto, iga inąn Cristo motẹmá' iga mi'.
10 Dios tẹ́chija itatki, iga Jesucristo kíchija ken Dios kineki iga momaga' iga mamiki sẹsan
vẹj, ayı́' sej mikis.
11 Cada día iga tekipanowaj sacerdǫtejmej, kitatijtókejsan yǫlką́mej iga kimakaj
ofrenda Dios, malej iga inǫ́n awel kiperdonąrowa yej sẹ kichı̨wa yej ayẹkti.
12 E' Jesucristo sẹsan vẹj migui', motẹmá' iga mamiki iga totechko wąn ay' sej monekis
iga agaj mamiki, iwąn Jesucristo motąlij ilądoj iyẹ'mą' Dios.
13 Iwąn Cristo ompay kąwi' iga kichı̨xto' kẹman Dios makichı̨wa iga makitąnili yej
kijiyaj.
14 Sẹsan vẹj Cristo migui' iga mochij ofrenda, iwąn iga inǫ́n kichij iga mayẹ'onokąn
iyı̨xtaj Dios nochi yej yéj kitapejpen iga mochı̨waskej itatki.
15 Iwąn el Espíritu Santo tẹnojma-ijliá kąn ijkı́n kijtowa:
16 Ijkı́n nia nimotajtǫltı̨ti iwąmej inǫmej día, kijtowa toTẹko:
Noley nia niktąlı̨ti ipan iyąlmajmej,
iwąn nochipa kejlą́ntoskej.
17 Iwąn kijtoj nǫ:
Ayı́' mą́j nikejlą́mikilı̨skej yej ayompa kichijkej iwąn yej pox ajayẹkti.
18 Inǫ́n iga, siga tẹperdonąrowilíjkeja yej tikchijkej yej ayẹkti, ay'ya kineki mą́j ofrenda
iga inǫ́n.

Matikną'techǫkąn Dios

19 Inǫ́n iga noknı̨wąn, inąn iga iyesyo Jesucristo yej kitoyaj kuą' mi' iga tejemej, ay'ya
tẹ tẹtzakuiliá iga tikalakij kąn Dios nokta ono'.

---

* **9:25 9:25** Xikita nota Heb 5:1 * **10:3 10:3** Xikita nota Heb 5:1

20 Tikalakij pan nuẹvojojti, iga Jesucristo tẹtapowilij cortina† yej tẹtzakuilijtoya iga
amo matikną'techǫkąn Dios. Inǫ́n ojti Jesucristo kitapoj iga migui' iga tejemej iga wel
matisatokąn.
21 Jesucristo tosacerdǫtej yej ijẹ́fejpa sacerdǫtejmej yej mandąrowa ipan íkal Dios.
22 Inǫ́n iga inąn matikną'techǫkąn Dios iwąn matikmela'sentąlı̱kąn toąlmaj iwąn
matimoconfiąrǫkąn iga tẹchǫkiliá. Iwąn ayo' matikejląntokąn yej ayẹkti yej tikchijkej
iwąn matikmatitokąn iga yéj tẹpájpą'ya iga mela'yẹką'.‡
23 Matiksentąlijtokąn toąlmaj iga ticrẹdowaj iga mochı̱was yej tikchı̱xtokej. Tikmatij
iga Dios kichı̱was yej kijtoj iwąn nochipa matikpowilı̱kąn toknı̱wąn iga ticrẹdowaj Dios.
24 Matimosẹpan-ejląntı̱kąn iga máj matimochǫkilı̱kąn iwąn matikchı̱wakąn yej yẹkti.
25 Sekin ay' asij kąn monechkowaj iga kiweyimatı̱ltiáj Dios, ayẹkti ijkǫ́n. Mąjwa'
matimosepan-animąrǫkąn, inąn máj iga tikmátijya iga ay'ya wejkąwas iga wı̱' toTẹko.
26 Siga tikyokachijtoskej yej ayẹkti kuą' tikmátijya itájtǫl Dios, Cristo ay'ya wel sej
mikis iga Dios matẹperdonąrowili yej tikchı̱waj yej ayẹkti.
27 Siga ijkǫ́n katka, tikcháyajsan inǫ́n ti'ti yej tikmajmawilijtokej yej kẹman iga Dios
kitatı̱j iyenemı̱gojmej ipan tiwelǫn.
28 Kuą' agaj ayą́' kichı̱waya ken kijtowa iley Moisés, iwąn ono' ǫme o ẹyi yej kita' iga
akichij, inǫ́n toknı̱n ay'ya kiknẹliąyaj sino que kimela'miktiąyaja.
29 Iwąn amejemej inąn ¡ta' xikitakąn!, ¿Ix ayą́' mąjya sej kajasi iga poxsan makicas-
tigąrǫkąn yej kitątaksaj iPiltzı̱n Dios, iwąn kijiyaj iyesyo iwąn kimąlijliáj iyEspı̱́ritoj Dios
yej tẹpoxiknẹliá? Inǫ́n esti kinẹxtiá iga ono' sẹ pacto, iwąn iga inǫ́n esti, tẹchij itatki
Dios.
30 Tikmatij iga toTẹko ijkı̱́n kijtoj: “Nejwa' in yej nia nicastigąrǫti yej ayompa kichijkej;
nej yej nia xikixtąwati kensan iga sẹ kichij.” Iwąn nǫ kijtoj: “ToTẹko kijuzgąrǫj igẹntej.”
31 ¡Este tamajmájtı̱lsan kuą' Dios yej isato' agaj kicastigąrowa!
32 Amejemẹn xikejląmikikąn ken ikya ankijyǫwijkej kuą' poxsan mitziknǫchı̱wayaj
kuą' pẹwa' ankı̱xmatikej Dios.
33 Sekin de amejemẹn mitzijı̱xko-ijlijkej kuajkuantas, iwąn mitziknǫchijkej iyı̱xtaj la
gente, iwąn a veces amejemẹn ankipalẹwijkej sekin yej kiknǫchijkej.
34 Amejemẹn ankiknẹlijkej yej onoyaj cąrcelijti'. Iwąn malej iga tekiwajmej
mitzkuı̱lijkej yej amotatki, ampąkikej iga ankimatij iga ankipiáj yej Dios kijtoj iga
mitzmakaskej, yej máj yẹkti, yej ayą́' nokta tamis.
35 Inǫ́n iga amo xikajtẹwakąn iga anmoconfiąrowaj pan Dios, ijkǫ́n anyawij ankipiatij
yej poxsan yẹkti.
36 Inǫ́n iga amejemej yẹkti iga xikijyǫwı̱kąn kuą' mitziknǫchı̱waj iga wel xikchı̱wakąn
ken Dios kineki, ijkǫ́n ankipiaskej yej Dios kijtoj iga yawi mitzmakatij.
37 Kąn ijkuilijto' itájtǫl Dios kijtowa:
Ay' kẹ' poliwi,
yéj yawi wı̱tzeti, wı̱'ya, ay'ya wejkąwas.
38 Nikyẹ'ita inǫmej yej moconfiąrowaj ipan nej, iwąn nochipa onoskej nowąn,
e' siga kikajtẹwaj iga moconfiąrowaj pan nej, ay'ya nikyẹ'itas.
39 Tejemẹn ayéj ken inǫmej yej kikajtẹwaj iga kitokaj Dios, inǫ́mejwa' yawij poliwitij.
Tejemej inǫ́mejpa yej tiawij timosalvąrǫtij iga timoconfiąrowaj ipan toTẹko.

11

Matimı̱xkuı̱tı̱kąn ipan inǫmej yej moconfiąrojkej ipan Dios

1 Iga timoconfiąrowaj ipan Dios, kijtǫjneki iga tikmela'matij iga yawi tẹmakati yej
tikchı̱xtokej; iwąn ticrẹdowaj iga óno'ya yej ayą́' tikitaj.
2 Dios kiyẹ'ita' to-ikyapatajwąn iga moconfiąrojkej ipan yéj.
3 Iga timoconfiąrowaj ipan Dios, tikmatij iga Dios iga san itájtǫl kichij nochi tąjli iwąn
yej ono' ajko. Inǫ́n iga yej inąn tikitaj, Dios kichij iga tejtẹ́ yej awel mo-itaya.
4 Iga Abel moconfiąroj ipan Dios, kimiktij sẹ borrẹgojtzı̱n iga kitatilij Dios, inǫ́n mąj
kiyẹ'ita' Dios que yej kitąlij Caín iga ofrenda. Inǫ́n iga Dios kiyẹ'ita' iwąn kiyẹ'kuı̱lij yej
kimá' Abel. Ijkǫ́n, malej Abel míkto'ya, e' mopówasan ken iga yéj moconfiąroj pan Dios.
5 Iga Enoc moconfiąroj ipan Dios, kiwı̱gakej ipan cielo iga amo mamiki, iwąn kuą'
kitẹmojkej ay'ya kasikej iga kiwı́ga'ya Dios. E' kąn ijkuilijto' itájtǫl Dios kijtowa iga kuą'
Enoc aya kiwı̱gaj ipan cielo, kichij ken Dios kiyẹ'ita.
6 Awel tẹyẹ'itas Dios siga ayą́' timoconfiąrowaj ípan. Yej kineki makiną'techo Dios,
makicrẹdo iga Dios ono', iwąn makicrẹdo iga Dios kimaka yej yẹkti yej kitẹmowa.

---

† **10:20 10:20** Xikita glosario “Cortina”. ‡ **10:22 10:22** “Tẹpájpą'ya iga mela'yẹką'”: anka tajtowa de ken kichijkej sacerdǫtejmej (Ex 29:4) wąn nǫ iga mobautizą́rǫlo.

7 Iga Noé moconfiąroj ipan Dios, kicrędoj yej kijtoj Dios iga yawi wi̱tzeti yej aya kita'
iwąn kichij sę weyi ąkąl iga amo maąmiki isiwą' wąn ipilowąn. Iwąn iga yéj moconfiąroj
ipan Dios, ąmikikej yej ayompa nemiáj, e' Dios kiyę'ita' Noé iga moconfiąroj ipan Dios.
8 Iga Abraham moconfiąroj pan yej kijlij Dios, ki̱sa' kąn onoya iwąn yajki kąn Dios
kijlij iga yawi kimakati yej mochi̱was itatki, malej iga akimatiá kąn nokta yawi.
9 Iwąn iga yéj moconfiąroj, chąntitoya ken wejkachąnej ipan inǫn tąjli yej Dios kijlij
iga yawi kimakati. Chąntitoya ipan kuetaxkajli, kensan Isaac iwąn Jacob chąntitoyaj;
Dios nǫ kijlij yejemej iga yawi kimakatij inǫn tąjli.
10 Abraham kichi̱xtoya iga kęman kitas inǫn weyi-ąltepę' kąn ono' kajlimej yej ayí'
xiti̱niskej yej Diǫspa kichij kensan kejląn.
11 Wąn iga Sara nǫ moconfiąroj ipan Dios, malej iga ayą́' kitaya ipiltzi̱n iwąn ilámaja,
wel mochij tęyę' iwąn kita' sę ipiltzi̱n iga kicrędoj iga Dios yawi kichi̱wati yej kijtoj.
12 Ijkǫ́n Abraham, malej iga aya pilwaj kuą' alín poliwiá iga mikiáy iga wę́weja, e'
pox pi̱wikej ipilówąmpa. Pox komatiakej ken tikita si̱talimej iwąn ken xąjli yej ono'
lamąrtęnoj, este awel momati kę' ono'.
13 Nochi ini̱mej yej moconfiąrojkej ipan Dios, mikikej, e' aya kipiakej yej Dios kijtoj iga
yawi kimakatij. E' iga moconfiąrojkej ipan Dios, ken kuą' kitakej yej Dios yawi kichi̱wati
iwąn kicrędojkej iga Dios kichi̱was yej kijtoj, wąn pąkikej iga ken kuą' kitachi̱lijkej yej
Dios kichíwaso'. Iwąn yejemej momachi̱lijkej ken wejkachąnejmej yej san panowaj ipan
ini̱n tąjli.
14 Iwąn yej kijtowaj iga ayéj imela'chąmej ipan ini̱n tąjli, nęsi iga nemi kitęmowaj
itąlmej kąn mamomela'chąnti̱kąn.
15 Iwąn siga yejemej katka kejląntoyaj inǫn tąjli kąn ki̱skej, wel sej katka mokuepayaj.
16 E' yejemej kinekiáj maonokąn ipan tąjli kąn mąj tayękąn, iwąn inǫn ono' ipan cielo.
Inǫn iga Dios ayą́' pi̱nąwa iga yéj iDiǫs inǫmej gente, inǫn iga kichij sę weyi-ąltepę' kąn
yejemej chąntitoskej.
17 Kuą' Dios kitasnekiá siga Abraham kimela'crędoja ípan, Dios kitajtanilij Abraham
iga makikui ipiltzi̱n yej itǫką' Isaac iga makimikti iga iyofręndaj Dios. Abraham kisentąlij
iyąlmaj iga kimiktiá isęlpiltzi̱n,
18 malej iga Dios áchtosan ijkín kijlij: “Mopiltzi̱n Isaac pox yawi mitzpi̱wi̱ti.”
19 Abraham kimatiá iga Dios wel ki-ojpa-ixitiá yej miktokej; inǫn iga wel tikijtowaj iga
Dios sej kikuepilij ipiltzi̱n Abraham iga ayą́' mi'.
20 Iga moconfiąroj Isaac ipan Dios, kijlij ipilowąn yej itǫką' Jacob iwąn Esaú, iga Dios
kęman kichi̱was iga mayę'onokąn.
21 Iga moconfiąroj Jacob ipan Dios, kuą' mikisnékiya, kitajtanilij Dios iga mayę'onokąn
sejsę́ ipilowąn José, iwąn mobastǫ́ntijpa iga moketza' iga kiweyimati̱ltij Dios.
22 Iga moconfiąroj José ipan Dios, kuą' nąʼya iga yawi mikiti iga wę́weja', kijtoj iga
israeli̱tajmej kęman yawij ki̱satij Egipto. Iwąn kijtoj iga kuą' ki̱saskej, nǫ makiwi̱guili̱kąn
iyomiyomej.
23 Iga moconfiąrojkej itaj wąn iyę' Moisés ipan Dios, kuą' Moisés séligo', ki̱yąntoyaj
ęyi mę̨j iga kitakej este mǫnsajti' in inǫn xǫlǫ', iwąn ayą́' majmawikej malej iga el rey
tatekimá' iga mamomijmikti seli'choochichi̱n.
24 Iga moconfiąroj Moisés ipan Dios, kuą' yǫ́leja ay'ya kine' iga mamo-ijli ipiltzi̱n
isiwąpiltzi̱n rey faraón;
25 mąjwa' kine' iga makiknǫchi̱wakąn kensan israeli̱tajmej yej ipilowąn Dios que iga
mapąkto alín tiempo iga makichijto yej ayękti.
26 Moisés mąj kiyę'ita iga makiknǫchi̱wakąn kensan kiknǫchijkej Cristo que iga
makipiá yej poxsan valęrowa yej ono' Egipto, iga yéj kimatitoya yej Dios yawi kimakati.
27 Iga Moisés moconfiąroj pan Dios, ki̱sa' Egipto iwąn malej iga el rey kuesiwi', e'
ayą́' kimajmawilij. Iwąn Moisés kiyǫlmakatoya nokta iga asisnekiá kąn yawi, ken kuą'
kitztoyay Dios yej atikitaj.

28 Iga moconfiąroj Moisés pan Dios, kichij ilwi' yej kijliáj Pascua* iwąn tatekimá'
iga mataajtzelwi̱kąn iga esti ipan ikaltęmej israeli̱tajmej iga el ángel yej tamiktiá amo
makimikti ikǫpompilowąn israeli̱tajmej.
29 Iga moconfiąrojkej israeli̱tajmej pan Dios, wel kipatilijkej Tatą'lámąr kenkuą' nemi
nejnemij ipan wą́'tąl. E' kuą' egipciojmej nǫ kinekiáj ijkǫ́n makichi̱wakąn, ąmikikej.
30 Iga israeli̱tajmej moconfiąrojkej pan Dios, wetzi' yej iga tekoląltitoya Jericó kuą'
israeli̱tajmej siete día kiyąyawalojkej inǫn weyi-ąltepę'.

---

* **11:28 11:28** Xikita glosario “Pascua”.

31 Iwąn iga moconfiąroj pan Dios, sę siwą' yej itǫką' Rahab yej najnąmǫlnemiá, ayą́'
migui' wąn inǫmej yej ayą́' kicrędojkej Dios, iga Rahab ki-ǫmemąwij israelįtajmej yej
tapįpiatǫyaj.
32 Mąjo' wel nimitzijliąyaj, e' awel inąn manimitztątapǫwįkąn de Gedeón, de Barac,
de Sansón, de Jefté, de David, de Samuel iwąn de profętajmej.†
33 Iga moconfiąrojkej pan Dios wel kitąnilijkej ręyejmej iwąn wel tayę'juzgąrojkej,
iwąn kimakakej yej Dios kijtoj. Iwąn tękuąnimej kikamatzakkej iga amo wel
makikuąkąn yejemej.
34 Iwąn kisęwijkej tiwelǫn iwąn cholojkej kuą' kimiktiąyaj iga espada iwąn Dios kimá'
itajpalmej kuą' kuękuetąntóyaja iwąn wel kitąnilijkej iyenemįgojmej iwąn israelįtajmej
wel tatalǫchtijkej.
35 Iwąn sekin siwątkej iga moconfiąrojkej pan Dios, ojpa-isakej ifamiliąrmej yej
miktóyaja.
Onoya toknįmej yej moconfiąrojkej ipan Dios, wąn yej kijiyaj Dios kikįtzkijkej
inǫmej toknįmej iwąn kimagakej kąnsan makijtǫkąn iga ay' kitokaj Dios. E' toknįmej
ayą́' kinekikej iga makimajkąwakąn, mąjwa' motęmakakej iga makimiktįkąn que iga
makikajtęwakąn Dios, kimatikej iga kęman wel yę'onoskej kuą' ojpa-isaskej.
36 Sekin kipįnajtijkej iwąn kimagakej, sekin kilpijkej iga cadena iwąn kakijkej ipan
cárcel.
37 Sekin kitemiktijkej, sekin kitajkotekkej iga sięrroj, sekin kichįwaltijkej kuajkuantas
iga ompa mamonęxtįkąn siga nokta kicrędowaj Dios, sekin kimiktijkej iga espada iwąn
sekin nijnijiga yąyaj iga cholojtinemiáj iwąn motaajakiąyaj iga ikuetaxyo borrego iwąn
chivo iga ay' katka tzotzolyojkej, iwąn ay'ya motapialiąyaj, kiyǫlmiktijkej iwąn poxsan
kiknǫchijkej.
38 Inǫmej poxsan yę'nemiáj, akajasiáj iga maonokąn iwąn yej nąmǫlnemij, e'
cholojtinemikej ipan desierto, ipan tepęyoj iwąn mochąntijkej ipan texapomej iwąn pan
tąlxapowęwetkej.
39 Dios kiyę'ita' nochi inǫmej iga mopoxconfiąrojkej ípan, e' malej ijkǫ́n, kuą' mikikej,
aya kipiakej yej Dios kijtoj iga kimakayaj.
40 Dios tępialiąya yej máj yękti iga nǫ teejlątoya, inǫ́n iga Dios akine' iga yejémejsan
maasikąn iną́' Dios, sino que matisenyę'onokąn iwąmej iyįxtaj yéj.

12

Matimįxkuįtįkąn ipan Jesús

1 Tejemej ken tikita tęyawalojtokej mia' toknįmej yej momela'nęxtijkej iga mo-
confiąrojkej ipan Dios, inǫ́n iga matikajtęwakąn nochi yej ayą́' tępalęwiá iga wel
matiyę'nemikąn. Iwąn matikajtęwakąn iga tikchįwaj yej ayękti yej te-įikximaniajtiá
iwąn matimotalǫkąn ken ijkąn iga tiktokaj iyojwi Dios kę' iga tępolówao'.
2 Matimįxkuįtįkąn ipan Jesús, iga yéj yej achto tęnęxtilij iga matimoconfiąrǫkąn pan
Dios iwąn nochipa tępalęwiá iga máj matimoconfiąrǫkąn. Jesús kiknǫchijkej ipan cruz
iwąn yéj ayą́' pįną́' iga ompa migui', iga kimatiá iga despuéj iga mikis yawi pąkiti iwąn
motąlįj ilądoj iyę'mą' Dios kąn mandąrowa.
3 Inǫ́n iga xikejląmikikąn yej Jesús kichij kuą' kiknǫchijkej inǫmej yej ayą́' yę'nemij
iwąn ximįxkuįtįkąn ipan Jesús, iwąn amo xisiawikąn niga amo ximosemakakąn.
4 Kuą' anmǫmąnawiáj iga mitzkįtzkįjnekij yej ayompa nemij, ni sę de amejemęn aya
mitzmiktiáj.
5 ¿Ix ankęlkájkeja ken Dios mitznǫnǫtzaj amejemęn ken ipilowąn? Ijkǫ́n mitzijliáj kąn
ijkuilijto' itájtǫl:
Nopiltzįn, xiktajtǫlkui toTęko kuą' mitznagastiląna iga ayéj ijkǫ́n ken nemi tikchįwa,
iwąn amo xikajtęwa iyojwi Dios, kuą' yéj mitzajajwa.
6 ToTęko yej yéj kipoxchǫkiliá, kinagastiląna
iwąn kiknǫchįwa nochi inǫ́n yej yéj kíkuiya iga ipiltzįn.
7 Amejemej xikijyǫwįkąn kuą' Dios mitzajajwaj, ijkǫ́n Dios mitzkuij iga ipilowąn. ¿Katiá
tętaj yej ayą́' kajajwa ipiltzįn?
8 E' siga Dios ayą́' mitzajajwaj ken kajajwaj nochi ipilowąn, kijtǫjneki iga amejemęn ayéj
imela'pilowąn Dios.
9 Kuą' aya tiyǫlejkej, totajmej yej tikpiáj ipan inǫ́n tąjli nǫ teajajwayaj iwąn tikchįwayaj
yej te-ijliąyaj. ¿Te iga ayą́' tikchįwaj ken te-ijliá toTaj yej ono' ipan cielo iga kęman wel
nochipa matonokąn wąn yéj?

---

† **11:32 11:32** Xikita glosario “Profeta”.

10 Totajmej yej tikpiáj ipan inı́n tąjli teajajwayaj kuą' aya tiyǫlejkej ken yejemej
kiyę'itayaj, e' Dios tęnǫnǫtza iga matiyę'nemikąn, iga matikchijtokąn yej yękti, kensan
yéj kichı̨wa.
11 Melą́' iga kuą' nemi te-iknǫchı̨waj, inǫ́n ayagaj kiyę'ita, mąjwa' timoknǫmatij, e' siga
sę mı̨xkuı̨tiá pan yej Dios kinęxtiá, yawi onoti tamelą́ iwąn yę'nemis.

Ayękti iga amo matiktajtǫlkakikąn Dios

12 Inǫ́n iga amo xisiawikąn iga anmotakı̨tzkiáj ipan imą' toTęko iwąn amo makuetąni
amotankuą' iga annemij ipan iyojwi toTęko.
13 Xiyę'nemikąn iyı̨xtaj toTęko. Iwąn xikpalęwı̨kąn yej sennemij amowąn ipan toTęko
iyojwi yej ken kǫxomej iga aya momela'confiąrowaj ipan Dios, xikpalęwı̨kąn iga wel
mayę'nemikąn.
14 Tamelą́ xonokąn iwąn inochı̨n, iwąn xikchı̨wakąn ken kineki Dios, siga sę ayą́'
yę'nemi, awel kitas toTęko.
15 Amo agaj makalı̨mpamati iga Dios tęchǫkiliá. Yej ijkǫ́n kichı̨wa wel tanęxtiliá
iga sekin nǫ ayompa manemikąn iwąn mokuepa ken sę yej yǫlchichı̨xto' yej kimopa
toknı̨mej.
16 Amo agaj mamotęka wąn yej ayą́' íwąn nąmiktito', niga makalı̨mpamati yej kiyę'ita
Dios; ijkǫ́n kichij Esaú kuą' kinamá' iga sę tákual iherenciaj yej kimakaya itaj iga yéj
kǫpon.
17 Amejemęn ankimatij iga kuą' Esaú kinekiao' sej iga itaj makimaka iherenciaj, itaj
kijtoj iga ay'ya wel. Iwąn malej poxsan chǫga' in Esaú ay'san wel tę kichij.
18 Amejemęn ayéj ken israelı̨tajmej yej kitechojkej tepę' Sinaí,* yej wel mochijchimi
iwąn węwelǫniá, takǫmitiá iwąn onoya ejeka' este tatikuı̨ni;
19 niga ankikakikej iga nąwati' trompeta, niga ankikakikej iga tajtoj Dios. Yej kikakikej
iga tajtoj Dios, kijlijkej Moisés iga makijli Dios iga ayo' mąj matajto iwąmej,
20 iga kimajmawilijkej ken Dios tatekimá', ijkı́n kijtoj: "Ą'san nęsi yej taksas pan tepę',
makitemiktı̨kąn o makimı̨makąn, ijkǫ́n makichı̨wilı̨kąn kesiá yǫlką'."
21 Israelı̨tajmej poxsan kimajmawiliąyaj yej kitztoyaj. Este Moisés nǫ kijtoj:
"Nikuekuechkáto'ya iga nimajmawi."
22 Amejemęn ayą́' ankitechojkej inǫ́n tepę' Sinaí, mąjwa' ken kuą' ankitechojkej se'
tepę' yej ono' ipan cielo yej itǫką' Sion kąn chijto' iweyi-ąltepę' Dios yej isato', inǫnwa'
Jerusalén† yej ono' ipan cielo, ompa onokej pox mia' ąngelejmej yej kiweyimatı̨ltiáj Dios.
23 Iwąn nǫ ompa nechkatokej nochi yej Dios kita ken ipilowąn nokta, yej itǫkąmej
ijkuilijto' ipan cielo. Iwąn kąn nǫ onokej iyespı̨ritojmej toknı̨mej yej Dios kiyę'íta'ya
iwąn kíchija iga mayę'onokąn. Nǫ ankitechojkej kąn ono' Dios yej nochi yawi kijuzgąrǫti
24 iwąn ankitechojkej Jesús yej tętajtowiliá iga inǫ́n nuevo pacto yej kichij iga iyesyo.
Iga iyesyo tępajpą' iga mapoliwi yej tikchijkej yej ayękti iwąn tęnęxtiliá yej mąjya sej
que iyesyo Abel.‡
25 Inǫ́n iga matiktajtǫlkuikąn yej tęnǫtza. Pues siga inǫmej yej ayą́' kitajtǫlkuikej Dios
kuą' kinǫtzkej nigaj ipan tąjli ayą́' momąnawijkej, tejemej awel nokta timomąnawı̨skej
siga ayą́' tiktajtǫlkuij Dios kuą' tęnǫtza este ipan cielo.
26 Iwąn kuą' tajtoj Dios este kuekuechka' tąjli, e' inąn kijtowa: "Nia sej
nikuekuechkalt̨ı̨ti tąjli; e' ayéj petz tąjli sino este cielo."
27 Kuą' kijtowa "sej" tikejląmikij iga yawi poliwiti nochi yej Dios kichij yej wel moǫlı̨na,
iwąn kąwissan yej ayą́' wel moǫlı̨na.
28 Matikmakakąn gracias Dios iga tonókejya kąn ayą́' wel moǫlı̨na, kąn reinąrowa
Dios. Iwąn matiyę'tajtǫkąn iga yéj wąn matikmajmawilı̨kąn iga amo matikchı̨wakąn yej
Dios akiyę'ita;
29 iga toDios ken tikita ti'ti yej nochi wel kipolowa.

13

Ken iga manemi yej kitoka Cristo

1 Nochipa ximochǫkilı̨kąn iga manęsi iga amoknı̨nmatij.
2 Amo xikęlkąwakąn iga xikǫmemąwı̨kąn yej mitzpaxąlowiliáj, sekin yej ijkǫ́n kichijkej
niga kimatikej mataj kǫmemąwíjkejwa' ąngelejmej.

---

* **12:18 12:18** Ex 19 † **12:22 12:22** Ąltepę' Jerusalén mochij ipan tepę' yej itǫką' Sion. ‡ **12:24 12:24** Gn 4:1-16. Caín wąn Abel ipilowąn Adán wąn Eva. Caín kimiktij Abel, wąn ipan Gn 4:10 kijtowa iga iyesyo Abel "tzajtzi'". Iyesyo Jesús tęnęxtiliáj iga wel tęperdonąrowa.

3 Xikejlạmikikạn yej onokej preso, ximomachịlịkạn kenkuạ' nọ ampresojtitokej
iwạmej. Xikejlạmikikạn nọ yej kualọtokej iga kimagakej, kenkuạ' amejemẹn ijkọ́n nọ
mitziknọchịwaj.
4 Nochi makiyẹ'ita iga sẹ nạmiktito' iwạ́n amo mayawi wạn se'; iga Dios yawi
kicastigạrọti yej masi iwạ́n yej ayạ́' íwạn nạmiktito', iwạ́n nochi yej mo-ichtakapiáj.
5 Amo xikpoxpiasnekikạn tomịn; xiyẹ'onókạnya kẹ'ya iga ankipiáj, iga Dios kijtoj:
"Ayí' nimitzkajtẹwas niga nimitzsemakas."
6 Iwạ́n wel tiknojma-ijtowaj:
ToTẹko nẹpalẹwiá;
inọ́n iga ayạ́' nimajmawi siga tejtẹ́ nẹchịwilịjneki agaj.
7 Xikejlạmikikạn amopastọrmej yej mitzpowilijkej itájtọl Dios. Xikejlạmikikạn ken iga
yẹ'nemikej iwạ́n ximịxkuịtịkạn ijkọ́n ken yejemẹn moconfiạrojkej ipan Dios.
8 Jesucristo ayí' mopata, inọnsan yej onoya ikya, iwạ́n yej ono' inạ́n iwạ́n yej nochipa
onos.
9 Amo mamitzkajkayạwakạn inọmej yej ayompa tamachtiáj. Sé'paya tamachtiáj ayéj
ken Cristo tamachtiạya. Máj yẹkti matimanimạrọkạn iga tikmatij iga Dios tẹpoxchọkiliá,
que iga matiktokakạn inọmej yej tanẹxtiliáj de tẹ wel mokua, puej ken iga yejemej
tanẹxtiliáj ni alịn ayạ́' kipalẹwijkej.
10 Sacerdọtejmej yej kitókajo' iley Moisés awel wạn tejemẹn tiksennạ'techowaj toTẹko
iga aya kimatij iga Cristo mi' ipan cruz iga tonochịn yej tikchijkej yej ayẹkti.*
11 Puej ijẹfej sacerdọtejmej kiwịga† tiọpan iyesyo yọlkạ' iga ofrenda, iga nochi gente
mayẹ'onokạn iyịxtaj Dios, e' icuẹrpoj inọmej yọlkạmej kitatiạyaj ayéj pan ạltepẹ'.
12 Ijkọ́n nọ Jesús kimiktijkej ayéj ipan ạltepẹ'. Mi' iga nochi gente mayẹ'ono iyịxtaj
Dios. Inọ́n iga kitoyaj iyesyo.
13 Nọ ken kuạ' matikịsakạn ipan ạltepẹ' iwạ́n matiạkạn kạn ono' Jesús iwạ́n nọ
matikmachịlịkạn ken yéj kipijpịnajtijkej.
14 Ipan inín tạjli ateyi sẹ ạltepẹ' yej nochipa onos; e' tejemej tiktẹmojtiawij inọ́n ạltepẹ'
yej yawi onoti.
15 Inọ́n iga nochipa matikweyimatịltịkạn Dios ipan itọkạ' Jesús. Iga tiktakuịkiliáj,
tikmakaj Dios yej yéj kajasi iga matikmakakạn. Iga tiktakuịkiliáj, timonẹxtiáj iga yéj
toTẹko.
16 Amo xikẹlkạwakạn iga xikchịwakạn yej yẹkti iwạ́n xikmakakạn achi yej ankipiáj
yej amotapialiáj, porque ijkọ́n tikmakaj Dios yej yéj kiyẹ'ita.
17 Xikchịwakạn ken mitzijliáj amopastọrmej, xicrẹdọkạn; porque yejemej nochipa
kitztokej iga amo xipojpoliwikạn. Yejemẹn kimatij iga kẹman yawij asitij itẹnoj
Dios iga kijtọskej nochi yej kichijkej. Nochipa xiyẹ'nemikạn iga amo xikyọlmiktịkạn
amopastọrmej, porque siga ayạ́' ijkọ́n ankichịwaj amejemẹn, ayạ́' anyẹ'kịsaskej.
18 Xiktajtanilịkạn Dios iga manẹpalẹwịkạn. Nikmatij iga ayagaj wel kijtowa iga
nikchijkej yej ayẹkti, nejemej niknekij maniyẹ'nemikạn nochipa.
19 Nimitztajtaniliáj iga xiktajtanilịkạn Dios iga amo mawejkati wel sej manimitz-
paxạlowilịtij.

Monawatiá

20 Dios kichịwa iga wel matonokạn tamelạ́. Yéj ki-ojpa-ixitij toTẹko Jesucristo kạn
miktoya. Iga iyesyo Jesús, Dios kichij se' pacto iga wel nochipa tẹyẹ'ita. Inạ́n Jesús
tẹcuidạrowa ken sẹ pastor kicuidạrowa iborrẹgojmej, yéj nokta ijẹfej nochi pastọrmej.
21 Dios makichịwa iga amejemẹn wel xiyẹ'nemikạn iwạ́n nochipa xikchịwakạn yej
yẹkti kén yéj kineki. Iwạ́n nọ Jesucristo makichịwa ipan nejemej ken yéj kineki.
¡Nochipa mamoweyimatịlti Cristo! Ijkọ́nyawa'.
22 Noknịwạn, nimitztajtaniliáj iga xinẹtajtọlkakikạn kén iga nimitznọnọtzaj ipan inín
ạma' yej alịn nimitzijkuilowilijkej.
23 Xikmatikạn iga toknịn Timoteo ayo' prẹsojtito', siga nimanín asis, íwạn niạj
nimitzitatij.
24 Xiksaludạrọkạn inochi amopastọrmej iwạ́n inochi yej kitokaj Dios. Toknịwạn yej
chạntitokej Italia mitztịtaniliáj saludos.
25 Dios mamitzyọlchikạwakạn amonochịn. Ijkọ́nyawa'.

---

* **13:10 13:10** Versión literal: Tikpiá sẹ altar kạn awel takuaj sacerdọtejmej yej tekipanowaj ipan kuetaxtiọpan.

† **13:11 13:11** Xikita nota Heb 5:1

Ąma' yej kijkuiloj
Santiago

Ąma' yej kijkuiloj Santiago

1 Nej niSantiągo, yej nikchijto' ken kineki Dios iwąn toTęko Jesucristo, nimitzsaludąrowaj amonochįn yej ankitokaj Dios yej ampąpayįntokej nǫyąn ipan inǵn tąjli.

Dios tęnęxtiliá tę matikchįwakąn

2 Noknįwąn, amejemęn xipoxpąkikąn kuą' kuajkuantas wetzi amoyakapan.
3 Puej ankimátija siga ayą́' ankikajtęwaj iga anmoconfiąrowaj ipan Dios, máj anmomachtiáj iga ankijyǫwiáj yej wetzi amoyakapan.
4 E' xikmejla'ijyǫwįkąn iga manęsi iga anyę'nemij iwąn anyę'tajląntokej iwąn amo tę mamitzpolǫkąn.
5 Siga agaj de amejemęn ayą́' kimati tę kichįwa, makitajtanili Dios, iwąn Dios kinęxtilįj, puej yéj tęnęxtiliá nochi yej tikmatisnekij iwąn ayą́' teajajwa.
6 E' kuą' kitajtani, mamoconfiąrojto iga Dios kimakas, amo makijto iga ayą́' kimakas, iga yej ijkǫ́n kichįwa, ken tikita maréjąl yej nijnijiga kiwiga ejeka'.
7 Yej ijkǫ́n kichįwa, amo makejląnto iga toTęko yawi kimakati tejtę́.
8 Yej ayą́' sęsan iyąlmaj, nijnijiga yawi.
9 Siga sę toknįn ayą́' motapialiá, mapąki iga Dios kiweyimatis.
10 Iwąn yej motapialiá mapąki kuą' moalįmpamati. Porque yej motapialiá ken tikita ixǫchiyo kochki', iga panówasan.
11 Kuą' kįsa tǫnatį iwąn tadotǫnitiá, kochki' wąki, iwąn ixǫchiyo xįni, iwąn imǫnsajyo ómpaya tami'. Ijkǫ́n nǫ yej motapialiá mopojpolowa kuą' kejląnto' iga máj matatąni.

Matikijyǫwįkąn inochi yej tęyǫlmiktiá

12 Pąkto' yej kijyǫwiá inochi yej kiyǫlmiktijto', iga kuą' pánoja, Dios kimakas yej pox yękti iwąn pox mǫnsajti' iga onos nochipa wąn Dios, ijkǫ́n ken Dios kijlij nochi yej kichǫkiliáj.
13 Kuą' agaj kichįwasneki yej ayękti, amo makijto iga Dios nemi kichįwiliá, iga Dios ayą́' kichįwasneki yej ayękti, niga agaj kichįwaltiá yej ayękti.
14 Ayéj ijkǫ́n, kuą' sę kichįwasneki yej ayękti, yéjsan mochįwiliá iga kiyǫltiląna yej iyąlmaj kineki makichįwa iga kejląnto' yej ayękti.
15 Ipan inǫ́n yej ayękti yej sę kejląnto' ipan iyąlmaj pęwa iga sę kichįwa yej ayękti, iwąn kuą' sę kichijto' yej ayękti, nochipa miktos.
16 Noknįwąn yej nimitzpoxchǫkiliáj, amo ximokajkayąwakąn;
17 nochi yej tęmakaj yej yękti iwąn mǫnsajti', inǫ́n tęmaka Dios yej kichij nochi yej xǫta ipan cielo. Dios nochipa ono' iwąn ayį́' mopata, niga kichįwa iga matonokąn kąn takomichkąn.
18 Iga itájtǫl Dios sej tinacęrojkej iga matonokąn ken áchtopa ipilowąn iga ijkǫ́n yéj kine'.

Matikchįwakąn ken kijtowa itájtǫl Dios

19 Inǫ́n iga noknįwąn, sejsę́ de amejemęn xikakikąn yej moknįn mitzijlįjnekij, amo nimanǵn xitajtǫkąn iwąn amo nimanǵn xikuesiwikąn,
20 porque yej kuesiwi, ayą́' kichįwa ken Dios kineki.
21 Inǫ́n iga xikajtęwakąn nochi yej ayękti yej inąn mopoxchijto' iwąn ximoalįmpamatikąn iga xikyę'kakikąn tájtǫl yej mitznęxtilijkej yej wel mitzmąnawįskej.
22 E' ayéj iga san xikakikąn itájtǫl Dios, sino que xikchįwakąn, puej siga ayą́' ankichįwaj san petz anmokajkayajtoskej.
23 Yej san kipetzkaki itájtǫl Dios, iwąn ayą́' kichįwa, ken tikita sę tąga' yej kita ixąya' ipan espejo.
24 Motachįliá igąnajsan, e' kuą' yáwiya, kęlkąwa ken iga tachá.
25 Mąjwa' siga amejemęn ankiyę'tachįliáj itájtǫl Dios iwąn nochipa ankichįwaj ken kijtowa, ampąktoskej nochipa nǫyąn kąn annemij. Porque itájtǫl Dios pox yękti wąn tęxitoma kąn ken tilpitokej iga tikchijtokej yej ayękti. E' yej ayą́' kęlkąwa yej kikaki, sino que kejląnto' ipan inǫ́n ley yej yękti, inǫ́n ley yej tęxitoma, iwąn nochipa kichįwa ken tatekimaka inǫ́n ley, pąktos iga ijkǫ́n kichijtos.
26 Siga agaj kijtowa iga kitoka Dios, iwąn ayą́' motęntiląna, mokajkayąwa igąnajsan iwąn bąldejsan iga kijtowa iga kitoka Dios.

27 Yej kimela'toka iyojwi Dios iwąn yę'nemi iyixtaj toTęko, inín kichiwa: kipalęwiá
iknǫmej, iwąn viudajmej kuą' tayǫkoxtokej, nǫ kikajtęwa kuajkuantas yej ayękti yej
mochiwa ipan inín tąjli.

2

Amo sęsan matikyę'itakąn

1 Noknąwąn yej anmoconfiąrowaj ipan toTęko Jesucristo yej nochi wel kichiwa, amo
sęsan xikyę'itakąn.
2 Porque siga kąn anmonechkowaj kalaki sę tąga' yej kiwajliga anillo de oro ipan
imájpil, iwąn kakijtiwi' yę'tzótzol, iwąn kalaki nǫ sę yej ayą́' motapialiá yej kakijtiwi'
tzotzolsósol,
3 iwąn máj anki-ǫmemąwiáj yej yę'taajakijto' iwąn ankijliskej: "Tejwa' yękti iga nij
ximotąli", iwąn yej ayą́' motapialiá ankijliskej: "Tejwa' ómpao' xejkato o ximotąli nigaj
tąlpan."
4 Ijkǫnwa' nęsi iga ayą́' nochi ankiyę'itaj iwąn ayompa antajuzgąrowaj.
5 Noknąwąn ta' xikakikąn: Dios kitapejpen yej ayą́' motapialiáj ipan inín tąjli
iga mamoconfiąrǫkąn ipan yéj, iga maonokąn kąn yéj reinąrowa ken yéj kijtoj iga
yę'onoskej yej kichǫkiliáj.
6 E' amejemęn ankipinajtiáj yej ayą́' motapialiáj. ¿Ix ayejtaj yej motapialiáj in
yej mitzkuijkuiliáj yej amotatki iwąn mitzwawatatzowaj iga mitzwigaj itęnoj yej
mandąrowaj?
7 ¿Ix ayejtaj yejemej yej mąltajtowaj iga imǫnsajtǫką' toTęko yej ankitęnęwiáj?
8 Amejemęn siga melą́' iga ankichiwaj yej iley Dios, kenya nokta kijtowa kąn ijkuilijto':
"Xikchǫkili moknin kensan tej timochǫkiliá", ankichiwaj yej yękti.
9 E' siga ankinékijsan yej ankiyę'itaj, iga ijkǫ́n ankichiwaj yej ayękti iwąn
mitzjuzgąrowaj iley toDiǫs.
10 Iwąn siga sę kichiwa nochi ken kijtowa la ley, e' siga kikajtęwa sę, kenkuą' akichij
nisę́. Iwąn siga sę kichiwa nochi ken kijtowa la ley, iwąn kikajtęwa sę, iga itechko
inǫ́n kiknǫchiwaskej. Iwąn siga sę kichiwa nochi ken kijtowa la ley, e' kikajtęwa sę,
kiknǫchiwaskej iga ken kuą' nochi kikajtej.
11 Porque Dios kijtoj: "Amo ximotęka wąn yej ayą́' íwąn tinąmiktito'", kijtoj nǫ: "Amo
xitamikti", iwąn siga ayą́' motęka wąn yej ayą́' íwąn nąmiktito', e' tamiktiá, kíchija yej
ayękti.
12 Dios yawi mitzjuzgąrǫtij iga inǫ́n ley yej tęxitomaki, ijkǫ́n amejemęn xitajtǫkąn iwąn
xinemikąn iga ankimatij iga mitzjuzgąrǫskej.
13 Yej ayą́' tachǫkiliá, ayą́' nǫ yawij kichǫkilitij kuą' yawij kijuzgąrǫtij; e' yej ta-iknęliá,
ǫnkisas kuą' Dios tajuzgąrǫj.

Ígasan iga sę moconfiąrowa e' akichiwa nitę́

14 Noknąwąn, ¿tę motąniliá siga sę kijtowa iga moconfiąrowa, e' ayą́' kichiwa yej yękti?
¿Ix wel momąnawij iga moconfiąrówasan?
15 Ken matikijtǫkąn, siga agaj ayą́' kipiá itzótzol niga tę kikua;
16 siga sę de amejemęn kijlij: "Xiyę'yawi; ximotaajaki iwąn xitakua", e' ayą́' kimaka
yej kineki; ¿ix kipalęwij?
17 Ijkǫ́n nǫ yej moconfiąrowa, siga ayą́' nęsi iga kichiwa yej yękti, inǫnwa' ígasan iga
moconfiąrowa iga kenkuą' mikto'.
18 E' agaj kijtǫj: "Tej timoconfiąrowa ipan Dios iwąn nej nikchiwa yej Diǫspa kineki."
Siga ayą́' tikchiwa ken Dios kineki, anęsi iga timoconfiąrowa, e' siga nikchiwa ken Dios
kineki, kena nęsi iga nimoconfiąrowa ipan yéj.
19 Tej ticrędowa iga Dios sęsan, iwąn iga ijkǫ́n ticrędowa tikchiwa yej yękti, e'
mąlespiritojmej nǫ kimatij iga Dios ono' iwąn kuekuechkaj iga majmawij.
20 Amo xipáchtǫl, ¿ix atikmati siga sę moconfiąrowa wąn ayą́' kichiwa ken kineki Dios,
inǫ́n ígasan iga moconfiąrowa?
21 Dios kiyę'ita' Abraham yej to-ikyapatajwę́j iga yej kichij, kuą' kimiktiąya Isaac yej
ipiltzin iga iyofręndaj Dios.
22 Ankitaj iga Abraham moconfiąroj ipan Dios iga kinęxtij ipan yej kichij, iwąn iga
kichij ken kineki Dios nęsi' iga momela'confiąroj ipan toTęko
23 Ijkǫ́n mochij ken kijtowa itájtǫl Dios kąn kijtowa: "Abraham moconfiąroj ipan Dios
iwąn iga moconfiąroj, Dios kiyę'ita'." Iwąn Abraham mochij iyamigoj Dios.
24 Ankitaj amejemęn iga Dios nǫ kǫmemąwiá inǫ́n yej kichiwa yej yękti, ayą́' iga
mopetzconfiąrowa.

25 Ijkǫ́n nǫ kichij Rahab, sę siwą' yej najnąmǫlnemiá; Dios kiyę'ita' iga kichij yej yękti,
iga ki-ǫmemąwij yej tapi̱piatoj iwą́n kipalę̨wijkej iga kojmakakej ipan se' ojti.
26 Ijkǫ́n ken sę cuerpo yej ayą́' kipiá iyespí̱ritoj, inǫnwa' mikto', ijkǫnsan nǫ yej
moconfiąrowa, yej ayą́' kichi̱wa yej yękti, inǫnwa' kenkuą' mikto'.

3

Tolę̨nguaj

1 Nokni̱wąn, amo amonochi̱n xitamachtijnekikąn, ankimátija iga yej titamachtiáj, Dios
máj yawi tęjuzgąrǫtij.
2 Tonochi̱n tikchi̱waj mia' yej ayękti; e' siga agaj ayą́' nąmǫltajtowa, inǫ́n yę'nemi iwą́n
ayą́' kichi̱wa yej ayękti ken kitajtani iyąlmaj.
3 Kuą' kawąyoj tiktąliliáj freno iga matęcrędo, welja tikui̱gaj kąn tejemej tiknekij.
4 Ta'ki' xikitakąn, ąkąl nǫ malej iga wejweyi iwą́n kitopę̨wa yej pox recio ejeka', e' yej
kinejnentiá wel kiwi̱ga kąn kineki iga sę tepostzi̱n.
5 Ijkǫnsan nǫ tolę̨nguaj; inǫ́n nǫ ali̱mpatzi̱n, e' wel kijtowa kuajkuantas, ken tikita sę
titzi̱n yej wel kitatiá weyi ąkąwalyoj.
6 Tolę̨nguaj ken tikita ti'ti iwą́n wel kijtowa komati yej ajayękti iwą́n tęmopa tosempan,
iwą́n Tzitzimi' kichijto' iga tolę̨nguaj ken kuą' wewelkato', iwą́n wel tęwi̱ga kąn ayí̱' sęwi
ti'ti.
7 Wel tikmąnsojtiliáj nochi anímal, tǫtǫmej, kowąmej, iwą́n yej momati lamąrijti';
8 e' ayagaj wel motęntiląna. Tolę̨nguaj ayagaj wel kimąnsojtiliá iwą́n kipiá ken tikita
veneno yej tamiktiá.
9 Iga tolę̨nguaj tikweyimati̱ltiáj toTaj Dios iwą́n tikmąlijliáj tokni̱mej yej Dios kichij
kensan yéj.
10 Ipan sansę́ totęn ki̱sa yę'tájtǫl iwą́n yej ayękti. Nokni̱wąn, amo ijkǫ́n matikchi̱wakąn.
11 ¿Ix wel ipan sę ątzontekon ki̱sa yęką' iwą́n chichi̱ką'?
12 Nokni̱wąn, ¿ix ipan ąmakuawi' wel ono nąntzi̱n, o ipan xǫxokǫmeka' wel moteki
itąkilka ąmakuawi'?* Nǫ ipan sę ątzontekon awel ki̱sa yęką' iwą́n yej poyę'.

Yej wel kentendę̨rowaj ken Dios kineki

13 Siga agaj de amejemęn ki̱xmati itájtǫl Dios iwą́n nochi kentendę̨rowa, manę̨si iga
yę'nemi iwą́n mamoali̱mpamati.
14 E' siga amejemęn anta-i̱xítajo' iwą́n ankitęmowaj iga amejémejsan xiyę'onokąn,
entonces amo ximoweyimatikąn iga ankixmatij itájtǫl Dios, ijkǫ́n ayą́' nemi ankichi̱waj
yej yękti.
15 Porque inǫmpa tamatilis ayą́' wi̱' de Dios, sino que de iní̱n tąjli, de tąga' iwą́n de
tzitzimi'.
16 Kąn ta-i̱xitalo iwą́n kąn kinekij nochi iga yejémejsan, ompa ayą́' tawelonolǫ' iwą́n
ompa mochijto' nochi yej ayękti.
17 E' yej wel kentendę̨rowaj ken Dios kineki, yę'nemij iwą́n ayą́' takuejkuesowaj; iwą́n
pox te-ijikni̱mej, iwą́n yę'tajlą̨ntokej. Iwą́n ta-iknę̨liáj iwą́n kichi̱waj yej yękti iwą́n ayą́'
takajkayąwaj.
18 Yej kinekij iga maonolo tamelą́ kimopaj sekin iga maonokąn tamelą́ iga
mayę'nemikąn.

4

Amo matiktokakąn yej ayompa nemij

1 ¿Ankimati̱j te íga anmomagaj iwą́n anmokuejkuesowaj? Inǫ́n ki̱sa ipan amoąlmaj
kąn ono' kuajkuantas yej mitzyǫltilą̨naj iga xikchi̱wakąn yej ayękti.
2 Ankipiasnekij tejtę́ iwą́n como awel ankipiáj, antamiktiáj, anmomagaj iwą́n
anmokuejkuesowaj iga anta-i̱xitaj. Awel ankipiáj yej ankinekij iga ayą́' ankitajtaniliáj
Dios.
3 Iwą́n siga ankitajtaniliáj Dios, ayą́' mitzmakaj iga ayompa ankitajtaniliáj iga ankinekij
xiknąmǫltami̱kąn.
4 ¡Amejemęn yej ayompa annemij! ¿Ix ayą́' ankimatij iga yej kiyę'ita yej ayompa
mochi̱wa ipan iní̱n tąjli, Dios kijiya inǫ́n? Yej kichi̱wasneki yej ayompa mochi̱wa ipan
iní̱n tąjli, kichi̱wa iga Dios makijiya.
5 Inǫ́n iga itájtǫl Dios kijtowa: “IyEspí̱ritoj Dios yej ono' topan tępoxchǫkiliá iwą́n
akineki se' matiktokakąn.”

---

* **3:12 3:12** “Ąmakuawi'” achi ken “higuę̨rajkuawi'”. Xikita glosario “Higo”. “Nąntzi̱n”, español “aceitunas” yej itąkilka kuawi' yej itǫką' olivo. Xikita glosario “Olivo”.

6 E' Dios máj tẹpalẹwiá iga tẹpoxchọkiliá; itájtọl Dios kijtowa: “Dios ayą́' kipalẹwiá yej
moweyimatij, e' kiknẹliá yej moalı̱mpamatij.”
7 Xikchı̱wakąn yej Dios kineki iwąn amo xikchı̱wakąn ken kineki Tzitzimi' iwąn yéj
mitzcholowilı̱skej.
8 Xiknąʼtechọkąn Dios iwąn yéj mitznąʼtechọskej. Amejemẹn yej ankichı̱waj yej
ayẹkti ayo' máj xikchı̱wakąn yej ayẹkti. Amejemẹn yejki' ankitokasnekij Dios iwąn nọ
ankichı̱waj yej ayẹkti yej mochı̱wa ipan inı́n tąjli, xiksentąlı́kąnsan amoąlmaj ipan Dios.
9 Ximoyọlyamąnakąn, xichọkakąn iga anmomachı̱liáj iga ankichijtokej yej ayẹkti. Siga
anwetzkatokej, xichọkakąn; siga ampąktokej, ximoknọmatikąn.
10 Ximoalı̱mpamatikąn iyı̱xtaj toTẹko, iwąn yéj yawi mitzweyimatı̱lı̱tij.

Amo xikpọpowa moknı̱n

11 Noknı̱wąn amo ximopọpowakąn. Yej kipọpowa iyiknı̱n, iwąn kijuzgąrowa iyiknı̱n,
iga ijkọ́n kimąlijliá iwąn kijuzgąrowa iley Dios yej tẹnẹxtiliá iga matikchọkilı̱kąn toknı̱n.
Siga tikjuzgąrowa la ley, tej ayą́' tikchı̱wa ken kijtowa la ley iga timomachı̱liá iga máj
tiyẹʼnemi.
12 Petz Dios yej tẹmá' iley wel tẹjuzgąrowa, inọ́n yej wel tamąnawiá o tapolowa; ¿in
tej, tẹ moteki iga xikjuzgąro seʼ?

Amo matimoweyimatikąn

13 Inąn xikakikąn inı́n, amejemẹn yej ankijtowaj: “Ąman o mọsta niątij ipan inẹpa
ąltepẹʼ, ompa nonoskej sẹ año iga nitanamakatoskej iwąn niktąntoskej tomı̱n”,
14 iwąn niga ankimatij yej mọstapa yawi mochı̱wati. ¿Kéntaj ąn in tejemej iga tonokej?
Ken tikita sẹ ąpọʼ yej nẹsiki iwąn imanı́n poliwi sej.
15 Ijkı̱nwaʼ in xikijtọkąn: “Siga toTẹko kineki, tonoskej iwąn tikchı̱waskej inı́n o inẹpa.”
16 Weląn anmoweyimatij iga ankijtowaj yej ankichı̱waskej, iwąn ayẹkti iga sẹ
moweyimati.
17 Yej kimati tẹ iteki yej yẹkti iwąn ayą́' kichı̱wa, ayompa kichı̱wa.

5

Yej motapialiáj wąn ayą́' ta-iknẹliáj

1 ¡Xikakikąn amejemẹn yej anmotapialiáj! Xichọkakąn iwąn xitzajtzikąn iga yawij
mitziknọchı̱watij.
2 Amotomı̱mej poxkatokej; amotzotzolmej kixajxapoyọ́tija chijki.
3 Amo oro iwąn amoplątaj misọtatokej iwąn iga misọtato', inọ́n mitznẹxtı̱skej iga
anyawij ampoliwitij iwąn ken tikita tiʼti yawij mitztatı̱tij. Poxsan ankinechkojkej
amotomı̱n inąn kuą' nąʼya iga Dios yawi tajuzgąrọti.
4 Ayą́' ankixtajkej yej tekipanojkej ipan amómı̱l iwąn toTẹko yej nochi wel kichı̱wa
kiką́' yej yejemej kitajtantokej. Inọ́n tomı̱n yej ayą́' ankixtajkej ken kuą' tzajtzi iyı̱xtaj
Dios amocọntraj.
5 Iga ipan inı́n tąjli amejemẹn anyẹʼonoyaj, ankichı̱wayaj yej ankinekij, anmochikaj-
tokej ken ganado; iwąn yawi asiti kuą' yawij mitzmiktı̱tij.
6 Amejemẹn ankijtojkej iga mamikikąn yej ayą́' kichijkej yej ayẹkti iwąn ankimiktijkej
iwąn yejemej awel momąnawijkej.

Matimı̱xkuı̱tı̱kąn ipan Job

7 Inọ́n iga noknı̱wąn xiktawelchı̱xtokąn este kuą' wı̱' toTẹko. Ximı̱xkuı̱tı̱kąn ipan yej
tekipanowa ipan mı̱jli, yej kitawelchá este mamochı̱wa yej kitọga', iwąn kitawelchá iga
mawetzi tiawą'.
8 Amejemẹn nọ xiktawelchakąn iwąn amo ximosemakakąn, iga ayo' wejka iga wı̱'
toTẹko.
9 Noknı̱wąn amo ximosepantejtẹlwı̱kąn, iga amo mamitzjuzgąrọkąn, iga Dios yej
tajuzgąrowa wı̱'nékiya.
10 Noknı̱wąn, ximı̱xkuı̱tı̱kąn ipan profẹtajmej* yej kipojkej itájtọl toTẹko iga kijyọwijkej
kuą' kiknọchijkej.
11 Puej tejemẹn tikyẹʼitaj yej kijyọwiáj kuą' kiknọchı̱waj. Amejemẹn ankikakíkeja kén
iga Job nochi kijyọwij, iwąn ankimatij kén iga máj máj toTẹko kipalẹwij, iga toTẹko pox
tachọkiliá iwąn ta-iknẹliá.

Ken iga matinemikąn

---

* **5:10 5:10** Xikita glosario “Profeta”.

12 Noknḭwąn, amo xikijtǫkąn “kitzto' Pąj”, niga “kitzto' cielo”, niga “kitzto' tąjli”, iwą́n
nitę́ nokta. Kuą' ankijtowaj “kena” ijkǫ́n mamochḭwa; kuą' ankijtowaj iga “ayą́'” ijkǫ́n
mamochḭwa, iga Dios amo mamitzjuzgąrǫkąn.
13 Siga agaj de amejemẹn nemi kiknǫchḭwaj, matajto wąn Dios. Siga agaj pąkto',
makitakuḭkili Dios.
14 Siga agaj wẹtito', makinǫtza anciąnojmej† yej monechkowaj tiǫpan iga maorądǫkąn
iga yéj, iwą́n ipan itǫką' toTẹko makitąliḭkąn aceite.
15 Iwą́n kuą' antajtowaj wąn Dios, ximoconfiąrǫkąn ipan yéj, toTẹko mitztajtǫlkakiskej
iwą́n yej wẹtito' yẹktiás; iwą́n siga kichij yej ayẹkti Dios yawi kẹlkąwiḭti.
16 Inǫ́n iga ximotẹnxitomakąn sewo' iwą́n se' yej ankichijkej yej ayẹkti, iwą́n sejsẹ́ de
amejemẹn xiktajtaniḭkąn Dios iga makachitialti toknḭmej. Kuą' sẹ yej yẹ'nemi tajtowa
iwą́n Dios, Dios wel poxsan kichḭwa yej quitajtaniliá.
17 Profeta yej itǫką' Elías tąga' katka kensan tejemẹn, iwą́n kuą' kitajtanilij Dios iga
amo mawetzi tiawą', ayą́' wetzi' ipan tąjli ipan ẹyi año wąn tajko.
18 Kuą' sej kitajtanilij Dios, wetzi' sej tiawą' iwą́n ipan tąjli poxsan mochij yej motǫga'.
19 Noknḭwąn, siga agaj de amejemẹn mopojpolowa iga kikajtẹwa iyojwi Dios, iwą́n
sewo' sej kiyẹ'ojkuḭltiá,
20 xikmatikąn amejemẹn siga agaj makiyẹ'ojkuḭlti yej ayompa nemi, kimąnawiá iga
mikiá iwą́n kichḭwas iga toTẹko wel kẹlkąwiliá mia' yej kichij yej ayẹkti.

† **5:14 5:14** Xikita glosario “Anciano”.

Áchtopa ąma' yej kijkuiloj
San Pedro

Pedro kijkuilowiliá yej kitokaj Cristo yej nijnijiga chąntitokej

1 Nej niPędro iyapǫ́stol* Jesucristo, ken tikijtowaj nej sę yej yéj kitįtan. Nimitzi-
jkuilowiliáj noknįwąn yej mitzkįxtijkej† ipan amopaįsmej iwąn inąn anchąntitokej ipan
estądojmej yej itǫkąmej, Ponto, Galacia, Capadocia, Asia iwąn Bitinia.
2 Amejemęn yej mitztapejpenkej ken ikyay kejląntoya toTaj Dios. Iwąn el Espíritu
Santo kichij iga xiyę'nemikąn iwąn xikchįwakąn ken kineki Jesucristo yej mitzper-
donąrojkej iga iyesyo yej kitoyaj kuą' mi'.‡ Mamitzpalęwįkąn Dios iwąn yéj makichįwa
iga nochipa xonokąn tamelą́.

Mamoweyimatįlti Dios

3 Matikweyimatįltįkąn Dios yej íTąjpa toTęko Jesucristo, iga poxsan te-iknęlij. Kuą'
ojpa-isa' Jesucristo kąn miktoya, kichij iga mati-ojpanacęrǫkąn sej iga wel matikmatikąn
iga nochipa tonoskej íwąn.
4 Dios tęmakas yej yękti, yej ąnto' ajko ipan cielo, yej ayį́' tamis, niga nęmpoliwis, niga
paląnis ken nochi yej tikįxmatij ipan tąjli.
5 Iga anmoconfiąrojtokej ipan Dios, yéj mitzpalęwiáj iga ipodęr este que
mitzsalvąrǫskej kuą' asis hora iga yéj yawi tajuzgąrǫti.
6 Iga inįn amejemęn poxsan xipąkikąn, malej iga amejemęn achi alįn tiempo
ankisufrįrǫskej iga kuajkuantas mitzchįwilįskej.
7 Iga anmoconfiąrowaj pan Dios, inǫn poxsan valęrowa ken tikita oro. Iga oro manęsi
iga mela'ǫroj, moprobąrowa pan ti'ti. Ijkǫnsan nǫ iga manęsi iga anmomela'confiąrowaj
ipan toTęko kuajkuantas mitzpasąrǫskej iwąn mela'nęsis siga ankijyǫwįskej kuą'
ankisufrįrǫskej. Iga anmoconfiąrowaj ipan Dios inǫn mąjya sej valęrowa que oro;
iga oro támissan kęman. Ijkǫ́n, kuą' nęsiki Jesucristo, yę'tajtǫj iga amejemęn iga
anmoconfiąrowaj ipan toTęko, mitzweyimatįltįskej iga ankijyǫwijkej yej mitzchįwilijkej.
8 Amejemęn ankichǫkiliáj Jesucristo malej ayį́' ankitaj; iwąn malej iga aya ankitaj,
ankicrędowaj yéj. Ampoxpąkij, este awel ankijtowaj iga tájtǫl ken iga nochipa
ampoxpąkij.
9 Ampąkij iga ankimátija iga toTęko mitzsalvąrǫskej iga anmoconfiąrojkej ipan yéj.
10 Ikyay profętajmej§ momachtijkej iwąn tatajtantinenkej iga makimatikąn ken iga
mosalvąrǫlǫj, iwąn kijtojkej iga Dios tęsalvąrǫj iga tępoxchǫkiliá.
11 Ikya kuą' Cristo aya wįtziá ipan tąjli, profętajmej kinekiáj makimatikąn ą'yéj ąn
kichįwas iga mamosalvąrǫlo iwąn kęman mochįwas. IyEspı́ritoj Cristo kimatįltiąya
profętajmej kén iga Cristo yawij kiknǫchįwatij, iwąn kén Cristo yawij kiweyimatįltįtij.
12 E' Dios kimatįltij inǫmej profętajmej iga yej yejemej kijtojkej ayéj iga yejemej, sino
iga amejemęn xiyę'onokąn. Inąn Dios kitįtan el Espíritu Santo, kįsa' ipan cielo iga
makipalęwi inǫmej yej kipowaj itájtǫl Dios iga amejemęn xikmatikąn inįn yę'notįciaj
yej aya ankimatiáj, yej ąngelejmej* nǫ kinekij magui' makimatíkąnya.

Dios tęnǫtza iga matiyę'nemikąn

13 Inǫn iga xikitakąn ken iga annemij, xiyę'tajląntokąn iwąn nochipa ximocon-
fiąrojtokąn ipan Dios iga yéj yawi mitzsalvąrǫtij kuą' nęsiki Jesucristo.
14 Xinemikąn ken inǫmej tępilowąn yej kichįwaj nochi yej kitekimakaj, amo xikchij-
tokąn yej ayękti ken ankichįwayaj kuą' aya ankįxmatiáj Dios.
15 Mąjwa' xiyę'nemikąn, ijkǫ́n ken kajasi iga manemikąn yej kitokaj toTęko, porque
Dios yej mitznǫtzkej, ayį́' kichįwa yej ayękti.
16 Porque kąn ijkuilijto' itájtǫl Dios, ijkǫ́n kijtowa: “Amo xikchįwakąn yej ayękti;
porque nej ayį́' nikchįwa yej ayękti.”†
17 Amejemęn ankijliáj iga “amoTaj” in Dios, yej kijuzgąrowa kensan iga sę kichįwa,
yéj ayą́' sęsan kiyę'ita. Nochipa ximoalįmpamatikąn iyįxtaj Dios międj amonókejo' ipan
inįn tąjli.

---

* **1:1 1:1** Xikita glosario “Apóstol”. † **1:1 1:1** Kikįxtijkej iga moconfiąrojkej ipan Jesucristo. Ipan Hch 8:1 tikitaj ken iga pę' mochij ijkǫ́n. ‡ **1:2 1:2** Ipan griego tajtowa iga kajtzelwiá iga iyesyo Jesucristo. Anka Pedro kejląmikiá ken kichįwayaj ikya judiyojmej iga mayę'onokąn iyįxtaj Dios. Ex 24:8, Heb 9:19, Ex 29:22, Heb 10:22, Lv 14:6-7 y Lc 5:14 § **1:10 1:10** Xikita glosario “Profeta”. * **1:12 1:12** Xikita glosario “Ángel”. † **1:16 1:16** Lv 11:44-45; 19:2

18 Ankimátija iga amejemẹn Dios mitzxitonkej kạn ikya ken an-ilpitoyaj iga ankichij-
toyaj yej ayá' mitzpalẹwiáj, kensan kichijtoyaj amo-ikyapatajwạn. Dios iga mitzxitonkej
ayá' kixtaj iga oro o plata,
19 sino que iga Jesucristo iyesyo yej pox valẹrowa. Jesucristo kimiktijkej ken sẹ
borrẹgojtzin‡ yej yẹktito', yej ayí' kichij yej ayẹkti.§
20 Cristo inọnya nokta iga onoya este kuạ' aya mochiwaya inín tạjli, e' inán nẹsiko kuạ'
ay'ya wejka iga tajuzgạrọki toTẹko. Nẹsiko iga amejemẹn xiyẹ'onokạn.
21 Kuạ' wạlaj Jesucristo, yéj mitznẹxtilijkej kén iga ankicrẹdowaj Dios yej ki-ojpa-ixitij
Cristo kạn miktoya. Iwán Dios kichij iga Cristo poxsan makiweyimatiltikạn. Inọ́n iga
amejemẹn anmoconfiạrojkej ipan Dios iwán ankimela'matitokej iga Dios kichiwas ken
kijtoj.
22 Inán amejemẹn iga ankichiwaj ken kijtowa itájtọl Dios, ay'ya ankejlạntokej yej
ayẹkti iwán welja ankimela'chọkiliáj toknịwạn. Inọ́n iga poxsan ximosepanchọkiliкạn
sewo' iwán se' iga inochi amoạlmajmej.
23 Porque amejemẹn sej an-ojpanacẹrojkej;* e' amotaj ayejo' yej miki, sino que
mitzmakakej vida Dios iga itájtọl yej isato' iwán nochipa onos.
24 Porque itájtọl Dios kijtowa:
Nochi gente ken tikita kochki',
iwán nochi yej motapialiá moweyimati, iwán inọ́n yej kipiá, ken tikita ixọchiyo kochki'.
Kochki' wạki iwán xini ixọchiyo;
25 e' itájtọl toTẹko nochipa onos.
Iwán inín tájtọl inọ́n yẹ'noticiaj yej tasalvạrowa yej amejemẹn mitzpowilijkej.

2

1 Xikajtẹwákạnya iga ankichiwaj nochi yej ajayẹkti, ayo' xitakajkayạwakạn, amo san
ximopajpantikạn iga anyẹ'nemij, amo xita-ixitakạn iwán amo xitapọpowakạn.
2 Ximochiwakạn ken seli'kọkonẹ' yej ạtanekij iga kinektokej chịchiwalạ', iwán
inọnwa' chịchiwalạ' kijtọjneki itájtọl Dios yej pox yẹkti iwán tẹpalẹwiá iga wel máj
matimoconfiạrọkạn ipan yéj iwán wel tẹsalvạrowa.
3 Amejemẹn ankimátija iga toTẹko poxsan te-iknẹliá.

Cristo, te'ti yej isato'

4 Inọ́n iga xiknạ'techọkạn toTẹko Jesucristo, yéjwa' ken tikita sẹ te'ti yej isato', yej la
gente kitajkalkej, e' inọ́n te'ti Dios kitapejpen iwán poxsan valẹrowa.
5 Amejemẹn nọ ken antemej yej isatokej, iwán iga inọmej te'ti Dios nemi kichiwa
tiọpan kạn onos iyEspíritoj, iwán amejemẹn ansacerdọtejmej yej ankichiwaj ken kineki
Dios, iwán Jesucristo mitzpalẹwiáj iga ankimakaj iyofrẹndaj Dios yej poxsan kiyẹ'ita.
6 Nọ ijkín ijkuilijto' itájtọl Dios:
Nej niktạliá sẹ te'ti ipan Jerusalén,* inọ́n te'ti kạn pẹwa iga mochiwa kajli, iwán inọ́n
te'ti Dios kitapejpen iga poxsan valẹrowa,
yej ípan moconfiạrowa ayá' mopinajtij.
7 Iga amejemẹn yej ankicrẹdowaj, inọ́n te'ti poxsan valẹrowa, e' iga inọmej yej ayá'
kicrẹdowaj, mocumplirowa kạn ijkuilijto' pan itájtọl Dios:
Yej kalchiwaj kitajkalkej inọ́n te'ti,
e' inọ́n te'ti mạjya sej valẹrowa iga kitapejpenkej iga ípan mataksato kajli yej nemi
mochiwa.
8 Nọ mochij yej ijkín ijkuilijto':
Te'ti kạn mokxiwitekilo iwán te'ti yej tawetziltiá.
Yejemej mokxiwitekij iga ayá' kicrẹdowaj itájtọl Jesucristo, inọmej inọnya nokta iga
wạlkej.

Amejemẹn itatki Dios

9 E' amejemẹn gente yej Dios mitztapejpenkej, ansacerdọtejmej yej antekipanowaj iga
yéj. Amejemẹn gente yej anyẹ'nemij iyixtaj, iwán mitznọtzkej iga xikpowakạn yej Dios
kichij yej ayagaj máj wel kichiwa. Dios mitzkixtijkej kạn ankichijtoyaj yej ayẹkti iga inán
xikchiwakạn yej yẹkti ken yéj kineki.
10 Ikya amejemẹn ayéj tẹ amoteki iyixtaj Dios, e' inán amejemẹn gente yej itátkiya
Dios. Ikya ayagaj mitziknẹliạyaj, e' inán mitziknẹliaja Dios.

Xinemikạn ken Dios kineki

‡ **1:19 1:19** Xikita glosario "Borrego". § **1:19 1:19** Ex 12:3,5 * **1:23 1:23** Jn 3:3 * **2:6 2:6** O "Sion" yej itọkạ' tepẹ' kạn mochij ạltepẹ' Jerusalén.

11 Noknḭwąn yej nimitzpoxchǫkiliáj, yej ken anwejkachąnejkej iwą́n yej ken ampanówajsan pan inḭ́n tąjli,† nimitztajtaniliáj iga amo xikchḭwakąn yej ayẹ́kti yej
mitzyǫltilą́naj, wąn amo xikchḭwakąn yej ayą́' mitzpalẹ́wiáj iga ankitokaj iyojwi toTẹ́ko.
12 Xiyẹ'nemikąn iyḭxtaj yej ayą́' kicrẹ́dowaj Dios. Ijkǫ́n yejemej, malej iga amejemẹ́n
mitzijliáj iga ankichḭwaj yej ayẹ́kti, yejemẹ́n kitaskej iga ankichḭwaj yej yẹ́kti iwąn
kiweyimatḭltḭskej Dios kuą' yéj wḭ' tajuzgąrǫki.
13 Iga ankitokaj toTẹ́ko, xiktajtǫlkakikąn yej mandąrowaj ipan inḭ́n tąjli: ken el rey
César‡ iga yéj mąj mandąrowa,
14 iwąn gobernadǫrmej iga kitḭtani el rey iga makicastigąrǫkąn yej kichḭwaj yej ayẹ́kti
iwąn mayẹ'tajtǫkąn iga yej kichijtokej yej yẹ́kti.
15 Porque Dios kineki iga amejemej xikchḭwakąn yej yẹ́kti iga ay'ya mamitzpǫpowakąn
inǫmej yej xejxẹ́to'nemij yej akḭxmatij itájtǫl toTẹ́ko.
16 Xinemikąn ken yej wel ankichḭwaj ken ankinekij iga ayagaj mitzpiáj ken esclavo,§
e' malej iga wel ankichḭwaj ken ankinekij, amo iga inǫnya xikchḭwakąn yej ayẹ́kti.
Xinemikąn ken iyesclą́vojmej Dios iga ankichḭwaj ken yéj kineki.
17 Xitarrespetąrǫkąn, xikchǫkilḭkąn toknḭwąn, xikmajmawilḭkąn Dios iwąn
xik-respetąrǫkąn rey César.

Matimḭxkuḭtḭkąn pan Cristo ken iga kisufrḭroj

18 Amejemẹ́n yej an-esclą́vojmej, xikchḭwakąn ken mitztekimakaj amotẹ́komej. Siga
te-ijiknḭmej o malej ayą́' o siga mitziknǫchḭwaj.
19 Dios mitzyẹ'itaj siga ankijyǫwiáj malej iga amotẹ́komej mitzyokacastigąrowaj iga
ankichḭwaj ken Dios kineki.
20 E' siga mitziknǫchḭwaj iga ankichḭwaj yej ayẹ́kti, ay'ya agaj wel kijtowa iga
mitzyoka-iknǫchḭwaj; e' siga ankichḭwaj yej yẹ́kti iwąn mitziknǫchḭwaj iwąn anki-
jyǫwiáj, Dios kiyẹ'ita.
21 Iga inǫ́n nokta mitztapejpenkej Dios; iga Cristo nǫ kiknǫchijkej iga totechko, inǫ́n
iga matikchḭwakąn ken yéj kichij.
22 Cristo ayḭ́' kichij yej ayẹ́kti iwąn ayḭ́' takajkayaj.
23 Kuą' kuajkuantas yej ajayẹ́kti kijliąyaj, Cristo ayą́' tatẹ́nkuepiliąya iwąn kuą' kima-
gakej, yéj ayą́' momąkuepa' sino que kisentąliąya iyąlmaj pan Dios yej tayẹ'juzgąrowa.
24 Cristo migui' ipan cruz iga totechko, iga inąn tejemej matikajtẹwakąn iga tikchijtokej
yej ayẹ́kti, iwąn welja matiyẹ'nemikąn. Cristo kimagakej este pox eskḭsa', iga amejemẹ́n
xi-achitiakąn.
25 Porque ikya amejemẹ́n ken tikita anborrẹgojmej yej pojpolijtinemiáj, e' inąn ayo'
ampojpolijtinemij iga ankitókaja Cristo yej nochipa mitzcuidąrowaj.

3

Ken makichḭwakąn yej nąmiktitokej

1 Ijkǫnsan nǫ amejemẹ́n siwątkej yej anwẹ́wejyojkej, xikchḭwakąn ken kijtowa
amowéj, ijkǫ́n sejsẹ́ de yejemej yej ayą́' kicrẹ́dowaj itájtǫl Jesucristo, wel nǫ maki-
crẹ́dǫkąn, malej iga ayą́' ankipowiliáj,
2 iga yejemej kitaskej iga anyẹ'nemij iwąn antarrespetąrowaj.
3 Iga anmomǫnsajtiliáj, ayą́' ono' iga kén anmotzijtzikuiáj iga mapoxyẹ'nẹsi
amotzónkal, o iga xiktąliḭkąn yej de oro, o iga xiknentḭkąn amotzótzol yej pox patiyoj.
4 Mąjwa' anyǫltzopẹ́likmej, iga ijkǫmpa mǫnsajtilis nikẹ́man atamis, iwąn ompa nẹ́si
iga amejemẹ́n ante-ijiknḭmej iwąn ankichḭwaj iga xonokąn tamelą́, inǫnwa' kipoxyẹ'ita
Dios.
5 Ijkǫ́n yǫltzopẹ́likmej siwątkej yej ikyapamej yej yẹ'nemiáj. Yejemej moconfiąrowąyaj
ipan Dios iwąn kicrẹ́dowąyaj iwẹ́wejmej.
6 Ijkǫ́n kichij Sara, yéj kicrẹ́doj iwéj yej itǫką' Abraham. Kuą' Sara tajtowąya wąn
iwéj, kijliąya "notẹ́ko". Iwąn amejemẹ́n anmochḭwaskej ken kuą' ipilowąn Sara, siga
ankichḭwaj yej yẹ́kti iwąn ayą́' ankimajmawiliáj nitẹ́.
7 Amejemẹ́n tajtąga' yej annąmiktitokej, xikyẹ'itakąn sejsẹ́ amosiwą'. Yejemej kajasi
iga xik-respetąrǫkąn porque siwątkej ayą́' mąj tajyǫwiáj que tajtąga'; yejemej nǫ
mosalvąrǫskej kensan amejemej iga Dios mitziknẹliáj. Ijkǫ́n xikchḭwakąn iga nitẹ́ amo
mamitztzakuilḭkąn kuą' antajtowaj wąn Dios.

Yej kiknǫchḭwaj iga kichḭwaj yej yẹ́kti

---

† **2:11 2:11** Anka kijtǫjneki iga yej kitoka Cristo imela'chąn ipan cielo. ‡ **2:13 2:13** Xikita glosario "César". § **2:16 2:16** Xikita glosario "Esclavo".

8 Inín nimitzijliáj, xonokąn ken kuą' sęsan amoąlmajmej, xita-iknęlikąn iwąn
ximosępanchǫkilikąn. Xite-ijiknıwąn iwąn amo ximoweyimatikąn.
9 Siga agaj mitzchıwiliáj tejtę́ yej ayękti, amo nǫ xikchıwilikąn ijkǫ́n. Siga agaj
mitzijliáj kuajkuantas yej ajayękti, amo xiktęnkuepilikąn. Mąjwa' xiktajtanilikąn Dios
iga makipalęwikąn yejemej, porque Dios mitztapejpenkej iga mamitzyę'chıwakąn.
10 Iga ijkín kijtowa itájtǫl Dios:
Yej kineki mayę'ono iwąn mapąkto,
amo makijijto yej ayękti
niga matakajkayąwa.
11 Amo makichıwa yej ayękti, makichıwa yej yękti.
Makichıwa iga nochipa maono tamelą́ wąn nochi toknımej.
12 Iga Dios kipalęwiá yej yę'nemij,
iwąn kitajtǫlkui kuą' orądowaj,
e' ayą́' kiyę'ita yej kichıwaj yej ayękti.
13 ¿A' wel mitzchıwilıskej yej ayękti siga amejemęn nochipa ankichıwaj yej yękti?
14 Siga agaj mitzchıwiliáj tejtę́ iga ankichijtokej yej yękti, amejemęn xipąkikąn. Amo
xikmajmawilikąn ni agaj, niga ximajmatokąn.
15 Mąjwa' ipan amoąlmaj xikweyimatıltıkąn Cristo iga yéj amoTęko. Nochipa
xikmatitókąnya tę ankijlıskej nochi yej mitztajtanij de inǫ́n yej amejemęn ankichıxtokej
iga anmoconfiąrowaj ipan toTęko.
16 E' kuą' antajtowaj, amo ximoweyimatikąn iwąn xitarrespetąrǫkąn. Yej amoąlmaj
mitzijliáj iga yękti, inǫ́n xikchıwakąn, iga yej mitzmąlijliáj iga ankicrędojtokej Cristo,
mamopınajtıkąn iga san tajtajtojkej.
17 Mąj yękti, siga Dios kineki, mamitziknǫchıwakąn iga ankichıwaj yej yękti, que iga
mamitziknǫchıwakąn iga ankichıwaj yej ayękti.
18 Porque Cristo nǫ kiknǫchijkej kuą' kimiktijkej iga yej ayękti tikchijkej. Mi' sęsan
vęj iga totechko iwąn ay' kajasi sej iga mamiki iga tejemej. Yéj ayą́' kichıj yej ayękti;
e' migui' iga yej kichıwaj yej ayękti wel maonokąn itęnoj Dios. Migui' icuęrpoj iwąn
iyEspírıtoj Dios ki-ojpa-ixitij.
19 Iwąn iyEspírıtoj Cristo yajki kitątapǫwıto inǫmej espırıtojmej yej prędojtitokej.
20 Inǫmej yej pox ikya ayą́' kicrędojkej yej kijtoj Noé, kuą' Dios kijyǫwilijtoya iga
kichıxtoya iga mamoyǫlpatakąn inǫmej międj Noé nemi kichıwayaj weyi ąkąl. Ocho
toknımej momąnawijkej ipan weyi ąkąl, inǫmej ayą́' ąmikikej.
21 Inǫ́n ą'ti kijtǫjneki yej ken iga mobautizątǫlo* inąn, yej iga timosalvąrojkej. Iga
sę mobautizątowa, ayéj iga maęwi ikajlǫ', sino que iga sę makitajtanili Dios iga
makiperdonąro yej kichıwa yej ayękti. Iwąn timosalvąrowaj iga Jesucristo ojpa-isa' kąn
miktoya.
22 Yéj yajki ipan cielo iwąn ęwato' ilądoj iyę'mą'† Dios iwąn yéj kimandąrowa
ąngelejmej iwąn nochi yej mandąrowaj iwąn kipiáj poder.

4

Matikchıwakąn ken Dios kineki

1 Ijkǫ́n ken Cristo kiknǫchijkej, ijkǫ́n nǫ amejemęn xiksentąlikąn amoąlmajmej iga
mamitziknǫchıwacąn. Yej kijyǫwiá iga kiknǫchıwaj ken Cristo, kikájteja iga kichıwa yej
ayękti.
2 Ijkǫ́n kitekichijtos nochipa ken kineki Dios, ayą́' kichijtos ken kiyǫltiląna yej ayękti.
3 Ikya nǫ amejemęn ankichijtoyaj ken kichıwaj yej ayą́' kıxmatij Dios, amejemęn
anmotękayaj wąn yej ayą́' íwąn annąmiktitokej, ankichijtoyaj yej mitzyǫltiląnayaj
yej ayękti, antąwąnayaj, nochipa ansentąwąnayaj kąn pox antajtakuąyaj iga
an-ilwichıwayaj, iwąn ankiweyimatıltiąyaj ıdolojmej. Iwąn Dios kijiya nochi ıdolojmej.
4 E' inąn yejemej ay' kojasij te iga ay'ya ankichıwaj ken yejemej kichıwaj, iwąn
mitzpǫpówaja.
5 Yejemęn sę día yawij asitij itęnoj Dios yej kijuzgąrowa yej isatokej iwąn yej miktokej,
iwąn yejemęn kijtǫskej nochi yej kichijkej.
6 Porque yej inąn miktókeja nǫ ikyay kipowilijkej yę'notıciaj iga iyespırıtojmej wel
isatoskej nochipa wąn Dios. Iga Dios kíjtoja iga nochi gente miki.
7 Ay'ya kę' poliwi iga yáwiya tamiti nochi. Inǫ́n iga amejemęn xiktapejpenakąn iga
xikchıwakąn yej yękti iwąn nochipa xitajtǫkąn wąn Dios.

---

* **3:21 3:21** Xikita glosario “Bautizar”. † **3:22 3:22** Yej ęwato' ilądoj iyę'mą' sę rey, nǫ mandąrowa. Ijkǫ́n Jesús senmandąrowa wąn iTaj.

8 E' yej máj yẹkti, amejemẹn ximopoxchọkiliką̱n porque iga anmopoxchọkiliáj wel
anmoẹlką̱wiliáj siga agaj mitzchi̱wiliáj yej ayẹkti.
9 Xitaọmemąwi̱kąn kuą' mitzpaxą̱lowiliáj yej akipiáj kąn kąwij, amo tẹ xikijtọkąn.
10 E' ijkọ́n ken Dios sejsẹ́ mitzmakakej yej wel ankichi̱waj, inọ́n xikuikąn iga
xikpalẹwi̱kąn sekin.
11 Siga agaj wel yẹ'tajtowa, makipowa itájtọl Dios. Siga agaj wel kipalẹwiá se'
toknịn, makichi̱wa iga itájpal yej Dios kimaka. Nochi yej ankichi̱waj, xikchi̱wakąn
iga mamoweyimati̱lti Dios ipan itọką' Jesucristo, porque yéj iga iweyi poder nochipa
mandą̱rowa. Ijkọ́nyawa'.

Kiknọchi̱waj iga kitokaj Cristo

12 Noknịwąn yej nimitzpoxchọkiliáj, amo ximomajti̱kąn kuą' ankisufri̱rowaj iga
kuajkuantas mitzchi̱wiliáj iga anmoconfią̱rowaj ipan Cristo, inọ́n ankimatitókeja.
13 Mąjwa' xipąkikąn kuą' mitziknọchi̱waj kensan Cristo nọ kiknọchijkej, iga nọ
xipąkikąn kuą' wi̱' iwą́n iweyi poder.
14 Xipąkikąn kuą' mitzijliáj kuajkuantas iga ankitokaj Cristo, iga iyEspíritoj Dios
yej nochi kimandą̱rowa, ono' wąn amejemẹn. Yejemej kimąlijliáj Dios, e' amejemẹn
ankiweyimati̱ltiáj.
15 Siga agaj de amejemẹn kiknọchi̱waj, ayejpa iga antamiktijkej, niga antachtekkej,
niga ankichijkej yej ayẹkti o niga anyokayawij antajtọtij kąn ayą́' kajasi xitajtọkąn.
16 E' siga mitziknọchi̱waj iga ankitokaj Cristo, amo xipi̱nąwakąn, mąjwa' xikweyi-
mati̱ltị̱kąn Dios iga inọ́n mitzchi̱wiliáj.
17 Ási'ya hora iga Dios yawi tajuzgą̱rọti, e' pẹwa ipan ipilowąn Dios. Siga pẹwa ipan
tejemej, ¿kąn kimakatij in inọmej yej ayą́' kichi̱waj ken kijtowa itájtọl Dios?
18 Siga yej yẹ'nemi ayéj fácil iga mosalvą̱rowa, ¿kąn kimakati yej kichijto' yej ayẹkti?
19 Inọ́n iga yej kisufri̱rowaj iga ijkọ́n kineki Dios, máj makichi̱wakąn yej yẹkti iwą́n
makisentą̱li̱kąn iyą̱lmajmej ipan Dios yej tẹchij, pues Dios nochipa kichi̱wa yej kijtowa.

5

Pedro kinọnọtza yej kitokaj toTẹko

1 Achi manimitznọnọtzakąn amejemẹn anciąnojmej* yej ankidirigi̱rowaj toknịwąn yej
kitokaj Cristo. Nej nọ ni-anciąnoj kensan amejemẹn, iwą́n nej nikita' ken kiknọchijkej
Cristo. Nej nọ nisen-onos wąn toTẹko kuą' kinẹxti̱j iweyipodẹr.
2 Xikitakąn toknịwąn yej Dios mitzmakakej iga xicuidą̱rọkąn. Xicuidą̱rọkąn ken sẹ
yej kicuidą̱rowa yọlkąmej. Xikyọlmakakąn iga xikchi̱wakąn ken Dios kineki, iwą́n amo
xikteki'chi̱wakąn. Ayéj iga tomịn mamitzyọltilą̱nakąn.
3 Amo xiktekimakakąn ken kuą' amotatki toknịwąn yej ankicuidą̱rowaj, mąjwa'
mami̱xkui̱ti̱kąn ipan amejemẹn iga anyẹ'nemij.
4 Ijkọ́n kuą' nẹsiki Jesucristo yej kimandą̱rowa nochi pastọrmej, amejemẹn mitz-
makaskej amocorọnaj† yej este mọnsajti' yej ayí' tamis.
5 Ijkọnsan nọ amejemẹn chokomej, xikchi̱wakąn ken mitzijliáj anciąnojmej. Xi-
moali̱mpamatikąn iga wel ximosepancrẹdọkąn iga ijkí́n kijtowa itájtọl Dios:
Dios ayą́' kiyẹ'ita yej moweyimati,
e' kipalẹwiá yej moali̱mpamati.‡
6 Ximoali̱mpamatikąn iyi̱xtaj Dios yej kipiá poder, iga yéj wel mamitzweyimatikąn kuą'
nokta kinekis.
7 Xikijli̱kąn Dios nochi yej amejemẹn mitzyọlmiktijtokej, iga yéj kineki mamitzpalẹwi̱kąn.
8 Xitajlą̱ntokąn, amo ken kuą' xikochtokąn; iga Tzitzimi' mitzijiyaj iwą́n yéj ken tikita
tẹkuąni yej tzajtzitinemi iga kitẹmowa yej yawi kikuąti.
9 Ximoconfią̱rojtokąn ipan toTẹko iga wel xiktą̱nili̱kąn Tzitzimi'. Ankimatij iga
ijkọnsan nọ toknịwąn yej onokej nọyąn ipan tąjli, nọ nemi kiknọchi̱waj.
10 E' kuą' achą mitziknọchijkej, Dios kichi̱was iga anyẹ'onoskej, iwą́n iga amejemẹn ayí'
xikajtẹwakąn iga anmoconfią̱rowaj ipan yéj; mitzpalẹwi̱skej iga amo xikajtẹwakąn iyo-
jwi. Dios nọ mitzpalẹwi̱skej iga xikmela'matitokąn yej ankicrẹdowaj. Dios tẹpoxchọkiliá
iwą́n tẹnọtza' iga matisen-onokąn wąn Jesucristo kąn nochipa mandą̱rojto'.
11 Yéj nochipa makipiá poder. Ijkọ́nyawa'.

Monawatiá

---

* **5:1 5:1** Xikita glosario “Anciano”. † **5:4 5:4** Xikita glosario “Corona”. ‡ **5:5 5:5** Pr 3:34

12 Toknin Silvano, yej akikajtewa iyojwi toTeko, nepalewij iga nimitzijkuilowilijkej inín
ama' iga nimitznonotzaj iwán iga xikmatikan iga nochi yej mitzpasarojkej mitznextiliáj
iga Dios mitzpoxchokiliáj. Iwán inín amo xikelkawakan.
13 Toknіwan yej Dios no kitapejpen kensan amejemej yej onokej Babilonia,§
mitztitaniliáj saludos. Marcos yej nikita ken nopiltzin no mitztitaniliáj saludos.
14 Ximosaludarokan se' iwán se' iwán ximopipitzokan iga anmochokiliáj iga amejemen
ipilowan Dios.
Xonokan tamelá, amejemen yej ansetitokej wan Jesucristo. Ijkónyawa'.

§ **5:13 5:13** Anka Babilonia kijtojneki altepe' Roma.

Ǫ́meya ąma' yej kijkuiloj
San Pedro

Pedro kijkuilowiliá yej kitokaj Cristo

1 Nej niPędro iyapǫ́stol* Jesucristo, ken tikijtowaj nej sę yej yéj kitįtan. Nimitzijkuilow-
iliáj inı́n ąma' amejemęn yej poxsan anmoconfiąrowaj ipan toTęko kensan nejemej, iga
toDiǫs Jesucristo yej tęsalvąrowa nochipa kichįwa yej yękti.
2 Poxsan xiyę'onokąn iwąn tamelą́ xonokąn iga ankįxmatij Dios iwąn Jesucristo yej
toTęko.

Dios tęnǫtza iga matiyę'nemikąn

3 Iga ipodęr Dios tęmá' nochi yej tiknekij iga wel matonokąn ken yéj kiyę'ita. Yéj kichij
iga matikįxmatikąn Jesucristo yej tęnǫtza' iga iweyi poder iwąn nochi yej yéj kiyę'chij.
4 Yéj iga inǫ́n iweyi poder tęmá' yej poxsan valęrowa yej tęprometęrowilij, iga inǫ́n
amejemęn wel xonokąn ken yéj ono' iwąn xikajtęwákąnya iga ankichįwaj yej ayękti yej
mitzyǫltiląnaj iwąn tapojpolowa, ken kitekichįwasnekij yej akįxmatij Dios.
5 Iga anmoconfiąrówaja ipan Dios, inąn xiktęmǫkąn iga xiyę'nemikąn, xikmatikąn
katiapa yej yękti,
6 iwąn amomątíkasan ximoyǫltakuąwilįkąn iga amo xikchįwakąn yej ayękti, iwąn ayą́'
nimanı́n xikuesiwikąn, iwąn nochipa xiktęmǫkąn Dios,
7 iwąn pox xite-ijiknįmej wąn yej nǫ kitokaj Cristo, iwąn poxsan xikchǫkilįkąn nochi
toknįmej.
8 Siga amejemęn nochi inı́n ankichijtokej, ayą́' san ampetz-onoskej, ijkǫ́n ayéj
bąldejsan ankįxmatikej toTęko Jesucristo.
9 E' yej ayą́' kichįwa ijkı́n, inǫ́n ken tikita pacha o yej ayą́' wejka tachá, kę́lkaja iga
Dios kiperdonąroja yej ikya kichij yej ayękti.
10 Inǫ́n iga noknįwąn, nochipa xikchijtokąn inįmej yej nimitzijlijkej iga manęsi iga Dios
mitznǫtzkej iwąn mitztapejpenkej. Siga ijkǫ́n ankichijtoskej, ayı́' anmopojpolǫskej.
11 Ijkǫ́n toTęko Cristo Jesús yej tęsalvąrowa mitzijlı̨skej iga xiyę'asikąn kąn yéj nochipa
mandąrowa.

Itájtǫl toTęko yej melą́' nokta

12 Inǫ́n iga nochipa nimitzejląntijtoskej nochi inįmej yej nimitzijlijkej, malej iga
ankimátija iwąn malej iga ankicrędojtokej itájtǫl Dios yej mitznęxtilijkej.
13 Miej nej nónogo', kajasi iga manimitztekinǫnǫtzakąn ijkı́n.
14 ToTęko Jesucristo nęmatı̨ltij iga ay'ya kę' poliwi iga nia nimikiti.
15 E' nemi nikchįwa nochi yej wel iga kuą' nimi'ya amo xikęlkąwakąn inı́n yej
nimitzijlijkej.
16 Yej nimitznęxtilijkej de ipodęr toTęko Jesucristo iwąn iga yéj yawi wı̨tzeti sej,
ayéj nąmǫltątapowalis yej san niktęnchijkej, pues nejemej niknojma-itakej iweyipodęr
toTęko.
17 Nikitakej kuą' Dios yej toTaj kiweyimatı̨ltij iwąn moká' inı́n mǫnsajtájtǫl, kijtoj:
“Inınwa' nokta in noPiltzı̨n yej nikpoxchǫkiliá, yej niktapejpen.”
18 Nejemej nokta nikakikej in inǫ́n yej tajtoj ipan cielo kuą' nonoyaj iwąn toTęko ipan
inǫ́n tepę' yej kitapejpen Dios.
19 Wel nokta timoconfiąrowaj ipan yej kijtojkej profętajmej† iwąn pox yękti iga
amejemęn inǫ́n xiktajtǫlkuikąn. Inǫ́n tájtǫl ankitaj ken sę cándı̨l yej tąwiá kąn
takomichkąn, este que matanęsi, ken kuą' Cristo tąwiá ipan amoąlmajmej, ijkǫ́n ken
sı̨talin yej kijliáj lucero de la mañana tąwiá kuą' tanęstíwı̨'ya.
20 E' xikmatikąn inı́n: ayagaj wel isę́ltisan kijtowa tę kijtǫjneki sę profecía yej ijkuilijto'
ipan itájtǫl Dios.
21 Profętajmej ayı́' kiyoka-ijtojkej tejté yej yejémęjpa kinekij; yejemej kijtowąyaj yej
Diǫspa kijliąyaj iga makijtǫkąn, san ken kijliąyaj el Espíritu Santo.

2

Yej takajkayąwaj kuą' tamachtiáj

1 Onoya nǫ ipan iyąltepęmej israelı̨tajmej yej ayompa tamachtiąyaj, yej ayéj
mela'profętajmej; ijkǫnsan nǫ onoskej sekin de amejémęmpa yej mitzkajkayąwáskejpa

* **1:1 1:1** Xikita glosario “Apóstol”. † **1:19 1:19** Xikita glosario “Profeta”.

iga mitzmachtiáj. Yejemej yawij mitzmachtitij, malej iga tatzątząląn mitzmachtiskej tajtǫlmej yej tapojpolowa, iwąn kijtǫskej iga Cristo ay'ya yej iTękomej yejemej, malej iga Cristo inǫmej kikowa' iga iyesyo. Inǫ́mejwa' imątikámejsan motęmowiliáj iga nimanin mapoliwikąn.
2 Iwąn mia' kitokaskej ken yejemej poxsan ayompa nemij, iwąn itechko yejemej ay'ya yę'tajtǫlǫj de iyojwi toTęko yej melą́' nokta.
3 Iga kipoxpiasnekij tomin, yawij mitzkajkayąwatij iga nąmǫltájtǫl kąnsan mamitzkixtilikąn tomin, e' ikyay Dios kijtoj iga yawi kicastigąrǫti, iwąn yejemej awel cholowaj.
4 Dios ayą́' kiperdonąroj ąngelejmej* yej kichijkej yej ayękti, sino que kipatąnaltijkej pan texapowę́j kąn takomichkąn iwąn kijilpij iga cadena, ompa onoskej este kuą' Dios yawi kijuzgąrǫti nochi.
5 Dios nǫ ayą́' kiperdonąroj ikyapamej yej kichijkej yej ayękti kuą' onoya Noé, sino que kititan tiawą' yej poxsan recio ipan inǫmej gente yej kichijkej yej ayękti, iwąn kisalvąroj Noé yej kipowa' itájtǫl Dios iga mayę'nemilo. Iwąn nǫ kisalvąroj se' siete toknimej.
6 Dios nǫ kitatij ąltepęmej yej itǫką' Sodoma iwąn Gomorra, kąwi' néxtisan iga ompa mamixkutilo iga yej ayą́' yę'nemij, ijkǫ́n yawij kichiwilitij.
7 E' Dios kimąnawij Lot yej yę'nemi', yéj moyǫlmiktiąya ken iga kichiwayaj inǫmej gente yej ayą́' yę'nemij.
8 Lot yej yę'nemi, chąntitoya ipan ąltepę' kąn chąntitoyaj inǫmej yej ayą́' yę'nemij, iwąn poxsan moyǫlmiktiąya iga nochipa kitztoya iwąn kikakiá yej inǫmej kichijtoyaj yej ayękti.
9 Inín tęnęxtiliá iga toTęko wel kimąnawiá yej moconfiąrowa ípan kuą' nemi panowaj ipan prueba, iwąn iga kęman toTęko yawi kicastigąrǫtij yej kichijtokej yej ayękti kuą' yéj yawi kijuzgąrǫti nochi.
10 ToTęko máj yawi kicastigąrǫti yejsan kęejląntokej iwąn kichijtokej yej ayękti iwąn ayą́' kimajmawiliáj ken yéj tatekimaka. Inǫmej yej ayompa tamachtiáj ayą́' majmawij iga kuajkuantas kijliáj yej mandąrowaj ipan cielo.
11 Ąngelejmej malej iga máj kipiáj poder iwąn máj mandąrowaj, ayą́' mixęwiáj iga iyixtaj toTęko kimąlijliáj inǫmej yej mandąrowaj ipan cielo.
12 Inǫmej yej ayompa tamachtiáj ken tikita animąlmej iga ayą́' tajląmikij. Yejemej wąlkej nokta iga yawij kikitzkitij iwąn yawij kimiktitij. E' yejemej kimąlijliáj tejté yej ayą́' kentendęrowaj; e' yejemej yawij mikitij ken tikita animąlmej.
13 Dios kiknǫchiwas in inǫmej kensan yejemej ta-iknǫchijkej. Yejemej pąkij iga iyixtaj la gente kichiwaj yej ayękti ken iyąlmajmej kinekij. Kuą' anmonechkowaj iga an-ilwichiwaj iga ankejląmikij toTęko Jesús, inimej yej ayompa tamachtiáj nǫ asij wąn sentakuaj wąn amejemęn, e' pinąwalo iga mo-ita ken kichiwaj. Yejemej ken tikita tejté yej takakalojto' ipan yę'tzótzol.
14 Yejemej kuą' kitaj sę siwą' magui' mamasíkąnya íwąn. Iwąn ayą́' siawij iga kichijtokej yej ayękti. Kikajkayąwaj yej aya momela'confiąrowaj ipan toTęko. Yejemej nochipa kejląmikij iga mąjo' mamotapialikąn. Iwąn inǫmej óno'ya iga Dios yawi kicastigąrǫti.
15 Yejemej pojpoliwíkeja iga ay'ya kichiwaj ken kijtowa itájtǫl Dios. Yejemej kichiwaj ken kichij profeta Balaam yej ipiltzin Beor. Balaam poxsan kine' tomin yej ayompa motąniá.
16 Iwąn sę burra tajtoj ken tikita gente, kinǫnǫtza' Balaam iwąn kijlij iga ayompa nemi kichiwa, wąn Balaam ay'ya kichij ken kinekiá.
17 Inǫmej yej ayompa tamachtiáj ken tikita wą'pǫzojmej, iwąn ken tikita mixti yej kiwiga ejeka'; yejemej onókeja iga yątij kąn pox takomichkąn iwąn ompa nochipa onoskej.
18 Kuą' tamachtiáj kijtowaj tzojtzopęli'tájtǫl, e' inǫmej tájtǫl ayagaj kipalęwiá. Iga tamachtiáj iga sę wel kichiwa yej ayękti ken kiyǫltiląna, kikajkayąwaj sekin yej kikajtéjkejo' iga kichiwaj yej ayękti.
19 Kijtowaj iga sę wel kichiwa ken kineki iyąlmaj iga ay' agaj kitekimaka, e' yejemęn awel kikajtęwaj iga kichijtokej yej ayękti. Siga agaj awel kikajtęwa iga kitekichijto' yej ayękti, inǫ́n ono' ken esclavo.
20 Yej kixmatíkeja toTęko Jesucristo yej tęsalvąrowa iwąn kimela'kajtéjkeja iga kichiwaj yej ajayękti, e' sejo' kichiwaj, inǫ́n mochiwaj mąjya sej que iga achto onoyaj.
21 Máj yękti katka yejemej amo makixmatikąn iyojwi toTęko que iga makixmatikąn iwąn makikajtęwakąn sej iga kichiwaj ken iga itájtǫl tatekimaka.

* **2:4 2:4** Xikita glosario “Ángel”.

22 E' ipan yejemej mocumpḷiroj ken mojtowa: “Pẹlo kikua sej yej kisọta', iwa̱n
siwa̱koyamẹ' yej má̱ltijo', sej momḭmimilowa ipan soki'.”

3

Kua̱' wḭ' sej toTẹko

1 Noknḭmej yej nimitzpoxchọkiliáj, iga inḭ́n ọ́meya a̱ma' yej nimitzijkuilowiliáj. Ipan
iyọmexti a̱ma' nikne' manimitznọnọtzaka̱n iga xikejla̱mikika̱n iga xikchḭwaka̱n yej yẹkti.
2 Xikejla̱mikika̱n yej kijtojkej profẹtajmej yej Dios kitapejpen, iwá̱n ken tatekimá'
toTẹko yej tẹsalva̱rowa, yej apọstolejmej mitznẹxtilijkej.
3 Xikejla̱mikika̱n inḭ́n: kua̱' ay' wejka iga wḭ' sej toTẹko, onoti sekin yej kaja̱wilmatiskej
yej kijtoj Dios iwá̱n kichḭwaskej yej ayẹkti san ken kineki iya̱lmajmej.
4 Tatajtaniskej: “¿Te iga áyasan wḭ' Cristo ken iga kijtoj? Mikíkeja totajwa̱n iwá̱n nochi
ijkọnsan ono' desde iga mochij inḭ́n ta̱jli.”
5 Yejemej akikakisnekij iga este íkyaya Dios iga san itájtọl kichij cielo iwá̱n ta̱jli. Iga
san tatekimá' kḭsa' ta̱jli ipan a̱'ti iwá̱n nochi ono' iga a̱'ti.
6 Iwá̱n iga a̱'ti ikya poliwilọ'.
7 E' cielo iwá̱n ta̱jli yej iná̱n ono', nọ yawij poliwitij. Onokej iga yawij tatatij kua̱' Dios
yawi tajuzga̱rọti. Íkua̱' yawij nọ kipolọtij inọmej yej ayá̱' kitajtọlkuij toTẹko.
8 E' amejemẹn noknḭwa̱n yej nimitzpoxchọkiliáj, amo xikẹlka̱waka̱n iga toTẹko sẹ día
kita ken mil años iwá̱n mil años kita ken sẹ día.
9 ToTẹko ayá̱' wejka̱was iga kichḭwas yej kijtoj, ken sekin kijtowaj iga pox wéjkaja;
e' yéj tẹchḭ́xtogo' iga ayá̱' kineki mapoliwi ni agaj, sino que yéj kineki iga nochi
mamoyọlpataka̱n.
10 E' kua̱' yawi wḭtzeti toTẹko ayagaj kimatitos, ken tikita kua̱' asi yej tachteki
tayowaka̱n; íkua̱' ipan cielo poxsan tatikuḭnis iwá̱n nochi yej onokej ajko yawij poliwitij
iga yawij tatatij. Ijkọnsan nọ ta̱jli iwá̱n yej ípan onokej, nochi yawi tatatij.
11 Puej siga inḭmej nochi yawij poliwitij, ¡inọ́n iga amejemẹn poxsan xiyẹ'nemika̱n
iwá̱n xiktokaka̱n toTẹko!
12 Xikchḭxtoka̱n iga maásiya inọ́n día kua̱' Dios yawi tajuzga̱rọti iwá̱n xikchḭwaka̱n yej
yẹkti iga ma̱j nimanḭ́n maasi. Íkua̱' cielo wẹwelọnis iga tatas iwá̱n nochi yej onokej ajko
yawij poliwitij iga yawij tatatij.
13 E' tejemej tikchḭxtokej kensan Dios kijtoj iga yawi tẹmakati se'ya cielo iwá̱n se'ya
ta̱jli ka̱n nochi kichḭwaj yej yẹkti.
14 Inọ́n iga noknḭwa̱n yej nimitzpoxchọkiliáj, miẹj inọ́n ankichḭxtokej, xikitaka̱n iga
ayo' xikchijtoka̱n yej ayẹkti iga amo mamitzkuesowilḭka̱n Dios, ma̱jwa' xonoka̱n tamelá̱
íwa̱n.
15 Xikmatika̱n, toTẹko tẹchḭ́xto'san iga kineki matimosalva̱rọka̱n. Ijkḭnsan nọ
mitzijkuilowilijkej toknḭn Pablo yej tikpoxchọkiliáj, ijkọ́n kensan Dios kinẹxtilij.
16 Ipan nochi a̱ma' yej Pablo mitzijkuilowilijkej, ijkḭnsan mitznọnọtzkej malej iga
ka̱kanaj atikojasij tẹ kijtọjneki. Iwá̱n sekin yej ayá̱' ki-entendẹrowaj iwá̱n ayá̱' poxsan
moconfia̱rowaj ipan Cristo, ay' ompa kijtowaj ken tamachtiá Pablo. Ijkọnsan nọ ka̱kanaj
ka̱n ijkuilijto' itájtọl Dios yejemej ayompa tamachtiáj, iwá̱n inọmej ima̱tikámejsan nemi
motẹmowiliáj iga yawij poliwitij.
17 Noknḭwa̱n yej nimitzpoxchọkiliáj, ankimátija nochi inḭ́n yej nimitzijlijkej, inọ́n iga
xikitaka̱n ken iga annemij iga amo mamitzkajkaya̱waka̱n yej ayompa tamachtiáj iga wel
mitzkḭxtiáj ipan yẹ'ojti iwá̱n wel mitzpojpolowaj.
18 E' amejemẹn ma̱jwa' xikḭxmatika̱n toTẹko Jesucristo yej tẹsalva̱rowa iwá̱n xik-
matika̱n iga tẹchọkiliá. ¡Yéjsan mamoweyimatḭlti, iná̱n iwá̱n nochipa! Ijkọ́nyawa'.

Áchtopa ąma' yej kijkuiloj
San Juan

Tájtǫl yej kichi̱wa iga nochipa matonokąn wąn Dios

1 Nejemej nimitzijkuilowiliáj de inǫ́n yej onoyay este kuą' pę̨wa' inochi, iwą́n yej
nikakikej iwąn ken iga niknojma-itakej iga noyi̱xmej. Iwąn nikchijchimikej iga nomąmej.
Nemi nimitztątapǫwiáj de inǫ́n Tájtǫl yej kichi̱wa iga wel matisatokąn.*
2 Inǫnwa' Tájtǫl Jesucristo yej kichi̱wa iga wel matisatokąn, monę̨xtij. Iwąn nejemęn
nikitakej iwąn nǫyąn nikpowakej; iwąn nimitzpowiliáj nǫ amejemęn de ini̱n yej kichi̱wa
iga nochipa matonokąn wąn Dios. Ini̱n Tájtǫl onoya iwąn toTaj iwąn yéj ne-i̱xnę̨xtilijkej.
3 Nimitzpowiliáj kensan nikitakej iwąn kensan nikakikej, iga wel matisę̨titokąn kensan
nejemęn nisę̨titokej iwąn Dios yej toTaj iwąn Jesucristo yej iPiltzi̱n Dios.
4 Nejemej nimitzijkuilowiliáj ini̱n iga pox matiyǫlpąktokąn.

Dios tę̨perdonąrowiliá iga tikchijkej yej ayę̨kti

5 Ini̱nwa' in yę̨'noti̱ciaj yej Jesucristo nę̨nę̨xtilijkej yej nejemej nimitzpowiliáj ame-
jemęn: Dios ayí' kichi̱wa yej ayę̨kti, iga yéjwa' nokta tąwi̱lyǫ', kąn yéj ono' ayą́'
takomichkąn.
6 Siga tikijtowaj iga tisę̨titokej íwąn, iwąn tikchíwajo' yej ayę̨kti iga tonókejo' ken kąn
takomichkąn, titakajkayąwaj iga atikchi̱waj ken itájtǫl Dios tanę̨xtiliá.
7 E' siga tinemij kąn tąwi̱lpan, ijkǫ́n ken Dios ono' kąn tąwi̱lpan, ijkǫ́n tisę̨titokej iwąn
nochi yej kicrędowaj Cristo; iwąn iyesyo Jesucristo yej iPiltzi̱n Dios tę̨pajpąkiliá nochi
yej tikchi̱waj yej ayę̨kti.
8 Siga tikijtowaj iga ayą́' tikchijkej yej ayę̨kti, togąnájmejsan timokajkayąwaj, iwąn
ayą́' tikijtowaj yej melą́' nokta.
9 E' siga timotę̨nxitomaj iga tikchijkej yej ayę̨kti, Dios nochipa kichi̱wa ken kijtowa
iwąn yéjsan kajasi iga teęlkąwiliá iga tikchijkej yej ayę̨kti, iwąn wel teęwi̱ltiliá yej
ayompa tikchijkej.
10 Siga tikijtowaj iga ayą́' tikchijkej yej ayę̨kti, nemi tikijtowaj iga Dios takajkayąwa,
iwąn ijkǫ́n nę̨si iga ayą́' nemi tiktajtǫlkuij Dios.

2

Cristo yej tę̨tajtowiliá

1 Amejemęn yej nimitzitaj ken nopilowąn, nimitzijkuilowiliáj ini̱n iga amo
xikchi̱wakąn yej ayę̨kti. E' siga agaj kíchija' yej ayę̨kti, tikpiáj sę yej tę̨tajtowiliá iyi̱xtaj
toTaj, inǫnwa' Jesucristo. Yéj ayí' kichi̱wa yej ayę̨kti.
2 Jesucristo motę̨má' iga mi' iga tejemej iga matę̨perdonąrowili yej tikchijkej yej ayę̨kti,
ayejsan iga tejemej, nǫ iga inochi gente yej ono' ipan ini̱n tąjli.
3 Siga tikchi̱waj ken Dios tatekimaka, ijkǫ́n tikmatij iga tiki̱xmátija Dios.
4 E' siga agaj kijtowa: "Nej niki̱xmati Dios", iwąn ayą́' kichi̱wa ken yéj tatekimaka,
inǫnwa' takajkayąwa, ayompa tajlą̨miki.
5 E' kuą' tikchi̱waj ken Dios tatekimaka, ompa monę̨xtiá iga tikchǫkiliáj nokta in Dios;
iwąn ijkǫ́n tikmatij iga tisę̨titokej iwąn yéj.
6 Yej kijtowa iga sę̨tito' iwąn Dios, manemi ken nemiá Jesucristo.

Se'pay tę̨tekimaka Dios

7 Nokni̱wąn, ini̱n yej nimitzijkuilowiliáj iga xikchi̱wakąn, ayéj se'pay yej tę̨tekimaka
Dios: inǫnsan yej amejemęn ikyay mitztekimakakej iga xikchi̱wakąn. Ini̱n yej ikyay
mitztekimakakej, amejemęn ankikakíkeja.
8 E' malej ijkǫ́n, nimitzijkuilowiliáj se'pay iga nimitztekimakaj, wel tikijtowaj iga ini̱n
aya i̱' mokaki, iwąn ankimatij iga ijkǫ́n nokta tamachtij Cristo iwąn monę̨xtiá nǫ pan
amejemęn. Iga nǫ́yąnya nemi momati ini̱n tájtǫl, ken kuą' némiya tąwiá nǫyąn iwąn
takǫmitilyǫ' nemi pojpoliwi.
9 Siga agaj kijtowa iga ono' ipan tąwi̱lyǫ', iwąn kijiya iyikni̱n, inǫ́n ónogo' kąn
takomichkąn.
10 Yej kichǫkiliá iyikni̱n, inǫ́n ono' pan tąwi̱lyǫ', iwąn akichi̱waltiá iga se' makichi̱wa
yej ayę̨kti.

---

* **1:1 1:1** "Matisatokąn" o matonokąn nochipa wąn Dios.

11 E' yej kijiya iyiknin inǫ́n ono' kąn takomichkąn iwą́n nemi kąn takomichkąn iwą́n
ayą́' kimati kąn yawi, iga takǫmitilyǫ' ken kixtzakto'.
12 Nopilowąn, nimitzijkuilowiliáj iga Dios mitzperdonąrowilíjkeja nochi yej ankichi-
jkej yej ayękti, iga Cristo mi' iga amejemęn.
13 Tętajwąn, nimitzijkuilowiliáj amejemęn porque ankixmátija Cristo yej onóyaya
este kuą' aya onoya nitę́. Chokomej iwąn takomej nimitzijkuilowiliáj amejemęn iga
ankitąnilijkej Tzitzimi'.
Nimitzijkuilowiliáj amejemęn yej nimitzitaj ken nopilowąntzitzin iga ankixmatikej
toTaj.
14 Tętajwąn, mitzijkuilowilijkej amejemęn porque ankixmatij Cristo yej onóyaya
kuą' aya onoya nitę́. Nimitzijkuilowilijkej amejemęn chokomej iwąn takomej iga
ankijyǫwiliáj iga annemij ipan iyojwi toTęko, iwąn ipan amoąlmajmej ankicrędojtokej
itájtǫl Dios, iwąn ankitąnilijkej Tzitzimi'.
15 Amo xikyǫlmakakąn iga xikchiwakąn ken kichiwaj yej akixmatij Dios, niga
mamitzyǫltiląnakąn yej ono' ipan inín tąjli. Siga tej tikyǫlmakato' iga tikchiwa yej ayękti
yej ono' ipan inín tąjli, awel tikchǫkiliá toTaj.
16 Iga nochi yej ayękti yej tęnęxtiliá yej kichiwaj yej akixmatij Dios, yej mochiwa
ipan inín tąjli: ken yej tęyǫltiląna yej ayękti, yej tikitaj wąn tikpiasnekij, iwąn iga
timoweyimatij iga nochi yej tikpiáj. Nochi inín ayą́' tęnęxtiliá toTaj Dios.
17 E' inín tąjli iwąn nochi yej ono' yej ajayękti yej tęyǫltiląna, yáwisan tamiti. E' yej
kichijto' ken kineki Dios yawi onoti nochipa.

Wi'ya tąga' yej kijiya Cristo

18 Nopilowąn, ay'ya kę' poliwi kuą' toTęko wi' tajuzgąrǫki. Amejemęn ankikakikej iga
wi' yej kijiya Cristo, iwąn inąn nęsikoj mia' yej kijiyaj Cristo. Inǫ́n iga tikmatij iga ay'ya
kę' poliwi iga wi' toTęko.
19 Inimej yej kijiyaj Cristo, de tejémęmpasan katka yej tiktokaj Cristo, e' kiskej iga
ayéj katka de tejémęmpa. Porque siga de tejémejpa katka kąwiáj iwąn tejemej, e' ijkǫ́n
mochij iga manęsi iga ayéj nochi de tejemej.
20 Cristo mitzmakakej el Espíritu Santo, iwąn amonochin amejemęn ankixmátija itájtǫl
Dios.
21 Nimitzijkuilowiliáj ayéj iga ayą́' ankixmatij itájtǫl Dios yej melą́' nokta, sino que iga
ankixmatij, iwąn amejemęn ankimatij iga ni agaj awel takajkayąwa yej kitoka itájtǫl
Dios yej melą́' nokta.
22 ¿Ą'yéj in yej takajkayąwa? Inǫ́n yej kijtowa iga Jesús ayéj nokta Cristo, inǫnwa' in
yej kijiya Cristo iga ono' icǫntraj ken kijtowa toTaj iwąn tęPiltzin.
23 Yej ayą́' kijtowa iga Jesús iPiltzin Dios, ayą́' sennemi wąn toTaj. E' yej kijtowa iga
Jesús iPiltzin Dios, inǫ́n sennemi wąn toTaj.
24 Inǫ́n iga amejemęn xikchijtokąn kensan yej ikyay mitznęxtilijkej yę'noticiaj, iwąn
siga ankichijtoskej ken kijtowa yę'noticiaj yej ikyay ankikakikej, ansętitoskej wąn
tęPiltzin iwąn toTaj.
25 Ininya in yej te-ijlij Cristo: Iga nochipa tonoskej wąn yéj.
26 Inín nimitzijkuilowilijkej iga amo xiktajtǫlkuikąn inǫmej yej takajkayąwaj.
27 E' amejemęn ankipiáj el Espíritu Santo yej Jesucristo mitzmakakej, iwąn ay'
ankinekij iga se' mamitzmachtikąn, porque el Espíritu mitznęxtiliáj nochi iwąn yej yéj
mitznęxtiliáj ijkǫnya nokta. Xisętitokąn iwąn Cristo ijkǫ́n ken el Espíritu mitznęxtilijkej.
28 Inąn nopilowąn, xisętitokąn iwąn Cristo iga ijkǫ́n ayą́' timajmawiskej kuą' yéj nęsiki,
ayą́' timopinajtiskej kuą' wi'.
29 Iga amejemej ankimatij iga Jesucristo nochipa kichiwa yej yękti, iwąn xikmatikąn
iga nochi yej kichiwaj yej yękti inǫmej sí, ipilowąn Dios.

3

Ipilowąn Dios

1 Xikitakąn ken iga tępoxchǫkiliá Dios yej toTaj, iga te-ijliá iga tejemej ipilowąn yéj,
melą́' iga ijkǫ́n. Inǫ́n iga, yej ayą́' kitokaj toTęko iyojwi, ayą́' te-ixmatij iga ayą́' kixmatij
Dios.
2 Noknjwąn yej nimitzpoxchǫkiliáj, inąn tejemej ipilówąnya Dios, malej iga aya
tikmatij kenya tonoskej inǫ́n vęj. E' tikmatij iga kuą' nęsiki Cristo timochiwaskej ken
yéj, porque tikitaskej ken nokta in yéj.
3 Iwąn nochi yej kichixto' iga Dios inǫ́n kichiwas, kitęmowa iga makichiwa yej Dios
kineki, ijkǫ́n ken Cristo nochipa kichiwa yej yękti.

4 E' nochi yej kichi̱wa yej ayẹkti, akichi̱wa ken kijtowa iley Dios porque yej kichi̱wa
yej ayẹkti ayą́' kitoka iley Dios.
5 Amejemẹn ankimatij iga Jesucristo wąlaj ipan inı́n tąjli iga tẹperdonąrowili̱ko yej
tikchijkej yej ayẹkti, iwąn yéj ayı́' kichij yej ayẹkti.
6 Inǫ́n iga nochi yej nochipa sẹtito' iwąn yéj, ay' wel kichijtos yej ayẹkti; e' nochi yej
kichi̱wa yej ayẹkti, akicrẹdowa Cristo, niga ki̱xmati.
7 Nopilowąn, amo agaj mamitzkajkayąwakąn; yej kichijto' yej yẹkti, inǫ́n yẹ'nemi,
kensan Jesús kichi̱wa yej yẹkti.
8 Yej kichijto' yej ayẹkti inǫnwa' kitoka Tzitzimi', iga Tzitzimi' este ikyay pẹwa' iga
kichijto' yej ayẹkti. E' iPiltzi̱n Dios wąlaj nokta iga makipolo yej kichijto' Tzitzimi'.
9 Ni agaj yej ipilówąmpa Dios kichíjto'san yej ayẹkti, iga kichíjto'ya ken kijtowa itájtǫl
Dios, iwąn awel kichijtos yej ayẹkti, iga Diǫsya ipiltzi̱n.
10 Momati ą'yéj in ipilowąn Dios iwąn ą'yéj in ipilowąn Tzitzimi', iga nochi yej ayą́'
kichijto' yej yẹkti iwąn ayą́' kichǫkiliá iyikni̱n, inǫ́n ayéj ipiltzi̱n Dios.

Matimosẹpanchǫkili̱kąn

11 Ini̱nwa' in yẹ'noti̱ciaj yej ikyay ankikaktiwi̱tzej: iga matimosẹpanchǫkili̱kąn.
12 Amo matikchi̱wakąn ken Caín iga yéj kichij ken kineki Tzitzimi' iwąn kimiktij
iyikni̱n. ¿Iwąn te íga kimiktij? Iga Caín ayompa nemiá, iwąn iyikni̱n yẹ'nemiá.
13 Nokni̱wąn, siga mitzijiyaj yej akitokaj iyojwi Dios, inǫ́n amo xikitakąn ken tejtẹ́ yej
aya ankimatij.
14 Tejemej timiktóyaja iwąn ti-ojpa-isákeja; inǫ́n tikmatij iga tikchǫkiliáj tokni̱wąn.
Yej ayą́' kichǫkiliá iyikni̱n, inǫ́n ken kuą' míktogo'.
15 Nochi yej kijiya iyikni̱n, inǫnwa' ken kuą' tamiktiá, iwąn amejemej ankimatij iga
nochi yej tamiktiá, inǫ́n ayı́' wel onos wąn Dios.
16 Tikmatij ken iga matimochǫkili̱kąn, ken Jesucristo tẹnẹxtilij kuą' migui' iga tejemej.
Ijkǫnsan nǫ tejemej, matikchǫkili̱kąn tokni̱wąn este wel matimikikąn iga yejemej.
17 Siga sẹ tokni̱n motapialiá wąn kita sẹ tokni̱n yej kineki iga mamopalẹwi, iwąn siga
inǫ́n yej motapialiá ayą́' kipalẹwiá, ¿kén wel kijtǫj iga tachǫkiliá ken kichi̱wa Dios?
18 Nopilowąn, amo matikijtǫ́kąnsan iga timochǫkiliáj, sino que mamela'nẹsi iga
timochǫkiliáj.

Wel tikną'techowaj Dios

19 Ijkǫ́n iga tikchǫkiliáj tokni̱mej, wel tikmatij iga ómpaya ken tinemij, iwąn wel
tikmatij iga tiyẹ'onokej iyi̱xtaj Dios.
20 E' siga toąlmaj te-ijliá iga tikchijkej yej ayẹkti, Dios máj kimati que toąlmaj, iga yéj
nochi kimati.
21 Nokni̱wąn yej nimitzpoxchǫkiliáj, siga toąlmaj te-ijliá iga ayą́' tikchijtokej yej ayẹkti,
atimajmawij iga tikną'techowaj Dios.
22 Iwąn yéj tẹmakas nochi yej tiktajtaniliáj, iga tikchi̱waj ken yéj tatekimaka iwąn
tikchi̱waj yej yéjpa kiyẹ'ita.
23 Dios tẹtekimaka iga maticrẹdǫkąn Jesucristo yej iPíltzi̱mpa iwąn mati-
mosẹpanchǫkili̱kąn ken yéj tatekimaka.
24 Siga tikchi̱waj ken yéj tẹtekimaka, tisẹtitoskej wąn Dios, iwąn Dios nǫ sẹtitos wąn
tejemẹn. Ijkı́n tikmatij iga tisẹtitokej wąn Dios: iga iyEspı́ritoj yej yéj tẹmá'.

4

Amo mamitzkajkayąwakąn yej kijtówąjki' iga Dios kimaka tájtǫl iga makijto

1 Nokni̱wąn yej nimitzpoxchǫkiliáj, amo xicrẹdǫkąn nochi inǫmej yej kijtowaj iga
iyEspı́ritoj Dios kitajtǫlmakaj, sino que xikitakąn siga inǫ́n espíritu yej ono' ipan yejemej,
wi̱' de Dios o ayéj. Iga ipan inı́n tąjli poxsan nemi pi̱wij yej takajkayąwaj, inǫmej yej
ayéj mela'profẹtajmej* yej kijtowaj iga Diǫski' tajtowa pan yejemẹn.
2 Ijkǫ́n amejemẹn wel ankimatiskej ą'yéj kipiá iyEspı́ritoj Dios: nochi yej kijtowa iga
Jesucristo kipiá' icuẹrpoj ken nochi tąga' kuą' wąlka ipan tąjli, inǫ́n kipiá iyEspı́ritoj
Dios.
3 Nochi yej ayą́' kijtowa iga Jesucristo kipiá' icuẹrpoj ken nochi tąga' kuą' wąlka ipan
tąjli, inǫ́n ayą́' kipiá iyEspı́ritoj Dios; sino que kipiá iyespı́ritoj yej ayéj mela'Cri̱stoj; yej
amejemẹn ankimátija iga inǫ́n espíritu yawi wi̱tzeti, iwąn inąn óno'ya ipan inı́n tąjli.
4 Nopilowąn, amejemẹn itatki Dios iwąn ankitąnilı́jkeja inǫmej yej ayéj
mela'profẹtajmej, yej takajkayąwaj, iga inǫ́n iyEspı́ritoj Dios yej ono' ipan amejemẹn
máj weliti que inǫ́n espíritu yej ono' ipan inǫmej yej ayą́' kichi̱waj ken kineki toTẹko.

---

* **4:1 4:1** Xikita glosario “Profeta”.

5 Inǫmej yej takajkayąwaj de inǫ́mejpa yej akitokaj toTęko, takajkayąwaj kensan
motekichi̱wa ipan inı́n tąjli, inǫ́n iga sekin yej nǫ akitokaj toTęko kitajtǫlkakij inǫmej
yej ayéj mela'profętajmej.
6 E' tejemej itatki Dios. Yej ki̱xmati Dios, tętajtǫlkaki, e' yej ayéj itatki Dios ayą́'
tętajtǫlkakij. Ijkǫ́n wel tikmatij ą'yéj kipiá iyEspı́ritoj Dios yej atakajkayąwa iwąn ą'yéj
kipiá espíritu yej takajkayąwa.

Dios nochipa tęchǫkiliá

7 Nokni̱wąn yej nimitzpoxchǫkiliáj, matimosępanchǫkili̱kąn, iga Dios kichi̱wa iga wel
matikchǫkili̱kąn tokni̱wąn. Nochi yej kichǫkiliá iyikni̱n, inǫ́n ipiltzi̱n Dios iwąn ki̱xmati
Dios.
8 E' yej ayą́' kichǫkiliá iyikni̱n, inǫ́n ayą́' ki̱xmati Dios, iga Dios nochipa tęchǫkiliá.
9 Dios kinęxtij iga tępoxchǫkiliá kuą' kiti̱tan isęlPiltzi̱n ipan inı́n tąjli, iga timocon-
fiąrowaj pan yéj, nochipa tonoskej wąn Dios.
10 Ipan inı́n nęsi iga tęchǫkiliá: ayéj iga tejemej tikpoxnekikej Dios, sino que yéj
tęchǫkilij iwąn kiti̱tan iPiltzi̱n iga yéj mamiki iga tejemej iga wel matęperdonąrowili
yej tejemej tikchijkej yej ayękti.
11 Nokni̱wąn yej nimitzpoxchǫkiliáj, siga Dios ijkǫ́n tęchǫkilij, tejemej nǫ matimo-
chǫkili̱kąn.
12 Dios ayagaj kita' nikęman; e' siga timosępanchǫkiliáj, Dios sętito' iwąn tejemej iwąn
tejemej tisętitokej wąn yéj, iwąn ijkǫ́n momela'nęxtiá ken iga Dios tępoxchǫkiliá.
13 Ijkı́n tikmatij iga tisętitokej wąn Dios iwąn Dios sętito' wąn tejemej: iga iyEspı́ritoj
yej yéj tęmá'.
14 Iwąn nejemej nikitakej iwąn niknojma-ijtowaj iga toTaj kiti̱tan iPiltzi̱n iga mak-
isalvąro nochi gente.
15 Dios sętito' wąn nochi yej kinojma-ijtowa iga Jesús nokta iPiltzi̱n Dios. Ijkǫ́n wel
tisętitoskej wąn Dios iwąn Dios wąn tejemej.
16 Tikmatij wąn ticrędowaj iga Dios tęchǫkiliá. Dios tęchǫkiliá, iwąn yej kichǫkiliá
iyikni̱n, sętito' wąn Dios, iwąn Dios sętito' wąn yéj.
17 Siga melą́' tikchǫkiliáj tokni̱wąn iwąn tikchi̱waj ken kichij Jesucristo kuą' onoya
ipan inı́n tąjli, timochi̱waskej kensan yéj ken iga tęchǫkiliá, iwąn ayą́' timajmawiskej
kuą' Dios tajuzgąroj.
18 Yej kimati iga Dios kichǫkiliá, ayą́' majmawi. Kuą' tikmatij iga Dios tępoxchǫkiliá,
ni alı́n atimajmawij. Iga yej majmawi kimati iga Dios yawi kicastigąrǫti. Inǫ́n iga, si
agaj majmawi, aya kimela'mati iga Dios kipoxchǫkiliá.
19 Tejemej tikchǫkiliáj Dios iwąn tikchǫkiliáj tokni̱wąn iga Dios achto tęnegui'.
20 Siga agaj kijtowa: “Nej nikchǫkiliá Dios”, e' kijiya iyikni̱n, inǫ́n takajkayąwa. Pues
siga ayą́' kichǫkiliá iyikni̱n yej wel kita, awel kichǫkiliá Dios yej ayą́' kita.
21 Jesucristo ijkı́n te-ijliá iga matikchi̱wakąn: Yej kichǫkiliá Dios, nǫ makichǫkili
iyikni̱n.

5

Amo matikchi̱wakąn ken yej akitokaj iyojwi toTęko

1 Nochi yej kijtowa iga Jesús nokta in Cristo,* inǫ́n yej ijkǫ́n kijtowa ipiltzi̱n Dios; iwąn
yej kichǫkiliá toTaj, nǫ kichǫkiliá ipilowąn toTaj.
2 Siga tiknekij Dios iwąn tikchi̱waj yej yéj kijtowa, tikmatij iga nǫ tikchǫkiliáj ipilowąn
Dios.
3 Yej kichǫkiliá toTaj, kichi̱wa ken toTaj tatekimaka iwąn yej toTaj tętekimaka iga
matikchi̱wakąn, ayéj ken yej awel mochi̱wa.
4 Nochi yej ipilówąmpa Dios kitąniliá yej tęyǫltilą̨na yej ayękti yej mochi̱wa pan inı́n
tąjli. Iga timoconfiąrowaj ipan Jesús, ayą́' tikchi̱waj yej ayękti ken kichi̱waj yej ayą́'
kitokaj iyojwi toTęko.
5 Yej kicrędowa iga Jesús iPiltzi̱n Dios, inǫ́n kitąniliá yej tęyǫltilą̨na yej ayękti yej
mochi̱wa pan inı́n tąjli, ken kichi̱waj yej akitokaj iyojwi toTęko.

IyEspı́ritoj Dios kijtowa yej melą́' nokta

6 Kuą' Jesucristo wąlka ipan inı́n tąjli, kibautiząrojkej† pan ą'ti, iwąn ki̱sa' iyesyo kuą'
mi' ipan cruz. IyEspı́ritoj Dios tęnojma-ijliá nochi inı́n, wąn inı́n Espíritu kijtowa yej
melą́' nokta.

---

* **5:1 5:1** Xikita glosario “Cristo”. † **5:6 5:6** Xikita glosario “Bautizar”.

7 Ẹyímẹjwa' in yej onokej ipan cielo in yej tẹnojma-ijliáj: toTaj, Tájtọl wạn el Espíritu
Santo, iwạ́n iyẹyixtimej sansẹ́ kijtowaj.
8 Ẹyímẹjwa' in yej onokej ipan tạjli in yej tẹnojma-ijliáj: el Espíritu, ạ'ti iwạ́n esti,
iwạ́n iyẹyixtimej sansẹ́ kijtowaj.
9 Siga wel ticrẹdowaj yej kijtowaj tajtạga', mạjya sej valẹrowa yej kijtowa Dios, porque
Dios kijtowa yej kichij iPiltzịn.
10 Yej moconfiạrowa ipan iPiltzịn Dios ipan iyạlmaj kicrẹdowa yej Dios kijtowa; e' yej
ayạ́' kicrẹdowa Dios, inọ́n kipantiá iga Dios takajkayạwa, iga ayạ́' kicrẹdowa yej Dios
kijtoj de iPiltzịn.
11 Inịnwa' in yej kijtoj Dios: iga yéj kichịwas iga nochipa tonoskej íwạn, siga ticrẹdowaj
ipan Cristo wel nokta nochipa tonoskej íwạn.
12 Yej sẹtito' wạn iPiltzịn Dios, yawi onoti nochipa íwạn ipan cielo; e' yej ayạ́' sẹtito'
wạn iPiltzịn Dios, ayạ́' onos nochipa íwạn.

Te iga mo-ijkuiloj inịn ạma'

13 Nimitzijkuilowiliá inịn ạma' amejemej yej ankicrẹdowaj ipan iPiltzịn Dios, iga
xikmatíkạnya iga nochipa amonoskej iwạ́n yéj ipan cielo.
14 Timoconfiạrowaj ipan Dios iga tikmatij iga kuạ' tiktajtaniliáj yej yejpa kiyẹ'ita, yéj
tẹtajtọlkaki.
15 Iwạ́n tejemej tikmatij nokta iga Dios tẹkaki kuạ' titajtowaj íwạn; inọ́n iga tikmatij
iga tikpiaja yej tiktajtanilijkej.
16 Siga agaj kita iga iyiknịn kichijto' yej ayẹkti, yej weljo' moperdonạrowa, makita-
jtanili Dios iga makipalẹwi, iwạ́n Dios kichịwas iga inọ́n toknịn nochipa maono íwạn
ipan cielo. Nikijtowa inọ́n siga kichij yej ayẹkti yej weljo' moperdonạrowa, iga ono'
nokta yej mochịwa yej ayẹkti yej aweljo' moperdonạrowa, iga inọmpa ayạ́' nikijtowa
iga xiktajtanilịkạn Dios iga makipalẹwi.
17 Nochi yej mochịwa yej Dios ayạ́' kiyẹ'ita, inọnwa' ayẹkti; e' ono' yej mochịwa yej
ayẹkti yej weljo' moperdonạrowa.
18 Tikmatij iga yej ipilówạmpa Dios ayo' kichijtoskej yej ayẹkti. Porque iPiltzịn Dios
kicuidạrowaj, iwạ́n Tzitzimi' awel tẹ kichịwiliáj.
19 Tikmatij iga tejemej tiktokaj Dios, e' nọ tikmatij iga yej ayạ́' kitokasnekij Dios, nochi
yejemej Tzitzimi' kitekimakaj.
20 Nọ tikmatij iga iPiltzịn Dios wạlka, iwạ́n yéj tẹnẹxtilij iga matikmela'ịxmatikạn yej
mela'Diọs. Iwạ́n tejemej tikịxmatij iga tisen-onokej iwạ́n Jesucristo yej iPiltzịn. Yejwa'
in mela'Diọs yej kichịwa iga wel matonokạn nochipa íwạn.
21 Nopilowạn, amo xiktokakạn yej ayéj mela'Diọs. Ijkọ́nyawa'.

Ǫ́meya ą̱ma' yej kijkuiloj
San Juan

Matinemikąn ken tẹnẹxtiliá itájtǫl Dios

1 Nej niJuan yej ni-anciąnoj,* nimitzijkuilowiliáj amejemẹn yej Diǫspa mitztape-
jpenkej† yej ompa anmonechkowaj yej nimitzpoxchǫkiliáj, ayejsan nej sino que nǫ
mitzchǫkiliáj nochi yej kı̱xmatij itájtǫl Dios yej melą́' nokta.
2 Nimitzpoxchǫkiliáj amejemẹn iga tiksempiáj itájtǫl Dios yej melą́' nokta ipan toąlmaj,
iwą́n nochipa tikpiaskej.
3 Niktajtaniliá Dios yej toTaj iwą́n Jesucristo yej iPiltzı̱n Dios, iga
mamitzyǫlchikąwakąn, mamitziknẹlı̱kąn, iwą́n makichı̱wakąn iga xonokąn tamelą́,
xicrẹdojtokąn itájtǫl Dios yej melą́' nokta iwą́n ximochǫkilı̱kąn.
4 Nipąki iga nikmati iga sekin de amejemẹn annemij ken tẹnẹxtiliá itájtǫl Dios, ijkǫ́n
ken Dios yej tóTajpa te-ijliá iga matikchı̱wakąn.
5 Inán noknı̱wąn, nimitzijliáj iga matimosẹpanchǫkilı̱kąn. Inín yej nimitzijkuilowiliáj,
ayéj ken yej aya mitztekimakakej iga xikchı̱wakąn, sino que inǫnsan yej ikyay tikmatikej.
6 Iga matikchǫkilı̱kąn toknı̱wąn, kineki iga matinemikąn ken Dios tẹtekimaka; iwą́n
inǫ́n yej Dios te-ijliá iga matikchı̱wakąn, ikyay ankimatitokej iwą́n tẹtekimaka iga
matikchǫkilı̱kąn toknı̱wąn.

Yej takajkayąwaj

7 Ipan inı̱́n tąjli ono' mia' yej takajkayajtinemij. Yejemej ayą́' kijtowaj iga Jesucristo
kipiá' icuẹrpoj ken nochi tąga'. Yej ijkǫ́n kijtowa, inǫnwa' takajkayąwa iwą́n kijiya Cristo.
8 Xikitakąn nokta ken iga annemij, iga amo ankinẹmpolǫskej yej ankichijkej, sino que
Dios mamitzmakakąn kẹ' kajasi yej iga ankichijkej.
9 Siga agaj tamachtiá yej Cristo ayą́' tamachtij, inǫ́n ayą́' kı̱xmati Dios; e' yej kichijto'
ken Cristo tamachtij inǫ́n sí sennemi wąn toTaj iwą́n tẹPiltzı̱n.
10 Siga agaj mitzpaxąlowiliáj iwą́n ayą́' ijkı̱́n mitznẹxtiliáj, amo xikǫmemąwı̱kąn
amochąn niga xikijlı̱kąn “xiyẹ'ásiya”,
11 porque yej ki-ǫmemąwiá yej ayompa tamachtiá, inǫnwa' ken kuą' íwąn ayompa
sentamachtiáj.

Monawatiá

12 Ónogo' komati yej wel katka manimitzijlı̱kąn; e' ayą́' nikneki manimitzijkuilow-
ilı̱́kąmpa ipan ąma', iga niąjneki nomątika nimitzitatij iga wel matisentątapowakąn iwą́n
matisempąkikąn.
13 Toknı̱wąn yej nij onokej yej nǫ kitapejpen Dios, kinekij xiyẹ'onokąn. Ijkǫ́nyawa'.

---

* **1:1 1:1** Xikita glosario “Anciano”. † **1:1 1:1** Ipan griego tajtowa de siwą' yej Dios kitapejpen wąn ipilowąn; inǫ́n kijtǫjneki “la iglesia elegida y a sus miembros” (Nueva Versión Internacional)

Ḗyiya ạma' yej kijkuiloj
San Juan

Juan yẹ'tajtowa iga Gayo

1 Nej niJuan yej ni-anciạnoj,* nimitzijkuilowiliá inḭ́n ạma' tej tinoamḭgoj yej motọkạ'
Gayo. Nimitzchọkiliá iga tiksentokaj yej melạ́' nokta.
2 Noknḭn yej nimitzpoxchọkiliá, niktajtaniliá Dios iga ijkọ́n ken tiyẹ'nemi ipan iyojwi
Dios, ijkọ́n nọ nochi yej tikchḭwa mayẹ'kḭsa, iwạ́n amo ximenfermạro.
3 Poxsan nipạgui' kuạ' sekin toknḭwạn wạlkej, iwạ́n nẹpowilijkej iga tej nochipa
tikchijto' ken kijtowa itájtọl Dios yej melạ́' nokta.
4 Poxsan niyọlchikajto' kuạ' nikmati' iga nopilowạn kichijtokej ken kijtowa itájtọl Dios
yej melạ́' nokta.
5 Noknḭn yej nimitzpoxchọkiliá, nemi tikchḭwa ijkọnya nokta ken kineki toTẹko
iga tikpalẹwiá toknḭwạn yej kitokaj Cristo, malej ayạ́' tikijḭxmati iga wḭtzej ipan se'
ạltepẹmej.
6 Inḭmej toknḭwạn yej kipowaj yẹ'notḭciaj, kijtojkej iyḭxtaj toknḭwạn yej kicrẹdowaj
Dios kạn nechkatoyaj iga poxsan tikchọkiliá yejemej. Achi xikojmakakạn toknḭwạn kạn
nemi yawij; ijkọ́n ken kajasi xikpalẹwḭkạn yej tekipanowaj iga Dios.
7 Porque yejemej pẹwákeja iga kipojtinemij itájtọl Jesucristo, iwạ́n yejemej ayạ́' nemi
kikuij nitẹ́ yej kimakasnekij nạmọlmej yej akḭxmatij Dios.
8 Inọ́n iga tejemej matikpalẹwḭkạn iga wel makipowakạn itájtọl Dios.

Diótrefes ayạ́' yẹ'nemi

9 Nej nimitzijkuilowilíjkeja sẹ ạma' iga mamoleẹro kạn anmonechkowaj yej ankitokaj
Cristo; e' Diótrefes, yej nochipa kineki mamitzmandạrọkạn, ayạ́' nẹkui.
10 Inọ́n iga, siga nia, nikajajwas iga nẹpọpowa iwạ́n iga ne-ijiya. Iwạ́n ayejsan iga
inọ́n, ni alḭn ayạ́' kọmemạwiá toknḭwạn yej kipowaj yẹ'notḭciaj. Iwạ́n yej kinekij
mataọmemạwḭkạn, ayạ́' kimakaltiá lugar iga mataọmemạwḭkạn iwạ́n ay'ya kimakaltiá
lugar iga maasikạn kạn monechkowaj toknḭwạn.
11 Noknḭn yej nimitzpoxchọkiliá, amo ximḭxkuḭti ipan yej kichḭwa yej ayẹkti,
xikchḭwasan yej yẹkti. Yej kichḭwa yej yẹkti, inọ́n kitoka Dios; e' yej kichḭwa yej ayẹkti,
inọ́n ayḭ́' kita' Dios.

Wel mḭxkuḭtilo ipan Demetrio

12 Nochi yẹ'tajtowa iga Demetrio, iwạ́n ken iga nemi nẹsi iga kḭxmati yej melạ́'
nokta. Nejemẹn nọ niyẹ'tajtowaj iga yéj, iwạ́n tikmátiya iga yej nejemẹn nikijtowaj
ayạ́' nitakajkayạwaj.

Monawatiá

13 Ónogo' komati yej wel katka manimitzijli; e' ayạ́' nikneki manimitzijkuilowílipa
ipan ạma',
14 iga niạjneki nomạtika nimitzitati iga wel matisentạtapowakạn.
15 Dios makichḭwa iga xono tamelạ́. Moamḭgojwạn yej nigaj onokej kinekij iga
xiyẹ'ono. Xiksaludạro sejsẹ́ de toamḭgojmej yej ompiga onokej mowạn.

---

* **1:1 1:1** Xikita glosario “Anciano”.

Ąma' yej kijkuiloj
San Judas

Judas kijkuilowiliá yej kitokaj Jesús

1 Nej niJudas, itekipanowąni Jesucristo, nej iyiknin Santiago, nimitzijkuilowiliáj inín
ąma' yej toTaj Dios mitzchǫkiliáj, mitznǫtzkej iwąn mitztapejpenkej iwąn yej Jesucristo
mitzǫmemąwiáj iga ansętitokej íwąn.
2 Dios poxsan mamitziknęlikąn iwąn makichiwa iga xonokąn tamelą iwąn máj
mamitzchǫkilikąn Dios.

Yej takajkayąwajpa kuą' tamachtiáj

3 Noknīwąn yej nimitzpoxchǫkiliáj, poxsan nimitzijkuilowilijnekiáj iga kén iga Dios
tęsalvąrowa. E' inąn nemi nimitzijkuilowiliáj iga manimitzijlikąn iga amo ni alín
xikajtęwakąn yej ankicrędojkej, yej sęsan vej toTęko tęnęxtilij kén iga tęsalvąrowa
tejemej yej tętapejpen.
4 Porque sekin tajtąga' yej takajkayajtinemij, yokaasij kąn anmonechkowaj iwąn
mitznąmǫlmachtiáj iga Dios nochipa te-iknęliá iwąn ijkǫn kijtowaj iga sę welki' ayompa
nemi iga kimatito' iga Dios yawi kiperdonąrǫti. Ayo' nǫ kichiwaj ken tętekimaka toTęko
Jesucristo, yéjsan yej kajasi iga matęmandąro. Desde íkyaya Dios kijtoj iga inǫmej yawij
kicastigąrǫtij.
5 Malej ankimátija, amo xikęlkąwakąn yej kipasąrojkej israelitajmej kuą' toTęko
kikixtij inǫmej kąn esclavojtitoyaj Egipto; yej ayą' kichijkej ken Dios kijtowa, kimijmiktij.
6 Nǫ xikejląmikikąn ąngelejmej* yej akichijkej itekipanǫlmej yej Dios kimakakaj iwąn
kiyokakajtejkej kąn katka ichąmej. Iwąn Dios kipręsojwij inǫmej ąngelejmej kąn
takomichkąn iwąn ompa ilpitoskej este kuą' Dios yawi tajuzgąrǫti.
7 Ijkǫnsan nǫ xikejląmikikąn yej chąntitoyaj ipan ąltepęmej Sodoma iwąn Gomorra
iwąn sekin ąltepę' yej najnąʼsan onokej; yejemej kitekichijtoyaj yej ayękti iga motękayaj
wąn ąʼsan nęsi iwąn kichiwayaj yej ayą' kajasi. Inǫn iga Dios kicastigąroj inǫmej iga ti'ti
yej ayī' sęwi, iga ipan yejemęn nochi mamixkuitikąn.
8 Malej ijkǫn kimatitokej in inimej yej takajkayajtinemij, e' yejemej kijtowaj iga Dioski'
kitęmiktiáj iga wel kichiwaj yej ayękti iga icuęrpojmej. Iwąn ayą' kichiwaj ken kijtowa
toTęko, iwąn mąltajtowaj iga ąngelejmej yej onokej ipan cielo.
9 Niga Miguel, yej el ángel yej máj mandąrowa, kuą' mokuejkuesojtoyaj iwąn Tzitzimi'
iga Tzitzimi' kikuisnekiá icuęrpoj Moisés, Miguel ayą' mixęwij iga kimąlijlij Tzitzimi',
sino que kijtoj: “NoTęko mamitzcastigąro.”
10 E' inǫmej tajtąga' mąltajtowaj iga ąngelejmej yej ayą' kixmatij. Yejemej ken tikita
animąlmej yej awel tajląmikij iga kichiwaj kensan kineki iyąlmajmej, e' iga inǫn kichiwaj
yawij poliwitij.
11 Yejemej yawij kisufrirǫtij iga kichiwaj ken kichij Caín.† Iwąn kichiwaj yej
ayękti iga kipiasnékijsan tomin kensan Balaam.‡ Nǫ mopojpolǫskej kensan Coré§ iga
akichiwasnekij ken toTęko tatekimaka.
12 Kuą' anmonechkowaj iga an-ilwichiwaj iga ankejląmikij toTęko Jesús,* inimej yej
ayompa tamachtiáj nǫ asij wąn sentakuaj wąn amejemęn, e' akimajmawiliáj Dios.
Yejemej ken tikita tejtę yej takakalojto' ipan yę'tzótzol. Yejemej ken pastǫrmej yej
yejémęnsan mocuidąrowaj. Yejemej ken tikita mixti yej kiwiga ejeka', e' ni alín akimaga
tiawą'. Iwąn yejemej ken tikita kuawimej yej ayą' tąkij, mela'miktókeja iga kiwiwitákeja
este inelwayo.
13 Yejemej ken tikita inǫn maréjąl yej poxsan mopąpalakachowa, iwąn yej kichijtokej,
ken tikita iposǫnka maréjąl. Iwąn yejemej ken tikita sitalimej† yej ay'ya kimatij kąn
yawij iwąn onókeja iga yawij kicastigąrǫtij kąn paréj takomichkąn, kąn nochipa onoskej.
14 Enoc onoko kuą' pánoja siete tętaj yej ipilówąmpa ipilowąn Adán. Enoc ijkín kijtoj
kensan Dios kitajtǫlmá': “Nikita' toTęko wi' iwąn poxsan komati iyąngelejmej
15 iga kijuzgąrǫki nochi, iwąn iga kicastigąrǫki nochi yej ayą' yę'nemikej, iga kichijkej
yej ayękti iwąn iga inochi tajtǫlmej yej iga kimąlijlijkej Dios.”

---

* **1:6 1:6** Xikita glosario “Ángel”. † **1:11 1:11** Caín kimiktij iyiknin. Gn 4:8 ‡ **1:11 1:11** Num 22:1-35 § **1:11 1:11** Coré katka rebelde icǫntraj Moisés. Num 16:1-35, 26:9,10 * **1:12 1:12** Xikita glosario “Santa Cena”. † **1:13 1:13** Anka xi'tzimej.

16 Yejemej poxsan tapǫpowaj, ayí' onoj tamelą́, iwąn yejemej kinekij makichiwakąn
yejsan kineki iyąlmajmej. Poxsan moweyimatij. Iwąn siga monęnekij agaj ípan, kąnsan
mamoyę'chiwakąn.

Judas tanǫnǫtza iga mayę'nemikąn

17 E' amejemęn, noknimej yej nimitzpoxchǫkiliáj, amo xikęlkąwakąn iga apǫstolejmej‡
yej kititan Jesucristo
18 mitzijlíjkeja: "Kuą' ay'ya wejka iga wi' sej toTęko, onoti sekin yej kająwilmatiskej
yej kijtoj Dios iwąn kichiwaskej yej ayękti san ken kineki iyąlmajmej."
19 Inǫ́mejwa' in yej kitęmowaj iga amo xonokąn sęsan ipan iyojwi Dios. Yejemej
kichiwaj ken yejemej kinekij iwąn ayą́' kipiáj iyEspíritoj Dios.
20 E' amejemęn, nokniwąn yej nimitzpoxchǫkiliáj, ximosepanmachtikąn itájtǫl Dios
yej ankicrędojkej. El Espíritu Santo mamitzpalęwikąn kuą' antajtowaj wąn Dios.
21 Ayí' xikęlkąwakąn iga Dios mitzchǫkiliáj, iwąn xikchixtokąn inǫn día kuą' toTęko
Jesucristo yej te-iknęliá, kichiwas iga nochipa matonokąn iwąn yéj.
22 Xikpalęwikąn iwąn xikyǫlyamąnakąn inǫmej yej ayą́' kitawelcrędowaj.
23 Iwąn sekin xikpowilikąn itájtǫl Dios iga nǫ mamosalvąrǫkąn iga amo matatakąn pan
tiwelǫn; iwąn sekin xikiknęlikąn, e' ximocuidąrǫkąn de yejemej, iwąn este itzotzolmej
yej kakijtinemij iga kichiwaj yej ayękti, xikijiyilikąn.

Mamoweyimati Dios

24 Dios wel tępalęwiá iga amo matikajtęwakąn iyojwi. Iwąn wel tęwiga iyixtaj este
tipąktoskej, tonoskej ken tikita ayą́' tikchijkej yej ayękti.
25 Yéjsan isęlti Dios, yéj yej wel tęsalvąrowa iga amo matęcastigąrǫkąn iga tikchijkej
yej ayękti. ToTęko Jesucristo makichiwa iga la gente makiweyimatiltikąn Dios, yéjsan
yej wel kichiwa nochi nokta, yéj ikyay onoya, inąn ono' iwąn nochipa onos. Ijkǫ́nyawa'.

‡ **1:17 1:17** Xikita glosario "Apóstol".

Yej Jesucristo kinẹxtilij San Juan
El Apocalipsis

Yej Jesucristo tanẹxtiliá

1 Inı́n yej nạ'ya wị' yej yawi mochịwati, yej Dios kinẹxtilij Jesucristo iga yéj sej makinẹxtili yej kitokaj. Iwạ́n Jesucristo kitịtan iyạ́ngel* iga inịmej tajtọlmej manẹmatịltịki, nej niJuan yej itatı́tampa.

2 Niknojma-ijtowa nochi yej nikita', yej Dios nẹnẹxtilij wạn yej Jesucristo nẹpowilij wạn kichij.

3 Pạki yej kileẹrowa inịmej tajtọlmej, iwạ́n pạkij nọ yej kikakij kuạ' nemi moleẹrowa inịmej tajtọlmej yej kitịtan Dios iwạ́n kichịwaj kensan ijkuilijto', iga ay'ya kẹ' poliwi iga yáwiya mochịwati kensan nigaj ijkuilijto'.

Juan kijkuilowiliáj las siete iglesias

4 Nej niJuan nikijkuilowiliá las siete iglesias yej ono' ipan estado de Asia. Dios yej nochipa ono', yej onóyaya iwạ́n yawi wịtzeti, mamitzyọlchikạwakạn iwạ́n makichịwa iga xonokạn tamelạ́. Iwạ́n inọmej siete espịritojmej† yej onokej itẹnoj kạn ẹwato', kạn reinạrojto' Dios, nọ mamitzyọlchikajtokạn.

5 Nọ mamitzyọlchikạwakạn Jesucristo yej kimela'mati inewi yej yawi mochịwati, yej achto ojpa-isa' kạn miktoya, yej kimandạrowa inochi yej mandạrowaj ipan tạjli. Cristo tẹchọkiliá iwạ́n tẹpájpạ'ya iga iyesyo, inọ́n iga te-ita ken atikchijkej yej ayẹ́kti.

6 Iwạ́n Jesús tẹchij iga matimochịwakạn tirrẹyejmej iwạ́n tisacerdọtejmej iga matitekipanọkạn iga iDiọs yej iTaj. ¡Iwạ́n Jesús mamoweyimatịlti iga yéj ayı́' tamis iga mandạrowa! Ijkọ́nyawa'.

7 ¡Ta' xikakikạn, Cristo yawi wịtzeti ipan mixti! Iwạ́n nochi yawij kitatij, este yej kimiktijkej Cristo nọ yawij kitatij; iwạ́n inochi toknịmej yej onokej ipan tạjli yawij chọkatij kuạ' yawij kitatij. Ijkọ́n yawi mochịwati.

8 Ijkı́n kijtoj toTẹko yej nọyạn mandạrowa, yej inạ́n ono' iwạ́n yej onoyay iwạ́n yáwiya wịtzeti, "Nej yej nikpẹwaltij nochi, nejsan niktamịj nochi, nej Alfa iwạ́n Omega."‡

Juan kita iga Cristo tạwiá

9 Nej niJuan yej amoknịn, ne-iknọchịwaj kensan nọ amejemẹn mitziknọchịwaj. ToTẹko reinạrowa ipan nej kensan nọ reinạrowa ipan amejemẹn. Iwạ́n tikijyọwiáj kuạ' te-iknọchịwaj iga ijkọ́n tẹpalẹwiá Jesús. Nonoya preso ipan tajkótạl§ yej itọkạ' Patmos iga san nikpowa itájtọl Dios yej Jesucristo nẹnẹxtilij.

10 Iwạ́n inı́n ipan inọ́n día kuạ' moweyimatịltiá toTẹko, Dios iyEspı́ritoj asi' noyakapan iga manikchịwa ken yéj kinekiá, iwạ́n notepotztaj nikagui' sẹ tájtọl poxsan recio, ken tikakij inạwatịlka trompeta.

11 Iwạ́n ne-ijlij:

—Nej yej nikpẹwaltij nochi, nejsan niktamịj nochi, nej Alfa iwạ́n Omega. Xikijkuilo ipan ạma' yej tikita, iwạ́n xiktịtanili las siete iglesias yej onokej ipan estado de Asia, ken tikijtowaj ipan ạltepẹmej, Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia iwạ́n Laodicea.

12 Iwạ́n nimokuepa' iga manikịxmati ạ'yéj nemi nẹnọtza; iwạ́n kuạ' nimokuépa'ya, nikita' siete mechọnwẹwetkej de oro.

13 Iwạ́n itajkoyạn inọ́n siete mechọnwẹwetkej, nikita' sẹ yej nẹsiá ken tikita iPiltzịn Tạga',* kakijto' isotạntzótzol iwạ́n ipan iyẹlịx kipiaya sẹ cintorọn yej chijto' iga oro.

14 Iwạ́n itzónkal este ijichkáti'san ken tikita ichka' o ken tikita mixti yej este ichkati', iwạ́n iyịxmej ken tikita tiwelọn.

15 Iyikximej este xọta ken tikita bronce yej este xoláktı'san iga kiyẹ'tzotajkej; iwạ́n iga tajtowa este tikuịni ken tikita kuạ' wọpa kạn wetzito' wẹyạ'.

16 Ipan iyẹ'mạ' kipiaya siete sịtalin, iwạ́n ipan itẹn kịsaya sẹ espada yej este tẹmpitzákti'san, iwạ́n tateki iyọmexti itẹn. Ixạya' xọtaya ken tikita tọnatị' kuạ' tạwiá parẹ́j.

17 Kuạ' niktachịlij, niwetzi' iyikxitẹnoj ken kuạ' san nimiktiajki. E' yéj nẹtạlilij iyẹ'mạ' iwạ́n ne-ijlij:

---

* **1:1 1:1** Xikita glosario "Ángel". † **1:4 1:4** "Siete espịritojmej" kijtọjneki el Espíritu Santo. ‡ **1:8 1:8** Alfa, letra kạn pẹwa alfabeto griego. Omega, letra kạn tami alfabeto griego. § **1:9 1:9** Xikita glosario "Tajkótạl o Isla".
* **1:13 1:13** Xikita glosario "IPiltzịn Tạga'".

—Amo ximajmawi; nej yej nikpẹwaltij nochi, nejsan niktamịj nochi.
18 Nej yej nisato'; malej iga nimiktoya, ta' xikita, inán nia nonoti nochipa. Nej nikpiá
llạvejmej iga wel niktapowa kạn onokej yej miktokej iwán wel nikojpa-ixitiáj.
19 Inán xikijkuilo yej tikita', yej inán nemi mochịwa iwán yej yawi mochịwati.
20 Inín kijtọjneki inón siete sịtalimej yej tikita' ipan noyẹ'mạ', iwán inón siete
mechọnwẹwetkej yej de oro: inọmej siete sịtalin kijtọjneki ạngelejmej yej kitztokej
inọmej siete iglesias, iwán inọmej siete mechọnwẹwetkej, inọnwa' kitọjneki siete iglesias.

2

Mo-ijkuilowiliá yej chạntitokej Éfeso yej kitokaj Cristo

1 'Ijkín xikijkuilowili el ángel yej kitzto' toknịmej yej nẹtokaj yej ichạmej Éfeso: "Ijkín
nimitzijliáj nej yej nikpiá siete sịtalin ipan noyẹ'mạ' iwán ninẹnejnento' itajkoyạn inón
siete mechọnwẹwetkej de oro:
2 Nej nikmati inochi yej ankichịwaj; nimitzịxmatij iga ampoxtekipanowaj, nochi
ankijyọwiáj iwán nikmati iga ayá' ankiyẹ'itaj yej kichịwaj yej ayẹkti. Nej nikmati iga
ankitạlijkej a prueba yej momachịliáj iga apọstolejmej* iwán ayéj, iwán ankimatij iga
yejemẹn takajkayạwaj.
3 Amejemẹn nochi ankijyọwiáj, malej iga mitziknọchijkej wạn ampoxtekipanojkej iga
nej iwán ayá' ansiawij.
4 E' nimitzmatiliáj tejtẹ́ yej anikyẹ'ita: ay'ya annẹchọkiliáj ken annẹchọkilijkej kuạ' pẹ'
annẹtokakej.
5 Inón iga xikejlạmikikạn ken achto ankichijtoyaj yej yẹkti iwán xikpatakạn ken
annemij iwán xikchịwakạn sej ken achto ankichịwayaj. Siga ayá' ijkón ankichịwaj,
nia nimitziknọchịwatij iwán nia nimitzẹnilịtij anmomechọnwẹ́j kạn iga ono' siga ayá'
ankipataj ken annemij.
6 E' malej ijkón, nikyẹ'ita iga ankijiyaj yej kichịwaj ken tanẹxtiliáj yej kitokaj Nicolás,
inón nej nọ nikijiya.
7 Xikyẹ'kakikạn yej iyEspíritoj Dios kijliá yej nẹtokaj: Yej kitạnilịj Tzitzimi', nia
nikualtịti itạkilka kuawi' yej tamaka vida yej ono' kạn pox tayẹkạn, yej itatki Dios."

Mo-ijkuilowiliá yej chạntitokej Esmirna yej kitokaj Cristo

8 'Nọ xikijkuilowili el ángel yej kitzto' toknịmej yej nẹtokaj yej ichạmej Esmirna:
"Ijkín nikijtowa yej achto nonoyay iwán yej nochipa nia nonoti, yej nimiktoyay iwán
sej ni-ojpa-isa':
9 Nej nikmati inochi yej ankichịwaj; nikmati iga mitzinọchịwaj iwán ayá' anmotapi-
aliáj, e' iyịxtaj Dios kenkuạ' anmotapialiáj. Iwán nikmati kuạ' mạltajtowaj iga amejemẹn
yej momachịliáj iga judiyojmej, e' yejemẹn ayejwa' tẹ in itekimej, sino que yejemẹn
senemij wạn yej kitokaj Tzitzimi'.
10 Amo ximomajtịkạn iga yawij mitziknọchịwatij; Tzitzimi' yawi kichịwati iga sekin de
amejemẹn makakịkạn cạrcelijti' iga makita siga anmosemakaskej iga anmoconfiạrowaj
ipan Dios, yawij mitziknọchịwatij diez días. E' amo ximosemakakạn este que ximikikạn
iwán nej nikchịwas iga nochipa xonokạn wạn Dios iga ankitạnilijkej Tzitzimi'.
11 Xikyẹ'kakikạn yej iyEspíritoj Dios kijliá yej nẹtokaj: Yej kitạnilịj Tzitzimi', la segunda
muerte† atẹ́ kichịwilịj."

Mo-ijkuilowiliá yej chạntitokej Pérgamo yej kitokaj Cristo

12 'Ijkín nọ xikijkuilowili el ángel yej kitzto' toknịmej yej nẹtokaj yej ichạmej Pérgamo:
"Ijkín nikijtowa yej nikpiá espada yej tẹmpitzakti' iwán tẹntito' iyọmexti itẹn:
13 Nej nikmati inewi yej ankichịwaj, iwán nikmati iga anchạntitokej kạn gobernạrowa
Tzitzimi', e' amejemẹn annẹmela'tokaj. Iwán ayá' nemi ankikajtẹwaj iga annẹtokaj,
malej iga ankitakej iga kimiktijkej Antipas inón yej nochipa kipowa' notájtọl, kimiktijkej
ipan amoạltepẹ' kạn chạntito' Tzitzimi'.
14 E' nimitzmatiliáj tejtẹ́ yej anikyẹ'ita: iga ankipiáj ompa ipan amoạltepẹ' Pérgamo
sekin yej ayá' kinekij kikajtẹwaj yej tanẹxtilij Balaam,‡ inón yej kijlij Balac iga
makinẹxtili israelịtajmej iga makichịwakạn yej ayẹkti iwán iga makikuạkạn tákual
yej kichịwilijkej ịdolojmej iga kiweyimatịltiáj iwán iga motẹkaj wạn yej ayá' íwạn
nạmiktitokej.
15 Ankipiáj ompa nọ sekin yej ayá' kinekij makikajtẹwakạn ken tanẹxtiliáj yej kitokaj
Nicolás iwán inón nej nikijiya.

---

* **2:2 2:2** Xikita glosario "Apóstol". † **2:11 2:11** "Segunda muerte": Ap 20:14,15; 21:8 ‡ **2:14 2:14** Nm 31:16

16 Inǫ́n iga xikajtẹwakạn iga ankichį̣waj yej ayẹkti; siga ayą́' ankikajtẹwaj, niạti kạn
amonokej iwąn nia nicastigạrǫti yej kitokaj Nicolás iga espada§ yej kịsa ipan notẹn.
17 Xikyẹ'kakikạn yej iyEspį́ritoj Dios kijliá yej nẹtokaj: Yej yawi kitạnilịti Tzitzimi', nia
nikmakati iga makikua maná* yej ịyạnto'; nia nǫ nikmakati sẹ tetzịn yej este ichkáti'san,
iwąn ipan tetzịn yawi ijkuilijtoti sẹ nuevo tǫką' yej ayagaj kịxmati, yáwisan kịxmatiti
petz yejsan yawi kipiati inǫ́n tetzịn.”

Mo-ijkuilowiliá yej chạntitokej Tiatira yej kitokaj Cristo

18 ’Xikijkuilowili nǫ el ángel yej kitzto' toknịmej yej nẹtokaj yej ichạmej Tiatira: “Ijkį́n
nikijtowa nej yej iPiltzịn Dios, yej nikpiá noyịx ken tikita tiwelǫn iwąn yej nikpiá nokxi
yej ken de bronce yej este xǫta iga xolakti':
19 Nej nikmati inewi yej ankichį̣waj; nikmati iga ante-ijiknịmej iwąn nochipa
anmoconfiạrojtokej nopan iwąn ampoxtekipanowaj, nochi ankijyǫwiáj, iwąn nikmati
iga inąn mąj nemi ankichį̣waj yej yẹkti que kuą' achto annẹtokakej.
20 E' nimitzmatiliáj tejtę́ yej anikyẹ'ita: iga amejemẹn ayą́' tẹ ankijliáj inǫ́n siwą' yej
itǫką' Jesabel, yej kijtowa iga Dios kitajtǫlmaka, e' kikajkayajtokej yej nẹcrẹdojtokej,
iga kinejnẹxtiliáj iga manajnạmǫlnemikạn iwąn iga makikuạkạn tákual yej kichį̣wilijkej
ịdolojmej iga kiweyimatịltiá.
21 Nej nikcha'ya iga makipata ken nemi, e' ayą́' kineki makikajtẹwa iga tejtẹpalnemi.
22 Iwąn este nia nikchạntẹkati iwąn nǫ nia nikiknǫchį̣watij yej najnạmǫlnemij iwąnya
inǫ́n siwą',
23 iwąn ipilowạn inǫ́n siwą' nochi nia nikmiktilịti. Iwąn ijkǫ́n inochi yej nẹcrẹdojtokej
yawij kimatitij iga nej nikmati inochi yej la gente kejlạntokej ipan iyạlmajmej; iwąn sejsę́
de amejemẹn nimitzmakaskej san ken ankichijkej.
24 E' sekin de amejemẹn yej amonokej Tiatira, ayą́' ankichį̣waj yej tanẹxtiliá inǫ́n siwą',
iwąn ayą́' ankịxmatij yej yejemẹn kijliáj “yej ichtákasan tanẹxtiliá itamatilis Tzitzimi'”.
Nimitzijliáj iga amejemẹn ayą́' nia nimitztekimakatij iga xikchį̣wakạn se' tejtę́.
25 E' xikchijtokạn ken nemi ankichį̣waj, te que nej maniwịki.
26 Yej yawi kitạnilịti Tzitzimi' iwąn nochipa makichijto yej nej nikneki, nia niktạlịti iga
wel makimandạro inochi paịsmej,
27 ijkǫ́n ken noTaj nẹtạlij iga wel manimandạro; ijkǫ́n nǫ yejemẹn yawij kimandạrǫtij
paịsmej, iwąn pox wel tamandạrǫskej, ayagaj wel kitẹnkuepilịskej; kitạnilịj iyen-
emịgojmej ken tikita kuą' sẹ kixamạna ąkǫmi' iga weya'tepos.
28 Iwąn nikmakaskej sịtalin yej tąwiá yowalti'.
29 Xikyẹ'kakikạn yej iyEspį́ritoj Dios kijliá yej nẹtokaj.”

3

Mo-ijkuilowiliá yej chạntitokej Sardis yej kitokaj Cristo

1 ’Nǫ xikijkuilowili el ángel yej kitzto' toknịmej yej nẹtokaj yej ichạmej Sardis:
“Ijkį́n kijtowa yej kipiá siete iyEspį́ritoj Dios iwąn siete sịtalin: Nej nikmati inochi yej
ankichį̣waj, momati iga annẹmela'crẹdowaj, e' amejemẹn ken anmiktokej no-ịxtaj iga
ay' annẹtokaj.
2 Xisakạn iga ken anmiktokej wạn amo ximosemakakạn iwąn xinẹcrẹdǫkạn malej iga
nẹsi iga ay' annẹcrẹdowaj; nikíta'ya iga ayą́' ankichį̣waj ken noDiǫs kiyẹ'ita.
3 Xikejlạmikikạn yej mitznẹxtilijkej iwąn xikchį̣wakạn, iwąn ay'ya xikchį̣wakạn yej
ayẹkti. Siga ayą́' ankipataj ken iga annemij, niạti kạn amonokej, niga ankimatiskej
kẹman, niạti ken tikita inǫ́n yej tachteki.
4 Iwąn ompa Sardis, onókejo' sekin yej ayą́' nemi kisokiwiáj itzotzolmej,* iwąn
nemiskej nowạn, kajakijtinemiskej iyistạ'tzotzolmej, iga ijkǫ́n kajasij iga manemikạn.
5 Yej yawij kitạnilịtij Tzitzimi' yawij kajakijtotij iyistạ'tzotzolmej, iwąn ayą́' nia
nikpolǫti itǫkạmej ipan ąma' kạn ijkuilijto' itǫkạmej yej nochipa onoskej iwąn Dios,
sino que nia nikijlịtij noTaj wạn iyạngelejmej iga inịmej yej nẹmela'tokaj.
6 Xiyẹ'kakikạn yej iyEspį́ritoj Dios kijliá yej nẹtokaj.”

Mo-ijkuilowiliá yej chạntitokej Filadelfia yej kitokaj Cristo

7 ’Nǫ xikijkuilowili el ángel yej kitzto' toknịmej yej nẹtokaj yej ichạmej Filadelfia:
“Ijkį́n kijtowa yej ayį́' kichį̣wa yej ayẹkti iwąn ayį́' takajkayạwa, yej kipiá illạvej el rey
David, yej kuą' kitapowa kaltẹn ayagaj wel kitzakua, iwąn kuą' kitzakua, ayagaj wel
kitapowa:

§ **2:16 2:16** “Espada” kijtǫjneki itájtǫl Jesús. * **2:17 2:17** Dios kimá' maná israelịtajmej iga makikuạkạn, kuą' nemi yạyaj ipan desierto. Ex 16 * **3:4 3:4** Tzótzol yej sokiyoj kijtǫjneki iga sẹ ayą́' yẹ'nemi.

8 Nej nikmati inochi yej ankichiwaj. Nimitztapowilíjkeja sę kaltęn yej ayagaj wel kitzakua; malej iga ayá' ampoxtajpalejkej, ankichijkej ken kijtowa notájtoł, iwąn ayá' nemi ankijtowaj iga ayá' anne-ixmatij.
9 Nej nikchiwas iga mamotankuąketzatij motęnoj inǫmej yej kitokaj iyojwi Tzitzimi', yej takajkayąwaj iga kijtowaj iga judiyojmej, e' ayéj ijkǫ́n, iga makimatikąn iga nej nimitzchǫkiliáj.
10 Ankichijkej ken nej nikijtowa iga nochi xikijyǫwikąn, inǫ́n iga nimitzmąnawiskej kuą' wi' iga tacastigąrǫłǫj nǫyąn ipan tąjli. Ijkǫ́n nęsis ą'yéj moconfiąrowaj ipan nej.
11 Ay'ya wejkatis iga niwi'. Xikchijtokąn ken nemi ankichiwaj iga ni agaj amo mamitzkuiliąn yej Dios mitzmakaskej.
12 Yej yawi kitąniliti Tzitzimi', nej nia nikchiwati iga máj matayakąnto ipan itiǫpan Dios, iwąn ompa nikęman ayá' yawij kisatij; iwąn ipan yejemęn nia nikijkuiłǫti itǫką' noDiǫs iwąn itǫką' iweyi-ąltepę' noDiǫs, inǫ́n yej itǫką' nueva Jerusalén yej Dios kititanis, iwąn nǫ nia nikijkuiłǫti iyakapamej se'ya notǫką'.
13 Xikyę'kakikąn yej iyEspíritoj Dios kijliá yej nętokaj.”

Mo-ijkuilowiliá yej chąntitokej Laodicea yej kitokaj Cristo

14 ’Nǫ xikijkuilowili el ángel yej kitzto' toknimej yej nętokaj yej ichąmej Laodicea: “Ijkǫ́n nikijtowa nej yej ayí' nitakajkayąwa, iwąn yej nochipa nikijtowa yej melá', nej nikpęwaltij inochi yej Dios kichij:
15 Nej nikmati inochi yej ankichiwaj. Nikmati iga anjokoxmej, ayá' antotǫnikej niga ansesę'mej. ¡Masej katka ansesę'mej o antotǫnikej!
16 E' como anjokoxmej iwąn ayéj ansesę'mej niga antotǫnikej, nimisǫtas iwąn amejemęn ankisaskej ipan notęn iga ayá' annęmela'tokaj.
17 Amejemęn ankijtowaj iga anmotapialiáj, anyę'onokej iga ayá' mitzpolowaj nité; e' amejemęn ayá' anmo-itaj iga ayá' ankipiáj nité, ampetzpǫbrejmej, ampachamej iwąn amonokej amopetzkąn.
18 Inǫ́n iga nimitzijliáj, manimitznamakiltikąn yę'oro yej pánoja pan ti'ti iga ximomela'tapialikąn, iwąn tzótzol yej istą' iga ximotaajakikąn iga amo xipinąwakąn iga amopetzkąn amonokej iwąn xiktąlilikąn yej mitzpajtiliáj amoyix iga xitachakąn.
19 Nej nikajajwa iwąn niknęxtiliá kén iga mayę'nemi nochi yej nikneki. Inǫ́n iga inąn poxsan xikyǫlmakakąn iga xiktokakąn iyojwi Dios.
20 Ta' xinękaki, nej nono' ipan mokaltęn iga nimitznǫtzto'; siga tinękaki iwąn tinękaltapowiliá, nej nikalakis mokalijti' iwąn tisentakuąskej.
21 Yej kitąniliskej Tzitzimi', nia niktąlitij nonǫ́' iga ijkǫ́n nǫ marreinąrǫkąn ken nej nęwato' iga nirreinąrowa, ijkǫ́n ken nej nǫ niktąnilij Tzitzimi' iwąn nimotǫ́lija iwąn noTaj kąn yéj ęwato' iga reinąrowa.
22 Xikyę'kakikąn yej iyEspíritoj Dios kijliá yej nętokaj.”

4

Ken iga moweyimati Dios ipan cielo

1 Kuą' tami' inín, nikita' sę puerta tapojto' ipan cielo; iwąn inǫ́n yej achto nęnǫtza', yej tajtoj ken tikita inąwatilka trompeta, sej ne-ijlij:
—Xitejkawi nijiga, iwąn nia nimitznęxtiliti yej mochiwas kuą' pánǫja nochi yej tikita'.
2 Iwąn íkuą' iyEspíritoj Dios wąlaj noyakapan, iwąn nikita' sę trono,* ono' ipan cielo iwąn ipan inǫ́n trono, ą'pa yej ęwatoya.
3 Iwąn yej ęwatoya ipan trono nęsiá ken tikita sę te'ti de jaspe† yej este xǫ́tasan o cornalina,‡ iwąn inǫ́n trono, kiyawalojtoya sę ąkosamąłǫ' yej petąniá ken tikita tepayaktzin yej itǫką' esmeralda.§
4 Iwąn inǫ́n trono kiyawalojtoya se' veinticuatro tronos iwąn ipan inǫ́n veinticuatro tronos ejęwatoyaj veinticuatro anciąnojmej,* inochimej ijistą' itzotzolmej, iwąn ipan itzontekomej kipiayaj icorǫnajmej† puro de oro.
5 Iwąn ipan trono tapetąniá, tawǫpąya iwąn tatikuiniá; yiixtaj inǫ́n trono onoya siete ti'ti yej wejwelǫntoyaj, iwąn inǫ́n siete tiwelǫn inǫnwa' siete iyEspíritoj Dios.
6 Iyixtaj inǫ́n trono onoya ken tikita lámąr yej poxsan chipakti' iwąn wel tachalo nǫyąn ątampa.
Iwąn inǫ́n trono yej ono' tajkoyąn kiyawalojtoya nąwi ken ánimal, kipiayaj trǫjaj iyixmej iyixtajpamej iwąn itepotztajpamej.

---

* **4:2 4:2** “Trono” asiento kąn motąliá rey iga mandąrowa. † **4:3 4:3** Jaspe te'ti yej xoxokti'. ‡ **4:3 4:3** Cornalina te'ti yej chilti'. § **4:3 4:3** Esmeralda se' te'ti yej xoxokti'. * **4:4 4:4** Español: “ancianos”; anka ąngelejmej. † **4:4 4:4** Xikita glosario “Corona”.

7 Yej áchtopa de inɨmej animąlmej nęsiá ken tękuąni; iwąn se' nęsiá ken tǫrojtzɨn,
iwąn sewo' nęsiá ken tąga'; iwąn sewo' nęsiá ken águila yej patąnto'.
8 Inąwixtimej inǫmej animąlmej kipiayaj seis iyąstakapalmej, iwąn iyakapamej
pepechijtoyaj ɨxtimej iwąn este itampa iyąstakapalmej; iwąn semilwi' iwąn senyówal
ijkɨ́n kijtojtoyaj:
Kajasi iga mamopoxweyimatɨlti
toTęko Dios yej nochi wel kichɨwa,
yej ikyay onoya, óno'san inąn iwąn yáwiya wɨtzeti sej.
9 Kuą' inǫmej animąlmej kiweyimatɨltiąyaj iwąn kimakayaj gracias Dios yej ęwato'
ipan trono, inǫ́n yej ono' nochipa iwąn ayɨ́' mikis,
10 inǫmej veinticuatro anciąnojmej motankuąketzaj iyɨxtaj Dios yej kiweyimatɨltiáj yej
nochipa ono' iwąn ayɨ́' mikis; iwąn kitemowiáj icorǫnajmej iwąn kitąliáj iyɨxtaj kąn
ęwato' Dios, iwąn ijkɨ́n kijtowaj:
11 Annotęko iwąn annoDiǫs, tej mitzajasi iga
mamitzweyimatɨltɨkąn, iga nochi wel tikchɨwa;
iga tej tikchij inochi yej ono',
onókejsan iga tej tikne' iga maonokąn.

5

Ąma' yej ayagaj wel kitapowa

1 Iwąn nikita' iga inǫ́n yej ęwato' ipan trono, iga iyę'mą' kikɨtzkijto' sę kimilǫląma',*
ijkuilijto' ta-íjti'pa iwąn itepotztájbapa iwąn yę'tzakto' iga siete sello.†
2 Iwąn nikita' sę ángel yej poxsan kipiá poder, ijkɨ́n tajtoj recio:
—¿Ąʼyéj kajasi makipostekili isęllojyo iwąn makitapo inɨ́n kimilǫląma'?
3 E' ayagaj wel kitapowąya inǫ́n kimilǫląma' niga wel agaj kitachɨliąya, niga yej ono'
ipan cielo, niga yej ono' ipan tąjli, niga yej ono' tąltampa.
4 Iwąn nej nichǫkaya poxsan, iga ayagaj wel kitapowa inǫ́n kimilǫląma', niga ayagaj
wel kileęrowąya, niga agaj wel kitachɨliąya.
5 Iwąn sę de inǫmej anciąnojmej ne-ijlij:
—Amo xichǫka; inǫ́n yej kijliáj "León"‡ yej reinąrowa yej irrázajpa Judá, yej
ipiltzɨn ipilówąmpa rey David, kitąnija iga wel makitapo inǫ́n kimilǫląma' iwąn iga
makipostekili inǫ́n siete isęllojyo yej kipiá.
6 Iną́' trono iwąn tatajkoyąn inǫmej nąwi animąlmej, iwąn tatajkoyąn inǫmej
anciąnojmej, nikita' sę Cordero§ yej nęsi iga kimiktíjkaja. Ejkatoya iwąn kipiaya siete
ikuąkua iwąn siete iyɨx; iwąn inǫ́n siete ɨxmej kijtǫjneki siete iyEspɨ́ritoj Dios yej kitɨtan
nǫyąn ipan tąjli.
7 Inǫ́n Cordero kikuiko inǫ́n kimilǫląma' yej kikɨtzkijtoya iga iyę'mą' inǫ́n yej ęwato'
ipan trono.
8 Kuą' kíkui'ya inǫ́n kimilǫląma', inąwixtimej inǫmej animąlmej iwąn inǫmej
veinticuatro anciąnojmej motankuąketzkej iyɨxtaj inǫ́n Cordero. Sejsę́ de inǫmej
anciąnojmej kipiayaj sę arpa,* iwąn kipiayaj wajkalmej de oro, e' tęntokej iga incienso,†
inǫ́n incienso kijtǫjneki iyoraciǫmej yej kicrędojtokej Dios.
9 Iwąn kikuɨkayaj inɨ́n nuevo takuɨ':
Tej mitzajasi nokta iga xikui inǫ́n kimilǫląma' iwąn iga xikpostekili isęllojyo;
iga mitzmiktijkej, iwąn iga moesyo anękojkej iga manimochɨwakąn itatki Dios,
nejemej de inochi raza, yej de sęse'pa iga tajtowaj, de inochi ąltepęmej iwąn de inochi
pąɨsmej.
10 Tikchij iga manimochɨwakąn ręyejmej iwąn sacerdǫtejmej iga toDiǫs,
iwąn niawij nimandąrǫtij ipan tąjli.
11 Iwąn nikita', iwąn nikagui' itajtǫlmej mia' ąngelejmej yej kiyawalojtoyaj trono,
iwąn inǫmej animąlmej iwąn inǫmej anciąnojmej. Inǫmej ąngelejmej onoyaj poxsan
komatimej,‡
12 iwąn ijkɨ́n kijtowąyaj recio:
In Cordero yej kimiktijkaj,
kajasi iga mamoweyimatɨlti iga nochi wel kichɨwa wąn nochi itatki,

---

* **5:1 5:1** Xikita glosario "Kimilǫląma'". † **5:1 5:1** Sello kitąliliąyaj ąma' iga matzakto iga ą'san nęsi amo makileęro, petz yej kitɨtaniliáj. ‡ **5:5 5:5** León ken tikita tękuąni wąn kijtǫjneki Jesucristo. Gn 49:9 § **5:6 5:6** Cordero ken tikita borręgojtzɨn wąn kijtǫjneki Jesucristo. Xikita glosario "Borrego" wąn "Cordero". Xikita nǫ Ex 12:3,5. * **5:8 5:8** Xikita glosario "Arpa". † **5:8 5:8** Incienso ken kópal yej kitatiąyaj kuą' kiweyimatɨltiąyaj Dios. Lv 16:12 ‡ **5:11 5:11** "Poxsan komatimej" o millones de millones.

nochi kimati wąn pox tajpalej,
iwąn kajasi iga yéj mamoyę'ita wąn mamoweyimatįlti iwąn yéjsan mamotakuįkili.
13 Iwąn nikagui' nǫ iga inochi yej isatokej yej Dios kichij, yej onokej ipan cielo, yej
onokej tąlpan iwąn yej onokej tąltampa iwąn yej onokej ipan lámąr, kijtowąyaj:
Kajasi iga Dios yej ono' ipan trono wąn el Cordero
nochipa mamotakuįkili, mamoweyimatįlti,
iwąn nochipa marreinąrǫkąn.
14 Iwąn inąwixtimej inǫmej animąlmej, ijkı́n kijtowąyaj:
—¡Ijkǫ́n mamochįwa!
Iwąn inǫmej veinticuatro anciąnojmej motankuąketzkej iwąn kiweyimatįltijkej yej
nochipa ono' iwąn nochipa onos.

6

Siete sello

1 Iwąn nikita' iga inǫ́n Cordero kipostekilij sę de inǫmej isęyojyo iga kitapoj
kimilǫląma', iwąn nikagui' sę de inǫmej nąwi yej ken animąlmej este toskatikuįni' ken
teyǫ' iga kijtoj:
—¡Xiwįki iwąn xitachá!
2 Nitachá' iwąn nikita' sę istą'kawąyoj, wąn yej kitejkawilijtinemiá kikįtzkijtoya sę
tawı́jtǫl. Kimakakej sę corona,* iwąn kitąnílija iyenemįgojmej wąn kįsa' iga matatąnili
iwąn iga nochipa matatąnilijto.
3 Kuą' el Cordero kipostekilij se' sello, niká' iga se' yǫlką' yej ken tǫrojtzįn kijtoj:
—¡Xiwįki iwąn xitachaki!
4 Iwąn kįsako se' mąj kawąyoj yej este chįlti' ken tiwelon. Iwąn yej kitejkawilijtinemiá,
kimakakej iga wel makichįwa iga amo maonolo tamelą́ nǫyąn ipan tąjli, sino que
mamosepanmijmiktilo; iwąn kimakakej sę weyi espada.
5 Kuą' inǫ́n Cordero kipostekílija tercer sello, nikagui' se'ya mąj yǫlką' yej ixąya' ken
tąga', kijtoj:
—¡Xiwįki iwąn xitachá!
Iwąn nikita' sę pįsti'kawąyoj, iwąn yej kitejkawilijtinemiá kikįtzkijtoya sę balanza.
6 Iwąn nikagui' sę tájtǫl tatajkoyąn inǫ́n nąwi animąlmej, kijtowąya:
—Monamaka sę kilo trigo yej ipatį' kę' kitąniá sę iga tekipanowa semilwi', achǫnsan
nǫ iga mokowa ęyi kilo cebada; e' amo xikpetznęmpolo aceite wąn vino.
7 Kuą' inǫ́n Cordero kipostekilij cuarto sello, nikagui' se' anímal yej ken águila yej
patąnto', kijtoj:
—¡Xiwįki iwąn xitachá!
8 Nitachá', iwąn nikita' sę kosti'kawąyoj, iwąn yej kitejkawilijtinemiá itǫką' Mikílisti,
iwąn itepotztaj yąya se' yej itǫką' Hades yej kijtǫjneki kąn onokej yej miktokej.
Inįmej ǫmęn wel kichįwaj iga ipan cuarta parte de inı́n tąjli mamomijmiktilo iga
espada, mamayąmikilo, makojkokolismikilo iwąn matamijmiktįkąn tękuąnimej wąn
sekin animąlmej.
9 Kuą' inǫ́n Cordero kipostekilij quinto sello, nikita' itampa altar toknįmej yej
kimijmiktijkej iga kipowakej itájtǫl Dios iwąn iga momela'nęxtijkej iga yę'nemiáj iyįxtaj
Dios.
10 Iwąn kitęnęwiąyaj Dios te tzajtziajpa iga kijtowąyaj:
—NoTęko tej yej atikchįwa yej ayękti iwąn ayı́' titakajkayąwa, ¿este kęman timomątij
iga xikitalti inǫmej yej onokej ipan tąjli, yej nejemęn nęmiktijkej?
11 Entonces kimakakej itzotzolmej yej ijistą', iwąn kijlijkej iga mamochákąno' se' alı́n
tiempo, este que mamási-o' nochi yej kicrędojtokej Cristo yej yáwijo' nǫ mikitij kensan
yejemęn.
12 Nikita' kuą' inǫ́n Cordero kipostekílija isexto sello kimilǫląma', pęwa' iga pox mǫlı́n
tąjli. Tǫnatį' mochij este chąpóti'san ken tikita tzótzol yej moakiá kuą' mikilo, iwąn la
luna mochij este chı́lti'san ken tikita esti.
13 Iwąn sįtalimej yej onokej ipan cielo wejwetzikej ipan tąjli, ken tikita kuą' ejeka' yej
pox tajpalej kixijxįniliá sę kuawi' itąkilka.
14 Cielo poliwi' ken tikita kuą' sę ąma' mokǫkolochowa, iwąn inochi tepęmej iwąn
inochi tajkotąlmej† mopatakej kąn ojonoyaj.

---

* **6:2 6:2** Xikita glosario “Corona”. † **6:14 6:14** Xikita glosario “Tajkótąl o Isla”.

15 Iwąn rẹyejmej yej onokej ipan tąjli, iwąn yej paréj tayakąntokej iwąn yej motapialiáj,
iwąn ijẹfejmej soldądojmej, iwąn yej pox mandąrowaj, iwąn escląvojmej‡ iwąn yej ayéj
escląvojmej, mi̱yąnkej ipan texapomej iwąn itząląn tewẹwetkej.
16 Kijliąyaj tepẹmej iwąn tewẹwetkej:
—Xiwetzikąn noyakapamej iga xine-i̱yąnakąn iyi̱xtaj inǫ́n yej ẹwato' ipan trono iwąn
xine-i̱yąnakąn iyi̱xtaj el Cordero iga amo manẹcastigąrǫkąn;
17 iga ási'ya día kuą' poxsan yawi tacastigąrǫti iwąn ayagaj yawi kijyǫwi̱ti.

7

Dios kimąnawiá yej itatki

1 Kuą' tami' inǫ́n nikita', nikita' nąwi ąngelejmej ejejkatokej ipan nąwi inakastan inǫ́n
tąjli, yej kitzakuilijtokej nąwi ejeka' iga amo makipi̱tzakąn tąjli, niga lámąr, niga sẹ
kuawi'.
2 Nǫ nikita' se' ángel yej wi̱tziaya iki̱sáyąmpa tǫnati̱' iwąn kipiaya isẹlloj* Dios yej
nochipa onos. Inǫ́n ángel kitzajtzilij recio inǫ́n nąwi ąngelejmej yej Dios kimá' iga wel
makichi̱wili̱kąn tejté yej ayẹkti tąjli wąn lámąr,
3 iwąn kijtoj:
—Amo xikchi̱wili̱kąn nité yej ayẹkti in tąjli, niga lámąr, niga kuawimej miẹj aya
niksellarowaj pan iyi̱xkuą' yej kicrẹdojtokej Dios.
4 Iwąn nikagui' kẹ' kisẹlląrojkej: iga inóchiya masi' ciento cuarenta y cuatro mil yej
israeli̱tájmejpa.
5 Yej ipilowąn ipilówąmpa Judá doce mil sellado, iwąn doce mil sellado yej ipilowąn
ipilówąmpa Rubén iwąn yej ipilowąn ipilówąmpa Gad doce mil sellado,
6 yej ipilowąn ipilówąmpa Aser doce mil sellado, yej ipilowąn ipilówąmpa Neftalí doce
mil sellado, yej ipilowąn ipilówąmpa Manasés doce mil sellado,
7 yej ipilowąn ipilówąmpa Simeón doce mil sellado, yej ipilowąn ipilówąmpa Leví doce
mil sellado iwąn doce mil sellado yej ipilowąn ipilówąmpa Isacar.
8 Iwąn doce mil sellado yej ipilowąn ipilówąmpa Zabulón, doce mil sellado yej
ipilowąn ipilówąmpa José iwąn doce mil sellado yej ipilowąn ipilówąmpa Benjamín.

Mia' yej ijichkáti'san itzótzol

9 Kuą' tami' inǫ́n, nikita' iga pox onolǫ', inewi pai̱smej, raza, tajtǫlmej iwąn inochi
ąltepẹmej onoyaj iyi̱xtaj trono iwąn iyi̱xtaj el Cordero; poxsan komatimej este ay'ya
moojasi kẹ' onokej, este ijichkáti'san itzotzolmej iwąn kikijki̱tzkijtoyaj sǫyą'.
10 Inochimej ijkǫ́n kijtowąyaj recio:
Tẹmąnawij toDios,
yej ẹwato' pan trono,
iwąn tẹmąnawij iPiltzi̱n yej kijliáj Cordero.
11 Iwąn inochi ąngelejmej ejejkatoyaj iga kiyawalojtoyaj trono, iwąn anciąnojmej, iwąn
inǫ́n nąwi animąlmej, motankuąketzkej itẹnoj trono iwąn motzojtzompilojkej este ipan
tąjli iwąn kiweyimati̱ltijkej Dios,
12 kijtojtoyaj:
¡Ijkǫ́nyawa'!
Kajasi iga matikweyimati̱lti̱kąn toDiǫs, tikmatij iga Dios pox bueno, yéj nochi kimati,
matikmakakąn gracias,
matikyẹ'itakąn iga yéj nochi wel kichi̱wa iwąn pox tajpalej,
ijkǫ́n mamochi̱wili nochipa. Ijkǫ́nyawa'.
13 Iwąn sẹ de inǫmej anciąnojmej nẹtajtan:
—¿Ą'yéj in ini̱mej yej este ijichkáti'san itzotzolmej? ¿Kąn wąlkej?
14 Iwąn nikijlij:
—NoTẹko, tej tikmati.
Iwąn yéj ne-ijlij:
—Ini̱mej yej poxsan kiknǫchijkej, iwąn kipąkkej itzotzolmej iwąn kistayaltijkej iga
iyesyo el Cordero.
15 Inǫ́n iga onokej itẹnoj trono kąn ẹwato' Dios iwąn semilwi' iwąn senyówal
kiweyimati̱ltijtokej ipan weyitiǫpan;† iwąn yej ẹwato' ipan trono ki-ǫmemąwi̱j inǫmej
iga sen-onoskej.
16 Ay'ya semi mayąnaskej iwąn nikẹman ay'ya ątanekiskej, iwąn ay'ya tǫnatataskej
iwąn niga tadotǫnmikiskej,

‡ **6:15 6:15** Xikita glosario "Esclavo". * **7:2 7:2** Inǫ́n sello iga momarcąrowa toknimej iga manẹsi iga Dios itatki.
† **7:15 7:15** Xikita glosario "Weyitiǫpan".

17 iga Jesucristo yej kijliáj Cordero yej ẹwato' tajko trono yawi kicuidạrọti inọmej ken
tikita borrẹgojmej. Iwạ́n Jesucristo yawi kiwịgati kạn ono' ạtzontekon iwạ́n yawij konịtij
ạ'ti yej kichịwas iga nochipa maonolo; iwạ́n Dios yawi kipojpowilịti iyịxạmej.

8

Yej sẹsan sello kạwi

1 Kuạ' inọ́n Cordero kipóste'ya sello siete yej kipiá kimilọlạma', santakạmpolijtikạwi'
ipan cielo ken media hora.
2 Iwạ́n nikita' siete ạngelejmej ejejkatokej iyịxtaj Dios, iwạ́n kimakakej sejsẹ́ de
yejemẹn sẹ trompeta.
3 Iwạ́n nikita' se' ángel, kikịtzkijto' sẹ tikaxaktzịn de oro, iwạ́n moketza' itẹnoj altar;
iwạ́n kimakakej komati incienso iga makisenẹtili wạn iyoraciọmej yej kicrẹdojtokej Dios
iga makitatịkạn ipan altar de oro yej ono' iyịxtaj trono.
4 Iwạ́n ipọkyo incienso yej kitatijtoya el ángel kisenẹtilij wạn iyoraciọmej yej
kicrẹdojkej Dios asi' este kạn ono' Dios.
5 Iwạ́n inọ́n ángel kikui' tikaxaktzịn iwạ́n kitẹmij iga tékol yej xojxọtáto'o yej onoya
ipan altar iwạ́n kipatạnaltij pan tạjli; iwạ́n tatikuịni', mokagui' tawọpaya, tapetạni' iwạ́n
kuekuechka' tạjli.

Trompẹtajmej

6 Iwạ́n inọmej siete ạngelejmej kikuikej itrompẹtajmej iga yawij tapịtzatij.
7 Kuạ' yej achto ángel kipịtza' itrompẹtaj, wetzi' pan tạjli tiawạ' yej de hielo iwạ́n ti'ti
yej sẹtito' wạn esti. Iwạ́n de cada ẹyi parte tạjli, tata' sẹ parte. Iwạ́n de cada ẹyi kuawi',
tata' nọ sẹ kuawi'. Iwạ́n nochi yej ixwatokej yej te xojxoxokti', tata'.
8 Iwạ́n el segundo ángel nọ kipịtza' itrompẹtaj, iwạ́n momọta' tẹpa iteki ipan lámạr
ken tikita sẹ weyi tepẹ' welọntiạya; iwạ́n de cada ẹyi parte lámạr, sẹ parte mochij esti.
9 Iwạ́n migui' sẹ de cada ẹyi yej momati lamạrijti'. Iwạ́n sẹ de cada ẹyi wejweyi
ạkạlmej xịxitịnikej.
10 Iwạ́n kuạ' ẹ́yiya ángel nọ kipịtza' itrompẹtaj, sẹ weyi sịtalin ken tikita mechọn
wẹwelọntiwạlaj ipan cielo, iwạ́n wetzito ipan sẹ parte de inọ́n ẹyi parte wẹyạmej iwạ́n
pan ạtzontekomej.
11 Inọ́n sịtalin itọkạ' Chichị'; iwạ́n de cada ẹyi wẹyạmej, sẹ wẹyạ' chichịya' iwạ́n mia'
toknịmej mikikej iga konijkej chichịkạ'.
12 Kuạ' cuarto ángel kipịtza' itrompẹtaj, xitịni' tọnatị', mẹtzti* iwạ́n sịtalimej iwạ́n
ay'ya xọtakej sẹ parte de ẹyi parte. Ijkọ́n iga nạwi horas tọnatị' atạwiạya iwạ́n
tayowakạn nạwi horas ayạ́' taweltamẹztọnaya niga sịtalimej ayạ́' taweltạwiạyaj.
13 Iwạ́n nikita', wạn nikagui' iga sẹ ángel† patạntiạya tajko cielo, ijkịn kijtojtiạya recio:
—¡Poxsan, poxsan mọkạtzajtziloj ipan tạjli! ¡Poxsan tamajmájtịl iga ẹ́yi-o' ángel
poliwi iga yawij kipịtzatij itrompẹtajmej!

9

1 Kuạ' quinto ángel kipịtza' trompeta, nikita' iga wétzi'ya sẹ sịtalin ipan tạjli, iwạ́n
inọ́n sịtalin kimakakej llave yej iga motapowa xapo' yej pox wejkatan kạn ẹntokej
mạlespịritojmej.
2 Iwạ́n kitapoj inọ́n wejkatanxapo', iwạ́n popọga' ken yej kịsa ipan sẹ pox weyi tiwelọn
iwạ́n ipọkyo kitakompachoj tọnatị' iwạ́n ejeka'.
3 Iwạ́n ipan inọ́n pọkti kịskej chapolimej iwạ́n sempatạnikej nọyạn ipan tạjli; iwạ́n
inọmej chapolimej kitekimakakej iga wel matatankuạkạn ken tikita kọlọmej.
4 Iwạ́n kitekimakakej iga amo makikuạkạn tatọ' yej ono' ipan tạjli, nitẹ́ yej xojxokti'
iwạ́n nisẹ́ kuawi' amo makikuạlịkạn iyiswayo, petz makitankuạkạn toknḭmejsan yej ayạ́'
kipiáj inọ́n marca pan iyịxkuạ' iga manẹsi iga itatki Dios.
5 E' kitekimakakej iga amo makimiktịkạn toknịmej, sino que san matatankuajtokạn
cinco meses; iwạ́n kuạ' tatankuạj inọmpa chapolimej kualọj ken tikita kuạ' tatankua
kọlọ'.
6 Íkuạ' toknịmej yawij kinekitij mamikikạn, e' awel mikiskej; malej kinekiskej magui'
mamikíkạnya, e' ayạ́' wel mikiskej.
7 Inọmej chapolimej ken tikita kawạyojmej yej machtitokej iga wel mayạkạn kạn
tamijmiktilo; iwạ́n ipan itzontekomej kipiáj ken tikita corona* de oro, iwạ́n inochimej
kipiayaj ixạya' ken tikita tạga'.

---

* **8:12 8:12** Mẹtzti: luna. † **8:13 8:13** O águila o mọxi. * **9:7 9:7** Xikita glosario “Corona”.

8 Itzonkalmej ken tikita siwą' itzónkal, iwąn itanmej ken tikita tẹkuąni itan.
9 Iwąn iyẹlịxmej tzaktoyaj iga ken tikita kuąchti de tepos, iwąn kuą' patąnij,
iyąstakapalmej nąwatij ken tikita kuacarrẹtajmej yej kitiląna kawąyoj yej yawij kąn
tamijmiktịtij.
10 Ipan ikuitapịlmej kipiáj itzịnmịmayomej ken tikita kọlọ'. Iwąn iga inọn
ta-iknọchijtoskej cinco mẹj.
11 Inọmej chapolimej kipiáj sẹ ijẹfejmej yej itọką' el Ángel yej itẹko wejkatanxapo';
inín ángel en hebreo† itọką' Abadón iwąn ipan griego kijliáj Apolión, yej nọ kitọjneki
yej taxịxitịna.
12 Ijkọn panoj yej áchtopa yej pox tamajmájtịl, e' políwi-o' se' ọme yej pox tamajmájtịl.
13 Kuą' sexto ángel kipịtza' itrompẹtaj, nikagui' sẹ tájtọl kịsaya tatajkoyąn inọmej nąwi
ikuąkua inọn altar de oro yej ono' iyịxtaj Dios,
14 kijlij inọn ángel yej kikịtzkijtoya trompeta:
—Xikxitoma inọn nąwi ąngelejmej yej ijilpitokej itẹnoj wẹyą' Eufrates.
15 Ijkọn iga kimajkajkej inọn nąwi ąngelejmej iga makimijmiktịkąn sẹ toknịn de cada
ẹyi de nochi toknịmej. Inọmej ąngelejmej Dios kipreparądoj nokta iga inọnsan hora y
fecha matamijmiktịkąn.
16 Iwąn nikagui' iga ono' 200 millones soldądojmej yej nemij ipan kawąyojmej.
17 Ijkọn nikita' kawąyojmej, iwąn yej kitejkawilijtinemiáj moẹltzaktinemiáj iga tepos
yej chịlti' ken tiwelọn, este azụlti' wąn kosti'. Iwąn kawąyojmej kipiayaj itzontekomej
ken tikita itzontekon tẹkuąni, iwąn ipan itẹn kịsaya ti'ti, pọkti iwąn azufre.
18 Iwąn sẹ toknịn de cada ẹyi de nochi toknịmej mikikej iga ti'ti, pọkti iwąn azufre yej
kịsayaj ipan itẹn kawąyojmej.
19 Porque inọmej kawąyojmej tamiktiąyaj iga itẹnmej iwąn iga ikuitapịlmej, porque
ikuitapịlmej nẹsiá ken tikita kową' iwąn iga inọn tamiktiąyaj.
20 E' yej ayą́' mikikej iga inịmej yej kịsa' ipan itẹn kawąyojmej, ayą́' mokajkajkej iga
kichịwaj yej ayẹkti, niga mokajkajkej iga kiweyimatịltiáj mąlespịritojmej iwąn ayą́' nọ
mokajkajkej iga kiweyimatịltiáj kuatosąntojmej yej de oro, plata, bronce, de te'ti iwąn
yej de kuawi'. (Inọmej kuatosąntojmej ayą́' tacháj, iwąn niga takakij iwąn niga wel
nejnemij.)
21 Ayą́' nọ mokajkajkej iga tamiktiáj, niga nọ mokajkajkej iga taachisąrowaj, niga
mokajkajkej iga nąmọlnemij wąn yej ayą́' íwąn nąmiktitokej, iwąn niga nọ mokajkajkej
iga tachtekij.

10

Ángel yej kipiá kimilọląmatzịn

1 Iwąn nikita' se' ángel yej poxsan tajpalej, temọtiwịtziá ipan cielo e' wịtziaya ipan
mixti, iwąn pan itzontekon onoya ąkosamąlọ'. Ixąya' ken tọnatị' iwąn iyikxi ken ọme
takétzal yej wẹwelọnto'.
2 Sẹ kimilọląmatzịn* kipatajtoya ipan imą', iwąn iga iyẹ'ikxi taksa' ipan lámąr, iwąn
iga iyọpoch-ikxi taksa' ipan tąjli.
3 Iwąn kuą' tajtoj, mokagui' ken kuą' tzajtzi tẹkuąni, iwąn kuą' tzajtzi', mokagui' siete
teyọ' itajtọlmej.
4 Kuą' támi'ya tajtojkej inọmej siete teyọ', nikijkuilowąyay yej kijtojkej, e' nikagui' sẹ
tájtọl yej wąlaj ipan cielo, iwąn ne-ijlij:
—Tejsan xikichtakamatito yej kijtojkej inịmej siete teyọ' iwąn amo xikijkuilo.
5 Iwąn inọn ángel yej nikita' taksato' ipan lámąr iwąn ipan tąjli, kajko' iyẹ'mą'
ciẹlojkóbapa,
6 iwąn kijtoj:
—Niknojma-ijtowa iyịxtaj Dios yej nochipa isato', yej kichij cielo, tąjli, lámąr iwąn
nochi yej ípan onokej, iga ay'ya wejkatis iga mochịwas yej Dios kijtoj.
7 Kuą' asis iga siẹteja ángel kipịtzas itrompẹtaj, inọn vẹj mochíwasya yej Dios kejląnto',
san ken kijtojkej profẹtajmej,† yej itekipanowąnímejpa Dios.
8 Inọn tájtọl yej nikagui' ipan cielo, sej nẹnọtza' iwąn ne-ijlij:
—Xaj iwąn xikui inọn kimilọląmatzịn yej kitapojto' inẹpa ángel yej sẹ iyikxi taksato'
ipan lámąr iwąn se' iyikxi pan tąjli.
9 Iwąn niajki kąn ono' inọn ángel iwąn niktajtanilij iga manẹmaka inọn kim-
ilọląmatzịn, iwąn yéj ne-ijlij:

† **9:11 9:11** Xikita glosario “Hebreo”. * **10:2 10:2** Xikita glosario “Kimilọląma'”. † **10:7 10:7** Xikita glosario “Profeta”.

—Xíkuiwa' iwąn xikua. Iwąn ipan motẹn tikmachịlịj este tzopẹli' ken tikita nekti, e' kuą' asis mojtiko chichịyas.
10 Iwąn nikuịlij inǫn kimilǫląmatzịn kąn kikịtzkijtoya iwąn nikuaj; iwąn kuą' nemi nikua, nikmachịlij jake tzopẹli' ken tikita nekti, e' kuą' támi'ya nikuaj, nojtiko chichịya'.
11 Iwąn yéj ne-ijlij:
—Yẹkti iga sej xikojpapowilịkąn yej Dios kijtowa iga yawi mochịwati. Xikojpapowilịkąn inochi toknịmej yej onokej ipan inochi ąltepẹmej, inochi paịsmej, san kén itajtǫlmej wąn xikojpapowilịkąn inochi rẹyejmej.

11

1 Iwąn nẹmakakej sẹ ojta' ken tikita inǫmpa kuawi' yej iga tamedịrǫlo, iwąn ne-ijlijkej:
—Ximoketza, iwąn xikmedịro itiǫpan Dios iwąn nǫ xikmedịro altar yej ono' tiǫpan-ijti', iwąn nǫ xikita kẹ'mej ompa onokej yej kiweyimatịltijtokej Dios.
2 E' ipątiojyo tiǫpan amo xikmedịro, iga inǫn patio kimakakej yej ayą́' kịxmatij Dios iwąn yejemẹn yawij kitątaksatij nǫyąn Jerusalén iga ompa mandąrǫskej cuarenta y dos meses yej masi mil doscientos sesenta días.
3 Iwąn nia niktịtaniti ǫme yej notatịtampa iga makijtǫkąn yej nej nikijtowa, iwąn inǫmej yawij kipojtotij mil doscientos sesenta días, e' yawij kajakijtotij itzotzolmej inǫmpa yej moakiá kuą' mikilo.
4 Inịmej ǫme tatịtan kijtǫjneki inǫn ǫme olivo* iwąn inǫnsan nǫ kijtǫjneki inǫn ǫme mechǫnwẹwetkej yej ono' itẹnoj Dios yej iTẹko tąjli.
5 Siga agaj kineki makichịwili tejtẹ́ yej ayẹkti, yejemẹn kikịxtiáj ti'ti ipan itẹnmej iga kimela'tatiáj nokta iyenemịgojwąn; ijkǫ́n yawi mikiti agaj yej makineki makichịwili tejtẹ́.
6 Inịmej ǫme tajtąga' wel kitzakuaj cielo iga amo mawịki tiawą' mịej yejemẹn kipowaj tájtǫl yej Dios kimaka; iwąn wel nǫ kichịwaj iga ą'ti mamochịwa esti iwąn iga kiknǫchịwaj la gente iga plaga este kẹ' iga yejemej kinekiskej.
7 E' kuą' inịmej kitamíjkeja itekipanǫlmej, weyi anímąl yawi kịsati pan wejkatanxapo' iwąn yawi kimajmagatij iyǫmextịn, kitąnilịskej iwąn yawij kimiktịtij.
8 Iwąn inǫmej ąnimajmej yawij wetztikąwitij ipan icąllejmej Jerusalén kąn toTẹko Jesucristo kimiktijkej ipan kuacrụz, inǫn weyi-ąltepẹ' kitǫjneki ken kuą' ąltepẹ' Sodoma iwąn país de Egipto.
9 Iwąn ẹyi días iwąn tajko, inewi gente de nochi ąltepẹmej, de sẹse'pa raza, de inochi tajtǫlmej, yawij kitatij ąnimajmej kąn miktokej iwąn akimakaskej lugar iga makitǫkakąn.
10 Yej chąntitokej ipan tąjli yawij pąkitij iga mikíkeja, póxsanya nokta yawij pąkitij, este yawij mosẹsepantịtanilịtij regalo; porque inǫmej gente poxsan kijiyaj inǫn ǫmẹn yej Dios kimakaya tájtǫl iga makipowakąn. Inǫmej gente poxsan moknǫchịwayaj iga yej kichịwayaj inǫn ǫmẹn.
11 E' kuą' pánoja ẹyi días iwąn tajko, Dios ki-ojojpa-ixitij sej iwąn sej moketzkej, iwąn inochi gente yej kitakej poxsan momajtijkej.
12 Iwąn iyǫmexti inǫmej tajtąga' kikakikej ipan cielo sẹ tájtǫl yej poxsan recio, ijkín kijlijkej:
—Xitejkawikąn nijiga.
Iwąn tejkajkej ipan cielo ipan sẹ mixti, iwąn iyenemịgojwąn kitztoyaj.
13 Iwąn íkuą' poxsan mǫlịn tąjli, iwąn sẹ tájkol de cada diez de inǫn weyi-ąltepẹ' xịxitịnikej kajlimej iwąn mikikej siete mil gente. Iwąn la gente yej ayą́' mikikej, poxsan momajtijkej iwąn kiweyimatịltijkej Dios yej ono' ipan cielo.
14 Inín yajki el segundo yej pox tamajmájtịl, e' nąʼya wịʼ seʼ.

Siete trompeta

15 Iwąn kuą' ási'ya pan siete ángel iga kipịtza' itrompẹtaj, mokagui' tajtǫlmej yej recio ipan cielo, kijtowąyaj:
Inąn toTẹko Dios iwąn Cristo yej iPiltzịn;
nochipa yawij mandąrǫtij ipan tąjli
wąn ayí' tamis iga mandąrowaj.
16 Entonces inǫmej veinticuatro anciąnojmej yej ejẹwatoyaj ipan itrǫnojmej iyịxtaj Dios,
motzojtzontǫkakej este ipan tąjli iwąn kiweyimatịltijkej Dios,
17 kijtojtoyaj:
Nimitzmakaj gracias, noTẹko,
Dios yej nochi wel tikchịwa,
tej yej ikyay tono' iwąn inąn tono' iwąn tiaya tiwịtzeti,
iga nochi wel tikchịwa wąn

* **11:4 11:4** Xikita glosario “Olivo”.

tipẹ́wa'ya iga tirreinạrowa.
18 La gente yej ayá' mitzi̱xmatij, kuejkuesiwikej,
e' asi' día iga tia titacastigạrọti,
wạn nọ asi' día iga tia tikjuzgạrọti yej miktokej,
iwạ́n tia nọ tikmakati yej yẹkti yej mitzcrẹdojtokej, yej kipojkej motájtọl,
iwạ́n yej mitzweyimati̱ltijkej tia tikmakati yej yẹkti,
kesiá yej tejtẹ́ iteki iwạ́n yej atẹ́ iteki,
iwạ́n tia tikpolọti inọmej yej kisọsolowaj tạjli.
19 Entonces tapowi' itiọpan Dios yej ono' ipan cielo, iwạ́n tiọpan-ijti' nẹstoya sẹ ken baúl† kạn ẹntoya diez mandamiento. Iwạ́n tapetạni' iwạ́n mokagui' tawọpạya, tatikui̱ni', mọli̱n tạjli iwạ́n wetzi' tiawạ' de hielo.

12

Siwạ' wạn kuạkuakowạwẹ́j

1 Iwạ́n ijkí̱n nẹsiko ipan cielo ken tẹpa iteki yej parẹ́j weyi: sẹ siwạ' tzaktoya iga tọnati̱' iwạ́n la luna onoya iyikxitan iwạ́n kitạlijtoya sẹ corona* yej kipiá doce si̱talin.
2 Iní̱n siwạ' tatalaxwijtoya, iwạ́n tzajtziá iga pilkualowạya iga yáwiya taonolti̱ti.
3 Iwạ́n nẹsiko se' yej monẹxtij ipan cielo: sẹ kuạkuakowạwẹ́j yej tatá' yej kipiaya siete itzontekon, diez ikuạkua iwạ́n sẹ corona ipan sejsẹ́ itzontekon.
4 Iwạ́n iga ikuitápi̱l kiwawatatzoj sẹ de cada ẹyi si̱talimej yej onokej ipan cielo iwạ́n kipajpatạnaltij tạlpan. Iní̱n kuạkuakowạwẹ́j moketza' iyi̱xtaj siwạ' yej yáwiya taonolti̱ti, iga makikuạli ipiltzi̱n kuạ' maki-onolti.
5 Iwạ́n inọ́n siwạ' kita' sẹ iyokichpiltzi̱n, iwạ́n iga ibastọn de tepos yawi kimandạrọti inochi gente. Después Dios kikui̱lij ipiltzi̱n iwạ́n kiwi̱ga' nọ kạn ono' yéj iga nọ mamotạli ipan itrọnoj.
6 Iwạ́n inọ́n siwạ' yajki ipan desierto, kạn Dios nokta kichij iga ompa makitamakatokạn mil doscientos sesenta días.
7 Máj máj momijmiktilọ' ipan cielo, iga Miguel iwạ́n iyạngelejmej momijmiktijkej wạn inọ́n kuạkuakowạwẹ́j. Kuạkuakowạwẹ́j iwạ́n iyạngelejmej nọ luchạrojkej,
8 e' kipolojkej, iwạ́n yejemẹn kiki̱xtijkej iga ayo' maonokạn ipan cielo.
9 Iwạ́n kiki̱xtijkej inọ́n kuạkuakowạwẹ́j, inọnsan ikyapakowạ' yej itọkạ' Tzitzimi' yej kikajkayạwa inochi gente, kipatạntijkej tạlpan wạn iyạngelejmej.
10 Iwạ́n nikagui' sẹ tájtọl yej recio ipan cielo, kijtoj:
—Dios kimạnáwija igẹntej; kinẹxtij iga nochi wel kichi̱wa iwạ́n yéjsan reinạrowa. Inạ́n Cristo nọyạn reinạrowa iga kipatạntijkej tạlpan Tzitzimi' yej kitẹlwiạya toknỉwạn, kitẹlwiạya semilwi' iwạ́n senyówal iyi̱xtaj Dios.
11 Toknỉwạn tatạnilijkej iga iyesyo el Cordero iwạ́n iga itájtọl Dios yej yejemẹn kipowakej; yejemẹn ayá' majmawikej iga yawij kimikti̱tij, mạjwa' kisentạlkej iyạlmajmej iga mamikikạn.
12 Xipạkikạn ciẹlojmej iwạ́n yej ípan amonokej. E', ¡lá̱stimajsan yej chạntitokej ipan tạjli iwạ́n yej chạntitokej ipan lámạr! Iga Tzitzimi' kuejkuesitiajki kạn anchạntitokej, iga kimati iga alí̱n kipolowa iga políwisya.
13 Kuạ' inọ́n kuạkuakowạwẹ́j kita' iga óno'ya tạlpan, kitalọchtij siwạ' yej kita' ipiltzi̱n.
14 E' inọ́n siwạ' kimakakej ọme yej wejweyi iyạstakápal águila, iga wel mapatạni iga mayawi ipan desierto, kạn kitamakatoskej tres años y medio, ompa ay'ya wel casis inọ́n kuạkuakowạwẹ́j.
15 E' inọ́n kuạkuakowạwẹ́j kiki̱xtij trọjaj ạ'ti ipan itẹn iga kichi̱wa sẹ wẹyạ', iga siwạ' makiwi̱ga ạrresọmoj.
16 E' tạjli kipalẹwij inọ́n siwạ', iga tạjli tapowi' iwạ́n inochi kitoloj in inọ́n ạ'ti yej inọ́n kuạkuakowạwẹ́j kiki̱xtijtoya ipan itẹn.
17 Iwạ́n iga san inọ́n, kuạkuakowạwẹ́j parẹ́j kikuesowilij inọ́n siwạ', iwạ́n yajki kim-ijmiktị̱to ipilówạmpa inọ́n siwạ', ken tikijtowaj inọmej yej kichi̱waj kensan tatekimaka Dios iwạ́n kichi̱waj ken tẹnẹxtiliá Jesús.
18 Iwạ́n inọ́n kuạkuakowạwẹ́j moketza' lamạrtẹnoj.

13

Ọme wejweyi anímạl yej tamajmajtiáj

† **11:19 11:19** Xikita glosario “Arca del pacto”. * **12:1 12:1** Xikita glosario “Corona”.

1 Nimoketza' ipan xąjli yej ono' lamąrtęnoj. Iwąn nikita' iga nemi kįsa ipan lámąr sę weyi anímąl yej kipiá siete itzontekon, iwąn diez ikuąkua iwąn ipan sejsę́ ikuąkua kipiaya sę icorǫnaj,* iwąn ipan sejsę́ itzontekon ijkuilijto' tǫkąmej yej Dios kikuesowa.
2 Inǫ́n weyi anímąl yej nikita' ken tikita tękuąni,† iwąn iyikximej ken tikita oso iyikxi, iwąn kipiaya itęn ken tikita tękuąniwę́j.‡ Iwąn kuąkuakowąwę́j kimá' iga wel mamandąro, iwąn kitąlij ipan weyi asiętoj kąn tatekimakas.
3 Sę de itzontekon inǫ́n weyi anímąl nęsiá kąn tzontektoya yej este wel miki, e' inǫ́n kąn tzontektoya pajti', iwąn nochi gente yej onokej ipan inǫ́n tąjli madmirądokej iwąn kitokakej inǫ́n weyi anímąl.
4 Iwąn kiweyimatįltijkej inǫ́n kuąkuakowąwę́j iga kimá' poder inǫ́n weyi anímąl; nǫ kiweyimatikej weyi anímąl, kijtowąyaj la gente:
—Ateyi se' ken inǫ́n weyi anímąl, ayagaj wel momątiá iga íwąn mamomijmikti.
5 Nǫ kimakaltijkej iga inǫ́n weyi anímąl makijto tajtǫlmej yej iga imątika mokichmati, iwąn kimąlijliá Dios; iwąn kitąlkej iga mamandąrojto cuarenta y dos meses.
6 Iwąn ijkǫ́n kichij, kimąlijlij Dios, kimąlijlij itǫką' Dios, kimąlijlij íkal Dios iwąn kimąlijlij yej onokej ipan cielo.
7 Nǫ kimakaltijkej iga makimijmikti yej kitokaj iyojwi Dios, este que makitąnilįkąn; iwąn kimakakej iga wel makimandąro inochi raza, ipan inochi ąltepę', ipan inochi tajtǫlmej iwąn ipan inochi nación.
8 Yej chąntitokej ipan tąjli poxsan kiweyimatįltijkej inǫ́n weyi anímąl, petz yej ayą́' ijkuilijto' itǫkąmej ipan iyąma' el Cordero. Iga kuą' mochij inǫ́n tąjli, mo-ijkuiloj itǫkąmej yej nochipa onoskej wąn Dios ipan ąma' yej kipiá el Cordero yej mikika.
9 Si agaj wel takaki, makiyę'kaki.
10 Yej yawij kipręsojwįtij yej kitokaj Dios, yejemej nǫ yawij kipręsojwįtij. Iwąn yej yawij kimiktįtij iga espada yej kitokaj Dios, nǫ yawij kimiktįtij iga espada. Inǫ́n iga yej kitokaj iyojwi Dios makijyǫwįkąn iwąn mamoconfiąrǫkąn pan Dios.
11 Máj máj nikita' se' anímąl nemi kįsa ipan tąjli. Inǫ́n kipiaya ǫme ikuąkua ken tikita borręgojtzįn, e' tajtowąya ken kuąkuakowąwę́j.
12 Kipiaya poder kensan yej áchtopa weyi anímąl wąn tekipanowąya iga yéj, iwąn kichij iga inochi gente yej ono' ipan tąjli makiweyimatįltįkąn yej áchtopa weyi anímąl yej pajti' kąn tzontektoya malej iga inǫ́n katka mamíktoya.
13 Nǫ kichįwąya milągrojmej iga manęsi iga ayéj nąmǫl, este ipan cielo kiwetzįltij ti'ti ipan tąjli yįxtaj la gente.
14 Inǫ́n kichij milągrojmej iga kimaka poder yej áchtopa weyi anímąl, kikajkayaj inochi toknįmej yej ono' ipan tąjli. Iwąn kitekimá' iga makichįwakąn sę iyimagen inǫ́n áchtopa anímąl yej kitzontekkaj iga espada iwąn ayą́' migui'.
15 Iwąn inǫ́n segundo weyi anímąl kimakakej poder iga makimaka vida inǫ́n imagen iwąn iga makitajtǫlti. Iwąn yej ayą́' yawi kiweyimatitij inǫ́n imagen yawij kimiktįtij.
16 Iwąn kichij iga inochi gente, yej kipiá itekiyo iwąn yej ayą́', yej kipiá tomįn iwąn yej akipiá tomįn, escląvojmej iwąn yej ayéj escląvojmej, makitąlilįkąn sę marca ipan iyę'mą' o pan iyįxkuą'.
17 Iwąn ni agaj awel takowa niga tanamaka, siga ayą́' kipiá la marca o itǫką' inǫ́n anímąl o inǫmerojyo itǫką'.
18 Iga sę mamomachti inǫ́n, kineki poxsan matajląmiki; si agaj kentendęrowa makimati tę kijtǫjneki inǫmerojyo anímąl, tą́ga'pa inǫmeroj. Inǫ́n número seiscientos sesenta y seis.

14

Kitakuįkiliáj Cristo

1 Después nitachá' iwąn nikita' el Cordero onoya iyįxko tepę' yej itǫką' Sion. Sen-onoyaj iwąn inǫ́n Cordero ciento cuarenta y cuatro mil toknįwąn yej pan iyįxkuą' ijkuilijto' itǫką' el Cordero iwąn itǫką' iTaj.
2 Iwąn niká' sę tájtǫl yej wąlaj ipan cielo ken ą'ti kuą' poxsan wǫpa, ken kuą' poxsan tatikuįni, inǫ́n tájtǫl ken tikita kuą' nemi kitzotzonaj mia' arpa.*
3 Iwąn kikuįktoyaj sę nuevo takuį' iyįxtaj trono, iwąn iyįxtaj inǫmej nąwi animąlmej iwąn iyįxtaj anciąnojmej. Iwąn ayagaj wel kimati inǫ́n takuį' petz inǫmej ciento cuarenta y cuatro mil yej Dios kimąnawij kąn onolǫ' ipan inǫ́n tąjli.

---

* **13:1 13:1** Xikita glosario “Corona”. † **13:2 13:2** “Ken tikita tękuąni”: leopardo. ‡ **13:2 13:2** “Ken tikita tękuąni”: león. * **14:2 14:2** Xikita glosario “Arpa”.

4 Inimej yej ayí' nokta motękkej wąn siwą',† sino que yę'nemikej, iwąn kitokaj el
Cordero kąnsan yawi. El Cordero kikowa' inimej iga iyesyo, kitapejpen yej áchtopa
mochijkej itátkipa Dios iwąn el Cordero, inimej momakaj iga makichiwakąn ken kineki
Dios.
5 Iwąn ayí' takajkayajkej iga yę'nemij iyixtaj Dios.

Ęyi ángel kipowaj itajtǫlmej

6 Iwąn nikita' se' ángel pątąntinemi tajko cielo yej kinentiá yę'noticiaj yej ayí' tamis,
yej mamopowili inochi gente yej ono' ipan tąjli, inochi naciǫmej, raza iwąn de nochi
ąltepęmej san ken tajtowaj.
7 Iwąn kijtowa recio:
—Xikmajmawilikąn Dios iwąn xikweyimatiltikąn, pues ási'ya hora iga yéj yawi
tajuzgąrǫti; iwąn xikweyimatikąn inǫn yej kichij cięlojmej iwąn tąjli, lámąr, iwąn inochi
ątzontekomej.
8 Iwąn se' ángel nǫ kijtoj recio:
—Xixitíni'ya in Babilonia yej weyi-ąltepę', iga kinęxtilijtoya mia' naciones iga
makiweyimatiltikąn idolojmej, iga inǫn kichiwaj kenkuą' tąwąnaj iga vino iwąn yawij
wąn sęsę́.
9 Wąn se' tercer ángel del cielo kijtoj recio:
—Siga agaj kiweyimati anímąl wąn iyimagen iwąn siga motęmaka iga makipiá imąrcaj
pan iyixkuą' o ipan imą',
10 Dios kipoxkuesowilij iwąn yawi kicastigąrǫti iwąn yawij kiknǫchijtotij ipan ti'ti iwąn
azufre, kiknǫchiwas iyixtaj iyąngelejmej Dios iwąn iyixtaj el Cordero.
11 Iwąn nochipa popǫktos ti'ti iga kicastigąrojtoskej semilwi' iwąn senyówal yej
kiweyimatij anímąl iwąn iyimagen, wąn yej kipiáj marca yej itǫką' inǫn anímąl.
12 Ijkǫ́n yej kicrędojtokej Dios iwąn kichiwaj ken ga tatekimaka, amo mamosemakakąn
iga kitokaj iyojwi Jesús.
13 Niká' sę tájtǫl ipan cielo yej ne-ijlij:
—Xikijkuilo yej nia nimitzijlíti: "Mayǫlpąkikąn desde inąn yej mikij ipan iyojwi
toTęko." El Espíritu Santo kijtowa iga inǫmej yáwija mosęwitij, áyo'ya tekipanǫskej.
Inochi yej kichijkej yej yękti, yąti iwąmej.

Dios kijuzgąrowa nochi yej ono' ipan tąjli

14 Después nitachá', iwąn nikita' sę mixti este istą' iwąn iyixko mixti ęwato' ą'pa yéj
tachá ken tikita iPiltzin Tąga'. Kitąlijtoya sę corona‡ de oro iwąn kikitzkijtoya sę ken
machete yej pox tateki yej iga motékipa trigo.
15 Iwąn kisa' ipan weyitiǫpan se' ángel iwąn kitzajtzilij recio yej ęwato' iyixko mixti:
—Iga momachętej xiktékiya trigo; iga ási'ya itiempoj iga mamoteki, iwąn la cosecha
yej ono' ipan tąjli chiką'ya.
16 Iwąn yej ęwatoya ipan mixti kipanǫltij imachętej ipan tąjli iwąn kitegui' yej chiką'ya.
17 Iwąn kisa' se' ángel ipan weyitiǫpan yej ono' ipan cielo, nǫ kikitzkijtoya imachętej
yej pox tateki.
18 Iwąn kisa' ipan altar se' ángel yej kipiá poder iga tapolowa iga ti'ti, iwąn kitzajtzilij
recio yej kikitzkijtoya machete yej pox tateki, kijlij:
—Xiktékiya iga momachętej yej pox tateki inǫmej racimojmej de uva yej ono' ipan
tąjli iga yojyoksitókeja.
19 Iwąn el ángel kipanǫltij imachętej ipan ǫvajyoj,§ iwąn kitegui' ǫvajmej yej ono' ipan
tąjli, iwąn kakij kąn yawi mopątzkati, inǫn kijtǫjneki weyi castigo yej Dios kititanis.
20 Ǫvajmej kipątzkakej kąn ay'yéj ąltepę' iwąn kąn mopątzka' uva kisa' esti, tejkaj este
ipan itęn kawąyojmej, inǫn esti motaloj trescientos kilómetros.

15

Ąngelejmej wąn siete plaga iga ta-iknǫchiwaj

1 Nǫ nikita' ipan cielo sę yej este tęmajtiá yej ayi'pa mo-ita: siete ąngelejmej yej
kiwajligayaj siete plaga yej iga tacastigąrǫwa. Kuą' tamis inochi inimej, Dios ay'ya
kuesitos.
2 Iwąn nǫ nikita' lámąr ken tikita vidrio nelijto' iwąn ti'ti. Iwąn nikita' nǫ ejejkatokej
ipan lámąr inǫmej yej kitąnilijkej weyi anímąl iwąn iyimagen iwąn imąrcaj inǫn weyi
anímąl. Nochi inimej gente, Dios kimá' sejsę́ iyąrpajmej.*

† **14:4 14:4** Anka inin kijtǫjneki iga ayą́' kiweyimatiltijkej idolojmej. ‡ **14:14 14:14** Xikita glosario "Corona".
§ **14:19 14:19** Xikita glosario "Uva". * **15:2 15:2** Xikita glosario "Arpa".

3 Iwąn kikuįkakej yej itakuį' Moisés yej tekipanowąya iga Dios, yej itákuį'pa nǫ el
Cordero, kijtowąyaj:
Tej tinoTęko, nochi wel tikchįwa.
Weyi iwąn pox mǫnsaj yej tej tikchįwa.
Yękti iwąn melą́' inochi yej tikijtowa iga mamochįwa.
Tej yej tikmandąrowa nochi yej ono' ipan tąjli.
4 NoTęko, ¿ą'yéj ayą́' mamitzmajmawili?
¿Ą'yéj ayą́' mamitzweyimatįlti?
Tejsan mosęlti yej ayį́' tikchįwa yej ayękti,
iwąn inochi naciǫmej wįtzetij iwąn mitzweyimatįltįskej,
iga inochi kitakej yej tej tikchįwa poxsan yękti.
5 Wąn nikita' iga tapowi' tiǫpan ipan cielo, inǫ́n kuetaxtiǫpan† kąn moęnayaj
patachte'timej kąn ijkuilijto' iley Dios yej kimá' Moisés.
6 Iwąn ipan inǫ́n kuetaxtiǫpan kįskej inǫmej siete ąngelejmej yej kipiayaj siete
plągajmej, kakijtokej yę'tzótzol yej chijto' iga lino‡ este pępetąni, iwąn kitąlijtoyaj
icintorǫmej de oro este iyęlixtęnojmej.
7 Iwąn sę de inǫmej nąwi animąlmej yej onoya iyįxtaj Dios, kimá' sejsę́ de inǫmej siete
ąngelejmej sę wájkal yej chijto' iga oro yej tęnto' iga yej Dios yawi tacastigąrǫti; Dios yej
nochipa onos wąn ayį́' mikis.
8 Inǫ́n weyitiǫpan tęmi' iga pǫkti yej wįtziaya ipan iweyipodęr Dios, iwąn ayagaj wel
kalaki ipan inǫ́n weyitiǫpan, este que mapano inǫ́n siete plaga yej kipiayaj inǫmej siete
ąngelejmej.

16

Wajkalmej yej kipiajpiá yej iga Dios tacastigąrǫwa

1 Iwąn nikagui' sę tájtǫl recio kįsaya ipan weyitiǫpan, ijkı́n kijliąya inǫmej siete
ąngelejmej:
—Xąkąn ipan tąjli iga xikąwatij inǫ́n siete wájkal yej kipiajpiá yej iga Dios tacas-
tigąrǫwa.
2 Iwąn yej áchtopa ángel yajki, iwąn kitoyaj ipan tąjli yej onoya ipan iwájkal, iwąn
inochi gente yej kipiayaj imąrcaj weyi animąl iwąn kiweyimatiáj iyimagen, kįsa'
iyakapamej kókol yej pox kualo.
3 In segundo ángel kitoyaj ipan lámąr yej kipiaya ipan iwájkal, iwąn lámąr mochij
ken tikita iyesyo yej mikto', iwąn migui' inochi yej onoya ipan lámąr.
4 In tercer ángel kitoyaj yej kipiaya ipan iwájkal, ipan ą'timej iwąn ipan ątzontekomej
iwąn mochij esti.
5 Iwąn nikagui' ijkı́n kijtoj inǫ́n ángel yej kicuidąrowa ą'timej:
—Tej noTęko yej nochipa tonoya iwąn nochipa tonos, tej ómpaya ken tikchįwa iwąn
kajasi iga ijkı́n titacastigąrowa.
6 Iga yejemej kimiktijkej yej moconfiąrowaj ipan tej, iwąn kimiktijkej moprofętajmej,
iwąn inąn tej tikchij iga makonįkąn esti, puej ijkǫ́n kajasi.
7 Iwąn nikagui' se' tájtǫl yej kįsa' itęnoj altar, kijtowa:
—NoTęko Dios yej nochi wel tikchįwa, ken tej titajuzgąrowa ómpaya nokta.
8 Iwąn el cuarto ángel kitoyaj yej kipiaya ipan iwájkal ipan tǫnatį', iwąn kichij iga
tǫnatį' wel makimela'tati la gente iga tiwelǫn.
9 Iwąn inochi este tátaya ikajlǫmej iga pox totǫni' tiwelǫn. E' malej ijkǫ́n ayagaj kipata'
ken iga nemi iga makinąą'techo Dios niga kiweyimatįltijkej. Mąjwa' kimąlijlijkej Dios yej
kitįtani inįmej yej tacastigąrǫwa.
10 In quinto ángel kitoyaj yej kipiaya ipan iwájkal ipan itrǫnoj weyi animąl iwąn
kąn mandąrowa inǫ́n weyi animąl tamichkąntitikąwi', iwąn yej kiweyimati inǫ́n weyi
animąl molenguajtankuąyaj iga kualowąyaj.
11 Iwąn kimąlijlijkej Dios yej ono' ipan cielo. Mąltajtowąyaj iga kualǫtoyaj iga kipiayaj
ikokolmej. E' ayą́' kikajtejkej iga kichįwaj yej ayękti.
12 Iwąn in sexto ángel kitoyaj nǫ yej kipiaya ipan iwájkal ipan węyą' yej itǫką' Eufrates;
iwąn wągui' in węyą' iga wel mapanǫkąn inǫmej ręyejmej yej wįtzej ikįsáyąmpa tǫnatį'.
13 Wąn nikita' iga kįsa' ęyi yej ayéj yę'espı́ritoj, ken tikita kąląmej. Sę kįsa' ipan itęn
kuąkuakowąwę́j, sę ipan itęn weyi animąl iwąn sę ipan itęn yej ayéj mela'profętaj.
14 Inı́mejwa' iyespįritojmej tzitzimimej yej kichįwaj milagro. Iwąn kinechkǫskej inochi
ręyejmej yej onokej ipan inı́n tąjli iga mamomijmiktįkąn kuą' Dios yawi tajuzgąrǫti.

---

† **15:5 15:5** Hch 7:44. Nǫ xikita glosario "Kuetaxtiǫpan". ‡ **15:6 15:6** Lino achi ken ichka', e' chijto' iga se'pa planta.

15 ToTẹko kijtowa:
—Ta' xikitakạn, nej niwị' kuạ' ayạ́' momati, ken sẹ yej tachteki. Poxsan pạktos yej
kichijtos ken Dios kineki iwạ́n iga ijkọ́n kichijtos kenkuạ' taajakijtos, ayạ́' nemis ipetzkạn
iwạ́n ayạ́' pịnạwas.
16 Iwạ́n inọmej espịritojmej yej mạlojmej kinechkoj rẹyejmej kạn itọkạ' Armagedón
ipan tájtọl Hebreo.*
17 Iwạ́n ángel número siete kitoyaj iwájkal ipan ejeka'. Iwạ́n ipan weyitiọpan yej ono'
ipan cielo, Dios tajtoj recio, kijtoj:
—Níkchija nochi.
18 Íkuạ'san tapetạni', tawọpa' iwạ́n tatikuịni' iwạ́n kuekuechka' tạjli, inọ́n tạlọlịn
poxsan recio, nikẹman ayí' panoj ijkọmpa tạlọlịn desde kuạ' onolọ' ipan tạjli.
19 Iwạ́n weyi-ạltepẹ' yej itọkạ' Babilonia, tzạtzayạni' tạjli, ẹ́yiya mochij. Iwạ́n ạltepẹmej
yej ono' ipan inewi tạjli xịxitịnikej. Ijkọ́n Dios kejlạn inọ́n weyi-ạltepẹ' Babilonia iga
kichijtokej yej ayẹkti, inọ́n iga poxsan kicastigạroj.
20 Inochi tajkotạlmej† iwạ́n tepẹmej, poliwikej.
21 Nọ wạlaj ipan cielo weyi granizo yej wetzi' ipan la gente. Inọmej granizo iyetịka
ken cuarenta kilo. Iwạ́n tajtạga' kimạlijlijkej Dios iga wetzi' inọ́n granizo, iga poxsan
tapoloj inọ́n granizo iga Dios tacastigạroj.

17

Siwạ' yej najnạmọlnemi

1 Iwạ́n wạlaj sẹ de inọmej siete ạngelejmej yej kipiayaj siete wajkalmej, iwạ́n ne-ijlij:
—Xinejnemi iwạ́n nia nimitznẹxtilịti ken iga Dios yawi kicastigạrọti inọ́n siwạ' yej
najnạmọlnemi yej ẹwato' itẹnoj mia' wẹyạmej.
2 Rẹyejmej, iwạ́n la gente de inewi ạltepẹmej kichijkej yej ajayẹkti iwạ́n inọ́n siwạ' yej
najnạmọlnemi yej kinẹxtilijkej iga makiweyimatịltịkạn ịdolojmej.
3 Iwạ́n iyEspí́ritoj Dios asi' noyakapan iwạ́n el ángel nẹwịga' ipan sẹ desierto. Ompa
nikita' sẹ siwạ' ẹwato' ipan weyi animạl yej chịlti', iyakapan ijkuilijto' tajtọlmej yej Dios
kijiya, inọ́n animạl kipiaya siete itzontekon iwạ́n diez ikuạkua.
4 Siwạ' kakijto' itzótzol yej ạxokoti' iwạ́n chịlti', kitạlijtoya oro, te'ti ken diamante
iwạ́n perlas.* Kikịtzkijtoya sẹ wajkaltzịn de oro tẹntoya iga vino, inọ́n vino kijtọjnekij
iga kichij yej pox ajayẹkti iwạ́n tanẹxtilij iga mamoweyimati ịdolojmej.
5 Ipan iyịxkuạ' siwạ' ijkuilijto' tọkạ' yej ayạ́' momati tẹ kijtọjneki, kijtowa: “WeyiBa-
bilọniaj yej tanẹxtiliá iga siwạtkej manajnạmọlnemikạn, iwạ́n inochi yej mochịwa yej
ayẹkti ipan inịn tạjli.”
6 Iwạ́n nikita' iga inọ́n siwạ' tạwạn iga konij iyesyomej yej moconfiạrowaj ipan Dios
yej kimiktijkej iga kipowaj itájtọl Jesucristo. Kuạ' inọ́n nikita', este nimadmirạdoj.
7 Iwạ́n inọ́n ángel ne-ijlij:
—¿Te iga timadmirạdowa? Nia nimitznẹxtilịti tẹ kijtọjneki inọ́n siwạ' iwạ́n inọ́n weyi
animạl kạn ẹwato' siwạ', inọ́n weyi animạl yej kipiá siete itzontekon iwạ́n diez ikuạkua.
8 Weyi animạl yej tikita', onoya iwạ́n inạ́n ay' teyi. Yawi kịsati ipan wejkatanxapo',
e' iga san yawi mela'poliwiti. Desde kuạ' mochij inịn tạjli, Dios kijkuiloj itọkạmej ipan
ạma' kạn nẹsi ajạ'yéj nochipa onoskej iwạ́n Dios. Yej chạntitokej ipan tạjli, inọmej yej
itọkạmej ayạ́' ijkuilijto' ipan inọ́n ạma', yawij majmawitij kuạ' kitaskej inọ́n weyi animạl
yej onoya iwạ́n inạ́n áyo'ya teyi, e' wị'o' sej.
9 ’Inịn iga yejsan yẹ'tajlạmiki wel kimatis tẹ kijtọjneki: Inọ́n siete itzontekon animạl,
kijtọjneki siete tepẹ'† kạn ẹwato' siwạ'.
10 Nọ kijtọjneki siete rẹyejmej. Cinco de inọmej rẹyejmej wetzíkeja, el sexto rey
mandạrojto' inạ́n, iwạ́n el séptimo aya teyi inạ́n. Kuạ' wị', ayạ́' wejkatis iga mandạroj.
11 Weyi animạl yej chịlti' yej onoyay wạn inạ́n ay' teyi, yéj sẹ de inọ́mejpa siete
rẹyejmej; inọnwa' mokuepas iga inọ́n másisya ocho rey; e' yawi mela'mikítiya.
12 ’Inọmej diez kuạkuamej, inọ́n kijtọjneki diez rẹyejmej yej aya mandạrowaj; e' yawij
gobernạrọtij iwạ́n weyi animạl petz sẹ hora.
13 Inịmej diez rẹyejmej sansẹ́ iyạlmajmej kipiáj iga yawij kipalẹwịtij iga inọ́n weyi
animạl mamandạro.

---

* **16:16 16:16** Xikita glosario “Hebreo”. † **16:20 16:20** Xikita glosario “Tajkótạl o Isla”. * **17:4 17:4** Perla pox valẹrowa, ken tikita tetzịn kẹ'pa ajạyọ' wạn iga perla wel mochịwa kọska'. † **17:9 17:9** Siete tepẹ' anka kijtọjneki ạltepẹ' Roma.

14 Yawij momijmiktitij iwąn el Cordero, e' el Cordero yawi tatąniliti iga yéj nokta iTęko
nochi tękomej wąn Rey iga nochi ręyejmej. Iwąn el Cordero sen-onoskej iwąn yej Dios
kinǫtzkej iwąn kitapejpenkej iwąn moconfiąrowaj nochipa ipan yéj.
15 El ángel nǫ ne-ijlij:
—Inǫmej ą'timej yej tikita' kąn ęwato' inǫ́n siwą' yej najnąmǫlnemi, inǫ́mejwa'
kijtǫjnekij yej chąntitokej ipan ąltepęmej yej onokej ipan nochi nación san katiapay
itajtǫlmej.
16 Inǫmej diez kuąkuamej yej tikita' kipiá weyi anímąl, yawij kijiyatij inǫ́n siwą' yej
najnąmǫlnemi, yawij kikajtęwatij isęlti iwąn ipetzkąn, yawij kikuąlitij inakayo siwą'
iwąn yawij kitatitij ipan ti'ti.
17 Dios kitąlij ipan iyąlmajmej inǫmej ręyejmej iga makichiwakąn ken Dios kineki, iga
kipiakej sęsan iyąlmajmej iga kipalęwijkej iga weyi anímąl wel mamandąro este que
mamochiwa ken kijtoj Dios.
18 Inǫ́n siwą' yej tikita', inǫnwa' kijtǫjneki weyi-ąltepę' yej irręy tatekimaka ipan nochi
ręyejmej yej onokej ipan tąjli.

18

Tata ąltepę' Babilonia

1 Iwąn nikita' se' ángel wąlaj ipan cielo yej kipoxpiá poder. Kitąwij tąjli iga itiyo.
2 Iwąn ijkǫ́n kijtoj recio:
—Xixitíni'ya, xixitíni'ya weyi-ąltepę' Babilonia, iwąn inąn móchija kąn mochąntiáj
tzitzimimej, ompa íchąnya inochi mąlespiritojmej iwąn kąn moxeketiáj tǫtǫmej yej ayą́'
mokua iwąn mo-ijiya.
3 Iga inochi paismej kichijkej yej ayękti ken kichiwaj yej ichąmej Babilonia iga
kiweyimatiltijkej idolojmej. Iwąn inochi ręyejmej de inǫ́n tąjli ijkǫnsan kichijkej. Iwąn
tanamakanimej kipoxpiakej tomin iga yej chąntitokej Babilonia kikojkej nochi yej
kiyǫltiląnayaj.
4 Iwąn nikagui' sę tájtǫl ipan cielo kijtowa:
—Xikisakąn ipan inǫ́n weyi-ąltepę' Babilonia, amejemej yej nimitztapejpenkej, amo
nǫ tęwąn xikchiwakąn yej ayękti iga amo nǫ mamitzcastigąrǫkąn.
5 Ási'ya iyixtaj Dios iga inǫmej yej onokej Babilonia kichijtokej yej ajayękti, iwąn Dios
ayą́' nemi kęlkąwa.
6 Makichiwilikąn Babilonia kensan kichiwilij sekin; makicastigąrǫkąn ǫme vęj kę' yéj
kicastigąroj sekin. Makichiwilikąn ǫme vęj yej mitzchiwilijkej iga nǫ makimachili ken
iga kualo.
7 Achǫnsan nǫ xicastigąrǫkąn kę'san yéj moweyimati' iwąn kę'san kichij yej ayękti. Yéj
moweyimati' iwąn kijtoj ipan iyąlmaj: "Nej nigaj nęwato' iga nej nochi nikmandąrowa;
nej ayéj ken sę lástima siwą' yej mi' iwéj wąn akipiá yej kipalęwiá, nej nikęman ayą́'
nimoknǫmatitos."
8 Inǫ́n iga ipan sansę́ día yawi wetziti iyakapan inimej yej tacastigąrowa: mikílisti,
chǫkalis iwąn ąpis, iwąn yawij kitatitij iga ti'ti, iga toTęko Dios yej nochi wel kichiwa
kijtoj iga ijkǫ́n kajasi iga makicastigąrǫkąn Babilonia.
9 Ręyejmej de inewi tąjli yej kichijtoyaj yej poxsan ayękti, kensan kichiwa weyi-ąltepę'
Babilonia iga kiweyimatiltijkej idolojmej iwąn kichijkej nochi yej kiyǫltiląnayaj, yawij
chǫkatij iwąn moknǫmatiskej kuą' kitaskej iga inǫ́n weyi-ąltepę' popǫ́kto'ya iga nemi
tata.
10 Wéjkasan kąwiskej iga kimajmawiliskej iga makisencastigąrǫkąn iwąmej, iwąn
kijtǫskej:
—¡Ay! ¡Ǫ'xan Babilonia yej tiweyi-ąltepę', tej yej nochi tikmandąrowąya! Inąn
nimaninsan titata'.
11 Nochi tanamakanimej chǫkaj iga moknǫmatij iga inǫ́n weyi-ąltepę', iga ay'ya teyis
kąn tanamakaskej.
12 Ayagaj kikowas yej kinamaka yej chijto' iga oro, plata, te'ti yej mojmǫnsajti', perlas,
tzótzol de lino yej pox tzotakti', de seda yej ąxokoti' iwąn chilti', nǫ inochi kuawimej yej
ajwíyą'pa, marfil,* kuawimej yej mojmǫnsajti', bronce, tepos, mármol;†
13 canela, especias yej ajwiyą', incienso, mirra, perfumes, vino, aceite, harina yej
kuęchti', trigo; yǫlkąmej yej motamąmaltiá, borręgojmej, kawąyojmej, kuacarrętajmej,
iwąn este toknimej yej kikuij iga esclavo.

---

* **18:12 18:12** Marfil: elefante kipiá ǫme ken itan yej weyakti' yej kisaj itampa iya', inǫ́n chijto' iga marfil. † **18:12 18:12** Mármol te'ti yej mǫnsajti' yej wel motzotąwa.

14 Kijlĩskej inǫ́n weyi-ąltepę':
—Ay'ya tikpiá yej tikpiaya yej tikpoxpiasnekiá, tikpóloja. Nikę̨man ay' tikpiás sej
nochi yej pox patiyoj iwąn yej mojmǫnsajti' yej tikpiaya.
15 Yej ompa tanamakatoyaj, pox tatąnijkej iga yej kinamakayaj pan inǫ́n weyi-ąltepę',
e' kuą' kitaskej iga nemi tata, pox wejka kąwiskej iga kimajmawilĩskej iga makisencas-
tigąrǫkąn iwąmej, chǫkaskej wąn moknǫmatiskej.
16 Iwąn kijtǫskej:
—¡Pobre inǫ́n weyi-ąltepę'! Onoya ken tikita katka sę̨ siwą' yej kakijto' itzótzol de
lino yej pox tzotakti' iwąn tzótzol yej ąxokoti' iwąn chĩlti', kitąlijtoya oro, te'ti yej
mojmǫnsajti' iwąn perlas.
17 ¡Ipansan sę̨ hora tata' komati yej poxsan patiyoj!
Ikapitąmej ąkąlmej, la gente yej yąya ipan ąkąlmej, marinę̨rojmej‡ iwąn inochi yej
tekipanowąyaj ipan lámąr, wejka moketzaskej.
18 Kuą' kitaskej pǫkti iga nemi tata inǫ́n weyi-ąltepę', tzajtziskej:
—¿Kąn tiawij tikasitij se' weyi-ąltepę' ken inĩn?
19 Iwąn motąlilĩskej tąjli ipan itzontekomej iwąn tzajtziskej:
—¡!Lástima, lástima¡ inĩn weyi-ąltepę'! Iga itomĩn rĩcojtiakej inochi yej kipiayaj ąkąl
ipan lámąr; ¡inąn nimanĩnsan poliwi'!
20 E' tej cielo xipąki, iwąn nǫ mapąkikąn profę̨tajmej, apǫstolejmej iwąn inochi
yej kitokaj Dios, iga Dios kicastigąroj inǫ́n weyi-ąltepę' iga ijkǫ́n kajasi iga nochi yej
mitzchĩwilijkej.
21 Iwąn sę̨ ángel yej pox tajpalej kikui' sę̨ te'ti yej pox etĩ', iwąn kipatąnaltij ipan lámąr,
iwąn kijtoj:
—Ijkǫ́n yawi poliwiti inǫ́n weyi-ąltepę' yej itǫką' Babilonia iwąn nikę̨man mąj ayą́'
mo-itas.
22 Inąwatĩlka arpa,§ flauta, iwąn trompeta, ay'ya mąj mokakis ipan mocąllej. Ateyis
nisę́ tekipanowąni yej kichĩwa tejté. Iwąn inąwatĩlka molino ay'ya mąj mokakis.
23 Ay'ya mąj xǫtas ti'ti, ay'ya mokakis ilwi' kąn monąmiktilo. Malej iga motana-
makanimej poxsan kipiayaj tomĩn ipan inĩn tąjli, iwąn tikajkayaj inochi paĩsmej iga
moachĩsoj, tia timela'poliwiti.
24 Dios kicastigąroj Babilonia iga itechko mikikej profę̨tajmej wąn yej moconfiąroj ipan
Cristo; nochi yej tamiktijkej mĩxkuĩtijkej pan Babilonia.

19

1 Iwąn nikagui' ipan cielo itajtǫlmej mia' gente, kijtowaj:
¡Mamoweyimatĩlti toTę̨ko Dios iga tę̨salvąrowa!
Kajasi iga mamomajmawili iga nochi wel kichĩwa.
2 Yéj tayę̨'juzgąrowa wąn nochipa ómpaya ken kichĩwa.
Kicastigąroja inǫ́n siwą' yej najnąmǫlnemi,
yej tanę̨xtiliąya iga la gente makiweyimatĩltĩkąn ĩdolojmej;
Dios momątij ipan yej chąntitokej ipan inǫ́n weyi-ąltepę' iga kimijmiktijkej yej kipowaj
itájtǫl.
3 Iwąn se' vę̨j kijtojkej:
—¡Mamoweyimatĩlti toTę̨ko! Iga nochipa popǫktos inǫ́n weyi-ąltepę' iga nemi tata.
4 Iwąn inǫmej veinticuatro anciąnojmej iwąn inǫmej nąwi animąlmej,
motankuąketzkej iwąn este motzontǫkakej ipan tąjli iga kiweyimatĩltijkej Dios yej
ę̨wato' ipan weyi asiento kąn mandąrowa, kijtojkej:
—¡Ijkǫ́nyawa'! ¡Mamoweyimatĩlti toTę̨ko Dios!
5 Iwąn kąn ę̨wato' Dios, moká' sę̨ tájtǫl, kijtowa:
Xikweyimatĩltĩkąn toDiǫs,
amonochimej yej ankichĩwaj ken yéj kineki
iwąn ankimajmawiliáj,
yej kipiá itekiyo iwąn yej ayą́'.

Iyilwiyo kuą' monąmiktiá el Cordero

6 Nikagui' nǫ ken tikita itájtǫl mia' gente, ken kuą' wǫpa ą'ti iwąn ken kuą' tatikuĩni,
kijtowa:
¡Mamoweyimatĩlti toTę̨ko Dios!
Yéj nochi wel kichĩwa iwąn pę́wa'ya iga reinąrowa.
7 Matipąkikąn iwąn matiyǫlpąktokąn iwąn matikweyimatĩltĩkąn,

‡ **18:17 18:17** Marinę̨rojmej: ijkǫ́n kijliáj tajtąga' yej kinentiąyaj ąkąl. § **18:22 18:22** Xikita glosario “Arpa”.

iga ási'ya hora iga monąmiktiá el Cordero.

Takotzin* taajakíjto'ya;
8 kajákija itzótzol de lino yej pox tzotakti', ejto' iwąn este pępetąni.
Inǫnwa' lino kijtǫjneki yej kichijkej yej yękti yej moconfiąrowaj ipan Dios.
9 Iwąn el ángel ne-ijlij:
—Ijkǫ́n xikijkuilo: "Mapąktokąn yej onoskej ken te-iknǫwąn iga yawij motąlǫtij kąn takualo kuą' monąmiktǫj el Cordero."
Iwąn ne-ijlij:
—Inǫnwa' itajtǫlmej nokta Dios yej ayą́' takajkayąwa.
10 Iwąn nimotankuąketza' iyikxitęnoj inǫ́n ángel iga nikweyimatǫltiąya, e' yéj ne-ijlij:
—Amo ximotankuąketza notęnoj; iga nej nǫ niktoka Dios kensan tej iwąn ken inochi moknǫwąn yej moconfiąrowaj ipan tájtǫl yej Jesús kipowa'. Xikweyimatǫlti Dios.
Iga yej kipowaj yej kichij Jesús, inǫ́mejwa' el Espíritu kitajtǫlmakaj.

Kawąyoj yej istą'
11 Iwąn nikita' tapojto' cielo, iwąn nikita' sę kawąyoj yej istą', iwąn yej kitejkawilijtinemiá itǫką' "Nochipa kichǫwa yej kijtowa iwąn ayǫ́' takajkayąwa." Yéj tayę'juzgąrowa iwąn kichǫwa yej yękti kuą' kitąniliá iyenemǫgojwąn.
12 Iyǫxmej ken tikita tiwelǫn iwąn kitąlijtoya mia' corǫnajmej,† iwąn ijkuilijtoya sę tǫką' yej yéjsan kimatiá.
13 Iwąn kakijto' itzótzol yej kajkakalijto' esti, iwąn itǫką': Itájtǫl Dios.
14 Iwąn kitokaj soldądojmej yej onokej ipan cielo. Kakijtinemij itzotzolmej de lino yej tzotakti' iwąn ijistą', este ejejto', iwąn tejkatinemij ipan ikawąyojmej yej ijistą'.
15 Ipan itęn kǫsaya sę espada yej pox tateki, iga inǫ́n espada yawi kicastigąrǫti inochi pąǫsmej; iwąn yawi kimandąrǫti iga sę vara de tepos. Yéj kichǫwas iga iyenemǫgojmej makitakąn ken iga kuesiwi Dios. Yéj kitątaksas iyenemǫgojmej ken sę yej kitątaksa uva iga kipątzka. Ijkǫ́n iga Dios yej nochi wel kichǫwa yawi kicastigąrǫti inochi gente.
16 Iwąn ipan itzótzol iwąn imaxá'bapa ijkuilijto' inǫ́n tǫką': "Rey yej kimandąrowa inochi ręyejmej iwąn iTęko inochi tękomej."
17 Después nikita' se' ángel ejkato' ipan tǫnątǫ', iwąn kitzajtzilij recio inochi tǫtǫmej yej patąntinemij ipan cielo, kijlij:
—Xiwǫtzekąn iga xikuąkij yej Dios mitzmakaj.
18 Xikuąkąn inakayomej ręyejmej, kapitąmej, soldądojmej iwąn inakayo tajtąga' yej pox tamiktiáj, iwąn inakayo kawąyojmej iwąn yej kitejkawilijtinemij, iwąn inochi inakayo la gente yej ayéj escląvojmej, iwąn yej escląvojmej, yej kipiá itekiyo iwąn yej ayą́'.
19 Iwąn nikita' weyi anímąl iwąn inochi ręyejmej de inewi tąjli iwąn isoldądojmej monechkojkej iga yawij momijmiktǫtij iwąn inǫ́n yej tejkato' ipan iyistą'kawąyoj iwąn inochi isoldądojmej.
20 Inǫ́n weyi anímąl kisempręsojwijkej iwąn inǫ́n yej ayéj mela'profętaj yej kichijtoya kuajkuantas yej ayǫ'pa mo-ita iyǫxtaj inǫ́n weyi anímąl. Iga kichij kuajkuantas yej ayǫ'pa mo-ita in inǫ́n yej ayéj mela'profętaj, kikajkayaj inǫmej yej motęmakakej iga kitąlilijkej imąrcaj inǫ́n weyi anímąl iwąn kiweyimatikej iyimagen. Iwąn weyi anímąl iwąn yej ayéj mela'profętaj kimǫtakej ipan tiwelǫn kąn nemi tata azufre.
21 Iwąn sekin kimiktijkej iga inǫ́n espada yej kǫsaya ipan itęn yej tejkato' ipan kawąyoj, iwąn nochi tǫtǫmej ixwikej iga kikuajkej inǫmej inakayomej.

20

Mil años
1 Nikita' sę ángel temoj ipan cielo, kikǫtzkijto' sę llave iga kitapowa wejkatanxapo', iwąn kikǫtzkijto' sę weyi cadena.
2 Inǫ́n ángel kilpij kuąkuakowąwę́j, inǫ́n ikyapakową' yej nǫ kitǫkąwiąyaj Tzitzimi' kilpij iga cadena mil años.
3 Kimǫta' ipan wejkatanxapo', iwąn kiyę'tęntzakua' iwąn kitąlilij tejtę́ iga amo agaj makitapo iga ay'ya máj makikajkayąwa toknǫwąn yej onokej ipan pąǫsmej, este que maasi mil años. Kuą' ásisya mil años yawij kimajkąwatij, e' ayą́' wejkąwas iga majkajtos.
4 Iwąn nikita' weyi asiętojmej kąn motąliáj yej mandąrowaj, ipan inǫ́n motąlkej yej kimakakej poder iga matajuzgąrǫkąn. Nǫ nikita' iyąlmajmej yej kikechtekkej iga

* **19:7 19:7** "Takotzin" kijtǫjneki nochi yej kitokaj Dios. Ipan itájtǫl Dios kąnaj tikitaj iga Dios iwąn yej kitokaj mocomparądowa ken sę chokotzin yej nąmiktito' wąn takotzin. † **19:12 19:12** Xikita glosario "Corona".

kipowakej yej kichij Jesús wąn itájtǫl Dios. Yejemej ayą́' kiweyimatikej weyi anímąl niga kiweyimatikej iyimagen weyi anímąl iwąn ayą́' motẹmakakej iga makitąliliḵąn imąrcaj pan iyi̱xkuą' niga ipan imąmej. Nikita iga iṇ̱mej ojpa-isakej iwąn reinąrojkej iwąn Cristo mil años.

5 E' sekin yej nǫ miktokej aya ojpa-isakej, iṇ̱mej ojpa-isaskej este que maasi mil años. Iṇ́n yej áchtopa iga ojpa-isalǫj.

6 ¡Mapąktokąn yej yẹ'nemikej iyi̱xtaj Dios, inǫmej yej yawij ojpa-isatij kuą' achto ojpa-isalǫj! Iga ipan la segunda muerte ay'ya yawij mikitij, sino que mochḭwaskej sacerdǫtejmej de Dios iwąn de Cristo. Iwąn reinąrǫskej mil años wąn Cristo.

7 Kuą' ásisya mil años, Tzitzimi' yawi xitomiti kąn prẹsojtito'.

8 Iwąn ḳisas iga kikajkayąwas paḭsmej Gog iwąn Magog yej kijtǫjneki nochi paḭsmej yej ono' ipan tąjli. Wąn Tzitzimi' kinechkǫj nochi soldąḍojmej de iṇ̱mej paḭsmej. Pox komati soldąḍojmej ken tikita xąjli yej ono' ipan lamąrtẹn iga yawij tamijmiktḭtij.

9 Iwąn nǫyąn pąyi̱niskej ipan tąjli iwąn kiyawalǫskej inǫn weyi-ąltepẹ' yej Dios kipoxchǫkiliá, kąn onokej yej kitokaj Dios. E' Dios kitḭtanis ti'ti yej wḭ' ipan cielo, iwąn inochi kitatḭskej.

10 Iwąn Tzitzimi' yej takajkayajtoya kimǫtaskej ipan tiwelǫn kąn nemi tata azufre, kąn nǫ kimǫtakej weyi anímąl iwąn yej ayéj mela'profẹtaj. Iwąn ompa nochipa kiknǫchijtoskej semilwi' iwąn senyówal.

Dios tajuzgąrowa

11 Iwąn nikita' weyi asiento yej este istą', kąn motąliá Dios iwąn yéj ompa ẹwato'. Iyi̱xtaj yéj, tąjli iwąn cielo mela'poliwikej, akąwi' nitẹ́.

12 Iwąn nikita' yej miktókeja, ejejkatokej iyi̱xtaj Dios, onoyaj yej kipiá itekiyo iwąn yej ayą́'. Iwąn tapowikej ąmamej, iwąn se' ąma' nǫ tapowi' kąn ijkuilijto' itǫkąmej yej nochipa onoskej iwąn Dios. Iwąn Dios kijuzgąroj yej miktókeja kensan ijkuilijto' ipan ąmamej, kensan yejemej kichijkej.

13 Yej mikikej ipan lámąr wąn yej mikikej ipan tąjli ḳisakej kąn miktoyaj wąn monẹxtijkej iyi̱xtaj Dios, iwąn sejsẹ́ kijuzgąrojkej ijkǫ́n kensan yejemej kichijkej.

14 Iwąn mikílisti iwąn kąn ono' yej miktokej kimǫtakej ipan laguna yej wewelkato', iga iṇ́n ǫme vẹja iga mikilǫj.

15 Iwąn yej ayą́' ijkuilijtos itǫką' ipan ąma' kąn ijkuilijto' itǫkąmej yej nochipa onoskej iyi̱xtaj Dios nǫ kimǫtaskej ipan inǫn laguna yej wewelkato'.

21

Se'ya cielo wąn se'ya tąjli

1 Iwąn nikita' se'ya cielo iwąn se'ya tąjli; iga yej áchtopa cielo iwąn tąjli iwąn lámąr yej onoyaj poliwíkeja.

2 Nej, niJuan nikita' inǫn weyi-ąltepẹ' yej Dios itatki yej kijliáj nueva Jerusalén, nikita iga nemi temowa ipan cielo iyi̱xtaj Dios. Pox mǫnsajti' ken tikita takotzḭn yej taajakíjto'ya iga monąmiktiá iwąn iwẹ́j.

3 Iwąn nikagui' sẹ tájtǫl recio yej wḭtziaya ipan cielo kijtowa:

—¡Xikita, Dios chąntito' kąn onolǫ'! Yéj yawi chąntitoti iwąmej, yejemej mochḭwaskej igẹntej, iwąn Dios onos iwąmej. Yéj isẹ́ltisan onos Dios iga inǫmej.

4 Dios ta-i̱xpojpowas iga chǫkatolǫ', iwąn ay'ya mikilǫj, niga chǫkalǫj, ay'ya agaj tenatos iga kualǫtos, iga inochi yej onoya, pánoja.

5 Iwąn yej ẹwatoya ipan weyi asiento kijtoj:

—Xikita, nej nikchḭwa nuevo inochi yej ono'.

Nǫ ne-ijlij:

—Xikijkuilo; iga iṇ̱mej tajtǫlmej melą́' nokta iwąn wel timoconfiąrowa ípan.

6 Iwąn ne-ijlij:

—Chíjto'ya. Nej kąn pẹwa iwąn kąn tami, ken lẹtrajmej del alfabeto pẹwa ipan A iwąn tami ipan Z. Yej ątanekis nej nikmakas ą'ti yej ḳisa ipan ątzontekon yej tamaka vida, ayą́' yawi kikowátipa.

7 Inǫn nia nikmakati yej kitąniljj Tzitzimi'; iwąn nej iDiǫs, iwąn yéj nopiltzḭn.

8 E' yej kikajtẹwaj iga kitokaj iyojwi Dios, iwąn yej ayą́' kicrẹdowaj itájtǫl Dios, iwąn yej kejląntokej yej ayẹkti, yej tamiktiáj, iwąn yej kichḭwaj yej ayẹkti iga yawij wąn yej ayą́' íwąn nąmiktito', iwąn yej taachisąrowaj, iwąn yej kiweyimatij i̱dolojmej iwąn inochi yej takajkayąwaj yawij kimǫtatij ipan laguna yej wewelkato' iga nemi tata azufre. Iṇ́n kijliáj la segunda muerte.

Se'ya Jerusalén

9 Iwąn wąlaj sę de inǫmej siete ąngelejmej yej kikitzkijtoyaj siete wajkalmej yej kipiayaj
siete plągajmej iwąn ne-ijlij:
—Xinejnemi, nia nimitznęxtilıti takotzin yej mochıwas isiwą' el Cordero.
10 IyEspíritoj Dios asi' noyakapan wąn nęwıga' ipan sę tepę' yej weyi iwąn wejkapan,
iwąn nęnęxtilij sę weyi-ąltepę' yej Dios itatki, yej itǫką' Jerusalén, nikita' iga nemi
temowa ipan cielo iyıxtaj Dios.
11 Inǫn weyi-ąltepę' tąwiąya iga iweyipodęr Dios. Tąwiá ken tikita sę te'ti yej pox
mǫnsajti' ken te'ti de jaspe* ken tikita vidrio.
12 Inǫn weyi-ąltepę' koląltitoya iga muro yej weyi iwąn wejkapan, kipiá doce puerta;
iwąn onoya sę ángel ipan sejsę́ kaltęn, iwąn ipan sejsę́ puerta ijkuilijtoya itǫką' sę tribu†
de inǫmej doce tribu de Israel.
13 Onoya ęyi ipuęrtajyo ilądoj norte, ęyi ipuęrtajyo al sur, ęyi ipuęrtajyo ikısáyąmpa
tǫnatı', iwąn se' ęyi ipuęrtajyo ikalakíyąmpa tǫnatı'.
14 Imurojyo inǫn weyi-ąltepę' kipiá doce weyite'ti kąn taksato', iwąn ipan sejsę́ de
inǫmej weyite'ti ijkuilijto' sę itǫką' de sejsę́ de inǫmej doce iyapǫstolejmej el Cordero.
15 El ángel yej nowąn tątapojtoya kikıtzkijtoya sę ojta' yej chijto' de oro iga kimedırowa
weyi-ąltepę', ipuęrtajyomej iwąn imurojyo.
16 Inǫn weyi-ąltepę' onoya kuadrado, achǫnsan medırowąya iweyajka iwąn ikoyajka.
El ángel kimedıroj weyi-ąltepę' iga ivąraj de oro, medıroj dos mil doscientos kilómetros;
achǫnsan medırowa iweyajka, iwejkapanka iwąn ikoyajka.
17 Iwąn kimedıroj iwejkapanka imurojyo, medıroj sesenta y cuatro metro, el ángel
tamedıroj iga inǫmpasan medida yej iga tąga' tamedırowa.
18 Muro chijtoya iga te'ti de jaspe, iwąn weyi-ąltepę' chijtoya iga mela'ǫroj yej este
xǫta ken vidrio.
19 Iwąn ibąsejyomej kąn taksato' imurojyo inǫn weyi-ąltepę' yę'tachaya iga kipiaya
sęse'pa te'ti‡ yej mojmǫnsajti'. Yej áchtopa ibąsejyo kipiaya te'ti yej kijliáj jaspe, el
segundo zafiro, el tercero ágata, se' kipiaya esmeralda;
20 se' kipiaya ónice, se' kipiaya cornalina; se' kipiaya crisólito, se' kipiaya berilo, se'
kipiaya topacio, se' kipiaya crisopraso; se' kipiaya jacinto iwąn se' kipiaya amatista.
Ijkǫn masi' doce ibąsejyo.
21 Ono' doce puerta; sejsę́ chijto' iga sęsan perla.§ Iwąn pata'ojti yej panowa
tajkoąltepę' chijtoya iga mela'ǫroj yej este xǫta ken vidrio.
22 Iwąn ayą́' nikita' nisę́ tiǫpan ipan inǫn weyi-ąltepę', iga toTęko Dios yej kipoxpiá
poder iwąn el Cordero onokej iga tiǫpan ipan inǫn weyi-ąltepę'.
23 Ompa ayą́' moneki tǫnatı' niga luna iga mątąwi, iga Dios itąwılka tąwiá iwąn el
Cordero kitąwıj inǫn weyi-ąltepę'.
24 La gente de inochi pąısmej yej mosalvąrǫskej nejnemiskej ipan itąwılyo inǫn
weyi-ąltepę', iwąn ręyejmej de inochi tąjli kiwajliguilıskej yej patiyoj yej kipiáj.
25 Ipuęrtajyomej nochipa tapojtos, iga ompa ateyiti yówal.
26 Iwąn inochi pąısmej kiwıgaskej nochi yej valęrowa wąn kiweyimatiskej inǫn
weyi-ąltepę'.
27 Ipan inǫn weyi-ąltepę' ayą́' kalakis nitę́ yej ayękti iyıxtaj Dios, niga yej kichıwaj yej
ayękti niga yej takajkayąwaj. Kalakis petz yęjsan ijkuilijto' itǫką' ipan ąma' yej kipiá el
Cordero kąn nęsi itǫkąmej yej nochipa onoskej wąn Dios.

22

1 Iwąn el ángel nęnęxtilij sę węyą' yej tamaka vida, este chipakti' ken tikita cristal.
Inǫn węyą' kısaya ipan iweyi asiento kąn motąliá Dios iwąn el Cordero.
2 Inǫn ą'ti motalowa itajko pata'ojti de inǫn weyi-ąltepę', iwąn itejtęmpan inǫn węyą'
onoyaj kuawimej yej tamakaj vida. Tąkij cada mes iwąn iyiswayomej inǫmej kuawimej
kikuij iga moachitialtilo.
3 Iwąn ompa ay'ya teyis yej Dios akiyę'ita. Ipan inǫn weyi-ąltepę' Dios iwąn el Cordero
motąliáj ipan iweyi asiętojmej wąn yej kitokaj Dios kiweyimatıltıskej.
4 Iwąn kinojma-itztoskej nokta Dios, iwąn itǫką' Dios ijkuilijtos pan iyıxkuą'.
5 Ompa ay'ya tayowatis iwąn yej ompa onokej ay'ya kinekiskej ti'ti niga tǫnatı', iga
Dios yej toTęko kitąwıj yejemęn wąn nochipa reinąrǫskej íwąn.

Nąʼya iga wı̨' Jesucristo

---

* **21:11 21:11** Jaspe te'ti yej xoxokti'. † **21:12 21:12** Xikita glosario “Tribu”. ‡ **21:19 21:19** Inımej temej yej iga chijtokej doce base este xǫtaj wąn sejsę́ kipiá icoloryo. § **21:21 21:21** Perla pox valęrowa, ken tikita tetzin kę'pa ająyǫ' wąn iga perla wel mochıwa kǫska'. Inąn momati iga alımpatzin, nij nęsi pox weyi.

6 El ángel ne-ijlij:
—Inimej tajtolmej, melá' nokta iwán wel moconfiarolo ípan. Iwán toTeko, yej inonsan
Dios yej kitajtolmá' profetajmej, kititan iyángel iga makinextili yej kitokaj yej ay'ya
wejkatis iga yawi mochiwati.
7 Ijkín mitzijliáj Jesús:
—¡Xikakikan! ¡Ay'ya wejkatis iga niwi'! ¡Mapaki yej kicredoj yej ijkuilijto' ipan inín
ama', yej yawi mochiwati!
8 Nej niJuan, yej nikagui' iwán nikita' nochi inín. Iwán kua' tami' nikagui' iwán nikita',
nimotankuaketza' iyikxitenoj el ángel iga nikweyimati'.
9 E' yéj ne-ijlij:
—Amo ijkón xikchiwa; puej nej no niktoka Dios kensan tej iwán kensan inochi
moknimej yej kipowaj itájtol Dios, iwán inochi yej kichiwaj ken ijkuilijto' ipan inín ama'.
Xikweyimatilti Dios.
10 No ne-ijlij:
—Amo xikiyana inín ye'noticiaj de Dios yej ijkuilijto' ipan inín ama'; iga ay'ya ke'
poliwi iga yawi mochiwati.
11 Yej kichiwa yej ayekti, kama makichiwa yej ayekti; yej kejlamiki yej ayekti, máj
makejlamiki yej ayekti; e' yej kichiwa yej yekti máj makichiwa yej yekti; yej nokta
kichiwa ken Dios kineki, amo mamosemaka.
Jesús no kijtoj:
12 —Kena, nej ay'ya wejka iga niwi'. Iwán nikuajligas ipremioj yej nia nikmakati sejsé
kensan iga kichij.
13 Nej kan pewa iwán kan tami, ken letrajmej del alfabeto pewa ipan A iwán tami ipan
Z.
14 Mapaktokan yej kipakaj itzotzolmej* iwán wel makikuakan itakilka inón kuawi' yej
tamaka vida iwán wel makalakikan ipan ipuertajyo weyi-altepe'.
15 E' kawitij juetaj yej kichiwaj yej ayekti; yej taachisarowaj, yej najnamolnemij, yej
tamiktiáj, yej kiweyimatij idolojmej, iwán yej kiyolmakaj iga takajkayajtokej.
16 —Nej, niJesús, niktitan noángel iga makinextili yej netokaj inochi inín. Nej ipiltzin
ipilówampa rey David; nej imaselkayo rey David iwán nej inón sitalin yej xota yowalti'.
17 El Espíritu iwán isiwa' el Cordero kijtowaj:
—Xiwiki.
Iwán yej kikaki, makijto:
—Xiwiki.
Iwán yej ataneki mawiki iwán makoni a'ti yej tamaka vida, yej ayá' monamakiltiá.
18 Inochi yej kikaki inín itájtol Dios yej ijkuilijto' ipan inín ama', nikijliáj inín: Siga
agaj kitaliao' se' tejté ipan inimej tajtolmej yej ijkuilíjto'ya, Dios yawi kitaliti iyakapan
kokolis yej kiknochiwas, kensan ijkuilijto' ipan inín ama'.
19 Siga agaj kikuiliá tejté yej ijkuilijto' ipan inín ama' yej Dios kinextij, Dios yawi
kiborraroti itoka' ipan ama' kan nesi a'yéj onos íwan nochipa, iwán yawi kitzakuiliti
iga amo makalaki ipan iweyi-altepe' Dios iwán akitas yej yekti yej ijkuilijto' ipan inín
ama'.
20 Yej kijtoj ijkín, kijtowa:
—Ay'ya wejkatis iga niwi'.
Ijkónyawa'. ¡Xiwiki noTeko Jesús!
21 ToTeko Jesucristo, mamitzyolchikawakan amonochimej. Ijkónyawa'.

* **22:14 22:14** "Yej kipakaj itzotzolmej" anka kijtojneki yej ye'nemij iga Dios kiperdonároja yej kichijkej yej ayekti.